8074

ANTONII ZYGMUNT MEICH.

Controversiæ Causarum Sectiorum Iur$ ADAMĪ à Zydowo ZYDOWSKĪ

Descriptæ per Christophorum & Stanislaum de Siarcza ne Gorÿj Rynthÿj Anno Dñi 1609mo

A. M. D. G.

CONTROVERSIÆ CAVSARVM SELECTIORVM IVRIS

ADAMI ZYDONSKY

Præmonitio

Multa multis in locis passim sparsa videbis quæ nec ad rem nec ad propositum accomodari possint. Ea nec debebo colligi nec in ordinem redigi nec minus necessaria exponi aliaq; desinentia in suum locum referri tam difficile minimè poterant. Morbus me sub eum Vesperum Vitæ meæ Urgentibus et negatijs importunis interturbantibus Inde indigestum Chaos et scopæ plane solutæ loquendi erant. Sed tu bonè Lector Superflua præcide non necessaria abijce incongrua debito accomoda. modo festinata non possunt eè bene examinata et quia tibi

Ex Libris Christophori Venceslai Rÿnth

non liberaliꝫ ex proposito vel alicuius doctaꝰ seruꝰ
sed loco tantum communes non ad docendum
quid singulare traditi Verum iuuandaꝰ memoriaꝰ
tuaꝰ connotati et inuito me in publicum extra-
diti. Loco eadem scripta. Si digna excusatione
sunt apud te prorsum excusata habe. Sin minus
me iudice eadem damna meum. Si non scripta
mea tui amantem ama et Vale.

LECTORI

communiter quod fecit quisq; tuetur opus. Ego vero
Quum causarum selectiorum Iuris controuersias vi-
dendas et si placet legendas offero tibi Lector
nec caue Superne extollo nec inferne deprimo lau-
dare enim se vani vituperare stulti est Verum
conscius infantiaꝰ meaꝰ et quod in pusillo vt Ego
sum. Magnus nemo esse potest Iudicij mei
in omnibus Iudicem te facio scito itaq; quod
Hoc Votum nostri summa laboris habet
causarum prolatarum Pro et contra disceptatio-
nes exhibere. Quo sane vtraq; positiui defensionem
boni et aqui discas. oppugnationem eius facilius
retundas ac tandem Iustitiaꝰ stabilior adhæreas.
Erat in animo et decisiones Controuersiarum ea-
rundem apponere. Verum quia disceptationes
non Iudicis Personam ago. Controuersiaꝫ causa-
rum non iudicia earum scripsi et in subsidijs

Sententijs

sententijs studiose intermisi praesertim cum nec tutum
sit ora chartis scribere. Quid igitur vni pauci mihi
lubens impertior tibi Lector et obtusora ea tamen
lege ne inde venenum sumas Vnde nec libare de-
beas. Non enim ita ideo hoc Iuris controuersia-
rum genere instructum fieri volui vt Cuiuis
fauces vel Rusticam scelerum vindicem inuertas
sed vt captiones cognoscas ex eisdem cautior
et animosior vt iam prdmonui pro Veritate et
Aequitate stare valeas. Bonae res neminem scan-
dalisant nisi malam mentem. Quibus in contro-
uersijs ea scribere volui quae nec indocti in-
telligere possent nec Docti legere curarent
Sed mediocris ipse mediocria quoq; tradidi pau-
pertino legenda describens ingenio. Nulli quip-
pe displicum vitio quod in sua arte non quae volu-
it sed quae communis vtilitatis causa potuit prae-
stitit. Proinde animum probes oportet si minus
probes ingenium.

Et mea rusticitas si non valet arte polita
Carminis at certe valeat pietate probari.

Vtilitatem enim iuuandi praetuli gratiae placen-
di, Magnis id rebus Magna attemptare hu-
milia attolere mihi obuenit, patrio interpre-
tum latino Verum inculto atq; et simplici
dicti stylo, nisi tamen mea nimis mihi pla-
cent forte aliquando in rem profuturo nonnum
nostris quod qui fecit multos fumi[illegible]dices

Euidenter hoc innuit Poeta

- v Carmen reprehendite quod non
Multa dies et multa litura coercuit atq;
Perfectum decies non castigauit ad Unguem
- v Nonumq; prematur in Annum
Agnosco ex eo facto me rudiu; esse reum at ignosce
Amicum hicte uolo habere non Iudicem semp;
ea siquidem Valentior iam decursa ætate et
curis continuis animum meum lacessentibus Unde
senex cum sit sensuum nex nec perfecta casti-
gari; at pote quod et ad præsens imperfecta sunt
Nec eadem nonum premi in annum fatisile-
gem ut horas potius expectans quam nouem
annorum ætatem sperans. Vita iam peruersus de-
cedo, morti accedo, ab abeunte igitur quoquo
modo relicta cape nec ellatiuus semp; discrepa
cum aliud sit Rhetorice aliud Iurisdice scribere.

Plenius hæc alij tractare per otia possunt
Nostra fuit fontes meos aperire modo.
Prius itaq; capias qm carpas me rauis iucundau-
bus placere opus hoc placeat Uni placeat nulli
si neutris placeat. misere tamen arbores suo
tempore ut inquit ille fructiferas deniq; meum
est. quod liber non semper est. Liber et quod
Liber testis fuit ignorantiæ. Sed ueniæ magnorum
fuit qui non aliquid habuerit ignoscendum Iuuenj.
Magnis uiris hoc ipsum contigit. Veniæ tamen
dignis. longe magis parabilis nobis esse debet
Cum et in rebus humanis nihil sit perfectum

Omnes namq;

Omnes namq quidnimus tanquam inuenturi inue-
nimus tanquam quæsturi Et cui plura nosse da-
tum est cum maiora sequuntur dubia. Accedit
quod ieuno studio sentimus ieiuna legenti.

Ante dabat Lector nunc det Opus Author
Lucerina obij ipse quod pro me excusando attuli
probe æstimatis multum ne mireris. si non suprema
Opem superducta manus. Remanet iudicij mei
Iudicem te facerem Velim et hoc de me Iudicet
quod me tali non dignor honore ut dignerate emen-
dari. Et licet
Me quod dicunt
Vatem Pastores at non ego credulus illis
Nam neq adhuc Vatis Videar nec dicier digna
Digna sed arguto inter strepere anser olores
Amo itaq admoneri admone. Nullus pudor est
ad melora transire. Sed satis esse tibi errata cor-
rige. Res vero indigna bonis fuisse in altum
nemini alterius iactura ac ruina etiã Virtute
sua

Quo in opere
Rerum prima mihi Verborum cura secunda
Fortius inest Rebus Verba tutamen habet.
Desugi ea omnino tanquam otiosorum pastum
abiectorum opus et eruditis Vanitatis negotium
Odi semper orationes Verbis magnificas rerum
inanes. Et cum facundiã curiosa communiter
rerum incuriosa iudeamus, maluj effectus tui
officium quam stylj negotium curare. Si quid
cognitione dignum adiecteris, Deo tribue, er-
rata vero humanæ imbecillitati remitte et
Vale.

Lipsius

Lunam me non solem profiteor tenui luce, nec pura immo nec propria lucere. Et multa à nubilibus sua à Deo habere.

Le Senbat Vanum duc pia Virgo manum

1. Vtrum Per Virtutem an nasci Nobilem sit præstantius.

Prz.

Szlachcic dlaczego by Łacina był nazwany vi: zyż wiemasz przyczyny, iedno że ma być Nosicielá z cnoty y odwag swoich tegoż y sprawo przeciwych Znaczny Znamienity zkąd iako Nobilitas rzecze a noueo nouum notum takież Nobilitas a Nosco nouo notum dotknął ięy dedukcyi Poeta Wierszem

Porro Nobilitas quod fert a Nomine Nomen
Innotescit enim cunctis memorabile factum

Nobilis tedy iakoby non Vilis, bo ci się uczysey wiele, ktory Szlachectwo swoie Życiem y postępkami skaradzą niepryistoynemi. Ieprzewrotne Łotrow zowią ex scelere Nobiles iako w statucie. Fur nobilis to iest celebris bo alias nie Złodziey ipso facto stawa się Ignobilis ale to do Tractatu towarzyszego discutiendum nienależy Takowey Nobilis definicyi bacząc snadnie z cnoty powodem ma być z Szlachectwa każdego. nieodstrzelyśię od tąd y Prawa nasze w tey mierze. Bo kto statut y Constitucie o Szlachectwie spisane Czuży wyznaco to z nich

z Szlachectwa

Szlachectwo iedno naturą drugie Virtutis tak
Militaris iako y Ciuilis Przecie familią bydz
rozumieiąc ono także na cnocie iako y prawdzi-
wym szlacectwa fundamencie zasadziły. Gdyż bo
wiem skonie natury wszystkosmy przez braku.
szlachectwa urzyscy, bo iednego Oyca y iedney
Matki iesteśmy Dzieci. Omnium Pater DEVS
et communis omnium Mater Ziemia tak szlach-
ci iako y nieszlachcic Pan y Sługi y Poddan-
ny iednakowym modłą słowem Pater noster
y choc Monarchowie mowo z kalikami tegoż
Oyca o chleb proszą Panem nostrum quotidia-
num da nobis hodie. Gwoli czemu Prawo po-
spolite nie bierze tego za zaką szlachectwa
Dymą gdy szlachcic nieszlachciankę za Zonę
poymie yowiem statuti Verba expressa takie są
In quo genere Nobilitas cos quoq; Nobiles appellan-
do censemus qui licet Matre populari Patre
tñ Nobili sunt geniti. Zatym tę podobno natu-
rad wszytkim ważenia Prawo miało iż oco Castoti
nobilitate conrungimur. Exemplum DEy
quisq; est in Imagine parua. Złoto z Ziemie
pochodzi ziemię wdnak ludzie odrzucaią a
złoto odbieraią. Snadz y z Cyny srebro wynika
przecz Cyna rdzi na strone a srebro w kow-
ne. Tak y w naturalnym szlachectwie wszystkie
Prawa płoceą tą ziemię z ktorey y złoto bydz
może. a brantuzą cnotę iako złoto zakie gdysz
Virtus omnium ornamentorum Parens. Ta non
nasza sed quadam propria ex persona ludzkey

Szczęśliwości tąn Cel Vkazany Bene nasci. bene
Viuere, bene mori musi przyznac każdy iż ille
bene natus qui bene Vixit cuius exitus est honesty
et salutaris exitus ille optimus quem bona vita
praecessit. A ztąd znay naczym Szlachectwo zawi-
sło prawdziwie.

Est drugie Szlachectwo Virtute militari lubo Cuili
nabyte w Prawie naszym opisane Bella et occa-
siones et exploramenta Nobilitatis. Militia of-
ficina Virtutis alumna Nobilitatis. Paquatur
Nobilitas multo sudore parata bo y samo Woysko
Exercitus Łacinskie miano niesie. ze się tam nie-
tylko w trudach y pracach Woiennych ale ter
oraz w odwagach dzielności y męstwie. a zatym y
cnocie exercere potrzeba. gdyż y Castra ze maią
bydź casta. albo li Vtły Castrata. Są nazwane
ztąd y Herby nasze Arma zowiemy ia kobyAr-
mis quassita. o tym Szlachectwie iawne iest Prawo
mianowicie Constitutia 1775 w ktorey pisze iż
dla znacznego w męstwie dzieła ma bydź conferowane.
Daie Szlachectwo y Virtus Civilis patet z Konstytu
tyey 1601 ktorey iest ten contextus Żadnego Sza-
chectwa przy puszczac niemamy iedno ktory by
był nam od Senatu y Pospolo Rzemskich a w dzy
ku od Hetmana zalecony z zacnych zasług iego
Rzeczypty. aquum e mowi Polityk eis excedentibus
conferri quorum Virtute extent servati aucta
Respublica quiq; Reip: utiles fuere Civilibus
quippe Virtutibus non minus quàm armis
Respublica floret.

Przednie

Prawdziwe takowe iest Szlachectwo ktore Cnota daie
Virtute nil antiquius. Jeszcze Herbow niebyło kie-
dy ta Familia starożytna Cnota sobie samą pie-
czętowała kto był Cnotliwy ten y Szlachcic. Jeraz
corruptis moribus choc cnotliwy Kobiet nalde
est tibi sic sine dotibus ponaszemu nie Polski
kiedy niemasz Włoski Kobiethalem cum pau-
pertate iunctam non diu servuam.
Nieuwiele w Constitutiach Kobiethowanych raro ex
virtute Nobilitas Alec y ex nobilitate ranius Vir-
tus. Filius a Patre degenerat nec fama nepotum
æquat Avos. Homis sæpe in studio rei peccant Kobi-
les, quod mali Cursoris a Maiorum deprecatione
ad Veniam sæpius utuntur qm suffragatione ad
honores. Seamgelius Zakonnik Societatis JESV
de ruina Lucifer piszac napisał że magni Maiores
magni sunt accusatores ignavid Nepotum.
Ktoż gratior a DEO cyrus ex agris qm rubus ex
Stoto Szlachectwo Virtutis nayprawdziwsze y nay-
pewnieyśze iest gdyż a Bonis bona habeni incer-
tum cum plerumq Parenth dissimilima prole
aut tantum ad familiæ familijs et Labuse demerita uiti-
Poż y Poeta Wyraził.
Nec similis simili generat sanguine sanguis.
Dotknął tego y Król August Tytuł Declaratia o
roku 1504 gdy mowi. Potomstwo, nie zawdzięcza
ani kazdemu dobrze vda ale posługa Rzeptey
a wyspełnienie powinnosci na wieki wszędzie do-
brze służąc musi przeto ponieważ oćc pari sorte na-
scimur sola Virtute distinguimur ostrzy madrze
że nierest primaria Nobilitas in sanguine qui

quandoq; inuentus ale in moribus Sanctis. Ztąd y Statut
nasz de Viro bonæ famæ ztego ze kto bonus anie
Zztego ze kto Nobilis ostrzegł y warował in Crimi-
nalibus obwinionemu Curiam facti obiecti eua
sionem. Nobilis é uerè sua quem bona facta coronant.
Przeto Szlachectwo Klove rest familiæ w prawie pospo-
litym dosc widome opisano bymi Statutowymi słowy.
Cum tantum modò uocari nobilem et capacem Dignita-
tum et Beneficiorum cuius Vterq; Parens nobilis
et ex familiâ Nobili sit progenitus et quod tam
ipse qm Parentes eius habituarent et habitant
in Suis Possessionibus Castris Oppidis Villis iuxta
morem Patriæ et Consuetudinem Nobilitatis
uiuentes Legibus et Iuribus Regni nri Nobilium
Takowa Nobilitas familiæ est maiorum dignitas
otey Statut mowi. Z nobilitas stanes et proge-
nitoribus eorum ducunt originem semper takowe
Szlachectwo tami czasy wsz y iniconsultus Iuris
Consultus snadnie wyiwiesc może ex quatuor stir-
pibus Nobilibus ono wyiwodzi ex stirpe Vide-
licet et Patris et Aviæ Paternæ y zas ex stirpe
Matris et Aviæ maternæ ze Dwuch Dziadow
ze Dwuch Bab z Matki y Ojca zkąd trzyma
quatuor stirpium Szlachta in Suis insignibus
herbowne wyiką Constitutia A 1633 dotego
wyiwodu y Dispositiones Terrestres przydaią
Gdy tego Statut wyżey allegowany tego Sla-
chectwa pomienionego trzy okoliczności kładzie.
1. Pierwsza ten tylko Szlachcic Klovy z Rodzicow

y Familiey

ÿ Familiey Szlacheckiey Urodził się przyczlawa Con:
junctionem et Capacem Dignitatum.

2 Druga ktory w Ziemszczyznie mieszka Zwyczaiem Szlacheckim.

3 Trzecia ktory zyie Prawem Szlacheckim.

Sequitr ponieważ tak inclusive Prawo pospolite napisało eum tantum modo uocari Nobilem ze kto by nad ten Opis prawa inaczey stan swoy prowadził nisz za Szlachcica miany bydz nie może y miałby Szlacheckie tracić. A to wedle Statutu ktory na koncu przydał. Per Contrarium enim Ipsum Nobilitas ipsa in popularem et plebeiam conditionem transire solet Zaczym co się tknie pierwszey okoliczności suprius uterj Parens Aut ex Familia Nobili sit progenitus. Rozumiey ii tu Prawo dwuch rzeczy potrzebuie y dlatego też distincta obie te requisita seorsum commatibus disiunctim Kładzie. Naprzod ut sit uterj Parens Nobilis to iest Rodzice w sprawach y życiu nienagannim. Potym ex familia Nobili progenitus. Pierwszy iakoby Cnote potym Wiekiem położono gdyż nasci Fortunae fieri autem Virtutis putat Albowiem gdyby Ortus y same tylko initia Familiarum a nie sprawy znane ich uważać się miały wielomby on Wierzyk przyimiac przykro.

Maiorum quisquis primus fuit ille tuorum
Aut Pastor fuit aut illud quod dicere nolo.

Zgoła nemo non inde ab antequod nihil ē Liszą Histo-
ryey że ona dawna Rzymska Szlachta Lunulas
cos za znak nakszt Mieszicca małego wiązali albo
nosili na obuwiu swoim z tey przyczyny ut admone-
rentur. Słowa Authorowe instabilitatis rerum huma-
narum ut enim luna ex obscuro progrediens, clara,
dilucida, et rursus obscura fit sic et eorum Nobi-
litas uelut audientes sunt Imperij Imperatoris
sicut luna Solis. Co rzetelni wyraził Author pewnym Syre-
mēēs Cinquit Atauos ocs quo longius inquiris mineus
inuenies etiam Regibus modica initia, etiam nobis
idem initium, y dali piszą dobrada Cæ Cæsaris dum
priuato vti Lare Cuem ageret Iuliam Gentem nemo
memineral, eum y fuit ad Iulium ad Æneam, ad
Anchisem, ad Venerem, ad Deos, retrogressum est
genus mira simul et vera tu absentatio, nam et Re-
gibus et singulis hominum Origo a Dijs.

Prawo to desiderata do szlachectwa Virtutis zasadzało
się na samym sobie wedle Statutu Casimiri F. 1305
ktory iakoby szlachta bydź miała opisał tymi słowy.
Quamuis subditi debeant fore pudici, modesti, iusti ac
pacifici, offrenata tho cupiditas. Ff summū autem
bonum & Iustitiam colere et unicuiq; quod suum ē
tribuere et propter hoc conditur Statutum ut humana
cōerceatur audacia et inter improbos innocentia se-
curitate lætetur.

Opisawszy tak Prawo pospolite iaki ma bydź szlachcic
opisało tez y zaraz że kto wedle opisu takowym
nie iest za szlachcica rozumian bydź nie może.

Prawny obym

Sawny otym Statut Nullum Nobilem captiuandum
qui bonã esset famã. nisi prius Iure esset convictus. Non
censebit uerò bonã famã ter in Regestris malefitiorũ
descriptus. Si uti malã famã absq; Iuris processu capi po-
terit.

Kto tedy nie iest w bonã famã Nobilis censen nie może
bo ipso facto Ignobilis. A zatym od takowych Rodziców
zplodzony Szlachcica doskonałego tako mabyć maiy
ponieważ qualis Pater talis filius criminosus albowiem
każdy iest seruus pana będąc seruus nie iest Liber Liber
niebędąc tako mabyć par swobodnemu nie bedzieży
przy nienie Prawa pospolitego ta Copulatiua włożona
ubezp Lacus Nobilis bo Statut iest Kazimirow de ter-
priloquio. Si Nobilis Illi improuerauerit absente
esse eum talium meretricis & neq; combat esse talem
ut asserebat pro ratupenio illius fame pana & Iden
dicimus si Matrem ipsius Meretricem nominauerit nec
probauerit.

Tego Statutu znać iż tako po Oycu wedle Prawa
allegowanego requirit przystoyność Życia tak y po Matce
Szlachowiem dla Zoltce. Kwarty, y Rzemiosła przez
Rodzice robionego syn ich pod ten czas zplodzony
im abusu Szlachta zostawa daleko więcey dla spraw
zchanbionych bo to iest Contrarius uerus Nobilitatis
inhonesta uerere alios Ladere nomini quod suum
& redere. Znać że y przedtym za stawego wieku.
Paterna Materna Nobilitati iuncta Nobilitas
powagę swą wielką miała. Ono Poeta
powie.

Ken mihi Laertes Pater est Acrisius illi
Iuppiter huic, nec mihis quisquam damnatq; et exul
Et quoq; per Matrem Cyllenius adopta nobis
Altera Nobilitas Deus est in utroq; Parente.

Polono nadto connexionem et votymo Statucio
Cum tantum modo vocari Illem et capacem dignita-
tum. Bo niekazcy chce Szlachcicem zaś capax dignitatis
Niemowię o owey szlachcie o ktorey zostatuuie na-
pisano. Si quis tribus uicibus pro plebeio conuictus
fuerit, & infamis remaneat perpetuo. Nec eidem
pateant portæ dignitatum. Bo iuż takiey ipso fa-
cto iuż nie szlachta są. Ale o tey ktorey są arcatu
immunes a przecię z nich nie wszystkoy są capa-
ces dignitatum. A takiey są nawet szlachty y co
za Indygeny świeżo są przyięci. Wyraźnie otym
Statut sub titulo dignitatis mowi. Nec Castra-
nec tonsuras ullas concedi volumus prźi Polonis
Nti Genealogiâ orti. Et drugi prźi talem qui
sub eadem Corona de gente Polonica fit oriundus
Zadna Constytucią ktora iemu pozwolony zost Indi-
genatus nie uczyniono do Urzędow przyściu Indi-
genat. Wyiąwszy samą 1593 Constytucią ktora
oddawaiąc wdzięczność za dzielne posługi Panom
Bekieszom accessum ad habilitatem do quorum-
gradus Dignitatis honoris et officiorum tam spi-
ritualium quàm secularium im pozwolono. Aie-
dnak zwramento fidelitatis eorum medzanto
Onowey szlachcie toż się z statutu wyżey allego-

wanego

wanego rozumieć musi bo gdy Statut mowi Eum
tantummodo uocari Illem et Capacem Dygnitatum
cuius uterq; Parens Filius et ex Familia Militi fil
progenitus. Sequih zi nowy Szlachcic ponieważ
dopiero iest Ennowany y Nobilitatis originem
ex Progenitorib; non habuit niemoże wedle Statutu
tego bydź Dygnitarzem iakim. Nuenda się bydź
Scophytus seu naper plantatus zaraz do Dygni-
tarstwa sposobny pospolicie nie entrens no-
uitio Sprawdzeń Dygnitarstwa maią bydź bene-
meritis rozdawane ale z dokładem et in fama
laudabiliter conservatis. Zmiena iakoż Prawo
więcey Starozytności res pecunia Liberi obsidis
sunt uice et pignoris ee apud Remp: amorisq;
zn Patriam fides quedam in eis charitas Fili-
orum amicorum Parentu Reip: redit Generosa
semina respiciunt aduersus suos. Ennowany za
Szlachcic zi nie Ignobiles ortus sam sobie iest
w Szlachectwie przodkiem ex se illuxit respecto-
wac niema na co rzedno na siebie samego. Gdy
iuż zostawi posobie zachowane dobre Potom-
stwo zi gusta libertatis z pokrewnienia Sla-
chectwa et Virtutibus zaprawione gdy do-
bra pocciwie nabyte dopiero plemieńikom iego
takze mogą cztery Herby Rodzaiu swego wywieść
rozkrzewionych iuż zaiste obrzęd et Dygnita
Reip: Prawo pospolite etiam ad gradus di-
gnitatis przyiuszcze zwykło. Duze Polityk

ze Principes à nouitatibus Ritus impostura et machinationes
timere solent. Fauent bene nato quasi seniora ora et pro
clara ab eodem expectanda sint. quem nec aeuo gloria
auctoritas nec affinium splendor in obscuro latere
patitur.

Druga okoliczność Szlachectwa w Statucie położona
et quod tam ipse qui Parentes eius habuerint et
habitant in suis Possessionibus, Castris, Oppidis, Vil-
lis, iuxta morem Patriae et consuetudinem Ritus
opisawszy. Urodzenie szlacheckie opisuie tez Prawo,
Życie y Sprawy, ktoremi Szlachcic ma się prawe
wkładaiąc nan. dwie powinności. Pierwsze aby w
Ziemczyźnie zeby mieał z kąd Woyne służyć. Co
Constitutia 1578 co zgoła raz wie ukazuie gdy
mowi. Ludzie narodu szlacheckiego ktorzy Imię po
przedali a w Miescie mieszkaią y z Lichwy żyią kilka
Pytaiąc maiąc a Rzemiosła niemaiąc aby kazdy tako
wy Woyną powinien był służyć z summy pieniężny
Sub poena priuationis bonorum suorum omnium
tez z Statutu z Constitutiey 1620 1622 y
innych dawnieyszych y tez poznieyszych wyba-
czyć snadnie.

Druga powinnosc Prawo na szlachcica wkłada
aby mieszkał zwyczaiem Szlacheckim od tegoż
Statutu opisanym et non exercuerint uel non
exerceant eas artes et actiones quas communiter
Ciues et qui in ciuilibus moantur exercere solent.
Ktore Artes et Actiones Obu dwie rzeczy tonne
od Siebie położone iakowemby Statutowi Szlacheckie
nie były przeciwne. Wyrazily rożne Statuta

y Constitucie

y Constitutie A naprzod Statut sub Titulo Nihil
Cmetho uitu perio suo nocere non potest. Gdzie pi:
że Cmetho non poterit alicui nobili Nobilitatem
eius increpare &c: Hoc tu uolumus intelligi de
illis Nobis qui ad expeditionem seruiunt
et Judicijs Terrestribus subsunt non autem
de illis Nobis qui in Ciuitatibus residentes
ceremoniam propinant aut forte alij sunt vagi
in terra nihil habentes.
Tu wyrazone są Artes et Actiones przez ktore
abusus Militaris inducit dwoiaki abusus
constituit Ciuilis et Criminalis.
Pierwszy Szynk w Mieście Rzemieslo P. Brugi:
bydź Straciuszem y Walbsą, Sulaczem. Var:
waniem, iako Statut opisał sub Titulo Vagi sunt
ni nulli qui per modicum rectum longi
temporis breui hora consumunt. tandemque
assumunt sibi extra propria occasionem Vagan.
di et talter Vagantes aliena rapere non for:
midant. Tales inter suos pares ut infames
habeant. Co y wostatnie Titulo przestugi nekte:
niey dorazono. Trzeci abusus gdyby nie służył
Woyny a Mieyskie przyiął. Bo gdy mowi, hoc
tu volumus intelligi de illis Nobis qui expedi:
tionem seruiunt et Judicijs Terrestribus subsunt
Sequi że tych Nobilitas increpari może ktoryż
woyny nieslużą à Mieszkaniu że Prawa podali
a z Zygmuntowego są wyjęci Indignus e Liber
tate qui se ultro seruituti submisit ktory ser.

uitus po Mieyskiemu pospolicie pospolitą z kąd
tez Vulgus ignobilior multitudo nazywana bywa
Virgilius Sdwitą animis ygnobile Vulgus y copodle-
gdz mienić chcemy rem Vulgarem to iest Vilem
et communem mowiemy. Ztego musiby dz respectu
iż Vulgus podobno à volvendo deducth quod stulte
et servilliter hue illue volvatur.
Constitutia 1609 Titulo de plebeyo mimo statutem
wyrazone ma tez alium expressum Artitatis
Abusum tymi słowy.
Sioła Cudzoziemcow Artitatis titulo n suo ordine
acquisito maiętności Szlacheckich nakupiwszy
mianis Szlacheckich nie odprawiaią towarzem
Łokciem mierzą towary wszelakie przez Factory
swe w rożnych Sklepach przedaią słusznie pro
abusu Artitatis zdarzę bydz kupiectwo poczytane
albowiem restto takas seruitus publica. Exponta
cé et seruire commodis, dum eius res et opere et
pretio vtitur. Questus ich omnino indecorus lau-
dat venales. dum Vulg extrudere meres, ciem-
niąc Sklepy aby podle towarzy kupiec uzywał
Skupnieyske. Candida de nigris et de candentibus
atra, premiemiarqe Statut nasz koronny z Ru-
wiesznikami rowno ie położył Mercatores et
Artifices ne necessarios afferant et faciant.
Zwonal ie z soba z tey musiby dz przyczyny
iż oni nie tak de honesto iako de vtili nay-
bardzi vrilitą te ich sq nayprzednieysze
Vota Da modo Lucra mihi de facto gaudia
lucro et face et emptori verba dedispe iu
rat pro damnis blasphemant pro pretio men-

tiunth

fiuntur et peierant Honestati et Virtuti est contrarium.

Z ktorey Constitucyey y Statutu nikt wiecey niewy: Imazy iedno tez Prawo pospolite prawdziwe Szlachectwo in Virtute et honestate zasadzilo Jako zlote wodza Pureckiego konia niecznią tak Urodzenie bez cnoty Szlacheica. Krech on bedzie Magnificus titulis przecie simia est semia etiamsi aurea gestet insignia c. Aliquandum genus est Virtutibus et tanto dignum te Genitore proba.

— ∪ gerit omnis in illo
Gentis honos, cui laus est in Origine sola
Dequeeung; uoles Proauu tibi sumito Libros
Si frangis Virgas sociorum sis te
Precipit ipsorum contra te stare Parentu.
Quod si pro sopitem rapit ambitus aty; libido
Delectant hebetes fasso lictrie secures.

Nobilitas

Stad dobrze ten napisał copisał non Genero: Stadem gerentem laudo sed uirtutem quaro quot enim uirtutes probes tot testimonia habes Item se probare quę dicere præstantius est Factis Dignitas ostenditur: Strangelius wyżey wspomnionym Zakonnikow Societatis JESV znacznie bardzo wywodzi iż oũ Nobilis à sanguine deriuata cum sanguine putrescit et ipsa uanitate sua similis est Nobilibus iam Claro splendore nitidis, iam alta caligine uastis, iam ui sublimi uolantibus iam ui terras et lutum prodigitalis aut quouis

uento in mare portatis. Jakoż przyszły po Familiach
zacnościach rzadko inaczey maydzie tacżey to co dawno
przypowiedziano.
Magnos fere uiros patrendam relinquere sobolem
Acceptam a Maioribus Lucem in tenebras conuertunt.
In summa przyznać każdy musi, że Degenerant hnes
dźiś Synowie minores. Exaltat Virtus nobilitando
Jonasz. y dlatego on exaltuie do cnoty do wystawnych
tak prawi. Nobili sanguine quid ignobiles animo
turgetis. Wasz każdy iako annonimos bez Imion
nas Matki nasze wydaią na świat clopievo nn.
świętego iakiego in Signum futuro probitatis na
krzcie bierzem na się Bogacze onego choc bystra
rozumny szlachcic y Imi Wielki. Domogo święte
niemianuie tylko homo quidam przez drugiego
zas z cnoty. Ubogiego po Imieniu notifikuie
świątu Egenus nomine Lazarus.
Egola animus Nobilem facit ewi exquaeunque
Causa licet supra fortunam surgere. Wprawdzie
Illis ta chełpliwe iakis iż ut Rosa florum Prin-
ceps, sic Nobiles naturę inter homines decora:
ale mu też odpisano: że sicut Rosa odore florans,
ac colore florida ab aspero ramulo seu subu-
lenticosa expirat: ita Illem plantissima Virtu
tes ab austeritate Vitae onn debent. Jenze:
Equi nobiliores et bellicis negotijs aptiores red-
duntur multiplici domestica ratione cóercen
tur nec Campos in sua ferocitate vagari per-
mittuntur. Porz quotis quisq; est coby tak
wyprasowanym z Cnoty Szlachectwie zostawał
Ser nazwany że Vivat in multis powiedziało
tego fela rzadko iuż widać Vivum Virtutem owo

by la Matka

owo była Matka z wojny popłoszonego przyjmiała Syna
Germen ini Cras abeas ad Partu[m] pe[n]Te Patriâ
et gloriâ, genuit ut esset qui pro Patria non dubita-
ret occumbere. Tu vota mea et Patriæ expectatio-
nem fraudâsti.
Veaza sobie u Polityka Kobiletowany modernio
na tych chełpliwych swey starożytności chwał:
Row. Satius est nobilitatem perperisse quam acce-
ptam corrupisse.
Quoquis infirmior eo ambitiosior.
Ipse se nactus ab omnibus bonis Actibus
ostendit qui gloriatur in Patribus.
Trzecia ostatnia zawarł Statut Szlachectwa o kolemoc
tymi słowy Viuentes Legibus et Iuribus Regni nostri
Kobilium. słusznie bo dedecorant bene nata culpis
y dlatego Generosum zowiemy quod à sua Natura n
degeneraverit Alii quod ex bono prodit genera. Zkąd
na tych ktorzy nieszą viuentes Legibus Constitucyey
rożnych Tytuły nieszlacheckie zasłużyły iako Const:
Tittia o Ludziach swawolnych. obostrzenie Prawa
na swawolnike y innych wiele krotkie prawo po-
spolite takowych nieszlacheckich praetnacie Chara-
kterem Hostes Patriæ Bannitos perpetuo Infa-
mes insuetosnobiles onych czynnie y nazywaiąc
y z Prawa swobod Cyezystych iako niegodnikow iakich
wyłączaiąc. Improbo quippe Nihil tantum pro-
desse quantum adeo speculum Nobilitas cum
Virtute iuncta, est ignobilitas cum vitio. Kiedy
będzie Conditione kto Nobilis lecz iesli vita perdity
audacia offensis, fortuna desperatus tym samym
stawa się ignobilis. Optimum ee Civem qui vivit
optime et qui vivendo se Civem facit. Owizas
co neq; bello fortes neq; pace boni iz ali optime

Cuius albo Veri Nobilis Mano miec moga.

CONTRA.

Urodzenie samo szlacheckie y starozytnosciego niemabydz tak podla rako w Wyższym Stanie iest powazana. Bo godziwsze rzeczy Bożkie stosowac z Ludzkimi. Azaz y Sam Christus Pan choc iuż poniżony chciał bydz aic. dnak w nieszlacheckim stanie zrodzony bydz niechciał ale w Plemieniu Krolewskim pięknie to wyraza Guanicus Abbas Sermone 2mo de Annuntiatione Regali ex progenie Virgo electa è Gnositatis quidem Regia Nobilis Prolis. Sed Virtutis Regiæ ntiq ptolis Sed Virtutis Regiæ nobilior indolis vt aterno Regi Filio Regis Materna quoq Klitas Regium honorem defenderet et venientem à Regali Sede Patris Regalis ehiam thronus in Aula V:J:R:G:J:K:A:L:J: Regina Susciperet Matris chciał Za wiarę Bog tym samym ukazac iż Urodzenie szlacheckie nie tylko wiele sobie ważyc ale też ono pomnazac y ozdabiac trzeba rako iedno na Ziemi Diuinitatis Imaginem et Splendorem prasferentem. Grecy szlachectwo swym nazwiskiem nianuicq eorerrix torest bonum genus bo skirpus bonaq generationis propago. A iezeli z tey deductyey Klitas ó uertus? Czemuż ma bydz tak nisko położona. Zwłaszcza ze woyny Zolnyey zgadzaiq nako ze Klitas est ornamentum Regni, Firmamentum Regis. Statut nasz Nobilitatem tak kładzie ze to est potissima Regni portio ze Cornuicos Klium pro defensione Regni ze szlachta są Fideles Athletæ y dlatego ini samym honorowanstwa rodzaie wszystkiego Zwierzchnie oni sami w życiu Krola Pana swego, animuszame y szlamu swemi Panstwo y Koronę iego piastuią oni sami Equites et Milites ich zabawy y odwagi Rycer.

Skio to ofer

Skąd to sprzadzaią zaczoze Chantas Reip: Dignitas ex familiarum Dignitate aestimatur. Zdroze Chantas Reip: zaczął się od familii zacnieyszey Kobileum familyą, et domi dignitas et foris auctoritas vetuscb Rzymanie ozi dawni fynąy Szlacheckie Heroicam prolem aureum genus hnum zwali nie zeby ich był złoty rodzay ale ze Plebeius rzem ferreum est genus. Z grubego Gruzola wyszła niemoze bydz supra conditionem suam wysoko elevatum Zelazo, by naypolerowanieysze Złotem nigdy swiecić nie moze. niech kto będzie zodwagi swoiey Szlacheckiem Vnobronym przecię sors ejus prasens non mutat genus sedchcąc się zacz udac poznac go po Vbrach. Vbrał się był Kiedyś Snadz Osieł we Lwią skoze y odzioz iego Ihel: kasz to rzecz Plemienskiem bydz Szlacheckim.

Fortes nascuntur fortibus et bonis
Est in Juvencis est in Equis Patrum.
Virtus nec in tellen Feroces
Progenerant Aquilae Columbam.

Nowitius Szlachtą iak zostanie sam w sobie zmieścić
Sie nie może y noty Vanitatem amplectkn Virtutem
Chociaz Szlachcicem będzie znamienitym coz potym kie.
dy in sua celsitudine tako skonkis cuspvrsus prouerspe.
cuem dabi mici nic nie moze. Sico. Lux, Vmbra, nec
Imagini, Filio. novitati antestat Nobilitas.

Est magnum magno de semine nasci
Dignos indignos sua Virtute Nepotes.
Exornant et alunt. nam digni laude Parentum
Clarescunt magis alq magis duplicatq Virtus
Egregium Nomen Emulosq honorum.
Quin etiam post fata movent exempla bonorum

Poyzrzc nawet po wszystkim swiecie niedaczym bydlo
wnim abyś stworzenia y Creatury Boskie w rzednay

Conditiyey zarowno wszyskie zostawały ale rodno drugie
gnechodzi wacznosceą godnosceą wzietosciąy doskonaloscią
Tak Niebiosa rodne od drugich rożnie od siebie sa rozi
dzielone y rodne nad drugie podwyższone. Nobiliores
cassi nobiliora loca tenent. Tak sementa rodno od drugie
go celnieysze. Drzewa tak kamienne drugie Metalla
rodno nad drugie z moży wagi y skutku sa zacnieysze.
Tak y między Ptastwem Orzeł nad insze naysprzed
nieyszy. Tak y Wody Rzeka nad drugą sławnieysza
Ryba nad Ryby chwalebnieysza a Zwierz nad zwierzą
wiecszy. Skąd gdy się pytamy o Koniu ktorego by był
stada. Skąd gdy się pytamy ktorego Domu y familiey
dla rozeznania y wyraku między stworzonym a Wo
rym y starożytnym szlachcicem. coż zaka zwyż
szlachcicu. Stilo sunt Reip: Mos hon ee dignos
Maioribus suis etgura Valere debet apud nos Sapi
rum hominum senex de Rep: meritorum memorią
etiam Mortuorum pisze Comicus. Cum ijs mihi nec lo
cus nec sermo conuenit is nunquam Otio fuit. Bonus
gi solus ubi in sylui y tabi ignobilis exigerit diuon
Kiedyby miała contemni Familiarum Stirps cobij
tur za rzeczą była inter solem hominumet bonum.
Bog gdy miał człowieka uczynić Panem wszystkiego
swiata nie zkadaraki powołał go na to dostoyństwo
Condityi ale z Dzieła y Cznu rąk swoich mowiąc
Faciamus hnem ad imaginem et similitudinem
nostram et prześl. Albowiem aspernis nihil est
humili cum surgit in altum. Mazorum glona Por
stevis quasi lumen e negi bona eorum negi mala
in occulto patitr et rerum gestarum splendor
Gnoza hos admalatione accedit.

Prze polityk

Piśze Polityk. Rzi quibus Virtus à genere penitus insita est, ỹ iam ń mali eé nolunt sed nequeunt. Secrete antiquitatem etiam in monumentis mortuis uenerantur, quantò magis in uiuis. Rad to nobilitas Virtutem inuidia subtrahit gratiâ tradit. czego wszyt stan niedaie Adamus Contzen Jadomnik Societatis JESU Libro 8 Politicorum. pisze że Bello nobilitas necessaria est. sine ea nec fides nec fortitudo nec prudentia bellica prestatur qui servaliter educati sunt.

2 Vtrum Creatus Nobilis gentili Nobili sit in Omnibus adæquiparatus.

Pro

Iako dostoyności godności maią swoie roznośc atakż ie urodzonym tytułu Kasztellanem Wielmo. zmyim Woiewodą Jasnie Wielmoznejm tytułu Aktes Nobilitas ma swoie Gradus na ktorych iedni nizey drudzy wyzey in æstimatione Juris publici zostawaią. Czyim rawny statut pro Capite Militis formosoahis Szlachcic sexaginta Marcas Scarta bello Triginta Marcas statuimus persoluendas. Gdzie Prawo pospolite samoi Militis to. iest starozytnego Zołnirza Szlachcica et gentibus Kobelu Ktory ex gentilitate seu ex gente sua ppria Aktem deuit. antiquam wzeksza Cene stanowi. à Scarta belliza iakoby ex Charta et bello złozonego dla Przywileiu na Woynę obtymanego poniszcza Głowy iego Saxe czyni. schyliły się dotego y nozu Prawa mianowicie Constitutia 1563 y insze po niey następuiące Kore uchwaliły swoią. wszystką Szlachtę w Vniwersałach

Poborowych do płacenia Poborow Dziesiąciu Złotych więc
czego na starozytną Szlachtę nie wkłada. Potwierdza tego y
Statut sub titulo Dignitates. ktory przez nię castrameq; te-
nutas ullas conferri volumus, nisi Polonis nobili Genea-
logea orbis. Ten krewny Szlachcic starozytnemu ni Prae-
rogatywa równy bydz niemoze. A zatym Cura iego musi
bydz pomniejsza ani zupełna pana publica za iego ska-
zana gdyz owa publico damno amissi Civis w zgubie
starozytnego Szlachcica wnosi. A Scartabellus dopie-
ro do swobod Szlacheckich nowy gosc przyszedł z ktoremi
przyimowszy się teraz w mieszkanych rek Obywate-
lem pogotowia Cyzyskim niemoze bydz zaraz. Skąd
aby Nobile fanum decus et praesidium oddane było w
tym Scartabellus rad rownie ze za nobilitacyą Commu-
ne Libertatis privilegium nabywa. Przeszłego ne-
minem captivabimus nisi Iure victum nec bona
confiscabimus nisi Iure victo. Drugiego Libertatis
Personae et Bonorum ze wolen od angarieiy Szlus-
Cel, miał wolny mu Szafunek dobr iego. Ze Kra-
wcem Rzemiesłem nie przed Woytem Sądzi ale zeby sin-
gulare Comital nabydz aby w Preeminencyey y Pre-
rogatywie Starozytnego Szlachcica był adequiarowa-
ny to impugnatur nietylko z wyzey allegowanych
Praw ale y Statutu o Szlachectwie tadowego Quod
sit Bonae ac Stirpe comem Laterna procreatus de se
cunda et tertia Genealogia per Duos Testes prowa-
denda alias producenda.

A ponieważ Scartabellus nie wyiedze się y wyiroc
niemoze takiey de secunda et tertia Genealogia Sta-
rozytnosci niemoze też mieć dawną Szlachtę we
wszystkim rownosci. W bieżnych Rzemieslniczych
Cechach Młodzi Mistrz Starszym wystrygować się mogą.

Aczby to

A coż by to w stanie y Rzemieśle Rycerskim nie miało
Maior est innata gloria quam quæsita præcedit quod venit
ab origine quod sequitur ex labore. Beatius est gloriam
habere quã quærere. Quod defuit in origine varo pte ulla
industria supplevi. Dlatego się pospolicie Herbami Rzecz.
ma herbowemy abysmy nikazała przez nie stawszy bosc
nasza y osoba Szlachecka. Arma et insignia familiarũ
adinventa ut memoria familiarum conservetur. Pro-
pter signa cognoscunt signata eo in secunda cosi tes.
tia Genealogia zasłużyli Maiores Szlachcica Kazdego
Sobie z temi wszystkiemi za swemi tylko kazdego siebie
zasługami miał bydź zrownany kazden scartabellus.
A coby to była za aequitas, alias w takim by było
ważeniu Szlachectwo, gdyby tak lekce y nagle rowne-
go z nierownym kazdego Szlachcica miano. Moga
wprawdzie Principes de sua maiestatis sua. con-
currente Nobilitandi virtute z Plebeiusza kazdy-
nii Szlachcica y onego ad statum Equestrem przyjąć
czyć y przypisać wszakze communiter to idzie, ut sit
Nbis et communi. Tako się dotknęło wszech gaudeat
Privilegio Libertatis. ale z starozytnemu porządkowi
nie moga. Principes swem sunt Custodes, n Impera-
tores Legum. Lex est Rex Regum, n Leges Regum.
Zaczym choćby in contrarium był od kogo kazdy
otrzymany bylby nulliter otrzymany. Voluntas namque
Regia est in Legibus si quis aliter uellet is ad ipsũ
nolluisse agit. Aliud e Nbitas aliud Nbitas Privi
legium ex Privilegiach Privilegianą Nbitas ppria
appellari n potest sed Nbitas Principium. A cos
tknie ze zdawna wedle statutu inter ciuicos pro
Stoki habebat, perniciosum ut hac Dignitas quæsta

pecunijs, opibus. tempore metiat̃ enim opinione sed natura Nobilitas nitit. Sicut unitas n̄ e̅ numerus sed Principium Numeri. Sic creati tunc erit completa Nobilitas cum posteritas eius exemplo inuitata claruerit factis. inmemorandis Auis Atauisq̃ non parua gloria.

Contra

Niemoze ieden nad drugiego bydz Szlachetnieyszy chyba ten co iest w cnocie prodkiem zacnieyszy. Wyż: Stawa to Ludzi mozniych przy dostatkach y potędze swoiey dobre starozytnosci. Eadem oibus principia eademq̃ origo omnesq̃ Vnius primi Parentis semine ortu ducimq̃ Przeto nihil inritati profitendum ta godz wolni olazała będzie za starozytnosc iemu naywiętszą stanie Znowae tesz Szlachta starozytnemi będą potym, niewiedzieymi Domow Szlacheckich mieli gdyby samą starozytnosci Szlachectwo stanowione nie chcieli. Nobilitatem et augere et crescere et in summitate et diminui et desinere. Kto prawa nasze Vważy mysterium godne spodziewania naydzie a w tym mianowicie ze wyiwod Szlachectwa nie wyzey ale tylko de secunda et tertia Genealogia czyni statut każe nieurodzę inszy przyczyny. Jedno z gudcunj rzeczy reuolue nobilem ad humilitatem peruenire. Chociby Jedy co przed Dziadem było nima nieszlachcic nikogo od Dziada tylko szlachecki wyiwod prawo rachuie a daley za wyższą wyiwodzie się nie nalazie. ne ad humilitatem perueniat inuestigando et alterius perquirendo. Bo zas rako w klębku Jedwabnym lubo go z wierzchu glancowne oboczyły nici odmiancego na ostatku paczynka znaleziona nie była

Mogą nie

Mogą nie wszyscy Szlachectwa swego z Familij dowieść mogą
y nadania iego od Krolow niemiec ale z Zwyczaiu Cy-
wylnego wywiedzie kto ze przedtym Labrio more z tym
oraz szlachectwo chodziło z Kijem y laska Panska. była
Medy Dignitarstwa Drzewaw y Lenna od Krolow na-
dawane były nie ma tak dostatecznie wywodzi gdy
w takiey zwodzony godnosci chodzi. Dignus dignitatem
adsanct et dant klore nobilitant actu ipso suos Pos-
sessores iako y teraz sacerdotia Dignitant Duchownych
chocby de Plebe orti byli Gratia Principis e tantum
dignitas computatoris. wolno mu y Licmon w Mch.
on położyć Szlachectwo Tedy z vel nive communi
acquirit vel statuto confertur nel consuetudine
Labrid usurpatur. przeto nie na samym Lekownych
Szlacheckich swiadectwie albo zasługi Daruiąc ale
też na zwyczaiu dostąpieniu iego przedtym wziętym
dowod szlachectwa zawisł.

Gdy Constitutia 1633 mowi ze gesti magistratus
nie wywiedzionemu od Constitutiey 1552 scripto sla-
chectwa opitulari niemaią sequit ze ante hunc an-
num gesti Magistratus prodandi Nobilitatis opitu-
lari maią. napisał redon z Nobilitas e laurea quâ
tempus coronat hinc zakoby rekł ze Laurus mało
wprawdzie ze semper virent. lecz zas od kturego wsy-
thkie rzeczy per vices gignunt absumunt y zas
z niego denuo renascunt przyimuie tesz taką chwa-
łę ze y samo szlachectwo za dawnością to mu daie.
Jako statut sub titulo Testis mowi: Et habetur
pro Nobili inter vicinos Bona Terrestria habet
bellicas seruitia cum Nobilitate pernget. Gdzie spra
wnie to zi rake sam rest odmienny taktez czyny

ze czyia raz skoret Klitus potym deflovet rakosz tedy w ta-
kiey odmiennosci gdzie tempus melit starozytnosc napo-
nizac nowe szlachectwo ponieważ sobie nowe y stare za
czasem przychodzi zaczasem odchodzi. A tym co zapuż-
wara do kogo ze dlo z podlego stanu zostal szlachcicem
y nie ma miec dla tego cto Dostoienstwa przystępuia za-
dnego honorem homini n̄ generi moribus non Mato-
ribus uirtuti perpetuā non auitā Nobilitati cē dese-
rendum moribus potius qm̄ exiugribus estimentur.
Jak rzedno uboga cnota nizacby poczela a Bogactwa
w godnosci tak poszły, ze ten za nim Urzędy y Dostoien-
stwa następuiąc zuykły, stanęło przytym ze ludzie
sedziacey y podli do dostatkow przychodzi zawzoē
se esse uolunt Ales Horano à sanguine cratos. Co
ubogiemu lubo nowotnemu ale z cnoty starozytne-
mu Szlachcicowi by naymniey szkodzi nie ma Lu-
de claro genere clarus naseth gloria claritudinis
eius n̄ē solius sed communis Videtur cum genere
clarum fieri qm̄ de claro genere clarus egreditur
qui autem de contemptibili grē egredh clarus, tota
gloria claritudinis eius ex parvis est. Melius ē de contem-
ptibili genere clarum fieri quam de claro genere con-
temptibilem nasci.

Zaszy Bog pierwszego Rodzica naszego nie z podley
stworzył materyi a zednak go potym na wszystkiego
świata rządy osadził. solus conuscat ille perse qui
splendet Santa Solet ce industria hnum nouorum
et Ales prodillis tanqm̄ statua videant Zacym
iako iest Szlachectwo zedno generis, a drugie
animi seu Virtutis takterz tam to przedtym przod-
kowało gdyz obie stanowitą skąd z nich swoią

cżyste

ezyiecie nadnie popisowac się mogą. Wszystkie Herby Arma seu Clypeum zowie quod bello olim pacta sint siue quod in castris potissimum ad discrimen circumferant Dwo: zgoła kto swych Przodkow niema cudzemi się pstrzyć musi takze też Do. Lui Virtutum sunt Claugores emendi: cant à Parentibus à Patria Claritatem qui vero Vir: tutibus fulgent suis nomintbus fiunt clari. Zadzie swoiei znalisz z urodzenia, à nie raczey à splendore virtutis sua splendescentem na wszystek swiat na: sysi Nobilitatem. Melius est ut inte glorientur Parentes quàm tu gloriaris in Parentibus.

Ante quod non fuit nostrum non est natura Squa. Parens ośbg mądrze nowerca nemini Vham ad Virtu: tem claudit ocz ad felicitatem grgnit. Rzewano przedtym za iedno sacrificium contra eum dispuia re quem Princeps elegerit. Jezeli ob sceleus patratu infamem tak statui sie kol vedin tegowac no: że post sui relaxationem rownym szlacheicowi się stawa. A tako Plebeius z Nobilitacyey swoiey odwa: ge u Krola nabytey Kazdemu bydz rowny niema. moze Krol Kazdy ex plenitudine potestatis Regiæ. statuuo ubi supremo Iure, a zulawzga concurvente Vltro virtute supra Legem e Rex unia Lex nec: dum fuerunt Leges quando erant Reges Constitutie 1578 1611 y inaze nie o tym nie wspomina: iqce aby creowany szlachcic cena wagi swoiey miał bydz pomnieyszony Virtus ornare debet. A corbyto była Cnoty za ozdoba y co za nagroda bydz creowanym szlacheicem a przecie zostawac nie całym szlacheicem. Prawda ze statut Panowum Mi: dzem a Scartabello Laczy ale tę lexę za rozumiem

ze za starego Prawa ad militiam podobno referowano
Famosus miles takowy Veteranus co zwał miał emeri-
tam Virtute Militem Scartabellus zaś co miał chartam
ad bellum, list takiż przyzwoitny że mu się godziło
choć Plebeiuszowi z szlachtą pospolitu służyć y na ha-
bilitacyą robić gdyż przedtym decus to Militiæ
nie tadaiako patebat. in accessu sama tylko szlachta
służyła Woyną bo y tych samych tylko Equites
zwano. ex Charta Bellum tako y teraz zowią Wic
iz rownym tako Constitutia 1578 mowi w pobre-
bie Woienny wyprawadzaiąc się powinien ze Placu do-
stał y Rzemieślo to Rycerskie samey służyło y
służy szlachcic musiał Plebeiusz tako nierowny do Woy-
ska. tako do Rzemiesła sobie nie należącego mieć y
obzyymać przywoy List tako zaletny y przyzwoity
którymu do Rycerstwa przystęp czynił. z kądg Scar-
tabellum zwano, ex Charta Bellum lub też ex Charta
Statuit
ad serviendum bellum data. który Scartabellus za
wysługę potym y odwagę swoię Dabat Militare.
tak tako u Rzymian Żołnierstwo szlacheone bywało
Muvali. Planali, Civili Coronâ. Dochodzę tego
wszystkiego z Statuta Ptuło Mto który mowi:
Clypeo scio et paventelâ nominatis Z naczłąd
że gdy Statut opry[4]szky y [3]wsz[2]ystkim prawi że to
Żołnierza à nie Domatora stawi. Takoż potym
de Scartabello Rubacie, drugi zaraz następuie
Statut item de Homicidio Mtum & rożnos tych
wszystkich nazwisk ponieżad napisem swym obia-
śniaiąc nawet y Universal abzac upraby y za
wrzuie wątpliwość wszelką takim contextem Słowa
Szlachta który nie na woynach są Crewane powinni

z Mądrości

z Małgrosci swych Dziedzicznych z Lonu zaplaci po Ro-
bych Dziesięciu resti tedy na Woynie Krolowany nie-
powinien placic to starozytnemu iest rownie. A zatym
pro scartabello censeri niema. Maniuszowi apud salu-
tium contemnunt nouitatem meam, ego illorum
ignauiam mihi fortuna illis probra obiectantur.
Quodsi Sure me despiciunt fauant id Maioribus
suis quibus uti mihi ex virtute Alitas capit. In-
uident honori meo Ergo inuideant Labori innocen-
tiae periculis etiam meis quoniam illorum per-
hae capi. Non possum ostentare ualeo hae e mea
claritudo. W Lacedemonach nad obrazami y sta-
tami ktore na wieczną pamiątkę wystawione Ludziom
Bochatyrskim był napis iakby do wszytkich mo-
wiący Exitis Iuuat Iosti p. Iuuentis Iuuat Osti
porownaią was z tymi iesli będziecie tak iako
oni Mężami y Rotliwymi.

3. Vtrum artificio tractato Abusus Nobilitatis in-dycatur.

Jesliże człowiekowi dał Bog ręce, ut sint instrumenta
artificiorum a iako pro abusu poczytano byc może
Gdy Leuando egestatis suae ma ingenium in
manu sua positum wszak napisano. Egestatem suam
nulli fateri deformiè e deforme ut eam euitet non
auritis suam cuiq; artem pro Valico ee eamq; a for-
tuna non enixiores modella indygentiae. Piastowi do
Krolestwa nie zawadziło Rzemiesło. Pakwiele
Krolow Monarchow dosc y rożnych umieiq rzemiosł
y one traktuią, a iednak Ktorzy tym niechanbią Kro-

Krolewskiey, zawsze Rzemiesla a zwlaszcza poczciwsze y
konsztowniejsze byly z swemi Authorami u Swiata
w Sławie wielkiey, zkąd ich Inuentoribus rozne pa-
mia drugim z Sztumny znak pamięci stawiano wieczny
Prawa same etiam in delictis wybornych ochronnia
Rzemieslnikow nawet ich zgubę y obraze sowita na-
grodą uindykuią. Jesli Rzlachcic pożyteczny iest
ręką ku Obronie Oyczyzny Zbroyną nieśmiey y
Rzemieslnik ręką swoią rzeczy y do Boiu należące
w Polsku potrzebne sprawuiące yowszem Rzlachcic
iednym tylko sposobem to iest ręką Oyczyźnie przy-
godzić się może. Ten zas y ręką y konsztem y dla
tegoż Rzemieslnik Opifex w prawdzie ab opere facien-
do ale niemniey ab opem ferendo nazwany. Artes
Decorum ee dona artes sunt filiæ scientiarum bo zamy-
kaią w sobie numerum, mensuram, pondus, proporti-
onem. Owo więc Malarz, Stolarz, Rzeźa, Mularz
y insi zazywaią linii, Cyrklow, Sznurow, perpen-
diculum a iż takowe Artes pochodzą ex diuinita-
te ingenij toż za chanbiące stan Rzlacheckie niema
bydź rozumiany ale owe tylko same Liberæ scientiarum
filiæ nieśą. Brakowane bydź maią artes et natura
rectissima sunt principia rerum. Ars minister natu-
ræ sam ec to nieme Creaturę gotowe kazdemu po-
dały Rzemiesło człowiekowi Palcem ukazał Pre-
ze y thania sposob Rzeczoła modelusze bydźnko-
we wystawiła Ryba zeglowania powod dała
w kazdey Rzeczypstey naypotrzebnieysze to troie
genus Agricolæ, Artifices, Milites zakon tedy
Rzemieslo poczciwsze ma bydź w niepryiaźni z

Szlachcicem

Szlachcicowi pożyteczne albo raczey poczytane gdy tosz
rest iedna wątpliwa Civilis Klork kto zakwalifikuie moze
Cyzyznie swoiey azasz y Agricultura Rzemieslo nie-
iest. Kayżdy sila ta kowrey szlachty co sam sobie orac
musi na woznie Pług urobi kose nasadzi Zadg spo-
rządzi a iednak tym by naymniey szlachectwa
swego tym nietrdzi. Rola Latina Ager nazwana
ze na niey zawsze co agitur od tych Rzemieslnikow
wszytkich orzą. sieią. włoczą zną & Exercitium facit
Artificium wielmy pochlopi musiało gdyby nih
ze Artem umieią za nieszlachtą osadzono. Sed Rze-
mieslo umiec Zboża zniemczyc suletny Potasze y inne Rze-
czy cum artificio sprzedac. Vsak Ars in acquirendo vel
efficiendo wersak. Quando ygit et confouendi Artificiales
ne hnes ignauia dedili cum sequunt artificia tractent
latrocinia. Czy lepiey nge ge zniedostatku złey roboty
a nie raczey rucic se do Rzemieslniczy zwłaszcza ze nie-
wola prawa mezna Sosli Gwałt musz y necessitatem
zaborach excusabilem czyn. Geslisz in necessitate vltima
wolno y Oycu syna przyfantowac swego Rzemiesz ab abusu
tasz potrzeba kogosz wymowri niema. Vnas-ze to tylko
samych ma bydz culpabile co gdzie indziey iest Lauda-
bile insza gdyby ex professo niemaiąc necessitatem ale
umyślnie wzgardziwszy stanem szlacheckim y porzu-
ciwszy go udał się w Rzemieslo albo tez maiąc neces-
sitatem mimo poczciwsze rzucił się do Rzemiesła nie-
poczciwego iako garbarstwa. Sensze maiąc przed sobą
honestiora a ciężnak amplecteteth contrania. Słusznie
ni abusu zostawuc by miał Gdysz nasz Statut iako
się Practatu superiori dotknęło inhonestatem tylko
pro abusu sądzi y same artes seruiles damnat. Lecz
Zegarmistrzem bydz tempore temperare tempora

Kotnictwo robić metallorum congeriem ckzielic y zas ią sobie
albo Xięgi iako Intwoligator wiązac y partycipare cum
Musis niewidzę przyczyny słusznej z ktoryby kazdy ta-
kowy abusui nota miał bydz notowany słusznie zatym
obwinionym beene się do Iuramentu że necessitatus
pauperiey complexus niemogąc się inaczey żywić chiał
się Rzemiesła non studiosa Status sui renunciatione
Sed tenandæ egestatis causâ ani mieyskie przyięcia
ani Burmistrostwo lubo tytuło famati ustnych
Szlachectwa czymi niemaią. Wszym bowiem prosze
Miasto mieni Condelia szlachetka Miasta ią orna-
menta Regni receptacula nasze w nich Deposita
honorow y substantyi Szlacheckich chowane. y strze-
zone bywaią z obrazey maią tego Civitas zowią
godnego y dobrego bonus Civis Reipi z tego zas y be-
zecznego piszą że Jura Civitatis amisit przed tym
w Miastach głownych co się teraz w niektorych za-
kowuie niepierwey Szlachcicowi dozwolono kamie-
nice kupić albo na Gruncie Mieyskim Dwor Bud-
owac azeby Mieyskie przyiął urzędowat a iednakto
nagany Szlachectwu nieprzynosiło zadney yowszem
honorificum było. Urbes enim Deorum et Regum
sunt Domicilia Łacina zowie Civitas miasto, że
multorum in unum continet vitas albo że w nim
est Civium unitas. Rząd do zachowania eam Uni-
tatem słusznie takowy porządek przyięcia Mieyskie-
go y w Szlachcicu był przestrzegany za to Mieszczan
Ktorzy są de privilegiatis w tey mierze Custatibg
z kupiona Ziemszczyzna nieżydzi Szlachta choć się
w Kontraktach o niespawnych prozą Recedendo ab
Juribus Jurisdictione sua competenti zaktorz Mieyskie przyięto

skie przyięte Szlacheicow poczciwych dlatego nie uczynią
nie szlachtą gdyż naā et gnus nigdy non immutatur.
Accedunt res bimbus et non knes rebus. Jest Plebeius
sędzią Grodzkim albo Ziemskim nie zaraz zatym zosta-
wa Szlacheicem iest szlachcic Burmistrzem, Szabes
zbig ma bydź Mieszczaninem. Officium neminem
Klitat nec ygnobilitat. Urzędy od Prawa idą Szlache-
ctwo od Urodzenia. Kobilitas ex natura Prawa mogą
odmienić à to pewnych rzeczach Jus bimus naam autem
eius et Prosapiam niemogą. Jnobilitia neminem infa-
mat Sed causa pogotowiu ze Miasta te znacznieysze
od Krolych się Arcybiskupstwa Biskupstwa Woie-
wodztwa mianuią zawsze prawdziwatwe mieważy swo-
ie takze też Krewnych zmich peremptis in duplo wendica-
bantur więc ij tytuły Kommiaą et cognomina ā inducunt
Abusum Klitatis niedawno to ambitiosa vanitatis
nomina nastały Jasnie oświeconey a ktosz czemnie
oświeconey mowić słyszał. Przedtym gdy nobilitatem
ueram z tąd znawano Clarum et ueritatibus ij poki
była nobilitas sola alby unica Virtus nie przywano ij:
naszey iedno denuatione od Cnoty. Strenuus, Eximius,
Ingenuus, Egregius, Spectabilis, Clarus, Famosus, Ho-
nestus zakoby Honoris statum seruans. Były Krol
Polski zwany Ludicus ze nie seremissimus to usz nie.
Krol. Teraz gdy Cnota zpowszedniała aliszcz sławe-
tny nie przyięmny zakoby rzecz przystoyney za miała
bydź. Bydź Infamatus a nizeli famatus statut
Jure Capite Multi famosi alias Szlachcic zawt to sobie
miewano gdy kogo tytułowano. Vno armato woyna-
zywano iego indubitatam Klitatem quā moroby proba-

batur ornata. Wprawdzie Constitutia 1633 o wywodzeniu
szlachectwa traktuiąc iawnie mowi. Iż kiedy Magistratus
Mieyskie odprawował taki na tracie prędzey Actis
Bednak iż lex prius monere debet postea ferire ponieważ
wyrażonego przedtym nietylko wtey mierę Prawa napny:
szle podobne sciągaią cząsy albo y nie na wszystkie Ma-
gistratus gdzyż Statut Artes et Actiones tylko inho-
nestas pro abusu szkodzi. Za tą co zas Constitutią szlach-
cic żeby był Burmistrzem, od szlachectwa z takiey od-
padnie winy, ponieważ nato niemasz położony słuszney
przyczyny, albowiem minus to iest honorificum munus
Iustitiæ, cessante ratione Legis cessat Lex. Piszc
Orator Rzymski Leges inuentas ad salutem Ciuium,
Ciuitatum, tranquillitatem vitam, hominum et quietam
et beatam. Lecz za tey Constitutiey przez niektorych
extensią, musiało bydź wiele sądzi poczciwych y staro-
zytnych wzruszonych y poruszonych Przebaby przeto
propter vitam quietam hominum, to nowe z starym
conciunowac Prawem bo y obawnia ieszcze postanowia
co byli przedtym honorificentissima na zednak nie de-
functis præsentis seculo nexu stringere y wszystkich vni-
uersaliter Mieyskie Magistratus głownych ie y wpry-
wileiowanych Miast ze pomnieyszych Miasteczek
gdzie abusow damnare gdyż damnabilior sklach-
ciców w mieście obmieszkanemu exercere Prawo
powodziło mianowicie Mercaturam nummariam handlu
pieniężnego gdzie nummus parit nummum Ktorym
pospolicie gnauiąc się Mieszczanie nie handlem nabiiaią

daiąc

daią z Litwy żyiąc ktore merimonium iako iest per-
nicioſum y iako niepryiſtoyne y z samego nazwiska po-
znać mozesz Lichwa bowiem złe miano odtrzymała
że iest Liche zła y licho człowiekowi cyzni vt Veſtis uſu
ſic patrimonium Vſura conſumit. Łacinnicy ſalnus
ią przezwali iakoby ſumus. Kterednieyſza Lichwa po
grzebła. Cum hoſtes uenere Calendæ nummos unde
extrica. Ostatnym szlachcic pozwolonemu Rzemieſle
iawne iest Prawo Conſtitutia 1578 ktora tak mowi
Ludu narodu ſzlacheckiego ktorzy imienia popredali
a w Mieście mieszkaią y z Litwy żyią aby ſłużyli
woyne Conſtitutia 1632 L. Vniuerſal Lobrowyſza
ktory Pieniędze na wpłacie tedy od ſta złotych maią
złotych dziewięc z tego miesiąca podaieſię dobra z bacz
na uwaga Prawa ez iako iest abuſus rzny Nobilitatis
Jeden Criminalis drugi Ciuilis tak też podobno rzneg
pany by dz musz. Criminalis abuſus iako ſtatutem
ſub titulo Vagi iest opisany. mesie za ſobą ſtratą zu-
pełną ſzlachectwa. Ciuilis zas iako ofiadszy w Mie-
ście chandlować Litwie y Litwinowi według Conſti-
tutyey wyzey mianowaney winę pieniężną y kar
na mieszku ze od ſta złotych musi dać po Dziesięciu
złotych Ktori zas co ſię chandlem bawili podług tey
Conſtitutiey 1633 zgubą tylko prerogatiwy Nobis a
nie całego ſzlachectwa utrate przynosi. Gdyż Prærога-
tiua eſt Excellentia tylko y antelatio ktora ſtaroży
tni przed nową ſzlachtą y przed tymi co ſię abuſu
poniżyli mianuią z tąd abutens wyſzedszy ex abuſu
ſtanu swoiy redintegrowawszy od ſzlachectwa nieodpa-
dali. ale ſame Prærogatiwy Nobis traciły ze zſtawo:
ſzlachta co na Litwę daią od ſta złotych ma dać złotych Dwa Conſtitutia
1633 L. Vniwerſał Lobrowyy.

żytnim y z tym co niebył nigdy niezym zmazany zarowno
nieść niemoże y ad dignitatis iedno ak post multa przyść-
pu niemaią. ale w kondycyey iakoby nowego Szlachcica
zostawa. patet tey pokoy y kazni rozne z Conclusyey
tyze 1633 Constitucyey gdzie nie wyrazną Szlachectwa
kładzie stratę natego ktoryby z Miasta wyszedszy
Jura nobilitatis sobie przywłaszczał y Ziemskich Dob-
nabywał. taki każdy za Szlachcica mianý bydź nie
ma. y Dobra iego znie Cadunco każdy Szlachcic vsp.
ści sobie może. Ze obacz pánas delicto commensu-
ratas nam nieyśce abusus mnieyśce winy na wiekse
wiekssa kara włożona. Intemeritate zas Crimin[illegible]
z siebie nikt redintegrować ani tego chyba ex ple-
nitudine Maiestatis Regia dostąpić niemoże tedy
ważył się kto ex abusu wyszedszy. niebywszy a Princi-
pe redintegratus Jura nobilitatis sobie przywłaszcza
tym samym iż Maiestatis Jus usurpat a zatym Maie-
statem offendit, pánam tez grawissimam stratę Szla-
chectwa y Confiscatyą Dobr popada. Czego do oboli-
ernosi abusus Constitutia niepnyłożyła z kad zna
że zadko abusus sam rozne takież ich pány rozni
mieć chciały Constitutia [illegible] Tytuł o Ludziach
przy mieście się bawiących na koncu mowi. Ze wszy-
scy ktory mają sub iuris dictione Ciuili Dobrodzie-
ki modo cum Ciuibus oneva et Iurisdictionem
ponosić respectu fundi powinni. Jakoż tedy mu-
ma Ciuitatis mają bydź sądzone pro abusu kiedy
przychodzą ex legio 1120. Co ześć ważnieyszego

Burmis tonym

Burmistrzem bydz albo Rzemieslnikiem. Jezeli Infamis 41.
uel Banmitus y bezecny lubo drugiego naiechal wybral
zplondrował zlupiel y zdarł poredna sie z Prawem ze on
postarzmu Szlachci. Ponzaz zz sie tylko napantka dothost
y z niewoli Rzemieslo robiol chor cudzey kalecie dal
pokoy ma przecie bydz mezlachoi co zasluznosc co
za sprawiedliwose iezeli wolnoscia sie kazdemy czemu
niewolno ma bydz kazdemu w tym albo rownym we-
dle czasu y potrzeby zostawac stanie. Fundamentu
libertatis sui quemq; Iuris et retinendi et demitten
di et Dominium libertas hominum vt libere agere
et vti libere pati consistit.

Contra.

Zytkach to powszechne iest decisum ze Rzemieslni-
cy nie sa Mieszczanie wlasni ale sludzy Miejscy y
narzmni Robotniey y zatho sami sa serui Publici
tak tez eorum artes seruiles y przeto ym od niewolni-
stwo tylko traktowana. Zkad ze Rzemieslniey z przy-
chodniow y niewolnikow posli y ich astricta sunt
seruilia tedy tez wszelakie Rzemieslo slusznie in
abusum Actis sa y maia bydz poczytane. Kie-
przystoyny warzstat Szlachcicowi niemasz tak wy-
bornego Rzemiesla coby Szlachcica mni sie para-
iącego niepodlilo. Phebanowie niepiorny do Vni-
dow y Dygnitarstwa Rzemieslnikow Przypuszcza
li azby chandlow y Rzemiesla swego poprzestawszy

całe lat Dzusiąc na Vciiwych zabawach przepędzili
niezdała się im rzecz podobna żeby oni swoy żywot po:
dły żyiąc y podłą się rzemieślniey roboty bawiąc mie:
li kiedy koło vciiwego ktore iest naypierwieyszym
Szlachectwa fundamentem staranie zasadzaią swoie
albo żeby niemieli y na samey Rzeczypltey prywatnych
uganiać swych vżytkow, ktory na zyskach y zarobkach
z oszukaniem ludzkim są vczeni, gdyż zwyczayniey
trudno nielakomić się chciwosci trudniey rozzeć nało:
gu od oszukania pospolstwa fortelnego Qualia stu:
dia hominum fuerint talibus etiam amicis eos eé
necesse est. Kęs enim virtutem excolere potest qui
vitiis occupatus est opisuią. Znacie iuż ten zda vi:
mantrasse Suri sco ktory przyiadziwszy do Warszta
tu, wdał się do Cechu indignus est libertate qui
se subiecit sponte seruituti. Szlachectwa abusus nie
iest inszy iedno Contrarius usus Zbey homo libera:
lia tractare debet, nie seruilia naturą nobilium ad ar:
ma sunt manus. Dygnitas eiusmodi artificiu dopuścić
non debet, Opisiwa Plebeyis relinquenda, niech ie
krasi kto chce y iako chce ale farbą tey obrazy stan:
szy obaczy y przyzna kazdy że Rzemieslo y wszytkie
Artes Mechanicae sunt sedentariae y manufacturae de:
bentaż ktore dogrzbiem potrzebuią, niż brachiorum requi:
runt. A zatym sua nad multitudinem animis przeciw:
ne y Rządzeniu niepryiacielne Lubo kazda Rzecz
pospolita duobus ligata e uinculis commercio et
Imperio, y ktos się przypatrzy znaydzie to się kupiec

poniekąd

poniekąd zdaią też exercen actus Gustihid bo y ad libram
uendit y Mercatorum Curia nazywana bywa. Curia Equi-
tatis et ueritatis Kupieckie słowo, Regestra ich za
wielki powagi, ustam monetarum, ustum pondus,
ustum numerum, ustum pretium urzędownie prze-
gaią. Stądto znich handlow Obligatia zdą a z tych za-
wisła Dignitas Imperij Vprzywileiowana skora-
czom rozni ć karm y żywnosc sprzedaią a oni
do odzieży przystoyney potrzebne rzeczy sprzedaią
sprzedane przywożą. a wednak Prawo pospolite han-
del kupiecki y mierzenie Lokciem za abusum repu-
towało. Daleko tedy więcey Rzemiesło za abusu Sta-
tutis ma go condemnowac. Nie wymowi go z tego
necessitas. żadna bo niemasz tak wazney y y Vsilney
potrzeby ani gwałtownego muszu w ktorym by przy-
stoynosc słusznie zachowana bydz niemiała. Nemo
Libertatem nisi cum anima amittere debet. z prze-
Fato se conuinuit qui Nobilitati non similatur sub
napisano uocationem uestram. A co się tknie Agri-
culturey w poczet Rzemiesła wzwyż przytoczonej od
początku świata Sumego tą zabawę porciwą usta-
wiono. Szlacheckie to Rzemiesło y Szlachcie takie
Przodkom naszym naprzod podane y na
znaczone za Iudove cultus tui uescaris pane tuo.
Vita hale Parsimonia, diligentia uszkiad magistra
agricultura initium facultatum z Fąd Locupletes
diuntz iakoby loci id est agri pleni. zawsze Ru-
stitas Sancta uocata.

Neque ille aut doluit aut inuidit habenti
Cum Matre negotia terra
Lanigeros pauo, Magnis sua Magna reliquit.

W Sławiczney pracy ſcrit ut metat, metit ut ſerat
ſemperq; noua ſpe uota fatigat. Onich Martialis Be-
atus ille qui procul negotijs ut Prisca gens Mortali-
um Paterna rura exeret bobus suis ſolutus omni
fœnore. W Ziemianinie własnym y prawdziwym nie-
znayduiesz przeskodo ludzie ſa prosci Szczery
ci tylko co do Miast uczęczaią przechuyçali mięco
rako y owi co Ziemie ſwey niemaią ale arenduiąc
czudze ora viisz ci ad Lunam tantum exercent a-
griculturæ artem. Za ſtarego wieku gdy człowieka
dobrego wyrazu chciano, pospolicie Oracza Ziemia-
nina wyſtawiono podobno dlatego ze terra Mater
omnium et Dea appellata ſcabellum Dei y Wſi
rakoby à Dyo założone ſtarzy rozumieli oczym
co namienia Poeta.

Si te digna manet Diuini gloria Ruris
Z kąd Rolnikow y Wieśniakow za takowych też
miano. Teraz Łacina zowie Włoſką Villa rakoby
uchilla ze do niey z Pol. Urodzaie zwoza odluſ-
derowmie wiele ſamych zaczacych miano y Prezwi-
ſka ſwe wzięli rako u Rzymion Cicones Fabij
Lentuli, Ciceroues, parali ſię ta zabawą Hetmani
y Woiennicy ſławni pisze Author: Gaudente
Terra nomine laureato et triumphali Aratore

eademq; cum

Eosdemq; cura semina tractabant, qua bella eadem diligen-
tia arua disponebant, qua castra seruentem inuene-
runt dati honores seruanum et Quiritium arantem
dictatura.

Napantek zas kuonieuski Znaydrouie nowyce
Dlo stolarskie y inssze rozmyech przy Instrumen-
tach roboty non Rhis conditio ale seruilis ne
cessitata ratio wymyssla, yako y handel kupie-
cki lucri auiditas znalazla. gdzie nie zwracaią wier-
ną ale przemessłem y wymyssłem miarkuie kupiec
towary swoie Prouida lex distynctiey y exceptiey nie-
położyła żadney ale generalem zawarła. Etn exerue-
rint uel exerceant eas artes et actiones quas commu-
niter Ciues et qui in Ciuitatibus morant exercere solent
Które prawo w drugi General położyło wiuentes Legibg
et Iuribus Regni nostri. Nobilium tedy sequi że Mie-
szkie Prawo pod które sie kto podał w mieisce laus No-
bilium kazdego takowego de Iure Rti in Ius Ciuile
transfugam z szlachcica w nieszlachcica przemieniać mu-
si. Jest to takie wedle Constitucyi y szlachectwa respectu
fundi Ciuilis ad onera powinni ale co tąd zasequela
wzdyć insza iest onera zgruntu ponossi realia à
insza prastare personalia y artificia tractare
seruilia. samo to że Ciuitas c honestus Cauer à
drugi zowie iucundus cauer à iako Poeta.

Et Urbs liberior Campi et Cauer amadnus
Dulcibus inuitans hominem relygansy Catenis
Tedy swoboda okowana niemoze bydz wolnoscia

Szlachecka nazwana w Mieastach luxuria creat Scelera ac
maleficia gignunt obyczaie wszytkie Mieyskie ad mollitiem
plerumq3 labuntur. Przodkowie dlatego nasi chcieli tego za-
rosle aby młodzi szlacheckiey Osoby y chała na Wsiach in-
dwarunk ac fermarem labore, astu, intemperie Cæli.
Zkąd potym do dzieła Rycerskiego y prac a niewczasow
Woennych mogli bydź sposobnieysi gdyz w Mieście No
bilissimo porpolicie Parietum cultu occultant ostronny zas
napis ut Famatus powiedaią ze tytuł z Greckiego słowa
Pytan co słonce znamienuie iest nazwany iż zawsze oświe-
ca y obiawnia rzecz one ktora tituluie. Przeto gdy cza-
sze ze komu napisano Magnificus sądze ze senator
gdy Nobilis znac ze Ziemianin takiey Famatus do-
myslam sie ze kukowieza iakiey albo wieciwy Pan Maty
Owczgoła ponieważ te miana wynalezione są aby reden
od drugiego snadnie był rozeznany tedy trudno ina-
czey Napisma Famati porownac rodno ze Lawnika iakie-
gos znaczył a nie Szlachcica. Sii cum observa. ut mo-
res cum eo componas. Zwano przedtym Apostoła w
pierwszego Symon a iako wybranym został alias prze-
zwany Petrus a Dignitate Petrd zawsze tytuły oraz
rzecz samą y osobę tytułuia. Ono w Panstwie Wło
skim Familia Seorphiorum odtąd nazwana ze
ich Matka narodziła syna, y na mnozyła iako Scor-
pha Prosiąt y między plastrzym niezowią sowy
Sokołem. Idąc daley trudno negowac aby Lichwa
niebyła pozwolona ale scriendum ze Spurd odio debi-

torum

tonum non fauore Creditorum debentur. Zaliż uadia per-
lucra pdnÿ zlegaz respectu nakazÿwane nie bywaią. Ad-
mittuntur quoddam mala minora. ut propellant maiora
Zeby się ludzie niepotrzebnie niedłużyli, ale tym prędzej
cawiąm długo okroceni byli alec nierozwodząc się dalej
niech mię nikt za takiego nieosądzi, abym iuż zatym uszÿ-
tkie miał condemnare Artes. Absit. niepotępiąm tych
ktore się ingenuâ ac libero homine dignâ, ktorych
iest cel Honestum, ktore mentis ratione aniè ma-
nuum misterio perficiuntz, a choć ÿ tak było ad
honestatem iako Malarstwo niezażÿwaiącego grabia
Lucri ale exercitÿ, albo recreationis causâ znac spo-
sob iego meiąc, dymensią sam stosowanie przÿnależ
wÿrazu Postaty ÿ niemęnu Kunsztowi dac iakobÿ
duszę zaena ÿ poczciwa rzecz iest Także Geometrÿ
bÿdz Astronomÿa Muzÿkiem byle nie naÿmnÿm
gadkiem myślistwem się bawić & wszÿtko to nigemu:
tatis zabawa iako ÿ Poeta świadczÿ.

Venatu inuigilant pueri, siluasq; fatigant
Flectere ludus equos et spicula tendere cornu

Alchimista też bÿdz Ludzie zac mogą ale się mnie tÿm nie-
podobał Rzemieślnik co to opes quadrendo opes perdit napisał
iedÿn

Ne credas patrimonia Iouis.
Ignigenas dum quaeris opes lapidemq; sophorum
Et ne sufflatis petas ex carbonibus aurum.

Lekarski także nauce powiedaią ze Deus medendi a
Sole Iouis Capita orta. Zaczÿm ob eius praestantiam
vtilitatem, necessitatem, mowią ze niema bÿdz z
tralbowania ieÿ Vltra abusus pozwÿtanÿ bÿło iako

niżeÿ ex Tractatu tu o tym specifico obaczysz na Tribunale Lubelskim za mego czasu dosc w tÿ mierze klopotu, okupiw sie chudzięta musieli a iuszcze temu kborego ich Oyciec à portu infesti multoties reuocauit, ÿ nadto znim związek swoÿ pokrewnÿ bliski mieli zaczym Causa introducta in sententiam definitiuam non deducta in summa Decent ingenuos ingenua. Plebeos ple. beia à kbonÿ sie pna perfores ſit salutifera eorum seruitus quorum pernicioſa mogła by bÿć libertas et qui superfluè uoluerunt Libertate, præditi, discant obedire subiecti. Przepowiednie iż ono Monitorium memento homo quia Cinis es et in Cinerem reuerteris Et Cadat in nihilum qui fuit ante nihil.

Boc zaiste takoi Plebeÿ wzgor wyleciele zeÿ na no. gi swe niepatrzą tylko na bujne fortunÿ swoÿ piorka poglądaią zbyt na szlachtę z gorÿ bija. Kawet ÿ hey. bÿ zacnosoą ich. skrzydłami wyſtenÿ swoÿ ciemnią a ono nie ab artiſicijs ale ab armis Herby miane bÿdą maią.

4 Vtrum Abusus Patris præ. iudicat Filio et quomodo redintegratur abusa Nobilitas.

Pro

Iż Nobilitas Patris eſt decor Filÿ toż Abusus Patris eiusdem Ignobilitas et Dedecus Filÿ. Albowiem Synowie iako Statut de Sygillo pisze cum Patribus Una censetur familia Filius e de substantia Patris Przeto gdÿ oycu Stawaią Kurzlacheicem ÿ Syn

f Persona

niemoż bÿć

niemoze bydz Szlachcicem a zwlaszcza in abusu zplodzonij
Qualis enim Pater talis filius, ante abusum zplodzonym
niezrodzi bo na on czas bedąc Pater Nihil Nisi pro-
creauit filios. A ponieważ wedle tegoż Statutu de legit.
toż syn niepowinien się herbować uiuente Patre
iedno Pieczęcią Ojcowską, toć pewnie ioć zatym mu. 15
ſi, że iako Herb in usu Filius designuie syna bydz
Szlachcicem, tak in abusu Warstat Ojcowski cechu-
iego meszlachcicem, ktoż abusus poprzestaniem Rze-
miosła y wroceniem ſię do Conditiey ſwoiey dawney
nieuwiem aby mogł bydz redintegrowany bo iest Sza-
chectwo uel a ſigno uirtutum ducit, uel a maioribus
trahitur. to ſzczyrk że zaraz zgubione, inaczey zas odzy-
ſkane bydz niemoze, iedno z znaczniych w Rzeczypospo-
litey zasług. Gdyż bowiem niepodobna rzecz odrodzić
ſię azalym Titulem maiorum nabyc, y odzyſkac, to
iest ostatnie inszy sposob, iedno tym ut uirtus co hone-
stet, quod fortuna. inquinauit, y iako sam z sobie nie
iest nikt Szlachcicem swoią cnotą Nobilitowanego, ale
tylko z przodkow swoich, tak też abusum amissum
uel commissum za przestaniem Rzemiosła sam przez
ſię redintegrowac żaden niemoze. Jak infamem Ban-
nita iedno Krola Jgo Mci Suprema potestas relaxuie,
tak y Nobilitatis abusum za mestwem y odwagą
abutentis mielną Nikt inszy, iedno Krolewska Mosc
ex plenitudine Maiestatis swoią restituować może, ale
wroceniem ſię do Conditiey swoiey Rzemiosła poprze-
stawszy nieiest to redintegratio, lecz tylko abusus inter-
missio, et ab eodem cessatio. Redintegratio est in
pristinum statum reppositio, seu restitutio quibus

modis non habita quæritur Nullitas, ijsdem abusa et amissa redintegrari debet. A co się tknie Dekretu seymowego o Constitutia 1633 wszytkie Decreta seymowe in Causa Nobilitatis ferowane, Censurze Trybunalskiey podała. Zaczym ij otym poki co negotio nie stanie authoritas iego allegowana bydź niemoze.

Contra

Nyli ta czesto ij chybiona Regula Qualis Pater talis Filius. Akiedy Criminosus Pater a syn nie. Zatim przeciw ma bydź Criminosus Filius. absurdum bo to było wielkie, wszak statut mowi: Filius non portabit iniquitatem patris. Prawa zas wsze powiadaią ze nemo quisq; ex suo admisso sorti subijcit nec alicui delicti successor quisq; iam statuitur. Zaczym abusus per Patrem Commissus synowi szkodzic niemoze gdyz to iest delictum personale, abusus abutenti tylko prędicat, daley nie pogotowiu ze Ociec syna zyto. dziwszy nie mu swego własnego w szlachectwie nie daie. Bo szlachectwo Ojcowskie nie iest Ojca samego własne, ale maiorum dignitas, zkąd niemoze ale profectitium. Familiæ honorem od syna transmittit secundæ uidelicet aut tertiæ wedle statutu Genealogiæ. A ponieważ syn urodzony zaraz nabywa trzech rzeczy Ius, Familiam, et Nomen tedy iako tego troiga nie z samego Ojca bierze ale z Dziadow Babiurzych, takież przez Ojca traci tego niemoże. Nowien est Ius Familiæ

Ius insigniorū

Jus insignium Majorum, nie sobie Patris y Swobody abusus
Patris prziwodzacy Plio, iednak Kazdy poty iest Ban:
nitem, poki Banitwey nieznisie poty Criminosus poki
się nieoczyści, tak potym Plebeiuszem zostawa, poki
in abusu Stawa, tak iedno ex abusu in legitimum
Usum przezedł tym samym ex abusu wyszedł, mutata
conditione morum, immutari statum, nawet de interi:
ri homine mowiąc, azaz niewrgmy qui quoties cadit to:
ties resurgit, non amittit vocabulum iusti; tak też de
redintegratione właśnie rozumiano ma bydz Statut Wiel:
kiego Xięstwa Litewskiego wyraźny, ma w tey mierze
Rozdziału trzeciego Dwudziesty piąty Artykuł bardzo
słuszny y sprawiedliwy, y na seymie za Zywota zeszłego
świętey Pamięci Krola JKMci Pana Naszego Mileosci:
wego między pewnemi osobami stanął taki Dekret.
Quia Catato abusus Patris iam defuncti et rationem Vlti
Suâ reddere n̄ volentis, objecit qui licet per autem Ma:
chinam fortunæ suæ levandæ causâ tractatam sta:
tum suum Plem diminuerit, tñ quia videm olim
a viuendo Legibus et Juribus Regni Plium iusta
morem Patriæ et Consuetudinem Vltis eundem ipsum
statum suum postea redintegravit, et quod fortuna
conquinauerit, Virtute suâ exhonestauit, statumq;
redintegratum Laudabiliter finivit, proinde cum et
ipse Catatus in redintegratione status ex Matre
sua Plis sit procreatus, ac is idem ipse virtute sua
Vltiari decentia iuris omnem maculam abstersit
Reliquaq; pro redintegratione Vltis obiecta. ut
pote honorem Civilium per Patrem Civitati coem:
ptio, Uxoris primo nuptu Plebeiæ Matrimonialis

52 Robilis Fanati intitulatio, vñ Ciuitatej commansio et munerum Ciuilium functio abusum inducere nequeunt cum abusus Ritis in Artibus solummodo et Actoribus Statuto expressis inhonestum redolentibus consistat, Solique abutenti Ceo quod profectitia Rolitu Maiorum sit non uero alicuius propria dignitas) tantum prædicat. Idcirco Abusum Latris obiectum uti obsequenti uerò Ritis actu redintegratum nñ posse eidem Clato tanquam in redintegratione Status progenito, quidquam nocere nec eius Ritum afficere adiudicauit, ac exinde ipso à Cáa et actione uti incompetenti libero pronunciato. Eundem Cltum pro Vero ac genuino Rti declarat ipsumq; Verum esse Rem et habendum habere armisq; et Insignium Iure ac stemmate Domus denominationej Robilium tanqm maiorum suorum iusto Ipsum cē et in post uti debere statuit et sententiat Decreto ad prædmissa mediante.

5 # Vtrum Bona Medici Confiscari debeant, quod se pro Nobili gesserit, Et utrum Medicina professio inducat Abusum Nobilitatis.

PRO

constitutia 1538 Pitulo o szlachectwie wyraznie tak mowi iezeliby sie kto szlacheicem mienił

ÿ Dawał

y Vdawał niebędąc nim, aby Dobra swoie tracił. Nie
przywodząc in dubium tych ktorzy legitime od Przodkow
naszych są Kreowani; także y do nas. Aprzytym iest
też dawny iest statut sub titulo Homicidium Lei
quis absorens se Rkem et n existens occidetur fa.
sis caput solui non debet. Z ktorych mieysc obudwu,
innych nietykaiąc wiadomie znac prawo daie iako
tych surowo karze, ktorzy per irreptionem szlachectwa
chcą dostępować, niechcąc się onie per merita stanu.
Wszytkie te furta pokarania godne, naybardziey
iednak splendoris et Dignitatis Stabilitatis, ne
sit Virtutum viterius, ubi ad sublimia furtis pa.
teret aditus. Virtute quaeri, non subreptitie Digni.
tates obtinere debent. Przeto iż pomienionym Doctor
niost się za szlachcica nie będącym, imionem herbował
się szlachcicem, maią Bydz słusznie confiskowane Do.
bra iego, bo lubo miał Przywiley na szlachectwo
iednak iż musiał ex merito to lege descripto Con.
ferowane ani przez Constitucią obiasnione ważny
bydz niemoże. A choc by y był iedy per abusum
w Mieście medycyne traktuiąc utraciłby Prawa.
tym wszytkie szlachectwa conferowanego. Gdyż Me.
dicina inter eas artes reputatur, ktorych statut mo.
wi et non exercuerint eas artes, actiones quas Com.
muniter habent, et qui in Ciuitatibus morant exer.
cere solent albowiem medicina iż est ars humanae
Corporis vita aversandi sama z siebie niezda się bydz
pociwa y Doktorowie czasem circa Lautes Cor.
poris vitas, utilitatem się bawiąca y raczey sagnieniu
Boskiego Executorowie anizeli Medykowie O.

nich to napisano. Qui deliquerit in conspectu eius qui eum fecit incidet in manus Medici tym tylko odeszedszy differunt, ze ci violenta, a oni lenta morte occidunt Cobowiem inszego czynij jedno arte sua mortem vocant longiorem hominemq; dii morti cogunt. Jestże czynilstwo abusum przynosi pewnie y Medycyna. Kiedyz omnia nasze nostra misteria sunt magni nasze discunt artem periculis nostris et experimenta per mortes agunt ut ipsis bene sit optant alijs male esse male enim medicus se habet nemo si male se habet Posamo przytoczę ze Medykam a Exekutorom Ludzi wolno zabijać impunitas summa est. Zaczym ani ich rest takowa abusum Politis inducere musi infame ich zgoła officium, musza nie fabulas trakltowac czasem y smakowac exercmenta ludzkie, uważac y inszych obrzydliwosci doglądac. Skąd ani ich tanquam a disciplinis liberalibus disiuncta, słusznie seruilis ma zostawac gdyż y sami są umbratiles homines.

Contra

Słowo to Łacinskie Artes a pospolicie szlachetnij nietylko się zdiąga do Vrzędu szlacheckiego ale się też wiąże do Professyi nauk wyzwolonych, nasze do Medycyny y inszych, z ktorych się kto pro Rei nieść może. Że człowieka szlachcia y dlatego się Artes liberales zowią, ze Liberos hnes faciunt. Wład. dysław Krol Polski w statucie swo Artuło schola, wyszło tako też Artes y ich Professorow kładzie mowiąc Ad hoc Regni Poloniæ recepimus Diadema.

Vtpatet

ut ipsum Regnum doctarum Personarum studijs illustrem
Jezeli tedy Krolestwo doctarum Personarum studijs illustrat
toc stuszna ze tez eadem Perond ab ijsdem studijs wtym:
ze Krolestwie nobilitantur: Azatym kazdy tak slusznie
sie za szlachcica nieste, pogotowiu Medyk, gdyjsz Medicina
bedac dtd Magistra, byla y iest zawsze scientia Nobi:
lissima, y taka o ktorey samey to iest Publium Jogium
Medicina una est artium, quæ etiam ipsis Imperato:
toribus imperat, zkad ani vatione, ani Juvo nie:
dowiedzie tego zadna, aby ta Professia abusum Artis
czymi miała, yowszem in usu nietylko Artatis,
ale y Potentatow, Krolow, a Monarchow wielkich
dotąd zostawa. same medicamenta sa rakies Deorum
manus auxiliatrices, y poniekąd sanctificia quædam.
ktoremi choroby duszne, a medyk amentami cielesne:
mi purgantur Medicinæ beneficio rerum naturæ
intelligimus, causas cognoscimus, signa deprehendi
mus futura prouidemus, sanitatem conseruamus
et animam pene e corpore fugientem retinemus.
niemasz tak wyborney Professyey o ktorey nie
nalazby co mowic, gdy sie na to uda. Ale potym
ieszli Medycyna szlachcicowi iest do traktowania
iey niepoczciwa, a niezychby Medykow krom iego
w iakim Miescie niebyło, ktoreby tez koło ludzi
poczciwych y zacnych w Chorobie ich y przy:
padku chodził, one leczył, y opatrował, poczci:
wali to albo nie, dac y przyiaciel komu zdrowie,
Medyka dobrego wrzeczyby szanowac trzeba, anizeli

tak dopuszczonowac ij dla uzytku pospolitego ze kazdemu iest potrzebny, ij dla Professyi tak woyskiey, Kbora sa: mego siega nieba, gdyz Causas cognoscere beatitudinis e, qui potuit rerum cognoscere causas. Futura praedi: dere plusqm. homini est, uitam conseruare Deimą: nus est, Swiat wszystek kolo trzech niemal rzeczy chodzi. cirza res, Corpora, et animas, aduocati res curant, Corpora Medici, Animas Sacerdotes. A tako za zacna ij wysoka godnosc moze bydz tak ignobiliter po: nizona, pogotowiu ich ij Pismo swiete honorem przy: kazanym oszlachcilo. Honora Medicum, propter neces: sitatem enim eum creauit Dominus. godzilisie Sacra miscere prophanis. Zbawiciel sam nieniedal sobie tego za zaka rzec niepoczestna, Sam, ze owo był Malchusowi uszcte przychawtował Ucho, na: wet ij Zwierząt natura Medyczyny nauczyła stwa: rza confirmuy Corinus zarzu Siuka ziela dictamnum ij nim Postrzał swoy kurnie Poeta pisze.

Non illa feris incognita Capris
Gramina cum tergo uolucres haesere sagitta.

Wezrz naturalis tonoie pisze, ze ex fasciculo acuit uisum, exuitą senectam ij insze Creatury niemezna: ią chorob swoich pewne medykamenta, ij onym gdy ich co przynagli zazywaią. Statut Ioannis Alberti de Lobcze. Medyko we Szlachtą zawowno ad dignitates Ecclesiasticas przypuscił, uenim Cinquid ne quid in ea re actum uideretur esse

in odium

ni odium Plebeiorum quorum Conditio perinde ac ut
consuevit prærogativis gudet Specialibus in Regno
stro. Idcirco decernimus admittendos Plebeij generis
eodem Doctores. Unus in Theologiâ unus in Jure
Canonico. et unus in Medicinâ facultatibus promoti.
Aco się tknie ij nie z Mestwa za Hetmanskem za-
leceniem iest krcowanij szlachcic, azasz z Conabytutiey
1601 1578 każdy bacyć niemoze. Iż szlachectwo
dwoiakim sposobem Militari uel Ciuili nabyte bywa,
albo za zaleceniem od senatu y Posłow Ziemskich
na seymie albo za Hetmanskim w Woysku z męstwa
y dzielnosci: y toć ten dzielnosc nauka która dzieli
od nieuka y Człowieka zakonij nie od Człowieka.
Fallitur si quis putat armis tantum teneri Remp:
plus ad eam rem momenti adferunt Leges Artes &
Edlakego. fundamenta Impery te kładą pospolicie
Consilium, Vires, et existimationem. Bawta czci
odsądzonego. może król stanowić szlacheckiemu ve-
tegrować, a Plebeiusza dla nauki niemogłby kro-
nitować, scelus infami ma cedere in decus a Ple-
beio. nauka in dedecus. Absurdum wielkie inge-
nijs pateat campus certusq; merenti, stet fauor, wie-
le iest takich co na Woynie nie są crcowani a
przecie szlachcicami są. Dowodzi tego Vniwer
sałem 1633 w którym napisano Kto szlachta
którzy nie na Woynie są crcowani powinni z Ma-
iętności swych Dziedzicznych z każdego Łanu zapłacić

per stilo a też przed Constitutią 1607 niezawarta była
rzeka iż też mienie Królow Panow Klasyich. anibo wa-
dzi że nadane szlachectwo niezeszło Constitutią obiasnione
Dopiero to Constitutia 1607 napotym ustanowiła
nowiąc. Ażeby potaiemnie się to nieszło każdego
takowego szlachectwa obiasniać będziemy. Lecz przed
tym niebyło też uchwały y ad praxim to się nie
zeiga niewszystkich Nobilitatie są w Volumine
Legum, a zednak są ważne prosbą Constitutione 1633
titulo o nowey szlachcie Wtyiscy (cinque) którzy przy
wileie maią dane na szlachectwo po Constitutiey
1607 na Pliskie seym stawili się z swemi Przywi-
leiami powinni będą, zgitur co przed Constitutią
niepowinni. Aby oi zednak szlachectwa nieodsą
dzeni. Atak pomienionyy Doktor legitime się
tytułował Klis, y zkąd że Klem Professionem
colwit. y zkąd że był nobilitowany Nobilitatem
scientiae Iuham esse et scientiam Professorum suor Nobi:
litave non minus literarum scientia qm̃ a maiorũ
virtute Militũ qudri. Albowiem Militar ueva
non tam ex sanguine qm̃ ex virtute chava se rem
accipit. Przeto Doktora pomienionego Dobra in
Ius Fisci uocari zadną miarą słusznie bydź nie
mogą et Reges, et sancti et Angeli medii fuerũ.
Zaziemnikow y innych Balwierzow to nest seruile
officium a nie Doktorow y Medykow.

Vtrum ante Nobilitationem

Patris

6. Patris progeniti Filij pro No-bilibus censendi.

Pro

Constitutia 1793 Declaratia Indigenatus Panow Bekiesz-ow zdaią w sobie mieć podobną tey Questyey Decyią ca z Contextu samego wybaczyć snadnie ktory tak iest. Chcą Potomki ich do posług Rzeczy pospolitey naszey ochotnieysze uczynić onym takowąsz et immediatis Indigenatus successoribus etsi essent ante Indigenatum Patri concessum nati, accessum et habilitatem ad quosuis gradus Dignitatis honoris et officiorum tam spiritualium qm̃ secularium pozwalamy. Zkąd uznać snadno iestże Indigenat Panom Bekiesz-om niemogł z Oyczowskiego służyć Indygenatu iedno az za Constytucią. Daleko więcey Prawo pospolite nierozumie tego aby ci synowie Nobilitatem za od kogo zpłodzeni sine speciali Lege, mieli bydź za szlachtę rowno z synami po Nobilitatiey zpłodzonemi poczytani. Gdyż alias na Indygenat wyżey mianowany nieuzyskałby było Prawo osobney Constytucyey, ktora czyni a iakie w niey to kładzie oddawaiąc Rzeczpospolita wdzięczność, chcąc Potomki do Rzeczy pospolitey posług, ochotnieyszę uczynić, za Przyszłą Poddaństwo Iuramento quod Fidelitatis & Legnitz iż ten szlachectwo z Nobilitatiey Oyczowskiey synowie przedtym zpłodzonym de Jure Communi służyć

niemoze chyba tak ze asz Speciali Lege było by to dla zasług pozwolono. Jakosz vozum to ukazuie ze Plebeiusz niemoze iedno Plebeiuszow Synow splodzic skoro ge stat Szlachcicem dopiero descendentes od niego in Nobilitate procreati szlachtą zostawaią. Co y Statut takznie mowi Eum tantum vocari Nob., cuius aliique Parens Aliis et ex Familia Illi progenitus. Ideo y Nobilitas eius est ppria, cuius est virtus illius causa ad posteros transmittitur nie do tych co przedtym splodzeni. A czemu Synowska Nobilitatia nie seggaie na Oyca ani bratnia na bratnia Consilia tedy Synow przed Nobilitatią splodzonych n mutatur acceptione Dignitatis Laterna ale in suo permanet esse. Gruba enim n iuuat nisi illu cui data c. Stali Panowie Bekiszowie sa immediati Indigenatus Successores, nacosz exigitur od nich Iuramentum Fidelitatis, znac ze n merito Successio nis sed Priuilegio Legis, takowe przywyczaiu quidunk beneficia, same to Constitucyi Nowa. Cet si essent antiq Indigenatum nabi Kondonate Prawa pospolitego znaczy zakonu Nobl Luboc to wedle Prawa rzec niema ale dla zasługi niech idzie a nieck to przebaczone będzie.

N Contra

Lucrezyniela ta Constitucia nad prawa pospolite sobiego Dio teymienie y specialnego Prawa ale z wolnie mazym taki Casu niebyl pro Legem wyrazony aby watpliwosc niebyła onim samo to publico decidowanego

bo kiedyby

bokrzedłbÿ inakſze rozumienie Iuris publici było tedy tym Panom Bekieszom Rouum Indigenatum nadalobÿ było Pa: wo, ale gdÿ ich przÿ Indygenacie Oyczowskim zostawuie to znać, że to de iure communi ſtuszÿ, ÿ dlatego że Con: ſtitutiey ratią kładzie tako Filiis et immediatis Indi: genatus ſucceſſoribus) tedÿ ſzlachectwo na ſynÿ przed No: bilitatą Oycowską zpłodzone, podług teyże o Indygenacie Conſtitutiey ni ſimili casu uchwaloney ſłuszne ſię ſtoi repraſentatiue na ſzlagae. Albowiem tanta Paternæ radÿ claritas eſt, ut eius fulgore Filÿ coruſcent. ſequitur Con: ditionem Patris naturą toż eſt Priuilegium Klore zÿnÿ ſyna Oycowskiego dostoieństwa Vczestnikami Ius ſucceſ: ſionis nascendi ordinem reſpicit, ñ tempus, ÿ ponieważ ſanguinis merito prærogatiua ſucceſſionis acquirit, Tedÿ tako eiusdem ſunt ſanguinis, qui ante et qui post nati ſunt, tak ÿ Honoris Stes Item ſunt Liberi, dla tego ich rowią hæredes, że hæredebant ñ dignitate Militate, Iun. Familia et Bonis Paternis, że ÿ habet w nich Veritus Paterna et decor. Waſpliwość tedÿ Klonaby ztąd Vroſc mogła przez tę Conſtitutią Prawo posiadłe tylko Oyca tÿwa gdy mowi, et ſi eſſent ante Indigenatum Patri conceſſum znaki, ktorą waſpliwoſc per rationem Iuris publici zraza kładąc że ex iure Naturali (tako Filiis et immediatis Indigenatus ſucceſſoribus) tylko to ad ſuperiores Militas ñ ascendit, neq; ad transuersales Priuilegium enim personale, ñ descendentes tantum re: dundans tako ſwiatło zaświecone nietylko tego co przednim ſtoi ale ÿ drugich w około będących oświeca, tak ÿ ſzlachectwo Oycu conferowane nie: tylko Oyca ſamego ale ÿ ſynÿ iego zdobi ÿ ſzlachci

wszystkie Alias coby to za compatibile chłopcem urodzić syna Szlachcicem Oyca. Jemi czasy na seymie ruk dwa razy rest takowy definiowany Casus rdz z Remisyjey Trybunału Koronnego Lubelskiego drugi raz zdanine z Mandatu, o czym y Dekreta resti się niemyłą w ten sens dzynione. Luonham de Jure Communi filij locum ac gradum Patris sui ingrediuntur, Pater cum Filij pro Una persona censetur. Unde sicut facultatis, ita et Dignitatis Paternæ cohæredes esse existimantr. Jum quod Filij Pater omnia quadrit, ut scilicet per eos etiam extincty viuat. Proinde Militem per olim Parentem Citatorum Virtutis meritò partam, etiam filijs ante Priuilegium Nobilitatis sed progenitis, vi personæ ipsius quæsitum esse, iustq et Legitime vi modernos Citatos licet ante Priuilegium Nobilitatis Parentis, progenitos, diffundi ac deriuari debere, eos eoq Juris respectu eosdem Citatos pro veris Nobilibus declarat. ac ad Juris Terrestris et Ordinis Equestris prærogatiues omnes admittendos esse statuit, et sententiauit prout et authentiæ Priuilegij Vigore in easdem Militatis prærogatiuas ipsos uti ex Ci et nexu Juris Naturalis dignitate ac Militate Paterna Vestitos, inuiserat et incorporat præsentibus.

7 Verum aligena Nobilis seu deterris existens Regno coniunctus, seu non Polono Nti in Vindicatione Capitis occisi Equiparetr.

Pro

Iak unas ỹ po wszytkich Państwach Chrześciańskich
z iednego zrodła Szlachectwo idzie uel a signis Virtutũ
ducta uel a Maioribus tracta pronanat Nobilitas. Kiedyż
tedy słusznéy przyczyny ponieważ rednakowe iest
powszechnie szlachectwo wszędzie. Gemużby szlachcic
Cudzoziemski od Polskiego miał bydź poniżony ỹ
po dochodzeniu zabicia głowy iego rownością Winy
Praw na zabicie uchwalonych pomienionỹ, bo ieśli iednakowa
Nobilitas pomieniona albo ex virtute albo ex fa-
milia aspirabitur, toć też rednakowo zabity szlachcic
Cudzoziemski z Polskim uindicatur. Per Nobilitatẽ ubiią
é Nobilis mundani Cives siemus, tym tylko alienigena
Polskiemu nierownỹ iest szlachcicowi, że Dobr Ziemskich
w Koronie bez Indigenatu nabywa. Dignitarstwỹ ỹ Urzę-
dow otrzymywać niemoże. A to podobno dlatego na Di-
gnitarstwie bydź niemoże. Iż nasze Rempublicam debet
qui de ea Consilium ferre uelit. Ad Consilium enim
de Republica dandum Caput é nasze Rempublicam
aliàs ni morum alią animorum discordia factorum
etiam diuersitas fiet, pospolicie bowiem quod Natura
diuersa sunt, difficile é ut uoluntate coniungantur.
Zkąd omnis dissimilitudo dissidium facere uidetur.
Lecz ta inaequalitas ad excludendam pądrzym Homi-
cidij aequalitatem, co maią podobieństwo gdyż publica
delicta publicis ubią uindicantur pądmi. Hominem
occisum ipsa Lex exigit. Zkąd w Generalnym nie
napisano Prawie, Occidens occidatur. Pure autem
Regni pomieniaią pądna sessionis Pumicid in locum
ultimi supplicij iest postanowiona. Mocno ta kara
na zabóyczỹ Szlachcica Cudzoziemskiego będzie zkazana

a co się tknie obywatelow de terris coniunctis lubo to rownym
się Prawem od naszego sądza a swe mani osobne szczegul.
ne zwyczaie, rednak tychże są Prerogatyw y swobod, ktorych
zażywa Stan nasz Szlachecki y Polskiey Szlachcie rowni
są we wszytkim, będąc eiusdem Prerogatiuae ratio nie
ma bydz eiusdem aequalitatis. Wszak to Constitucia 1538
Pitało o Cudzoziemcach Zamoyskich iawnie wyraznemi
deklarowała słowy mowiąc: A iż takowi ludzie nie są
Nec Regni, et Terrarum Coniunctarum, gdzie widoma
rzecz iż przez te słowa Nec Regni et Terrarum Coniun.
ctarum, Coniunctus tameczny także rowny iest Szlachcic
z Szlachcicem Polskim chor był in Dominio Feudali,
ale tym niewypadł ex Directo Dominio Krola Pana na
szego ani utracił stanu swego Szlacheckiego, pełno oby
wodquatiey Prawo pełno Constitucyy iakowe są 1496 1538
1539 1601 y inne nawet Seymowe Decyzye uwa
zyły mienie zaszły, iedne za teraznieyszego Krola JMC
Pana Nasz.ego Miłosciwego a drugie zdamini 1626
Kady Trybunału Piotrkowskiego Remisa była Apo.
niewasz natym czas Prowincia tamta hostilibus detri.
nebat armis, deputowano Commissarzow przed ktorymi
tamże zaraz na seymie per Provinciales suos et testi.
monia eorum. Gdyż że tam y koronnym deprobanda
Nobilitate niepada Prawym wyjwodz że iest Szlachcic
zaczym Dekretem seymowym pro Vero Filio iest uzna.
ny y Polskiemu Szlachcicowi comparifcowany. zkąd
y na Aktone pany decernowane.

Był za mych czasow wyjwod Szlachectwa Cudzoziemski
do sądu introdukowany y Dekretym zbwierdzony zda.
to się go tu insercwac gdyż zost w nim co uważyc
y dla dowodu że to iest u nas o Cudzoziemskim Szlach.

cicu

civiu Lucktia nienowa.

Quandoquidem Princeps cum Civibus mutua sibi ipsi debent
officia, et claritudo Familiæ Kobilium, ac Incolarum Prin:
cipatus et Ducatus nostri pendeat omnium in Unius
ex ipsis qm̃ Unius in omnium periculo illustranda
aut obscuranda observetur Proinde Kli ac Gnosō B: de
eadem familia Kobilium A: orto cuius Parenti Al: uti
suis sedibus Ducatus et Principatus Kostri postponitis
in Regno Poloniæ lavem fovere et ibi habitare com
placuit hanc ex munere Principatus et pro Jure
Majestatis nostræ fidem veram verō et amitas Kobilita:
tis Familiæq ipsius facimus, certum et ratum sit omni:
bus Familiam Klium A: in Ducatu et Principatu
nostro ex maioribus suis semper et ad præsens Illem
habitum fuisse, et esse ac omni memoria antiquio:
rem contineri, bonaq eorum Gentilitia C: dicta in
eodem Principatu situata esse et ab ipsis in veteri quo:
rum quidem A: Prosapia multos fide Inclitos Viros
et officijs probatos omni ævo tulit Curiam facultā:
tes et Avitū Nominis Illitatem memoriamq suā
præclaram suis posteris à quibus etiam Gnosus B:
præcedit reliquere Virtutem etiam Jure quasi hæredi:
tarij eisdem reliquisse videntur, semper enim n̄
solum bellica Jos m̄ fogata laude ornati Sua Insi:
gnionum et armorum suorum et Majoribus suis
factum. Adlatus nostrum et Serenissimorum ani:
moso pectore n̄ dubitarunt propagare nēq præsenti:
bus dubitant eumq Illi Familiæ sint nati ita se
et ad præsens gerunt ut non minus Dignitatis
Majoribus suis attulisse, qm̄ ab eis accepisse vi:
deantur, æquarunt genus suum Virtutibus

68 Vitasq; eorum finc probo acta heri euenit ut an-
tecessores Vestri et Vos ipsi merita Virtutum non-
dimissimq eorum irreprehensiata auximus Dignitatem
dignitate Magistratuum Magistratu, Honorem honori
et ipsis cumulauimus Vestri ipsorum perennis hono-
rum gradibus vita et factis clari decessere. Vobis et
Reipublicæ nostræ vt clarendis hujusmodi Vestris Luce igitur
Nobilitas vera nō tam ex sanguine quō ex virtute cha-
racterem accipiat Familiaq; A: vbiq; Nobilitatis
genere, antiquitas insignita extet. Rhelominus quia
idipsum ex usu Suum Regni Poloniæ Memoratus
Gnōsus B: prædictorum Vltimum et tanqm Agnatorū
et Affinium suorum Testimonijs coram Maiestate
nostra depositis, et per quemlibet eorum sigillatim Ju-
ramento Corporali vt præsentia Nostra Cognoscatis fir-
mandum et ratificandum eē voluit. Ideo nos vt pre-
spicuo id habentes quod mores recepti sint Legum nexui
eisdem satisfactum fieri volentes testimonia Fatorū
A: pro eodem fratre suo Gnōso coram Nostra Maiesta-
te deposita tali serie et contextu qui sequit connotari
et extradi mandauimus. Ac primum quidem Vltus D:
coram Maiestate Nra personr constitutus libere recogno-
uit. Q. Dehinc Vltus E: postmodum Vltus F: et si pre-
dicta quorum quidem testimoniorum depontionis
prædicti Vltus in facie Maiestatis Nostræ prout
ad cuiuslibet eorum interesse spectabat Juramentis
suis Corporalibus comprobarunt, et liquidarunt
In cuius vt fidem et testimonium luculentius
manu nostra subscripsimus et sigillum nostrum
apponi iussimus et mandauimus Actum
et Datum vt S

Contra

Contra

Cudzoziemski Szlachcic z Polskim zrownany bydz nie-
może Bo u nas szlachcic ten tylko iest ktory albo dla
męstwa swego iest Nobilitowany, albo z Szlacheckich Ro-
dzicow Szlachcicem Urodzony. W Cudzey ziemi zas ad
beneplacitum Principum y Ziryscie ze swym krolem po stro-
nach łagodnie powodzi albo innemu gatunkowi dla bie-
glych y przyprawnych iego do przebierania palcow
lub y Balwierzykowi iakiemu albo kuszcowi Gubi-
lewowi y innym abo to wyszey conferowane bywa
Wolt y Szlachta Cudzoziemska nie ma abusum Nobi-
handlowac, Lekiem mierzyc, Miszczaninem bydz nie-
zest to u nich rzecz zywa, zadnym y szlachectwo ich
à Virtute sed plerumq; à beneplacito Principum
Originem bierze, y abusu confundetur, nie może
też Polskiemu Szlachectwu bydz porownane a zwłaszcza
iż u nas libera Respublica tam za ni absolutо Domi-
nio, y Szlachta Monarchą są Tehd Szlachectwa maią
ale istoty iego niemaią. A lubo by było y porownane
pnecię o Cudzoziemskiego Szlachcica zabitego głowę
niemoże tak rako o Polskiego decernowana Wieza bydz
ktora zaś pena homicidij y nazwana w Prawie Pol-
skim dlatego pena publica iż przez nię Vindicatur
publicum Reipublicæ damnum ex amisso et inter-
facto Reip: Cive subsecutum Cudzoziemiec lubo szlach-
cic zednak iż niebył Regni nostri Civis, bo Statut
de Dignitatibus zowie ich alienigenas, Hospites
extraneos, tedy rako y amissione eius nullum est
Reip: damnum, tak też nulla pena publica ozabicie

iego decernowana bijdz niemoze chcchi bydz Cudzoziemski
Szlachcic Polskiegmu zrownany, trzeba mu mieć Indige-
natum w Polszcze, toż dopiero dicitur Civis et non hospes
reputabitur. Azaliż to zgubie iego publicum będzie ij
Reipublicæ damnum, ij pana publica niez ręko faeto
prawnie ij Słusznie windykowana bydz może stroną
zaś Pleb Terrarum Conterminarum iż zmich iedni sa
Kmiecie ij z koronną Szlachtą Statutem to sie
ani Prawem Ziemskim sądzą, które zaś wolas nie szla-
chcicie ale zakimsi Saxonom a drudzy inszym Iure
magis servili, gm̃ Ruskim Drudzy ani tych digni-
tates iako Podkomorstwa Chorąstwa Kasztelanij
woiewodztwa ij innych między sobą niemaią, ij na
Pospolite Ruszenie w tym Porządku ij Prawa pospoli-
tego Prerogatiwie iako Szlachta koronna nie stawaią
Sicci Dominatoris sui Domino pro tunc w ziemiey
ich Dominanti, absolutè podlegaią. A to zawsze było
ij iest takowe officium servile bydz ad nutum Do-
mini stare, Pulsaq; et imperata facere. Tedy takowi
ponieważ nie są wedle Statutu viuentes Legibus et Iu-
ribus Regni Regnum, ani iako Statut temże chce
Iudicio Terrestri subsunt, niemogą bydz z Szlachcicem
Polskim porownani, gdyż Statut Ordo et Dignitates
te Iny rzeczy stanowiąc Panitatem gdzie tego niemasz
tam y panitatem niemasz zawsze te Panitatem Statut
przed oczy kładzie gdy mowi Statuimus quod du
Milites parem sibi Militem occiderit który takowy
zabiy temże Statut Folio 299 L. tametsi hostatu
Senatorum, zowiąc Laicidium zabobij pani ho
minis caduum Constitutia 1631 Titulo o Dobiach

Ziemskich

Ziemskich Dziedzicznych traktuiąc iawnie także tą impari-
tatem et paritatem wyraza temi piszące słowy: Z Dobrą Ziem-
skie nabywane bydź niemaią, zadno przez te osoby które
Iuri Terrestri mere podlegaią et per omnia gaudent
aqualitate et paritate Iuris, et panuią z Drugiemi obywa-
telami Państwa naszych. Vważyć tedy zkąd zrzego y
w czym tak Panitas iako impanitas Iuris zawisła.
owa statutowa obolicznosc pierwsza do Woyny za-
konstitucyey wtora, do Prawa y pokoiu sięga się Ge-
slizeby niektory pro aqualibus mieli bydź rozumie-
ni. Po Constitucyey codquowania ich in prarogatiua
zrodzonych miarkowac by przyszło ale przed Constitucią
Zpłodzeni iako bedą porownani.

8 # Vtrum Nobilitas per Regem in coronatione sui Priuilegio et non Continuatione collata sit legalis uel non.

Pro

Krzyżna każdy że et Majestas Regia habet Termino
suos poki niebyła zawarta ręka Krolewska poty
pro arbitrio Regis mogło bydź conferowane szla-
chectwo. Gdy nastąpiły Constitutiones contrarium
perhibentes mianowicie 1578 1588 1601
1613 1633 y inne ktoremi wyięta ta moc y wła
dza a reforowana na uchwałę powszechną seymo-
wą zwłaszczatym ex Potestate ordinaria ktora ex
Legibus cepit, et in Legibus consistit niemoze Krol

żaden nikogo prywato z Kad ÿ takowa Kobilitas Legalis
rozumiana bydz niemoze alias niebyla by to Legum
conseruatio, ale Destructio. Iako Lwol kazdy dawał
deval facta et sancita swa à swich successoribus seruari
takież Consequens est, ut Swoich Przodkow Pomnem
Constitutionibus uenerationem prawstet, et Custodiam
pospolowiu ze Princeps zozelake n'e Imperator Legum
Sed Custos, wiec ÿ ta Coronacyey Cracio rozey rest
Solitis cuiusdam inauguratio a nizeli ipsa Kobi-
litatio.

Contra

Szlachectwo kazde uel Iure Communi acquirit
rako to pospolicie bywa ex Genere, uel Lege confer-
rako przez Constitucią Kobilitowanÿ, uel Consuetu-
dine Patrią Regni et Regum usurpatur, tak ÿ to
trzecie od przerzÿch nie iest posledne, ieżowszem a
Dignitate conferentis, actuq; et Consuetudinis solen-
nitate przed przerzemi mało niecelucie Moc ÿ
władza Krolewska iedna iest ordinaria Potestas
Prawem Pospolitym umiarkowana, wedle ktorej
przyznawam ze Krol zaden bez sejmu ÿ zezwole-
nia ordinum Regni Kobilitowac nikogo nie-
może. Druga iest Potestas krolewska ex reserua-
tis, samemu Krolowi należąca, iako to noua emer-
gentia decidowac, gdzie wszytko co non è in Lege pen-
det a Rege, Lecz o takowym razie casu presenti
disquirendum nienależy. Trzecia iest spadkowa
ex deuolutione Maiestatis Regiæ, et ex Consue-
tudine Regum et Regni, na Krola nowo obra-
nego zlewaiąca sie, azatym iakoby Prawem przy
wodzonym po rozÿch Krolach na Krola nast.

walitet

vahter spadaiąca Gdzie Król electus, po zerżnych
Prodecessorach swoich z korona pospolu bierze sie spad-
kiem Potestatis plenitudinem ze Consuetudine Ma-
iestatis more Regum recepto et in Regno diutius
usurpato może natęn czas pro hoc solo Actu Coronatio-
nis Przywileiem swoim bez Constitutiey kogo Szlu-
chtowac w takim razie w takim czasie in Regem
n esse Legem, gdysz ipsi mores recepti sunt Legum
nemi. Natęn czas ta Regia Maiestas stawa sie
maior potestas, gdzie Król fundując Maiestatem
suam in Actu Iustitiid, ktora iest niepoledna
in retributione benemerentium nie tak na ten czas pa-
trzyc powinien na Iuris solennitatem iako in rea-
litatem ij bez Constitutiey dla zasług y cnotij może
Nobilitowac kogo, abij ukazał facto et exemplo na
początku panowania swego poniewasz Principis
omen wiesze solet iako iest non tardans Virtutis
recreationem, tribuenda enim iustis laboribus compen-
satio meritorum. Zaczym Virtuti przemiwac colla-
tum impugnare, est Iustitiam Regiam oppugna-
re. Zawsze tacita sunt et fuerunt quod honesta quod
iusta, ale na tym czas naybardziey pogotowiu w tak
zasłużoney osobie, ktora multa periculosa suscepit
animosa gessit, gesta feliciter consummauit. Con-
stitutia Nobilitatney potrzebna dla obrasnienia
tylko, zeby sie to potacznie wiedziało zahosz-
mas Constitutia ubocz declaruie, na Koronacyey
na tak wielkim y publicznym wszytkiego swiata
Akcie a coza Clandestinum w tey Nobilitacieybyć

mogło nie wszystkie są Nobilitatie in Volumine Legum
aiednak są ważne o czym szerzey znayduie wyżey
w Tractacie de Medico. Przeto Constitutiones ad in-
tellectum Iuris sunt referendæ. Lub opisały sposob
Nobilitatiey, ale nie excludowały Plenitudinem Con-
suetudine usurpatam Iuris Regij, Priuilegia Principum,
tak statut mowi Debent perennari n debent Abro-
gari nouari, quod solida Principum firmauit atho-
ritas. Daleko więcey ze zwyczay tak starodawny y
zachowały iest, to Lex Maiestatis aliquin ta maior
potestas bytaby ejus facto minor Potestas. Juz
ten zwyczay Krolewski, z tak dawna zawziety y
porządkiem y porządkiem zeszłych Krolow zacho-
waly y skrzetrzony Prawem iest. Cum autem
ipsæ Leges nulla alia ex Causa nos teneant quam
quod Iudicio populi receptæ sint, merito ea quæ
sine ullo scripto Populus probauit, tenebunt omnes
de Negotijs, porro qui Princeps manum imposuit
n potest inferior agnoscere. Deferre debet eius po-
testati, n eam iudicare, pomnieic ze Consuetudo
rationabilis tollit etiam ipsi Legis, Dwazaiąc
y to ii Nobilitas et claritudo generis Lege uel
Consuetudine ob uirtutes Reipublicæ et Vrbi
communi salutares et commodas scientiam del
res prædclare gestas Familiæ alicui collatæ et
Consuetudinem Legum esse Legem.

9 Vtrum Nobilitatis Improba
tus per filiastros suos eam pro-

bare

PRO

Jednemu z Braci zadana Ignobilitas zawarzywa
obiecka ij drugie iego rodzone Braty zachodzi
ij wiąze, gdyż Jednego Oyca synami będąc w
rodnym także prawie zostawać muszą szlachec-
kim, iakiego ich był Oniec. Zkąd iako Brat
Bratem Rodzonym wywodzi się niemoże, gdyż
by niebyło mi innego iedno samym sobą posobie
swiadczyć, tak pogotowiu ani przeszłemowe in
suo representatiuo zostawaiąc. Albowiem w ta-
kim razie pro una persona reputantur, semulque
sui purgatores et Testes esse non possunt. Daleko
więcey ze statut rzeczony rzekł Otoy przez dalszych
wywodzi się bare pro Nobiles de sua stirpe
genitos niezwierzaiąc tego Rodzonemu bo Brate-
będąc. Bratem unius Oteri fructus, a iako wy-
wodzą drudzy ferè alter Otowego z Bratem rodzo
manet periculum, a iako niebędzie za Bratem swiad-
czył, że iest szlachcicem żeby sam niezostawał Chło-
pem. Dlatego statut wyraza si quis se asserat
Illem, cæteris Nobis hoc negantibus &c. iako by
rzekł pewna rzecz że Rodzeni Rodzonego przyzna-
ią za szlachcica bo też onich samych rodzic ale
dalsi tym dadzą swiadectwo pewnieysze im oso-
bie ich à periculo eius nodi et metu są wolnieysze
sze y swobodnieysze.

Contra

sta:

Statut nie broni tego aby Brat Bratym poyotowiw
stryi Synowcem woiewodzii sig niemial gdyz causa
Sanguinis quo Consanguineos est probanda gdy
swoiey swego swoy Prosapiey przyznawa, zakon opuy
z tego bodzie mogl zrazic, yowszem gdy tenze sta-
tut woiewodu szlacheckiego zakie ma bydz szlache-
ctwo opisuie. Quod si eorum Frater et de Domo
ac stirpe eorum Patrona provectus iawnie
daie znac ze Brat Bratem a stryi Synowcem
woiewodzii sig moze, gdy ale improbato ze iego Brat
iest y szlachcii iuwadzyc moze, y lubo to mowi
de stirpe ale przecie hoc ipso o Braci mowi. Gdyz
Stirps a stipando seu densando nazwana. Originem
znaczy. K. sto, stas. Stirps originem ducit zakoby
radix truncus, z kad Bracia pospolicie y Synowzy
pochodza. Ani Synowzowie z stryiem pro una
Persona censeni niemogg, gdyz Nepos iest ten
co post me et fratrem meum é natus. Jakoz ma-
bydz stryiem iedno zako ma bydz w nim ex colla-
teralitate stryiowska repraesentatia. Wtym co za se-
quitur Nobilitabis woiewoda na dalszych odkazy-
wac. Uprawdzie pisza ze Prosapia od dawnych
iakisi Lacinij prosapia, prosapas, neczona zako-
by procul stipatus et sparsitus. wg ad Bostus,
wszakze magis a sanguine elongati minus fa-
cient remota Consanguinitate. A kiedy zdal-
szych nielga tylko Bratankowy toby zas obie-
cio Ignobilitabis nowy zarut czynic ze one
pro familia quod designant speciem familia testan-

niemogg

niemogą nec stare in Persona Virorum, nawet Rod y Plemię
kiedy by się zwiędło, a na samych tylko Braci y Synowca ch.
stanęło iż aliszby mostahitus suorum de statu honoris dejecti
kogo mogła. rzeczize Dostronnemi pod takowy przypadek
wedle Statutu de Iure co tez y Prawo Xięstwa Litewskie.
go ma osobie także y Wołyńskie wyiwodzii swe szlachectwo
kto może. Acz mnieby niemiał wyiwodzii synowcami kwia
tał bliska swoią Rodu wiadomszą, nie oppresy. Stahis
y bliski na conscientią nieobeyrzysz swoią. Veritas con.
tenta est, iż probationibus quibus se manifestare potest
co komu po dalszych gdyż się bliskimi a zatym powinny
szymi wyiwiesc może, pogotowiu iż Dispositio Iuris Ius
tosz świadczą co y synowcowie świadczą świadek Łacina
nazwany Porka, tacum stans za kobi ut tacum stavet za
pieniądze compi może Dispositia niemoże.

Nobilitatis Prutenicæ dedu.ctio et ad Obiectiones deductio.nis responsio

1 Primum attestatione Publica Nobilitatis ad Con.
uentum congregatæ, quod ipse ex suis maioribus sem.
per Nobilibus uerus et genuinus sit Nobilis iuxta
morem Patriæ et consuetudinem Nobilitatis uiuens
Legibus et Iuribus Regni, atq; inter Nos semper
pro Nobili habitus. militaria quoq; deseruierit mu.
nia, prædictam Nitatem suam publice tali docu.
mento ratificat et confirmat.

2 Stemmata insuper ac nobilitatis suæ insignia de.
quatuor stirpibus procedentia suæ desumpta in
medium Iudicij proferet ex Signis eisdem Nitem

suam nosibiliter esse signatam deducendo.

3 Etsi ex natura et sanguinis pro Nobilitate factum testimonium valeat, sit, qm Doctrina Argumentum Nobilitatis nus ut Legi satisfaciat, quanquam alia Terras Prussiae ob interuenientem Protestationem minus afficiat Literatoriis etiam de eadem sua Nobilitate docet documentis. Ac primum quidem cum uetustatis magna sit authoritas quoq; Magno teste accipitur semper uetustas et Constans antiquitas, produxit publicum literatorium instrumentum. Extant quoq; Literae priuatae sub antiquitate plurimorum authoritatis habentes quibus constat quod N.N. A.B. Profectitiam suam Nobilitatem ex Germania ducentes hic in Regno Poloniae uti Illos dudum desederunt. supersunt alia antiquioris uetustatis literae ex quibus non modo nexus sanguinis probatur: sed ipsa quoque Nobilitas verificatur.

His praemissis Dispositiones quoq; Terrestri Centonaria probatur A.B. Bona Terrestria ut Illa possedisse et possessionibus eorum iuxta Constitutionem Nobilitatis uixisse, Diuisionemq; non modo Bonorum Cuiusdam sed etiam Terrestrium intra et extra Borussiam facisse, qua diuisione et germanitas horum duorum fratrum probatur et Nobilitatis eius series deducitur, et de Vetustissimo eorum Indigenatu Regni docetur.

Subsequuntur alterae terrestres Dispositiones in quibus Bonis Iure hereditario et naturali deuolutis in hac usq; tempora deducens residet, eademq; Bona in Continua Possessione per Annos septua-

ginta

ginta transmissiue ab acquisitione eorum actuali com-
putando permanent, et extant. Vnde quid certius pro
Nobilitate asseri potest qm Possessionis eiusmodi diuita
et Nobilis deuolutionis continuatis. In qua rerum etiam
ipsarum testimonia loquuntur Scuta quam dispositionem
uidere est Insigne stemmatis Domus cum Casside, quod
solum a Veris usurpari solet Nobilibus.
Annus deducentis semper pro Nobili inter Gles habitg
quod Diuersis probatur. Contra
Qua deductione Nitatis cuata Legis exigentiam facta
cum Nlitas Maiorum sit Dignitas, eandem quoq Nlitu-
tem suam etiam per Gradus, Honores ac Dignitates Maio-
rum suorum Magistratusq ab eisdem gestos qui nisi
puris et genuinis Nobilibus dari consueuerunt. Prd:
stantissimi enim quiq et optimi Magistratibus prd:
ponuntur, deduxit et comprobat. Quorum primus &
Multi alij A:B bellis diuersis clarucrunt et militiam
uti Virtutes assumam, Nobilitatisq alumnam colue:
runt. ut quod uirtutes in singulis tot testimonia in
eisdem auitæ Nobilitatis numerare possis.
Nec in Viris tantum sed in fœminis etiam cuius Fami:
liæ Dignitates splenduerunt C.D.E.Z: prædonibus
celebribus ob suæ uetæ integritatem conspicuam cla-
nuere. Moderni quoq A:B. cuius spectata uirtus et
Nobilitas, Vir primarius grauis, omnium existima:
tione ornatissimus, nota è Magistratus functio, et
Dignitas, ac per ipsos serenissimos Reges et sena:
tores patria Regni Vniuersos Externorum quoque
Principum tot literis ac scriptis et diplomatibg
contestata ipsius Nlitas, clamenunt et alij Nobilibg

Dignitatibus Terrestribus. Cum vero Dignitates signa
sunt et præmia Virtutum, honores enim vti præmium
dati. sequitur quod Dignitates præfatæ ubi Digni-
dantur, ipsò actu suos magis Nobilitatæ Possessores.
Insuper Chronica Terrarum Prussiæ sub Anno describit
A. D. titulo Nobilissimo et conspicuo Virum Militarem
ex re Bellica magnâ authoritate Prædictum eundem
moderatorem et commissarium Militum protunc insu-
lescentium Delegatum.
Vetustatis tantæ Probatio et quo maior eo venerabilior
Statum enim Regni sub titulo Confirmatio Iurium
liquidè id ipsum docet quod rebus tempora adferunt
Vetustatem, quæ numero Annorum et admirabiliora
et sanctiores habentur.
Nobilitas itaq; A. D. ex rationibus suprascriptis dema-
nans quo antiquior eo Nobilior tanti temporis spatium
cum bona Fide semper cum ita tractur ut nulla te-
meritas eum lacessens, impune lædere possit Maio-
res ipsius a tanto tempore etiam ante ipsam incor-
porationem, quæ sub Casimiro demum Anno 1454
stetit. sedem suam in Regno ubi Nobs ex Germania
in has Oras demigrantes sibiq; Nobem se gessit viuendo
moribus et Legibus Patriæ iusta Consuetudinem No-
bilitatis, quæq; potorat pro viribus suis et re et manu
Rempublicam iuuit sub illaq; tempestate belli cum
Sueco Prussicis sufficiens igitur probatis acta est
deducta Nobilitatis. sufficit enim cuiuis de Nobi-
litate A. D. ad credendum veramq; ipsius Nobilitatis
demonstrandum plura deduci possint si acta antiqui-
ora quæ nonnisi ab Anno 1593 iusta attestatio-
nem officij habitur reperiri possint vel etiam ob
vacantem Notariatum occlusa non fuissent acta,
quæ fuere pro Nobilibus semper habiti et ipso deducuntur.

bant sane multa alia Illiten eiuscentia, omnia ista per iniuriam temporis et belli exusta et cum bonis depopulatis absumpta sunt. Supersunt nonnulla per aquas tempestate illa bellica dispersa, et post collecta ut Epitaphia quorundam Maiorum Matriculæ Illiæ. Libri natales et alia monumenta, quæ licet alicui minutiora uideri possint, tñ quia ad probandam Illiten aliquid facere possunt, non omnino repellenda, ueniet enim contenta est ijs Probationibus quibus se manifestare potestet re: centia communiter ex usu quæ tustissima uera ipso quoq; auditu et traditione probatur.

Proinde Illitatem a Maioribus suis per tot Generationes tractari, et ex Familia semper Illi per Continuam succes: sorum seriem procedentem, ut modernos quoq; A.B. Illa: ionum suorum non degeneres Posteros iuste deriuari ne: mo dubitare potest. Memorat singulariter in hac Fami: lia Nomen A.B. bellatoris celeberrimi, qui ob uirtu: tem suam Militarem, quod pro Maiestate Imperiali mul: ta periculosa suscepent, animose gesserit et gesta feliciter consummauit. Insignibus Illibus supra Annum co: condecoratus fuit. quæ etiam ad præsens in hac Familia gentilitio Jure usurpatur uerum cum Illitas secundū mores ac Leges cuiusq; loci probari et dedaci debeat Jure uero Regni non nisi de stirpe sua ac ex secunda et tertia Genealogia iuxta præscriptum Statuti proban: da incumbit, ideo minus necessarium esse Lege ideipsū non præcipiente Germaniæ totius sub Carolo Quinto Imperatore iniuria temporum et bellorum interide: rint. Rotulum tamen examinis sub Illustrissimo Dñ: ejus Il. dum Illis A: B. in Maioribus suis Maiores scrutarentur et Originem Originis quasiq; Principium Principij indagarent, expeditum et per Generosum C.D.

Praefectum protunc Pl. Iuramenti ac dictum Forciurando firmatum in publicum instrumentum sub sigillo Illustrissimi Principis redactum, Iudicio aperiendum et legendum pro verificatione amplioni, tot saeculis tacta dignitatis exhibuit. Verum etiam tanti Viri memoriam Nominis celebrantes vetustissimo stylo olim descriptos reproduxit.

Cautio

Constitutio nouella 16tae de Indigenatibus et Nobilibg Iargens similem rationem probandae externae Nobilitatis praescribere videtur. Sed ea de modernis tractat Nouis. Nunc primum Indigenatum quaerentibus ni de Indigenis qui inde sunt progeniti etiam sui habentur non externi quiq per multa saecula per tot stirpes numerosas auita Progenie genus suum propagarunt. et Nobilitatem suam ad Posteros transmiserunt, apud quos consuetudine Patriae et Iure ipsius Nobilitas usurpatur. non externa aliqua arrogatur. Quapp D.N.B. allegata magis superflue qm necessarie reproducta.

Expedita deductione Nobilitatis ex stirpe Paterna ad secundam Genealogiam Auitae Paternae deuenit, quae fuit A.C. ex hac Genealogia secunda nulli statuentur Consanguinei testes nec statui omnino possunt. quod Nobs X.C.D. Deducenti inimicantur. pro Causa Paternalis Successionis post Obitum O.P. mota. Verum quia Dispositiones Testamentarii succedunt in Locum Dispositionum statutorum personae testium eandemq; dum Probationis in Iure obtinent, deriuo ijsdem ipsis Causae praetactae docet munimentis Precedentiam Nobilitatis suae de secunda Genealogia deriuatae. nec menus autem Testium nec maioris nec minoris inquirii

debet

debet nisi quod uero proximius appareret. Quantum autem ad Genus Maternum spectat id satis euidenter Nobile esse constat. non modo ex iuris statutorum testium de-
ponentis testimonijs. sed etiam Dispositionibus Perrestribus.

Nouissime Obiectionibus re-
spondendum.

Quarum prima poterit esse. Quod Magistratus Ciuiles in abusum Nobilitatis sunt reputati. Secundi Ciuitatis susce-
pta cum Sine Perrestri pariter stare non possunt. Atqui Postes pro deducente praestantes in eo abusu progeniti Li-
ritatem Iuris habere non possunt, igitur testimonium eorum irritandum et illegale.

Jus Ciuitatis cuiusq ex Lege more et consuetudine definiend
Lura porro Casimiri Priuilegio incorporationis Ciuitates Maiores Ferrarum Prupiæ ea sunt Dignitatum Prudiu-
gatiua communitas. ut et inter Consiliarios Ferrarum earuidem sint recensitæ et ad usum participationemq
omnium honorum Iurium Libertatum et Prarogatiuarum quibus Nobiles Regni potiuntur, aequaliter sunt admissæ
Ac insuper uno eodemq Iure tam in bonis qm in notis comparificatæ. Adextremum Priuilegio praefato
indemnitati omnium ita prospectum est ut liceat unicuiq de uno Iure in aliud transire tam indebet Nobili
in Ciuile quàm Ciui in Perrestre, sequitur quod in omnibq Comparificati Iuriq pari ac Libertate gaudentes, neutiquà
conditione dispares interesse esse possunt. Quapropter Nobiles in Jus Ciuitatis maioris denigrantes Legibus tan-
tum seruiunt, ut Liberi uiuant, ut familiæ decorant Regnum sic Ciues Nobilitant Ciuitatem, nihilque
per ad Statui suo afferunt detrimenti.

Extat Constitutio Anni 1578 Pabulo o Nobilitate congaudi

huius Contextus et talis Ludzie narodu szlacheckiego Ktory
Imienia poprzedali a ie Miescie mieszkaią y z Lichuy ziemi
Ziemstwa niemaiąc aby kazdy Woyne Muzyl qua ex Lege
colligere licet, quod se Illis fenorandi Nobilibus Regni in Ius
Ciuitatis ipso facto quadam modo transeuntibus in abusu
Nobilitatis non imputatur, quomodo Lege mutatis Nobili
Terrarum Prussiæ sub Lege Ciuitatis degenti ascribetur dubio
quod per eum morem et Consuetudinem Patriæ Lege permitten-
te usurpatur. Natura et genus non immutantur. Nobilis
ubiq; est Nobilis ut Plebeius sub Iure Terrestri Mus n. offi:
citur, sic Mus sub Iure Ciuili pro Ignobili n. statuetur.

+ Altera quoq; Obiectis ex Parte Functionis Ma-
gistratus Ciuilis et Mercaturæ exercitæ facta

Ciuibus refutatio.

Honorata Nobilitas Iudicandi munere non amittitur
ipsum enim Nomen Magistratus quasi Magister Po-
puli electus decoris est non dedecoris. Designatio præser-
tim in Ciuitate Gedanensi, quæ licet non ita sit libera
ut a subiectione sit exempta, tamen obsingula ornamenta præ-
cæteris Ciuitatibus dilata est adeo maioribus
libertatibus, ut et Regalia munera, videlicet portus
administrationem, Monetæ cusionem, et alia Prærogati-
uarum genera teneat et possideat.

Per Turpitudinem vitæ Nobilitas amittitur dum se
in muneribus et Officijs volutat sordidis quæ magis Corpo-
ris ministerio qm industria animi et eius solertia
prudentiaq; Ciuili perficiuntur.

Mercaturam vero confirmandæ societatis humanæ causa
introductam sordida illa quæstuosa et Nobili indigna
quæ pondere mensura minutim persequitur. Honesta autem
quæ præcipuo vitæ et fortunarum indigentijs et casuum Re-
gni succurrit et administra publicæ utilitatis. Ante Consti-

tutionem

tutionem progenitus abusus praeiudicat abutenti. Lex prius mo:
nere debet postea ferire, futura regat Constitutio 1633 contra
quam et Protestatio interfecit nomine status Terrarum Prus:
sid facta. Pure Municipali Terrarum Prussid tam Nobilibg
qm Civibus permissa e sine diminutione status honesta
meriatura, dum agit Mercatores Peregrini in Nobilitatis
ac Civitatum Iniuriam non negotiend Cum porro Con:
stitutione 1538 titulo obyczay sądzenia Tribunału
Prussiego specisice ita Cautum sit, Legis contextu tali:
Dogadzac pomienieni Sędziowie tamu maią abyscie przy:
chylali zalo naiprzeczey moga Prawom y Zwyczaiom Pus:
sim Provide quod Consuetudine a Legibus Patriis diu
est in illis Terris sine lasione cuiusq status usurpatu
n debet esse pro abusu Iudicatum, Constitutia 1538
o Sędziemeach tych mowi Item za Mowa sa Przyczo:
dniowie y nie sa Nobiles Regni ani Terranum Regno
Coniunctarum.

Probatio non protestatio reatum facit
Non accusata sed probata reum faciunt.
Nobilitas est Iadyg qua tempus coronat homines
Nominis error cum de persona constat nihil operat
Diuersa Verba idem tamen significant
Dum Verborum proprietas attenditur; mentalio sensus
Probatis est liquida dum aliud n appareat. amittit

Quantum alia imparitatis Obiecta attinet et hoc quoq diluuntur.

1 Excepti post Curiam Iudicandi quia licita est ipsis de Iur
in Ius commigratio est, quid importantius a solo Rege
indicari inter Priuilegia numerantur.

2 In Tribunali non residunt quia Ciuiles Causas illuc non
deuoluuntur et ubiq Iure gaudent tam Terrestri quam
Ciuili.

Constitutio 1627 criminaliter agendi per Protestationes abrogata ne abrogaretur Ius antiquum Culmense agendi pro pœna Capitali tam Ciui contra Ciuem qm Nobili contra Ciuem deseruiens.
Et propterea hæc Constitutio Impunitatem continebat quia Nobiles tantum Legabat non uicissim Ciues.
Ad correcturam Quia non deputantur necin Nuntios eliguntur.

Respondetur

Anno 1538 Constitutiones Terrarum Prussiæ non de Consilio et Consensu omnium Consiliariorum et Nuntiorum Communitatis tam Militaris quàm etiam Ciuilis Ordinis sunt sancitæ. Quomodo igitur impares Erunt qui pariter et ui Nobiles cum Nobilibus Leges statuerunt. Obiectionis Curiositatem Refutatio non potest magis Ridicula statui, qm ea ratione Causa et Persona ipsius obijcientis, Pater Nobilem agnoscit Filius negat quomodo Iuri et ualetati conformes erunt qui sibi ipsi sunt aduersi, sibi ipsis Contrarij et secum dissidentibus nulla ualetatis qualitas competere potest. Variantis est ualitatem ueri obiectionum in nouationibus confundere, ipse sibi non Constat de una in aliam Obiectionem descendit.

Ex causa ponderatur æquitas rerum.

11 Nobilitatis collato Priuilegium

Universis et singulis nunc et in posterum Notitiam habituri significamus præsentibus Quomodo Nos ut primum Regni istius inclyti gubernacula suscepimus eamque præcipuam Curam simul cum Regno suscipiendam censuimus, quatenus Regalem Dignitatem Nostram Iustitiæ meritis et clementiæ suas uices reddendo

tuerimur

meremur. Cum aeq. nihil magis sit Iustitiæ consonum qm̃ Virtutem illustrare, viciq̃ autem deprimere. Proinde Nos à Magnifico Fl. quem ipse in conflictu: nimoso Lectore exhibuit, eundem ipsum Fl. Subrogatricia Nobilitatis quæ ex Virtute charactere acq̃sit genuinum condecoramus, ac ipsum Nobilitamus Nobilemq; cum sua posteritate creamus. et in Nobilitatis Regni estri Ordinem adscribimus, vt ita tam ipse qm̃ Posteritas sua semper Nobilis ac pro Veris. et Genuinis Nobilibus volubi ex stirpe Nobili ab Auis Proauis et Maioribus ac ex Vtroque Parente Nobili procreati esse nt, habeantur; et ad omnes dignitates tam Ecclesiasticas qm̃ Seculares quæ cum alijs Nobilibus convenire, munera honoresq; Nobilium genere valeant, omnibus demq; immunitatibus ac Libertatibus gaudere ac liberè uti possint. Quam Nobilitatem collatam armis Equestribus insigniendo, ipsi Fl. pro stemmate prout est depicta Equestrem galeatam Coronam struthionis tribus pluribus seu calamis adaptatam in medio stapedem Linguæ Latinæ stremmę nuncupatum in memoriam suæ Virtutis ob stapedem suo Duci inhærenti aduersa acie stridentibus undiq; armis ac volantibus circumcirca sulphureis globis intrepide ministerio cum pugna mixto accomodatum, damus et conferimus. Quibus insignibus ipse et sui Posteri in omnibus Actibus more aliorum Nobilium publice priuatimq; utantur. Quæ omnia cum rata firmaq; esse volumus, eorum ad omnium Regni Nri Magistratuum Officiorum, ac Dignitationum Nobilium q̃

notitiam deducenda esse. duximus, quemadmodum Vrā: fatum Pi omnesq; legitime ab eo descendentes Succe: ssores non modò pro veris Nobilibus reputari habe: antq; Nobilitati eorum nullo dicto vel facto detra: hentes, verum etiam benevolentia et favore suo ipsos prosequentur, virtuti eorum ut sua sit perfecta non invidentes, quòd omnes quidem Virtutis amantes ac veri Nobiles sponte faciunt non dubitamus Siquis tamen existat cuiuscunq; status Conditionis aut Dignitatis ille fuerit, qui vi contumeliam prafati Illis posteronumve eius Nobilitati ipsorū obtrectare velit, ac eandem impugnare præsumpse: rit. Cum pœnis statuti eo Nomine sanctis subia: cere volumus. In Quorum orū fidem ac evidentius Testimonium hasce manu nostra subscripsimus. Sigilloq; Regni communiri fecimus. Datum in. Castris ad P. L. metatis Præsentibus Rīō. Q. S. &c.:

Aliud

Cum Regibus et Principibus maxime intersit, ne Viro: rum Nobilium ac de et Republica benemeritorum claritudo unquam obscuretur, quinimo ab omni casu et interitu temporumq; Iniuria, ac hominum ma: levola obtrectatione Vindicetur, proinde nos servi: tiorum et Meritorum Rationem habentes, licet ipsi Veri et genuini ex antiquo sint Nobiles ut tamen tam Claris testatisq; meritis Virtus clementia et gratia uberet nostra meritis com pensatis quomodo cuiva Vos et Divū Antecesso: rum Nostrum multa periculosa susceperint, ani: mosa gesserint, gestaq; feliciter consummaverint

exorbitam

si inque est illorum Nobilitatem redintegrandam restaura-
mus cumq; Nobilitatis abusus perversus tantum hono-
statis effus, in quo quis pervenient de Jure censeat Lyondeko.

12 # Vtrum Indigenatus tempore et proscriptione quadri possit.

Pro

Indigenatus Rad nazwany ze ten ktorymu go pozwola
stawaie rako rzeden Inde genitus Oyczyc y Dziedzic
swobod wszytkich y wolnosc tak obbie Szlachecki rako
y Dobrom rego Zemskim Służacych. Co iz rzecz iest wiadom
ka. tedy dobrze Drogatego Kleynotu niemoze nikt procanio
Jure albo za Pieniadze przychodzic. Lecz rako do Szlachectwa
tak y do Indigenatu zmeny ych ku Rzeczy pospolitey
zasług. Alioquin byłoby to prozna presumpcja non prodesse
Virtutis y dlatego Constitutia 1600 sub titulo tymuz. VII 1516.
temi wyraznie opisuie słowy iz Indygenat napotym
zadnemu pozwolony bydz niema, rzadno azby na Seymi-
kach po Woiewodztwach u Szlachty oto staranie czynił
y przez Posły zalecon był, a prosbe zasobą otrzymał. Ktoz
moze bydz zalecony ieśli nie pierwey w usłudze dostanoney
iawna wtey mierze Constitutia 1607 de Indigenatibus VII 1634
Ex meritis Indigenat pozwolony iest Pewnym Panom
Wołoskim, Gdzie Constitutia tegoz Roku 1607 o tym II 1628
specialiter uczyniona tak pisze, iz zalecone maiąc
przeciwko Rzeczy Pospolitey zasługi ich, y one nagra-
dzaiąc za Indigeny ich do swobod przypuszczamy Także
y Constitutia 1538 titulo Indigenatus Panow Babonych II 1239

tegosz meritorum respectu niewyrazela wsobie. Dozwolony y
II 1404 Panom Bekieszom Indigenat Constitutione Anni 1593
z dzielnych y meskich takze posług na Woynach Rzeczey po-
III 151. spolitey ofiarowanych, Constitutione Anni 1627 Hetman
czyk Andrzey Batory lubo to krola swiętey Pamięci Stefa-
na był Plemiennik rednak ex meritis in Rempublicam
za Indygene przyięty. Wtaz y z Panem Butlerem nieda-
wnego Seymu dla krwawych zasług postąpiono a mimo
to ze Indigenat meritis in Remp: ma bydz dostąpiony
ale tez Juramento Fidelitatis ma bydz obwarowany Jak na
Pany Bekiesze Constitutia 1593 tak na Pana Batorego
y Pana Butlera Ludzi wiadkich y zacnych y doswiadczo-
nych ta Powinnosc iest zolozona. Ktosz Constitutia 1633
ynsze kogo to obowiązały powinnosci zacno iest y wsdomo
czego wszytkiego ze niema tez cosze tylko sama dawnosc
czasu ze przed Constitutią w Dalszeze zasiadł broni. Tedy
za wlasnego Indygene poczytany bydz niemoze, niemoze
nikt usu capere Praerogativam Libertatum, meritis non
praescriptione Praerogativae quadruntur, na uspokoynie
tylko rzeczy Prywatnych y na upratnienie Ludzkich
niesnasek, ne rerum Dominia in incerto esperit. dawnosc
iest od Prawa pospolitego przeciw gruntownym y ofiu
zanie dbałym temiurom Introdukowana. Ale swobod wol-
nosci, dawnosc zadna niedawa. A Coby za korzyść cnoty
była, gdy ta ignawia co y Virtuosis swoboda sługyła. Ro-
wnał by się ieszcze szlachectwem szlacheckim nierowny. Pano-
szył by się miedzy zasłużonemi niezasłużony woyie-
chałby nawet na dłazyce albo na zadą. Sługe Rzeczy
pospolitey woienną, pozorym tylko nie affektem dobrym
stanoł by niedokazały, mieszał by się inter Equites in Eque-
stris szyeg pewnieyszy mu obronca. O szlachectwie
opisano, tosz o Indygenacie powiedzieć się moze pewnie:

tłomaczenie

norum ut hæc. Dignitas quæstu pecuniis opibus tempora
mutantur non enim opinione sed natura Nobilitas
nititur. także y Indigenat.

Contra

Jako Szlachectwo albo z Urodzenia albo z nadania
rodzi, takież y Indygenat z tych także wiedzie Pro nomi:
nacią swoią, tym tedy co przed Constitucią 1775 y dnia
9 9bra 1780 dotąd pacifice zasiedział, ziusz takowy pra:
rodzicielski est Indigenatus. Bo y ten się sam urodził,
z przodkowacił y potym wzrodził Dobr Ziemskich
nabył, seruitium Reipublicæ odprawował, onera eius:
dem rowno z drugimi ponosił, zaczym z rzeczy ciuś Le:
cunia lubi obszedis sunt uice et Pignoris apud Rem:
publicam amorisq; ni Patriam fides quædam ni
eis obsides sunt et pignora Reipublicæ charitas Filiorum
amittere Parentes Reipublicæ facit. Tedy niepotrzebuią
żadnego Indygenatus Przywileiu ani Iuramenti fidel:
takiey wykonania. Statut Koronny tit. de Confirmatiq Iuris
pasze. iż cum rebus tempora uetustatem adferunt, quæ nu:
mero Axiomatum admirabiliores et sanctiores habentur
tacy ruszeni bydź niemogą, których czas tak trwałych
przykładem est ku Oyczyznie całe zupełney przychyl:
ności, Vetustatis probatio maxima probatio iuris tako:
wych Oyczyzna ma za synow swoie Cuem facit Origo
Incolam Domicilium, daleko wzięcey ze Lnodka Pozna:
nego Król August, iako gruntowne Panem adoptowanie
in Ciuem et filium Patriæ Przywileiem swoim,
Indygenat mu pomienionym confirmowawszy, Funda:
tores Regni nie
wszyscy Polacy byli ale wielka część przy
chodniow co tu osiedli tobie tez zatym synowie ich

Lubo pozni wnukowie dla nieotrzymania przez Przodka Indigenatu pro Indigenis zwani bydz niemogli moderni, takim takim podlegaiby obowiazkom a nie Obywatelij Szlacheic starozytny nec fame penitus uwazaiąc. Toszyeij resztemy fwiata tego Caues et Stolo communis Patria totus hic Orbis zkąd folkatus pytany Cauis eyet odpowiedzial mundanus, mundani enim Caues fumus et Vir Nobilis ubiq; eft Nobilis Dlatego uſu Orbis piiwowac kogo zdasiq bydz coz nie Tudzkiego, tym bowiem rozijwa ſiq związek ſpołecznoſci Tudzkiej, przeto iż to chciało mieć tak Prawo przijmuiąc w takim razie to zachowac, co ſtatut titulo Conſtitutiq mowi, że ſtatuta negotijs tantum praſentibus et futuris, non autem praeteritis Legem imponunt. Conſtitutia approbowano 1538 o Zamoyſzczyźkach ſanctum maią nie oſzlacheic Terrarum Regno coniunctarum albo cum pactis foederatarii fama dawnoſci Czaſu zako iest ſprzadkiem dobrego zachowania, tak y przyczyną ſwobod pozyſkania Tako przez ten czas podeymował ciężary dla wolnoſci tak też do konca ma zoſtawac w tey godnoſci. Nie tylko ze virtute Militari, ale też Ciuili zuyſk ordy nabywac kazdy, y ſam y Przodek iego proficiat Patriae, iuuit eandem re manu.

Tanti temporis ſpatium cum bona fide cum tuetur, loco. Tytuli eſt legitima praſcriptio Conſtitutia 1633 titula o dochodzeniu ſprawiedliwoſci z Tudzoziemcow, ma te w ſobie wyraźne ſłowa. Tudzoziemcy ktorzy niemaią Indigenatu Dobra Ziemſkie przeciwko Prawu trzymaią, podli ſie według Prawa nieuzyprzedaią, tedy ſie maią ſprzedawac o ſzkody zuata Legis et

Conſuetudi:

consuetudines Regni z ktorych słowu uwaz że Prawo Łaskawie
się obchodzi z Cudzoziemcami niż powod następuie ktorzemu
nasz takdalece pozwani sprawowac więcey niepowinni. Gdyż
zako szlachectwo raz kto uzyie wodzy drugi raz go uzywacz
niepowinien, tak y Indigenat raz kto komu sprawiwszy
y Dekret wtey mierze Trybunalski otrzymawszy drugi
raz się innemu o to sprawowac niepowinien. Hostes
tantum non posse esse scies, ale z Inszych Panstw zasie:
działemu przychodniowi czemu ma Suis civitatis denegari.

13. *Verum Ordinatio Constitutio-*
ne ratificata servari debeat.
vel non.

Pro

Wolny iest kazdemu Dobr y rzeczy swoich Fundek
zadnym nie przeczy Prawem niewyłączony, ktory mimo
przyrodzonego upodobawszy kogo innego onego za swego
y Dobr swoich Ordinował Successora. Pozwala tego słusz:
nose pozwala y Prawo pospolite. Prawo zawsze iest Pogmun-
ta starego. Quia Quae Diuino et humano permixtum
est hominibq disponere de rebus suis, pro eorum arbitrio
et voluntate, statuimus quod steriles homines omnia
bona sua possint alienare iusta Voluntatem suam
słusznose zas. Albowiem wszystey Feud do immortalitatis
teneman. A iż in successionibus z immortalitatem Do-
minis acquirimus. Tedy słuszna rzecz aby kto maiąc
nomen swoie Virtutibus iam perpetuatum, successione
etiam ordinata one utrwalował. Co z w Corce albo szostre
lubo przyrodzonym Polomkom ordziano rednak tydznowe

może

Gdyż Mulier est Caput et finis familiæ, w wiszy Dom prze-
chodzi, przystoyna rzecz zatym ut familiæ nomen superesset
że kto in familiam et agnationem Dobra ordenuie swoie
chcąc ażeby ex ea successionis serie quasi lumen de lumi-
ne accendentes godni zawsze successores następowali, nie-
tylko Bonorum ale y Virtutum wedle mego porządku, et
tanto genitum te genitore proba Scolize statut Kazmie-
row, Patribus Conjunct existentibus filiæ in hæreditate
non succedant sed dote contentæ. Dotąd go zaś sobie
mamy z tey samey tylko przyczyny że dla zadzierzenia
Dobr y familiey excludował od Dziedzczenia Białogłowy,
sequit że y ordynacya z tey że matki iż iest proprie Conser-
uationem familiæ et Bonorum zuzyniona słusznie ma
bydź trzymana, bo lubo to tegoż Kazmiera Prawo te
Cautele przydało, si autem filios non habuerit sed Filias,
tunc filiabus omnes possessiones cedunt Paternæ, ufazże
tym warunkiem to mieć natym czas chciało, iż Synowcowym
Braci tamże teraz z tych Dobr odkupu Szaconkowego po-
puściło mię innym pewnie respektem iedno ut Nomen
et Bona familiæ conseruent Zta ani ordynacyey te-
stowey postanowienia tego trudnym rozymieniu przez które
marge kto y syna a iednak hæredis ordinował y tak
synowi de Lumbis iako y ponim ad successionem vo-
cato Dobr ordinowanych wszelakiey alienacyey zabro-
nił. Albowiem ut quisq; legaspet sua Res ita sua esto
et sit Lex Voluntas eius, pogotowiu że nie obcych ale
gentilitios w których Sus familiæ conseruari może do
successyey ordinował, takich Ordinacey porządek
zdasię ab ejus Lumine dependere, Kaliż nienapi-
sano. Bonus velinquet hæredes filios et Nepotes et
custoditur iusto substantiæ Peccatoris która Ordina-
cya ponieważ mi innego nie iest iedno Prouisio

de melior

de meliori hæredè, tedy warunek de non alienandis Bonis wnisy
ostrzeżony solwie ma byc zachowany, gdyz aliàs ick aliena-
tio iuż by niebyła Conservatio ale Distractio, a zatym mala
de hæredè provisio, ktory bez dziedzictwa Dziedzicem nie
może bydz własnym mianý. Kto wszakże przedsię ý uważy
Patrona Ciwatorià naydzie to w nich ze non alio fine indu-
cti tylko propter Conservationem bonorum. Należýbo na
tym Rzeczey pospolitey nequisqm rzebus suis male ustawi;
żeby familia niedrobniały przez stratę maiętności, ýsłu-
ba zatym Rzeczey Pospolitey nięginęły, a iako Dobr nad-
ministrationem ex Patrona podanych alienacyiey ý ucią-
żenia Prawo broni, tak ý Dobr ordinowanych zawiedze-
nia słusznie niedopuszcza nawet ý to Ordinacyiey bu-
rzyć mieysce, że przy Starszym Synu Summam et bonorú
ordinans całkował, Drugich Synow ubogich mieysc pomi-
ýiwszy zawsze multa Capita in uno Corpore byłý monstro
sa, propter utilitatem Reipuinis et unionis dobrze to
Ordinans ordinował, gdyz communio parit discordiam,
et nihil est tam magnum, quod Diuisione non sit par-
uum. Przeto ponieważ Ordinacyiey Lege publica za słusz-
dzone ý Prawo pospolite stanowiłem pozwoliło tego, że oni
Compensuiąc commoda orbitatis swá, mogą ý exhaneń
ubżynić posobie successora, multo magis dese bene men-
tum, gdyz to iest æquitatis przyznawni moriendo bene-
ficia illis rependere, à quibus uiuendo acceperat. Jedy
wzruszac ich niemoże nikt iedno z Szczerym tego zna-
czyim Suis et æquitatis, iedno cum excessu contra Sfui-
um Pietatis, Parentum enim uoluntates religiosissimè
sunt custodiendæ, quas bonis hæredibus intellexisse pro
Iure est. A zwłaszcza iż Oyciec nietylko Dobra swe
ordynował, ale ý Syna ich ex Iure Patriæ potestatis

eshkredowac może Wszytkie Prawa nasze są ustanowione pro Libertate personarum, et pro Libertate Bonorum. Byla by to seruitus nie Libertas mieć dobra wolne, a niemiec wolnij wstąpić do Małżeństwa ich y rozrządzenia

Contra

Jako Ordinacija sama, tak y Constitutia Ordinacią zatwierdzająca niemoże bydź za Prawo rozumiana. Gdyż Lex extendi debet in omnes, a ta do iednej tylko albo drugiej wsiąże się Familiey, zaczym słuszniey nazwać Familią Privilegium, takoby privata Lex, gdyż Prawo pospolite chce to mieć aby Sostny in defectu Braci dziedziczyły, oczym dawny statut. si autem filios non habuerit sed Filias, tunc filiabus omnes successiones cedent Paternas, czego y drugi statut titulo Filiae quae hereditant potwierdza. Ordinacia zas tego mieć niechce, gdyż nie przeciw Prawu przyrodzonemu y pisanemu one excludzie, czym samym zostawa nie Constitutio ale Ius Publici destitutio. Przeto takowe Privilegium ktore bol. bt Legem communem nociuum e Reip: A zatym trzymanie bydź niema, zwłaszcza iż przez Constitutia niewarowano, aby non obstante in contrarium de successione statuto Ordinatia ta subsistere mogła, z kąd Legi bus ktore iest ad naturalem aequitatem stosowniejsze, iako aby Corki po Oycu in decessu syna hereditowały, za. wsze iest fortior Dispositio Legis dispositione hominis, nemo ad potest auferre, nec transferre quod Lex scripta et Ius naturale defert. Jest to Lex iniusta ktora contra ordinem Naturae, ad interitum sanguinis dispo: nuie, rozrządzaiąc o rzeczach y Dobrach swoich po śmierci dobrych iuż natym czas przestanie bydź Panem. Stakowi

wszyscy

W. wszyscy ktorzy krwią brakuią swoią zdadzą się być Naturę
accusatores, et naturali aequitati inimici. Napisano con-
fidevit Parentes qui et ipsi filij fuerunt, et eundem.
hereditatis honorem à suis Parentibus speravuerunt. W
Prawie naszym y każdym nie ordinacyami ale merito san-
guinis successiones parantur, naturaq; Judice regulantur
Zacnym iako de capite in caput, de gradu in gradum expul-
sio Posterioribus à primis. Prawo rospolite każdego wedle
bliskosci iego do successyey wskuie. Pak ten przyrodzony
porządek prywatnym nieporządkiem odmieniony, y prze-
fryymowany być niemoze Absurdum wielkie aby re-
motior admittatur proximior excludatur iz ex famili-
arum Dignitate Reipublicæ authoritas consistit, nie-
chciało by Prawo aby krewny Proximiores w bliskosci-
niu spadku Dobr kiedy mieli być porzucieni, dowiod
iako krwi przyrodzoney maior luctus Defuncti spectat,
onich po zeszłym Antecessorze onus subsequitur maius
aczemu in onere co maią być przywodami successionis
honore y niesłuszna y niesprawna. Uprawdzie wolny iest
Każdemu Dobr swoich szafunek ale ut non fraudet Suos
propinquitatis genere proximos. Kiegodzi się bowiem
y niepryystoi in sanguinem suum sæviunt esse Illic-
rest to Libertas pro arbitrio uiuere, et quaq; pro libitu
statuere, suaq; in Potestate esse, ale legibus obedire se
suaq; ad normam et rationem Legum componere, cum
eisdem Legibus uiuere nec easdem exercere, to domu
Libertatis esse. Skąd czem się uszyscy Prawem a swobo-
dni coz tylko było za Prawo y co za swoboda, aby syn
po Oycu Dobr Oyczystych dla Ordinacyey niemiał
mieć, Liberam dispositionem niemiał mieć facultatem
ich fundandi de se bene merentibus, z nich remune-
randi, syn Oyca in ipso Ortu nabijwa zaraz Jus et

96 et Habilitatem Familiam pro unaq; Persona censetur, y z Ojcem Condominus Bonorum appellatur. Będąc tedy Condominus Czemu ma mieć tak facultatis minus, a Dobr Oyczystych wolnej niemiał mieć dyspozycyj. Syn każdy z iest necessarius hæres, et Pars Patris bez Przyczyn w Prawie opisa:
98 nych wydziedziczony bydź niemoże. Non negat ze stanowi: Libros Patris Rerum suarum dispositio, ale całą oto gruntuie. żeby niebył ad iniuriam proximiorem, koc inkibetur. Cosz ma ad Casum prasentem tak Statuto allegacia gdysz Ordynans miał ale tumbi Potomstwa własnego y żeby nie miał. Zależ insi Powinni y Pokrewni nie są iego successores, y wtakim razie sanguis extraneus propio prædoni niemoże, pogotowiu ze to Prawo propter Fœcum tylko było uchwalone, ktory Fœcus ze iest całkowicie gdy się Rod y Plemię czyste z wrodło żeby post stanilem succedował, iako y tam wedle Constitucyi 1588 Li. o Radukach succeduie, bronił więc dla siebie stanu Bonorum Dispositionem. Co iz rzecz była ciężka z mało ty niewoli Prawo nadawszy swobody stanibus Libera Bonorum Dispositio, niemiż zatym hæc Lex ita torqueri debet, ut torqueat homines. Ad intellectum Iuris Statuta sunt referenda. Niech kto chce y iako chce po Ordinacyi szuka argumenta, ale rudicissimus każdy przyzna ie kto nad Prawo pisane y przyrodzone ordinacyą stanowi. Ferro unam aperit, qui per Contraria tendit. Ieżeli Ordinacia rzek de meliori hærede Provincia, a takowa Ordinatione uocatus ma bydź pierwszy melior przyznany Jeżeliby upadła per Saltus niedzie ex Gradu tylko Successibili ad succedendum admittuntur kto in Contrarium Ordinationes tendere frustra nihil tuitur. Lud enim a Nationibus profluxerunt ea posteritati necessaria transmitti debent. Prawa naturalne nullo Iure

Cesarski

Civili divini possunt. Co bacząc niektorzy Ordinanta aby Or-
dinacią swoią bardziey utwierdzili, Iuramentum detenenda
Ordenatione na successora włożyli, zeby zatym Ordynacia
ex Vi iuratoria robur swoy brała. Ktorego alioquin de
Iure publico mieć niemogła, od ktorego Iuramentu tan-
quam praesentaneo filij consensu dopiero by Ordynacia
zostawała ktory Iurament aby syn był powinien wyko-
nać, nec in Foro Poli nec in foro Fori obligatum co no-
mine bacz. Iuramentum enim quodvis aut voto signi-
tance suscipitur aut in rei probationis dum Iudicis
defectus necessario exequitur. Zatiegoż tedy Prawa
mogł Ordinans ten obowiązek przysięgi wkładac na
syna swego bez woli iego, gdyż Iuramentum & obliga-
tio animae, niemoże nikt nikogo na sumnienie wczzac
tylko kazdy siebie z dobrowolnego swego ieod Przysięgi
powinnosci albo w dowodzie rzeczy skazanego popry-
sięzenia to samo iest Actus personalis ultra personam
se non extendens. Super servanda igitur alicuius volun-
tate voluntas prius non compulsiua alterius requirit
Mając kto Syn naturale potius ad Ciuile posterius non nisi
ex ultronea Patris renuntiatione obligatur. Więc przysięga
każda nietylko ex Veritate ale tezyez Iustitia ma con-
stare. Prawiciele wasz to bijla, aby kto za takim Iuramentem
Dobra te wedle ordenacyey zostawił, po sobie innemu które
wedle biegu Natury debentur ponem własnie Potomkowi
Przyrodzonemu. Niemniey sza y to ze tego przysięgi obli-
minorenni stanu przez Ojca był włożony na syna, ktory
po ostatek iako tego effectuac niemogł, tak też nie acce-
ptowawszy wykonac był niepowinien. Contra ordinem
Naturae est disponere de rebus postym earum desinis
ese Dominus. Jesz to ostatnia po śmierci rzędzic

y Conseruationem Bonorum Ordinacyjami wawowac, tako
y Corka Stzec moze tey Bonorum Conserwatiey tako y Ordi
natus Succesor. Kyckley ten Constytucyey Ordo bywa dwordo
mi ow co go sama kowo przyrodzona Ordinuie, niewlasnas
to iest Ordinacia ale nacyey zakis Testament, to takze effe
ctus voluntatis sued in tempus post mortem reformie.
Testamento successiones non deferuntur, to ani takowq Ordi
nacyą rozrzodzenie Maiętnosci wswey wyzie zostawac by
miało. Aequalem aequalitatem in aequalitat et dwumbiat,
kto Ordinacią a nie prawo pospolite obsenowie, formab
alium Reip: statum, Lege arbitrio censet suo. Constytu
cia Ordinacyey pozwolaiąca była, y iest Ordinanti
Lex permissiua, non autem succedenti imperatiua
albowiem żadna wina na miego niezałozona chocby Or
dinacyey nietrzymał Quod permittit est voluntarium
quod iubetur necessarium. Słowa Constytucyey ze Ordi
nacyja ma trwac wiecznemi czasy, niema żadny impul
suam de tenendo necessitatem, ale ad Conseruationem
Bonorum maią bydź reseruowane. Leges indigę Viribq
sunt in efficaces. Państwa choc potężne wiecznie nie
stoią. A corby by to Ordinacia wiecznie trwac miała,
a co ta Knie studium immortalitatis które iest pro aequi
talis ratione położone w dobrym potomku, ta immortalitas
Terrestris et Conseruatio Bonorum, zyscic się moze ale zrzy
dymanniey Filius a Patre degenerat, nec fama nepotum
aquat Auos, y dlatego uczegał sobie niekiedy Pan on
mędry mowiąc detestatus sum omnem Industriam
meam, qua sub sole studiosissime laboraui, habiturus
haeredem post me quem ignoro vtrum sapiens an stul
tus sit. et dominabitur in laboribus meis, quibus
desudaui et sollicitus fui. E.C.L. Inaza by to była gdyby

Dobra

Dobra takowe Rzeczej pospolitej były zapisane, abij z nich bene merentibus beneſcat. tym samym y ilebij razow ex diſtributiua Juſtitia benemeritum poſſeſſorem jest pomienione Dobra byłij miałij, tyleż kroć by dignum ſucceſſorem dostałij azaliż uiduari Nominis memena byłaby zachowana y Potomkowi przyrodzonemu bene merenti tychże Dobr dostało by się zawsze, ktory alias mogł być zyć inen. Dneto w tey mierze niewiem co innego powiedzieć, iedno co iuż napisano. Quia nimia ſolicitudine futurum ſucceſſionis euentum inquirit Diuinam prouidentiam abnegare uidetur. Poeta choć poganin w swoich wierszach napiſał.

Prudens futuri temporis exitum
Caligniosa mente pauit Deus
Quod ſi mortalis ultra
Fas trepidat quod adest memento.
Componere æquius cætera fluminis ritu fluunt.

Wyżnicij to Polityk opisał mowiąc. miua familijs uices
Artium fulgor exitus. Idem nobis idem posteris et ortus
et occasus. Alij alijs diuitijs durant, iedni ſorte ſed pioni
familijs plus diu concesſum oſt. Qui etnulgo modo Nobiles. modo. ex uulgo et tantum unus quisq; fabitur; quantum
ſubijt Animis ergo ſolliciti proceres, qui res suas sensusq;
intorquent, ut Nominis et Domus ſuæ æternitati quoad
nihilominus Vota necessaria consulat, sanctum equidem
Familiæ et famæ ſtudium, sanctius tamen eo consilia quibus impares sumus casto permittere. Frustra enim ne
Gens tua olim pereat, id obruti ſed id niti ne pereat
in te aut ne ipse ſit causa interitus. Seneka pisząc de
Beneficijs. Peccat (inquit) qui confert Beneficium, et
nescit in quem. Z tych co Ordinacie hoc ſtanowili Ludzie
bijli wszyſtko wielcy y zacni będąc Boni Ciues Reipu. pewna rzecz że tez każdy z nich Reipublicæ bene semper uoluit,

et Bona sua bono successori relinquit Lecz urodzili tez to szczescie kiedy Ordinacia klona, zeby w Potomnych czasiech nieszczono kiedy Ktoremu ubonienti in posterum ordinato successori, Antiqua domus quam dispari Domino Dominari. Coz mi za sprawiedliwosc y co za przystoynosc w tych Ordynacyjach, Frat z Bratem aqualiter filius est apud Patrem, a rodnak z nim nie ma aquo Jure gaudere, gdzies ono przyrodzone Prawo, quos aqualiter univit natura, eosdem iungat aqualis gratia Zawsze tych stanowionych ordynacyi byla y iest Lex abominanda, abbowiem dum bene facit male facit, dum honorat onerat, dum largitur, furatur, et viventibus exitium et morientibus comparat supplicium. Dumq bona familiae custodire se asimulat, Libertatem communem naturalem iniadit. Takowe ordinacye y z nich expectatiwy zwykly przynosic Vota captande mortis inordinatae mortis. A mimo to nicwiem czy to nie o mich napisano hereditas ad quam festinatur priori iuniori nouissimo benedictione carebit. Co za rzecz rowna Bogu debent Leges omnes esse accomodatae ad Rempublicam, non autem Respublica ad Leges accomodanda est et Lex nullo priuato Commodo sed pro communi utilitate Ciuium esse debet conscripta. Ideo cessante ratione boni communis, et eius utilitate cessare Legem et carere ui obligandi Legemq latam ui Diuina tam utilitatem non esse Legem sed utilitatem.

Lex debet de oby communis et aqualis.

14. Verum Bona Ordinata indebitari possunt.

Po

Pro

Wszytkie Ordinacie zako to każdy z Constitucyey bu-
czyć może iednostainie y wyraznie ostrzegły tego pilnie,
aby Dobra uel in toto uel in parte, prout ordinauc-
rit, niemogły przez hæredes etiam de lumbis eius
successores alienowane, a lubo długi opruawami uel
alio quouis titulo onerowane tym y takowy warunek
uchwała sejmowa iest stwierdzony. Zaczym co iest
publica Lege legatum, żaden tego dispensować niemoże
a zatym ani dobr pomienionych onerować. Gdyż to
iest rzecz słuszna żeby Bona tot predonibus parata fa-
miliæ posteris quibus hæc natura uoluit debentur,
całe y nienaruszone zostawały. Pak y opatrzny Ogro-
cola scrit Arbores, quæ alteri sæculo prosint a iako
Poeta mowi et fœnus factura nepotibus umbram
Zkąd y statut de fratribus Cyconskiego zbiegu pil-
nie takimi przestrega słowy. Attendas quod patrimo-
tam Paternam & et quæ in splendorem et augmen-
tum. Domus illorum Parentum uirtutibus obsequijs
uel meritis collecta fuerunt & Diminuunt statuimq.
ne possint indebitare &c A ponieważ te dobra ad publi
cam familiæ utilitatem są ordinowane, tedy też nie-
mogą iedno cum Consensu maiorum et seniorum
Domus eiusdē bydź zawiedzione. A to dla tego ne
diminuantur Vires eiusdem Familiæ ktore consistunt
in Conseruatione Bonorum Ordinatorum. Znato
quod omnes tangit, ab omnibus approbari debet
alias bez nich alienare bona Familiæ nie wszego

nieiest rednio eandem exspare familiam. Jestliż ex Jure Natu-
rali capiendo hæreditatem wedle statutu de annis discre-
tionis niemogą swoich Dobr Dziedzicznych [~~nabi capiendam~~
~~wedle statutu de annis discretionis niemogą swoich Dobr~~
~~Dziedzicznych~~] pleni completum wedle statutu a tatis sue
Annum medźiedą sine consensu amicorum consanguine
orum alienować multominus ex ordinatione succedentes
lubobij doskonałego wieku dosli ni Dobra ordinowane
nie są ich własnie własne ale tych co z Ordinacyey
post decessum są wołowani, w zawiedzeniu yż odziedzi-
nu Dobr tychże wolniey ści ni niemogą. Ani pryczyny
ku zapisom przyszłe, do uiszczenia Dobr pomienionych
Drogę wolną ustaw mogą. Gdyż constitucie generalem
casus excludowały wszystkie. Nihil autem exceptur dum
omne dicitur. Alias Causa causata mogłyby zawsze subi-
uertere Ordinationem totam.

Contra

Nieinasz tak sensłego y ciasnego Prawa Ktoregoby
mus y potrzeba gwałtowna nieprzewidziała Solitur o:
mnis immunitas, ubi ad est necessitas. Zkąd dwazna
na nazwiska swego Deductią to słowo necesse zakoby
ni necesse esse Kwoli czemu pospolicie mowiąc. Potrze-
ba złod prawem nigrada, a dziedzy potrzeby Prawo nie:
zadzi. Jakoż y w Prawie pospolitym necessitas Legem
non accipit sed dat. Dzieło prawda iest że alienari ina-
legenabilia ordinatąs indebitari non possunt. Ale na
ten czas gdy ordinatus habes ni priuatos sumptus
minus necessarios multo magis ni pustosz chciałby
ie zawodzić, Gdyż Ordinacia co fine nayżarodziey
Odzięcia Dobr tych zabronila, aby Kredytorym swym

co Pana.

co Pana Młodego opachnąwszy, dodawać mu zwykli, zawar-
ta drogę, y samego successora. Bydź hominem frugi, pawłaj
tuem nauczyła. Lecz nie nie zatym idzie aby w nagłey y gwał-
towney potrzebie Dobrami temi wspierać się y za załogę
Fortuny przygody zeszłey na tychże Dobrach dłużyć się
mu nie godziło, gdyż niemogą bydź Bona nobiliora
nie successoris osoba sama, dlatiego bowiem Dobra się
ordinowane, a ieśli dlatiego to y dla potrzeby tego, bez
ktorey uprzątnienia successor condygnè stare niemoże,
zaczym gdy ordinarius hæres ma eam necessitatem
iż Oyczyznie służąc, na woynach bydąc, notabiliter
per infortunium belli szkaci, y ex ordinarijs proven-
tibus tak prędko ratować się niemoże, a interim po-
trzeba Oyczyzny y powinności tego instat, aby w
zaczętym nieustawał zawodzie. Lubo też mu lubi
sumptuosam [Exemptuosam] Dijm tatem ktoryby
non responderent Ordinarij Prouentus, a on iey ni-
hilominus pro decore Patriæ, et vocationis suæ mu-
szałby dosyć czynić, albo też znaczna iakа Clades
Bonorum per incursionem hostilem, podięta a za-
tym ujma dochodow była, eo in casu rozumieno
iż Bona ordinata wijgodnie indebitari mogą. Quæ enim
à fortuna prouenerunt, eiusdem præstant causam alienandi
gdyż necessitas takowa iest fatalis. Fortuna autem et
euitabilis bellum et quidem Actus qui priùs sentitur
quàm sciatur. Nawet ani ten in fraudem agere creditur
ktory niemaiąc zkąd stanowi swoim condignas facere
expensas, naturali necessitate compulsus Dobra ordino-
wane indebituie. Insza to gdy kto prodigaliter żyiąc
omnia euertit, a zaczym do ubostwa przychodzi, tako
wego Necessitas culpabilis poniemasz się coniecit

Sam w nię dobrowalnie, ÿ co w ich casu super bona ordinata
dłużyć są mienie ÿ owszem presumitur ich co czÿm a me-
ma ordinationem subuertendi czÿni. Ale Korÿch sprawi-
ących Gustkia dawnÿ sprawiedliwie wÿdała. Dignum est
ut malemeriti egestate laborent, dosć warownie warowana
est immunitas Bonorum Reipublicæ, a rodnak stanie
Alexandrow przÿgodzie ÿ potrzebie nastąpuiącÿ takiemu
ulega słowÿ. Item bona Regalia amplius non impi-
gnorabunt nec donabunt, nisi pro Reip: necessitate,
Dobra Kościelne tiebo są inalienabilia przecię z Conse-
tiey [illegible] liquido patet, iż ex causa necessitatis za-
wrzeczone bydź mogą. Bona Feudi te takież ex Natura
sui alienari nequeunt, nihilominus takową Nature potrzeba
mieni. Co ex diplomate Ducatus Prussiæ z onÿch słow
wÿbaczyć rzecz snadna gdzie mowi. Non debet quidquam
externis, finitimis, Oppidis, Arcibus et Bonis prædictis
vendere, Verum si ad hoc illum aut Successores eius
vrgens urget necessitas, tenebitur nobis tanqm Dominis
hæreditariis ante omnia denuntiare, vel to także sta-
tuit de fratribus Dobr Sÿcÿ stÿch rozerwania broni,
ale videndum dla czego, iż plures (inquit) filij lucrum
et sine aliquo respectu substantiam paternam sumptu
prodigo effundunt. Wszakże ostrzega tamże necessita-
tem Legalem przÿdawaiąc tę clausulę: Nisi forte Debi-
torum onus per partes Contractum illud exigerent
Fortissimum tedÿ iest ad vrgens necessitatis telum
to impune rozpasrzia człowieka na człowieka, nawet
ÿ między synem a Ojcem takowe snadz Successor nie-
kiedy prawo podała iż in tempore eiusdem Succes:
takie mianowicie naturalis głodu ś wolno bywało Oj-
cu zasiankowac syna własnego. Item ordinatus hæres

Będąc

będąc fatali necessitate compulsus, in bonis ordinatis bez
zawiedzenia Kredytorow swoich, wybornie dłużyć się może.
abiás Contrarium asserentes musiałby ij to wnieść absurdu
iż gdyby hæres ordinatus od nieprzyjaciela był poimany
y na okupie osadzony, niemogłby Dobra dla okupu iego
przez Ordynacyą iego bydź zawiedzione. Co iniquum bar-
dzo nietylko fatalis albo Naturalis ale y Legalis neces-
sitas może alienandi swiatam constituere causam, ktorą
Necessitatem Legalem ta bydź rozumieią, quæ a Legis dispo-
sitione causatur. Jako naprzykład Prawo Bratu swoiego po-
zwyć kazało, a nietylko bratu ale y Professorowi wedle Con-
stitucyi 1588 wkleyze powinności mieć chciało tosz Prawo
restitutionem dotu accepti in casu sterilis decessus wedle
statutu warowało. W takowym razie y dla takowey potrze-
by do indebitowania Dobr pomienionych, żadna Ordy-
nacya ustawu czynić niemoże, bo y Dobra Rzeczey Pos-
politey, tuby są Iuris Publici, a Reformationibus zednak
Regnalibus z tegoż Realis necessitas respectu wzięte bydź
niemogą. Albowiem Ordinatio prywatam tylko respicit
utilitatem. Causa vero Dotis publicum, y tym samym
privatá publica antefert debent zednak z tym dokładem
aby nierożeczy tylko quantum Virgo necessitas exigit, tan-
tum alienetur. gdyż Statut de fratribus tegoż ostrzega
ieno przyiazdzące, et pecunia et venditione provenientes
summam Debitorum nie excedat. Mogą tedy in casibus
prædictis bona ordinata zadłużać. Ani consensu
Przyiaciół na to potrzebne. Constitucie de annis dece-
tionis w prawdzie Consensus za potrzebny czyni poło-
żony, ale natrá tego, bo z naczey fragilitati et stati-
consultum bydź niemogło. Constitucie de fratribus także
ostrzeżony, bo też tam Młodszych Braci prædecessor
indemnitas, ordynacya zaś perfectá statis hæredi eas

solennitates adhibere niebrzeba, ponieważ sui Juris est, et totalium Bonorum ejus Dominus. A owszem wszystkich qui post eum vocati Dominium non est de praesenti alienatione kiedy on sobie zawisło, gdyby modernus hæres zszedł bezpotomnie, natenczas dopiero oni pactis ea conditione vocarent. Żeby żaden z nich ad Convivium ne accesserit antequam vocatus fuerit. esse vultures sunt cadaver exspectent. Aco się tknie obwarcia iż za to Dobra kościelne y Rzeczypospolitey tak ordinata bona sine consensu, quorum interest zawrzedzione będą niemogą Facile comparatio absolute impugnatur. Gdzie adest superioritas ibi requirit authoritas. Lecz ordenatus habet się do Dobrach swoich superiorem nie rozgrzeszył; tedy consensowo niebrzeba mu żadnych, insa iest facies bonorum Reipublicæ które ex Jure Ducatus należą ad Principem, należą y do Rzeczypospolitey ex Jure directo, dlatego tak Principis authoritas, iako y ordinum consensus w alienacyjach ich potrzebuią. w Dobrach zaś ordynowanych się nikt cum habeat de iure nie communicuie. Niecnota też owza wola y consens do zadłużowania ich jedno samego Hæredis requiritur.

15. # Utrum ex Contractu Mo. neta Solutio Debiti in Spe. cie fieri debeat an non?

Pro

Contrakty wszelakie ex Conventione Legem accipiunt.

Gdzieby

przeciwko tedy Contraktom mowic zakoby przeciwko
Statutowi mowiol. ktory seno warował, ze contra Inscri:
ptiones nullum eam locus ad dicendum erit relictus, nec
quispiam controversiam aby contradictionem contra eas:
dem instituet, sed duntaxat eisdem Inscriptionibus
satisfacere, et eosdem implere iuxta obligationem tene:
bitur. Lecz niepryczki inaczey zadno quo genere
obligatus es, hoc quidem excidit. Brales Czerwonemi
Zlotemi zapisales temu oddac, placze. alias cobybylo
inszego, zadno fidem crediti fallen. Wszakto iusz y
Statut Kazimirzow de moneta osadzil, ktorego tali
Contextus. Inter Creditores uero habentes Inscriptiones
Supermediantes talibet est statutum, quod quilibet tali:
um pecuniam sibi ante hanc dispositionem inscriptam
iuxta Continentiam Literarum suarum exigat in Mone-
ta in ipsa Inscriptione expressa. Co zeby bardzo słuszna
non esset debere quemquam ex beneficio damnum pati
gdybysmy w skrzyni lezały, tenze nasz pryniosły
bysmy byli, gdyby Maietnosc był zaraz kupiel, dwoy
zysk zkądby poniosł, y Intraty dorocznej y Maietnosc
kupiony drozeybi przedał. gdyz za podniesieniem
monety y Maietnosci w cenę wiekszą idą, bo y wszystkie
pretium rerum zteyze Okazyey indicy augen et crescere
na ako bacznemy, miedz tedy brac za zloto od Dłużnika
takowego, ktory mi specie pieniędzy wzietych za płatę
eiusdem Materiae et valoris onusd et ponderis aby
in eodem Cursu zyscia zapisał sie, zadeu Creditor nie
powinien. gdysz aliud pro alio invito Creditore solui
non potest. A przytoczeniu zeby to alias niemogło bydz

bez znacznéj szkody Creditorowéj. A Dłużnik płacąc Czerwonemi złotemi, żadnéj szkody złego nieponiesie własnéj, bo tylko zysk straci, ktoryby nie na swéj ale na Kredytorowéj zarobku mógł mieć Czerwonych złotych. Quoniam Creditorem cogendum in aliam formam numeros accipere, si ex ea re damnum aliquod patiatur sit. Natura est mutui ut in eadem specie et comitate reddat. Periculum decrementi monetæ, zostawałoby przy tym co pieniędzy pożyczył, gdyby natenczas zapłaty walor decrevisset, a czemu ex incremento Monety pożytek przy tymże zostawać niema. Pacta formam æquum est, et præstari speciem non æstimationem, zawsze się będzie zdało że minus solutum, gdy niebędzie eiusdem bonitatis solutio iako było Debitum.

Contra

Powszechny to iest użytkiego sprawa zwyczay iż Una pecunia solvatur pro alia, dlatego iż iedne drugich exæquant walorem, także Czerwony złoty mienią za monetę iako ią monetę za Czerwony złoty, ani tym zaś więcey daią ani oni więcéj biorą, iedno było złe Cursus obydwa nie. Zaczym w oddaniu pieniędzy nie matera ale valor spectari debet. Przeto dosyć tym Contraktowi czyni, ktoby lubo nie Czerwonemi Złotemi ale ortami zapłaty uczynił, bo eundem valorem płaci, w prawdzie ią reddit idem Lex soluit tantundem, uzrakbez reddere co rem pro re dare, aliis słowy zatym że Dłużnik multo: plus reddere quam acceperat. A iż teraz nie rządzą tak wielkie Czerwone złote, iako przedtym chodziły tedy

Debitor

Debitor niepowinien się inaczey iuci, iedno zapłacić Valore eum Czerwonych Złotych, ktory był tempore Contractus a nie ten ktory potym accessit. gdyż Prawa wszakim razie więcey nic innego, tylko nequid depereat Creditori; inaczą gdyby detinowaretur Moneta, in materia, forma, et pondere, poniekąd periculum zostawałoby creda Debitorem, niewiedzieć iednak tylko takie zobie musiał płacić aestimationem pieniędzy monetą inaczą Czerwonemi Złotemi na pieniądze gotowemi ale Moneta Cenę pierwszych Czerwonych złotych wynosiącą. Położyć kto Laxatu Wenice pod czas iey drogiey, oddadzą mu go nazad, iuż nietak drogo więcey iednak nad Wenice wyimagać niemoże. a iako nad ualor pozyczonych pieniędzy więcey kto wyimać niemoże tylko to minuta Pecunia iako szelągi pulgroszki non ut. cipit aestimationem ale owszy takze wgore wzi mogą a kiedyby tey tylko pecunia pro alia debenti solui, ktora iest eiusdem ligae, ut puta Argentea uel Aurea musiałby by się wszelkie contentia na surowie pomieszać, zawsze pieniądze za pieniądze idą, a zwłaszcza ktore recipiunt Functionem, to iest similem utilitatem, tak zawsze dostanie Złota za srebro, iako y srebra za Złoto y na pecunia loco alterius subrogatur. A co się tknie statutu Kazimirza allegowanego secundum ligae wosty naco służy, bo ad Causam praesentem bynamniey nie należy. Był tempore illis Officialista iedey, ktorego nad maino iego szlacheckie y Pioranem przezywano tak był pulgroszki iż przysłuda w nich się znayd owała, pozwany oto umknął iednak Judicatus od niego

re Pułgroszki Prowincjami zwano, za oney przyszłey ogłoszeniem niechcieli Creditorowie od swych Dłużnikow brać Prowincjow pomienionych w zapłacie, Długu nazad choć w Zapisach wyraźnie było summy w Prowincjach pożyczane. że one Pułgroszki pod publiczną wyszły były Cechą, aby nikt nomine publico niebył zawiedziony Authorem facti pokarawszy, Statutem nakazano, aby z Creditorow każdy mając dług sobie, in medianibus zapisany, nie inaczey go wyciągał iedno iuxta Continentiam Literarum suarum. Coż tedy zrąd za sequella aby Pieniądze in specie położone, takie były uiszczone żadney sequelle niemasz a zwłaszcza że ten Statut prætenta tylko wiąże nie futurzący. owszem Conclusia Statutu dalsza zdaie się rozkazywać brać iedną monetę za drugą, gdy in futurum przestrzegł. Dernegne vero nonnisi minuta pecuniæ et simpliciter mareæ monetæ et Numeri Polonicalium inter Creditores inveniantur et in minuta pręcia quæ sunt debita exigantur et soluantur, ato y Constitutia 1623 o monecie podobney ma wtey mierze ualoru non ze. ro Materiæ oddania. Paragraf ponieważ wiele Obywatelow tameczney w grodach albo Ziemstwach swych podług zapisow summy pewne rożnym osobom położyły. Przeto Creditorowie odbiorąc że tak powinny iako szły na ten czas pieniądze, kiedy że kładziono. Ad zgoła solutione eius, quod debetur tollit omnem obligationem, kiedy kto zapłaci tyło ile pożyczał ani więcey iemu nie powinien, opisano y napisano iakoma być usus paleumis. Przeszły ten ut quis eam

ñ acquirat

non acquirat unde non debet. drugi ut accipiat unde debet. a ostatni ut expendat quod debet, zaczym Dwa Pyszcza dawszy Złotych w jednym Pyszcu Czerwonych Złotych wzięć za dwa cztery, ieszto nie usus ale abusus. Quo ex passu przysłoby ij o onych nieco powiedać co Vsue gondalorum clausam stricta pecuniam habent, ale ież non quadrat do Quastiey teraznieyszey, przeto z obszyrnej tey traktatu wyżey pisanego niektore tylko podaię observantią.

16 De Moneta

Moneta Podaij nie od słowa Łacinskiego moneo nazwana, iż monet ij napomina żeby fałszu w niey tak ani metallo iako et pondere żadnego niebyło. Tego monetarij zwykli na monecie effigiare osobę Krolewską Krolestwach swiętego rzadkiego ni Pestimonium veritatis Monety, iż iest prawdziwa ponder et materia, zaczym kto materią monety mięsza, albo same monetę krzyża pod przystoyną iey wagą cyżni, albo ią iako czerwone złote Talery pułtalerki obstrzyga albo też napuszcza dealbare powłacza, ij one scienter udawa, gdyż falsitas monetæ in falsificando adulterando, tondendo, et expendendo consistit. Ten y takowy wszystk pomieniony Monetey monita niechowa ale prawdziwey Monetey Falsator iest, szkodca Rzeczy pospolitey oszukawca ludzi; bo daie malum pro bono biorąc dobro zaliche, czym samym z dobrego mienia ludzie zdziera, a utraty ij upadu gotowego ich nabawia Dlaczegoż tych z takiemi surowicey nie z mizerni

1121 zbrodniami Prawo postępuie, bo in eo Crimine naprzod kazdy może bydz Delatorem Constitutione Anni 1634 Sit perhibenta Statut Zygmunta Starego o Falszuiącym kowaniu monety uczyniony, declaratoryy, aby nietylko Szlachcic ale y Plebeia conditionis człowiek Delatorem bydz mogł. Druga że Delator succumbens niebywa karany pena talionis. Bo lubo Constitutie 1563 y 1588 o rzeczach ktore się podeyrzeń dotykaią in Crimi nalibus na potwarzniych padnam talionis ustanowiły iednak tych Constitutiy authorita in priuatorum quidem accusationibus zost ważna, lecz in publicis zaloba vsurpowana niebywa. gdy do Crimine Lesae Maiestatis Constitutia 1588 tractuie specyalnie Prawo na Szlachcica y Plebeiusza succumbentem w dowodzie Delatorem pradam talionis stanowi, o Monecie zas przyrzecz Statut dawny y Constitutie o niey przebrzec wszytkie, żadney w teymieyne zmianki uczyniony nikt nie znaydzie, iżaczym Statut expressie tymi się wyżłuzował słowy. Bona eius confiscabunt quae ad praedictum damnum illam calumniis nemini conferemus. Jestże tym sposobem praedlusa una calumnia to y talionis, bo talio Calumniae filia, tak ostro w tey zbrodni postępowało. Prawo pospolite, że y nieuinnemu nakazuie compati; dum uolunt nocumum pati, acz niektory z Constitucyey 1588 talionem uendicare possę twierdzą, przez ktora się medietas confiscatorum Bonorum Delatori deferowana tym samym praedlusa ohm Calumnia, una iest roclusa, azaby mi relazowany Statut wsz z tąd rozumieli, a zułaskawiona się przedtym wedle

Statutu

Statutu de moneta ad praesentiam Cinquis nostram ex offi-
cio nostro takowych spozywano, gdzie Instigatora tan-
gm Actorem publicum necessitas officij excusabat, tuz
sz ad Instantiam Delatoris, y dawą muzato confisca-
tam medietatem, ktorz nic iest przeciwa ma calumnij
Azalym tako słusznie ma czinowcami. Powiększa Crimen
to Socium Criminis do spolodectwa przeciw obwinio-
nemu przyłączenia. Duzym statut Zygmuntowy Affi
conuincii poterit per duos testes Nobiles, ni simili Cri-
mine falsae Monetae depravatos et condemnatos, ac
ultimo supplicio affectos, qui confessi sint illum ree
ciu crimini ee, tosz w Constytucyey 1607 pomowiono
tymi słowy. A ktorych iusz constat z Confessyey pe-
imanyich przeciwko y tym takisz Procesu bydz ma.
Co tak niebespieczna bacyc każdy może, abowiem dolo
magnus gaudet in multos sua facta mitti sej non
solum patitur pod. Powoła drugi y niewinnego
byle mogł przyjmim albo ze zley tonie wytrunac albo
nie sam zginąc, na ostatek pana fabi kazanij bywa
conuictus y nadto Dobra iego confiscacia wszytkie,
oczym tenze statut y Constytucia 1624 wyraznicy
pisze, tacy kazani bydz maią pana Infamia et con-
fiscatione Bonorum, z ktorey ostrosci Prawa oszcz
fnadnie zadowc to iest Crimen monety falszowania
ex magnitudine enim pod. enormitas Criminis
estimatur. bo zeby y co pirgdzey wzdzkowane byłe
Forum permixtum naznaczone, tak sejm iako Trybunał,
w statucie accusatus Cinquit ad praesentiam nostra
w Constytucyey zas 1607 acz ktorym sq intentowane

actie seymowe na przyszłym seymie, a Tribunalskie na Tribunale effekt swoy brać maią. Millesimi autem sexcentesimi tricesimi post Cuius expeditionem conservatur Terminus vii Sna septimana na Tribunał albo do nas mimo to w takowym obwinieniu tormentiy męką[mi] na szlachcica tak wielą swobod upuszczaiącego prawdy dochodzą, czego w żadnych insz[ych] by naygroszszych Criminałach, chyba przedięciu charakter per commictionem szlacheckiego nieczynią, ale wręcz z świadectw y sentinizm Dowod albo odwod zkazuią. Zatym o tych męczkach Zygmuntowego statutu słowa. Nec vi illa confessione perseverarent et morte sua confirmauerint to się Constytucyey 1601 o ktorych wz constat z Confessyey Koimanych przeczioko y tym takiey Proces na bydz ktory procedere miał bydz napotym w takim razie uzuruiowany z Praktyku de Tormentis wybaczyc snadnie. Trzeciego natym ale też dowod Criminału pomienionego, za ktorym tak wielka pana idzie, strata szyie y Maiętnosci na dwoch tylko świadkow w świadectwie zasadzony a odwod zas z Ośmnastu świadkow z Kwestarzy y Czterech wybranych na sejmie uchwalono że to wielka Legis iniquitas że wsz ta Lex expirowała bo y temporalis była. Że per Legem posteriorem abolita mianowicie przez Constytucyą 1601 et 1611 w ktorych opisano że sentinia y Inquisitie uprzedzac maią. Czym samym do Statutu de vero notato et culpato et innocentiam suam co testum numero acsi Nobilitatem

suam

suam probatum esset Prawo powroceiło. Przydano ỹ toże nie Questiami ani fortunis Prawo szlacherca conuictu mieć chciało, ale iako hominem liberum voce testiũ libera-quoli ergmu Inquisitią w tym Grzedzie vi cu: vis Iurisdictione Bona maulpati consistunt. Const: tutia 1611 wỹwodzi nakazała, ỹ nie u dwuch świad: kow Depositach ale w dwunastu zupełne świadectwo Constitutią 1775 założyła. Alias iesli dwaij wedle statutu konwincowac by mieli, nacoby się scrutiniu przyydało. Wygadzało wtym Prawo honorowi szlache: chcemu aby ieslibỹ kiedỹ był szlachci w tey mierze z takich Dexterositij accusowanỹ odwołał się ỹ za: wziął na sąmsiadỹ swoie świadki godne, Ludzie szla: chetkie, świadomych życia ỹ spraw iego. Takowe po: dobieństwo tego iest wielkie gdyż Prawo pospolite sev de Crimine convictum ter notatum pro Infami reputuie. A wedle statutu de Moneta za dwuch świad: kow świadectwỹ nigdy ỹ bolem wỹdawionemu mealby szlachci zawaz zginąć wielka by była iniquitas inno: rentiąy, ogniwsio opponebat in Contrarium ze statut de moneta ỹ-owszem iest reasumowanỹ. Bo Consti: tucia 1607 pomieniona tak mowi, iż statut Zygmun: ta starego o fałszỹwym kowaniu Monetỹ declara: iący. Że a daleij dowod albo exuasia kamu przyidzie cum Testibus nakazana bydz ma, znata statutu Inquisitie albo seruitnia z Constitutiey służące statum Iudicij a statuti nieodmienky, ale zebỹ z nich lepszỹ Informatum Iudicium bydz mogło, przez Constitutią są pozwolone. Prawda iest

że ex ter conuictus et ter notatus szlachcic pro Infami
dopiero reputatur. Ale to trzyma Prawo de delictis priua-
tis, non de publicis et de testimonij Plebeiorum non
uero Nobilium, bo y mianuie Regestr Malefic: zonuz
y w tym zaraz de moneta statucie Plebeiorum testimo-
nium tak nisko kładzie, choby gadłem depositie swe
zapieczętowali; zednak z nich żadnego wstrętu obwinio-
nemu do odwodu czynić niechce. Zagniewane iuxta
y w tym Prawo baczyć każdy może, że przy odwodzie
choćby zednego świadka nie dostawało pro Comicio
chce mieć accusatum, et semel purgatum ad aliam
non admittit purgationem. przeciw innym w tey
mierze statutom; ktore tylko ter Comicio odwodu bro-
nią. ktore si ni vnius testi testimonio deficeret. Cra-
wo zato czynnie że tak ostro postępuie y surowie
tanie w Criminale, bo takim w ktorym ni omnes
peccatur, rigor pro aequitate habetur; o pieniądze gra
dzie, temi człowiek swoi, pecunia est vita hominis
et Fideiussor futurae necessitatis, qui pecuniam habet
omnia habet, kto ich niema mortuus inter Vivos
obambulat. Czerwony złoty łacinią zwany w Prawie
solidus, czyli zkąd że ma bydz solidus et integer,
nullaq; parte diminutus, iusto et integro pondere
pensuius, czyli że w tudziach soldam operationem
czynni. Aurum est sol terrestris aurum conciliat amicos.
Quisquis habet superos meretur et Astra.

Cyprianus

Ztąd słusznie sam na wszytkim gnie, ktory drugich
także fałszywą monetą gubi na wszytkim. A mieszko
ex prædmiotu Criminatu tego kłd. rzeu zostawa. ale ij
tey, co priuatną monetą choć dobrą kuie ij one secun-
ter udawa. Priuatnemu bowiem ea quæ sunt Iuris
publici, bez Consensu Kolewskiego y Totius Re-
gni competere niemogą, ij kazdy monetarz,
ualor monety zatym ex uarietate. Zawsze było y iest
de Iure Regis Ius monetandi, ztąd pospolicie Krzew.
ny Złoty albo Portugał lubtz Duplan Talery zowią
Łacinnicy Numisma Cæsaris Aurum est. Numisma
Dei Vera est in solidis Cæsar. redetur in romanis
Deus agnoscitur, ztąd w Ewangelij mamy ostendite
mihi numisma Census. Jeśli tedy monety ij Numis-
tis taka iest zakosc wijpisała natura. zdzie zatym
iż zadzn priuatny priuatnie iey choć dobrey kuc
niemoże. Wijątkowy zeby Przywileiem komu to spra:
aliter nadano było, albo potrzeba taka. gdyby Krol
Monety nastawicyc niemogł, zwyczay ten gorzi wpro:
wadziła. Wszakże przecie Ius publicum uważaiąc nie:
zdasie rzecz podobna, aby ij Przywiley taki Priuatny
mu w tey mierze służący miał in toto Constituere
Ius monetandi, gdyż ea quæ competunt Principi,
nikomu insigniu zedno także ut Principi albo za:
kgmu Dux lubo Miastu Populum subditum ha:
benti niemogą bydź pozwolone. Boie to Ius exigendi
uectigalia et Ius cudendi Monetam samemu Kro:

sewszkiemu a nie prywatnemu podług Prawu. Dlatego
Statut uszytki prywatne chor dobre menice y z Kryżu-
leżami ich po zwosił nadaniem. Lex conjunct Ibius Princeps
est omnium et Dominus Casimirus olim Rex Poloniæ Ante-
cessor Noster ipsis concesserat. & w statucie Zygmunto-
wym 1733 Jua nero maiestas nie ex Jure Regni ipsam
facultatem cudendi Monetam nomisi de Consensu
et Decreto senatus sui habet. Ita hac facultate maio-
rem et ampliorem facultatem alijs concedere iuste
non potuit nec illi eam sibi usurpare potuerunt cum
id non solum Juribus Regni, sed etiam superioritati
Regiæ repugnaret. Constytucia Anno 1604 Abyż uszyt-
kie menice ktore Ludzie prywatni po wsnych Miastach
y miasteczkach in Suum commodum bieli, exnunc
bysty zniesione wirowano. Moneta tedy zz iest ustano-
wiona po bono communitatis do tego tu ma byćz bita
do ktorego iest regenda communitas, zednak acz Su
monetandi należy osobie Krolewskiey, wzakaz Cone
y zalozem monety stanowić nienależy. Dowod tego
y z statutu Sigismundi zwysz mianowanego ale osobli-
wie y Wladislawowego, nungm abyż Consilio suaru
Consensu animaduertentia speciali Prælatorum Baro-
num Regni Noshi monetam cudem faciemus Sigis-
mundi autem Augusti, quod monetam pusterc Con-
sum Comitiorum iuxta Jura eo Nomine consen-
ta non cudemus, coby w tym było trudno rozymieć
inaczey, iedno to iż moneta iest srodek takis mie
dzy Ludzmi do zamiany Dobr za nie wszelakich
wymienionych, omnes enim res in Pecuniam et

nemu

et versus eo pecunia in res alias, omnes convertit potest
Co iż wszytko zachodzi bo wszyscy w tym ustawnie są
frimarku Dobra za pieniądze przenigdy zaś na Dobra
zamieniane wszystkich też ma być tym usposobna
namowa, y postanowienie, przy Panu zwierzchność
y sprawa rzeczy ma zostawać, która cenę monety seym
wprawdzie ustawia, ale wprzod zawsze pretium rei
hominum mensurat indigentia. Takową monetę
lubo dobrą iednak iż od Prywatnego bita adulterata
et falsificata niewiem żeby miała być pena ordinaria
skazany, gdyż tu non tradetur Maiestas, iednak iako
szkodca bydź ma na Dobrach swych per confiscationem
ich słusznie być powinny być miał. Z temi też
którzy fałszywą monetę expendują nikt nie prawo
postępuje a zwłaszcza Maiętnemi confiscationes
tylko bonorum ich karać, y resztę rzeczy niewiado-
mie żeby zła moneta była, to uczynili, albo ią odkry-
go innego mieli, y zaraz uczęli, extraordinarie na nich
adscribitur. Takież kłopoty przy patrzy, statut ad ingo-
rem prascriptum tylko tych wrzec, coby Monetę
kowali, et falsam (inquit) Monetam cudisse aut au-
xilium patrocinium ad illam cudendam prastitisse,
onych zaś co expendują confiscare apud quemcunq;
in una Marca duo grossi falsi fuerint reperti
apud cuius Marcam fuerit Marcam pendet, onychże
pieniędzy które dawią za Grosem karać. Kiedy-
przy rozumieią z na małe uszkodzenie nie ta też
rzecz ustanowiona wina lecz na większe ordinaria

podna Czego dochodzic z tego Statutu apud quem sex gorsi falsa moneta in una Marca minuti fuerint talis Juxta priores Conclusiones puniatur. do Krym Reformacyi Krolewskiey dosiągaią. Ponieważ napisano iż Caput vita, et salus eius in gratia nostra Regia, wszakże y te Conclusiones priores rzetelnie y dnodzy ad pænas Marcarum w Statucie desuper sanitarum takosz mniey grzesą expendentes, boć niefałszowali azatym winny fal. szatorow mizarobili, z tey pieniężney Quastiey podaie się druga Quastia, zdaliże y owi co Monetę podwyższaią y dnodzy udaią, pod obowiązek Statutu pomienionego podpadaią albo nie, Constitutie 1598 1611 1620 1624 rzedne takowych do win pieniężnych wiązą długich w prywatą przeniedzy y zabiorem towarow tamą, ale to czyną Panstwa Prowincye y Krolestwa y angustia Rep. dla gwałtownej zakiey potrzeby Rzeczypospolitey, że do pondere et Monetæ bonitate nieco diminuią Metallo adulterato, a rzednak pristino valore retento. Ale bowiem de pecunia bonitate et pondere detrahitur, tylko Skarbowi cedit, ktorym sposobem zwyśli z Długow wychodzi y Rzeczpospolita exonerowana Wszakże Polityk rzedzi Illyzion Joannes Mariana pisze, że takowa licentia adulterandæ Monetæ ma cum Necessitate finiri, y zeby Monety brano quam minoxit Necessitas po ustaniu potrzeby continuo antiquetur, pro illaq; bona fide Posteritas Legitima et vetus præponatur. gdzie przytacza Woiennika rzednego przykład temi słowy decem tibi stipendium Pecunia Solvere obsidionem tuopte erat et grave

perfecerat. difficile. Pecuniam consignauit, Aurei Nummi
ualore qua arte ex eis angustijs euasit. Vrbe subdita Pi-
ctor Coriaceos nummos aureis eosdem donauit. Hac po-
trzeba Rzeczypospolitey gdyby odmiana mieniczna
była mała, zaraz za nią te następuią incommoda.
Naprzod wszystkich kupi y żywności samey drogość
większa, ucisk zatym między ludźmi, taxacia rzeczy
przedanych, wzgarda ieij, Handlow przekoda dyma
zkąd dochodow prywatnych y publicznych, Rzemieśl-
nikow y ludu zniszczenie pospolitego. Plebs quod mi-
nio moneta aucta fallitur, Imagine falsa amplius
se possidere putat quam habet.

17 # Vtrum Banniti uel Crimi-
nalis et flagitiosi Nobilis
Occisum Caput sit uindica-
bile uel non.

Pro

Niebezpieczeństwo ani wyimuie Prawo zato gdy kto Ban-
nita albo innego criminabilem zbrodnią szlachci-
ca zabije. Nihil enim Reip. interest, si pereat no-
xa. Sejmowe y Tribunalskie wyroki znayduią y
zawsze Bannitorum Capita bydź inuindicabilia,
nie z innego pewnie respektu, toćno z tego ut ma-
li perderentur [et terror Audaciæ] abstinentque

hominer à delictis et contemptu Iuris. Gdyż tak iuż
prawa nasze zpowszedniały, y w taką zniewagę przyszły,
że Infamią niżadę sobie ważą, a Banitią familiare fa-
ctum Powszechną przygodę bydź miannią. Przysięgę za
formam Iuris przeżywaią. Przeto trzeby nouendi facenti-
am obroćić, ne malitia malis sit licentia, lubo to przy-
rzne Banitia zaborzyło zdasię bydź za kies contra Le-
gem peccatum. Gdzie zaś in omni Republica bene
ordinata zawsze admittunt peccata, ut euitentur alia,
żeby Contempt Prawa pospolitego y zwierzchosci nie-
miał rozwodu, ale y owszem był wykorzeniony prze-
glądą tego prawo, choć zabić Prawem przekonany
Albowiem w takim zaborzu remedia contemptu Iu-
ris iest odprawiona, y sprawiedliwosć executia wy-
konana. Gdyż Iustitia nie innego rodzaiu iedno
peccati ultio et vindicta, delicti medicina, bono-
statis disciplina, w prawodzie generalnym Prawym
non occidas, przykazano, nocendum tamen occidere
rzeczono. Przeto kto zabił Banitą się peccauit
ut semper excusari possit. Do wielkiey ucieczki od sa-
mego Prawa Iure uincenti et late datum est occi-
dendi Ius offensorem tanqm ministro Legis, ut fa-
ciat sobie Iustitiam, y złąd Remissa Pyrua w Ba-
nitiey pisana pro executione ubi Bannitus in
persona sua deprehendi poterit. Ktorego Banitą
gdy Iure uictor gdzie przyścignie, a oney się opono-
wać będzie, interim w takim razie Bannit zabi-
ty zostanie, iezaż zatym Iure uictor będzie Pa

wym

wym pospolitym zawiedziony, że Executia na Banitę
wstręt czyniącym zaboy uyskonanij. Bannit każdy
iż za Banitki tracj zaraz Libertatem, Ciuitatem, Fa-
miliam, et Legis protectionem, Tedy dlatego Ban-
nit Caput non habet, Estimationem swą za Banni-
tią iego zostawa Zona iako iako Wdowa, Synowie
iak Orphani, sam alienatur ab amicis, alioquin
Szlachy Complicitas na nich, y tak we wszystko ego-
tocony zostawa Fradetur hostium arbitrio aby no-
tuntati, gdy tedy zabity iako zabitego bronić
kogo Prawo mechciało w niczym ochronić Quod
Lex permittit nemo defendere potest, pisze Mowca Rzym-
ski, Cuius bona ex edicto possidentur, huius omnis
fama et Estimatio simul possidetur. De quo Libelli in
Locis celeberrimis proponuntur huic ne perire quidem
tacite uel obscure concedetur. Kto szacuie uczciwe mnemy
sza że niezyie. Qui enim perdit quod e maius, perdit
quod e minus. Jeszcze Sullius Krasomowca Rzymski
mowi. De quo homine Lydcomis non pronuntiat, huic
acerbissimae Vitae nidentij sumus induisi. Si sumus ad
habendum sit, quo nec amici conueniunt ad exequias
celebrandas, sed bonorum emptores et creditores ut
Carnifices ad reliquias citi dilacerandas. Bedaie tedy
Qui uincens Lesbiam famą et bonorum Curo uictrise-
quit quod et Vitae. Ani to uzmoże że o maly rzecz był
Banitowany non attenditur magnitudo Causae, sed con-
temptus Iuris, daleko więcey że ten Bannit niżeli
był Bannit. Quasi cum approbatione Bannitionum
niżeli na nim obzymane. y co wiekssza był prasorzyta

Bannitione grauatus, a takowe Bannitie wedle Constitucij
in perpetuas fq Bannitiones obzuciaią. Contemnował onto
wszytko, zkąd magis elongatus est à protectione Legis
quę pluris Bannitus, quàm qui semel, Manifesta Con-
tumacza transit in nomen delicti, et delicta gene-
rata effugiunt Capitalia ob mali eteratione, ere
sceutęq, mabitą pogotowiu emeterata oraseit et pana.
Statut Koronny do Homicidio winę na Mężobojcę sta-
nowiąc zakąby za zabóystwo popadac miał ostrzega za
iąz, że wtakowi razie tylko służyć będzie. Quod dum
Malus paxem sibi Multum accidere, iako y Constitutia
1588 o Imaniu Szlachecza obostrzaiąc, zkąd na tego co
piorimał iż rownego sobie porimał, y więził. Lecz Bannit
niemaiąc pawitatem Suis zazyiwota zakosz ma mieć
in vindicatione sui paritatem pand. Przez Constitu
tią 1588 na Mężobojcę winą zabora postanowiona
iest Wieza ktorą winą. taż Constytutia nazwała bydź
panam publicam, damnum ktore Rzeczpospolita po-
nosi ex amisso ejusdem Regni Cive. Ale Bannit iż
był proscriptus de Regno et Dominijs eidem subie-
ctis, iako zuz niebył Reip: Civis, tak też in amisso-
ne eius nullum Reip: damnum. azatym nulla
debetur pana publica. y gdy nie rzecz o głowę tego
pana Civilis, niema rzec ani Criminales przeciw
Bannitom, omnes Leges inuocant Iuraj armant
omnia. Dlaczego Prawo pospolite ruszac się sza-
chcic z Pawostami na nich każe, iak na takie prze-
ciw Ojczyznie Nieprzyiacielowi postronnemu ruszenie pospolite

Sub pana

sub pœnis de expeditione bellica sanciti, nie z innego
pewnie respektu, iedno dla zguby y zniszczenia ich
Constitucia 1607 o Ludziach swawolnych Bannita
za Violatora prawa y pokoiu pospolitego azatym pro-
Hoste Patriæ sądzi, y declaruie. Gdy tedy Lex eò bel-
lum indicens kłosz ponich wzięc może słusznie de
Iure armis defensionis, gdzysz ubi est permissa offensa
ibi uelita defensa, et quem Lex uulnerauit, nemo sa-
nare potest. Zazywota swego ten Bannit mogł od kaz-
dego impune offendi. Czymkolwiek był był o kozywde swoie
choc by go było y nacziano poraniono wżyth no był.
bo ze niema Locum standi u kazdego sądu, ve pulsus.
Bannitus enim ubiq; repellitur, ut Contumacia ui-
tiuni reprimatur. A po smierci zado ma bydz tenze
Bannit wiekszey cenzy y powagi, niz był za zywota
Bannita kazdego ta Calamitas subsequitur. ut prosecutio-
ne iniuriarum removeatur, à Dispositione Bonorum
arcestur, à capessendis excluditur. Ktoro conas famas
nom compariscak uiuus impune pulsatur, smo pod-
na oczidak interfectus non inuidiat Pakowym swo-
wocziom ni uindictam uleiscunt se Leges. I dalszey
Bannitow zabiegaiąc szczerey, taki chamulec Zlada
ez Cowiek Bannicii bydąc z Honorowy Doby wyzwi
rzum nouandarum cupidine, aby odio praesentium,
sque meliorii fortuna naywiększymi turbatorami Rze-
czey pospolitey byiacy, względem czego Constitucia 1621
Bannitos ktorymby beneficia Iuris publici niesłuszny
znosic kazała, Bannitum tym malum Patriæ ui-
fligitur, ob malum actionis, by Prawa lekce niewazyli

wzgwarzono by ich też tak nisko y podło. A że Zuwiedor
zabił necessitate non voluntate peccauit, żaden mu
urząd zdołać niemogł, aliąż ratione per Iustitiam
castygan non poterat. Z sprawiedliwości ofychać by
był musiał z swoiey. Vindicta hać est necessitas fakia
ex pars Iustitiæ, albowiem przez nię reparatur
iniuria łasso et satisfactio exhibetur. Tudyby tak
o Bannita, iako o neBannita rzednakowa miała
by bydź rozprawa, ofiaty dgualitas malorum cum
Bonis. A cożby była za rzecz differentia, co za rz:
znosz między złym a dobrym, poczciwym a mnieg
przystoynym. Iuste à Lege deseritur, quo Legem
deseruit, iniuste. Prawa y zwierzchności on znać nie:
chciał, y Prawo go też teraz znać niechce. In Contu-
maciam był Bannit prawda zaś, ale ktoż winny
ultro do Prawa kiedy stanie nigdy nie stanie. Kazdy
mauult Iudicis absolui qm saluti decesse. Dosyć na:
tym że contumax pro convicto et confesso habet,
Insanabilis tedy Iustitia quoquo modo delet Ban:
nita. tego zabitego malitia operosiorem flagitabat
mediciname, medziowowac przeto że zabity będzie omni:
no inuendicabilis, Cum perditis enim perdite agen:
dum extremis, morbis extrema remedia adhiben:
da. A ciżli Bannit lubo Bannitią pro re Ciuili był
uwięzany, inuindicabilis zostawa, daleko więcey
Szlachcic zbrodzien zabity, że był Criminabilis
ma zostawac inuindicabilis, gdyż samo Prawo

mianowicie

mianowicie Constitutia 1623 hamuiąc ij okracaiąc
domowq swawolą dosc ostrq ij surowq na takich wij:
dała sententią. Iż ktoby takowego zabił, ma mu to
impune cedere, ij słusznie zaiste, albowiem Statu-
atori Legum, Patriæ, et pacis publicæ violatori, quæ
potest asseri Lex iniusta. Kastepea był Zuprenca
in diuturna licentia et impuna quasi in Iure et
æquo nitebatur, za Prawo to sobie maiąc, gdij co ko-
mu wydarł, a wijdarte chwilę zaka trzymał, ruf-
fus był wzięciał bezprawią tudzkie w zabiorij wijciu-
nia, gwałtij, mordij, nazadij, ruffus był w szlachtę
wgroził, zaijmował, tak, gdzie chciał, tam swe włoda-
granice zamierzał. gdzie co komu zaiechał uziął
ij posiadł. Pullius po podobnym razie takowego
zbrodnia homicidą słusznie bydź ukazuie mo:
wiąc: occidatur eum cui nulla Lex erat nullum ci-
uile Ius, nulli possessionum terminj, cuius motis
sedelis ultores, cuius uitam fe vindictis per uos
restitui posse, nolitis. takowij zbrodzień ex Vita
Infami był ipso facto Infamis factus, ij lubo dotąd
wiedu Protestatiej żadna actia niezaszła, ani con-
uictia, signum est potentiæ non innocentiæ. Kozgo
miał porzijwać oto dosyć że on niepozijwał pro fa-
mosa criminatione sui, takie Protestatie storą za
proclamatie, bo prawnie Acta loquuntur wszyttkie, że
był zbrodzień, zkąd się Comprobationes non tenent
vita committit unum quemq; prius à vita sua
quàm de accusatione esse damnatum. Statuit sed

Istulo Vagi rawnie mowi Pales inter suos pares ut Infames habeant. Gdyż był z takich postępkow Infamis inuindicabile vulnus esse prædicendum. Azaliż iakowa pro impiari paritas pokuć vindicari. Kiedy by miało być zle nefas scelerato Ciui interfici, musiałoby ż samé Magistratus pro nefanyi habeni, bronicze wykonenienia zbrodniow. Czego Prawa same pozwalaią. Nobis gladium ab ipsis porrigi Legibus, et hominem pestiferum ac impium ex hominum communitate exterminandum. Dawnasz to Reguła Prawna. qui sine Lege peccat sine Lege perit, ż lepiey za każdy takowy zaloz kolwiek zginie niż żyw zostanie, ne alios inficiat cum ipse emendari non possit. nec posse pinguiorem Deo victimam mactari, quam scelestum. Za takiemi bez kari zaborami coercetur audacia, prædetur nocendi facultas vindicabitur contemptus Iuris.

Contra

Do iakiego to iusz bespieczenstwa zbrodnie przez niekarz przyszły, ze ż mezobojca gdy kogo zabie zawszy na zabitego Banicią Sus putat cen crimen occidere. Przec tego nikt niemoze ze były niekiedy wyroki takowe, ktoremi znayduiono Banitorum Capita inuindecabilia. Lecz iako Leges pro ratione temporum nauiantur. tak ten ż decreta takie pro ratione temporis Ciuitatis et personą forebant. Katnezas gdy

Bantorum

Bannitorum grassabatur audacia, lenionibus autē 129
medijs et remedijs in Officio pacati Ciues zabrániwáni
bydź niemogli, ad vspirimendam tum eorum Soymū
y Trybunalū eam acerbitudinem Cautionem ze Ban-
nitū byli inuiolabiles stanowiłū. Teraz gdy ta-
kowych Bannitow, y Insultu od nich niemasz,
a ta Correctionis malonum medicina, in vsu-
num tak dalece weszła, ze ludzie ipſi ducti prze-
dicatis, zuchwalszy sie na zdrowia cudze, onych
licenter zabijaią, tusz takowe przedrzeczata aby
niebyły powodem dalszey truentiey, amplius urge-
re niemaią. Alioquin gdyby to in sequelam mia-
ło cedere perpetuam, ze raz drugi albo trzeci ktoś
drzono bydź inuiolabile, Banniti Caput, zgoła
wolno ich zawsze impune zabijac. Przeto samo
conuenitur Iuxta peccatis, Iusq; datum obseruan-
dum. Dlatego nigmū postanowione Prawa Vstawy
Leges Magistratusq; ordinowane. Ne sui quisque
doloris iudex existat, sin Iniuria in iniurijs
ulciscentur erit Iniuriarum et Malorum per-
petua Materia. Bo tak ieden drugiego znowu
będzie, zabiiąc y mordami konca niebędzie. Consti-
tutia 1623 wydała była surowy Dekret na Confede-
raty y swawolniki Domowe. Iż ktoby takowego
zabił ma bydź impunis y rzeczy w zabitego suc-
cedowac dobra. Wszakże Lex fuit hac temporis

non hominis, y takowey uchwały niechciało mieć Prawo wiecznoy, ale tylko doczasney, y to tylko na tych się postępkach, ktovych swawola ku zachamowaniu lenionibus medys et remedys niebyłaby podobna, y kedy nastąpieli tegoby potrzebował ut ipsorum vis ni repellatur. Constytucia tedy takowa y z takowemi Conditiami uchwalona, vaczey ad defensionem od Insultow swawolnikow, aniżeli ad offensionem onych zwłaszcza niebezpiecznych uczyniona była, gdysz y wyuzdanych swawolnikow niechciała penitus gubić, y tracić, ale tylko perire volentes, et pœnitere nolentes, z kąd ieszcze Prawo tak ostrożną kedrowey recepty na złych napisało, a iako Bannitum injuste homicidium pozwolić miało. Nonenim iisdem omnia morbis laborant, nec omnes eodem curandi remedio. Kiedyż Bannitia z Uporu y z Zniewagi Prawa pospolitego pochodzi, siła ich niedostatek przynosi, przed ktorym niebyłe Bannitia ależ same nędze trudno wyięydzić z Domu. Pisze ze Lex Pædagogus noster. Gdzieto uwięzuiąca na Prawo pospolite, a obwarowaniu przysięg y Statuta y Constytucie Koronne Przywileiu y Paszport wolny na wolne rozlewanie y przelanie krwie ludzkiey. Kiedyż tego chodząc Constytucia 1527 Cze wszych Praw niewspomnię) secunda post Pascha na Convocacyey

Generalney

Generalny uchwalona y prey oblatum podana, a potym nie-
mi skreczona przez zadne krzywdy według myśli
swey aby niedochodził, iakoż zatym zabóyca Bannitow, nie-
że zabiłem Bannitа Sure, kiedymu Prawo za-
kazuie postępować sobie, non sum homini homine
prodigę non utendum. y coto kto powiedział że
Bannitij Homicidium kiedyby niebyło prey se lauda-
bile, przecz zednak ma bydz tollerabile, nie iest to
głos humanitatis ale raczey atrocitatis, seneca pi-
sze Homo sacra res, homo iam prey lusum occidit
iakiż człowiek który iest Imagio Dei, w zedney
powadze y cenie iako Zwierz dziki w Puszczy ubi-
ty y zostawać ma którego czasem windykuie Pany
Prawo, a o człowieka zabitego ma bydz nie Prawo
pogotowiu, że Vindicta humana zwłaszcza przy-
wata była, iest zawsze Deo exosa Legibus aduersa
Iniuria et malorum materia, perpetua prohibita
tis Infamia, exercitium crudelitatis, vltoris ipsiq
vltię praeceptrium. Jest to tak że Bannita Czło-
wieka pozwac na Sąd do więzienia oddac ufie-
dziemu Locum standi bronić y onego w sprawach iego
trudnić wolno, ale go zabiać niewolno. Bannitа
offendi posse, occidi non posse. Inaczą gdyby był
o zbrodnią taką bannitowany którego by Delictu
było morte dignum. atqunć mogło by bydz lubo
non laudabile poniekąd excusabile, Zaboycy Pa-
tratum Homicidium. Ale Bannit o Długi był

Bannitum pecuniâ autem debitâ bona debitoris non corpus obnoxium esse. Quid enim de rebus ad pretium humani corporis conferri potest. Jakoż zabity maiąc inuindicabilis, ponieważ o Dług banionany nie. był in vita punibilis. Constitucia 1562 tytułu Deket na sądy nowo przeszłe distinctią Bannitiey czyni, Ciuilem iedną, drugą bydź Criminalem, takiemu opisał słowy. Ut nihilominus starosta maiąc starać ia. kobym takiego wywołańca poimał, a w sądzie, ktorego gardło in gratia stosta. A to się ma rozumieć in Bannitionibus Criminalibus, a in Ciuilibus według Statutu dawnego y Processu Iuris opisanego, z ktorey distinctiey liquidò patet, że ubroy, modo Bannity zabity bydź impune niemoże albowiem o Bannitią Ciuiliter otrzymany Constitucia 1538 tytułu o Imaniu wywołańcow, Bannita tylko mac ka. że na urząd do Wrzesz podać, y tam go trzymać ad satisfactionem. Criminaliter zaś Bannitum iako o zbieranie Woyska, swawolne kupanie chodzenie gwałtow y Rzyw w Dobrach czynienie, z Ruszenie zabicie, albo zranienie, executiey Urzędowey wznoszenie, in gratia Principis Prawo takowego zostawuie iuxta Maiestatis Regiâ notum, per Regiam Magestatem puniendum, zaczym zadny Urząd niemoże brać, iedno z Informatiey krolewskiey, Zaliż Priuatnym wręczey zeydzie się nie Urzędowi, gdyż priuato non

datur

datur maior potestas qm̃ Legi publicæ. pogotowiu
że ten co zabił Bannita. uciszendi potius libidine
quàm amore Iustitiæ onego zabił, tentanda prius
remedia, qm̃ sanguinis pæna, ubi Iustitiæ locus
é, n̄ est necessaria fortitudo, et correctio, tollevanda
non interfectio, extrema primo nemo tentabit loco,
Każdey sententiey executio debet esse conformis
sententiæ sententia była Bannitio, pæna ordina
ria, quâ consulitur ut Iure unicuiq; satisfiat
z Dobr ỹ osoby Bannita zatrzymaney tak długo
azby się Iurisconsulti dosyć stało. Gestneto conso-
mis Bannitiey sententiæ executio zaboiçm Ban-
nita ỹ kuzią pzelaną iego dług sobie płaci, albo
ỹ mę płacił ale Długu na Dobrach Zabitego posta-
wu miec, ỹ onego stracić. Kiema bỹć z pæna mai-
delicto, adsit regula peccati quæ pænas irroget
æquas. Pæna delicto commensuran debet. Prawo
pospolite lubo to o wielkie wỹzey mianowane zbo-
dnie criminaliter Bannionanych niezawze cri-
minali adducit supplicio, ale z niemi multa qua-
litatem excessu pierwey z Bannita stanelo sup-
plicium maizeli onym supplicium ỹ co większa toż Pra-
wo nie z Infamiey albo z Bannticy incolumita-
tem obwỹmaney czỹni criminaliter Bannitum
Jevuum pæna, ale gdyby się to ex scrutiniu proka-
zało zabonie ỹ umyślne zabił, że Bannit bez
tego wỹwodu ỹ Dowodu mniey patrzęc na Prawo

w Constitucyey 1538. pisane, ze ci sa tylko proscripti et Damnati, ktorzy legitime condemnati; Reatus Proscriptum facit non condemnad, nemo morad ignorantiae nullig debet esse damnosa ignorantia, nemo ex Contumacia est reus, niesluszna ij niepryistoyna aby Contumacia miała komu in Crimen uerti, gdyz condemnatia wzelka in crimine probati unoruba. Sed Contumacia pudnam contriet. Nowiem non quod nocens sit, sed quia contumax damnat et excusantem uolunt obligari non ignorantem ignorans non delinquit. Prawda iest Damnitg ubig repellit ale dlatego aby Contumacia ultium reprimatur, a nie dlatego ut impune occidat kij to powaznemu Damnitowi Damnitio non tollit auxilium defensionis, Actor tylko Damnit repellit bo niema tantam necessitatem agendi, iako ma Reus necessitatem se defendendi. Constitutia 1623 lubo to podczas Rzeczey pospolitey niebezpieczney a iednak tylko Infames et Damnitos ktorymby beneficia Iuris publici nieszuzyły, gubic ij tracic nakazała, uchazce tym respectem, zeby pod Pospolite ruszenie motus nieczynili. Gdzie Magistratus miały taka na Damnitg ij Infames limitatam potestatem, iz aliter priuatus będzie mogł mieć absolutam facultatem na nich, przeto per figuram Iudicij in per crimen hominidij dochodzi iego trzeba, non enim exemplis, sed legibus iudicandu

nocquid

nec quid actum fuerit, sed quid agi debeat Spectandu,
per eadem Banniti non soluitur Debitum, nec Lapsu
restaurat honor. A kudy kto niesłusznie y nieuin:
nie będzie Bannionany, słusznas będzie sententia
ze zabity niema będz zadnak taki windikowany, byla:
by to Crudelis sententia et cruenta medicina, poyoto:
wii ze Bannitia nomen é calamitatis, n turpitu:
dinis, y nie inszego Bannitia zadno Bonorum ichó
seu de Bonis electió, non autem de ziba expulsio.
Bannit iest zowny Excommunicato, zakoby extra com:
munionem posito, et a gremio Eccles ia separato ho:
minumq commertio priuato. Ktora Lasus y wina
medziális é non mortalis pdna. Infra nec z iest
Infamia et Convictione Reatus otrzymana, insz
taka pdna iest zako anathema, aterna mortis
damnatio, Zaden Bannit non mutat statum qui
in his tribus consistit Libertate, Ciuitate, Familia,
Sed Conditionem, albowiem tez uzedy kbor trzymal
przy Banniticoś zostaią. Pasz Dygnitas Senatoria
tosz Szlachectwo, tosz Domu rego y familiey Po:
winowactwo, priuata duntaxat Iura amittit,
ze go inac y zatrzymac wolno, alioquin latius
patent effectus qnd Causa Lud sunt Iuris Ciui:
lis non capiunt Banniti, quod uero sunt Iuris
gentium habent, Suspendunt tantum Iura Ban:
niti non uero abrumpunt zy lubo byly Bannis:
tie na nim approbowane, przez to stricte tylko

ad satisfactionem Iurisuuicenti prastandam był obowią-
zany, a nie żadną pánam supplicuj podany. Nie za-
bieał go tedy było priuatnie, a zwłaszcza o Dług
y krzywdę tak małą Banitowanego, gdyż res omnes
semper sunt et fuerunt personis inferiores. Pogoto-
wiu że Banitia iest Conditionis, Banniti quidem
tantum diminutio, diminutus autem censetur in
parte aliqua reseruatus, nie będąc omni Iure spo-
iratus, czemu miał być zuią priuatus. Daleko więc
ecy że tak mordewsko y tyranwsko zmieszony, iniu-
rám windicta superauit, nec hostem quidem non
modo Banniturn insidiose aggredi licitum unquam
fuerit. Samo homicidium et usurpata per priua-
tum gladij Iurisdictio, zako zest publicum crimen
tak też publica animaduersione plectendum. Ina-
czey gdyby się to dziać miało, przyszłoby na ono
co do Sędziów nieznono. Cum in Sententijs feren-
dis nocentibus remissionem paratis, impiorum
studia ad peccandum excitatis. Kto tego Banni
ty seu Criminosi zabóycę uczynił, y przełożył nad
nim Sędzią, kto go postanowił Executorem. Homi-
cida ē, qui nullā Lege nullo mandato Legis homi
nem necat, nulla Lex imperat Crimen, niebrudno
zabóycy o zazuty y Protestacie, wszytko to Crimi
nationes conquisita, ktore testimonia Vitae
refutantur. Ale kto kiedy z Zabóin tak wyscho-
dzi Crimen Criminatione diluendo et non

et ē innocentia illius

et non innocentia illud purgando, Kto do tych pozy:
wał Protestacyi, non potest reus decerni, quem nul:
lus accusat. Crimina probata tantum non Voto
accusata reum faciunt. Jako ex Excusatione ne:
mo statim innocens, tak też ex accusatione ne:
mo subito reus. Convictus tylko et confessus da:
mnatur, non qui accusatur. Wszytkie Prawa ad
salutem et quietem Civium są postanowione.
Co za securitas zdrowia Rudzkiego będzie, gdy kar
w zaboyćach nie będzie, ex licentia impunibili,
magna audacia ad maiora patranda dabitur
libertas, przyydzie na to, że dum Leges silent nequi:
bunt peccata sleve, malitiy nonec indulgendum
contra sluntriam auxilium ferendum. Alioquin
przyydzie do Tumultow, do rzezuchow, do mor:
wych y uzarzemnych zaborow, iesliże mieczko
takowyim Mężobóycom in Legibus et Magistra:
tibus nullum fuerit reluctum auxilium, nec
singulis concedendum, quod per Magistratus
publice fieri posit et debeat.

18. # Vtrum Sub Conditione ad Secunda Vota non transeundi Adultalitas Inscripta per recitatio:

nem Matrimonij desertetur.

Pro

Będąc każdy moderator rerum suarum et arbiter pewna rzecz, że ten według tey wolności y swobody Bonorum et personarum powszechney, wyborznie każdy może rebus suis imponere Legem et Conditionem ktora chce y iako mu się podoba. A zatym iako wolno było Mężowi na Dobrach swych gratuitum beneficium, Żonie swey collokować, y dożywocie stanowić, gdyż in cuius potestate fuit Dispositionem alicui amoribere, in eiusdem quoq; facultate eandem limitare, ad eum finem et usum prout Voluerit. Zkąd dożywocie pod Conditią zapisane za niedotrzymaniem Conditiey, y stanu odmienieniem swoim ma bydź zniesione, ani Zapis takowy iest przeciw Prawu, gdyż Vinculum Conditionis prędfatą, non tantum esse pactum secundarium Kupfkarum, quam potius Provisionem factam in favorem liberorum. Niechaj dalece idzie opowiedziane Małżeństwo y podawanie iego, iako zaczey idzie o dobra ne damnum proprietatis patiantur pozostałe Potomstwo, y ceby bona a Patre provfecta ipsis conseruentur. Pospolicie bowiem Żony pozostałe nowis Maritis nubentes, non solum vos Liberorum, sed etiam nitam addicere zwykły, nowe małżeństwo et Bona et animum ipsum Maritis addicunt, et per secunda Vota exoriantur

priores

priores Liberos, aby tedy Dzieci przestałe Bona Pa:
terna habeant, y zeby Oyczyzna Paterno labore
x non sustentent, słusznie zapis takowy ratio pro
Conservatione Bonorum Familiæ, est uczyniony,
y Conditia w nim secundum votum zabraniaiąca
nie iest Iuri Diuino contraria, albowiem Ratio:
nali ratione nititur, gdyż à voto nostro zawsze iest
alienissimum prospicis Liberis existentibus, Bona
do alios distrahi, in favorem Liberorum primi patr
et proprie est vindicata talis Conditio, mera est De:
fensio et auxilium Liberorum, à quibus iniuriam
repellit Pater, non è pana sed meram interea
Liberorum, quod mulier teneatur Liberis restituere,
w Prawie naszym Koronnym iasno pana Inten:
perantium nuptiarum in favorem także Libero:
rum nie iest constituta gdy wedle Constitucyi
1588 lubo to Panie wienne tak sa w oprawach
swych uprzywileiowane, ze podi żywe żadną miarą
z Possessyey ich niemogą bydź ruszone, a iednak
skoro z nich ktora za kogo Męża idzie, tym
samym zaraz na skupie zostaie, y Possessią opra:
wy swoiey traci, zawsze secundo Nuptiæ bywa:
ty odiosæ, et panales. Albowiem ginuba desun:
cti Mariti memoriam, et Liberorum prioris matri:
moniy charitatem negligit, affectionem yż debitą
non servat, y co większa priorem iakoby thorum
maculat, czym samym Liberos exhonorat. Zkąd
ta licentia renubendi, Prawem powszechnym

bijwała, ut prioris matrimonij Liberis consulatur,
a quibus plerumq; mutato concubitu Parentes elapsa:
uant, prolatis filijs posteriorib; Copulâ, neglectis
autem his, qui ex priori progenerati sunt. A dotego
necz iest przystoyna, aby Ludzie rozumnemi bę:
dąc, Zwierzętom bez rozumnym nadali wprzod przed
sobą w zachowaniu swey mierzwosci, o ktorych Ka:
tuvalista pisza, iż się znayduią między niemi
takowe, nawet y między Chrześcianem, że nie owdo:
wiawszy dożywotnie tak zostawaią, ani się więc:
ey łączą, ani pozą, ani towarzyszą. Historyey
wspominaią dotąd Walerjey maiąkiey Maksimo:
rum siostry chwalebney respons, ktora pytana
czemuby in flore status będąc post amissum Ser:
vium Virum et Maritum swego znowu za Mąż
nie szła. Odpowiedziała, semper sibi Servium ni:
ueni, owszgdy detestantur secundâ nuptiâ non
quia bonâ non sint, sed quia honestas præferen:
da, quâ utilior est Reip: gdy multiplicato Populi
ex corruptis moribus proiedens, nec puniuntur
quia nubunt, sed quia contra bonos mores non
seruant religionem et honestatem primo Vxo:
Daleko więcey iesli to postrzegaią czynią zdąc za
mąż vnbra Annum lugubri, takowa kazda Zona,
iako ingrata et offendens animam defuncti slusz:
nie ma odpadac od Dożywocia cum conditione
zapisanego. seruandam igitur ab uxore Vidui:
tatem Credi przy zapisaniu zostawuie dożywocia

Kazusten

Kiè rzeczą niewiadomą niektorych in contrarium Iudicatorum. Lecz Legibus non similitudine by Dicendum. Aco się tknie Consensu zakby przez Mężą umierającego na powtorzenie Małżeństwa uczynionego niemogł Oyciec tey Conditiey renunciować, ktora in fauorem Liberorum była inducta. Conditio non erus fuit sed illorum, a tesz niczym tego niedowodzi Kungm autem censetur renunciatum Iuri nisi ſit expresse actum, Quod enim Lege datur non nisi per Legem auferetur, et Conditio a Lege imposita ab homine relaxari nequit. Opiekunowie także niemieli Facultatem renunciandi Priuilegio, quod Pupillis competit. Władza ich bowiem in recta administratione zawiesta non in mala.

Contra

Powszechne to iest Legistow wszystkich rozumienie iż Voluntas hominis cum dispositione Legis ſe conformare debet. Ktora Conformacia nakym zawiesta aby zaden Leges ipsas Fundamentum prohibentem, tak Dispositio, Zapisy, Conditie, z woli disponuiącego pochodzące, aby także nullius fundamentu stanowione były. Zatym kazdemu wolna iest Dispositia Dobr swoich według vpodobania swego, zednak ieśli kogo vciąża, zaś, y cimie, albo wstymie iego albo w swobodzie albo w Ojcowskiey dobry albo wdobrym mieniu, iuż tak Dispositia y Conditia zaden fundamentu zakym ń conformis Reiss. fundamentum accentu. Prawa mieysca miec niemoże, gdyż bezprawie dru-

gienu cżęści. Bezżm ż Statut nasz Koronny wżrazniè
pisze mowiąc. Inscriptiona, si quid essent, quod com:
munem honestatem læderent, non recipiemus, nec te:
nebimus. Ponże na drugim mieyscu vetuit debent
literæ Inscriptionum, et quod citrà iuste legitimè
inscriptæ sunt, aut contra, cognoscantur et decernat
Condita przed dożyżociem exporita z tego tylko sa:
mego respektu od Dożyżocia na odpadac żona po:
została, gdyby nienawiść, niemoże bydź ullatenus
legalis, tako oż ratione Iuris reprobata, et Lasnia,
albowiem mimoto że conditia takowa nihil boni
in se continet, ale też aduersatur publico bono, ż
impedimentum iest boni publici, ktore chce mieć
libertatem w Vobis matrimonialibus et Reny:
fiberis vsplen hominibus, ac incrementum eius
frequentia Connubiorum procurare. Czymiłaby Conditio
takowa między Dziecmi a Matką nienawiść, ż za:
zatke odia, offera pietatis mutuæ zniesłaby przykł,
sprawowałaby præsumptionem Materna fraudis
in Liberos, to contra mores bonos prawo natury
Matrimżńskiey indici niemoże, gdyżby tak ex
præsumptione wszythkie podeiwe Działkowy pier:
wey ostatek rzeczy, niż ofiad przychodziły. A niebyłko
w Dobrach, ale ż w Honorze szwanek by odno:
sity. Zkąd kiedy Matka może zapomnieć Dzie:
ci swoich, albo niewięcey im pożytku y ozdoby
przyczżnić domowey z pożądanego zacnego iakie
go Małżeństwa, niż ozdoby albo utraty nabawić,
niemoga znacżey tedno takowe Conditie Iuris impos:

sibilo

biles bydź rozumiane. Stante enim Iure eoq; inuiolato
inaczey rzeno z uszczerbkiem Prawa zostawać niemogą.
Prawo mowi non ée uota matrimonium placitis et
arbitrio alienæ alligandæ. Condittá zas przeciw Prawu
Jenius opiewa, przyzęć: poyźkrieli za mąż Dozywocie
na trzeci. A takoż Matrimonium cum sit Iuris
naturalis, może Constitutione humanâ prohiberi,
zwyczayne w prawie pospolitym Conditie Legalitatis
sub authoritatem. słusznie ponoszą. Lecz niezwy:
czayne, iako Illegales Conditiones zadney uwagi nie:
mają. sublatâ pœnâ secundo Rubentium. Wszaky
Pismo święte zawnie mowi, Mulier uiri Mortuo
nubat ex Domino. Zaczym Leges contra Ius Diui:
num inducta, nullius sunt momenti, et quod licite
fit, nullam pœnam meretur. Fortior igitur est
Dispositio Legis, dispositione hominis. Non negatur
że byuały de non nubendo takie warunki; lecz kiedy
znich rosła consuetudo, alumna inhonestatis, po:
tym desuetudo, przymuszky wsze mores wprowadziła
też insze Leges, niebyło to ex potestate Viri inuita
Coniugi imponere Legem, nieczezwalała na to Condo:
mina Bonorum et sorá utriusq; fortunâ będąc.
niemogła rzeno æquali Conditione z Mężem ligari.
Wżdy pospolicie causa non expressa conditionem non
statuit, Zcześć gdy wyździedziczy syna causas exhæ:
reditationis inducit iustas, Lege expressas, a Mąż
gdy Żonę z ręki Dożywotniego Prawa przez Conditią
wżynyca, co wzdy ma za impulsiuam causam ezy:
li to stanowi rego ineonsenienia powtorzyła Małżen:

stwa czyli dehonestowała Familią swego przez to, pozostaią
także za zacnieyszą Familiey Człowieka, dotego Zapis iest
in malis et bonorum usum uczyniony, a ma się ex-
tendować ad personalia et Libertatem statûs, co za
podobieństwo rozyc res rebus pensatur, non autem se-
clusione Libertatis ostinatum. Co wiekszą priwatą każda
indygnos pospolicie wiąże, toż y Conditio takowa no-
tam Indignitatis, azatym ignominiâ et inhonesta-
tis zanoszącą, iako Lesiua, et infamatoria Legitimi
Iuris, effectum operari niemoże. Pozostaie o całość Dob-
Dożywotnich rzecz, zaliż w tymże Zapisie Dożywo-
tnim maią warunku, że po śmierci Dominâ Domi-
tabitialis, Dobra pomienione tak to tabitur, et integ-
ra wrocą się do Potomka Mężowego maią, iako ie
in suâ transferentia et qualitate obeymuie. Słuszko
tak będzie że favore Liberorum communiter talis
sit Conditio, nè Bona eorum Dilapidentur. Ale
iż niebożczyka Męża insz nulli extant liberi, gdy Liberis
prioribus non existentibus libera transitio ad secunda
nota Zonie zostaie, albowiem cessante causâ impedi-
menti cessat et impedimentum interdictum powto-
rnego Małżenstwa, Consultum Liberis chcemo, nie ex
hinubio damnum verum patiantur, gdy potom-
stwa niestawa, quorum favore ta stanęła Conditio,
to insz Legis cessat dispositio causa cessante, à Cau-
sa enim finali debet regulari dispositio. Quod
sequitur że in casu non super existentium Libero-
rum, licet venuperit niemoże stringi apposita
Conditione. Nam sublatâ causâ tollitur Effectus

ram enim non inuenantur Liberi quorum inducta fa-
nosc Conditio. Daleko więcey że z wtorym Mężem
żadnych Dzieci niema, obawiać się niebzeba aby co
miała transferre ad Liberos secundi Matrimonij, poso-
towiu że Dożywocie ma tylko in specificatio bonis nie
na Dobrach wszytkich, y Corki iusz zamężnie dobrze
były Prouisd maiące swoie działy, Dobra Posiepiey
facultates dosc znamienite, y nadzielne, same none-
statis. Gwa chcą to mieć, aby zonta pozostawała, mia-
ła przystoyną sustentacyią, Prouisum Victum, ue-
stitum, ornatum, famulatum, wedle stanu y Conditiey
Jakiebyto Kupstwd ad mutuum adiutorium wnsti-
tuta, miałyby się obracać in perniciem, y ktore
miały bydź ratunkiem y pomocą, maią się stawać
upadkiem ostatnim, y do wszelakiego Dobra nie
mocą. Accedit że Pani teraznieysza remisit Con-
sensu primi Mariti accedente umiejąc dał
iey Licentiam secundo nubendi, nusz Cineres iego
niemogą z tąd ulla affici Iniuria, volenti namq
et consentienti non fit Iniuria, cessante Iniuriâ
pdnarum Causâ, et ipsi in nuiaij cessabunt
effectus. A nawet poki rzeczę Dzieci żyią, y same
przez się, y ich opiekunowie y powinni słuszyą po-
krewni owych nato powołanie Małżeństwa wi-
dząc to bydź z ozdobą Domu, y pożytkiem chętnie
pozwolili, a teraz zaś to nagannie maią co Consen-
sem swoim raz utwierdzili. Communis opinio
nim Legis habet, u rzytkich to mądrych rozymienie
było, że Conditio contra Jus Commune imposita.

niemała stringere pozwany teraźniejszą a zwłaszcza że to iuż ỹ Trybunał w Piotrkowie Anno 1633 inter Gowskie et Wodyńska tak osądził zkąd niedziw że ỹ ona secuta Iudicium Iurisprudentum secunda powtorzyła nuptias. Na ostatnią przysługę ỹ ieżeli podeprzyć tego przyszło quod existimauit hoc expedire honori suo, a Liberis suis, iże consensu accedente nuptias repetyt, bydź może że in contrarium nalesc się mogą iakie prędicata, ale kiedy to consuetudo w czym nauiat, redire oportet ad Ius Commune.

Vtrum Iniuria alicuius post causam Lucratam in Moderationem leuiorem Iure induci possit?

Pro

Wszytkie Prawa concurrunt ad auxilium Calamitosorum, zaczym lubo to nisz pod Dekret ỹ nasz stanęła osądzona, zednak iż Sententia kazda ma ueritatem Iuris et vationis nitiy słuszna iest aby ỹ w tym razie nad Prawo uczyszonemu succurrat łaska nad Iuris redintegratione albo przynaymniey ngaris aliquâ mitigatione lubo taż Inzuna pustens ad moderatione

coby to bowiem

eby to bowiem za Prawo było, żeby kto pánas graviores
miał ponosić amissi ie facti quabitus demoveretur albo
więcey przypłacał, niż szczyniał szkody in Civilibus,
Prawa nasze mianowicie Statut Koronny tituło Bel-
lum L: in Bello damnum passi, quo Jure expirii
debent wyraźnie pisze sub finem Legis. Hanc Volumę
à Judicibus ac Actoribus sententiam moderari, ut
nec illo impetendo sue existimando damna sua, nec
ysti in decernendo modum excedant rationabilis æqui-
tatis, a na drugim mieyscu tenże Statut titulo procu-
rator Legi Procuratores debent że Juratich wyraźnie
także pisze, iż æstimationes pecuniales, quas pro in-
juriis vel damnis in Citationibus ponunt, debent
ita moderari, et ad eum valorem redigi, quanti
Damnum valet, ni ob hoc probationibus et Testibus
homines gravarentur; Judex autem animaduer-
tere debet in talem. Przeto gdy kto niema Maie-
tności żadnie za trzy albo cztery tysiące złotych
a szkody w Lesiech albo Granicach taxuie sobie
na Dziesięc albo więcey Tysięcy złotych, y one
wygrawa lubo z takiey niesłuszney, przecie niesłu-
szna aby z tym miał ex Judicio odnosić więcey
niż krzywdy y maiętności sama miałaby stać za to,
Jako in criminalibus ma bydź do winy tylo
kazni; tak in Civilibus tylo nagrody iako y szko-
dy, qui auctione peccavit, in Diminutione
deficiat, sententia tedy ex falsis probationibus
Statu, że kto udał tak wiele bydź szkody, a Veritas

zas mniey ważyć nakazuie, Skarżnoc tego niemoże trawować na nim Sprawiedliwem, gdyż prawe agere debet qui probat. W sądzie każdym oznaia pro ea Veritate instituit, prawe pewagi realiter perfici debent. Constitutia 1685 warowała, aby Decreta wedle Prawa y zwyczaiow uczynione na dubium przywodzone nebyły, sequitur że co przeciw słuszności a zatym y Prawu stanelo zawsze to na Examen nowi et iusti przywiedzione bydz może. Zkąd y Prawa bywały de plus iusto petentibus y Vnas eboc nie tytułem ale rzeczą samą Osobę Prawa tego Statutu zwykł pomieniony nie wyimowały, nawet Statut titulo condemnatio Lege de iusti et iniusti condemnatis, co podobnego na wsobie, gdy mowi: Si Citatus pro iniusta Condemnatione, tunc ille qui eo condemnauit debet luere pœnam et condemnationem describere de Libro. Kiedy przyczyny y w Rozwaik ziemskich z wyiezdy rest dokładac, Quod sibi taxat K: uel prout Iudicium decernet, Kawit Quatuionem probatorium odrzuia falsa moderatione taxd, nie z wiszego respektu, rzadko ze non estimatione dolentium, ale arbitrio Iudicantium committendo Prawid, et iuxta qualitatem facti pensandd, albowiem nemo salarius haberetur, si merces accedantis Iudicio estimaretur. Ani Leges ad hoc sunt torquendd, ut torqueant homines, boc przez succubitia niemoże wzięcy pozwany brane, tylko Actionem suam cało Statut mowi, to rest że ma wzięcy Exceptie zwr nie rdz żadne, ale Actor dowodzic bliszy albo że

one Probatig

one Prolatij na ktora zawzrał trati, wedle statutu Causa
quis cadit, nesk to tylko, quo causam suam tueri no-
luit perdit, iednak aby tenże Actor cham contra ipsam
rei manifestam Veritatem miał zatym inwsta quadq; woj:
grawac, y miało by mu to de Iure być concessibile, to
nie podobna. Gdy y Iuramentu bo by był wtey mierze
zaki wykonany, a zawieralby w sobie euidens veneubim
iniquitatis, tym samym za niciwany musiałby być
rozumiany. Leges quo nevitate et Iustitia,
a iakoż nemmem Iudex pussentibus maią być
taxionem permittentes. Dylacia ktora tylko Termin
zwlecze, miałaby w Małetności cudzey zgubę przyno:
sić, fluznosc y sprawiedliwosc iawną potłomić, y
czegoby kto Prawym dosc zadną miarą niemogł, tego
przez fałszywą dostępować miałby. Ządzie takowe:
chare prawa ktoreby takowe chciały mieć bezprawie,
o krzywdę uczciwany ma być rationabiliter con
wnkowany, co mi za rationabilis conuictio ze Dilacyą
dosyć nieuczyniło succubitis. A nietylko in hacibus
ale y in Criminalibus seuerita semper cum beni:
gnitate o temperanda, Deva enim Iustitia o misc:
ren delinquentibus. Daleko więcey gdy Casus taki con:
tinet in se factum pecunia aestimabile. gdyz offensio
nalis, leuior est qm personalis. y Constitutia abrzs
choc w niepryiaznym razie iednak restitutionem
tylko rerum sub pena Infamia nakazuie a nie:
zaraz onię Infamią samą kogo damnuie. Przeto
gdy strona krzywdę swoią stroiąc prawo niesie

prilżą rzedno w tey mierze rzdac do sędziego takowego-
torem Querelarum humanarum dla stanowienia w
prądendowaney krzywdzie rationabilis æquitatis. Albo-
więc ni wolnitatem inimici nemo sui Judicium
tuto permittere potest, gwoli czemu ad componendu
cum parte gdzie bywa dawany, czym samym offensa
Pacis publici diminuitur, partia tylko Lasa relinquit
ktorey Compositiey zbranialki by sie, Pacis winien
tym samym authoritatem sobie conducta asservuiąc,
y przez takowa venitentia czymeby poniekąd im-
minutionem prædominentyo Maiestatis Regiæ, zkąd
volens nolens ut componat wybornie adigi może, zwłasz-
cza gdzie rzecz pro bono Pacis et Tranquilitatis publicæ,
zeby sedavetur iaka familia, zkądby z ich zasciia rozru-
chy y tumulty iakie rosc mogły, Vadia Regalia iza-
liż statuenda Pacis wydawane niebywaią, sama Rzecz
pospolita w pokoiu by niebyła, gdyby niepryiaciele
iey do pokoiu przyimowieni niebyli, w takim razie
etiam parte inuita nietylko damna ale y pana
Principis venire może, gdyż in delictis et crimi-
nibus principaliter nomine publico Majestas Re-
gia offenditur, wolnemu przeto interesse suum pu
blicum et delicti panam odpuscic, ma Potestatem
aggratiandi delicta indulgendi iemu samemu de
Iure Regali ta Potestas służy Bannitos vbannito
proscriptos restituere, z odpuszczeniem offensy
Pacis publici ex priwatna wzgla nad publiczna
obwinionemu niemoże bydz krzywda, publica tylko

crimina

crimina publicum statum wznuzaiące, y wszytkie stanÿ
zachodzące w pomierkowaniu pono przychodzić niemogą,
ale priuata pro rebus diuersis niemogą bydź tak wi:
gorosa, ut non sit ex lege complanatricia, alias tako:
wÿ rigor byłby excessus Iuris summum autem Ius
summa iniuria. Mucz Kogo w Damnitiey oto wie:
czney, y niechcieć go zmiey wypuscić za zapłacie nore,
niemozna rzecz bydz nad tadem Lege seuerior loco
pœnæ succedat pecunia in satisfactionem oblata,
Słusznie bedy ad arbitrium Iudicis uti Quevelanum
moderatoris takowe casus bywaią vnduchowane
Słusznie et in satisfactionem loco pœnæ pecuniam
succedentem arbitrio eiusdem Iudicis acceptandam,
nakazana bywa aby ponderatâ ni primcipalis qua:
litate, ex æquo et bono ne pœnæ de merito sint gra:
niores Sudzkie pudtenscie swą rozprawę miały. A
co sią oraz in continenti stało to in multas pœnas
partim mienie, gdyż Continentia causarum diuidi
non possunt, et connexorum idem debet esse Iudicium
Alias była by to tyrannis et crudelitatis nota autem
castigatio facti, nemo pro uno delicto duplicei
pœna cœrceri debet, y żaden Człowiek infinitis
non sufficeret pœnis, Prawo bywało ut occidens
occidatur vita pro vita ponatur. Ztądnak sta:
tut Koronny de Homicidio rigorem hunc tem:
perując pœnam capitalem in Cruilem transmu:
tauit. Possze authonitas Iudicis facit de illicito
illicitum, daleko więcey in licitis wiekszą ma

mici operatiq pogotowni ze aggraiatus et rebamity
otrzymał Infamiey swey abolitią nietak dalece ex
gratia Xięcia iako raczey ob suam innocentiam
et Condemnationis Iniustitiam, z tąd ex Iustitia
magis qm ex gratia ablutionem obtinuit. Peccata
semel dimissa in ultionem iterum redire non
possunt. Stare rzeczy bity naprawione, przemoc
wzięta, stare rzeczy uspokoione wznawiaią. Secu-
ra in Compositione soluta, loco pœnæ succedit,
sicut semel Condemnatus in aliquam pœnam am-
plius de eodem delicto inquiri non potest, ita
pariter nec compositus, Compositio non Loco gratiæ
sed loco pœnæ succedit, et gratiatus à Xięciu
non potest amplius molestari. A zatym quantum
ipsi Condemnationis sententia ademit, tantum eidem
restitutionis gratia restituit.

Contra

Niechybna to rzecz, że iniuriæ nemini graues
nisi patienti; cudzą krzywdę lekce sobie każdy
waży. lecz kto swoię własną wysoko bardzo nieprzy-
ionę wielmi znacznie, z tąd niedzwio że ten cogo nie-
dolega, chce takoż cudzemu Krzywdy y szkodzic zna-
nowic miarę, sam bez miary gdyby bolał zostawa-
ięc. Ale to dziwo że ono co bez miary skrzywdził,
uszkodził, poranił, poraził, położy pospolitey zgwał-
cił, chce zadnak aby go pod miarą pewną karano.

powszechny

powziągnąć trzeba. Verberones takie, ktoryż w nadzieię
Worków ze się wykupić mogą na wszelaką się złość
odważą, taki był on Kreatius Rzymski Swawolnikom
który Legis exemplo provocatus, każdego na podka-
mie depalmabat, a za policzek wyjęty zaraz goto-
we pieniądze z worka, z którym zawsze chodzono,
Vigenti quinq; asses wedle moderatiey Legis upo-
gembkowanemu odliczał, a licentia tego takowa
to effecit, że Leges tales antiquarentur non in de-
linquentium facultates, sed in eorum personas
pro delictis ultionem faciendam: pokna corporalis
in pecuniariam converti non potest. y sędzia tako
niemoże bydź Lege sevevior, tak ani clementior,
Pecuniaria est ista medicina, peremptionem san-
guinis implens, niebyła bysto Ciwa de rebus ex-
tirpandis, tylko de marsupijo evacuandis; takowi
comedere dicunt populi peccata, nutriendo multa
pestilentia augetur: Rumarą Malefica manere
impunita, niemą iemi concessa aby ad delinquendo
audaciam probet. Ignoscendo malia perdunturbona
transactiones quoq; ad facilius delinquendum in-
clinant. A mimo to transactia pospolicie bijura
super re dubia. Ale to rzecz certa est Gnedi-
patus Conwinkowany bydź może, że Princeps quod
ad interesse publicum pokna delicti remittere
może, ale żeby miał zatym tollere Ius tertij bez
pozwolenia tego, etiam de Plenitudine potestatis

Ktoż uczynił tego niemoże, ma. Bydź gratia à Panem: że ſnę prædicecio tertij, niemoże delicta, damna priuata remittere, nec concordatâ parte et pacem facere nemo cui potest, masto pokoiu byłby to nie: pokoy większy, mieciłby ſię kazdy priuatnie, ne. mogąc dose ſprawiedliwości publicè. In grauiorib. delictis cuſa eſt relaxare vindictam, et propter Criminis magnitudinem, ueniam denegandam. Kiedy to tak będzie, zemu będzie wolno Bannita poimac ale niewolno go zabiiac, Dom wyplądrowac, złupic, Inritum eſt licitum, finis illicitus, remittere peccata eſt ſupra legem, remittere pœnas eſt quod contrarium, Voluntas autem Regia in Legibus conſiſtit. Takowe nowotworzone actie gdyby uchodzić miały, niebyłoby mi innego zmich rzeczy Judicata denuò iudicare, ſententias retractare, authoritatem Judicum conuellere, et Leges ejus de re Judicata et de ſuc: cubitione in cauſa ſancitas euertere. azaby ni: tolum ſtatum Juſtitiæ et Reip: poſrundare.

Ratio Porzew byſkoin paſsu, w ten ſens accomodowany. Quia ex præſcripto Juris æſtimationes Juramen: ta debent moderari, ut rationabilis æquitatis modum non excedant. Ku czemu mi Cauſa et injuria prætenſa eu: iusdam contumeliationis tui ac exinde ſecuritatis quaſi publicæ violationis, ultra Injuriæ prætem: ſæ factiq; qualitatem, actricem cui nec facultas nec potestas patrandorum prædictorum adfuit,

Infamia

Infamiâ Criminali infamâsti, quoinde mittendo Iuri 155
publico ac beneficio Ictorum salui conductus ad
componendum dato, cum ex arbitrio tuo ultimi:
tante lucti causa iniuriaq; prodtensa componi non
possit. Ad iudicium Iniuriam prodtensam ad iusti
moderamen Iudicij deduxi, eandem ex æquo et
bono componi, ponderataq; rei principio qualitate
ne pœnæ de merito sint graviores, statui, Infamiâ
ipsam cassari, pro qua ex intervenientibus prædictis
cassanda, aliisq; eo in casu fieri solitis, sententian-
dis et decernendis, Ictoris prædictis &c.

Ktorego porzuu przy inszych wyżey dotkniętych Alle-
gacziach, y tą do tego wspieranowaniem pœnæ ov-
dinariæ ktore są per Legem super delicta nomi:
nata designowane, te same iż Lex immutari, aczkolwiek
nec pœna per eam statuta imminui niemoże, in
moderamen Sędziey przychodzi także niemogą.
Lecz pœnæ in delictis innominatis, ktore nie są
Lege publica naznaczone, ale iuxta qualitatem
facti arbitrio Iudicis zostawione, takowe zawsze
przez uważy Prawa pospolitego iako arbitrariæ
ad moderamen Sędziey przyjmowedzione bydź mogą,
pogotowiu iesli arbitrium Iudicis nie ma dać
konca ad normam æquitatis regulatum, tylko owo
gwa rdzie, Iako pœna decreta moderari może,
ponieważ nie więcey po raz wyżey wyrażonym
y wsądzie przeczytanym a potym zdaiącym się aktom:
um, qualitas facti powyżey niemoże.

20. Vtrum in Duello occisus Iure Vindicari possit.

Pro

Constitutia 1588 de Duellis rawnie w prasticzey swoiey zakazuie. Z poiedynek zaś przeciw Prawu Chrześciańskiemu, zaczym na poiedynek wyzywaniu broni, y mianowicie abyśmy wyzwany niestawił zakazuie, ale też przestępcę Prawa tego karze, z tąd conchudować snadnie. Ieśliże na poiedynek Prawu Chrześciańskiemu Prawem zakazany, toż zabóy w poiedynku popełniony, niemoże bydź Prawem excusowany, ale na bydź zako może Mężobóystwa zwyczayny karzą karany. Poiedynki bowiem wynalezione były ad probationem tylko Veritatis, gdyby kto Szlachectwem lubo innym dowodem niemogąc mieć certitudinem probationis niewinności, albo Prawa swego w obronie innocentiey ufność położywszy, że za rzecz Prosteczą cały miał zostawać, periculum sui corporis periculum, y drugiego na Poiedynek pozywał, w którym poiedynku iesli śmierć de crimine capitali, ad necem certandum erat vel turpe agebatur de praemio, quia ad alterius deditionem pugnabatur. Owoż gdy Poiedynek

nie był nie

mubył nie innego iedno experimentum iudicii innocentiâ et veritatis in defectu aliarum Probationum wprowadzone, gdy per ullas Iuris probationes non poterat id probari, de quo erat Contentio, do Losu dyabłu iako ad ultimum veritatis indagandæ medium udawano się. że nie per Victoriam constat vinovem esse Innocentem, Victumq esse reum, iż zabił tym samym Conflictum in probationeque defecisse rozumiano, lecz ten unus duellorum wszystkich był, y iest detestabilis, ex Christiano Orbe penitus iest exterminowany, iako wymysł taki Diabelski; którego to iest studium ut cruentâ corporum morte animarum etiam perniciem tueretur. Takowe gladiatoria spectacula ferina sunt potiùs quam humana. Silaby tak Ludzi poginęło, że kto duższy y silniejszy, słabszego zabił, inszy zatym choć winny iedno że przemogł drugiego, y zabił lubo niewinnego, tym samym onego pro innocuo y słuszne Prawa mayącego osądzono. Absurdum est a forensibus assumi Gentibus, iżaliby to niebyła debitorum summae oblatio, Iudicium vigor Iuris publici tutela, dlatego w medio constituta, nè quisquam sibi permittere valeat ultionem et ne quis sibi debitum armatâ repetat manu, Sprawiedliwose występnych karac, niewinnych zas uwalniac każe, a poniedynek gdyby sądził, uwalniałby zbrodnio, zuchwała ręka mężnych, a niewinnych zas siła niezdolnych tłumił, gubił, y potępiał. Przeto neminem posse Duellum

offere nec oblatum suscipere. oią omni Iurę proki:
bitum et nulli permissum. Consuetudo wszelka
niemoże tego uczynić bezitum, quod est de Iure
omnino illicitum. probationes Iuris per Testes,
per Instrumenta maią bydź czynione, nie per duella,
ani monomachie, słusznie zakym rzecz sędzia accusat
bo y nie zadnym zawodzie prawnym in defectu ali:
quorum probationum wdaie się do Poiedynku, ale za:
zawcią y zawziętego na zemstę umyślu, na Poiedynek
pozwał, mieysce poiedynkowi naznaczył, pozwanego
zabił, y kto Duellantes punitur tam provocantes
ad Duellum, quàm lacessiti; Duellum acceptantes,
wdnak że provocans iż się sławi, czyni necessitate
obwarzany, y honorem tedy tym samym Provocans
Criminosor zostawa, litera iego provocatorią et
denunciationis chartuła, iawnym się dowodem tako:
by był chciwy krwie Kurborzey łowiczey, z tąd
nie ta pozwa w Constytucyi do Duello opisana
vrgetur, bo ta tylko ratione provocationis non Ser:
vatione ceremonii iest ustanowiona, ale pozwa ordi:
naria Iure publico na Mężoboyce postanowiona
vindicatur, wszkże samo tylko pozwanie na Poiedynek
tak iest tako opisano punibile, daleko wiącey homi
cidium musibydź Vindicabile. Gdy to tak iż w Con
stytucyi dołożono oprocz żeby to było komu prze
nas do puszczono. Toż także Punkt ten Legis Mę:
zoboyce zabyć nie wzwalnia, iguszem poo Impossi:
bili takoby aby miał Król tego dozwolać pozwolony

położony

położony będąc bowiem kroł Kumen Vrzaniem Dei
zakonna bor pozwolił, co iest contra Deum, albo te-
go iako ma dopuścił, czego wszytkie prawa bronią,
a zwłaszcza ze Regia voluntas in Legibus consistere
debet, w prawdzie Kroł ma Ius gladij, ale in Hostem
non in Ciuem; ma też ob in Ciuem, ale in permitio-
sum puniendum, non vero innocentem perimendu.
Gladius Regius non ē Instrumentum sauitiæ,
sed iustitiæ, w tym Prawie in Ius gladij nikt
z nim prywatny compartycypować niemoze, co
gdyby ieść miało, uważyć by pierwey przyszło, iako
wręc o swoyim uważać zwykło, num vsta pugnæ
Causa. albo mogł li honor inaczey bydz oczyszczony
lubo Crimen illatum, num aby niedo probari posset,
czy Duello. Gdysz Duelli ta sama iest Causa
finalis probatio, non autem Vindicta et extrema
primo nemo tentabit loco.

Contra.

Obrona zdrowia y Honoru swego każdemu
iest przyrodzona zeslize homicidium in Defensione
Vitæ commissum iest u Prawa impunitum, a ia-
ko Duellum pro defensione honoris niema bydz
licitum, a zatym w Potrzebie zaboy uczynionny
iako in Crimen komu ma bydz obwiniony, gdysz Vi-
ta et honor æquiparatur sibi, rowrzym Crudelem
ē eum, qui famam suam neglegit. Prawda iest

iż obwinionemu mięło o żaden peronego Prawa Dowod, ale mu szło o wyższy, o podeyrzoney Dowod, wzgledz nie pozwanego Prodzenia, w ktorym razie Militaliter rzec nam foro sed foro zwyczayna rozprawa bijwa, gdyż Causa Honoris nowam non patitur, nec nec melius probari purgarij, honor q̃ sanguine potest. zabij się tez Sądownie y prawnie na Criminalna zaczęcona stawił, gdyż się na Pojedynku za swoią obelgą rozprawił, zadosyca ze Duellum zwiększu miau ad instar Judicij contentiosi iest redactum. W Sądach bacznemy Actorem, Reum, Judicem, Probationes, quibus causa Instituitur, Sędzy instruuty vel Reum absolvit, vel condemnat. Pakij w Pojedynku Provocans rzec Actorem a Pozwanym Provocatus, Instrumenta autem sunt arma ktoremi Actor przeciw Pozwanemu contenduie, a Pozwany zas swemi refutuie. Sędzią iest Victoria Juder ta nocentem vel innocentem iudicat Duellantem, iakże Sortes ponarzenia pozwolone losij, przez ktore summa rei et vitæ arbitrio fortunæ committitur, iako to niedawnemi czasij dwaij o gardło losij rozbierali, daleko więcej Duellum niema tych kreacione, ktore niżadna sow ani Causa ale sama Justa Causa stanowi, rozpiera, et nuda exitu inter duellantes litem terminuie. Mowa Krzynaski pro Lygarię mowiąc, argumentuie, nunquam ea causa iudicanda e, gdy ktoś Dij adiuuent.

Swoy

Srzeszego czego iako diffidacieÿ odpowiedzi zapisa
nieÿch, za słowami wręc grassabatur edde ignoetfero
Prawa nasze niebronią, owszem zapisane ot intra pri-
scriptum Legę publica remipus, zachowane, ad defen-
sionem Criminis przypuszczaią. Gdzie Casus tak
ciężki nie iest culposus, bo porędynkowÿ Actus
iako mnieyszÿ niema bydź Criminosus, ja wiasz
allegowana 133 Constitutia, gdy ię na dopuszcze-
nie Porędynku Królewskie referuie, tym samÿm
tegosz porędÿnku niewłasnie zakazuie. In parte
enim negans, in parte concedens, non videtur Lex
absolute vetare. Zaczÿm w porędÿnku zabitÿ nie
tylko ordinaria pœna ale nullatenus de Iure
może bydź windikowanÿ, ponieważ porędÿnek
pomienione. nie naznaczyła żadnej winÿ na za-
bicie Porędynkowe nie z innego pewnie respectu
iedno z tego, iż Uterq; Duellans atque reus é. al-
bowiem in Duello ne uterq; pugnantium De-
fensor é, Sed uterq; invasor, ieden na drugiego
zawsonie następuie, przyczina. strzeże, iaż ni za-
bija, iż interim ieden z nich zabitÿ zginie, nie-
dziwować, tak Porędynek umie, aut perdere
aut perdi, Duelli Lex é. Zkąd Legistowie pi-
szą Duelli sors aspera, quod nec differe po-
test sine labe nec complecti sine praesenti
facto. A ponieważ porędÿnek propria utrigą
Sponte tym samÿm obadwa wzaiemnie sobie

uraży swe zakłoby czuć odpuścili, gdy się na rozmaite pojedynku Crimen przeciw sobie rozwoleli. A zatym w jednakowym zdrowiu każden na drugiego prawa nasze po wydaniu trudno wetować zabitego, gdyż do zginienia ten prawo wiązało obwinionego. Accedit że zabity przez rozkaz obwinionemu niepodległości był aggressor honoru iego, był w pojedynku aggressor vitæ, zaciął także y dużo obwinionego. w takim przypadku Crimen ni vindicare zawsze liczy, et aggressor vitæ honoris Bonorum àse ipso occidi videtur. Co większa Duellum a Duobus nazwane, sami dwaj tylko mieli z sobą czynić, lecz zabity miał trzeciego y czwartego na pomoc. Pakt ten y zdrad y zewnętrzny insultem będąc inculpatus obegnany, pavare ei nie potuit, periculo suo nec honori nec vitæ alter consuli potevat. Defensio to była ważna non offensa.

Observandum

Napred Druga Rzecz

W pojedynkach te więc zwyczaie zachowywane były. Duellum nie permittebat nisi inter Personas æquales. Requirebat aby ab utrinq; arma były prawa. Nietylko æqualitatem status Personarum ale też Virium ich zachowywano, z Kap provocanti iednemu miał zgietna dwie oczy, a Provocatus iedno tylko oko tedy owemu zasłonione drugie, także dla ułomnego ręka iedna uwolniona, niedorostkowi też albo nazbyt starzemu na mieysce swoie wolno

było

było postawić substituta.

Kadto zobu stron dabantur cautiones de securo Victoris ad suos vsibus. Do tego iako wręc w sprawach de calumnia tak w Pojedynku iurabatur de astu, że niemieckiego żadnego zażywać fraudis malig doli prestigiorum aut benefic genus, nec Herbarū nec Lapidum potestate, sed Corporis ingenijq tantum Viribus pro victoria, et quod in pugnā decendit opinione defendendi iusta Causa.

Kaostatek proclamowano edictum, nè quis pugnā tempore sub pœna Vitæ tumultum excitet, aut astantes Verbo. voce, sternutatione. sibillo. nutu. manu, aut alio Corporis motu signoq iuvet aut terreat, animum addat, aut minuat, Victorium vendat, aut inflammet, arma sumere aut ponere faciat, nisi ij qui ad hoc sunt destinati, w samym Pojedynku prowocans miał bydź in aggressione prior provocatus posterior. stosuiąc się iakoby ad forum contentiosum, ewi aprimiatur Duellum gdzie Actor primum incipit, Reus potrà contra: dicit, iako to ex ordine Iudiciali w każdey mowe bacznie conseruentibus Duellantibus się uteryp prosternebat pro Defensore indicabat quasi Actor in probatione defecisset Duellum Publicæ salutis et publici Honoris causa admittebatur.

21. # Vtrum Bona Fides

In Contractu data tandem per Vnum Contrahentium clusa in Crimen Vocari possit.

PRO

Bijwało to ÿ cast wielkie nefas Crimen clusus fidei zawsze turpe et inglorium ducebatur habenti fidem non seruare fidem. Ad Vrosty one monita Quis publice fidelis esto, fidei quod ore pronuncias opere compleas. Gdyż Verba Nobilium pro factis haberi debere, ma być ich exekucia niczadna taka clusa, inter bonos enim agere bene oportet, alias simulata religione non ueritabe fidem chce mieć ten obstrictam, ktoryż ÿnÿnekszÿ ubes: pieczÿwszÿ słowem Szlacheckim, wiarą podeiwo: szą, ślubem ÿ Przysięgą, to obowiązawszÿ ze Ma: iętnose ktora zastawował iest qua bifuata ua: lor uel correspondens, prouentibus fructificans, przecio pnÿstoÿnosci swoiey oszuka, wiarÿ sło: wa niedotrzÿma, zkąd ono co usłał, wienczÿł, skuscił się na to ÿ na Sędziwe Lata iego,

Seculus fiden

Secutus fidem ipsius, Maiętności nieznawszy niewdzię-
wszy dał chrudobę y wystuge swoię wszytke, przyszedł
o ostatni vpad Fortuny swoiey o zgubę y skatę wszyt-
kiey substancyi. gdyż ta zástawa y trzeci część ie-
wyłoży nie stoi, na wieczność nigdy tego. W takim
razie nie idzie o Contrakty ani o Zapisy ale o nie-
dotrzymanie wiary podeiwości, y o uczynienie
postępu przeciw przystoyności, oszukanie. Co iest
y bydz musi ratione Iuris et Legis ztą przykrem-
tą Rozwagę na Criminale. Bo ieśli Crimen collu-
sio rakosz ma bydz nie Crimen delusio, od ktorey
dolus rakoby a deluendo iest nazwany Oboie.
tez zbrodnie iednegosz pokolenia fallacia
Progenitore nati; Omnis enim aversio à uero
cum damno alterius falsitas est. Decipiens
namq; aut fallit, aut nocet, propria dissimulat
falsa admittit. Omnis autem fraus abinsidi-
is Postępek takowy chytry uważaią Iura publi-
ca napisały swoy wyrok onym. Acerbiorem cę
fassam Venditionem, quàm palam rapinam,
y słusznie bardzo, bo niemoże kto wziąć pienię-
dzy per vim, niemoże przez Prawo, bierze
przez dolum, machinationem, et insidias, ta-
kowym sposobem zmysli, uda przyrzecze, da
słowo wiarą podeiwością, sumnieniem nawet
ono obowiąże, potym oszuka, oszwabi y tak
otnie, że gonczy niczeli co wydarł. Takowa ucie-

ludificatio speciosa prawda yst, w ktorey pospolicie
prius datur quàm conceditur. Oko arbuzowa prozka
iest nizeli nie awmata, tey sie orzech mogę, owey
sie nieuwarnię. Jest to tak że Actor contractował
że y na Zapis pozwolił, ale non consentit, sed
decipitur, qui calliditate inducitur. Tys go indu-
xił tym go nawiodł na takowe Contrakty, aliud
agendo aliud simulando. Non ex scripto sed ex
bona fide Othmank obligationes, ni ważnita-
tem consentit, non ni circumuentionem. Hoc
cautio est captis. Alec tu teraz o Contraktach nie-
dzie tylo o skrzywdzeniu. Decipere est fraude
circumuenire. Takowy kazdy iest uczi contem-
ptor, humani Iuris euersor, qui fidem uiolat.
Takowa fides infida, niemoże bydz kazdemu
rodno criminosissima, progotowii pozwanemu
ktory aliud prostendens, aliud intendens fide
captum Actora na wszytkim wiecznie zgubiet.
Mowa Rzymski pisze non placuisse Maio-
ribus nostris, Astus ratio hoc postulat, ne quid
insidiose ne quid simulatè ne quid fallaciter
agatur aut danda non est fides aut data ser-
uata. Ruzay Legistowie że qui falsa proxeneta
supponit, impostor est, nikt że takie będzie dał
miano zatakimi rego zadatkiem pozwanemu,
ktory fuerit suadendo illexit ad credendum
induxit, y tak ni niniam malis dolis prae-

capitauit ze trudno iusz powstac. Jesli to nie fraus.
nie imposturа. nie fallacia. coz wzdy tako wego Cri-
men bedzie. Laudm nec ab aliquo compilari neq;
pecunia emungendo modum, neq; honoris haberi
Wybornie Actor suis delusorem poznanego compelle
re moze, od ktorego tak arte captiosa circumuentus,
Multe ei nocendi artes y ktorzy latentibus apud se
insidijs dolis instructus, et arte multifaria nie na
iednym iusz wyhonal kunszt misterstwa swego, Ne-
to modo docendi sed coercendi sunt tales alioquin
dabitur occasio captiosis tendentibus retia insi-
diarum occupandi emungendi substantias alienas.
Kiedy to tak wyssmienita Maietnosc tako ci udaie
co za przyczyna ze swego tejze Maietnosci wzdac
nie chce, na sluszniejsza qui laqueum alteri po-
nit, pereat in eo. w czym go respectus stanowi
ochylac niema malitia ponitur non stas. Wiem.
dzie Annos ma uetores, ale mores plusqm Iuue-
niles, Honestate et integritate, non state senecty
metienda. Facies quidem eius computat Annos,
ale nie computuie tych co ich tak wiele przez
te Lata oszukal. Mieniz iusz przezen immutata
nietylko dicta, ale y facta, nie to uniego euentus
Supplantare, dicere bonis, intendere oneribus,
obstringere debitis. Statut nasz kovonny fal-
fatores pana Iuuasionis karze, nie zinazey pe-
wnie przyczyny, iedno iz falfator kazdy inu-
dit fidem publicam, bomiąc dana y gwoli slowem

obwarowaną. Lubo tedy ỹ Contractus byłỹ, co z nich
patet, chociaż według Constitucyi Kunstator decidatur hoc
tex iest Criminale Criminalis uindicet, zwłaszcza etiã
Crimine Iniuriosi, abyỹ Criminibus wedle Constitucyi
ỹ Prawa szkody nagradzaią. Vczyniek iednak
ni persona karzą. Chociaż to wdy była deceptio
iakaś cżtrą dimidium iusti pretij, z nowu reyzą by
rzecz była, ale na wszystkim odiąć ỹ odzukał, nie
maiąc takiego Prawa abỹ miało permittere alte-
rum cum alterius iactura locupletari. Kulaz łżyby
się gdzie takie permittentis Iuris bydź by mogło
ale non prudentientis, quia nemini licet alterum
ladere et Ius suum cuiq; tribuendum ẽ, Omnis
circumuentio reprehensibilis. quo et bonos fama nie-
przyiemnose powszechną by każdego od oszuha-
ńia miała, gdyż ỹ praeceptum Iuris hone-
ste viuere każdemu przykazuie. Ieszcz honesta-
tis Imperio ipso antiquius est, et non omne
quod licet honestum est.

Contra

Kto uważy co za pacta ỹ co za Contrahty
ỹ ode ỹdzie między sąsiadami, odgadzi snadno
w tey Criminalney powodowey mayąc quę-
relą qm Iniuria, wszytka ues et pondus inia-
ną postensą na tym zawisło, że dat kwitu Pa-
ni ỹ mniey czyni Wielgnosc iako powieda

zastawiona.

zastawiona. Coż to ma do Kriminału, wadzi vis semper
sunt personis inferiores, ze powod z intraty czego nie-
dobrał, to dlatego pozwany ma bydz ex officio sądzony, czemby
to była za Justicia, gdyż pan ma commensuratą, co mierzkiem
delicto może dla zapłacic, czemu horowem ma płacic, prospecuma-
ia nasza gdzieindy pana Criminalis statuenda, takowe
krzywdy arbitrium przyiaciel skie Judicium compla-
nowac zwykło, nie sejmowe Causy tylko mere Crimina-
libus destinowane Constytucya 1603 broni ex Civili
actione czynic Criminalem, a tu contra Legem mani-
festam o niedobranie prowentu Criminalis, co samo
Prawo wyraznie civiliter vindicuie, iako offensio mali
senior ć, gm personalis, tak tez lecuig astimari masi
to iest Civiliter, nie Criminaliter, Criminalnie dowodzic
przez Scrutinia, a tuby dowodzic musiał przez Inwen-
tarz Maiętności, przez Dobr taxacyi, co absurdum
bardzo, zabicie szlachcic szlachcica in Contentione, apre-
cij homicidium takowe pana Ciuili luboto zabitego
nulla retribuit dies, Prawo pospolite karze ato co wro-
ci y nagrodzic sie może Criminali pana iako ma-
ximedicam. Quod de rebus ad pretium honoris et ad
pretium humani Corporis confemi potest, ośc male
ereptis sunt Ciuiles, et ośc bona fidei sunt quoque
Ciuiles. Contrakt sub Vadio roborowany a Mandat ad
pana Legum wydany ktosz niewolił powoda do Con-
tractu takowego, ktory sam dobrowolnie z pozwanym
zawarł, zawarty roborował volenti et consentienti
non fit iniuria. Teraz miejszczawszy pro rescindendo Con-

tractu, owszem manente eodem periculo salvo, przeciw Crimi-
nali pozywa. Jeśli Contrakt zostawa to Criminal ustawa.
Legustowie actum Civilem actum Criminalem stanowią do-
lum. gdy Dolus in Contractu committitur, tedy ń datur
ex eo Contractu alterna actio Criminalis, albowiem ta-
kowy Dolus nie bydz ma actione Civili ex eo Contractu
resultante purgowany, lecz gdy materia contractus Con-
venta potius ad Crimen committendu, ńz ad nullitem
contrahendum, iako Crimen stellionatus fabri ś. ze prze-
dawszy raz maietnosc swoię komu znowu za przeda-
drugiemu niewiadomemu, albo cudzą Maiętnosc za
swoię zapisze, za własną zmyśli, uda, y tak z pienię-
dzy oszuka. Katinczas z takowego Contractu zawsze
Criminaliter agi ńt, gdyż tadowy takoby to wydał do-
wy niemoznie sine Vim et Jus skargnie cudzych pienię-
dzy, per fraudem et dolum one wziął, y zatrwał, czyli in
causa ffenti mieniec przestendi, tedy tez ani Crimen ex-
tendi moze, potrzebowa przeciwko znanemu w tych Le-
cieth y stanosc będącemu sprawy y życia swoie ad
regulam rzeki stosuiącemu, seu eximiny by onerat tako-
senectutem eius, wiek tego tak zeszły mieiat capax
tanti doli et tanta malitiæ, gdyby takowe Crimen
Actorowi imputowano, snadno by temu wiara dania, ta
do takiego nemiotla y do takiey roboty zdaniu bydz
ieszcze niebyło podobny, ale y sposobny, kiedyc umiał
uzymyślić in simplici prostemione taką Criminacią,
coby miumiał potrafić zakoby miał ucci uczynić
Fudificatią, ktora y teraz czso adu pevagit, gdy inniste
agit.

agit. Prawo pospolite opisało w statucie penone formulas publicas, nawet y Prozey zebyśie nie nazwodzili in genere actionis et in Genere Iniuriä, ale zeby według nich mierkował się y stosował każdy, tako ma dochodzić za kr, szkody y krzywdy swoiey. Wybiymy kogo z Maiętności mieszcz mieszczki expulsy inuasiq, ani mich nie kriminuie o nię. Vbliżenie się stanie komu z przedaży albo kupnie, mieszcz tank albo kupno zruci, pozwie pro recendendo Contractu, Maietnosc wroci, a swe nazad pieniądze wezmie, ale na uczciwe czyli nie mich nienaucza kriminalem. Lecz ci Actor Suo publicum w tey mierze gemino, wyżey niosąc nad Prawo pretensią swoią, et de Ciuili actione czyniąc kriminalem, tedy słuszna iest aby zatym wedle tegoż Prawa pospolitego opisu zostawał in pena talionis. Daleko więcey ze Pozwany cokolwiek za Actorem czynieś, illaso honestatis Iure fecit, postąpił z nim tako się godziło dobremu, ieśli drozey Maietnosc spuscił, za to ceci odpadzenia niezasłużył. Commune eć mortalium desiderium, uili emere et magno uendere. Kawet powiadaią ze in prathó Venditionis contrahentibus licet se circumuenire.

21. # Vtrum Protestanti contra Senatorem Protestatio eius in Crimen Statui debeat.

Pro

Na takiemu napadli czasu, że nunc crimen est crimina accusare. Złego się ważył ten się na JO M. Pana tak wielkiego o swą krzywdę skarżył, zawsze ea. ratione nemo erit nocens, choćby był który z Panow najuzimniejszy, jeśli na Pana wielkiego Woiewodę Magistratu o swą krzywdę skarżyć będzie się niegodziło, to opprimować chudszego Panu niegodziło będzie się tym prędzej godziło, wdzięczy urzędu to Luminare maius słońce non alius pauperi sol, albus diviti sed omnibus communis. Takiey u Sędu non persona sed rei æquitas spectari debeat, zawsze no z Panem Woiewodą Sędzą, szczęściem się zemną równi sobie widzieć, lecz in ea æqualitate wielka się inæqualitas dzieie Panow się przydała maiąc pro Iure Ius supplet gladius plus Iuris habet zniewstrzy; u Pana wielkiego Ius in armis, y my teraz non Legibus sed Legionibus litis decidunk, tak dalece że malum metus est Iustum est, Lozumiał chrzywdę swoią albo się o nię Protestuiesz, aż Mandatu na seym, śmiałes crimino: wać y ostawić JO M. Pan sam się to ostawił Jego MC krzywdzącego ubogiego, Dokądże widzieć ma: się ubogi udać, porównawszy Panu niezrowna żadno do Prawa a zwłaszcza że Iudicium legitimum est præsidium et Iuris publici tutella. Zdy pisał w

Protestuiąc

w Protestacyey co sie z mmi działo y nasz to Criminal. iest
Famosus Libellus trudnosc to male facta beneeloqui non
possunt et deleta verbis delictum designantibus
debent describi; verbo Legis usus non comunctio. Wzak
y statut nieigrzyc na Mezobóystwa tych słow zazyian
hominedzi voluntania timor Dei postposito ot Iusti-
tia atq; publica honestate procul pulsa hactenus pa-
trata sunt Constytucya 1563 o rzeczach podciwsci 1. 693
inwnie mowi: Ktoby kogo pozwał sczyznie go na-
podciwsci ma byc tak gotow, iakoby ukazał rzecz
prawdziwi ktora zadał. A statut de Statione alle-
gowany nie iest własnym statutem, gdyz Prawa
nie sam kod, ale cum ordinibus Regni stanowił.
Zkąd Ciako in continenti zaraz tamze patet pozyna-
ia sie, volumus, statuimy, decernimus, a w mieyscu
allegowanym Relatia tylko iest aliis decretis, kto-
ry miał Król Zygmunt Pierwszy uczynic inter
Strzałkowski et Kołaczkowski iako w marginie pi-
sze, inhibendo zeby w prawie niebyły apposita verba
honorem et bonam famam tangentia, ktorego Dekretu
originału niemasz dla wyiaczenia iakowegoy tetam
słowa były, co sie zakazane, ani ten Decret subsequen-
ter quo Lege iest przyięty, y owszem posledniey
Constytucya pomienione rezolucyey rygorem następi-
la, gdyby kto niemogł ze ipsa demonstrare quod Verbo
albo scripto obiecał, byłby niesłuszny Criminator, ale
Protestans chce na wszytko wyiscie sententium con-

temptuo y krzywdy swoiey dowiesc, iakoz kazdy bydz ma o Protestacyą sądzony, iesli Dowod iego słuszny skargi nie. będzie pierwey słuchany. Legor neminem nouerunt a ligando nazwane że tak Pana y Boga iego zarowno wrzzac mayą, zaczym iz Violatio alieni Iuris vi. uuia dicit, że iakoby non sit Iure, a Protestanti bez prawie uczyniono takie, że y Maiętnosc wzięta y sąm zdespectowany, nie nioze iego słuszna Pro. testacyą in crimen temu bydz obrocona. Nemo sibi ipsi Ius dicere potest. Miał Ko M Ciałie swe pod. tensie, pozwac było a niebrac, przyiętym zniedespecto. wac, non quod est Protestatis, sed quod ē æquitatis faciendum. A Ko M gdyż się Pus in armis fecre Obowiązek przysięgi Urzędowey takowy iest, æqualiter oiby Pus suum administratorem, tey trzeba bez braku osob dosyc czynić, a za złe niemiec, że Boga uwsmony Skuteczy. Iuxta potentem vaio quis tutus calami. tas vbi sine uoce uocalis est, urgentior necessitas gran. dis clamor ē. Nietylkoto idzie o samego towaz Prote. stuiącego, ale idzie o wszytkich, impunitā Omnia exemplum ośby minari inuuriam, iesli się będzie go. dzieło impune ładeuit, nullus erit tutus à Poten. tiorum Voluntia, nihil ē periculosius ēmpunitate, quā semper ad deteriora inuitat. a coto stroną mul. tiplicat umbras, ośmmuie korzyść Protesturiącego a exagerując, że się na sonatowa powoał. Radaw. mna to io słowa utrafiona Oratki, exanis ē Oratio

ubi ē

ubi est grauis actio. Kto Crimininuie Protestans dignita-
tem Senatoriam, abiit, ale accusuie factum ij Crimen pa-
ratum osobij, ktore tym iest wiekssze ze od Senatora po-
zielmione, tanto conspectiu in se quanto qui peccat
maior habet. Zkad ij Crimen zadoby Cormimen nazwaniy
ze czyni Senatores zadoby Sanatores Cuiuis laborantiu.
Medycy gdy kogo chcą Zdrowi nieudawaią się ad furen-
tia medicamenta, Sed ad lenia. ij JE M Cnieniał
gnecziw Wooszkemu armis furere, ale Prawem certare.
chcialli uszyim exorbitantem porwanego ad officium
reducere, mowią drudzy, ze Senator a Cinendo miałby
mieć nazwisko swoie, ze nihil simile ei ni Rep: quod
Ius et ratio non permittat. Zachował że to JE M
gdy Wołochy nastał, mazętnose per Sem porządł, porwa-
nego Contemptem bolem ij zalem nadarmiał. Zabisz
to Ius et ratio permittit, ij takesz to ma bydz Salua-
tor Salutis ad saluandum, Senator stanowiony. Labres
a nascendo dicti, a ten depastus substantiam eius
podobno rzekze a pariendo Patres nazwani, quod ex ma-
lis pariant bona. Ale tam co nawykł zlego, rzecz nie-
wij powiedziana. Bij niebyło wiecey rzeczy zewnątrzny
cudze, dokąd go niewraca, ipso facto iniustus bydz musi,
qui quod debet non reddit. wie dobrze Porwany iakoma
oddac, ij oddawa honor reuerencki ij obseruantia
Sobym tak zacnym Senatorskim, iako tym ktorzy
sa nad insze honorabilnoa meneba. Reipi et Patres
Principis, ale iż napisano iż Ordo nikto cauetо
cotteris specimen esto. A JE M Cnie bżymaiąc się

ty powinnosci Senatorskiey, tak wiele gwałtu uśiłstwa y bezprawia pozwanemu uczyniet. Musiał sie de necessitate do Prawa udać, gdyż Jako Statut mowi, Lex propter impares inuenta, ut auxilium detur impario, et Innocentia securitate zostać, gdzieby miał rzeczy mnyitym prawie w kwyżdzie tak znaczney bezprawie takie u Prawa odnosić, nie przyszło by mu znaczey rzeczy sobie y nakład na mieszkanie swoie, ale y naczasy Indignum enem é in eadem Rep: quã tenetur Legibus, duci vere à Legibus.

Contra

Takowy każdy Klowy Querelę tylko samą y Skargę od chudszego przeciw Mocnieyszemu uczynioną uważa, a w niczy samy Statutu mnoy względu, non ducitur sed seducitur Judicio suo. Kłębienie bourgem tego do rozumu swego ze to iest zwyczayna y pospolita, iż in omni certamine qui opulentior est, etiamsi accipit Iniuriam, gdy tu głos pd facere, uidetur na takim mniemaniu zasadzac

Mieiąc rozsądek swoy rozsądkowy owszem attentus na to bydź trzeba

take Prawo Koronne uczy, ne reus pœnam euadat, innocens autem patiatur, Communiter enim Ciało statut tymże mowi dicior conuincitur pauper diuisimo. Przyznawam że Lex propter Impares inuenta, ale wtymże statucie napisano, y dołożono. si aduersarius libra seruabitur, si auxilium largetur Imperatoribus et metum Legum pro paruulis insolentibus imponemus. Zatrzymało Prawo na to, że ci Insolentes paruuli pod pozorem chudszey Conditiey y nie

uiodli swoiey

udobi swoiey przeciw mocnieyszemu woiſkmi wiſoleszczeż
kli, et odio potentiæ et vitio indigentiæ ſzkaluie, opi:
ſze, o ſzkawadzi wżgra to dobre, bo choc niesłusznie zła.
na ſię zapomoc niewżgra postawmu nie niepżegra
bo iż ſubstancyey nieniasz o nię ſię nieboi, ovreputabią
tey metahuiele ſtoi, nazowie to opprobrią ieſli ſię ponie:
ſie od Prawa vgonu takiego animaduersią, a co obelżył
niesłusznie criminował Actis publicis opisał vi Dyoni:
men honoris przżywodł, wszżytko ſobie kładzie co ſię
dał znać Panu tak znamienicie. Peważ Senatowzną
bydź nawszżytkie inwidie wystawionym bydź, quo
gradu altior eo Legum conditio diuior. Wolna iest
ſkarga kazdemu, ale niechanbie, wolno ſię protesto:
wać ale nie bżez ſromocri. Lex Pædagogus noster
ten wczy abi ſkarga kazdego była ſine curiospiam. Con:
tumelia, debito czuią honore ſemato. Animaią bydź
ſłowa w niey kładzione contumeliosa existimatio:
nem ladentia, multominus diffamatoria detracto:
ria. On gdy ſię Protestuie Vitam persequik Acto:
ris, non ſuam persequik Iniuriam, moves ac:
cusat, non damna windicat, Ktosz go uczyniet
Censorem, Iniuria erat illi protestanda, ñ uita alie:
na culpanda. Aliud ē maledicere, aliud accusare, nemo
toſą rzecży odſiebie, non id accusat quod eſset accu:
ſandum. ale mens tyllko proscindit commetyi, tubiy
tez y kożdy miał racią przeciw propter Iniuriam
humanitatis deponenda ñ ē depellenda iniuria
rosi inferenda, non debent Iniuriā nasci unde Iuua

Prawa nascunt Mandat tedy dawny charactris mi Vim famosi Libelli conscripto, gdysz porwany mogł bez tych Przyiętkow y modłetow protestowac się o krzywdę swoię ieszli miał taką, niemazac Actova infami Contumelia, Spraw podeyrzych iego Sumitow nie mierzęc, ani go do ludzi y potomnych czasow bradzebnie podaiąc, z którey obelżywey chanby Actor prędzey ponosi supplicium niżeli Iudicium, Lites infelakie ad licitum nie ad illicitum mają być reprowane, gdysz y od słowa licet multa rakoby media litera c. in t. są nazwane przez te liczbę słowa-gemmata subtilia częstokroć ludzi porcinych bywaią Prawa Filia we wszystkim umu habet laudem Crimen abusus habet. Wolno Prawa zażyć, ale na dis: honor cudzy obrocić go niewolno. Sic est Protestans delator cuius reatus iniuriā, ale est accusator et exagitator honoris alieni. Crimen de fabula faciens, y choćby nie miał oto szkanyć, iednak czymu iako inimico non deerant Crimina zawsze bywała y est accusatorum turba gravis pari, placidaq; inimica quiete li, takowi są właśnie temeratores et Violatores honorum. Słuszna takiego Statutu y Constytucyi zeby dozwolały komu obcnam famam impune niolarz, fałsa dedecora inspingere, famam alterius auferri. Alias niebyłoby nic mego Sedno Sus sibi Vsurpare in famam alterius, y Statut z Constytucyą allegowany, facta detestabilia opisuie, ale nikogo na honorze y Sprawach iego nie szkaluie. w urzędach honorowych choć słowych

pospolicie

pospolicie sąd każdy zwykł uważać quo sono qua gesta qua si-
gnificatione aliquid dicat. Zkąd Monitum Cicero fit verbi
tui significacio uexax non sophistica. W tey zaś Pismem uczy
mionej Protestacyi obaczy każdy, iako Dwotestam nietylko
iawnie, ale y inuolutis, figuratis sermonibus nastąpuiąc
na honor Actorow wyszławiłgo pismem swoim, iako col
idi na wszytkie oppressoria. Jeśli uważy słowom uczynio-
ne Prawo każe, a iako cię czy kazać niebędzie pismem
wykonane, gdyż uocis fallit obliuio immer, scripta
manet. O krzywde stawuie Actor, ale też Pozwany mocnie
spiawi oto, ezemu mogąc prawnie dochodzić krzywdy
swoiey, uczął bezprawnie honor Actorow spiawy y czy-
cie iego na obrot obelżywy, przewrza ze nietylko na
niego ale y na dygnitatem iego Senatoriam dotkliwie
obostrzył postępki y urzędu iego powagę szkodząc prou-
rąc, traducząc. Czym pierwiastwo exempło takiego po
dał posterikati ogądzi, snadno a podał tego ktorego
fama Reip: necessaria, ut hostibus sit terrori, Regno
decori, gloria Regi. Urodzeniem szlacheckim wszyscy
są sobie rowni, ale zasługą ro Oyczyznie nierowni.
Omnes quidem pares sumus, meritorum autem varietas
ab iis alij antecellit. Zkąd zpowinności zabiegaiąc wro-
dzonej obowiązani iesteśmy do oddania czci y powa-
nowania tych ktorzy z zasług swoich przyszli do ho-
norow Pięknego Dygnitarstwa, y Dostoyności senator-
skiey, Iustum e ut semper pro set fortuna. Laborij et
benemeritos colere debemus, quorum uita perspecta
in rebus magnis et arduis, Preto ni personae pares pri
Crimine delinquitur, ale kiedy przeciw tymu exce

cui se Reip: credidit, wusz takowa temerania licentia in
summum crimen ma bydz reputowana. Lowadaią ze Vchis
a Vchendo dazowania, ze statum Personæ uchil. Bydz mo:
ze ze Xięży przyiezyny u Rzymcow Lupowa cum Regib
Senatorum była communis, aby tym sanijm ubezali
Senatorum dignitatem authoritatem uchi Regiam, nec
minus ē piaculum Patres Patriæ quàm ipsam Patriam
zniewa laceszowe. Lusza politijcy ut Regem ita Senato-
rem Dei immortalis ē sobolem, Rex enim à Deo
à Rege Senator, mia w dostoyności zacnieyszy tym
ma bydz poszanowaney, zwłaszcza ex cuius fama
dependet fama Regis ac ipsius Reip:, et ex Senatore
Rex cognoscitur. Vlychze Rzymcow stołki Sena-
torskie, które zasiadali w Senacie, zwano sellas curules,
a Senat zest zadis pey Virtutes ad felicitatem Cum-
culus, albobi ze Panstwo y Xiestwo wszelkie niemoze
inaczey wdno in Iustitia tamgn insta sede et sella
quiescere continerq. Gdy tedy Senatora takiego Reip:
custodem, uerbis nietylko nocziwis corda audientium
ad errorem uel prawitatem ducentibus, ale tesz ni
honestis co non conuenit honestati Człowieka tak
wielkiego, inuido oculo, morsaci dente, opisał honor
iego zwiąc, et quam Dignitatem in: dignitate affecit,
tym sanijm Sua profanauit oią. A zatym maledictis
lacerantes lacerandi sunt panowie et uijewinus morsu
uijewino curatur cinere, gdyz grauior ē boni nomi
nis iactura, qm Vita. Jeszlo bedzie licitum obelży
wym gizym opisac kogo, to bedzie licitum et ni
Vkam inuadere, gdyz to oboie pasiuczanki sobie

Vita et hono

Vita et honor ob quæ quis confunditur et ipsius nõn et fama 181
lædituv propter hoc crimen stãbitur. Iudex enim quæ
et supplicij, iniuriã in effectu facientis constituit. Kiemogł
wymyślić maiorem ac dedecorosiam iniuriam iako za
wymyślił, gdy niemogąc zdrowiu Actorowemu szkodzić,
sławie dobrej piorvm obelżywym zaszkodził. Magistraty
honorari non dedecorari ficta accusacõ nie uituperatis,
rzeki Actor co przewinił kvolgo minat corrigere iako
Latus swoie, y Senatora swego, ale tu publica correctio
a priuato assumit sibi Ius in Actorem iakoby Pana
zwierzchniego niebyło. Quomodo Princeps erit inuiola
bilis quando Custodes eius non erunt sacrosancti. Krol
dla tego przy Koronacyey ungith ne profanus videat
dlatego y Senator Latus krolewski nazwany, ne itidem
profanetur. Si Custodes profani erunt, unctq quomodo
tutus erit, uengił hoc in detrimentum aliorum co
za necessitas Gwis takowego opinij, czyli causy swoy
tym wesprze, albo dowodzić będzie, czyli accusatia
swoią przez to stwierdzi, albo probacyi swych powa-
ge uczyni; rzecz obrazi. Strata obrazi. owego po-
zona. Ili bynaymniey, to znac że animo iniuri-
andi, et diffamandi uczynił. Niepotykała to przedtym
Senatora żadnego. ewz to ibit in exemplum cogenere
Iniuriã Actor pretius, że nietylko persona ipsius
ale y Dygnitas samu Ipsa, cokolwiek pisał wszytko
to co sine pisał, aby mogł famam et existimationem
Actoris gdy possidet, zezali nie in toto extinguere,
przynaymniey in aliqua parte minuere. Coz Uczy
nił z mysłem iniuriandi, żeby Iniuriator takowy et

alienâ famâ iniusty Violator, ma punirì reparatione famæ, albowiem qui alium infamauit, tenetur ei restituere famam cum sua Infamia. Qualiter enim quis peccat taliter puniri debet. Rzymskie testantur Annales, iż takowy każdy Comitiator publicè scripta sue linguâ delere iussus, żkąd podobno ij lingua a tingendo nazwana, że to żbiżywali; czym kogo poplus kali Rzuma nikt honowym Szlacheckim do Prawa bior. Kowac sobie drogi, ale ma isc zwyczaynym torem ij trybem, Prawa pospolitego kozystowe swoią położyć anie łżyć, Se quid male uerupantur omittimus excessus uam alijs aperimus, Dabitur licentia improbitati optimos quoq; contumelijs uexandi. Kie: wżbiega się nikt, alubo by to contra Legem naturæ sem peccat qui contra Regem peccat, quia commu: nis omnium Pater e, zednak ij tego krzywdzi wrzyc się może bez inepunita audacia. Co od senatu urzędz awaltandum non eloquendum Labes delicti, ubi ad honores eorum accedat uelut gradum pietatis et observantiæ dignitas, u Rzymian non nisi post functionem deferebat ci, ktorzy in Magistratum deliguebant, a to dla tego nè Violetur eorum dignitas et authoritas, obwarzył ij się każdy Quomodo Legem exigit, qui Lege tenetur dentata ut mordeat, sed simplex ut possit debet ce ueritas. Alienis probis subiectam uitam et famam Leges habere noluerunt. Dlatego Prawa tak surowe uniesierzyć słowem ialim w Sorwie urazliwym, az siedzieć zato kazą w Wierzy, zamurzyć co niewinnego, rewokowac takze niewczciwie murzyć. Klapiszcz

nocz

rzecz niepryiſtoyną na kogo, zlizyiwać pewnie to będzie
Vitam impetere & famam denigrare, klora dotyczy
mem falſum imponendo, amplificando, perdendo ſenſum
interpretando, recte facta negando, ſeu ea extinguendo
co wszytko Protestacya na Actorze wykonała. In Civilib⁹
ante oia ſpolitatus reſtituitur, iaſli co idzie in causa bo
nowni, daleko więcey ma tu in causa honoris, vbdle
prius quod adeniſti dopiero ſię tobie ſprawię. gdym
wrocisz prawnie, cosmi wziął nieprawnie. Conſtytucya 1633
niema ſię wdać na Honor ſtarozytnych Domow tekie:
mylnie targac. Znyznawam generose &c vestrum zy pa:
ves, ale meritis et Dignitate diſtinguimur. to Vis
z mena persequi kogo ſine Jure. Illa z vis quod facis
quod vis, n quod Jure debes, Verborum facta in Cri:
men veniunt, quod ſcripta. Mala ſię rzecz zda qui
dixerit Fratri ſuo fatue, auferens prudentiam et intel:
lectum, quo homes ſumus, et ab Irrationabilib⁹ diſtamy,
Siednak co za ſensus z Pisma ſwiętego otym wiadoma.
A co ſię tknie ſcrutinium, na ktore ſię prawny odwo:
ływa, tam zaſt potrzebne gdzie facti veritas inuestiga:
tur, zeſli crimen commiſit ten, qui incuſatur. Lecz
na teraz niedzie de facto obiecto ale de honore Auto:
ris lacerato, et fama denigrata. Actorowe ſcrutini:
um zycia integra zycia dowcip, ſzkodzie nocet, ſzustna De:
latora accuſat, quem vita excusat, tota Respublica testi:
monium vocatur, numus ergo publicum lucuten:
tiſſimum Vitæ testimonium, Conſtytucya 1641
in Vitam et mores Sędzi tylko niepryiſtoynych

na uczyńku zbrodni iakich poimanych ingeriwa kaze,
ut quod probationes non teneant, Vina conuincat, alena
ludzi poczciwych y zacnych, sprawy takiego opisuie.
czyni niekaze, nè temere uocetur sama boni Viri
in Disrimen prius inferendæ Iuris rationes, postea
non facti Probationes. Kam si per Legem Iura stru-
gi nequeo, cuo scrutiniy periculum subire debeo,
quod è fallax, ratio è solidissima conuincio, contra
Rationem nullæ exceptiones, contra Testes multæ.
Jak dedecorosam Inuitiam Porwany zadawszy teraz
kuśkisie, y cos zalobnego rzekomo podniteno nocii.
Przed tym nie iesto siego to nabożeństwo, az gdy gdy
scripto obiecit, ze demonstrare non potest. dopiero
sie udawa do Wileżey pokory, Za robote snadno
kazdemu zrobi, ale za dobrym odrobi trudno, sagit.
ta facile ingreditur, sed difficultes exhabitur.
Immortalis è infamia etiam tum Vincit, cuju esse
credas mortuam. Kuszye to kazdego musi debemus
Deo conscientiam, proximo famam, uszak y Pomo
szięte curam habere de Bono nomine kaze, zazym
durum ferreum uolunt eò Virtutem w takim ra-
zie n̄ mouen̄, nec ualet pœnitere, qa̅ res nunqm̄ in
integrum redit, Purpie è Dignitatem Indignetate
affici, ad expiandum peccatum pœna æquus è, Pœni-
tentia sua nocentem n̄ desinere, quia factum infe-
ctum iam fieri nequit. Aiz pozwal Kelov dobrze poz-
wal tako in caa̅ honoris. Minora per minores Iu-
dices maiora per maiores debent definiri. w takim

razie

razie reprotestacyja z klonej potym mandat sermoum: 195
nij, byla wtyn sprosb wpisana.
Reprotesta
lio
Quod ipsi in prosecutione sua Ciuili ratione Bonorum
N: per se nullatenus usurpata nullam Iuris necessi:
tatem ad id habentes cum iniuriam suam multo la:
bore et vigilijs pro bono publico exactis collectam
Virtutig et integritate probatam, animo nocendi stylo
ad diffamandum studiose accomodato Protestationig
in Dmi famosi Libelli contexta, confirmatig et
conuitijs consarcinata iniuriose lacerare et bonā
famam ipsius contaminare, Verum etiam Dignis:
tatem ipsius publicam multa prodigalitua nunci:
tam, despectui ducendo, vellicare, et sugillare indi:
gnitatig afficere, ipsig Omniam cum Ignominia
per eandem Protestationem seu potius characterem
et Libellum famosum imponere, ac ornamenta Di:
gnitatis, prout in Termino deducente debuere,
criminationibus denig indignis ac infamulato:
rijs onerare, ac in depositionem et exercitationē
officij et Dignitatis eius indebite directig agere
Quia porro insectari et persequi honorem alienū
impune nemini conuenit, et ne Magistratuum
Dignitas despicatui habita vilescat. Proinde de
pœnis exinde demeritis et in eo casu decerni soli:
tis. nec non de ipsa Protestatione bonæ Nō:
minis laceratoriā ultione Iuris publici pœni:
tus abolenda, in Foro Fori vindicandis etenim
atg iterum Protestatur et Reprotesta:
tur.

22 iust

Vtrum quis criminari possit ratione Villæ incendij in conflictu mutuo patrati?

Pro

Ktosz kiedy widział Crimen Crimine defendere żeby komu hostilitatem z drugim mianą wolno onemu Ognieni było onego zabym znosił, abiy Ogień plondrował Inimicitiis Enimi suo modo hauriri debent, nie do porzą patenia ij plądrowania udawać się ogniowego. Quid enim grauius et atrocij ô ogne. ktoryż podobno z tąd nazwany że nihil grimit, inszi bowiem excepcia ij wykrętni ludzie mają gnewać iaką taką kozyść z drodzy swoich, ale ten co pali co zapozyć tak porzą odnosi. iedno pyszymyia popioł, z tąd takowa depopulatia musi bydz horrenda malitia, ij dlatego też Crimen tak graue et atrox pdna quoq; grauj et atroci coercetur, Inuenduiemy bowiem uszelacy są ludzie pernicioszszimi, ij własni naturą inimici, ktoryż nulla ratione pellecki, ale tylko solo odio et nocendi studio duchi, Mieszkania ludzkie domy, ij chabtacje które

Natura

Natura ad tutandas tempestates constituit, patą, ij
Ognięm one znosząc, w popiół obracaią. Aliboby to
iako strona obiecił, ij pieniędzmi chce płacić, co
ognięm spalił, Dwor nie był ale szopa alboli tu-
guriam iakies, quod negat omnino, iednak non
ad qualitatem loci, aut Domus combustę respi-
ciendum, sed potius damnum ex incendio iminens
ipsaj delicti atrocitas attendenda, quod seuerităt
supplicij requirit, neq enim qualitas damni pro com-
pensationem dati, sed atrocitas delicti seuerităten.
Sanct exigit, non tam ad effectum lucri uel damni,
quam ad intentionem nefandam ac detestabile
factum rei respiciendum ć. Kadyż tak kazdy zbo-
dzic swoie odkupiel. wyśmiałby się na wszystko,
czuiąc że zapłacic może, niebyłoby nic bezpiecne-
go. Statut Prawo zniendziawsz pisze, iż takowi pro-
fugi Criminis damnati saluticm, etiam ex templis
extrahendi, zowie zniendzenie publicum maleficium,
tanta malitia drugich, ut etiam cum damno suo
alijs nocere cupiant, ades suas inflammant. Wpraw-
dzie Crimen to położył statut inter Articulos Ca-
stellanos, ale iż się to może Guerrico stało, hostili
cum depredatione ruer tu connexorum eden
debet esse Iudicium, ponieważ connexa in druey-
sum partiri nie posunt.

Contra

Ktey Sprawie maiąc o querelą, gdy Iniuria y Iuboto Protestacyą obostrzona, ale Protestatio contraria facto nihil operatur, gdyż by dolo malo Prawa intencione nulla pellectus ratione, ale solo odio et nocendi studio duntaxat, umyślnie Wies podzekł, spalił, y w popioł obrocił, ieśt, takowy summo Iuris rigore tenebatur, ale co ieg dzieie z nieconsulto impetu z conflictu mutuo to nasz za Crimen non uocatur, ale bytho za damnum et iniuriam per Leges, gdyż offensio realis leuior iest zawsze, gdy personalis, czego dowodem iest Constitucia 2588 titulo Processus contra Rebelles, gdzie pisze Magistratowi Kłaneckiemu pustos zono, palono, wybiiano, tedy priuatis damna et Iniuriam pisze cale Prawo o ich szkodę y gwałty zostaiącemu, ktore z ięć z mioru Gemio stały beż daią powiatni permuptorie za nie odpowiedac. Iż tedy Guerri każdy wedle statutu finis offensio damnorum, to też y przypadku teraźnieyszego powinien sub more Guerrico z nieludzi finis tenere ma bydź damni offusio, non uero pana aliquius Criminalis extensio. Causa c Dux mentium, qualis caa tabis uoluntas, Causa animi a fundi differentia w ktorey accusans chce sobie przywłaszczyć, a pozwana zas puscić nechce, ieśli tedy taka Causa c Iuris interuenientis, iakoż ma odawgui, bydź ma tanti

Crimi nis

Criminis in Contentione quâ deliberatior tanti scelenis
Constitutio 1598 dare circumstantie do uwagi w obwi:
nieniu podaie. Gdy by kto Vczynił co umyślnie, ale
ku to exsentimjo vkazało manifesto lecz tu nieumysł:
nie ale provocati necessitate, lacessiti in defensione
Bonorum, igitur necessaria defensio pro Crimina
statui nieniore. A zatym iż przeciw Prawu wyraźne:
mu exciuili actione uczynioną Criminalis, Tedy
iuxta Constitutionem takowe ma muletari. Jeżeli
u prawa pospolitego Guerra, gdy kto grassatur
latrocinijs. rapina, cede, incendijs, tumultu, prodas
bnum agendo, Obes diuuendo, mdnia solo aquan:
do, lecz in Casu priasenti co za Guerra nunczpari
może, gdy zobopolnie y na magaricy się mezgwalt
Gronki y sromicy, powstali in iurgium et conten:
tiones, a potym do pułkow miedzy sobą y w zaie:
mnym stwolanin zapalili Domow Asi kilkanie
Dwor szlacheckj, osobie saniey nie się nieszkało ves
semper sunt personis Inferiores, at Injuriâ reales
ces sunt Ciuiles, pro Decumiana noxa quomodo pu:
na exigi debet Criminalis, bydź może zey Chłopek
tam rabi zgorzał, przeca on pars fundi est taxo:
wany, płaca go rako desolatam subdito hżeredi:
tatem, iest to tak że iako y drugi iest człowie:
kiem, ale à Jure Ciuili taxowanym Atrocia
delicta te same tylko reputant ktore nec coram
Deo nec coram hominibus ullam hnt excusationem.

ale tu multas excusationes gdy kto malo dolo animo no:
cendi unyslnie Ogien założy zapali ut ignis mortem
multis adferat natenczas stuszne ut eandem mortem
ut quis alijs parauit ipse subeat. Imien takowego etiam
perdiri et ultima sorte hnieć niezwyklich ſie kodziako wa:
rzye coz by to Zlek podarzy. Jednegoz ſie to czasu
stało aggressis conflictus et incendium unitas temporis
pauit unitatem delicti tako homicidium n potest com:
mitti sine vulneribus et vulnera sine armis non
sunt separata ue distincta qua uno eodemq tempo:
re fiunt tak y to factum in multas criminationes
partiri nequit. Lud eorum sunt unius Continuationis
eadem sunt unius delicti accedit ze Sutores ktorzy a
Lege publica arcantur ad suscipiendam litem pupil.
lorum pro termino non comparent. Delatris Bratoglowa
bedąc supplere defectum minorennis nie moze gdyz
fama in se desinit ex Conditione sexus sui y Prawo
y tego niezaleca minorenna nie przez ſie agere
niemoga gdyz ni ca status inhabilitate wedlug
Prawa liberam contestari nequeunt rowszem ex prasen:
pto legis publicis ad statum legitimam iest vin
to vestitum. Statut Wolynski Articulo 9 Capi: mo
tytulo o Mandatiech et Articulo tertio eiusdem Cap:
mi o Pokoiu pospolitym tak definiuie. Ze ten poko
pospolity uzrusza ktory ſie przeciw krolowi bontuie.
Pokoy pospolity uzrusza ku szkodzie Rzeczypospo:
litey a Pokoy zas pospolity sam przedzi iuxta Capi: zamu
Art: 22dum et Art: 23dum o Powodzie gwalcie. 18 Art: mo
Capi: eiusd: mo Gdyby na Slachtnosc nadiechał na
gwalt pospolity sam przedzki dwanascie nobli placzi kaze

wszystkim

Incendiorum depopulatrix fama

Non omne illicitum ponitur sed illud demum quod Lex statuit eē delictum nominata delicta ut Invasio hostium Raptus & Innominata ut verberare Domum ingredi & sunt hæc nomina delictorum.
Ordinaria delicta quæ Lege certam et determinatam habent pœnam. Extraordinaria quæ non habent sed arbitrio Judicis relinquantur quæ delicti variationes.
Plura delicta ad eundem finem eodem tempore commissa una pœna et nō pluribus puniuntur: quando Principale et majus delictum non poterat sine alijs committi. Ut homicidium nō potest committi sine vulnere nec vulnus sine armis ora hæc ad unum finem tendebant nec sunt separata vel distincta uno eodem tempore.
Delictum Casu Impetu commissum pro damno iniuria et facinore accipitur. Maleficium quasi malum officium ab efficiendo seu malefactura dicitur. Delicti gravitas vel levitas cognoscitur ex illius qualitatibus et circumstantijs facti Personæ armorum loci temporis, modi ordinis delictum iniuria privata. ut diversificans delictum pœna commensuranda delicto et illius qualitati correspondere debet.
Incendiarij dicuntur qui animo hostili aut violenti ignem inferunt tectis segeti & agminatim fata exuri tecta divi prædas hominum pecorumq; agi. Urbes diruitas. mœnia solo æquata, populationes agrorum, incendia segetes adustas sterni.

Culposum non dolosum.

Justa atq; probata causa excusat a Dolo.

Dolus inse habet malitiam et animum delinquendi
Temeritas culpam et imprudentiam, inconsulto fra-
cundiâ calore.

23. # Vtrum resignans lite-
ras alienas crimina
ri possit.

Pro

Nulle to conducit ad fidem publicam conseruandam
zebj literarum sigilla et insignia zostawaly mnoiata.
abij y Listij same otwierane ani przez niego czyi-
tane niebyli ale komu należą cale y nienaruszone
oddawane byli. Interest enim omnis cuiusq; arcana
sua nemini pandi. Pakowy Ewy Listy cudze odpie-
czętuya listy contenta ich wyiadaia zdaią e Vita
hna societatem quoq; humanam et amicorum absen-
tium secreta colloquia znosi zkąd posphcie iż lator
Epistolæ często suspectus e cum non est etiam Listy
swe podufałemu zniemęmy zaufi tak podufałec con-
uoditas dispigitauit literas in detrimentum zlecą-
cego albo ich mieddat tomu cui Mandatum
rozbierendi susceperat y oszem one aduersario pan-
dens et manifestans otworzył przez corruptus legen-
das subiecit lubo tak faciendo Inuitus causa secreta
Listy publikował ipso facto pro Epistola prodita te-

neba-

retur. ÿ zako śmiminis falsi reus ma bydz Jadzonÿ gdysz
w tallowym nad rzece est dolus quidam versutior et
improbior planeq affectatus et oblatus fuerit alium
orum fallatiarum et impostiarum w sobie zamÿka:
iącÿ. miał listow albo nieprzyiemnowe albo receptas
fidelter podsentowac miasto tego sui compendÿ causa.
powinnosc otworzyć co w nich było rozkazował a upad
załym ÿ dissolucyen przÿnosił. Lex ad oē ex eo in:
tuitu lubo alienarum literarum effractor obligaty
transmittendi zostawał ÿ Listow temu ad quem
perferendas receperat n śatis fidelitr oddał ale
scienis volensq innemu one restituit quam cui
restituere mandatum susceperat ÿ te obsignatas
n' resignauit zadz resignatas et reclusas ab aliq
inspectas intervat tantom obsignatas n' resignauit
nec occlusas legi contentaq earum n' euulgauit Listÿ
nasze multi sunt legati nostri pleto reverans et
violans literas zakby tez takowÿ literarum effractor
violavit Jus Gentium quo prohibent Legati vio:
lari oīs iniustitia est peccatum. A ten qua Justitia
se trzebił qui data fide recepit arcanum amici tegoż
że powinien abscondere ÿ zako depositum zakie ser:
uare wydał euulgował publikował. Proprium ta
rzecz fidei officium servare secretum proximi zadz
tęn ktory z trefunku List otworzył cudzy ÿ przeczÿ:
tał proximi e secreti servandi daleko mniey ktoż
wziął to na się przÿiął ÿ w to dał słowo swoie
całe co powierzono oddać znosi tęn Custodiam rei
concreditę debitam znosi ÿ Prawo tak tego co posyła
zako ÿ tego co do niego posyła do Listow należące.

gogotowiu w rzeczy tak powaznij ktora celare temebat
ij wkłowij slusznie zatym ex defecto Consilio nata-
bile damnum et dispendium temeri może. Aż ten ktoż
per incuriam extorsit secretum listu portitori rego
on wijdawszy lub tesz u przenaczego przeczytawszy
chce tym Listym dowodzic aduersus scribentem. Kto-
może w tey mierze ullam facere probationem ad eius
notitiam re probato modo delinquendo peruenit.

Contra

Kazdym sądzie nullius criminis reus zostawać
musi. ktoż per errorem albo tesz simplicitatem suam
et imperitiam list otworzył onądz rozumieiąc że
ztąd nikomu zadnej szkody albo zgorszenie nastanie ij niko-
mu nieszkodzi owszem mniemaiąc żeby do niego
list miał bydź pisany ponieważ tymże rego Imie-
niem ktorego ij tamten co do niego należał iest
tytułowany pogotowiu że Vinculum tylko Episto-
lae solvit. Epistolam ipsam non legit ani komu
innemu przebrit legendam. Lex autem de eo tan-
tum loquitur qui improbe ayerueit et legerit. co
większa w tym liście nie ma takowego mieszanij kto
zkądby aborsi aliqua posit Spuria ani Clari-
simi Dei gloriae celebritati et famae niczym
ztąd dotknąć zaczym iż takowa literarum apo-
tura niebyła nocina tak tez pana locum nullate-
nus stanowi niemoże a nade wszytko non magno-
pere culpandum quem rubus dolor ad tamovad
literarum resignationem impulit. Otworzył List

Vanie

Vane liberas se portare timens zakosz z dnigich Listow 195
prodotonium Conarliwa onemi pisane detectum trudno
takowemu mieć za złe owo ij podczas woyny pnej:
mniey listy a pnieczy to Culpabile niebyła. co dla pnie:
strogi ij calosci bijwa.

Cuius Imperialis

Nec Superiorem nec parem agnoscit
Dat Leges alijs a nemine accipit.
Amplitudinem Titulorum ambit.

Aliud est Libertas aliud Licentia illa cum Legibus ui:
uit hæc Leges excubit in neminem ui aut Imperio
sed Legi de Iudicio agere iuet opprimit illa non
libertas sub illa sed seruitus et oppressio. Oppressio
autem et uis inuidiosa tyrannica, nefaria, truci:
lenta. seruitutem in libertatem induxit dismembrans
Ciues accessos unitos absolute a medio ad scitos tol:
lere opprimens. Bonis ac prærogatiuis exuere Legum
obseruantiam simulare, eas transgredi non punire
quinimo flagitijs et sceleribus ditari.

Amplificatur Respublica cum Populus multiplie:
catur cum alienis Regni Ciues ad nostrum accedunt
cum sit aliquorum deditio spontanea amplificatu
illa diminuit alios exterminans nonnullos disturbans. J.

Non e Libertas ut pro arbitrio uiuas tanq; in po:
testate sed ut Magistratui obedias Vitam ad ratio:
nes Legum; normam componas. Depopulatores Li:
bertatum ac violatores Legum constituti Hostes
Patriæ sunt.

Wszytkie Rzeczpospolita, wszystkie status, wszystkie ordines
et Dignitates za zachodzi mieniia tanta Publica.

ni hoc quoq; Regni theatro publico cognosci et vindicari debet Jako Maiestas ni plenitudine authoritatis non ni vocabulo consistit tak usurpatia furia nad mocznym zwierzchosci miała procedere ab authoritate Regia. po: nieważ officia wszytkie a Rege et Lege prosedunt Lex tij priulatus priulatum exercuisti tyrannidem non autem aliquod delegatum nomen exercitus es.

24 *Vtrum Scriptura Sigillo Solo et quidem obsoleto Obsignata sine subscriptione manus fidem habere possit?*

Pro

Nadloma to wszytkim iż ad evitandas falsitates usum Sigillorum introductum eć gdyż pieczęć y pismo mogą snadnie zfałszowane bydź może zkąd wsus sigilli w ladych stanowieniach zost zwyczayny ut vi fides et probatio omnibus pateat albowiem pieczęć kazdego samey mieczy fidem et veritatem zdasię denotare. Dlatego gdy kto pieczęć swoię do Cerographu przyłozył tak to wazno iakoby ten wszytek rzecz swoią pisał albo y podpisał. Apponunt autem Sigilla vi rei voluntatis consensus approbationis et perfectionis. Dwie: czyć tedy Pieczęci swoiey bodno Sigillum fidem facit et Cum testium supplet. Wielka to zawsze sprawa Sigillo sui fide non stetispet nihil bonae fidei magis

convenit

conuenit quas ut rerum prostituere quas Komine et chan:
tate muniens. Bÿ wzdy Jednego zadnego przÿ tym Dosmie pie:
cec bÿla znosmeysza by rzecz Contradictą sluszec ale tak
wiele Pieczęci rożnych rzeczy przysłonięch rerum sigillum
probet testimonium et omnem suspicionem removet ex
sigillorum pluralitate plenior fides dlatego datam sigillo
fidem seruandam ec. a że podpisu niemasz że literÿ w Pie:
częci niecale sprzechniate indicią to sa suspitionis non
veritatis suspitioni non deest nunqm argumentū Lecz
do Prawa mowiąc rei certā demonstratū frustra adij:
citur demonstrāt cosz iusz po podpisie kiedÿ accepcens
signum etiam signatum amplexus est esse dicendus est.
tak ÿ Annulum sponsatorium biorąc radby ruszyć
ÿ Jame postrzebioną ex signo cognoscit signatum tego
Contrakt bÿdz musi pieczęci Przodkowie.
Klasi gdÿ z Soby Contraktowali in paucalis literis a
na Pieczęci omnia ponebant fidei fermenta. Sigillum
e septum fidei w kazdym Jadzie w kazdym Wszedzie et
quodlibet in loco sigilla fides adhibetur. ÿ Conclusia da
semper et ab deo optimis subnixa fuit rationibus.
Że quod communiter fieri solet factum ce presumitur.
aż ut plurimum sigilla de voluntate eorum ad quos
pertinet apponuntur. Fedÿ aby to miało bÿć ementitū
sigillum co aduersatur ratiōi sigillum e Imago sub:
stantiā hinc sigillantis seu eius cuius nomine e
appositum presentiam significans. Tak Mandaty Vni:
wersały Krzyżackie pieczętowane probationem probatam
non vero probandam inducunt. Sigilla Personarum
Iuris distinctionem habentium magna efficacia ce
in probando maiorem ipsa scripta fidem faciunt. Tak
ÿ Królow Xięzat solum eorum sigillum suffuerun

inualuit. gdyż Principium Anana omnibus patere nodebat
Pak Listy Papieskie ktore Bullam Pontificum zowiemy
podpisu samego Sumi Pontificis niemaią a zednak w le-
teras eius plumbatas widemus zupełną w Wszystkich maią
Quo ni pasu podobno dlatego appensia bywa plumbata
ut diuturniora diplomata forent. Bullam zas bodaj
niżsądzą iż iako naudoziech ze dzow owo bombol
albo wedle Łacinę Bulla snadnie powstanie et cito
moueatur citoż defecit. Pak też dignitas tak wyssoka et
illud eius insigne tanqm aquâ turgiditate fluitante
et descendente w krotce znikaiąc może. Zkąd circa
inaugurationem non widebis dies Pobi intimią Dro-
ne takie Papieskie ktore w garuis negotiis na Papie-
że wychodzi zwykło annula Piscatoris zapieczeto-
wane a tylko secretarij signo subscribowane pro aue
thentico zawsze habetur et acceptatur. nie zinszey
pewnie przyczyny iedno iż maioris praecellentiâ et
dignitatis sigillum maius e documentum. Pogotowiu
Sumemi Pontificis Romani z dworgo podemnenbey
Roma caput mundi rządzi Cybo frena rotundi Test to-
tak ze Verba adiuncta sunt ad uoluntatem declaran-
dam ale zadnym Signis eadem uoluntas demonstrari ne-
quit. Alexandri Wielki lubo to non e'ore Iudicio
tamen woli swoiey wyraził gdy Annulum Potestatis
Zdrugiey z Pałacu swego Pordicâ oddał. y tym samym
electem ubazał. Tak ze dowiedzeniu oni apposuit delictum
et digito suo Signatorium annulum tanqm silentij mo-
numentum. Ale się tknie Roma starosci ponieważ
zwyczaiego to go razu niemoże yowczym mni zest da-
wnieyszę tym pewnieysze. Sancta enim Vice et reuerentia

Antiquitatis

Contra

Nieh taki kto chce Dikurs o Pieczęci czyni lecz pospo-
litym rozumieniem rzecz Łotwis nowi exprossa ad quam fa-
cto facilo standum. Signatio exsigillao kazda n̄ pendet
ex proprietate vel materia sygilli sed ex fide testantis woze-
laka signatura ad essentiam Contractus mieralezy ani nac
nieczym ze Contraktowi ale faciliorem probationem
rei acta stanowi moze. Sygilla per se nihil loquuntur sine
subscriptione owszem za mania dalecko wiecey rzeczy w
sygillo literarum substantia n̄ consistit y rzeczi sygil-
gilla obscura incognita dubia lasa corrupta inuenta
et negata regulariter nihil probant. Bij y sto bysto
takich pieczęci rzednak fidem n̄ faciunt cum eadem sit
ratio in centum quam in uno. Takze y to sygillum quod
n̄ satis se ostendit in forma empodzionis uel cuius
litera non satis conspicua nec apparentes aut n̄ legibile
minimeq; intelligibiles sunt. sygillum dici non men-
tur nihilq; probat et talibus sygillis fides adhibenda
esset dolis ac fraudibus hominum faebus esset dolus
Pneto solum sygillum n̄ sufficit requiritur subscriptis
quia sygillum facilius est mutari q̄m subscriptionem
Rado integra sygilla maiorem fidem ueptis habent
pogotowiu ze sygillum circa conuba receptum morem
znayduie sie. In contrarium suadentibus literis de-
rogant sygillatis. Vera enim uox è uera et plena
probatio sygillum autem presumpta uera autem pro-
batio derogat presumptæ. Antiego consuetudo La-
tina nieste y stylus tey Curiæ Koroj aliquibi Vem Legis

habet. Nie ieſt zwyczaynỹ ſigillum et ſubſcriptio ſimul.
iunctæ arguit mentem magis deliberatam. Ieſt bez podpiſu
zdaſie ſie rzeczỹ że per errorem w omnibus zabieyſi ſigillatum
maiorem ipſa ſcriptura fidem faci. Więc do tego ſigillu
ni his ſolum probat quibus annexum eſt. Nowadana rzecz
abỹ do takiego Dumu takowa Pieczęć miała bỹć przy:
kładana. Jama tedy Pieczęć tak wielkiey y poważney
rzeczỹ ſtatuere fidem niemoże a przeto rzeczą że ani pod:
piſowo ani ſwiadkowie przy Pieczęci niemaią zadnych.
Quanto plura ſigna et ſolennia adhibentur. tanto maior
et plenior adhibetur ratio certitudinis et veritatis dec.
legendæ et minor occaſio falſitatis et erroris. Defe:
ctus tedy wtym defectus characteris impedit effectum
rei pana ſunt non że etnon apparere a wtey Pieczęci
y literki mianuiące ſigillum tako że debet eſt ni Noto:
nem ſigillantem deduci tako nomen ma bỹć rei
conuenions tak tarcz y ſigillum ma mieć ni Circu lo
orbiculares literas et characteres qui inſcripta ſigilli
ſint ktore poſpolicie Circumſcriptionem zowiemy zeby
były y w owym obrzęgu Pieczęci characteres cognosci:
biles et intelligibiles z ktorychby innotescere queat cuius
ſigillum ſit et dici meretur. cum Nomine ſigillantis
apparere debent. bo iakże Pieczęć non ſatis ſe oſtendit
ni forma impreſſionis uel literæ non ſatis conſpiciæ
et legibiles perſona nesz że nihil probant Nomen ſi:
gillantis debet eſſe ni ſigillo. Więc y locus wątpliwy
ubi ponitur ſigillum nadto ſigillando et ſubſcribendo
zawiſła tez quædam prædebilis maior prius ſigil:
lare debet ſit uenia uerbo ale obawiać ſię tyle rzeczo
y pieczęć ſama y Pismo niebyło in omnibus et per
omnia impropietowane. Powiadaią prawni że omnia

Confir.

confirmatio consensum consensus autem omnem scientiam
qm error excludit praesupponit. Nam confirmare non
dicitur alicuius factum quod ignorat. Niepodobna nasz aby
człowiek tak wielki uważny rozsądny miał takie rzeczy
przeczytować gdyby onich że takowe są pewnie wiedział.
albo niewiedział. albo mu podniósł uczyniony sigilla Ju-
stitiæ Divinæ sunt instrumenta zwłaszcza urzędowe et
sancta signacula quæ mitigilati falsitati et nimiæ
illi postigendæ adhibere nefas est quæ facile fieri
possunt ea Leges præsumere non solent ad illa adapta-
ri debeant quæ communiter et ut plurimum non
quæ difficulter et raro evenire solent. Malo z takich
co fałsz sigilla conficiunt. adulterant, corrumpunt sup-
primunt, deturpant abrasunt sigillum i przestępstwa au-
thoritatis symbolum. Toby człek tak zacny miał
dotego authoritatem przebrać swoim kłorego Dignitas
cum indignitatem znieszoby niemogła żadna miara

25 # Verum Stemma Vsur pans sibi alienum sit puniendus.

Pro

Luze Poeta &c. przedtym

Mos erat antiquis ut bellica castra secutis
Nomina pro meritis aptataq; signa darent.
Sic famam virtus testem Martisq; labores
Signis ornatos convenit esse suis.

Teraz niegdyszego zas wielku ni prudzcpo ozá nuunt Virtutem
parci sed habent insigma pluros. Jus tymi czasy
niestytko nadanij militer cum emeritis zarowno sie niesą
ale tez Plebeij impares bedąc pariter zednak z Szlachtą
censeri nolunt. Do czego plenumq; pne z premiadze con-
tendunt. Mnemonicę nato ze ad honora insignia non
ambitiosa nec pretio sed probatis vitis testimonio est
deueniendum. gdyż secundi intemerutum non propriè
dant sed prosthuunt insignium decora. Rowni mini-
me virtuosa quod vi n potest dolo euertit per fas
per nefas prnisq; do Szlachectwa, dopiniego y tak Insi-
gnia Virtutis sine virtute assequitur chor no nisi pud:
ter nomen nihil est. Virtutis autem iusta. estimatio ra:
cet non in otio imbellibus quod sola est Equestris ordinis
Dignitas sed fortibus testatis virtutis merito parta. Stu
aliquid nec in Cælum dupites te tollere factis. Alle po:
zwolusz ij nieco corruptis moribus esse asinus pardum
uocet et formica Leonem gdyż quis nie at tamen
non et arator erit. Jego rodzaik tez uzierzpku starom
Szego pozwolic komu trudno aby sto w Insigniá domu
Szlacheckiego y zo Herby czyic miedzy mysmo rodzie:
rac y onych temare zazywac nimm sq herbowac
usprzeciwiac y ze iest stemmatycus nielichko herbowany
ale y powinny y pokrewny sławie zdobic sila zatym
ludzi na tym kuyp zawodzic wstyd y chanbe podaiącemu
Domowi czyine. Wiadomo to kazdemu że Insigniá
Nobilium to iest herby virtutis sunt prodnia et ve:
rum gestarum testimonia. Które stemmata et arma
Familiam nadawac zwykła Virtus Militaris et heroica
Ktod pospolicie widzimy Insigniá Nobilium cum
aperta Plebeiorum uero et popularium eum Clausa

galea

galea Palowe Herbow gesta, mina ad posterios tyllo Familiá
Jusá diffundunt, zeby nastepuiące potomstwo ad imitan-
das Maiorum swoiũm uirtutes tym samym inuitarent
zaczym ci Insygnia propriá Familiá sunt decora so-
gorzur ze niemaiący Jus agnationis ani gentilitatis
nad stirpis Familiá przodkow uzurpuiący one sobie ỹ
przyułaszczaiący fałsi rzeu tenetur: a tym fałsi podra-
Dampnantis consetur. gdyż iniuriosissimum est ab alio
alterius arma usurpari. wolla to abrzipur insygnia
aliena et prędzudicium Familiá ad emulationem ipsig
one sobie assumera. daleko więcey sczyści się tym
ỹ udaiąc się czym nieiest pogotowiu se talem zautans
decipiendi alterum animo seducente niemoze to bydz cedro
cum notabili lassione domus gdyż kto occupat usurpat.
Armorum alienorum et insygnia asserit et arrogat sibi
aliena. Dlatego Constitucia 1633 titulo o woiewodzeniu
Szlachectwa obostrzyła swoiẽ zakas nato zeby te honoris de-
cora et uirtutis przodkow magno studore maiorum pa-
rata ladayto sobie temere nieusurpował ỹ Ludzie prosta-
go stanu artibus illicitis to Tytułẽ ỹ przodkow słyn-
chachie zeby się wdzięczne nieważyli. Powszechna to
uwrzyłkich narodow ut qui alijs praecellentiores exhi-
uunt. semper sud laudis et uirtutis quibus ab alijs mi-
nus gloriosis discerni et distingui queant. haberent
indicia. Bydz może że Herbowy zest zakon nowszy
Szlacheckiem mocz longius procedit co maiẽ augetur
et cum generis uetustate plurimorum ornamentorũ
Dignitatem et numerum consuetum habet. Kiech
on ma Insygnia Rodzini swo conuenientia electo
rym się herbuie takie Insygnia non sunt Vsium suum

ani Plowiciuszowi przysłoyne ut enim annos & arbores
fructu suauiores ut plurimum edere solent siquidem status
simile quoddam inuehit quod ex arbusculis robusti adhuc
radicibus arduum atq; acerbum esse solet sed insaniti-
ligo quo deturpiores eo Veros gloriosiores edunt.
Couzelska loco cognominis est apud indigenum dignitas
quæ vult Virtutis ztey ingredi docet hanc progredi non
regredi nam melius est quod est ulterius indies meliora
si fas est sequi on tallowego od przysłoynosci do nieprzy
stoynosci zdalsze polen zmazy y nieslawy za herb sie zonak
sieroc slawny. Aut meritum nobilissimos facit aut ve-
tustas. Za newtonem zkądze ta smiałosc y przysług dotak
stawszythego herbu tesk Obca insignia Obcemu kto
albo ex superiori successione otrzymane albo propria
virtutis gloria albo iusto legitimoq; modo. Hic Cou-
ny ma facta insignia nowitey in Contumeliam alterius
et ambitiose in Contemptum Domu zacnego przez
siebie samego nulla probabili de causa quinimo con-
tra Ius et mores sobie przysłuszone, anielzyslko siebie
ale zacney falsa te iego Insignia dzyn ziemu gestac
nien ieh non competeh. Palione Herby altiorem respi-
cziunt ordinem et altioris Ordinis sunt Insignia
Historyek on contra Legem Innii zazywac quo zi pasku
wspiorac sie conieetura tylko nititur sed authoritate
destituitur. przeto uzurpatis sobi illicitis Insignibus Le-
Innii tanto Dignitatis Insignia sobi arrogare eadem-
q; podam et publice defere mietysłko ad renunciandum
et deponendum onech ma compelli alias arma eadem
deleat cogi et adigi aleby ponieważ sobie za zyzn
Herbowszyn pretextem Tudzi pozawodził y powkodzał pana

Fabi

Jalbi ma prawi Constitutia 1633 wprawdzie mitius agen
uedetur. Gdy mowi aby sie zaden mieszaiył Zgrobiem do
Herbu gnżyiąc ij za powinnego swego przyznał pod uba-
czeniem szlachectwa swego. Rozsie sie ma rozumiec ij na tych
ktorzy wnosyli sie do Herbu cudzego priuatim accedere
ij w cudze sie Herby intruserunt. Constitutia 1607 przy
szłacie szlachectwa ij Dobr stratę przyczynia Constitutia 1589
na ostatnym Dobr priuatia na niestatnym Wieczystanie.
Statut titulo homicidium si quis asserens se Nobilem
et non existens occidatur inuindicabile caput occisi
uznano. a tego aby sobie rad szlachcic na Rok
ij sześc niedziel do Wsie przyszedł. Wstrzymienie
uenius animaduerti ogłosił qui licentiosius delinquant
a ten tak sam tego na robił tedy gruntowi pana
ma bydz karanij.

Contra

Herb ktorym sie pozwany pieczętuie podobny iest praw-
dzie Herbowemu ale nie zednakowy gdyż nullum si-
mile est idem zatym mestusznie powod herbuie Po-
zwanego wyrządzaiąc zeby sobie takiey zyczył z mym decy-
zyey zaka sie między dwiema stronnemi stała ktorzy
sie wolney pieczętowali Glosa. Domiskowanie tako-
we konsekwencyi niemiało. ponieważ tu zadney obu ia bokiem
u obu dwie zrobami głowa a przecaz kardego rożna ij
co to Autor powieda ze taka indifferens insignium dela-
tio permittenda non é ij zład zasciá ij Contentie wrona
decij awnis arma ponitur zabyarąc sie czarna oto ij zakaz
niewolno kazdemu herbować sie tako chce ij czym chce u
mowiij kaz sobie depingere arma modo dolus abest.

Dlatego to było herby są od Ludzi zawzięte ad separationem familiarum a Familij separent gdyż zako rzut Confusio Mater Ignorantiæ tak distinctio è Mater perspicuitatis zaczym są rodne są publica Insignia które significandæ seu demonstrandæ alicuius Dignitatis Nobilitatis q eminentiæ publica authoritate sunt constituta a Drugie virginia sunt privata które sobie kto privato arbitrio pro libitu ex animi sententia ad nominis seu pronominis vel cognominis similitudinem aliudve voluntatis placitum sui exprimendi causa assumit Tedy pozwany iż swego herbu tylko zażywa tudzież oto zażywać nie ma y Lubo to arma gentilitia Principis genoscio concessa maiorem præstent dignitatem quam ea quibuis privata sibi sumpsit facultate wszakże y to gdyby ultra quantum gradum processerint parem cum illis conferunt Nobilitatem. Longo tempore proclo determinare quam terminum intelligere daleko więcey Criminowac vti falsarium nie rozumiawszy czyiego armigerium. Acosie tknie Actorowey starozytności prawda że antiquitati debetur reverentia alec tez y to Prawda. że antiquitas plerumq; Errorum mater. Bo enim antiquitas est obseura. pospolicie Exordia Insignium opinionibus asserunt et sicut magnorum fluminum decursus noti sunt Ortus vero autem originis primos fontesque unde deriuant. Pakze tez starozytnych Insignium Orbus tak starozytnością takze się pozwany pisać wyborznie może tako y Actor zkąd ni appareatte prioritate vel posteritate horum Insignium niemoże

się

sie wtey mierze powod przez Lozwanego bydz ukrzywdzonym
skarzyc gdyz tak ten zako ono ma posobie antiquitatem
et titulum y obadwa mogą eandem Possessionis sed assigna-
re causam to iest stanowistwoi Gnodkorospowich. quo iniqu-
su iz sąy obadwa Pares y rodzi drugiego z mozego
niechcia niema tesz zeden od drugiego w tym wiecey
Sędz inquirowany y Sędzia miały miedzy niemi de
cernowac uti postulatis ita postulentis. Nie powinien
bowiem nikt in rebus certis fortuna viribus se submit-
tere aut facti quaestionem forti subijcere communem esse
ce Virginis genitricem nec debet ignorantiae
sozia ad fidem faciendam adduci sed ratio veritatis con-
sulta ex temporum vetustate inuestigari et exemplo-
rum authoritate comprobari. Malos takowych Fa
milij ktorych Gnodkowie ni prawnicy wiadomi
chcieli Gnodkowie ni prawnicy wiadomi
causam zako we Wloszech Columneti a Columna Cash:
tiones a Castello Criuelli a Cribro Rouerij a Robor
ereo w Polszcze znayduiesz bardzo sila ktorych
Slonina Insignibus respondent a dobrak starozy:
mocnswoi szlacheckq marq. Gneto olych Herbach
ex tot opinionibus illam quae tutior rationi expe-
gentiae et naturae conuenientior visa fuerit sequen-
dam. quodq Veritati magis sit consonum variis
gestaminibus tum Castorum tum dispectionum
atq in sculptorum vti illis animalium figuranum
familias diuersi. Bralogłowa zacna Slonina
Blania za zywota swego kazała sobie grobowiec

wystawuie z Herbem trzech Koron y napisem takowe.

Tres Stalos proceres terris ego Blanka Latinis
Regnantes vidi Filia, Rupta, Lavens.

Dawnie znac ona była et Regis filia et Regis Vxor et Regis Mater to y ta prywatnie herb sobie ustanowiła aniżeli herb herbem Kostawa Rationi quippe conueniens simbolum. Nasi Zakonnicy nasi Koronni nagłe wzięli swoich Koroney nosza ut sint quasi Regis sectatio ni Virtute Regentes ac omnia tempora deponentes ta bowiem ich nasis Capitis znaczy zkąd obaczyć każdy może ze ea signis attribuuntur quae rerum significatarum sunt propria tak y Summi Pontifices trina Corona w Herbownym dostoienstwa swego używaniu iż Affrica et Europa Ecclesiarum est Caput albolize ma władzą ni Celum Terram et Infernum. Biskupia owa Mitra Bicornis iest znakiem Officij eius Episcopalis ut scientem utriusq testamenti Capitis sui ornamentum agnoscat. Kwiatony niemo zwierząt rozmaitych figury pewne Drzewa nawet kwiecie y ziela za Herb sobie wzięli. Naprzykład Roza kto za się wiele zacnych familij herbuie podobno zkąd iż delectat ni visu, recreat ni olfactu confortat ni gustu y cos ma w sobie mistycum. Albowiem mimo ut Rosa zebysię człowiek nie macerował earum rerum desiderio quae recreari restituiq non possunt zako że Młodość kogo odbiegała uroda odpadła siły opuściły fortuna ustąpiła cuż to niepewnego niepewnowłosane nazwy ut nisi Rosa e gratiis ita nihil minus diuturnum. Rosam quis praetenyt ne quidem

Stenum

itenum ne quidve ruosum semel prateritam Rosam habebit
enim suum tempus sed perbreue ij necij mile przyiemne
Roza Pedzie honestowali Ot Rosetum plantat Rosas cer.
uicem Roseam gdy co lubego tylo przezywali
nawet mowe gladka udatna Rosas loqui audisses.
Rusali w swoich Wotach quidquid calcauerit hic Rosa
fiat Kadli za dawnego wieku Zuycrawcy dawali Vi:
cti Victorid signum herbam trawe ziela rznego dawa
znac se Serra et altrice humo ac ipsa cedere humatio:
ne Znawszym kto za herb stanowil abij po smierzi glowa
Dwanstego Wiencem przybrana byla et sit caput deus
Serbis redimitum. ea quippe signis attribuunt quod
rerum signifikatarum sunt propria. Wience to na gło:
wie Znatego polozone znakem sa ze superatis
uitd laboribus nactus est victoriam. Obracania
Dmatego nogami kudzuzione tangm n reuerse
rem. W slubnych owych przeszczeniach y w tych
zawsze znak herbowy zloto znakiem y herbem est
punitatis Okraglosc przeszcienia perennitatis iz
Przeszcienny Okrak et circulus nes principium
nes finem habet dextras iunctas innodatarum
uoluntatum. Signum od dextram owozgola ex si:
gnis signatum cognoscitur. Pak za starych lat
Gosciowi przed potrzaznami sol kladzione formi:
tatem amicitiad designando durationis enim
causa sal adhibebatur. A gdy kogo znieszcy Vnij
Slono sal signum sterilitatis Sgno gdy se znas
kazdy prawdziwy Katolik zegna od czola swego
Zegnanie poczyna iz in fronte sedet Diabolus

abÿ takowym zegnania początkiem descensum e Celis in terras Numinis nostri indicaret. potym albowiem ktore scilicet vi dextram pupillam zegnanie swe koncżÿ albowiem in deabus Bonorum Operum motivo decli: nat. Cesarzow Rzymskich Szata była Purpura ktora znaczyła Sanguinis imperium et Necis inferendæ potestatem. Cuz głowę swoią wiązali takąż koszto: wną Szaggarką ktorą cesarzowa iedna zagarbić się chciała pisze Historyk execrabilem faseiam cum laqueum ex ea fecisset. et suspendium testandi fracta eset ne nunc quidem aiebat se wi es. Innszych takowiele insignium wieku niemasz ktore originem niemaią tylko ex signis eorum noscuntur signata. Zkąd Szlachcic tak Nobilissima quedą nepotum poczo poszło gdyż rehze originem ukazać niemogą dy: mnować miano ÿ owego znaku ÿ herbu Origi: nem kto wÿwiodzie. Ktorÿ tak opisuią. Infans tam a Serpente ad costas usq; denovatum Capite tenus ex ictu prominentem. Rozni rozmieszonim a wszÿscÿ mi pewnego niektorÿ ÿ od Alexandra wielkiego początek iego Swoią zabby się tym herbem miał zkąd herbowac iż Matka iego z Borkiem na: kimsi Poganskim w postaci przÿiemnej Smoczÿ do niej przychodzącym spłodzić go miała przez znaki Ludzie nietylko tego ÿ rozniecą między sobą czÿnichi ale ÿ wolą swoią wÿrazali. Daie Histo: ryk iż Dariuszowi Krolowi Perskiemu posłali Scythą Arium, murem, ranam, et quinq; sagittas rozumiał Krol zemu się przez te znaki ze wszÿtkim poddaią.

wÿkład

wyßlad znakow po sobie czynąc iż się myśl w Xięgi wodzi
y zboża iako y człowiek używa. Xięgę podaią swoię. Zaba
zas iż in aquis nascitur przeto wodą przy Xięgi oddaią
wszystkie. A ptak iż est homini assimilis lotym także
przez swe pierze y skrzydła. Xięgi swoie. Lecz rozumniejszy macierz to Romaczy usły-
sza. Rusi effech ut Rana mordiatis ni paludes i remna-
bitis unde uenistis, his in sagittis confech. A niżyłko
przez znaki ale y przez litery wyznaki intencye swo-
ie. Na przykład one dwie skłonne sławne w Domu
znacznego Xięgi napisane S.P. sole Lace
Lecz malowania także sposobne iako ono przy tym
Wierszu było Nobis non rumpit furnus amores.
Kiedyż Meritum Nobilissimos facit patet z onego
przypadku Proponowano było niekiedy prądnieiszy
qui prius murum ascenderit tak prądnium habeto
trafiło się że dwaj pari conatu simul ascendent.
gadka była ubi prämium debeatur. Jedni mowili
neutri alo ex ich Verborum propositi prądniej qui
primus ascenderit. Alter alteri impedimento fuit
Couchsza vitae pares non potest esse victoria. Drudzy
radzili propositum prądnium dividuum facere gdyż
by to intentum było neutrum prądnium potem cum
meritus st uterq. Przez tego rozumieią bysli iż
ieśli prądnium divisionem recepit mogło esse ut
dividatur seu minus quilebet solidum habeat. Osta-
tni tak sądzi aby pierwszemu dostało się wszystko
wtorzemu zaś pierwszego połowica a trzeciemu
zaś pierwszego trzecia część y tak kubo to remu
neranda sunt pericula quod eham prądnijo ho-
norauda. Żadnemu się nie niedostało Kiedyż

tadij ni prednium wjechodzi Virtus militaris peronicij:
Za iest morum Nobilitate minotescere nej uelut in-
cognitis praferendi sunt. qui Virtutis splendore chor
nie z zolnierskiey prd esteris clarescunt. ubi Virtg
non honoratur ibi firma non potest esse Resp: dtur
Virtus honori fu cuius symbola observatione esse
debent. Nobilitas alia datiua alia nativa togatam
militiam semper sagatd militiad amulam fuisse
nec minoris decernendi rationem qm decernendi
fortitudinem. Zawinuaje mowz swoią ij mieczik
tey allegacicy. Sortes erant fortibus et bonis inclu-
duic Bronigine nihil esse Nobilitatis qui simus
non unde simus reputandum. Nemo enim No-
bilium e Cœlo lapsus nemoj Patricionum de Cœlo
missus nullum fas dctur genus in quo erubet
virtus perit omnis in illo genere bona cuius
laus est in Origine sola refutowal niekiedy rasai-
tatores sui w tym sens Nouicius repentina mea
uel ex virtute Nobilitas contemnunt Nouitatem
meam ego illorum ignauiam. Mihi fortunes illis
probra obiectantur despiciunt me faciant idem
Maioribus suis quibus ut mihi ex Virtute Nobili-
tas cœpit nudent honori meo inuident labori
ut periculis per quem illum cepi quod exaliena
sibi virtute arrogant id mihi ex mea noncouedunt.
Nobilitatem peperisse melius qm acceptam cor-
rupisse. Cicatrices aduerso corpore hae sunt imagi-
nes meae hae mea Nobilitas non hereditate
relicta collatus honor. Dignitatem Nobilitatemq;
suam secum trahit. At dirugi monstabilis Paren-
tes mei et luet plebeia Mater an non Manlius

honor

honor Maritorum et genere nobilitant. Nullum in-
signe Matris domus fatetur huic enim sexui non Ma-
gestratus non spolia non triumphi contingere pos-
sunt. mundities, ornatus, cultus, et purpura et per-
petua. foeminarum sunt insignia his illis gaudent
his gloriantur hunc muliebrem mundum non sine
causa Maiores nostri dixerunt. vako baczą familiare
z hominibus oraz sobi ygnoscere nihil alijs remittere.
Jako accusantes augmento honoris alios antecel-
lunt iakby alios ornamento actionis praedecere mieli
alec pace dixerim dalecy sa od tego. Wiec rubrabsie
sumno dostadnio cultui uestium actionisq; quoque
ornamenta miałyby conuenire.

Non dolet Armata Virtus
Alterius fama et paribus non inuidet actis.

Każdy takowy in Virtutem z vniuersus ktory poczi-
wzmu swoy ozdoby miezyey. Sylkos to Zydzi omnibz
insignibus sunt priuati Filiorum Israel signum
erat Pasu. ktory znak referował krzyz Chrystusowy na
ktorym Zydzi Zbawiciela Pana ukrzyzowali a zatym
stuszne in tym hanb odiety. Zazywaią zednak an-
nulos signatorios ea fidei signo in quod Natalis
cuiusq; dies cadit. Krzyzowcowie tez illegitimi iz
nec familiam nec agnationem sequunt Herbo-
wac sie niemogą. Gest tez przyklad w Historiach
naszych gdzie nomen infame et detestandu me-
moriq; abolitum Decretum autem ut superstites
materna gerant stemmata libertate amissa quippe
etiam Libertatis insignia amittit. &c

Do Terminow prawnych y Exceptiey przystępuie

mam Constitutiq 1638 titulo o Dekretach zeby
aby Trybunał sprawo takowych ktore za Prawie opisa-
ne nie są przesłe nieprzyjmowali. za Drugiey tamże
potey Constytutiey Legis expressus textus Causas di-
ffinctas zwykli confunden et subtelia miękac
z sobą aby tam pozywali gdzie ex sua origine natu-
ra et fundamento Legis sprawa należy. Zaczym
iż Trybunał in ea Causa cognoscere non potest Forum
zatym niemoga mieć przed nim. Qui enim in Causa
cognoscere potest Judex competens a zatym przed
nim forum bywa qui non potest incompetens Iu-
dex vocatur: zatym żadnego forum przed nim nie
bywa. Judex debet habere Iurisdictionem talem
qualem Causa postulat secundum Iurisdictionem
suam Ius dziel nam Iurisdictiones confunden-
das non sciunt. Aliorum quoq; Iurisdictio ad
certas personas est restricta aliorum ad certas
causas. Sed Spirituales Causa coram Ecclesiastico
Judice tractantur. Forum niemoze competen-
ver. tylko quod e proprium ex Lege publica depu-
tatum ale ze to imputatium Crimen e extra-
ordinarium bo ani forum ani pana ani Legem
ordinatam habe Pedy iż Trybunał in Crimi-
gis niemoze nic stanowić Inszuy też takowy
ubi non emergentis przed się przypuszczać niepo-
winien.

Citatio ad Eundem Casum

Pro Eo Quando nos non existentes stemma-
tici Domus et familiæ prædicti Actoris nullumq;

Jus

Jus agnationis nec gentilitatis nec stirpis fami-
liæ eius habentes. audetis ausu temerario in Con-
tumeliam et contemptum Domus præfatæ A.B.
contra omne Jus et æquum cum notabili Præ-
judicio eorum nomen Gentilitium ipsorum
proprium sibi temere usurpare seq; quâ publicè
quâ privatim pro A.B. gerere et cognomen eo-
rundem Gnosorum A.B. sibi amplitudine arrogare
quod gestamen Cognominis Gnosiorum A.B. Vobis
C.D. cum de Origine sua tantum C.D. sibi nulla
probabili eâ competere potest nec ad ulla dispo-
sitione Pretestri nullo; Literali documento exhi-
ceri potestis sint Cognomina nostra D. ut sunt
D. origini nostræ conuenientia. Verum ut sitis
præfatorum Gnosorum A.B. Cognominis ad Vobis
tangm intrusoribus nullatenus concedi potest
Jus autem in iuriosissimum sit ab alijs familiæ
decora sibi arripere animos; seducente se esse
A.B. exactæ Jam cognominis familiæ temere
occupare et se illicito modo in Prærogativas
Domus eorum se intrudere et ingerere. Proinde
Citamini ad renunciandum huic Cognomini
et deponendum Cognomen Gnosorum A.B.
Vos compelli et ut Cognomen hoc A.B. de per-
sonis Vestris delectis exigi et adigi patres quoq;
in abreptores familiarum sanctas super Vo
statui et sententiari.

26 Verum Vulnerans in

Cmeterio reus sit Violatæ Immunitatis Ecclesiasticæ.

Pro

Statut nasz koronny tytuło homicidium. Ligicia
post intermissum statum nostrum de homicidjo
in magnam audaciam et insolentiam subditi
nostri Actu gdy nowi nie tam quoq; etiam in sem-
plis medium Domibus tutus esse potest. tym samym
intra Ecclesiam tyllko non vero extra Ecclesiam
reum Violatæ immunitatis Ecclesiasticæ vulne-
rantem facit. Albowiem ta dictio in. In Templi
intrinsecitatem koz e intus Ecclesiam denotat.
Co y Constytucia .1543. tytuło Declaratia porzą-
dzenstwa pospolitego contextem swoym z tuerdza
opisuiąc z Pilnie spolo jne niedyllko na Ulicach
publicznych ale y w Kosciołach y w Domach
swoich bespiecznie bydz niemogą. Zkąd takowa
dobrzanego prawa od kosciola do Cmentarza Ec-
clesiasticam ne munitatem pociągac nikt nie-
może. Albowiem w Constytucyi wyszładoc
z obiego prawa broni tedy tez extensionem
takowy ad Cereatum quadrangulu passuum
Cathedralis Ecclesiæ minoni vero trigintta
nie opis prawny żadz zaden przymowac niema
gdyz niebyłoby to in intus Ecclesiam ale extra

Cultu

Ecclesiam Constitutia 1605 titulo bezpieczeństwo Klasz-
torow Zakonskich y Kościołow eandem immunita-
tem wiedaley pociąga Ecclesiasticam iedno gdyby
Kto był w Kościele samym uiołowaniy prawie bo-
wiem tak mowi cosci o wszystkich Kościołach
ieżliby kto eaa Devotionis do Kościoła przyiechał
albo wstąpił był zabit albowiem rannyy zrzumieć ma.
tor Statutu de templo Każdy wzbaczyć może gdy
uważy trakt iego qui sunt ex Templis et Cenobijs
zapiendi. Gdzie Cmętarz nie iest Kościołem takby
iego immunitas niemogł bydz takowa iaka iest
własna samego Kościoła. Kosciol iest Domus
Dei Domus Orationis o którym Pismo święte sa-
ctuarium meum metuite Ego Dominus elegi mihi
locum istum in Domum sacrificij. Tabernaculum
& Diuinitatis. Propitiatorium Altissimi, et locus
Angelorum Regia Celi Celum ipsum. Cmętarz zas
iest tylko Dormitorium Mortuorum miejsce hu
mandis Defunctorum Cadaueribus deputowane
iż przedtym niegodziło się w kościele Ciał zmarłych
chować tylko Osob Duchownych. Nieposuięcaią
Cmętarzow tak iako sami Kościoł ani Ołtarz święty
na nim odprawuią dlatego Cemetera pospolicie
zowią Agros Dei Pola Boga Ktora Ludzie po-
bożni Zmarłych ich złożyli iako wybornego
zboża siecią w których deposita Corpora resur-
gent in nouissimo die ut grana fructuum
da Pan Bog in perpetuam Vitam producturus
Jest tedy Locus religiosus ale żeby miał bydz

tak facer iako Kościoł azaby tak Immunitas iego iako Ecclesiastica zachowana tego wedle Prawa rozumieć trzeba nietylko z naszego Prawa ale ij ex Annalibus Ecclesiasticis ij rozumieć każdy może że ta immunitas Ecclesiastica extra continetur extra non extenditur. Słowa są Ludowici Aurelij Lensseni które Annalium Ecclesiasticorum Cæsaris Cardinalis Baronij Epitome uczynił które w ij quinto authoris tomo folio 155 item gestam tak opisuie. Stoc tempore cum Saxi quidam Barbari seueritatem Domini metuentes in Ecclesiam armati confugissent sacrisq; obeundis quod altare ipsum tenerent impedimento essent. Clericos qui dimouere illos uolebant uulneribus afficere tum se ipsos uenientes desperantes interfecere ea de causa edita a Theodosio Lex est qua uniuersus templi ambitus non altare tantum totum Regis confugium esse. Sanctum est tum arma in templum inferre uetitæ ipseq; Augustus Legi obtemperaturus sui Corporis custodes arma pro templo deinceps ponere imperauit. Ktorego opisu patrzy że przedtym immunitas tylko u Ołtarza stała a potym za przypadkiem takowym w całym obrębie Kościoła iest declarowana. Przeto iż sanctitas loco ipso debetur nietylko ten iest asylatus immunitatis Ktory w kościele mieni ale ij ten kto ieśli nie rani mieczem pugionem Ktory w kościele sedicionem, facit tumultum excitat clamores et conclamationes mouet impetum committit

Dicimus

Diuinum officium pobulanti animo perturbat ij
na owego tesz zwata qualitatem facit aduertuac
zrzeba. co ludos theatrales monstra larmanum ij in.
sze ludzie festiuitates stroi. Nihil mdcens in
Ecclesijs pewagi debet. Zaczym ij ow takze sacram
Ecclesiæ sadit Dignitatem et sanctimoniam eius
zniolat, co pod ten czas gdij sacrum Missad et
Diuina celebrantur officia ac Verbum Dei prz:
dicatur smie ij wazyjsie nietylko Verbasawi
ale ij Woniferawi uerno tergi ad sanctissimum
sacramentum pileatus zrzucorenter sedere. Sakr M
Kazdij Ecclesiam suo sadawit ausu et illius sa:
cram deturpawit authoritatem. Domum Ora:
tionis, ni Forum contentionis. Ecclesziam nie do:
mam Vastens priuatam niewstydazgi sig po Bia:
łychgłowach ludzie bezymna. nabibus loqui rotam
Cerwicem huc aby illuc waga circumferens lu.
mina. ni Domum Domini zluris ni magna
ueneratione przyic trzeba a przyszedszy ad Di:
uina mistera contemniscere tam Boga accomo:
dat presentiam suam Vbis interest mortalium
tam stol zego Panski furabobhazy stoi u ktorego
ipse Rex Regum et Dominus astat et Dominan:
tium tam pobznemu Kapłanowi u Oltarza
swiętego swoyum corda spiewaiącemu odpowie:
dziales habemus ad Dominum y tego co nell
niezyscielis tam ascendit hominum precatio
et descendit Dei misterium. Co wszytko zi sme
tazowi nienalezy. tedy tesz zgmu anita mmu.

munitas Ecclesiastica należec może. O Kościele to rzeczono pawet a Sanctuario meo nie ośmieliwszy się Iudex Ecclesiasticus de immunitate Ecclesiastica et extensione eius cognoscere debet. Tedy Foro Seculari nie może rabione delicti violationem immunitatis imputowanego dotąd stawiony aż by ta immunitas iż debito subselio cognita będzie.

Contra

Aż uczali Klasztor Kardij mieszt Kościołem opisuje statut titulo Templum zadnakowasz obie partie immunitatis prerogatiwa, gdy obie po polu z sobą per copulam iż zaredno ludzij mowiąc Lud sint etiam ex templo et cenobio capiendi nie z inszey to pewnie przyczyny czyni iedno iż Ecclesia delinquere consueuit quod proxime delinquit. Constitutia 1633 o Proscriptiey mieysca Kościołowi przyległe z Kościołem samym iż immunitate porownywa gdy mowi exceptis fundis Ecclesiasticis occupationibus vulgo pospolitych nie iest ich mieyscach gdzie Kościoły są y z samemi Kościołami Prawym sposobem immunitas Ecclesiastica y extensia tey nigdy ani ukrocona ani w pewney mierze intercludowana bydź może zawsze Matrix seu Ecclesia Cathedralis quadraginta passus per circuitum immunitatis miała mieć vero triginta gdzie nietylko Cmentarze ale y Domy Xięże w teyze odległości pułtuma

zasadz

zasiadle Kościołowi temuż służących tąż ochronią
fig immunitate Ecclesiastica. Quod violatio Ecclesiæ
etiam circuitum eius et fines comprehendit albo-
wiem Cmentarzá accessoria sunt ad Ecclesiam cała
y Kapellá mieysce zaś poswęcone semul cum Eccle-
sia unico ritu consecratur. Dzieło iż accessorium
sequitur naturam sui Principalis tedy też Immu-
nitatem zaką y Kościoł Cmentarz mieć musi Locus
sacer religiosus non est in usus profanos convert-
endus daleko więcey na zabicie walki y krwawe Exam-
ki mamią tych Cmentarze obrocone. Divini Iuris
sunt tam homo redditur humo tam cała tudzi
pobożnych deponuią quorum Corpora templa erant
Dei et organa Spiritus sancti. Jam Processie za-
mentem świętym tam w Zadusznyi dzień y w
inszy czas śpiewaią y Exhortacie odprawuią święte
czym samym Cmentarze sacrificantur per Verbum
Dei. Amplissima bywała y iest immunitas Ec-
clesiastica y na tych a taka że nietylko w Koście-
le na Cmentarzu ale y przy Pasterzu Kościoła onego
gdziekolwiek się locorum obiacat sacrosancte tryj-
mana bywała. Pisze Historia o świętym Hugonie
Biskupie że słowa cum Visitandæ Diœcesis iter
ageret obuiam habuit hominum turbam qui
Iuuem ad suppliciy locum de more ducerent Rus
Episcopum adesse ratus propius pro consequenda
benedictione adduci postulat. eo uiso Episcopus
misericordia motus solutis ait et finite abire
ubi enim Episcopus cum fideli populo congre-
gatus ? ubi est Ecclesia nec minor immunitas

debetur lapidibus viuis qm̃ mortuis niemadawała się
nygdy̆ nikomu znieważa immunitatis Ecclesiasti-
ca. Lod Electij Stefanowska wojziunoś był zeden
diminuendam Ecclesiæ pompam non eam debi-
mento Christiana religionis augendam teraz
widzimy̆ Familij iego nietylko diminutam ale
w drobne robaczki obrocony. Vstawał niegdy̆
tęż immunitatem Ecclesiasticam stwierdzaiąc
Fridericus secundus Regenius Imperator y napi-
sał ad Innocentium secundum Roma dziś tituł-
bans wanyą erroribus acta corrigit et mundi de-
feriet cō caput. Odpisał mu Pontifex.

Vitæ incassum Nomen demergere Lethi
Fluctuat at nunquam merget illa ratis.

Fryderik Fridericus nie powstrzymał się ale znowu
tegosz Innocentium perstringens Subiecił. Fata
volunt stellæ docent, auiumq; volatus. Quod
Fridericus ego Malleus Orbis ero. nowissime
Innocentius pomieniionego Fridericum Cæsaris
nomine indignum ostrzegaiąc ono iego osobie au-
gurium temi za Contrarium. eius et Wierszami

Fata volunt scriptura docet peccata loquunt.
Quod tibi Vita brevis pœna perennis erit.

Tosz z nim potym stało wiadoma historia każdy-
mu niepotrzebuie tedy tę wolą Boską poszą-
nował gdy̆ Agrum Dei obsiangiołował. in quo
Deus suam seminis segetem habet. quam sub
finem mundi tanquam messem maturam
demetet et in Cœleste horreum enuehet ac inferet.

Zatem ja

zisanijs in ignem inextinctum missis. amituist
porco spuszt te ad forum Ecclesiasticum odsylac
gdysz tu nie de Sare ale de pana tyskie erroganda
idzie pogotowiu ze Ecclesiasticum Judicium cen-
sebur magis medicinale gm vindicativum et spi-
rituale potius gm temporale criminales causas
sanguinis niedecernuie a tu zbrodnią tak wielką
srodze ij surowo pokarac trzeba.

27 Verum per Tribunalitium
dicatus Nobilitate eandem
aliquo Medio Juris re-
cuperare possit.

Pro

Tak wiele o Dekretach Tribunalskich Constitu-
tiij a zrednak powagi ij obserwanciey surey niemaią
Dobrze statut pisze sub titulo Leges. Leges condun-
tur in suffragium bonorum morum tak mowi
iż quadam effrenata sensualitate hominum
ad malum declinantium per quod morum et
iustitiæ subuersio obrepit sanctiones et Consti-
tutiones ad machinationes inopinabiles non
sufficiunt. A to ij teraz subo recens stanetia

1633 Constitutia o niewynoszeniu mandatow przegra:
nych na Trybunale sprawach na zniesienie Dekretow
Trybunalskich a iednak smie ij wazyla sie strona pod:
nise actią na zniesienie Dekretu Trybunalskiego
pozorem nowi emergentis et interpretationis Legi
plaszcz causę swoią zeby zatym Consequse Dekretu
nieznaczyla sę zadna zaloby to obreqnalez causa
niebyla conuulsą ex Ea non causam ex Judica:
te non iudicatum stanowi vstawuiąc. Jak Rudy
obleque expacit czego de Iure non valet consequi
iustum est quod ex Lege est quod contra Legem
violentum zaczym ij strona pozwana ferro
ignem aperit dum per contrzenia tendit na ten
wiele Praw ij Constytucyey swoią causą obwarowaqsię
zawsze bysta ij rzet iako tenże statut mowi: Di:
uersitas Legum periculosa diuersas enim gene:
rat controuersias et diuersa intelligere et senti:
re cogit, constans debet esse Iustitia ale zebysto
dzis inaczey a zutro inaczey a cobą pewnego
Kiedy było semel locutus est Dominus tak ij
Trybunałowi Ktory appellationes sine appellatio:
ne sądzi tak ij seymowi z ktorym Trybunał w Ko:
wadze ij w Subrogatiwie porownany ij ktory
Vicarium est na Sądzie numen ton nalezy ij
Krzy augusta debent esse mieysca tego Decre:
tepiey ze rodna osoba przez Decret wpadnie ni:
zeli z Dekretu Trybunalskiego rodna litera spaw:
miała. Judex se te bene iudicauit cede exstitid

simale

Si male cede fortuna, nullus Tribunalskie etiam pro decen- 235
tis observandi daleko wiecey same Decreta iudicata
tedy domo iudicare Decreta retractare vel horitatem
Iudiciorum conuellere Leges super Leges iudicare ieszyt
ko to nie insze go nieroszt iedno totum inshitie statum
et ipsam Reipu: inuertere ac pessundare statut titulo
fratres zawsze mowi y wszystkie pisze quamuis
negotia mortua et finita tanqm et quasi contra Na-
turam suscitare difficile est et retractare reperi-
untur tamen non nulli qui coloribus exquisitis
mortua et fenota negotia moliunt et conantur
reuiuicare. Pasuie y ta atlasme dzieie ze coloribus
exquisitis sprawy pregrana chce znosic y szlache-
ctwo adsedzone miec zasie pryssedzone. Prawo pospo-
lite zabiegaiąc sudzkim przemyslom przez ktore do
szlachectwa wiele ich przychodzilo sortelnie y pa-
trząc na to iako sa parabelki testimonia portano-
wilo aby przy swiadectwach Pokrewnych dowod
szlachectwa dispositiami byl uenifikowany nah-
dissimis enim rationibus debet probari Nobilitas
czego gdy strona dowiesc niemoze na same sie swia-
dectwa odwoluiąca nie patrząc na to ze literatoria
documenta. testibus supplori non possunt. Nauia
w prawodzie dispozycyie iakas przytym ale taka
Ktora nec Iuri nec rationi est consona. Qui
vult pervenire ad finem seruat media takze
Kto chce miec szlachectwo przysadzone trzeba zeby
mial wedlug opisu Prawnego Dispozitami ueni-
fikowane. Alias oo receptus a Iure Communi

exorbitans est et imperfecta deductio plene deductis
Equiparari nienoze. zaczym zego szlachectwa odsą-
dzono nieodziwonac, deficiente enim in uno deficit
in omnibus et deficiente qualitate requisita defi-
cit Jus retinendæ dignitatis. In origine totius
rei status includitur treba było dowiesc, ze Bal-
tazar był Florianowym synem ktory cale miał było
szlacheckiem sanguinem ab eo Prægenerationem non
accipiens nec ex commixtione inquinetur Nobilitas
ad Ortus communiter respiciunt Leges ex bono
initio bonus processus ex inicioso inditus zawsze bę-
dzie. Aurili Testes descendentium non probant Prze-
sumptionibus credendum aż tam ij Dispositionem nie-
zawsze usus treba podsypie fu drugi pod czyie mu-
nimenta ij do Genealogiey wtrąci sie cudzy takze
ij deducens stuzyc by miał poprzysięgac ze sąsia-
dzo non corrupit cudzych niezapyta Dispozycyi
ani sie pod cudzą nie podrzyna familią. Rei gravi-
tas pondus defectus numeri hoc testium non
eximeitur urgentiora rationes potrzebuią tego
aby do sąsiadow ij Dispozycie były nawet trzeba-
Inquisitiey. Quidebet enim Informatio habetur pro
plena probatione inducta pospolicie indicant
et presumptio est incerta uczciwalis aby ubi agi-
tur de Justitia merita Personarum non sunt
attendenda za stanego Prawa stanu deductio
Nobilitatis constabat zadko originale statutu
Casimiri otym docet ze per acto Testes Nobiles
de stirpe et Parentella seu descendentes powinien

być

był każdy naganiony Nobilitatem probare suam quoniam
Pestium quatuor ipsum esse Nobilem ex stirpe Patris
et Aviâ Paternâ et alij quatuor ex stirpe Matris
et Aviâ Maternâ eorum Juramentis praestitis depo-
nere powinni byli. Quod ipse sit eorum frater ex
quatuor stirpibus Nobilibus seu arma quatuor
stirpium drzewa vel eadem sunt originem ducens
powage tego województwa szlacheckiego na drugim mie-
scu wyproszenia statut sub titulo furti Lege quemo-
do expurgentur, culpatus de furto tenebitur suam in-
nocentiam Equali ordine vel gravitate et testi-
um numero acsi Nobilitatem suam probaturus
esset clarificare purgare et demonstrare. Przy ta-
kim ochydnym titule statut Criminis purgationem
stronie y compartykuie do Nobilitatis deductionem
patrząc ze ten bywa. ex este fundum Libertatis gdy
się kto niepotrzebnie wdziera w prerogativam
Nobilitatis.

Contra

Nie jest to consuetudo która wedle Constitutiey
1538 na tym zawisła gdyby kto powat ku skaze-
nii skazni ale jest actio pro interpositione
Legis et decisione novi emergentis intentowana
a to z tego fundamentu Jest Constytucya 1538
o województwie szlacheckim w przy swiadkach
Do postrzeżeniu Ziemskiemi Dzały. Opisowanie
ma bydz dowodzone szlacheckie kloby tego nie-
uczynił y uczynić nie mogł choc by był na Urzędzie

albo Dygnitarstwie ma functione cavere Vrząd po
vacanti reputari zkąd quaeritur. ponieważ ta szlach-
ta Woga w Woiskie zrodzeni niemaią dysponicy
a szlachta będąc maiąli rednąk dla niedostatku
w chłopy zako zwyk postrzyżeni ani żadną miarą
podzwignięni drugą. ponieważ tadowego Constitu-
tia functiey Urzędowy odsądza a nie szlachectwa
zezli abrahucaō Nobilitatis przez context Prawa
rozumieć się ma czyli functionis gdyż ci szla-
chectwa odsądzeni w którym razie gdzieżindziey
ma bydź recursus zeli nie do kogla in cuius
Curia iurantur Gwo łaski przy którego boku siedzą
Senatores zakoby Senatores Curiam laborantium.
Vrazon kto na honorze tu subleuatia Wszczerbion
na sławie tu po gleit zrazon kto z szlachectwa
tu po vedentegratią Mareštat Królewski portus
est et praesidium periclitantium laborantium
Constitutia 1607 o Remsach ukazała ty drugie
gdyż mowi: nova emergentia na seymie decidowac
mamy Ferznieyszego emergens Legum casus
sui non habet. nowo indzget auxilio ut aliquid
in Vim Legis statuatur toż ty Druga Constitutia
prawi powiadaiąc że in Vim Legis żaden inszy sąd
tylko sam seym stanowić może Wtąc Constitutia
1563 wyraźnie naznacza seymowe forum komu
o czesc idzie naostatek Lex habet interpretem
Legem quod enim non sunt a Lege a Lege pendent
ktoż może inszy te dwoie dubia Legis resolvo-
wać zedno Król ktory iest moderator Legum.

In Principe

In principali tedy mowiąc coż się to zda abrox torque
ve ad hoc Leges ut homines torqueant, żeby dla nie-
dostatku dla defectu Dispositiji z honoru swego ij
chłopem prostym zostawac będąc kto z urodzenia szla-
chcicem miał być z ujżutij niemogą takowe uchwa-
ły rozumiane być z własne Constitutiones raczeij są
Juris desthtutiones y owszem Noverales takowe
videntur ee Leges durae et inhumanae. Uszythkich
Praw ta iest natura że Leges neminem Ladere
debent a tu iakie Vulnera szlachcic Vbogi od Pra-
wa. od nowi chor iest szlachcicem przecię chłopem
być musi. Summum Jus pospolicie summa Injuri-
ia. ktora ad impossibilia obligatur. tako się zdo-
być na dispositie gdy się niedobyt na Lokosiq uodzić
Lex interpretanda secundum possibile. Arduae et
dedecoris Causae mitissime debent tractari cum
Lege prudentiam revelui magno ponderę astimari
a tu oraz nietylko Junktyeij aleij szlacheckiego z
Inquisitiej bez commiktyeij odsądzono. Coż ma In-
quisitio do wyroku szlacheckiego wrzek tylko
na Inwestygatyją excessow postanowiona, Nobilitas
ex natalibus et sanguine potissimum proveniens
testimonium Consanguineorum principaliter e-
xigitur. Nie dispositią nie Inquisitią zawsze
iest wadzieis naturą testimonium qm doctrinae
argumentum. Dispositiones et Testa pari passu
ambulant. Quo ad probationis effectum na coż
rzaprzemowana Constitutia 1601 ieśli nie ma
mieć skutku pod Dispositie cudze podszyć się kto

moze. Illuminata ich nieprzysięgaią ale swiadkowie po:
Krwawi przysięgaią Constitutia 1588 ij inne de bonis nullo
Iure receptis. Dokadsie tedno Dobr tytuł vżywasc może
dotąd prżyimich szlachcica zostawuią. A tako ni Causa
honoris ma bydz inaczey sądzono postąpiono w ktorego
honoru possessiey z Przodkow swoich dotąd Continuus
Possessor zostawał. In Causa honoris Iura benignius
qm stricthis procedunt. Ktąd titulo testis statutij tego
za szlachcica ma chor Despotskey niema ktory bellum
secuit Possessiones habet interse Vicinos pro Nobili
habetur nawet gdy sie od zwierzchnie przez swiadectwa
Vicinorum lubo Despotskiey nie będzie dowod szlache:
ctwa bywa Veritas quippe contenta e iey probatio.
nibus quibus se manifestare potest. Dzieie lubo to
we wydziała zawzia. iednak semper Virtuti debet ce
locus aż to własnie we iudicata quod aliam post
se non expectat sententiam a tu decisiey trzeba iż
Leges o tymze szlachectwa wyiaśnienie inter se confli:
ctantur iako maią bydz concilionane et ni confli:
ctu earum honorij szlacheckie ochronione. Statut
nasz koronny. sub titulo Lex tak pisze: Iż non
debet reprehensibile iudicari si statuta humana
quandoq; varientur praesertim cum urgens necessi:
tas et eundem ubilibet hoc exprassit. Zatym ijbu
w takim razie dla szlachty obcey ij urgens po:
mienionej Constitutiey nieco opuscic trzeba Nec
enim Cesko tenze statut mowij omnis Lex omnibq
una et commoda ce potest quia necesse est alia
alijs statui eaq; pro ratione temporum et ho

minum plorumq; mutari ac Varian inaczey z dostoi:
troiczyszym inaczey z chudszym obchodzic sie treba y dla:
tego Statut pomienieony sub titulo Leges candientur
in suffragium bonorum morum et eventuum defenicio:
nem na nowe trafunki et emergentes casus nowe
radzi stanowic subsidia Quia gdy mowi: quia Sanctum
sanctione ad decisionem lucidam nodos ambiguo:
tatis plerumq; contingentis non attingunt Quin
ex casuis ac casibus emergentibus nodis quos Quoda:
tia posita mederi non possunt vi dubium nieoczek.
Wielki Powagi są Decreta seymowe a zednak Consti:
tutia 1633 titulo o wywodzeniu Szlachectwa po:
daie sub trutinam Tribunalitiam mowiąc kiedy pier
Dekret seymowy non perscrias Controwersias ale
in Contumaciam albo in Conducto ferowany szlache:
ctwo miał przysądzone tedy znowu ma wywiesc &
Jeśli przysądzone maiący o wywod go przywodzi a zaś
odsądzony od wywodu miał odpadac graue non oper:
tet iudevi cuiusq; retractari Judicium. quia Veri:
tas exagitata saepius magis splendescit in luce. Fru:
ctus Diuinus est Iustitiam saepius recenseri vult
Lex et ratio quod iuotum est etiam iuste fieri in:
fontem recte absolui reum vite condemnari debet
manere quisq; in possessione reputationis suae do:
nec per conuictionem deiciatur. Nie conwinkowa:
niu przeciw pozwanemu a przeciw szlachectwa odsądzonemu. gdy Do:
wod czyniu szlachectwa ono pozwyscięzaią a gdy
go odsądzaią conuenkowac niemaią zkąd priuatio

Libertatis mutatio Statutus ignominia następuie wiecznā
iż tedy publice interest ne Veritas occultetur do wyżwodu
iey non è angustanda probatio pomienioney Constytucyey
Set proprietas ni verbis ale też Set rebus ueritas Legem
ratio commendat. a co to za ratia że kto w dyssponcyą
y Polityką niedostatni dlatego Szlachcicem bywszy Kto:
pem ma bydź Leges huiusmodi nulnitiud essent
peccati. Ius exposcit probationes secundum naturam
Causæ Sedem rerum a ratione colligimus. Wszelka
Causa aut Argumentis aut probatione constat, ow mi
niewyżwodnie pozwany zas wyżwodzioł z obudwu wyżw:
dow y dowodow. ma bydź Convicta. Po niekonwenkcya:
ny y appercy ruinowany nulla lex iusta nisi necessa:
ria niemoże mieć słusznego przyczyny iako te Vlr:
mā necessitatis gdzieby idzie o honor maietność
o wszytko że się Sędzia Prawa trzymał za złe mu mieć
dokonca trudno wszakże miał pomnieć Quæ nimis le:
gatime iudicat illegatime occidet. Multa concedunt
Leges quæ divina patrit Iustitia multa tolerant
quæ non approbant przecię y same Prawa iako
Legista mowi Ipsæ etiam Leges cupiunt ut Iure re:
gant zaczym ubi Ius defecit æquitas supplet ratio
Legis attendanda. in quibus non spirat ut anima in
ipo non vivat Lex et quod Legibus omissum est
non committatur religione Iudicantium Sędziemu
ni przeciwko dano: Se iudicet ut si quos sequare pos:
sit servet in dubijs absoluat a winnego Sędzy to
Lex Legum supervenit pogotowiu ex Veterum legum
Damna apparent Novarum latent. Lex autem fun:
dari debet in ratione et æquitate pomiewaz tedy non

Suo negoc

Suo nec generis sui vitio ale dla defektu dispositicyi y
oppressyey aduersana zupadli. yi zo honorze swym swan.
kowali cum meteriis autem humaniter est agendum
Słuszna rzecz aby elementa Regia resurgant qui acci.
dente fortuna corruerunt. wszak Deorum est dare
non adimere Krolom to samym przyspisano zesa hu.
mani Gouis a cuuando nemo ita cadere debet
in iudicio vt nimijs aduersarij viribus abiectus, ab.
iectus videatur. gratia, potentia, authoritas non ad
salutem sed ad pernitiem Obostwa tego conuersa ka.
duk uprzrzono Dobra wzięto z honoru wyzuto ab
executione zaczęto rzeto zasług use ma zami to wszyt.
ko poczytano. meritorum munus non debet esse in.
nocentis dispendium. wielkiym niesprawiedliwossi to
iest pierwszy ponosi supplicium anizeli Iudicium
y ei chudzięta uz Zołnierska sługa by y dobre slach.
ta rzeczyli. iednak uz za in militia studio Nobilita.
tem merentur bym samym poki sie rycerska bawia
Kaduk by ponick niemial bydz wyprawiony Gdyz
militia iest to officina Virtutis alumna Nobi.
litatis multo sudore parata teraz niebrakow spi.
nosa wita, Zebranyy ze wszytkiego tulaią sie y nad
to rzeczy criminantur. Facile accusatur desertus
auxilio infelicibus inimicos omnes esse fatis est
lapsos non erigere urgere iacentes aut praecipi.
tare inhumanum. Dzy nayman liceat sperare hi.
manti dlatego ad benignitatem non ad seuerita.
tem recurrimus. Quo maius periculum eo pro.
stantius auxilium Regale est grauitati subue.
nire et acerbos casus inire ad melioi fortuna.

mutare gdy tych upadłych redintegrowany będzie honor
natęn czás vim et Vetam Iustitia recipiet suam. Data
est potestas non ut destruas sed construas prosis non
obsis ruues non perdas. A ex Rex est Lingua Legis
Regemq; Lex habet interpretem suum Kiedy żemu
rzko moderatorowi Legum słusznie Legem scriptam
winno Legi interpretandam w tey mierze podaią gdyż
Rex viua Lex et Leges per Leges sunt explicandæ
Trybunałowi tu w bzow nie się nadzieie zawany
żad Trybunał quod ius suum unicuiq; tribuat.
Oddał ten całe wszytko co prawa należało Lex co
rząd prawo sądzitas wijeżdża tu z tego miejsca
ubi ius nouo emergenti otrzymać powinna.

Quo in Passu Mandat kyl Wydany tak Serie.

stat pro Eo: Quia cum Cad Nobilitatis et honoris ita
ardua et grauissima sit, ut pondere et grauitate oēs
alias præcellat causas. unde in ea ubi Capitali etnō
unum sed plures eiusdem Lrs apēd tangenti benigni:
us magis qm strictius aut rigidius Lua procedere
uolunt ipse autem Actor ordinatione sua in cstu:
genium iniuriā per te ipsi illatā a Famulo tuo
Sl: pro Nobilitate meretatus Nobilitatis suā
prodruendam ob tenuitatem sortis Parentum suorū
uxta Decretum Tribunalitium Terrestriu non ua:
lens Dispositionibus probare, ex calamitatis deue:
neris ut eadem Nobilitate in Cuius Possessione

a Maiority

à Maioribus suis accepta in hucusq; continuus exhibuit
Successor privatus fuerit. Proinde cum in suo nec gene-
ris sui vitio sed Duoposition[illegible] Literario
defectu succubuerit, super autem talem casum defectus pri-
vati alio Juris remedio, in casibus usurpari solito supp-
plendi et sublevandi Legis latio expressa non interue-
nit cuius vero Legis interpretatio prout et ipsa homini
cognitio ex praescripto Juris publici nobis in tali ca-
su censenda competit ex probationibusq; nouitur re-
portis et intervenientibus rei veritatem detegi
et non obumbrari publice interest. Ideo audien-
dum et audiendum ex authoritate Nostra Regia
et Conventus Comitiorum Generalium Judicio juri
eidem Actori auxilium Juris eo in casu impendi
ac quoniam Nobilitas ex Natalibus et sanguine po-
tissimum proveniens testimonia Consanguineorum
principaliter eximia debet in suaq; honoris Dispo-
tione quilibet manu tenere tenetur eundem Acto-
rem ex praemissis omnibus redintegrari et restitu-
gratum dignitati honori statui pristino, Nobili-
tatiq; et Condictioni suae Aulae, ac ordini Eque-
stri tum et ribus ac bonis suis omnibus per
Magestatis Nostrae Regiae et Conventus Regni
authoritatem et sententiam in toto et per ota
reddi et plenarie restitui: Vosq; in praemis teneri
obtectis et improperatis Nobilitatis condemnari
ac ad ferendum ad totum quod interest ex ea
causa stringi, Catamini praesentibus Actoris eiusd
immunitati, statui, honori, et fortunis illan-
dati Nostri Literis praesentibus in vim salui Con-

ductus prospiciendo satis ad præmissa Iudex alter. fatuis responsum q. Datum &c.

28 *Verum impura vi oppressa Mulier criminari possit?*

Pro

Niemoże criminałem naciérać ani następować która nietylko na chęć obcowania swego zabawę pozwoliła, ale się też wzaiemnie y wspólnie z niey cieszyła. Dawna Łacina zrazu zdała się bójć, Volens alec potym facta volens. pugnabat tangm quod nunccn nolnit. Teraz poderwą się cżyni y woli w tey mierze swoiey dobrowolnie przez się zapiera rakoz to mogło bydź sine voluntate ubi enim fuit voluptas quomodo abfuit voluntas. daley w tym razie pisać niezrozumie się.

Contra

Łqualconey Białogłowie quisquis hoc quod passa Crimen dederit ipse Crimine insipientiâ n carebit. Iudentiam virtute esse animi et oppresso corpore eam non amitti. Mentem enim peccare non Corpus et unde Consilium abfuerit Culpam abesse. Corpus tantum violatum animus unions. Deze oskarżenia zgwałcona.

Crimen

Crimen erat nostrum si delimita fuissem
Hum sit rapta, meum quod nisi nolle fuit.

Co słusznie bardzo pisze, gdysz sine libertate Voluntas non meretur Nomen Voluntatis mens impudiam facere non Casus solet, et caro corumpi nequit nisi mens fuerit ante corrupta. Dlatego y otrzy drugiey co inuito Cor: pore passa Gwałt w poczet niepryystoynosci tego nie: poczytano. Prawda ze przez taki przypadek białygło: wie poczciwey pudor incutitur zednak volenta con: stantissimo animo pudentia non exuitur. y chocias ty w tey mierze co ciałosci powiesła przecz non no: cet sensus ubi non e consensus zaczym słusznie Cri: minal poniesroney. Pisze Historia Rzymska o Lu: crecyi ktorey obstinatam pudicitiam Sarquinius Sextus per vim stuprum libidine vicit iz lubo to y od Męza y powinnych y od wszystkich posły: nie tak iest zrzucona esst przecz truchi pudentiam per ferrum y niewinną bydac zabita sią, ne pu: tantur quod violenter e passa, cum venerit liben: ter passa si uiuere. Zkąd wybaczyć snadnie quantum crimen e violata pudentia gdy opprobrya y sama sobie niechciała sobie w tey mierze pozwolic mieysca Indul: gentia. Inducuie Historyk querele rzeczy. ktora zawstawszy Męza y przyiaciol uczynila apotiym siebie zabiła. Historyey to są słowa: Ludovici Viro Patrem salue minime inquit. quid enim est salu: Mulieri amissa pudicitia. Vestigia Vim alieni collata in lecto sunt tuo. caterum Corpus tan: tum e violatum animus meus non testis

erit Sed date dextras fidemq; haud impune adultero
fore. Sextus est Tarquinius qui hostis pro hospite priori
nocte vi armatus mihi subijt si uos Vos' ecfis pesti-
ferum hinc absulit gaudium. Dant ordine omnes
Fidem consolantur aegram animi aduertendo nouam
a uaeta in' authorem Debiti mentem parcave non
corpus et unde consilium affuerit culpam absper.
Vos inquit audentis quid illi debeak ego nec offi
peccato absoluo supplicio non libero nec ulla deinde
impudica Lucretia exemplo uiuat.

29 # Verum Medico in crimen vertí debeat Incuratorum Mortes.

Pro

Nieuredzie zakiem na Medyka skarżyć się słuszy
ktory miasto pomocy y ulecżenia przyprawił osmier
nie do konca chorego ale tylko trochę to Powrocic
altrowanego pacyenta swego uczynił to znac
z niedozoru albolí z nieumiejętnosci bylo rzeno
nie z umyslney chciwosci pożytku swego a przytym
też z lzosci choroby ulecżenie w długą murzącą
zwłoc żey niezabiegaiąc a ni uprzemie Lekarstwy
należytemi opatrzaiąc ostrzegi prędkowne daiąc po:
wodzą z Simplicii morbo simplex adhibenda cura
é. Author pomienionij na lekkie chorego zastoka.
nie napisał recepty ingredyencyi zaraz dalnjeszy

talkich

takich ktore sie raczey lethalia anizeli salutifera iako 249
helleborum lapidem laculi y inne wzdyc pospolicie le-
nionibus morbis medicamenta leuia Phementioribus
ualentiora exhibenda accesere cos Chimickiego alterna-
tiui dawaią. Wiadomo zadto to Chimica Medicamenta.
chor nie sq tuta cito curant cito perimunt nec quod
miraculosa uidentur perennant. Doktyk pisze ui-
tanda ee quod depauperant hominem ut ludus in
quo et pecunia amittitur et negotia negliguntur
item uitandus luxus uti depopulatorum opum nec
non alchimia esse noua semper amicos replens in-
terim loculos euacuans alec kaletke szyple y latin-
ter zabija. Medykowie oni slawni obseruandum to
podali cam ad ualetudinem curam ee optimam
quod morborum principia auferat. A Doktor pomia-
niony Origenem agritudinis wyrozumiec nie umie
augmentum icy statum declinationem niezna zaktor
miat umiec morbi tollere causam wiec chorqnecz
trzeba oportune Medycine dawac alboworqm inter
initia n difficilis curatio est si malum inuetera-
uerit rano dicitur zkad ono mowią

Temporibus ualet Medicina data tempore sunt
Et data non apto tempore Vina nocent.

A Pan mily Doctor dopiero z Lekarstwy przyszła
szał gdy choroba gore uzyła, nuz trzeba co zywo
Doctor cobyqo raczey obroci do Krow y mlodzik
byle miał kotke y Ryfi kolnienyk Doctorellus
alle mostychanych y niezwyczaynych Aphorismo
rchomo Deporatis allegnie mille.

Si promissa facit sapientem barba quid obstat.
Barbatus possit quin caper esse Plato.

Dziwuię się takim Doktorzyłkom pisze rzeczy Video barbam pallorem et Verba Medicorum non video. Eloquentia non curavi morbos sed aptis remedijs. Dobrze to prawdziwym bijwało że Medykow wszystkich ad rem sanctè et integrè exercendam Iuriisiurandi religione obowiązano y zich negligentia, ignorantia, malitia pánia dementis subiecta zostawała. Zgrzeszył co imperitia exilio muletabatur perpetuo y zesh tez medicamenta contraria adhibuit albo dolo malo ofiarę przyjął. wił gardło swoie trawił lubo tez curam susceptam obseruił sęquidem negligentia dispoluta est dolus zatym że zostawał winą. A zesli egritudinem levem umyślnie y consulto longam uczynił arbitraria przecię rzonał podległ pánu grauii ciby enim æqualiter se prostituerum nulli unqm noxiturum przyległ że integram it ab omni scelere puram miał za tey mierę prowadzić vi: tam suam silentium morborum trzymać niegłosić ani stanie defectow budzkich teraz abortiua et corrumpentia Medicamenta impune niektorzy gotuią zgotowane kto zapłaci daią. Kupczien y takich co nutriunt morbos mora prasidij et delatatione medij periculum extendnie quo praetorius aut famosius currunt. Jak że wolt drugi umrzec a niżeli długo leżec a ustawicznie chorzec Morbi. enim longinquitate producti vehementiùs torquent et plerumq confitciunt hnieli zatym to sobie Doctor nie ma chorego umorzyć zaiste takowe zdrada

Szkoda

Sic bÿdź ipsis Latronibus periores albowiem znayduie latwo.
nem tallowego ktory execratur caddes a medyk zeszcze
za to pretium capit ut occidat. Discunt autem se-
riculis nostris et experimenta per mortes aguntcza-
sem ci lucripetâ bywaią seueriores morbis. A gdy iuż
kogo zÿwota y zdrowia zbawią to zaraz interpretantia
chorego od nich culpatur ze niechcieał chorÿ słuchać
ze ultro periere arguuntur ze Vita bÿła sedentania
ze in otio bÿł desa zganiaią. Alec to trudno maczey
powiedzieć zedno zÿ auspicatus e medicus qui ene-
cando discit mieden niniaq; constat ex peregentia
quâ perdendo conatur prodesse. Nayduią się y tacÿ
ktorÿ remedyą tacibis inter se retinentis animas
nostras negotiantur. Zkąd przypodobie tuoba Modi
corum citius interfieit gm sanat na ich felices
successus zrzadka sol intuetur ktorÿ iest mundi
oculus sed errores ipsorum infinitos tellus tegit
aby operit. y ten też Doktorzyk quâ funera
edederit quas ille animas demiserit Bro. nie
porachowałby tego Latwie Medicina iest nazwa-
na a mederi Verbo albowiem ten iest finis Me-
dicinâ lubo też odtego ze eum modo est dandae
deducitur: On dał sklapi trunek choremu
ktorÿ takgo operował ze duszę zniego wÿpan-
wał y toczcze zastuie z tego mowiąc: certe egregie
purgatus fuisset nisi mortuus esset w ostatku
Aptikarza winuie Aptekarz zas Doktorska re-
cepty ukazuie y tak redzi na drugiego składa
a złowieka co na furiecie niemasz to przpadło

y tychai Aptykarzow Iuramentu ktorym gdzieindzi
stringuntur cieszki a iednak nan nie mogą pogo-
towiu u nas gdzieg o nieczynią. Przysięgaią ze maią
wszystkie colligere simplicia z pilnością one excitare
ze compositia maią dispensowac wedle Artis Me-
dicinę praescriptum quod sacharo condienda non
melle condire. & Venenosa et abortum causantia
nikomu pogotowiu nieznaiomemu nie przedawac ob-
soleta wyrzucic purgantia dobrze przysparowac
tak Ubogiemu iako y Bogatemu medicamenta
quo prędko przedawac aliquid pro quo miszac ale
wszystko Conselio Medici probati czynic alias secus
facientes grauissimis subiacerunt pędzis ustaw tak
tych iako y owych summa impunitas ze inszy
maczey niepokychodzi mowi iedno optima nunc
est medicina non ubi medicinâ, maximam enim
hominum partem a Medicina intenimi. Pytano
iednego quomodo senex factus? Odpowiedział Iuris
medico non e? opus przeto cum Medicina ars sit
iuuandi et ars sanandi non uero necandi. Item
Doctorskie Barbatellus niemasz scientiam salu-
brium y niecznieyszych iako trzeba Medicinę artem
ktora est ad humani Corporis sanitatem tuendam
et morbos profligandos comparata podiął się
chorego kurowac ktorego miasto uzdrowienia w
większą chorobę wpuscił ale y na on swiat wy-
prawił mocnze iedno aby pana homicidy był
pokarany gdyz homicidy crimen est peccare
in hominis salute Medici finis en Custodia sa-
nitatis ut pędmuszam seruet amissam neuparet

non

non exilio sed saluti hominum Medicinam esse de- 253
bere. Vitam hominis nullo compensari beneficio etiam emendabilis error est errare in morte. Zatym imperitia Medici stanowić zgnu in Crimen dicti debet.

Contra

Nicebyłoby żadnego na świecie Medyka. Kiedyby miał być za to gardłem karany że chorý umarł od niego nieuzdrowiony. Prawa wszystkie uwalniaią ich w tey mierze a Crimine homicidij owszem ich prace im nagradzaią każą aby to genus hominum liberius uidere mogło kłoż bowiem podiąłby się kiedyż periculosam artem. Koń in Medico semper ut timeletur dger czyni. in salute eius co rodno ad Casum sui ktos remedyorum skuteczowac mogła iż incerta ars mala. coż Doctor winien że mu czemu dawał lekarstwa zawsze tak bywa nowis morbis nowa remedia adhibentur. Stego się nie pisze że go ten Medicamenti cuwał Chimicznemi dziewis enim morbis diuersa conueniunt medicamenta et fortioribus fortiora zadzin ich sanć mentis ganii niemoże gdyż w nich purum ab impuro separuł. Ktoż same efficiuntur puriszima zakonowe quintć Essentiá Spiritus Beatineturá Magisteriá. Prawda to że ij c redzen raz zdrugiemu aduersarza leczył Medicina nullas rejcit curandas cum aequalitercity succurat hominibus ni quorum gratiam Caritas c data wszak nie sam obiło zdrowia iego chodził bywali wisi ktozy takze aduersarz cuwali

iego ani złey żadna suspicia bydz może por multas oportet co dgnitudines quibus plures Medici sępan. sunt. niestychana to że nullus morbus curatur cuius Cała tolli non potest. Dogotowanie w zastanały y wzbo: rzonioney chorobie Morbi sunt sapphera luxurio multos morbos w mieszczyku multa fercula plura focula fecerunt. Natura omne nimium cō inimi: cum. Wrzy y Rzeszczyk ewsz był w Leciech a pospo: liecie qui senibus eueniunt longi morbi magna ex parte comitantur ad mortem. Zrazu Medyk przestrzegał że mu się ten zwierzó tak dawny co Rzeszczyka trapił w chorym niepodobał. Albowiem ves medica praungienem in pruuecta ętate damnat uti prudnuncium Morbi et succo melancholico progenitam qui humor adeo tenax ē et parcus ut nocuius stomacorum. Nastąpiły potym bole rozmaite nastąpiły też zamienni choroby wielkie ubi dolor vbi morbus assidat zatym y upadł w siłach swoich plus subsequenter który zest sedes nuncius Cordis był bardzo mały y ten languidus pulsus czynił certissima indicia non vitæ sed mortis. Co gdy medyk obaczył iż deplorata non oportet aggredi curare sed relinquere et morbi finem tantum modo prædicere lecz ē go poko spes była reducis aliqua sanitatis że umarł. Doctor za to winowaty bydz nie może. Cum ægrotantes non necesse ē eum hoc morbo succubuerint, nagane tylko y sławę zad ponosi gdy patient umrze ego. Inauspicatus złego zostawa. Gdyż multa funera medicum n commendant ale zaby Inney cudzy pielęgnował śmiercią swoią to niesłuszna y nieslychana.

Item

30. Vtrum Inscriptio remunera-
toria per Filium quod in lu-
cem editus, educatus fuerit Ma-
tri super grandem summam
recognita valida sit vel non?

Pro

Zapis ten nec iure concesso nec bono exemplo uczyniо:
niż Ktoregoż Dispozitia nec Sobi nec rationi consona
Ktory exorbitat a Jure communi Ktoregoż Vbo lassica
et damnosa albowiem w nim alten ad tribuit quod
alterius dispendijo applicatur. In summa nec Iuste
nec rzetelnie nec legitime owszem contra bonos mores
iest zeznany zkąd gdy solutio summy tak wielkiey
do niego dirigetur ex ipsa Instrumenti Sus gudnik. Sa-
endum iż nouitas facta probabile facit argumentum
irrealitatis. Rzecz to nowa y nieczyiczayna widzieć
Zapis przez syna Matce na Sto Pyszkiey uczyniony
w nagrodzie że od niey na swoie wydany od teyże wy-
chowany że mu na nauki nakładu dała sumptu y
dostatku dodawała nadto krolewszczyzny wsbapiła
Slowsza rzecze nec bacziic w Instrukcyie Zapis ten
restringuiący condycie y Dispozycią takową respe-
kt syn żyie nie ma się Matka na tą summę dlużyć
ale rzeki przeie syna, dopiero wolno iey tą Disponować

Summa w Dobra wiechac w nich mieszkac ij nieustępo-
wac aż iey Summa wszytka oddana będzie. Zapisu tego
położone Chwod rzedne Specias Sed ñ probabiles dzieie
pewnie y legales zbywa autem nihil vale exportan-
tes tylko wielki wątek a żaden skutek wszytkii
Prawa o takim Zapisie miedzy Synem a Matką vi
producere nolunt nie z innej podobno rathey rzeczy
ne postpus a facilitate abutentes mutuo spolienk amor
szłoby bowiem zatym iż gdyby Syn na zatą potrzebę
chciał pieniędze zasiąc Matka niechciałaby pozwo-
lić aż tu Indygnac Syna offensio Matki dissidia
Surgeą, Contentiones rixe nastałeh inimicitiae
nastąpiłyby. Amor et pietas utriusq exultavat więc
gdy Syn Matce zapisuie zatby sobie Zapis ciężeł
pro vina enim cum Parentibus pervenire censetur
nemo autem sibi zako Legislatorie mowiq donare vi-
det owoż gdy dopiero było in exemplum Zapisu ba-
ti ponedł gdyby sąd in vim Legis Kolo niego co po-
stanowił ale to rest contra ipsum Legis hactenus
introductum to servari non debet, podi nie będzie
Lege desuper Sanitum Accedit ze Inscriptio nume-
rationis aequalitate ma constare, ut tantum tan-
to respondeat Inżeby Matce to Verifikowac że
od niey tylo dano ale od Syna Zapisano, gdyż in-
aequalitas solvit inscriptiones et Causis non pro-
batis vi principalis nullus effectus quę enim
probari non possunt pro non existentibus habent
probata fidem faciunt Bo co się tknie Krolewsz-
czyzn ustąpionych takich ustąpiła że ie wedle
tego Interwizey Samasz do Smierci Synowskiey

trzymała

trzymała to zabby nii nieodała. Prawda co tu zwo Oni-
cyzie pro verisimilitudine causa zapisu uczynionego po-
tozono że Matka od Syna nie wziąć wyżywienia uży-
chowanij zako ij Oycu pro gratia reverti et coaqua-
lem reddi niemoże, iż borum enim semina illarum
ponderi cumulus. Ona była onerosa ante Partum in
partu dolorosa post partum laboriosa, zednak nie
zdzie zatym aby Zapis na tak wielką summę zato
uczynionij miał bydź ważnij ij prawnij rozumia-
nij byłoby to contra bonos mores et officia Mater-
na et pietatis essent mercabilia. Samo Prawo
Boże wyższej na Syna niewłożyło powinności tylko
honora Patrem tuum et Matrem tuam z którego
obowiązku powinien syn Rodzicom Cultum, Reve-
rentiam, Obsequium, subiditium. Powiadacz iż ni
é beneficium sed officium facere quod debeas. Samo
przyrodzenie na Matki te powinności włożyło da-
wszy im Vbera ad nutriendum to ij nieme Cera-
turij sine ullo compendio odpuszczia. Dla za-
częstrudzenie zeddant filij quod a Parentibus fuer-
perunt wzaiemnie także odchowywaią w starości
ich Rodziców swoich ono Gospodarz rzekł rachu-
ząc swoij codzienny rozchod powiedział że mu na
dzień obiad czworo bochnow chleba wychodzi ze-
dzień oddaie drugi pożyczą trzeci zachowuie quar-
tij wynuca. pytanij takowym by to sposobem było.
odpowiedział. mąm Byca zgrzybiałego tako mowie
on wychował tak zyie za odchowywaym y oddaię
mu bochen chleba, bo ten y on do starości mogł

karmiąc mnie kraiał go dla mnie. Drugi dla dzieci
obracam ij iakoby im przyczyną żywiąc ich aby mnie
też wzaiemnie w Leciech moich zeszłych odżywiały.
Trzeci zachowywam dla swoiego ij Żonij swoiey wży-
żywienia. Czwarty wyrzucam mając bowiem Mac:
cha gwoli Oyca muszę iey czwarty bochen chleba
dawać iakobym go wżyrzeć bo mi się to od niey do-
brym nigdy nadeia. Zkąd patet że Synowie ad piam
eucharistiæ ministerium tylko w pensionem Rodzicom swo
im tenentur, a nie do żadney pieniężney remunera-
cyey amplissimum esse Parentum laborem prawdziwa
honorem filiorum. Dosc nagrody gdy Rodzice z dzie-
ci swoich żywe biorą pociechy ij serca swego ochłody
Mater Pater Filius Filia nomina sunt quotidie vo-
cabula officiorum vincula naturæ ich wszystkich
Status est dilectionis non pactionis. Bywaią ij to
iakie inuersus Ordo zeby Matka brała będąc po-
winna aby dała. Volo quippe Parentum causa
liberorum omnia parantur. Zkąd Poeta pisze:

Omnis in Ascanio chari stat cura parentis

Soneij Matki głos miły ij przyiemny Fili vota
mērum et desiderij totius complementum, alioquin
Poeta Adverbt tylko ex Verbo Sed a re ipsa sepa-
ratur. Humanitas verbosa non e operosa proprio
Poetæ fuit alluisse Sed impietatis decepisse et
Centum millia Florenorum pro alimento accepisse
zaczym iż Matka afflixit syna quem nunquam
debuerat et quem genuit persequitur przydaie
też powiedzieć Mater sit. Mater Sed nummus
Pater azatym zachuymuiąc Poeta contra bonos

mores

mores inita obligationem n̄ faciunt. Statut nasz ti-
tulo Constitutio iawnÿ Lege ſi quid alid Inscriptio-
nes singulares eſſent quid communem vbiorsq; ho-
nestatem ſ̄adorent tales nec recipimus nec teneby
Exorbituie ij w tym a Ius communi Zapis pamiętno-
ny albowiem ex prescripto Statuti Zapis Kazdy wsta-
Formulas inscriptionum in Statuto conscriptas mabyć
rozumiany et contra tales Inscriptiones zado tenie Statut
mowi nullus eam dicendi locus. ktorÿ Statut opisuiąc
Inscriptionem muszibendi Debiti położył to pro substan-
tiali. Petatur summam certi et liquidi Debiti seue
mutuata pecunia. A iż w Zapiśie tarazmeyskym
niemasz tego aby była mutuata pecunia tedy bez
to niemi certum et liquidum Debitum. Tylko bowiem
ex dato et accepto powstał ową obligatio a tu iakÿwo
mi niedano. Ale bez przyczyny w Statucie taki tÿ-
tuł położony. de forma et validitate ozum obligatio-
nam z tego tych substancialia Zapisowych niemasz
tam ÿ validitas Zapisu takowego bydz niemoze aza-
cym zako exorbitans a Ius communi nie ma bydz brzymany
Czymiąc zapis zapiszuie ten dług syn Matce swoiey
et illius legitimis successoribus niebyło inszego
rzeczy successora tedno tenże relegowaney ceno sie zgiturv
insorpsit ale cirra se referuavet warunie przyszłym
w Interrÿzie niema się Matka na tę summę zapi-
sana dłużyć ani ony dotąd syn zyie pozÿwac.
ani Zapisow żadnych czynni. Disponitia taka za-
tusz ma bydz Ius communi consona rozumiana gdyż taiest
sama prawa Inscriptio ktora nesz zapisaną zawsz w:

Possessią tak podaią ut statim accipientis fiat. alie
Pacta takowe słowe adimunt disponendo facultatem
annihilant et uitiant omnem Inscriptionis Legah:
zatem pogotowiu ze contra ordinem Statuta Dobrasow:
ii gdyby go Matka przezyła do piero w tey summie
fantuie y Dobrami na ten czas gdy ich desineret
eè Dominus disponuie. tak disponuiąc przy Suc
cessone zostawuie onerosam in toto hereditatem
bo Matka maiąc oprawe in medietate bonorum
Summę dotego tak wielką in omnibus bonis uy:
pisaną wszythkie Dobra trzymac będzie a succes
siey nie będzie iey miał zkąd skupic y tak prziadzie
Ewe succedendi zkąd zaks damnosa est Inscri:
ptio obaczyc snadnie gdyz w Papierze pomienio:
nym actu zo tributum quod alteruis dispendijs
applicabitur. Pactatus to był iakis nie Contractus
Od tego uczynionyj ktoryj nie był na ten czas Iu:
Judis nie Podestatis alec fortior dispositio Legis
dispositione hominis. Plenum Ius cuinis natura
nihil deest uitat omnis defectus.

31. # Vtrum post Kobilem Bo: norum Ciuilium Successio Iure Ciuili decernenda.?

Statut Koronny tak mowi Z. n. ors Lex oibg una
et Commoda esse pt quin necesse sit alia, aliis sta:
tui eaq; pro ratione temporum et hnum mutari.

Iacym

Zawżym y wotrzenieyszym actie non seqnit aby Kamie-
nice Szlacheckiey że na gruncie Mieyskim nabyta po
Szlacheciu Successia Prawem Mieyskiem miała bydź mie-
rzowana y na Wałki gdy syna przezyie obrocona ne-
cesse est według tego Statutu alia Statui et pro-
tione Nobilis personą mutari ex persona enim Bu
metimur Horat że Successia Kazda non ex natura
Bonis Bonorum ale ex conditione et Statu Personą
regulatur: gdyż accedunt res hominibq et n hnes
rebus Zkąd Jus Successionis Ciuilis iż Bus e Ciuita-
tis Ciues tylko zostawse shingit ale osob Szlacheckich
do obseruantiey tego obowiązyiąc niemoże. Albo-
wiem Szlachcic względem prerogatiwy osoby swoiey
y Stanu swego Szlacheckiego sub Lege Iuris Ciuilis
niezostawa. W prawdzie Statut titulo Nobilis Lege II 59r
Nobiles possunt habere Domos in Ciuitatibq przez:
ut ne Iurisdictionem Ciuilem deuitent ale dolla-
da tamże zaraz w czym tey Iurisdictiey deuitaw
niemaią. Videlicet ut onera Ciuilia ex ellis arcis
et Domibus seruientia subeant. Jako Statut ti:
tulo Ciuis mieszkaniec Prawa osoby mieyskiey gdy
Mieszczaninowi porządne z Roli tanquo in bella
residebat non obstante Iurisdictione eius Ciuili pla-
cui kaze tak tez y Szlacheckiey Prawa iego Prywa-
tnyey ani Ciuilem Bonorum Ciuilem Statum
niepomieniaią ale tylko ad onera Fundi subeunda
necessitate non obstante eadem Iurisdictione eius
Terrestri gdyż Nobilis nabyć Nobilis tak w Ziem-
skiey zaraz y w Mieście byle tylko ad Contra-
rium Usum Stanu swego nieudawaiąc. Senatorskie

emergens Legem sui Casus n̄ habet trzeba aby wprzod
otym w Prawie Legis było co postanowionego y sub Pra-
wa w takowey razie niemamy żadnego wyzdrze iednak
z Ratio Legem parcit mealy by było Jura favora-
bilia pro Crescentibus ꝙm decedentibus w illis
enim Spes Propagationis w his defectus. Bonorybyśta
rak Cudze familie a własneby nieznały. Jest to tak
z w Jus Imperiale Dzieć po Synu succedvie ale
podobno z tey przyczyny z Pater prima e cas na-
scendi Filij Patrzą non autem Matris filij sequun-
tur Familiam aby prosapitia Paterna hereditas
wracała się do Ojca. Do którego do syna przyla-
chce y valio Misericordiæ w solatium obitatis
eius by luctuosam descriee ma hereditatem alto-
wzięte misera res ojc Pater filio habes qui sequi
debeut antecessit Matce zas z tey respect nullum
Prawny Jest tylko cesta z Dobr Synowskich własnych
gdyby Ojca mestało propter Pauper periculum
assignat z y to po Dziecięciu gdy recentis pericul
partus viget, memoria także mogła mowic Filij
Doloris mei eternum pasturis te, lecz ad emancipa-
tam filij successionem n admittitur czy ta pa-
mięć tak darowego niebezpieczeństwa wyjdzie
y syn za żywota swego nagrodzi to Matce do-
bre Zapisawszy iey gratuito wielka y gwarancy
summe zadna do Matki mestanda do niego
Bonorum prosectio niemoże bydź też do niey
po śmierci Synowskiey Dobr iego żadna dzgresio
successora nazwana z succedente non autem ab ante-

cedente

cedente będąc Matką syna swego Antecessorem iako ma. będą Successorem zego. Wdzięc succedere est praceden. tem sequi w Łacinie Spadkiem nazwana ze zgory nadć spada nie zdołu na gorę wpada. Lasso ct dam. inficiato alieni niema być nikomu krzywa pogo. warzić Matce która wrogce syna uszkodzoney rozna. gasię rzecze porzuć Successorey. In ipsa iniuria Suo quidni non potest.

37. # Vtrum revelatio confessio. nis facta per Sacerdotem de delicto. Faciat ipsius delicti probationem.

Pro

Revelatia takowa nullam prorsus fidem merek ogatyw nullam habet effectum nawet ani presum. ptionem może czynić o takim seniestram in fidem integritatis et dignitatis sacerdotalis. Spowiednika każdego zkładaią Confitentes deposita Conscientiey swoiey iakoż perfidus et violator tanti Depositi fidem de Delicto faciet et reus Criminis sam bę. dąc iakoż testabitur który a testimonio w tey mie. rze omni Iure repellitur in foro Sakramentali gdy confitentem słuchał był sędzią zego na pokutę onego ogłaziwszy in alio foro iako ma być także Pater contra filium Confessionis testis który był w tey

Sprawie Sudex ÿ gdy przez wezwanie Spowiedzi onego
deferuie tym samym przeciwko mięmu et Actor et te-
stis et Sudex actorzie co miał bydź u Boga pro pub-
tente Intercessorem to on stawa u sudzie rego accusa-
torem dlatego pospolicie auricularem czyma sędzie
Confessionem ne Sopuli auribus publicetur Conscientia
confitentis niegodzi się aby komu miała bydź czyia
vzdowana Conscientia by w naÿcześczym rzuce kaz
do ponowany ÿ do wiecznego więzienia podany bÿwa.
Xiądz tedowy Ktoryby słowem albo znakiem innym
sposobem wydał grzech caiczy on pubitentiali Sudi
cii spowiadania Pan Bog do spowiedzi postanowiol
Locum secretum in quo mori et extingui debet Sec-
catum tam in allo foro occulto delationis peccati
Sayme Confitentem et pubitentem sluchaÿ umarła
spowiadanie grzechy iego. Zneto ad euitandum quod
cunq; malum niemoze ullatenus solui Confessionis
sigillum ani habet in crimine oi eham enormi
Kedylko człowieka żyiącego albo ÿ umarłego by naj-
więtszego zbrodnia niema bydź spowiedz iego re-
uelowana y sam Papiez spowiednika do tego nie-
woli niemoze aby wydał confessionis secretum
gdyż Xiądz tedy in actu Confessionis ô Deum
do specialis Dei quod peccata sibi confessa
Bedąc tedy specialis maior est qui Summus Pontifex
in illo casu qui Generalis est Vicarius DEI pri-
to rzekli Confessionis reuelatio tak iest sine propere
illicita a tako na bydź reuelationis testificatio
sicuta dotego unius testis nullius testi przez spowiedz
człowiek tedy renascitur vitio tamego ma zabicie

pene

przez swoie prodikcą Ktory go vczinikował przez absolutą
niemoc mikt dowodzić nikogo niczego takim wy-
mownym sprawedzi endzey daleko vciąwy iest nes
że ten secret spowiedzi per viiuriam od Kogoś
Kto extorsit albo też za naymem y przedawowanem
zakim zego wydany y stwozony nadlam faet pro-
batione ac curius notitiam reprobato modo delin-
quendo peruenit. Co wielka artyfitiosum to iest ukryt-
ko gwod obyczaiow y fałsz szczery na potwar osoby
poczciwey y osławy rzey sprzotney umyślnie zgoto-
wany gdyż zako się ma kto tego spowiedz czego
nigdy nie wimien stowy to przeciwney fabryka y
modelusz na skazę honoru ukuowany na co y
prosbatio Suratona noogla by bydź bezpiecznie u-
czymiona.

Contra.

Tanto dignius testimonium quanto dignior. Testis
habetur rectus Kiedy niewczyie z komuś wcieyi
on sam unus testis stat pro testibus Mille et
ex persona sua et ex authoritate Dignitatis te-
statur sed, acutius simul et oculatur. Testis est.
Oculatus Dei est. quis resistabit eum? a mi to ciemu
ma bydź peccabile alienum detegi ab eo peccabili
na przestrogę cżymi zwłaszcza gdzie komu paran-
tur insidiae dotd albo honoris subuertendi statu-
untur machinationes radzi, przyiaźni ad ca-
piendum consilium et precauendum malum
nogotowiu gdy non manifestabitur Persona y zdey

rewelatiey in confessionem nie nastąpi periculum żadne.
pro unitate et salute proximi adlaborandum est
omni in malo non praecustodire est freui malum si:
nemi, ani zkąd sigillum Confessionis resigillatur ani
Confitens periclitatur nec diffamatur sine lassione
utriusq; testificatio dum fieri potest per eum modo
premisso Confessionis rewelatio et nulla communica:
tio prolatio quam Confitentis aduersum se facta
Confessio.

33. # Utrum obiectum Crimen Veneni propinati plene probari possit.

Pro

Dobrze to Legista upomina: ne obijcias quod probare
non potes. Lex enim quod enim tantum probari potest
videzat. Kto zadowod Kwizney zadnij ze się Nie:
boszczykowi w Chorobie szczkała, ze dikał iako wyba
ze mu wyimoty przypadały ze paliputatio Cordis na:
stąpiła Stupor go zaki occupował ze po Ciele Znaw:
tego rozmaite iakies znaki ukazały się. Wszytko
Ja to Indicia suspicionis non ueritatis nemo au:
tem de suspitione damnatus. Kapisał vdgn non
temere iudicanda, quod non uidentur immo nec
omnia quod uidentur ij słusznie bardzo decipit
enim et uisus naprzykład pusza o Gwiazdach że
są między niemi takie które by tylko tota
terra maiores a rednak wzrokowi tudzież nie

zdadzą

zdadzaſz ſwiecci zakby maluſkie zadzis Kaganczyki.
Jakze Lod co ponim zimie neki przechodziemy choc
to z bliska zdaſz bydz zidnak Kryſtalem w ozzach
ludzkich a nie zoit. Malowana nawet wyraznijm
zakimsi przyrodzenia podobienstwem Czytamy ze
zwabiały Ptaſtwo do Jagod Malowanych, ale y tegoz
Malarza drugi Malarz Konsztem omyliel wyborz-
nieyſzym Rabek albo vantuch zakie przed dzijma
roſtawiwszy za ktorym zdaly ſie oſoby iak za za-
kryciem zakim przeglądaiące chcial one zaſlone
odwinąc, aſz Sztuka Malarſka oſzukany, ſamze
dzigd ſwoy przyznal. Heu ego decepi Aues, tu me
pode licet artifices. Przeto aliud eſt uenitas aliud
opinio. Poznacze truciznę, prędko znamienite
ieſt ſą znaki opium eſt amariſſemum postrzec ſię
ſnadno. arſzennik auripigment ulcerują labia oris
intestina y zołądek wszytek mocze Pulueres mor-
dacis ktore niepocznie zaraz a takie condentia
cito interficiunt nietrwałby nieboszczyk tak długo
ktorego zas uenena Corde Spiritus vitali primo
adiuersantur w kilka godzin człowieka z świata
zrzucą, dlatego truciznę Łacinę zowią Venenū
quia meat per uenas et se per eas diduxit.
Zkąd y między Medyki trudno ma poznac taka-
we latens uenenum ktore pospolicie skrytą
zawrą cząsi cruentationem sanguinis funda-
mentum Calori et Vitae znowąc occulta eſt
vis Veneni nałuwam destruens omni umoz. Me-
dicamentorum opera fallens. Zatym czego nownie

bacyc mierzem tego ani doskonale dowodzic mozgne
ze tedy przypadł komu womitus prawem palpitatio cor:
dis fengultus tremor stupor co zadziw przybrafa się to
y Physicznemu y zeby oraz miały bydź wszystkie
te symptomata niezdasie ku rozumowi podobna gdyż
quales z propietas veneni quod sumitur talem na:
turam mowią, wontnico bo. a nisze tym chce wienyc
zeby Venena miały determinato tempore operari nul:
lam enim habent facultatem Judicy Deliberationis
a czemu Medycy gdy da komu Lekarstwo mierzy
tego sprawy aby nie operowało az w miesiąc albo
we dwa. po smierci też Cłowieka Judicia veneni ni
dignosci. Albowiem exmynata vita ono Veneni
naturdy actio cessat. Za zywota pospolicie a symp:
matibus Venenorum signa desumuntur actione
laesa excretis mutata corporis qualitate. A czy to
omylna bijwa w nas borzym samycych gotowy gene:
rantur Venena pro nativo ad zdania membra moby
czasem drugi nagle padnie umrze ktorego czało
po smierci albo liuet albo nigrescit albo cito defluit
albo molestam putredinem olet. Dzieie się to wszystko
ob internam humorum partium corruptionem
tum ob colorum varietatem bonis zeconig illitio
abog venami offensa in hominibus efflorescit taliog
accidentia corpori aduemiunt. Icterus albo morbus
Regius ktory wzie ex bili flauia hepatis vel fol:
liculi felis vitio ortus wpak bez bucznig wsze:
takiey zdrad Cłowieka wszystkiego zoltym czyni
kolorem skorbut zakrzmi chorego morzgowate mi

pstrocinami

Kłaczinami zwykł piątnować wiadomo niewspomnię
Veneris ignobile pignus. ciełki po ciele po twarzy czyni
ij innych przypadkow rożne skutki a kiedy wypisał.
Woda ij Venum e Vehiculum Medicamentorum
a przeze cesta exigentia doszło tego że Aqua fri-
gida et Venum frigidum, Corporibus calefactis est Ve-
nenum weze lubą wino ij w stałkę winne wcho-
dzą wino sobą truią. Paląk żywy rakowi skłonicę
Pawa wpadnie ze tam zdechnie gotowa trucizne
czyni. Sławny Medicina professor Padewskie pi-
sze etiam insanis vel retento alicubi necessario
alicuius materiæ effluxu, vel ob pravum victum
pessimum quid generari potest. ob cuius exiguum
initium nulla iuxta deprehenditur, tractu tem-
poris aucta in Corpore dispositione trahatur in
Consensum aliqua principalium partium aqua de-
inde universum Corpus celerter alterabur. Oiedym
tylko Prudzyny pewnym a nieomylnym znaku Me-
dikowie temu napisali słowy: Signum Veneni
certum habetur est quod Cor inter ossa evomani
inventum est corruptum. Ea enim rerum æstima-
tur natura ut tinctum Veneno igne confici ne-
queat. Ita quippe eorum qui Venenum sumpse-
runt Cor congelatur et exsiccatur ut evomani non
possit. Prawdziwah to albo nie ſst pewna authora
Fides uracaiąc się ad propositum to się pro Conclu-
sione przez. Iż tanto Veneni difficilior inquisi-
gatio quanto eius via est occultior. Zaczym wzglus

ć hominem extinguere venena quam occidere gladio,
nim srodze iest takowe crimen y iego nim iest ciężkie
pana tym ważnieyszych potrzebuie dowodow maiąc
contra reum probationes et documenta, certa, mani-
festa, notoria, sufficientia, gdzie ta truizna kupo-
wana, iako, kroią gotował, kto nauczył albo iey
zazyć wczym ią zadać pod iaką miarą czczym
one przyprawić zmieszać iako się podobienstwa V.
chomię. gdyż quodlibet Venenum peculiarem do-
lorem et morbum affert owo zgoła ich probabi-
nibus tutissime creditur quod vanissime monstrum
takowe są swiadectwa, instrumenta, euidentia facti
y insze ale że kto umieraiąc krzcić się sobą
teskniał vczął kwicząc a ktoż bez bolu umiera.
albo że po smierci z twarzy ktoś, ktoż
umarły gładkim zostawa. niedawnoc owo morową
sprzętną iak trup ani się to ma bo prawdzie zdaią
mu Truciznę na truciznę przysporzono Tardantem
accelerando mortem Venenum enim a Veneno ex-
tingui duo venena inimica in Corpore inter se
pugnantia soluunt. Czadanii tedy truczny
powoły Sędziemu dzierzowai y mowi ale iey do-
wodzi nielatwo powoły. Aliud c scire loqui
aliud vere, quidquid n bene describitur uisibilia
n putatur. Iudices debent sequi probationes pon-
derosiores, et pro n crimine n dabur accusatio.
Pesce author Venena quod periment proficiscik
a prawo usu humano quemadmodum ferrum oc-
cidit gd male usurpat eosdem habent suos fines

Venena

Venena optimos unus e Basilias Artium nam cum plures
inueniunt Artes quibus utiliter insentiunt hu[iu]s
modi uenena. Aro hirundinis pectoris ans celandidos
argentariorum. Alius simis e propter animalia mul-
ta quæ nutriunt ipse capras et alia barbigera pecudes
Vescuntur cicuta suas hyoscyamo hirundines can-
taribus cotturnices helleboro. Pectus simis e ad de-
pellendos morbos helleboy insaniam curat, aceu-
rum morsus scorpionis hibragenum scabiem
feminam et lepram arsenicum tollet in potu ex
pergentia probatum e gypso utunk ad depur-
ganda uina. Kupiona Zdy trucizna nieznasz
rzeſt oznacia pewnym dowodem, mogſz ſz kto
kupie dla potrzeby inszey Zdy tak w podczyzwaniu
bydz mogſiał ſy ono co szafron kupuie gdyſz
dormire super crocum interdictus eſt.

Contra

Dosyadczona rzeſt ze nulla unqm probatio ſatisfa-
cit, adversario choćby kto ſy ſłonce ſamo do obſzafnie-
nia prawdy zmuſa zwodzić przecz wam zawſze
negabit y rzecze ſy ſłonce niepewny ſwiadectwa:
ſzem ſię tez y ono zacmi et Eclypsem patitur.
Wſzyſtkie postpolitie Argumenta ſunt uanicula quiby
mem ſygaher Zdy kto vam dubium per legiti-
mos modos dowodzi uſkazuiąc widzenium oczi la-
tentis per rationes ſygna tempora diriguiąc to
wſzytko ad ueritatem bioząc prondzo probabio.
nem ex ui rationis et uerſimilitudinis ze to

Które Kład podobieństwo ij znak natury rzeczy ust mu:
rzenie accedit bym samym doskonałe prawdy dowodzi
gdyż Cognitio rzeczy ex circumstancijs zawsze po:
gotowiu że Crimen takowe creditum Crimen habeb
Albowiem Ius nienowum postbus e in vatione com:
ponendi, in tempore exhibendi, in quantitate in
modo. Zaczym quod acte sunt acte mocsthgani debent.
Policie nienawiść rzeczy permitte deprehendunt.
Exempel przykład dopiero był kto zdrów w życiu zawsze
skromny trzyzwy moderat we wszystkim wielki
nagle zawrz upadł na wszytko. Versicolor totus esse:
dus ij iżak raz tkż nienawiść deciubit tak wegoj z tych
pokładzin mowitat wielkim takowy przypadek
rest dowodem trucznej zadanij daleko wzgorzy gdij
przystępia syna przyrodzonej trucizny experientia
dosyć dobrze rzecz syncope palpitatio Cordis wom:
tus prawus rzeczy sanguinis tetri singultus tre:
mor stupor impedimentum urinae excretiones re:
rum frigidarum pulsus defectio femor totius Cor:
pois frigus maculae nigrae circa Corpus tumor
appanitis papularum mordicatio Ventriculi rasio:
nes intestinorum dolores maligni te ij takowe
znaki niepodobnym są trucizny dowodem. Tym
niewinnyj ani tymu co rzecz pospolita że Cadaueva
Veneno interemptorum non tentant niej a fonio
nej ab auibus ij dlatego że Venenum exsiccatillam
humiditatem qua delectan fermentant aby dla:
tego że exhalant. habitus tunym a Cauernis zkad
ij Plastwo wzrowac się takich Cadaueva zwyklo

nawet

nawet y temu przyszłoby medac wrawij co wsc samina
oko baczyć ze denerati pauciſſime dormiunt hucc et illuc
agitant Czegni medycowie opisali ſigna Atonitj temi ſowy
ſapuit pertubari ventrigines deliria conuulſiones tremor
grauedates et pectoris pulmonis ſtum aſſuationem inteſti-
norum et rugitus in eute ſigna putredinis. Pych znakow
ars medica per multas obſeruationes doszła quargik arte
uenenum propinat eadem arte crimen illius legitime pro-
batur gdyż trucizny by nay oſtrozniey ſkrytemu ſtrzec zrazu
troche albowiem w tak dla razie taky potrzebe niebyły acnia
duliby temperant wsc niezrownakowa rest Diſpoſitionum
Corporum rzecz ſa ſłabe drugie ſa twarde w ktorych
antegnu aeres propria exercerel dzu uenenum latere
potest ani wszythech trucizn rzednakowa rest activitas rzecz
cito intermittunt zatko ſa calida uenena drugie lentig agunt
ſktore frigidam et lentam habent ſubſtantiam. Trzecie ktorego
gnydali czwartego dnia zabijaią zatkowo wsc bywaią con-
dentia et alia uenena genere lethalia ktore zas pubre-
faciunt te longius regnirunt tempus dlugo mogą nie-
ktore uenena latere et longo temporis tractu commenere.
Domowy przykład ſanis rabdi ktorego acris ſalſeua. fa-
cultate y przez Rok czasem ſeniat zwykła Dzieie ſie to
ze trucizna albo ex Corporis denſitatem uel frigiditatem
padła albo od uenenu lentiorem deſitatem craſſiem
lubo tez od eius rum conſtipandi priuant ſenſu et mo-
tu Cor ipſum uenena refrigerantia et quanto ma-
gis iungunt rebus frigidis tanto magis exitiabilia
ſunt. Klaydzą ſie zatkowe uenena ktore człowieka
w oczach mrzonu znosza zatkowe wsc bywaią ſpuma
medlowych Beſtyi zadowitych et ſtupium cerbarum.

liquores naturales uenij ubi Vas maior ibi adesse eele:
ritatem operationis Lubo by bez in minima quantitate
było dane precij ono delet hominem uenenum
Scorpionis mole quidem pusillum ui autem et po:
testate maximum eō. minimum eō quantitate sed
magnum uirtute Ruch będzie takiē cheo uenenum
quodlibet illud sit semper interimit. Item owe
napoves ktore respiratione ni Cor abbathuntur:
albo na poves aquarum ktore materias penetrant
ktoremi sukmie chustki noże rękawice y inne
rzeczy ktorych się ręka dotyka może ktō tudzież
na skaze zdrowia cudzego napuszczać zwykli
zatiż non absoluunt harmoniam Cordis. Skibasz:
rzykowi bedy że chciał dłużey nad zwyczaj in:
żyćh strutych. znać że lentum albo Lubiszewm da:
tum ē ei Venenum umieczą to ei Lobrowieą uene:
nowm compositoves ut maleficium celent acuby:
rimorum etiam uenenorum Vim pro arbitrio re:
tardant a stringentium crassorum insidorum
purgantiumq; commixtione. Drudzy ci niecnotliwi Com
munis hostes salutis przez te pubrefacientia inflam:
mantiq; uenena certis astringentibus mixta et desti:
lata excitant desperatos animos nullam uenenē
spenem prosequentes solog; laute ad continuam ovis
collationem curabiles. tak pisze Joannes Sydnehius
publicus Batawiers Professor. Item pisze aliqua cbi
dantur uenena acida nec crodentia neq; inflammati:
tiua iednak pubrefacientia, quid moderata frigidita
te uaridaq; siccitate Ventriculum cui forte adhærent

effuere

efficere possunt, atq; adeo natiuum eius calorem seruare hu-
betare humidumq; radicale lente absumere. A że oraz było
tak wiele innych symptiomata niedziwować mogł osobie
Vrodzonych powiedzieć co on powiedział nanchalic nunc
fuit illud uenenum unum tibi miser execrationis qui
equid totius mortalitatis ira contulerat quod erat omn
animalium furor quod omnium serpentum congesta ra-
bies, przydawał mu Venenum partem Cibis partem po-
tionibus inditum to vfestkowanie dalszego życia ie-
go w przyszłości nastąpiły rożne symptomata Kto
to iż quanto occultior est eius uenenum tanto difficil-
lior nietylko iego curatio ale też inuestigatio dobne
ten tuszący zadanie dowodzi Ktoż iey ex indicijs Ve-
rosimilibq; probabilibus necessario concludentibus do-
wodzi tak incantatum quem ex signis colligimus dormi-
re nequit somnum non appetit nunqm e quietus
nec tranquillitatem ullam sentit. Podaie to do wyba-
czenia ij rozumienia seruono rationis ministr. gdy
patiente spiritu patitur corpus tak ij w truiznach
pro uana Corporis partium dispositione uaria quo
uenenorum actio redne nayprzeważ Cor afficiunt ij
takowe uenena onym swoie determina, drugie pulmo-
nes obrazaią iako Lepus marinus. Przez same tylko
ucziem ut cantharides niektore nerwus takowe iest
antimonium cruorem Musa Phedruiedzi koni cru-
orem humanum depranant et ipsum hnem de-
mentant simile ad simile pertinet alea uenena.
Pestes tylo same zgubią takowe rest membranum cor-
ruptum ij insze mennakome a długo towarzicze

Które ustyka człowieka. humor est liquor vitæ ex eo
unitus Corpus tam, owe zletka trwaią. Z tych anis pulueris
acris et mordacis et aromatici speciebus adulterandus
in summa tot sunt Venenorum occultandorum modi ut
ab occultatissimis etiam viris cognosci possint. y histom pul.
uere possesso madentibus literis potrzasmionym obmie.
kwałym nawet ogniem ięcym szuszeka. Slazanie
tedy tak umysłney złości doskonałym są dowodem wsze.
łakie indicia byłyby były uerisimilia et probabilia
uentas contenta c ipsa probationibus quibus manifestari
potest. Hieronimus Mercurialis wydał 2 xięgi Forli.
uensis Tractat de uenenis et morbus uenenosis 1593
Dedykował go był Stefanowi Koslowi Polskiemu Alber.
tus Schelegius Joannes Sylvius L.L. Latinus ten
anno 1627 wydał Censum uenenorum eorundem Flexe
Pharmacorum y innych wiele pisało w tey mierze
nich rako zabiegać Jemu rako czuwać rako się strzec
y wawować sposobu każdy porządnie może. Ciż pisarze non ui
hoc mala proponuerit ut ea sequamur sed ut cognita
uitemus et detestemur, alioquin nec uenenatæ rerum
materiæ nec uarius ciuendantia reptilia scripto pro.
denda essent ne aliquis his ad pernicieem utatur
licha tego truciznę co przodzey womitem zbywać trzeba
pro quo valet decoctio florum geniste Oleum bufi.
rum copia lactis oximelitum quibus womitonijo
immiscere Cornu cerui post womitum chlystera, quod si
autem Venenum ad uinam pertingit tunc Caprea
succus hominum Melonis adhibebur. Bezo Arbolus
armena terra sigillata inter præcipua numerat
subsidia, kto się truciznę strzec miech się y tego wa

nie

wanie aby nigdy nedopiwał ani dowadał do dna gdyż
Venenorum corpora sunt grauia et cum ñ possint
perfecte miscerj facile fundum petiunt z wierzchu y
dalej cofig zawżdy nie tak schodzi ocżym wszystkim
mieszange doskonale pisał habem tez był chor gener
lethali pektus do Rzym quod e Professionis przyst
puig. et taki był z Conformowanig.

Rzew co ñ Casu

Lucia tu Nobilem R. Manium hunc sui secum et mi
hil a coepiam grauatum aduertj existens Uxor eius
fide Coniugali ipsi obligata consulto et animo pensato
per iram et odium cum R. et B. re pertractata. Ve
nenu lethiferu et statim deletriu ei scilicet cibum condito et
indito occidisti ipsumq integra valetudine existentem
eodē per Venenum interemisti ac eidem defessu omni
humanitate mortem intulisti prout id uenenu per
uenas uirus suum deducente palpitatio msolita Co
dis tremor hominis ac dehinc stupor postea singul
tus ac uomitus praeuus et ulcerata labia spumis or
fluentibus mens ablata nec non ipsum putre fa
cionibus cadauer et fluens tale corpus eum oculis
cunctis palam testabatur. et designabat. Cum porro
et Actor Pater et Salua Caue sus talibus orbata
sit adeo pus huiusmodi hominidio illicitis mo
dis patrato pēnaq publica ex publico depend
ti Ciuis damnis demenita uidelicet sessione Cur
ris per duos annos L& subeunda Citatis sisten
di dengando per id quodnam alijs eo in passu
simul publice prascriptis quamimus eisdem Salutis

pro exigentia Causæ et facti in toto reservatis et penitus &c.

34.

Consilium
In Casu Decreti Super Decretum Lati.

Czas ten który iest taki że Decret Trybunalski drugiego Trybunału decretem iest przysądzony nie iest zwłoczny y mało słychanyi, zazym nawrzuszy oddiuznosć uszyt- ków tey sprawy na obiegłsłonę zachodzące iest się na co obeyrzyć. Każdemu radzącemu coby w takim razie czynił z rzeczą bowiem słonę o Contrauentią Decretu onatym o succubitią tacy rzecz sto ci rozbysmy się chcieli przeciwić ratowanie tacie zebysmy in onere Communionis Iudicij Trybunalskiej niezostawali ij Decretu przeciwnym ferdywanego Causami naszemi gdy bysie annulowano bardzey nieslawerzyli, z drugą zas stronę rzecz sklode ij krzywde tak wielką zamilczec iey trudno gdyż dolore e sequitur dolorem et felix malitia esset bonorum calamitas succederet iniustitia iniustitia. Gdyby to rzeczonemu wzlo mogł by się drugi tego rozumieć wiec to, bis vnam nem sedui et vincenda Iudicatoremem resolui, spuscei się też na salus Trybunalską w Decrecie Dobr Thebrzezyka Pana N. ukazana, aco za pewnosc tey sprawy bysby może rzec to ostatnia konna salus spec: wacq. Gdyż res inter duos acta może prodesse tertio zwłaszcza że successor Thebrzezyckowski niebył w tey sprawie Pozwany ij Thebrzezyck miał Decreta

w tey mie-

nas w Sasie y Processem przyiacielie y wiazy.
Dubia to wszytkie resoluuiąc przydzie na tym stanąc Slapno
Tribunału nadczym nietykac absit ferendum eorum Judicium
v. mandcandum. Tylko to u Rzymian dawnych bywali iacy
discassores rerum Judicatarum examen instituentes tych
u nas niemasz, ani sie bez Polacy Prawym Rzymskim sądze-
my nale nadcati causa w naszym Prawie nieda Sudex
a zwłaszcza ultima instantia ste bene iudicauit cede
Justitia finale cede fortuna Constitutia 1578 titulo o
utwierdzeniu decretow rzeczone sie na Decret seymowy na
Sadzy 1696 uczynioney. Ktorym tych wszytkich co na sądach
nowych siedzieli y sądzili o Decreta z Korzeniach wsky-
tek seym ostatym Rzeczpospolita nietylko uolnema uzy-
nzela ale tez y winy ieszcze ktorzyby rozmyslali ich De-
creta zalozyla na stronie bedy przydzie omnem nem et
modem Salic sprosobem mzey opisanym. Ille Primus
culpa a quo incepit malitia summa absentium ei aquo
exhibit Principium. Lecz ambijetur na Tribunal czy
pozwolic albo nie? nieszyscy tego bo korzysci ztąd nie-
czy zadney. Bo lubobo w Tribunale dawnym mutabio
Personarum nastąpi, wszakze przez to Tribunal non mu-
tab. Eadem manet Judicium eadem potestas revocare
sententiam predecessorum Suorum ni est permissum bys
wało to znac przedtym gdziendziey ze pro Constitutione
Decretorum discrepantium lubo pro interpretatione
ich na Drugi Tribunał przyiuono teraz sroga ta Con-
stitutia a przezo wieto y zakazana daleko wiecey Cras
w kovomie to nadzie bo to nowa y nieslychana nec Lege
nec more Regni usurpatum. Prawna Constitutia
1627 ktora mowi: ze Tribunał takich Spraw ktorzby

w Prawie

w Prawie opisane niebyły przypuszczaie przed się mienie sequi-
tur tedy w takowych sprawo opisanych niemay przyszłoby
y w Trybunale nieporzednie odbiezec byle nie cum sensu pando
et damni interpretowac bo Trybunał drugiego Trybunału
niemoze Decydu. Bo qui sententiam non tulit, eandem inter-
pretari et declarare non potest, et qui declarat nihil nouii in-
ducit sed rei existentiam tantum demonstrat nacobysmy
tedy takowa przydała w Trybunale Actia. Bo Consuetudine tez
przywac nie mozemy klamka zapadła gdy sententia Defi-
nitiua zaszła pogodzenie zesłabiem decorum et salcum
Inscriptionem Rekroniono y zostawiono. Owoz gdy niemay
by czego spodziewac z Trybunału eodem modo procederent
in Iurisdictione Tribunalitia successores quo processerunt
corum Predecessores niedostepuia she oni wtey mierze
aemiter tuendae authoritatem sveam lubiby honorifucentig
im to było, w takim razie sepius corrigere quem ab alio cor-
rigi. na seym se tez vdac nieuiedzie iako z woluszcza z
Constitucia 1633 o wijnoszeniu mandatow w Prawonych
na Trybunale sprawach na zmazenie Decorum Tribunal-
skich zakrzyczała y niby sejmowe di bym czasem strona po-
wodowa Voces swoy prawny do Bannitiey by przewodła
Przeto tak w niebezpiecznym razie w ciam partem pote
peccandum quod est cautior meze casus ipsius ad vitam
Iustitiae et tramites legitimos deduce takosz mieć
o tym napisze ale mowim wchodzac succubitiey taxy
y innych trudnosci Prawnych. radził bym vdac sie do
sposobu y zwyczaiu taki byuał za starego Prawa tem-
pore colloquiorum sądy były wszystkim Trybunału te-
razniejszego Koronnego takze ie pisano Generalia Iu
dicia na tych tedy sądach byuał taki zwyczay ze

chuc od Sądu była ferowana niesłuszna y nieprawna sen:
tentia wtenczas n obstante appellacye od tego Sądu Dobra wsi:
na była na Seym powinien był Dozwany y osądzony Do:
bra wedle Decretu nalazane do Exekucyi puscic a potym iesli
Seym nalaz będzie iniquam sententiam mocial z dobr
ustępować ten ktorzyma były przysądzone pożytki wracac
y szkody nagradzac oczym statut tak pisze:
Appellatione n obstante a Colloquio executis Decretorum
fieri debet. illeq; proquo inducatum fuerit in Cognitionem
Bonorum inducendus ubi tandem in conventione Decret:
tum ee iniustum cognouerimus Bona et res inducta ad
pristinum restituent, simul cum fructibus et damnis secun:
tis Juramento astimandis.
Pak y ta rzecz była uczyniona ale y teraz Proces iest taki
zaszedł znioszy go panu tos postawcy mu uczynic pie:
nędzy nedanie ale Dobra ad ignominiam summa pusz:
cza. z tym dokładem ze nieczekatus instanti periculo
Juris et metu tardi dare intromissią in Bona coadqui:
sitia salua sui inductione a ni oppressiua in:
debito modo contra Legis praescriptum sibi nec eandem
partem allegate illata in foro fori inducenda nequa:
quam Juris suo et statui causa nec ea denegando zabycia
tak submissiey iako et infundo Bonorum w Relacyi
Woznego y Szlachty napisano było. Decretu zadnym
zmianki niczym z Sądu Sądowego.
Takowa submissia y Intromissa cum cautella apposita
uczyniona y dopuszczona przeciwko Autom naszym
Zadnym sumnie uczna potym seym inualidatibus skutk
tosto wszytko zostac musi iako by wiato tempore colla:
quiorum Pan uczna. toby sie nazwało rzecz za Dobra

Nie chcesz czytać

Krzeczyckiey wedle Salwy Trybunalskiey cum periculo 283
nostro ale ex rationibus mihi descriptis non omnino desperando
aby ta sprawa ktora sie podniesie penitus deplorata zostawać miała.
Salwy wydziałek Bonorum summa ecadquivalentium
nyli bysie zhonczyło, tym czasem seym dose może albo sie
też sprawa ab executione Decretu albo per causas grauaminis melioribus auspicijs na Trybunał powroceć mogą
His peractis ponieważ Trybunał iest ultima Instantia
od niego appellacia niemasz bo on wszystkie od innych sądow appellacie bez appellacicy od sądow swoich sądzi y zamiego potestas posiadać niemoże: wydac Mandat na stronę na seym ochronny y ostrożny wawiąc sie Conuulsiey
y Contrawencicy decretow wszelakich coby ten Mandat
stanął za appellacią zahowa bywała tempore colloquiorum nie na zmesanie Decretu Trybunalskiego per diversum bo by to było agere przeciw Constytucyey zawnicy y
więzacemu prawu ale casu podniesc illicite mogłoby sus
vti Iudicio per partem et fidei vti zadzieo confessa. super
satisfactionem perceptam exclusionis necessariaq; Iudificationis
Suiusq; Actoris exinde subuersionis. Przyimuiąc przytym ro-
rum emergens et aequanimitatem Iudicionum prędig-
gressionem ac constantiam Iustitiae. Bo znowu zaden
Decretu ale ukrzywdzenia tylko skargo przez strony dotho-
dzące co mi przysłano niech przyimuią y Decret Decretem
mieć będzie ale też w czym oni nas ubliżeli niech to
od mich nagrodzono będzie. In eam finem res colli-
manda. Zeby strona albo uczuiąca sie causa
nostra od więzancy swey causy odstąpić musiała albo
obiedwie causy tak nasza iako y owych in suspenso do-
tąd zostawała donec Lege prouideret Super casum presen

præsentem novi emergentis et Aquanimitatis Judicionum albo
rez tan Decret prædicto Pinare uczÿmionÿ zeby był pemitus
zniesionÿ Kłorgo Mandatu servis tua Dyt:

Mandat eo in casu

Citat pro Eo: Juda cum Rebus mobilibus emptis Pl. pretio pro
eadem ex integro persoluto ex vi Inscriptionis resignatoriæ et Judicij Tribunalitij sententia authoritate tutus
et securus Curis sui Mandatarij permaneret et ibidem
residens eademq; fide bona pacifice et præscripto diuturnæ
possederat. exhinc occasionem nacti opportunam seu eam
inte pertractati causa ad id studiose pro tempore vehi
feriata seu subministrata suppeditaq; audebat Citationem
pro Pl. et ita subsistentia Actoris contra priorem satisfactionis
perceptæ Judicialem appellationem ex vno modo indebito
et illicito adduxisti Actorem in eius iustitia opprimendo ut Decretum super Decretum Tribunalitium unum
super aliud in una eademq; re superducent judiciumq;
prius Tribunale posterius Judicio reformaretur actoratus Judicati priorÿs Tribunalitij tollerentur et Actor
de statu Curiæ sui per vos deijceretur ac deturbaretur
Vobisq; ex æquo mam Quinquaginta Millium Florenorum
Decumd condemnaretur; cum alioquin causam pro ri
ventate per vos instituj, institutam iusto peragi et eandem per vos rebus sic stantibus competebat respectu eius summæ metu exinde tacè interpositæ et instantis
ulterioris periculi Curis coactus est Vobis Bona sua
Pl. summæ coæquivalentia concedere. Quia porro ad
id Vobis attributa e Regia et Majestatica potestas
ut in protectionem oppressionem servus et cuilibet
pro meritis iustitia ad vos pateat recursus et refugium maneat cuiuis ex ijs passu lebemur. Ideo tandem

Actor

Actor non tangendo decreta Tribunalitia quod à Legetarijs ui- 285
tantur per Iustitia Iuris et Equalitatis sed consequenda in
qua eu eum oppressisti celat et adcitat ad uidendum fa
liet et augendum uniuersalem per nos actoniaquitatem
remedijs Iuris curari et eum a tali oppressione uestra
releuari Nostraq; authoritate ipsum a Iure et Equitate
Iuris defendi et per nos ubi Legum et Iuris uniu:
cuiusq; Patronem Iudicionumq; moderatorem supremum
ac interpretem Legum ora ubi in nouo emergenti casu
ad Equanimitatem in Judicijs seruandam necessaria
uiderentur ad consonantiam reduci ac ne eidem
Actori Ius suum detrahat prodeaueri minusq; rite et
recte per nos factum reuocari Actorem in statum Iu:
ris et Iustitiæ de quo est per nos deiectus reduci
ac in quo per Vos lapsus redintegrari nec non in quo
eum damnificastis prout ad fori contra nos eum fru:
ctibus et prouentibus perceptis ad Centum Millia
Florenorum Pecuniæ taxat ad eorum refusionem
nos per decretum nostrum forisq; et compelli aliaq;
in talibus de Iure incumbentia statui et sententiari
Etamini præsentibus. &

Sama tedij storia peruana oni uscegli causq; oni non
piu rei ueritate causam instituerunt instauratam iniuste
percegerunt iniabiter persecuunt contra æquitionem Iu:
dicialem satisfactionis perceptæ oni Principio culpa
probationes non probba Actiones in Tribunale in Ven:
talis iudicio cæjusq; summa debet adsciti in eis
a quibus extitit principium. Mandat ten ruisadzonij
ne Siue ipso et rationibus eius uspakze limouae

go może dla Consulej y wojznuci coby sie niezdało.
Zapisz ze Lites mpay bijdz ad tuitum nie ad executum
reseruane. Ta słowa Coram Licet Istem debuhaij media
litera C on D mutata. Ze iest tedij tuitum dawszij za
Tribunale Fidem ze iest satisfacta contra fidem datam agere
statim suis alieni zatym euertere. Sede dicta nil fiat
quod dictum ē a zwłaszcza za Tribunale gdy sie za Judi:
ciata dzieie słusze fidei zawsze bijta dedecorosa
gdyz nemo nobilium nec facti habere debere maiet
bijdz executio nie zadna słusze entre bonos bene agen
oportet. Jeszcze statut sub titulo Actor wszystkich tych
ktorzyby emungere et extorquere aliquid peccuniarium
aude rorum ab innocentibus uchint. pro uexatione re-
dimenda diuersa fingunt Causas do rządzij y sztod
stringat et obligat daleko wzięcij gdy ide inquisite ex
citata do sztod y ustat przyszedz znamienitych
zako sie to stała. W sądzie kazdym Probationes maią
bijdz probat actiones nie takie coto raz przyznawszy
prawdę drugi raz zaprzec sie prawdy. Justum est
quod ex lege est quod contra Legem violentum y toz
illicitum. ieszli ze ni Iuribus conuiciabitur. deglu-
tiebant Iura Justitiae. Iura spe dat guba. Lex mor-
tua et sine uoce ē. Ius palatini uocale et uiuum
A rzeczi rzecze Iura Duce comite pecunia denarij
Iudex decedonal kausę bysłoby to pessimi exempli.
Jegor sie o zadnym sądzie nie słyszmie ale ii to bysło
zuż za starego wieku dowodzi sie statutem titulo
Sententia zasadzony po drugiee raz tenże mandat in
nouo emergente. to zaś nouum emergens gdy Casu
n habet sui Legem azabym nowo indiget auxilio.

quod

quod de novo emergenti Tribunal aby miał Tribunał
posądzac et Judicata denuo zidicare to iest nowi
emergentia. Co z tym czynić gdy dwa Decreta są rożne
o iedney sprawie co y z tym gdy nierownemie za urzę-
nego płacić y zedrzeć zdwoiony ordynac kaz a salug
zdrowy na powrotny ukazy. Albo y to nie nowum emer-
gens bez prowokacyey bez Inquisicyey tak urzędu sprawę
Succedzesiąt sessyey przysądzić nowum prawo est
emergens to się pisze nie na rozumie Delictno ale
dla ukazania w zdi rząd strona przywroci Rolli
czatym by mu Ukazana była droga pewna w ta-
kim zawodzie zato ma cały rozdział w statucie
y sprawiedliwości swoiey Constitutia 1578 titulo
utwierdzenie Decretow ma to w sobie iż kroby na sym
był powon ku skazaniu kogo nie może bydź kaz-
dney szkodzie mikomu. o tey sprawie primo patr
Sowodzey nie na seym dziele ale na tribunal ubiq
prozono ku szkodzie Komu ubliżono zatym prze-
szły decret musi to zurzechnia superioritas y Po-
testas exorbitantie naprawić y conuenit restaurare
y redintegrare.

Jeszcze zasadzony Mandat vi Constantia Justitia in aqui-
tate et justitia ie enim praestari debet iustitia ut
alteri non fiat iniuria kazaniem płacić co Mar
winien kazaniem tam odsłonić swoie gdzie do
Smierci nic niewinnym prowokacyey Inquisitori-
ey primo paletur agentis.

Tych Punktow Mandatowych vsmienc będzie Prawo
pospolite z dawego Mandat conceptowany sub titulo

Statuta ktorą takiemu stanowi vest opisane Com uniuersi
Principes admonentes eos cura suscepti regiminis ut
populo sibi subiecto prouideant quatenus ab iniurijs
conseruent et nouitates euentuum nouis institutis ac le-
gibus moderent Stanie wde tego statutu sprawa na
seym drocona to to wielka nouitas Tribunałow. De-
kret Tribunalski pogladzac mieyi obydwom zwonu sądzi
ku szkodzie y krzywdzie ludzy drugie pod tymze tytu-
łem Lando mowi: Debemus quidem modos quibusnam
Iustitia firmet constabiliri differentia autem con-
ciliandi gdzież się bodzie wda pro ea conciliatione
differentiarum rozeli nie na seym gdzie samo
prawo drogę vkazuie Do Boła do Pana swoiego
Dnoo miauie. sub titulo appellat Superium omnem Re-
gni superiorem Dominum y do niego pro Iustitia
consequenda refugium naznacziło. Cum priuatam
vel priuata de Iure naturali defendere mogę alterum
Magistratus nemore nikt wedle superior potestas
reprimere nulla autem ius maior gdy a Iudicibus
pro causarum ibiq; emergentium nouitate niegdzie
indziey wedle na seymie decernendum. Vel iest
oppressorum protector Legum ac Iuris omniscius
vitor. Iudicionum moderator supremus Legum in-
ter. pres. oppressyce to gdy non quod ratio dictat
non quod Lex sanxit Sed quod mens concepuit
sententia. Bylo by to Swiętkie nomen vmarł gdyby:
sie ab oppressione vindicare niegodziło. Iustum
est quod de Lege est quod contra Legem violentem
Constitutia 1378 titulo vnterzenie Decretow.

ma to

ma to vsobie z Listow na seym był pozwan ku służeniu
Łazni nie był pozwany żaden y jeśli co in contra-
rium przeciw niemu obtymanie takowe obtymanie
niema mieć żadney wiadności y być niemoże ku za-
dney szkodzie nikomu ani przed wyrok sprawy ostatecz
exequowany być ma. Jeśli tedy na seymie obtymanie
nie ma mieć żadney wiadności y ku żadney szko-
dzie żadney być niemoże a zatym Trybunale tako-
we obtymanie ma być ważne y zatym ma być exe-
quowane y jeśli strona prywatnemu bronić Consti-
tucyey Decretow Trybunalskich a tym samym Try-
bunał. Voluntas sic volo sic iubeo. Tak wiele iest
Constitucyey bronięcych y ważnych aby Decreta
Trybunalskie porządne niebyły które gdy same z
Trybunału porządu sequitur że Actus takowy aduer-
sus Legem prohibentem sobie wagi niemoże mieć
żadney gdyż Sententia contra rem Iudicatam lata
ipso Iure et nulla, nec enim Iudicia Iudicij
rescindi et Iudicata denuo iudicari non debent
pogotowiu contra Iudicialem partis priorem per-
ceptâ satisfactionem agnitionem confessis quippe
est non Conscientiâ kłorgo przyznanie y tenor
Iudicialu niezwłocznie napisano w tym Decre-
salvo Decreto et salua Inscriptione dlec ta salu
ex iuribus tylko in re autem perdicho uczynio-
gdy mimo kupno mimo targ zawarty mimo pie-
niądz po Dorin zapłacone Trybunalska powaga

ÿ wyßokiem zhowadzone znowu Processu Sessyÿ Ko-
ßcielnych ßie zapluciu nakazane. Jakoz takowa insolutantis
tym Sawym Dekret pierwszy pro parte valere et pro
parte non valere declaruiemy. Coßig z Prawem zgodzi
niemoze, gdyz sententia niemoze diuidi ad hoc ut
pro parte admittatur et partim reiiciatur. Sententia
enim eßt individua vnaq; eteadem res non potest di-
uerso Jure conseruari et unum ac eadem non potest cou
trarios effectus operari. Statut Koronny Tabulo con-
firmatio Juriam przez nic niektore Prawa dobre
reformachey drugie innowacyey trzecie addacy potrze-
bowaly dlatego przyszło ie innowac emendowac re-
formowac niektorym adycyowac ale dokładaiąc ne-
bim yto az za wahadła seymowa. A Tydach to
niedzie ÿ zle niemoze a rodnak przydano bez szko-
dy Summy. Ku zaplacie Processu Sessyÿ Ko-
ßcielnych Stanie zapisanie powodowey in nullum ale
pozwanemu in prejus contra Legis naturam Kto-
ra ma byc omnibus equalis. Item Legislatorie ze
ust ad hoc ustanowiony Judicium Tribunale ut ab
eo Jus suum unicuiq; tribuatur. Dobra Tribunalu
Definitia ale medobra iego Distributia zadnemu
Prawa zege wiąc. drugiemu ze dac. Jure valutan-
te stac to niemoze. Takowe sanctionum Constitu-
tiones bysyby Juris Destitutiones wszelaka Juris-
dictia ma byc Juris non injuriæ datio. Nec
est Jurisdictio in Domino Magistratus sed est in
Domino Legis eroquin nicsyla bysto plenitudo

Potestatis

Potestatis sed tempestatis gdyby ń quod ratio dictat
sed quod vocatio affectat ńon quod Lex iuniat sed quod
mens cupiat Dekretowat sie godzilo. Ideella est Jo:
Kazalowi nadana potestas Sądzi appellationes sine
apellatione rozpak nie ma nic takym nadaniu iest
insignita potestas et licentia Sędziowie tak wysoko.
go subselium certis terminis ańcznu quos ne ex-
cedant certis quoq; Juris mandatis sunt astricti
nec detrahere aliquid ultra Legem possunt nec
adijcere iniquitatem sententiae zawzycae dgni-
tate niemoga przewyż położono w Exyptuze Juste
iudicabo secundum Deum potym secundum Jus
scriptum, naostatek dgnitatem et partium con-
troversias. Certa ergo Lex ob incertam iniqui-
tatem ń ost mitenda bo ani to ublizenie tak
wielkiey summy nie iest popszyrzone ani prz
Pozwanego dczynione ij dgnitas a Jure insi:
nuata. A tylko po pradzie pisanym w nawadze
sędziego ma zostawac. Ideż Trybunał pomiewa
Jak iest ultima instantia wszystko to sprzeciw mie:
mialby Dekretach niebyłoby to Judicium ultimae
Instantiae gdyby ostatnie Sądzie instantiae super
Instantiam dawało. Constat debet esse iustitia
uniuersi ci non conuenit Lex nulla nunciat
nullitas quam gestum extra Potestatem sequi
ze ten Actus Juris reprobatus et a Jure Judicii
non permissus stanowie by miał nullitatis ze:
zio subiąc. A takim z sententia nulla non

non mentur Executionem niemałby Decret takowy
w Executij będz przyrzeczony albowiem w sobie takiego
vkazdo nihil Judicij abstabis habet owszem go sama
refutentia Suis Ulmi. Jus enim prastari debet Se-
stitia ut alteri non fiat iniuria Król Jan a zednak
ięmu Tribunorum Jura Sadem megodzi acz Tribu-
nałowi. Lud zgitur contra Jus Prawa nie mieć
haben debent. Wsak inny statut. Quicquid autem
per ignor fuerit alter iudicatum et sententiatum
initum remaneat et nullius sit roboris ud momenti.
Constytucyi 1601 opisuie aby zadnego Delictu
wedle Prawa y zwyczaiow Sądowi Tribunalskiemu
należących uczynionego nikt in dubium nie przy-
wodził. Sequit zgitur iż co nie wedle Prawa y zwy-
czaiu sto czynić może.

A co się tknie punktu w Mandacie położonego Equa-
nimitatis Judicij ad Consonantiam Juris reducen-
di, y ten punkt ex Jure nostro publico nierificuie
y uci się to y pełni co w statucie sub titulo In-
dex napisano, że ex multiplicitate Judicium in Causis
super eodem facto variis et diuersimode plerumque
proferunt sententias aby tedy Equanimitas et Uni-
formis Judiciorum modus był zachowany tenże
Statut de Judicis wkłada to na sędzie we Constitu-
tionibus in Jure et ex ipsis eruditione sumpta in
reducendo conseruent Statutum aequitatis. Skoro
tey wariacyey Sądowey y drugie Prawo sub titulo
Statutu gdzy mowi Causa plenius in Judicijs

a uniformiter

non Vniformiter sed secundum animorum et sensuum di:
versitatem hominum etiam excrescente malitiâ uarie
et diuersimode uentilauit, decedunt, et desciuantur
gwoli czemu przez daley decernimus dictorum
dierum lex causarum decidere et euellere uanieta:
tem, nieczistota ta sądowa postarymu uanitia nie:
wiskorzenione ani euulsa bubo sub gorzki iako
tenże statut pisze. Indignationis aculeo była za:
kazana y gorzkim papiem forebantur sententiâ contra
Decreti Dispositionem. iako tenże statut sub titulo Mo:
tio opisuie. Pakdabeć że tez ostre nastąpiły de sen:
tentiy Sądecziy statuta, gdyby iako tenże statut sub
titulo sententiâ mowi. Incausa inique procederent
et reuocarent et odsłat famę swą prodegi et perie:
zutowey honoris contra conscientiam et Iustitiam per
gratias et sortes quidquam facerent partei in gra:
uamen alteri' parti' quempiam condemnando nie:
uhroczone zednak ta ostrosc Prawa sądowe op:
powsznie zganiali. sędziowie na wozne Prawa samych
ktory denisdouali uchwały titule eiusdem statuta
gdzie pisze. Diuersitas constitutionum inter ho:
minem controuersia general, et dewerne Iudices
causas Iudicantes diuersa intelligere et sentire
cogit ktorey wznosci nabodło to że iako wyszey
tego tytułu statut pisze do statutu starego addimus
nouas nonnulla etiam externa ad conditionem Subdi:
torum annexuimus. Zkąd Sądy correctora y chwa:
lona iako patet z tegoż Prawa titulo statuta cosine
wt omnia quę ad equanimitatem Iudicij seruandam

necessaria videretur in Consonantiam reducturo
było dotąd ta Correctura niestanęła nouissime ad sub-
uemendum oppressis et corrigendam iniquitatem Iudicij
postanowiona appellatia nietylko od Sądow Ziemskich
Grodzkich ale też y od Generalnych także były collo-
quia ktore były wzgledem Trybunału teraznieyszego
Jego bo iż też także Iudicia generalia Statut zowie
ktory o tey kaktuiąc appellatiey co też sub titulo
appellad eidem contineatur nisi ne ij potent quilibet
appellare determinis praedictis Generalibus ad
Regiam Maiestatem tanqm Supremum eium Regni
Dominum superiorem pro Iustitia consequenda
subsequenter nastąpiel teraznieyszy Trybunał kto-
ry zowiemy Sąd ultimae instantiae do ktorego apel-
latia należą ale wszytkich innych sądow Sądzi
apellatie bez apellatiey od Sądow swoich ktorego
iaka rzecz wiadcia y waga pabet z tak wielu con-
stytucyi o Dekretach rego uczynionych zaczym
ponieważ rzecz tanta potestatis że go zadna in-
sza potestas porządzac mimoc gdyby co czym exor-
bitował albo warioual żeby Dekret na Dekret
Trybunalski uczynił y komu nad pierwszy wyrok
więcey co przysądził albo kogo mimo słuszność y
sprawiedliwość dotrzał nieby w takim razie iedno
udac się na seym ad Ordines Regni iako nadaki
owa Potestatem Trybunałowi tak one exorbitan-
tem moderowali. Zaczym ponieważ sprawa

Trybunału

Trybunału przez Constytucyą wolna iest zawsze zachowana et potestas ista sub potestate est stanowna nec aby obiedwie Władze dotąd były suspendowane y Executia in suspenso zostawała donec prouideatur per Legem de remedio Iuris contra Trybunalitiam potestatem exorbitantem y takim sposobem per Magistratum oppressus et pars in Iudicio non releuari.

Weryfikowały się tedy Prawem pospolitym wszystkie contenta Mandatu z których uwagi tak i innych tum progressum zako y nouum emergens in Constantiam Iustitiæ y suspensy ac consonantiam animi: talis nawet in nullitatem Iudicati Actor Causæ pro oblata occasione urgere może ani żadna con: cussia zdrowo być nie może gdyż Decreto satisfiet za podobną Intromissyą w Dobra summas equi: ualentias y w Mandacie ochronione Decreta y myć coinszego prosbendomus zako nas obchodzono zno: szemy ale zako ma być w Krzywdzie naszey naprawieni oto sprawiedliwości prosić my. Mogły by się sprawy nie zachodzić tak daleko na seymach znalesc przez które przyszłoby znowu w Trybunale na obrot zako Causa grauaminis z tey Vrzędzie in Causa conuellente przez Actora Decretum Trybunalskiem quod per Legem executioni demandari prohibentur bo Constitucia 1578 nawnie mowi aby takiego otrzymania Vrząd żaden nie exequował aniis ut decretis grauare nec appellationem ab eodem admittere

Mogła by bydź y druga Kaza do Lapisu ponieważ
Dekretem tak iest zachowany niewspominaiąc mi
Dekretu abysmy do niego żydź nieznaczelisz pre-
stawał na nim pro quidione intentowana że loco
habitonis sam bona Processibus aggravat et oneras y
ono innoduiesz loco emundationis iednak obawia-
ią się abysmy miasto iednego Dekretu dwoch prze-
ciwko sobie niedostali gdy ie ex incompetentia
Actoris contra eiusdem Tribunalium Statutis
zniesione czasym panom consulibus nieznamo
Salicis. iest podobno supersedować od nich bo bysmy
tuż do iednego rachunku pobym regestru na sejmie
mieć niemogli. A zaś by się ten sposob seymowy
snać niezdał podaie do uwagi insze y ia indebitum
Dac Kaucyą do Ziemstwa directam redintegrationi
et nova causa prius non deducta vel Iure Impe-
rali et vel Iure Canonico idzie taka Kaucya etiam
contra talem sententiam że ią ex causis novis et
rationibus superuenientibus ac instrumentis no-
viter repertis retractuią. Lecz w Prawie naszym
wątpię aby to uszło gdyż wedle Statutu ante
sententiam subsidiare nos debent sed post sen-
tentiam nil aliud restat nisi sententiam latam exe-
cutio y nadto poprzysięgaią by pierwey ineha że tego
co dopiero infortiis pro termino nie deducono
no co nierozumieią aby tuta Conscientia Iuramen-
to tegodzi posit y zmyślonych couredzice zakoby
się to w Tribunale nadało nawet takowa Kaucya
nieda[illegible] niby respondowała negotio rei gesto

gdzie

gdzie Dekret na Dekret ferowany ÿ Actor słuszności swoiey
oppinionowany.
Lde omnia scripta salvo alionum meliori Iudicio
ale patrząc po rzeczach ÿ co się u nas dzieie melior est
Compositio quam Lex bona.

35 # In Causa Perduellionis Pro

Limo te skargę y Criminalią mi rost mówić
domy Principał moy ÿ mnieyszych ogłosow Rzpolitych
o sobie którymi go winuią że on Zomek spodał że
on sam z tym winien że z tym głowa ÿ szyia iego
słusznie debetur pœna perduellionis. z takim rzec cal-
pabilis bez sprawoty dłuży zostawać zdaie się bydź Mos
solabnim Vota supplicium kazdemu się też zrodna
a pogotowiu pospolitemu sprawować człowieko. Fo:
tunam ñ rationem sequeretur qui se populo commit:
tendum censeret. Zaczym ochotnie rad przed rozsądek
Maiestatu Ill. K. M. przypuszcza tę sprawę którego sen:
tencia iż Cor in Manibus Dei denitare niemoże y
mniey tak wysokich a rzeczo Niebieskich Dignitatu
et Personą sub stroszo. Więc Throuum potestatis
ab Deue zarządzy niemożen rodno rząko Vocavium
Numen rozstrzyma quidq decernere. A lubo to pen:
culose defendi eum in quem omnium animi concur:
rent trzeze rodnak y nadzieię nemo autem in ma:
lis spevare bonum nisi innocens solet z tego quem

Conscientia absolvit nec sententia tak K. M. condemnabit.
Za uniżenie obo tylko prosze abÿ raczą słuchać takÿ
do ięgo excusatiey adtendere raczył. Secundum na-
przod iż Xiąże Jmć mÿ wrocił żadnÿm przełożonÿm
Zamku pomienionego ale Rotmistrzem wybranem
na Ukrainę naznaczonÿm. Ktorÿ raz był na pocanch.
drogi ku Ukrainie zawziętÿ gdy Nieprzyjaciel na-
stępował doscigłago ta wieść nie z żadnego rozkazu
nie z naznaczenia ale ochoty swoiey dla przysługi
dla sławy umyślaiącymsię długem ze złego razu
wrocić się z zaczętey drogi i domem ÿ nocą śpiesył
ku Zamkowi. Zjechał się interea z Panem Woiewodą
pozniey rozważywszÿ sobie okazyey do przysługi comun.
cbis animis et viribus to-rechali do Zamku przy-
iechał Kor. M. to primum potrzeba illius tem-
poris sobie oglądali Jch M. Wały, Mury, Działa
Prochy, Zywności, Piechotę Zamkową co wszytko
a zułaszcza mury Zamkowe dawno było przedtym
bodaÿ przed Stu dziesiąt Lat nietylko reumdowane ale
ÿ opatrzyć było trzeba, oglądaiąc znaleźli Wały na
ogrody zorane Mury zniwowane drugie śmieciami
zasadzone Działa prze Łozek bez kół bez szufli
druga strzelba zawdzewiała bez stemplow prochÿ da-
wne zwilgotniałe evaporowane. Zamek sam bez lu-
dzi. Bo co piechoty nad sto coż było to Rzemieślnicy
Starzÿ zrobieni dawnym obyczaiem tak chowani
na each było raczey zaki albo wantal pozrzec niż
na Chorągwie Piechoty Zamkowÿ obaczÿ wszytko
Jo M. Pan Woiewoda obesłał okolicznych aby wrode
pospolitosci stawili się do obrony Zamku chcąc ich

Posidia

praesidia augere y one ruina co prędzey multitudine re-
ficere przyiechali, lecz drade między soba iuz uknowana
maiąc, rebellitter zas odstąpili, y czesc potissima.
Więc przyszła ixtera, że Nie przyiaciel iuz się zbliżył, za-
razem ta nowina Wyiezdza JMC Pan Woiewoda Zom-
ski, proszony per omnia sacra, aby przynamni Ludzie swe sta-
łe zostawił. Ktorych Piechoty samey dobrey y porządney
co nadsto było iazdy, tez od Kiel Ku dziesiąt nulli persuas
sioni cessit, wyiechał JMC zwodł Ludzie swoie zostało
było co Konnych, ale y ci powymykali. Burgrabia tez Zam-
kowy um Knaz. Vchodziło gdy idzie oduszę sam przyznac mu-
sze został moy Prince pał z nim iego towarzysze wybranco
Dwieście. Zamkowych owych Drabow sto z Ktorych do Obro-
ny niech dwadzieścia. Nadszedł tez był od N. z fliszami
z Kut zebranemi, Ktorych od Widsel do mu z Kietow do
broni takich Ko y wybrancow wspasabiac y cwiczyc dopiero by-
ło trzeba. Zawarszy się w Zamku tak mała garscia ludzi
y nie wstasniesz ludzi na tak machiny wielkiey drogi co to
w okrzyrzeby dwa tam Ki y dwa Dziedzince Lubo to wsiędy
powiadaią, non é prudentis ea defendenda, conari, quae amit-
no amittere necesse é. Bo lubo to zyiuac była sama nie
broni Zamkow prochy Kule y te same nie strzelaią mężow do
tego trzeba y rąk waleczych. Więc ich Mciych nie stało Kto-
rych prudentia, et authoritas miała examinata emere dila-
psa corrigere, a to iedna K w takim razie fecit facienda.
Rzucił się naprzod do zastępowania dziury Murowy co znacznie-
szey zastąpować iey czym nie było zmiotono Kilka kolas zeg-
nie Mur tam tego mieysca wiedno cegły ustąpiony wszkoda
uczynił dziurę, ongiè ręce zaprawiac mieci one mury zrowna-
iące uprzątac nie oney to godziny albo dnia Lecz całego

Ex Libris Stanislai Rzyszth. sum

puſtroczą robota byſła.

Dalſzę potym dozawodzgata ſtrzelby z kimże naczym yż kto rzędy windowacz̄ą było blanki obleczałe ſchody zbutwiałe drugie rozebrane popalone drabinki tylko na mieyſca ich ſtabę zoſtały na Baſztach ſamych żadney balki tylko gołe. Wſzech ſąm pierwey przeſuſzac było trzeba. Działa przeſuſzac inſzą ſtrzelbę przełożac, gdzie iuż y zapały były y rury ſame rozſz, ni ſtęplow, nido takiey roboty ludzi na wſzythę ſtrzelbę iedzn albo li dwa puſkarze, tąże ſiechotą robic, tąż y woiowac, tymże robotnikiem y ſiechotnikiem w tak nagłym razie, comoglo bydz naylepiey Amyſlono, dopatrzona, chciał y. Apſtacza Zamkowe, tak na przedmieſciu iako y w mieſcie ex uſu, et arte militari znoſi, ſciuid tumulituania many, et conditapiroditio zabroniła.

Gdy ſię tenczas dzieią, gdy zewſząd oſtęp nikąd takiey przytkliey nadzieie, gdy y owſ do Obrony powinni zdradzili, y mieſzczanie zdradzieli dalſzego upadumentem tenebat mebus. Bo a Ktoby timenda nontimeret, Drabow wybrancow tych nacznod napadła drączka inter conſternato dodarsał animuſzu będąc pro Patria ultima funera ferre paratus. W tym nieprzyiaciel nadciągnął z Woyſkiem przyſtał trzebacza poddacli Zamek czyli impetuyſiły Woyſkaiego doznac chca. Mutabant niektorzy ſąm Principał mey odpowiedzał Hoſtis, eſt hoſtilia expectet, nor w tym zaſzła Pano na Majutrz ſprawuſzy woyſko nieprzyiacielzeſzło do drocił ku oney marowey dziurze znakomitſzey Anteſignani Drączy część ku Bromie za moſtem będącey, gdzie ſzterzdzieſąt piechoty przy Komendzie ku celnieyſzey było zoſtat kiem wziąchał s Miaſto libere przez mieſzczany

Drugie puszczony zaraz okupować wierzchy Kamię:
nic okupować Baszty mieyskiey y Kościoł Parski okupo:
wawszy ze wszytkich trzech stron oraz insultu czynić z tych
Bast mieyskich y Kamienic ostrzelał piechotę na wale od
Dziat zowey za baszty za mostem auy part owę piechotę
czterdzieści, ktora z Sonczynskim swim zdradziła y ucie:
kła do Zomku w Pole, ratować tych mieysc z Baszty y wsienc
chcieli oprzeć sie nie mogli, a kna iak wrota strzechowano strzel:
bą do nich parzono y nastrzelono. Owi tez u murowy dziury
potężniey tym czasem nasztępowali drudzy od miasta bronę drewnia:
ną wyrąbieli przez drugą ścianę Kuzomku włomali.

Obaczywszy Principał moy ze anie ustąpi ordzia zostawać się
niemogą, ie onych iuz nastrzelano drudzy z nieumieiętności prochu
mi nie spalili, na tak wązkie mieysca tak wielu ludzi dodawać
nie mogł w ktorych się ieszcze y dokończa, był zustąpiła wedwor
tylko dniach nie obyszał zagarniać iął piechotę w damy wo:
chy, w ktorey siekł ich przed strachem ran nieczuli Dziedzince
tez zwrdow nie miały, armata bez ludzi bez kol z mieysca na
mieysce przewiedziona być niemogła uprzedniego tez Dzia:
ła loże wszczął się y z kołey sprochniałemi roztrząskało, a w dru:
gich Lufach zapalone dla zbytney wilgotności, zaymować się nie
chciały, narunguszy się zewszęd nieprzyiaciel wpadł y wziął Za:
mek, wziął y Szynszpała mego, ze uziety, a nie zabity y to contra
votum eig drugich z lochow wyprowadzono, iako to bywa.

O taki progres dano e Mandat iako perduelli, Zgon Ku on
nie oddał, straciło go odbieżenie tych Ick Mciow, ktorym go
bronić należało. Burgrabia uciekł JeoM Pan Woiewoda
zwrodł ludzie swoie, sam odiechał, a Woiewodowie maią być
Woyny wodzowie, nuz Mieszczanie zdradzili, okolicz ni tak:
że zdradzili porucznik z piechotą także zdradził same mu:
ry od tak wielu lat zawzięte gotowy przystęp uczynił
iest

ieſt ỹ Sacrament czyſti, fidelis ero in caſtro illudy, ſerua-
bo, ỹ tegoż am IEſu Chriſti dotey ſeruaczyć nie zaprzyczyło, Kró-
czipat moy sbowiąſku takowego nieczyńił, ci co uczyńili za
pokoiem, á na nim ſię zwiezić, takli nieboże. Et laiorum facta
tuond imnemży licet Romane.

Sper ieſt perduellionis Reus, Ktoż na zmowie z nieprzyiacielem
powzumięnie maiąc powierzana poddaię Fortyęę, zmowasz to
gdzie tak wiele zobuſtron zabitych, gdzie moc, gdzie gwałt, naſtęp
Woyſkowy, co bierze nie być gubernatorem żadnym kiedyby
tam był nie przybył, na Kogoliby była wina bronił go ia Komgt
Sam iedyn będąc nie mogł być una mille, sine negligentia
ani culpa, ani mali doli minimè redargui może, nieopuścił coby
iedno ſtrzi pospiet deberet, prouidenda facit faciẽda.

Sper prodicionem czyni co machinatione robi fraudendo Reip:
Causą, á Principał moy, co miał miec za tak imputuiącą cauſą
żeby Oyczyznę w Ktorey ſię urodził, żeby WKM Pana swego
Ktorego beneficiow znał znamienitè miał zdradzic. Widział
że go Ktoż że Nieprzyiacielem rokuiącego, był że tąd czas mie-
ſiąc spoſob potemu, Krotkoma czył Listy ỹ przeniosł od nie-
go, co za mierzedem zdrady odniosł, tuż by on poruſzał, gdzie
facindus certa podna, á nieuczeyłan przebywał, gdzie prodi-
tionis pewna chrona. Co ſami Bracia iego Ktorzy tu ſtawaią
certi Vindices Latrà niepoſcili by tak. długo być inulta
podnawa, in fraude eig a Le domeſtico Iudicio poprzedzili by
y tak ỹrodną krew płmięnia swego zablami by rozniè-
ſli.

Oportet dereby humaniter rationari, quanquam ipſe in ca-
mitate ſis. Chciałam pilnie cobym w takim rzecz, ẽm ſzmro-
bił co to grandi ſupercilio cenſuram ſibi ſumił na Krzyży-
pala mego, był tak ſnadny armond odporią krotka moc
wa prędko byſmy ſłowy zwiowali. Conſilia euentũ ponderang.

Eby

Ktoż był Zamek obronił, nie nadeń zacnieyszego, iż
nie, nie mannieyszego, ktoż ma nocid panter et fortunã wy-
kracha zaś nie bacznieyszego iako optimè agitata, sed pè pes-
simè cadunt chciał, on dobrze czynił dobrze iż superauit fa-
silid fortuna co wiriey, ádo tego nullum im possibile, non
potest esse possibile. Tak wielkiego Zamku, tak spusto-
szałego wybranym Rzemieślnikiem obronić nietylko ięmu
ale by naywiększemu Woatyrowi, co za podobieństwo niewy-
kracha, to iego było. Auertere id, quã eruenturũ est.

A iż magna causa iako magnos Iudices, tak też magnas pro-
bationes requirunt, á zwłaszcza in presenti crimine, gdzie
perduellionis conuicty nietylko sacrilegą ale y Zamicida in
Patriã in Maiestatem zostawa, tedy nie tylko Koronnego Ru-
monu, y wieści y zudania ludzi podeyrzałych niepodáie zá-
winnego do Maiestatu W.K.M. Vnas populi voces non
esse audiendas. Deputy docendy non seguendy enim ma-
gny ernis Magister constitutia xxxij nie na plotkach za-
sadzita. Perduellionis reatũ, ale in notorys manifestis
certis sufficientibus documentis Inquisytiey o tym uczynić
pierwey pilna.

Miłosciwy N. K. wszytkie rzeczy na swiecie obrotem idą
iako tempora uices, tak y rerum uersantur. Baczyć że W.K.M.
raczył iako fatis ultrò uidi Landentibus Zamek ten przy-
szedł wrękę nieprzyiacielowi, y dem felicibus Auersis fa-
tis reddet Pan Bog zgrzechy uiecem, ad finem ięmu rozsą-
dzi znamienita W.K.M. krzywdy, y Rzeczypospolitey, dorze-
kaią ludzie że tam ieszcze regnabunt tui minores, et Re-
gres facient tui minores, á wzgubie iednego nie nagrodzisię
stratą, Rzeczypospolitey. Deus to de cultu tuo Dne pro-
deat Iudicia, et oculi tui Equitatem. Parentem magis quã
Iudicem

Iudicem mamy W.K.M. niedopuszczaiy tedy temu odin:
widyi zginąc, Ktorego nieuinnosc broni cu innocens sie guare
ieti nocens, punini debet. Damnare omnes sciunt, sed non
omnes ueti Clementia Dmd Dei est. Raczymgdy dnudzy
potępiaią W.K.M. racz uwolnic, et mane nobis cu Domine.

Contra.

Daleka iest sprawa y postępek Dozwanego od tey
ktorą osobie czynic raczy tak sie y tam stawił. Lingua gud
manu promptior. Niech nie mazazle, a lec cu eig, uttat pu:
tat, Oratio nec ausg e, sattis nec prouidet p lenas formidinis
non animg ei erat non consiliu, y nuzy były murowane, y strzel:
by dostatek y prochow y zywnosci, az nazbyt ludzi dobrych
y sługatych spotrzeby. Lecz iak sig zalą kt iednego z dalosc
mu trzydzieści, iako wipe pospolicie stach ma wiel Kie oczy:
uers uibelli zostat, negs periculi, negs Labonis patiens
bat sig zgo La smierci, zapomniat zatym, quod sit turpitudo con:
secutura, quod dedecg quod infamia, y co zastrasta takiey for:
tyce, Kiedy sie miat uwazac. Gdzie idzie o Zdrowy Cyrzyzny
o sławę panską tam mortem ipsa dedecore et Infamia le:
uiorem esse. Fortitudini fortuna, quoy esse adiumento
solere. Animo sum pecty wytrzyma toby było tyn Imp et
Nieprzyiacielski, ale sig on sam nienarazy nigdzie serca
nieoddat, nie dzirał, ale rzecz opuściwszy, iak niewiasta nie
broniąc sie dopusciat takiego Zomek wziacy o sie e Niepry:
iacielowi. Ktory postępek niewiem czy nieumyślną to na:
zwac connivencia albo li Cointelligencia bo dla tego rozumie:
to zaraz nawarty a Mci do sto La, y powieczerzy sanc:
goz Wodza y Hetmana puszczony potym wolny bez wsze:

Takiey

Refutatio Delatorum

Milo sciuy N. K. non dicentem, sed cornicantem audio, Delatorem, multa ab illo audio, sed pauca credo. Nie wezmę tylko iedne assertią, a z niey obaczym co odmowie rozumiec kto ma. Powiedział że Murzy Zamku tego żadney wsplbie nie miały dziury, a Constitutia xxxiij. o opatrzeniu Zamku in contrarium pisze, gdzie mowi: iż obywatele tameczni dali sprawę o niemałym spustoszeniu Zamku zaczym raina co większa nastąpić by mogła, nazwaczmy rewizory ku opatrzeniu tak Kmu: nitgi y wszecla kiey, iako też kuratoriey Zamku tego. Do tych czas nihil actum cona to od lat kilku: dziesiąt minabat całey Rzeczypospolitey Sumptuy na: kładu było trzeba ktora interim ab Anno xxiij przed tym nie na donową oprawkę, ale na ruiny wielkie, wielkie pieniądze musiała. Osądzie W. K. M. Rusznieli to im: pietnie Delator pozwanemu, co by to iusto Iudicio contiuer: sitati miał imputare.

Bo ruiny Zamku tego trzeba by y onych dawnych dziur: zawcow tuż defunctwo accusować, ktorzy in pace ex neces: sary uoluptana porobili reficienda zaniedbali Waly y Dziur: dziny Abrocki, potym Gentis cNrę winować peccatw fami: liare ktorzy naprawiać nie zwykli nicżego, y nie frasz: wać się moc aż pozgubię.

Delator damnat pozwanego ipse damnandus wzdyć tam był on Oeconomem iuste sontem fecit innocen: tem

tem in omnibꝫ ignoscere illꝰ nihil remittꝰ.

Na Pbroń Zamkow ỹ Portec wiele yest od Mieszczan row wymyślow, Walow, Murow, podziemne Lochy, przekopy do zatopienia, Artificialne wody, Cysterny ku Ludzkiey potrzebie, wnakładem, ỹ sumptem niezmiernym, ale nad to nacelniey: Za obrona, Nieustroć diligentia custodia ciuitatis ab hostis supᵖè timet, et proindè semper uigilat: Niebyło tego unas, by Obywatele tameczni, ty Constytucyą zoß uß puscili potym w desytutią, pozwany iednak winien ze Zamek tą nienaprawą z rąk Polskich wyprawiony.

A co sie tknie animuszu stworzonego, tego z serdem wyie: Dzał, Który dicit quod facit fortior. Tu Delator smiały, tu Mąż, tu Boatyr, w Zamku niemiał tey prasentyi Cyclopy iaka Saluare animas metallond quod ciuium mallet, ỹ teraz nie o to Delator, ze Zamek zgubiony, ale ze mu tam burego stracił Kota, co mu ỹ dze myszy łowił. Zadał ỹ to czemu Pozwany od Nieprzyiaciela Puszczony a Delator za trzymany, snadna odpowiedz, bo od Pozwanego niebyło co wziąć od Delatora zaśbardzo wiele, ỹ zostawionego, Dla zmácania Pulsow, tak od powiedziawszy Delatorowi wracam się do mowcy, Jasnieymiłościwy N. Krzysztofie abym tego niepowtarzał, com raz mowił, nolo longa esse apud scientes, Sprawę tę Pozwanego bydz słuszną albo W.K.M. Justitia perspiciet y Clementia faciet, zadney winy słusznie przypisać mu nie może. Fortuna tyl: Komu ięmu pro culpa co człowiecze siły mogły, więcey nie czynił, ỹ nie mogł. Zamkowi tak wielkiemu exigua magnitudine procipua causa Ciuitas magna, magna solitudo, nuz ruiny Zamkowe ỹ powaliny Murow dzikiey zarosz-

zigniu

pienia wyſpadłe gotowa czynili Nieprzyiaciołowi Krnąc
dokthrey Machiny na obronę nie wybrancow, ale Rzemieſnikow
Zamkowych, ani Fliſnikow z Cz Kut pobranych, ale ſtrze:
nuono miliſid Virtutem było trzeba.

Siła ich co dostatki prochow Strzelby zyiwnoſci mieli, aże
męzow nie mieli wielkie Zamki potracili femo gemi bella,
Vinis non Vrbium tectis ubi Equi armatus y inſza, ieſt, turba,
inſza Genitij, Inſza uirtute, inſza numero abundare, inſza
miec homines, inſza Vino, prochy ſame nie ſtrzelaią, kule nie
biią.

Przelożonym nie będąc iedna Kneclabori ſuo nec periculo
Lo Jan inſi coiſami z Zamku ziechali, y ludzię swe zwiedli, dru
dzy nieprzybyli. Quamquiſq; eorum peſſimè fecit, tam maxi:
mè tuty eſt, à pozwany zato że zoſtał ze ſię odważał,
inno certiùs eig ply periculi eſt, quã honoris.

Vir cum Vim facilè conuenit, a tam iak kiedno nieprzyią:
ciel nastąpił, iak inſultt uczynił, Koro iedno podaie y prze:
daie ſię poczęli chłopſtwo ono y wybrany, ni iuż mieysca
swego pilnowac niszy broniż więcey chcieli, y przez Za:
ble uciekał drugi, à bron ktorą był do boku przyſpuſcił,
y tę od ſiebie y zdrowia swego miotał, tak to ieſt Impe:
riſa res timor, a w oblężeniu y wszędzie audacia pro Mu:
ro habetq; ſiekt ich, w ſtrachu rąn nie czuli. Durum eſtre:
dintegrare uerſum poplitem.

Stae ſpit zdrada mieſzczan zdrada Cterdziestu Siechotij
z ſwoim Komczni kiem, ſi tali fraude hoſtis uicit dolo
præſtio è ſuperior. Przy pozwanym tedy, ani negligentia
ani culpa anidolg nie opuſcił, coby ſien pospit, et debe:
ret, prouid it prouidentia, fecit facienda contra fortuna
lucrata uirtg.

Armata

Armata sama bez kłót bez łupieżyst bez łupskarzow,
bez stemplow zardzewiała blanki ablecały wschody roz-
brane porozy zebrane a zas nieuchrò odbiegały zamku albo ci
ich zamek.

Hetmanem y Wodzow Woiennym in Republ. benè ordinata etiã
uictiã przeciw zawsze Law reddit natem czas zwłaszcza, gdy
ich prouidentia, gdy industria y fortitudo muneribg functa
suis. Czemu. Bo debemus uirtuti, ut ed dlang. Pozwany Law
dem non postulat, sed salutemorat ria fecit abstiliteiinse-
Licita wozak y monarchowie Wielcy, fortuna suam non sic in
potestate habeht ut alterã.

Dotak iuz Kary pozwanemu, ze Zamek wzieły, ze
o Zamek ut perduellis pozwany. Qui aduersè rem gesse-
runt, ipsig rei de decore iàsatis puniti, ieśli ieszcze ultra,
quod attentábit uidendum nè uirtuti impedimenta obiici-
ant.

Nie niewinnoc swoią Pozwany, a letez nie Inwidyą, infeli-
citbg omnes in iuria, do tegoplerumq; innocentes recenti
in uidid impares, iuz non expectat fati sui Legem, daj to
Boze, ut infortunio eiy simg fortunati, mała rzeczze
pozwany zginie, Lecz nemo Regi, tam uilis sit, ut illud pe-
rire non ferat. Posiłkym uenia deliquisse concederem
innocentiã, clementia succurreret. Dostoienstwo W.K.M.
ma władzą y ~~moc~~ nad gardłem Drowiem iego. Perdere posse
sat est, si quem iuuat ista potestas, seruaty głoną,
maior erit, Zamek, nie przez pozwanego zgubiony, nisi te
malum medicari malo.

Przeto uniżenie prosi, nè inuidia conflagret crimine
spisit prosi aby innocentia iego multis debilitata mi-
łością, tandem beguitate Waszey Kr. M. recreet.

Fortuna eig niechcey uertere ni culpam et crimen puta-
re doć nieznośne, tristir iego uirtg ponosi aduersa prodmia
recti

recti, tak zawsze bywa, ze melior ensis terminat agros
sstrza szabla dospeszy bierze, tato Reipub: stetit ses
et fortuna valete. Cui alienis auribg audit, et oculis ui:
det uehementer errat fallitgj, nowic mowa dokazywac
nalezy wolno ad rescu periculo aggredi. Cum effusa omnes
fugerent, se quoj turba oblatu cesisse hosti, non fugisse
Quid solum se restante prodesse Reipub: potuisse nisi
Nors sua remedio publicis cladibg futura ee potuisset.
Non se inopia commeatg, non in loca iniqua, incaute deduc
etu nonisi diis circumdatu, sed qui aperta armis acie uic:
etu, nec suoru animos nec hostiu in potestate habuisse. Re-
prehendere preterita facile et cuiguis hnis, adres aggredi
audere difficile ee, et paucoru hnu.

Magna detnmenta Reipub: affemi sed Imperatores de
fortuna uti de crimine postulent. Nihil eos ausuros am-
plig ac summas occasiones amisuros.

Nullam spem habere nisi in innocentia.

O fortuna prestare de ejso nemo pt.

Melior ensis terminat agros.

Si multa, quia simul non sunt.

O Februarig camillu proditionis calumniatu erat, ut ijsse
capite sit mensu dieru spatio multatg.

Ea iniuria maior est, qua ex maiore iniquitate proficiscitur.

Quem mori posse, uinci non posse. Neuter placet, alter
nihil habet, alteri nihil satis est. Oportere Imperato-
rem mitiorem esse legibg.

Nihil ex rumore statuendu. Quinimo non proverbi:
um est publicu testimoniu. Verba mea arguunt, adeo facto
nd sum innocens.

Fortuna tuet innocens crimen nocere. Nec re nec animo
deliquit. Proditionem non unig crimen esse nam proditu
posse

posse, ut proditor conscios non habeat.

Versatur in errore Verbond, uerba rebꝰ meliora non habe.

30. Pro Crimine Rebellionis, ac Perduellionis depecu-latáq; Reipub: Ciuitas accusata.

Każdey Sądzący Vważaiąc dygnosentia sna dla rzeczy decyzią czyni, abyczyć tedy czego się Król Jeo Mć ỹ Rzeczpospolita námaga, kto ỹ komu ỹ za iakim przestępstwem czego broni à wszyt kiey za tym Sądzącey rozsądek przetki stare. Summa rei taieść. Król Jeo Mć ỹ Rzeczpospolita namaga się cześć morskich ex Iure publico mate-stis Regni et Dominii Maris. Aleuectis in mare etin: uectis, à mari nietylko od samych mieszczan, ale ỹ od wszytkich kupcow. Nieszczanie za poddani Krolewscy ỹ Rzeczỹp: maiąc od Sartỹ Kulamych cześć, na Wiśle y Wysle służących Libertates, że sami z tego z Morza sine ullo Iure annuatim biorą Szesnaście Kroć sto Pyszcey Złotych, która datią przezwani Czulagę iak Obyiacesso à do Skarbu z tak wielkiego Zupienia nie daią iedno od mty: sięcy Złotych nacią gaiąc, à particularibꝰ ad Vniuersalia przy wileiow, nietylko od swych, ale y od Postronnych in: nych kupcow denegują tego czła Morskiego, ỹ tę prima: tę swoią publico uidLatond Iuris et Priuilegiond praster

tu

tuo kṽ wrią. Quo nomine wydali Kielka Scṽptow iako
Informatią de Iuribꝰ Perrand aduersꝰ nouas Theloneꝛ affe-
ctationem, gdzie prawa allegowane szpecą, essentiam Priui le-
iow spuszcza albo niedopisuią nieznadomym Impostur czy-
nią. Wydali y de Theloneo affectato cuig dam Patrią amani
tis dissertatią, kędy tyn ich nowy Iuppiter Iuuan. Pater
Patrjota substantialia takze pod takiemi Lenyi kami
opuszcza dokładaiąc, Lineola hac breuitatis causa
quidam omissa signat uerus sensum haud mutantią ytak
propter breuitatem niepisze Veritate wydali yinsze.

Pierwsza tedy ich takowa iest oppressyia krzyżacynadaꝛ
li sub dato istig ordinis ab omni Theloneꝛ exactione absolu-
tą libertatem a to sędziało 1238 co potym renowa-
tą 1282. Iuż zadne myta in contrarium Priuilegiu te-
go stanowione bydz niemogą.

Druga Kazimierz Wtoꝛ Anno 1457 Dantą Pruscy
aliaq; omnia in aquis et terra interris Prussią constituta
in perpetuum sustulit, nullo unquam tempore instituenda. Ui-
mo to nadał plenariam facultatem omnes et singulas na-
uigationes cum omnibꝰ Litthonibꝰ manꝰ regendi, disponendi gu-
bernandi, necn omnes uellificationes mundandi prohibendi
cum Consilio scientia uoluntate Regiæ Maiestatis y Vice-
gerentis in absentią eig, ita tamen ut nulla thelonea et
grauamina imponant, absq; scitu et uoluntate Maiesta-
tis Regiæ, a kąd inferuią iakoꝛ przeciw temu Priuile-
giui nowe cło ma bydz stanowione.

Nad to Zygmunt pierwszy gdy z Brandeburczykiem
1538 pacta zawierał cautto. Nulla Thelonea inter-
ris Prussią contra aliquam Consuetudinem et Priuilegia ab nulla

ulla partiũ instituj v Siquod Institutа esseнt, ea abrogari deberent.

Do tego Krol Stephan w Tranzactyey swey [illegible] wsruie ut supra bimestralem auctionem portorij v ex Regia v ex Ciuitatibꝫ tho nulla ratione amplij augeatꝫ.

Zygmąt trzeci o Tranzactią tą Stephanowską ratione bimestralis auctionis portorij confirmował. [illegible] tegoż uczynił y Krol JMć o teraznieyszy Władysław Czwarty na Koronatiey swoiey.

Pacta Sztumdorphiensia z Szwedami zawarte ugrzymią tęm punct maią, ut uectigalia in eo reducantꝫ Statu, et uti illud fuit, in quo erant ante hoc bellum. A iż nie był taki przed tym uectigaliu Staty, iż kiego się teraz nąmagaią rzeczy: iżby to contra Pacta.

Mimo to grandis Laurus summa qualis nunquam antea una uice simul expensa oddana iest Krolowi JMci, Krolowi znowu Regio resciptо Libertates et Pacta portiuj confirmowane.

A coście z Knie Czułagie Ktore wynosi annuatim 100: 000 powiadaią, ze maią osobny Przywiley Kazimirzowy: [illegible] w Lidzkowie dany gdzie im miał dać za Koroni w tym Scripcie Instrukcyi swey de Iuribꝫ pisze Regia Pacta: Statem Contributiones seu pecunias subsidiarias de omnibꝫ bonis et mercimonijs intra Ciuitatem pro tempore rerumꝫ exigentia ex beneplacito suo imponendi.

Resoluuntur te wszytkie zarzuty responsem taskowym.

A naprzod

A naprzod, quoad Primam Questionem. Prawdaże
Krzyżacy Subditos sui ordinis wszelkich abomni theloneo
Anno 1338 alec na tym przywileiu Stuzy, tylko na par-
ticulana theloneа, iako Storalia, Portalia, Które Burmi-
strzowie tego miasta, choc przeciw Prawu biorą, ij użyb ierają
do tego Stuzy. Ten Przywileij Originaliter Chełmińskiej ij
Pomorskiej ziemi gdyż to Miasto, na ten czas niebyło in di-
done Krzyżaków, aż w 80 lat potym possiedli ich Krzyżacy
iako ich Kronika świadczy, Która wydaie ich cze Kretarz.
Alias ten Przywileij Krzyżacki zawarł bij ich był w sobie
a niemowi nic onich, tylko expresse o samej Chełmińskiej
ij Pomorskiej ziemi Krzyżackiej Pomym in subiectione sui ci Mieszcza-
nie do tego Przywileiu Krzyżackiego Libertatis przypuszczę-
ni, Które iako Chełmińskiej ij Pomorskiej ziemi tylko
super particulari Theloneа Stuzy także ij oni dali ich po-
ciągać popotowiu do morza extendowac niemogą gdyż Porąg
będąc mil 23 od Morza per impossibilitatem, nie mogł micc
Libertates theloneі Maritimi o Mieszczanij respicere
uniuersali Theloneo, Które Rejpuki et Regi omni Jure debe-
tur. Z morza nie agitur de particulari, co to na Ziemi albo na
Wyśle od nich albo Kupiy ich ijżbierac by mrano, a iednak
oni w tejże Informatiji swej de Iuribg Titulo documenta
sub Litera A. pociągaią do Cel morskich fucd Czyniąc
substantialia originalnego przywileiu nie wypisuią ale tyl-
ko paragraf namieniaią absoluing etiad, totam terrą prę-
dictam ab omni pądzie theloneі exactione, a niewigrazą Która
to terra prowincia Culmensis et Pomerensis, co manifeste pa-
tet ex iuribg municipalibg Terrarg Pruskich, niech ie poka-
żą inaczyi sig nie znajdzie. Prawda ij to iest ze Przywileij

In-

Incorporationis 1548 Który ori w tey Swey de Iuribg
Informatiyi między dowmentami libertatu suaru sublite-
ra ſ. położyli expreſſe te wyrazy Swobody Elna maia da-
tia Sfundz. Item alia omnia Thelonea in aquis et terra
nouaz allimg. Nieupomina ſię Rzeczpospolita tych cel partzu-
larnych, Ktore szły z Wisły ale ze namoga tego Sfundzolu,bo
Sfundzal było extraordinaria Krzyzackie Myto Liberale Ve-
ctigal, quod de qualibet flamigicali Libra aliquot denarijs
deprehendebatz brono ież Wisły yzeby tu nie z morza Polaków
y litwie ciężey bardziey było niż Prusombo Krzyżacy iakokol-
wiek ſisych ochraniali. A iż ze z Wisły brono dochodzę tego
z Przywileiu Kazmierzowego Anni 1454 Albowiem tam
de duobg thelonejs y o tym Sfundzole extraordinario Thelo-
nes, y de Vniuersali z Morza Ktorego przestrzega, gdy Sortu
Administratia y Gubernatia miastu temu powierza. Dochodzę
tez z Statutu Koronnego. o Situlo Prussia folio 383 In Pri-
uilegio Pacis et concordiæ Sfundzoll Datia super Quia
Controuersia ac Mercatores Polonia et Lithuania uerbis
respondebunt, si nauigauerint ultra mare ia Kby ze Kto ze
do Wisły iuż go dawać nie będą wyiąwszy ze by Kto chciał y
na morze Swecką uczynić Samego Przywileiu, Contextu Ver-
bond tamnia tę Thelonea Libertatem, do Sarły Kularnych
Cetij Myt referuie gdy mowi. Datiu Sfundzoll item
alia omnia Thelonea in aquis et terra noua. Item
in Terra Pomeraniæ Datiu quę portus, alias Nazwę
uocat tollimus. A oni od Ziemie y Wisły, to do morza na-
cią gaią taka w scrypcie swym na Karcie Swiętey Informa-
tionis de Iuribg interpretatią Quasi ad mare non extet
tendendo, quod de Vistula ac terra dyponit Siquid Priuile-
gio hoc refert Ead grimatiu incorporationis priuilegi:
um quo intra Prussiam omnia thelonea in terra et aquis
de eoꝛ

adeoq; et mari aquarũ prædicipua prohibita pertur- 3.d.
tuo sunt. Konczy daley przeciw iawnemu prawu twier-
dzą iż to Maritimum vectigal było. Tenco tę Informa-
tią de Iuribg pisał, y tak ją interpretą tą od Wisły do Mo-
rza uczynił. Zaiste w niektorych rzeczach, plg homine
sapit, in pluribg autem ming pueris intelligit, Nie tu tak
że morze ieśt prædicipuũ Atquand ale nie idzie za tym że o
rzekę Wisłę takową że się ta do Morskiego prze-
ma referowac, in za iest dispkurowac o Wodzie in za
o Myście. Nie trzeba mi większego ad conuincendũ do-
wodu, że te uwolnione thelonea in aquis nie do morza
ad Vniuersale Thelonei; ale do Wisły ad particula-
ria sięgaią się tylko wzięc tractatu Portow z Kro-
lem Stephanem zawarty. Który tenże iudicium negator
że tak śmiele rzekł Sub Littera M. położył z nie-
go dbaczy gdy nie że on gdy pisze iż dano Quinqu
vectigal Marinum quisque nemo negauerit. W tey mie-
rze fabulator quam historico similiter zostanie.

Nie item nowa uectigalia, v exactiones, per nos
aut Successores Nostros nec terra nec aqua in fluuio
uistula ciuitatis eig ciuibg imponunt temporibus qui-
bglibet futuris quemadmodũ iam antea Casimiana
priuilegia, ea de recautũ est præsentibg Quisce ordi-
nameq; cauemus.

Coż może być nad to iawnieyszego, iuż tu y przy-
leiu Kazimirowego intorsio zrazona, y wszelakie
ambages wyrąźnie. Samnawet rozum tego pokor-
niwa. Primitiw Jus Libertatũ Krzyża chce, do Kto-
rego się owi ciągną iest 1233 Lecz że miasto to pod
Krzyżaki nie było, aż to w 50 lat potym Krzyżacy

to

to Miasto oderwawszy, tamami Wisły wielé sort
uczyniłi, iakoż tedy przedstemlat Libertates
et morskich nadawac mieli y komu, bo tá przedtym
tylko do Fiszewie mieszkali o ktorych dostatku most
na onezas pisac to tadomy cordi Rheda comprehendit
una albo iako o Rzymie napisano było.

Hinc ubi Roma est Orbis caput arbor et herba.
Et pauca pecudes et gaza rara fuit.

Quantu ad secundu. Przywiley ten Kazimirzowo
dowodzi Gdach y Mytach mowi: o iednym Particular:
nym, drugim Vniuersalnym z morza. Onym generali
nym Wisłe y Same nieczonym. Nulla noua Thelonea
instituent. Zagmatwaiąc morskie. Dzie mi zgoła oto
a by się tymże przywileiem niewytknęli, że onym Ad-
ministratyi tego portu powierzono, daley nic y to cu con-
silio Regio et consensu y Mandaty Maiestatis Re-
gis, iako w Niemieckim stoi, á oni insi zpocili. Vi:
ce gerentis na Burgrabiego naciągaią miasta swego
á za tym pretextem wymowili, iakoby słusznie y nabywa:
iąc Portu, gdy chcą zawartego, iż się to słusznie sta:
ło. Dzie im o to, aby się tymże nie conwinkowali
Przywileiem ponieważ nulla thelonea, et grauami:
na wedle Przywileiu imponere nie maią, absq; scitu
et uoluntate Regia, á oni Czulagi biorą annuatim
do dooo publicè et Lassi, ac imminuti Iuris Re-
gis Maiestatis y iako Fundzoll, był to naprzod
y namiot Krzyżacki, takoni podstarymu przez tęczus
łagi biorą. Nomen tamen Fundziollu abroga:

to

tum, res exigit. Jeśli im do wolno czynić prze-
ciw Prawu, czemu nie wolno Krolowi za swoim Prawem.
Powiadaią żeby grauarent o Thelona auctione nowa pra-
wda, ale iako gdyby oraz starent dobrè, iż to czułagie
Mieyskie, y nowe Krolewskie, oni tedy swoię chcą po-
staremu Czułage wcale trzymac, iako ij wybierała à Kro-
lewskie dla swego excludowac. Ktasz Kmieć na Legem
statuere czyli miasto Rzeczyp: czyli Rzeczp: miastu dla-
tego Constitutia 1634 postanowiła. Vt meanti modi
et rationes, iakoby te czła do swego porzyszłey porządku
żeby się inaczey z Panem dzielili y iako przez tęgi czas
sobie wolności a dostatku tylko good y że by a tem-
pore usurpowanego Czułage Rzeczyp: depekulowaney
słuszna recompensa stanęła.
Odwołuiąc się na subiectią swoię gdy Poddani swo
dawali, że ich przodkowie przestrzegali tego Cuiby
nostri semper salig y teraz citego, co im należy nie:
bioz, y onszym iako Kazdego, tak Cobysci ich prze:
strzegaią, a le sie też swego upominaią.
A co sie tknie Zygmunta starego z Brandeburczyk Kiem
1525 Pacta zawieraiącego, y w tey allegatyi man:
kuie. Jo opuscili y nie nagrali, gdzie Krol reseruuie Subie-
cultate Kolo tych est y nie sygnią sie z Brandebur:
czyk Kiem, a to zas tylko napisali co do cel Ziemskich
należy a oni na morskie extenduią wszdy iawnie samey
pisza sub Litera A. nulla Thelonea in terris Russiae
contra antiquam consuetudinem instituí debent. Ktachcie
to tu traktuie nie o mieście in eo fine żeby ani Bran-
deburczyk ani Sudatanig nie uciązał Podda-
nych directi Domini, y Krol też Lubo Lan directas

nie

nie przekładaß mu in genere do ey Sta no:
wiąc nowę, ale do miasstatego co to należy.
Strony zaß Stefanowskiey o Transactyi etnnoß:
848 uczyrioney w ktorey Król caussł Biniu malem Auc
tionem Portoy non augere. Stane to priuata autho:
ritate Regia non authoritate communi publici nie
maß tego Portoy traktatu seymowey approbatyi
bez pozwolenia Stanow, taki przyrzekł wagi nie nie
może gdyż po statucie Alexandrowym zabarta iest
Królom Polskim in publicis rzeka. A tez ta Biniu:
malis auctio względem Thalgedutey bierana była kto:
re to, zpalis do structuras Aquaticas ex gendis nazwa:
ne, et propter reficiendo Portu służąca y dlatan
gubelnych specialiter było zwy czayne. Particulare non
uniuersale theloneu, bez czasu moderno, nie o Thagel:
dzie mowimy, ale de Vniuersali Theloneo Maritimo
Które Królowi służy ab inuectis, et euectis Lubo to Nie
przezanie sami na naprawę portu y opatrzenie tym grobel:
nych sumpt waza y czynią, a iednak Król y w tym par:
tykularnym niechciał decet Iuri suo, a iako respectu Vni:
uersalis Theloneu rationes publicas ma postponere autho:
ritas, Antecessoris cura esse debet, Successoni, sed Cario
Salg Reipub:. Czemu oni tey dosyć nato dy w sobie nie mog
konali. upominaią się aby Cło stanowione nie było a Cu
łaye z iakiego prawa do nich przyszło, przy pomnianą
rzeczą informatyi de Iuribg confirmatią, tak do Kro
la Pnego iako y teraznieyszego, Która tę Pransa
ctyą Stefanowską non augendo Biniumalis auctionis
stwierdzieli. Więc y prawo poprzyiętone Suo cię nazwi
sato, iako w postatucie Alexandrowym Królom Pol:
skim

Skim in Publicis iest zawarta rzecz, ÿ ia Ko te Szÿ- 349
ssleie sine consensu ordinu wagi, miec nie mogą to sie przy-
dawa iż voluntas Regis in Legibus, consistit, si quid ac-
Liter ne lint id ipsum noluisse aiunt. w Przysięgach Kra-
kowskich stii Libertas iuste et Legitime datas ser-
uabo ia Kroby rzekł, non iuste datas stuszniey seruabo.
Iuramentu infirmat Iure prohibita przerwey Krolowie
Rzeczÿ: przysięgaią to ich iest officiÿ pnas Leges et
Consuetudines abolere, bonas retinere. Stąd Politicy
iż Rex est Manus Reipub:, bierze podobny Mat-
zonce w Szlagu. Mania, Sorty, Sodinas, Vectigalia,
przy nim, iż są oniera Matrimonij musi tez, y koo cale
zupełna zostawa c. Nec quidquid Reipub. sanguis coniug
Sud deperdere pot, a zwłaszcza, że przysięgł Romanej
augere, non minuere. A iż uectigalia są postanowione ad
reddenda onera Regni, ad conseruandam Dignitate eiget
ad utilitatem communem znich ma bydz subsidiu Regni et Re-
ug Reipub:, ornamentu pacis, tedy y niemogł krol y żaden
niemoze, priuatnemi suemi priuilegiami ubliżać stat
wielkiego dobra pospolitego bylby to alias Rempub: eo
sare omnia quae Reipub: salutaria sunt eadem iusta, et le-
gitima habui.

Non negat ten punkt w punktach sztumorskich
z szwedami zawartych, co go alleguią ut uectigalia in eo rec
duc ant statu, et illud ius, in quo erant ante hoc bellu
co ztąd za seguella sensu pactoru, takiesz iż Vectigalia
przez szwedа by- ÿ interciepta, nie ma ich wiecey interceptow
wac, ale maią się wrocić in eo statu et illud ius in quo er-
rant, to iest od Koronÿ y od krola Polskiego oni inwertu:
ią, to iest pro Republ: et Rege to obracaią contra Rem-
publicam

publicâ et Regem nie godzi się, ỹ tego potrzebuiąc
nia ich zamilczeć, co tak to też opisza, że grandes summy
dali, dali nie takową iako to ich Luba ich tymczą, ani
z dobrey, iakiey swoiey woli, ale z powinności, ỹ w tym to
dali Lata oszukali. Przychodziło Krolowi JMCi
ex auctione Portoỹ per inducias. co gystano za szes
Lat 42 800 zł oni omknęli tak Krola JMCi iżim
Rzeczpa pdita ta darowała była 600000 zgtego. Kto
rey summy zaptacone im było 300000, przekazali resydu
ю Krolowi JMCi u Rzeczyp: 300000 à Complement
uczynili w ostatku, ỹ zaraz złotego odniesli za tymiż
rey im Quadruplo swego. nie nie dało co dali in quadruplo
wybrali. tamże znowu à Principe Prui legii o trzymałe
przeciw Prawu, iako ỹ pierwey, Ktoỹ nad dwie Lecie nie
miał ỹ miec dalszego wigoru, gdyż do tego z czasu ie:
sli po mnie dobre względem sumptow wojennych Kro:
Lewskich tamże zła, iako z pomiarkowane ỹ zamieno:
ne bỹły, co oni w informatyi swoiey prżbaczuią, mowiąc:
Insigni errore ducunt, qui ex bienni postulatione in
terpellationem capiendam esse censent. Na ostatek
w Informatyi swey pomienioney pysza że czałgi stu
pnie biorą, bo Przywileiem Kazimierzowym etnie 1355
maią sobie dana Regiam potestatem contributiones
seu pdecuias subsidiarias de omnibus bonis et mercimo:
niis existentia Ciuitatem pro tempore, rerumq; exigentia ex
bene placito suo imponendi ỹ w tym iako, ỹ we wszyt kim
onym Lna dacą sprawę, albo na czey czynią imposturę Przy:
wileiu pomienionym stuzy in supercrescentia contributiones
personales, à solis Ciuibus et eorum mercibus intra ci:
uitatem ỹ tylko ratione temporis. et oni czałgi
biorą

biorą a temporibus Stephani, nie pro ratione temporis ac
le continuo nie od swoich intra, ale ab inuectis z morza et
exceptis za morze. Owe ciuicas contributiones, y subsidia
nas pkcunias zowią Chełgiełda tu enlagi, niechna czu
Lagi u Kaza Krzyżileyż. Nad to w teyże Informacyi
iakies incuny scriba et corruptor Literarum Regug uerbo
rid napisał Regią datam potestate, poddanemu nie dawać
dana Regia potestas Igualitas in Igualia, iako z tego
zgodziw Krzyżileiu Kazimira postednieyszy xxx.
expresse napisano, gdy im Sort w Administracyi po
wierzaią, nulla thelonea et grauamina imponant absq;
Scitu et uoluntate maiestatis Regis w Krzyżileiu
zas xxx pierwszym Regiam potestatem zna, z tego że
to na rozne rzeczy ostenduie się. Jesli to Thelonea nie
mogą bydź z prie Consensu, iako ich Regia potesta dosta
nie znac y w niem szczyznie poskrobac, tam wielki. Tolt,
Kummliche, macht, za cny potestatem plend, etond dwoie
Mell. przemienieli w dwoie Nch, y V. Tolt Kan li
che Macht Regiam potestatem czaługę tedy zowiesię
Zaczną accepio zadnego Krzyżileiu, na ntę nie maią y tak
dawno się nie biorą. Compelluią insuper fidem publica
pieczęci Koronne Krzyżileiow fides iustitia est fundamen
tu quis illam censebit fidem, iako podług y pisze gudziu
stitia euertit Iustitia, na tym iest, cui tributu ei tribu
tu cui uectigal ei uectigal, cui timorem, ei timore, cui ho
norem ei honorem. etoni uKaza zetaki. Ktory stuszny
Krzyżileż na taki ktorz czynią iniustitia.

Za Augusta takie wierzgali Kiełznat ich
był o czym sz iako Constitutiones Zigismundi Augu
sti Anni xxxii y zas posledniejsze M. D. C. xx.

I. także in Quarto 1570 in Conuentu Varsauien
sic confirmatą. Taki Priuilegiu maią, tam dotcżą Regalia
hg et Iure Regio traktuiąc pisze, de Iure maritimo fa
cit Maiestatis Regis, sine Maris Imperio Primo
eam constitutionę fecimg, quą diplomą Diui Casimiri ge
nerale Terris Prussiae Cracouiq, quondam consensit.
Deinde aliud priuilegiu ab eodem specialiter Ciuitati
huic datum postremo denatis oppide Hella Diui Sigi
smundi liquide et aperte exprimunt, hoc est, ut magi
stratg, et communitas gubernationem nauigationis cuiq
libet propter commercia sibi sic creditam et commissa
esse existiment, ut eiusdem permittendą, et prohibendą fe
rentissimi Polonię Reges sibi arbitriu non modo solide
reseruauerint uerumetiąm prudenter cauerint, neu
sum nauigationis eiusmodi vel detestatem a Ligua Liten
sine scitu et uoluntate Principis et eius, qui uices illius
gesturus esset, aut Priuilegij Verba sonant, sibi Ciuita
ungua sumeret, ex quo cui Liquide consset, mendac
nis Imperiis et dominiu directu, tanquą pretiosis
simą pignę belli pacisue tempore pro arbitrio suo di
sponendum sibi solę Reges Polonię Reseruasse. I
Tych ani Constytucyi Augustowskich nie przytaczaią ani
ich w Informacyi de Iuribus ze przecis Koniu
allegują iowszym, ze w tey że informacyi extenuią na
Karcie Dziewiątey ze ad effectu non deducta, ze per
iura ciuitatis sufficere non possunt etiam si de consilio
et consensu Senatorum Regni in comitijs Etiam ab eis
approbata confirmata dicant. Gdy tedy uniche Sacra
Regia gdy authoritas, sey mocda, gdy ani ratio chce
turdis, nic nie wazy, to inaczey nikt niemoże są:

dzic

dzi iednego ze Sciubgiszti seuere opg medico et ma-
gna purgatione.

Ciuesisti semper sui similes. Przyrzec Constitutio
nes Iedno Sigismundi pmi anni MDXXVII.
z nich wybaczy Każdy iakie sedithe ia kie tumulty
wbieli przyzrec y Relatia albo raczey generalia Xiąz:
dza Krakowskiego Biskupa na ten czas Kuiawskie-
go y Commissarza Augusta Krola tam sie naczyta ia:
kie zbrodnie y excessy przeciw Krolowi y Rzeczyspo:
spolitey porobili. Fides ich nie raz infida fuit.
Fidei Lapsa et seruandi nescia Iuuis znac to w nich
deprecatyi Ktore et Augustowi czynili za Gustawa
ze niezmieszali non voluntas illis defuit, sed facul:
tas mieli sie naco obyrzec patrzali co sie z inszemi
miasty dzialo concludunt ich sie Krolewska mogsta
napisac Personatis istis et iustis larua detrahere
oportet. Speciosa sunt causa non probabiles. Sedlis
tKnie Politycki. Obsequia widzę maią in labijs ale
hostilitate in animis, bo patrzaci y uważaiąco czynią
y co zrobili tedy zadnego geng hostilitatis nie masz Kto:
rego by przeciw Krolowi y Rzeczyp: nie uzywali:

Dauiadaią iż Sacietas beneficiond panit fastidi:
d et contemptu pisza Samisz ci mieszczanie de Py:
rannide Cucierowi wiakich oni byli in nos deseuien:
do plerosq ex nobis, nullo Iure seruato capitibus ple:
cterent, alios proscriberent, alios Bonis multa-
rent coniuges, filios nostratu stupris adulteriis uio:
lentijs uexarent in gnos da ex nobis, ut truci da:
remur, uenundaremur, caparemur, depactaremur

fa:

facultatem conferendo z takiey niewoli krwią
naszą odkupiem aby krzyża pisze. Cyby liz
berandis magnorum herois industria uirtą deuicauit
aoni tantam gratitudinem czyniąc o iakiey spomi-
nali? ieden, hoc nobis, reperiunt, ut puer fatu-
ratą lacte materno calcibą petit Matrem ią mimo to
detrahunt beneficijs nè eorum debitores se esse agnoscant
iuż ią niepiszą subditi, a Lo fodere uincti, nec esse deuin
deni fideles studeant wyłamuią się z posłuszeństwa, inuas
dunt Jura Maiestatis Regiu Vrbis Imperiu do
siebie pertrahunt Jus maris sobie usurpuią.

Primo z fide mutatą przeciw Ro Rzeczyp: machi-
nant, moliuntą machiną robią Żołnierza przyimuią, pala-
ces uideri monstrat clam hostes declarant exLe-
ges są ią ex gregesuis arbitrijs uiuentes.

Port pro arbitrio suo zawarli, zamieraią ią otwieraią
Kogo chcą wpuszczaią Kogo niechcą hamuią. Ka
Latarni dzie Wrota Koroną externa Fidia Jura-
mento sibi obstricta dadzaią przeciwko iawnym Con-
stitutiom Augustowskim.

Okręty Krolewskie prasidia Maritima Stabi-
wszy Duńczyki zniesli Constitutią 1607 de Clas-
se w coss posła. Lui prasidia tollit hostis est quia
hostibą uiam pandit.

Niszczą Okręty tychże aggressores Prasidiorum Re-
gis et praedones Maritimos domiastą w Port puści-
li, raczyli, kontentowali, aresztu Krolewskiego nie
przyięli na nich.

Legatiami praktykami do postronnych wysyłaią do
Szwecyi, Anglij Holandyi, Lubeku, Hamburku,

bantuiąc

buntuiąc prakt̄yk̄uiąc przeciw Rzeczyp: exercer contra Rempubi armando.

Gnierze przyimuią Munitie ribią głowę y̆ob. wę o Kupowali zkąd Aligit̄ zeoni z Danem Iudicibq armis et arbitrio Mart̄ chcą się rozprawowąć bolubo by̆ do Munitione propugnacula muta sunt testes tamen loquunt̄.

Dobno nie wszyscy̆ też zbrodni są winni, ale wiercę ci nay̆bardzi cóto Dominatu Vrbis ambientes zawzięci iuż expublico, y̆ w dostatki, y w Potentią fortuna extollati, y̆ ples musi za tym isć, gdyż tam capitale Kto by̆ à sententia consulu rewokował, y̆ iuż ich hyny̆: widli ad Unanimem Consensum. o Felicia pestis equa Superbia munitorem non fert fortuna, nec rationem. Maritimi raro stabiles crasso abundant humore crassio: re redundant, conscientia religione abutunt, quibq sua utilitas Deus é ambitione fastu uolentes esse, cymba: nem mundi.

Polity Kpisze ze Łacina nazwana Senatores ia Kdby Senatores Agrotantis, Reipubi medici, Ktorzy̆ nie ad fu: rentia et Medicamenta, ale ad Lenia udaw acsię in casu maią, wszakże iuż malos Lenitas, non flectit et durs cervices sensum non habent nisi sentiant, niezawa: dziło by̆ im onego Krola przypomnieć co swoim powiedział uo. bis ut subditis parendu Regi, quæ facienda sunt cogi: tandu, non sunt Disputanda Regum uoluntates, sed exequenda. W gotowości, y̆ potęgą swoią u faią imbelli: bq dextris inutilia arma. Gdyż Kich doznali irrue ent da łąn Bog cladibq suis, sibiq; possent nocitura arma. O Vitsa mane ad noctem in mercimoniis toto degentes dies Experientyi Ego Ludzie dochodzą ze

quor

quos vult fortuna perdere eosdem facit desipere cum
vult uertere cuncta erroribq addit crimen, a toz ÿon
mente mulctati.

O Tych turbiues, quia conturbarunt nos, conturbabit
illos DEVS. scipio do Zetnierzow swoich w podobnej ſe
dytyi, dałte słowa apud Vos quomodo loquar, nec consilz
ia, nec ratio suppeditat, quos nec quo nomine fidem appel
lare debeam scio Ciues, Quia à Patrià uestra destitu
stis, an milites, qui Sacramenti Religionem rupistis hos
ſtes corpora ora uestitu habituq ciuili agn osco facta
dicta consilia animos hostiu uideo, quid enim uos in
uitq ea tanquam uulnera attingo, sed nisi tacta tracta:
taq sanari non possunt.

M. Vetuia Matka do Koÿdego Syna swego Cyna cobÿt
Przym. blogt w Woysko do obcuiego weszła, gdy woy
sced Syn przeciw Koniey chęcią przyiacielſkie me pri
vsqua complexu accipio sciam ad hostem an ad filiu
uenerim. Captiua Mater, ne in castris tuis sim in hoc
ne longa uita senecta traxit ut exulem, te deindeho
ſtem uiderem, potuiſti populari hanc terrą, quę te genuit
atq aluit.

Zniemi tez witaiąc czyli iako z swemi czyli iak z
obcemi ÿ Przyiaciołÿ wątpliwa, kazą w Muiy wła
dzy brevig pereunt inyertia causis, quod tantis Romana
mang conteauit annis. Vng augusto tempore uertit DE:
VS Regna tucq, et Reges. et animus so ètta iedzie tez
mi stowÿ Pana swego. Aude, confide annitere habebunt
uentos et Deos tua ucla secundos Causam uales ualebis
et id causam tuentibq armis.

Zaczym ÿ my tam nadzieią uindicemq nos à Depecula:
tonbq nostris iustą Domine non deerit Causa, quo ausus
ich perniciosiier eò maiori et rigoroiori animadversionq et

Iudicio

Iudicio ꝙꝙ habent nec negare nec excusare ꝺa-
ctum possunt. Exterminuia Jura Matri. Sortia-
Kosie wyżey napisało pro arbitrio suo otwieraią zamie-
rzaią, Kogo chcą puszczaią, na Laterni, gdzie wrota Koro-
wy ꝓrdsidia excubeni Lecta zbierane sacramento suo ob-
strictum imponunt, niedawno przez dwa miesiąca Sort
zawarli, zeby y przez defluxatią Szlachtę zubożyli
y Towarow podniesiona ceny wyniszczyli. Jura maiesta-
tis uiolant, dum ea sibi usurpant, Regis sui uoluntee
Reges et Domini suorum Regium Vrbis Impe-
rium do sibie pertrahunt dominatu eig ambigentes Iura
ius sobie usurpuią. Se Regi Imperio non tene-
ri publicé ogłaszaią Ledwiecz wKlar niemowią. Impe-
rare uolumq imperari nobis nolumq. Ale facto y ꝺe defectio-
nis nefas ausi Król bez Senatu Posełstw do ꝓcych
Panow wysyłać niemoże, Oni Legationes seditiosas czynią
prywatne prożnuiąc momenta et occasiones Reipubl.

Z niepryiacioł ami zostaią Rzeczypospolitey eius ho-
ste Regni nie może być icdno hostis Regni ho-
spitalitate tractowac Largitione honorowac, a co in-
Rego iedno pretium sceleris oddawac none sent prodato-
res, nisi esent receptatores. Perduellis tgn nazwany
ꝓy duo certantes Duellum facere uidentes a tronie dre-
go przekinieść do drugiego ta Koni uczynili nawetaq:
greffores aresztowanych wolno puscili.

Qui hostem Regis defendit ipsam Regem offendit.

Ceum subtrahent supplicio zostawa Każdy ta ki
in maleficio teneth adferendo id quod interest exco.

Nimen Perduellionis nunquad est stlid aliud alio cumula:
tiue Olim odu.
Głowę y Kowali y szyie poczynili u forth:
ꝑ Kowali

Kowali Walij opasali, woda Abegnali, armaty, Lu
dzi nadzili 1587 Kazimirzow Pridileij explacitu
Regis extructa demoliantz, tylko w prącziu mil odmia
sta wolne sa fortalitia à Mirsa w Mili 1588 titulo
proces contra Rebelles o Krupuia mreiysca, y munitie
usurpuią, Possessiua od siebie pra Kthy Kuiac pro Re
bellibus.

Głowa ufortifikowana contra Sacta studdgluensia
quibg cautu erat, ut fortalitia à suecis extructa cina
caput dimerentz, diruta ipsi re extnexerant.

Arcz Virtute munin oportet, dum habrebit Virtutis iam
Muro cinctu sumg. Wszakże fortifice ta Kowe inuitant po:
Policie do rebellionę, munis confidentes fiunt insolen:
tes.

Quibg fundata ciuitas, at quid modo armata na Ko
gos z Postronnemi maią Skoiy to musi bijdz na Sanau:
armowali się. Etma offensionis Instrumenta, abar cendo
dicta strzegą tego zadze ne armoru licentia et occasio
audendi temeritatem augeat. Armis enim arma iuuant
Lubo to przy Krolu JKMci zostawa Samym Sus armoru
ad ednak Limitatio Constitutia 1768 nic zaczynac nie maią
bez Consensu Stanow, także Woysk Ostnierza nie zbieiac
1683 Ludzi Stusebnych Woiennym obyczaiem zaciągaiąc
maią.

1768 Constitutiones tego miasta, ut senatg perfectio
eiusmodi Regi fiat cuig e bello facere et accipe:
re sacramento obstringatz. Ibidem de Iuramento prosta:
ti portg manis. Fideles ero Regi et Ius Regni at
tendam omnia Regi pandam.

Ibidem de conscriptione militis alieni spectio ad subiectio:
nis fide Stat. quando subditg militem conducit nec
con.

conscribent, nisi de Voluntate Regia. Sure niemogąc
w Koronie armis chcą dowodzić, trzymaiąc się onego, iż arma
tenenti, qui postulata negat omnia concedit.

Wymowiaią się, iż zebrali Zołnierza, ale ad repen-
tinum casum, y raczey Insultatio nie excusatia Vigilat
Rex Coronis, in cuius Vigiliis quid saepe a Kozaky Wiszty
coma ad repentinum casum, Ktoryby z morza miał Wyjść
a dokładali się w tey mierze Krola Koronnego.

Wazyć za takim czasem morskim wiatku się onego pozy-
skać. Quid sperandum ab eis petito Imperio maią
potym terrae Dominari zechcą et Regno Imponere Leges,
dziwna rzecz, że wolemy iż oni biorą dla siebie zmaga-
iąc się na nas aniżeli my sami in bonum publicum.

Dlatego czta Zamorzy Kupcy drogy we towarzy trzy-
maią yoo nas we Zwornasob podiąszone przychodzą be-
dzieć tak miasto, to Panowzyło że iuż non obedire, ale
dominari nolet.

Iuż maią Chalgiet pro reficiendo porte, y na Tamy
nie Kontentuiąc się tym oni ale coraz nowe exactie we-
dle upodobania swego Panowania y wymyślaią.

Nie upominaymy się, ani Fundusza extraordinarie w Kru-
pie Krzyzackiego Myta co z Wiszy wybrali ani Phan-
gielku Particularnego, ale upominamy się ordinarie ultimi
sale, Ktore służy Krolowi, ex Iure Maiestatis respec-
tu dominy maris ab immemorabili et executio ieśli go Krolo-
wie przez ten czas nie brali nie mogli nie zgubie przez
zgubie w Koronie y ieśli im wolno było czułagę prywa-
tim Panowie, y zybienie czema swoyo Krolowi nie wolno
wydyć iest Patron in sua causa oni gdy czułagę

biorą,

biorą, tym samym Cudzego wybierania tylko inaczey
przekrzeli, Lexigit nomen tantu abrogatiu.
Quæ sunt Iuris publici ea non præscribunt. Constitutio
de Bonis nullo Iure receptis, ani Pan do Poddane-
go, ani Poddany do Pana przesiebere może et licet na-
że non fiat diuisio, ied omnibus pateat, tamen partes
maią tey Regni ewe cenzetą, quod illi proximè est.
Constitutia 637 Czta pozwolita nie referowała pe
o Statorzenia dobrae, ale tylko modu et rationem wy-
bierania przez kogo, bocłego Stanowić nie trzeba, co z dawna
należy, ale tylko de modo gdyż z tego czwarta część, maią
na Cwarty. Multa przez nich arrogantia fastuose narzeczo-
rament fidelitatis zgadzaią, na tych z nich przysięgi Iuro quod
Regi Dno et Reipræ fidelis ero a oni namienią, quod Regi
et Senatui Ciuitatis fidelis et obediens ero w tey za
Przysiędze stoi et quod Senatui a Regia Maiestate
ordinato subiectionem przestabo, wyrzucili to oni, y expugno
wali, iako y drugi Cunct przysięgi wyłączowali, et quod Re-
giæ Maiestatis honorem inclytæ coronæ utilitatem et
commodum procurabo. Byłby Clausula w tey przysiędze
gdzyby do nicia ad seruitio indicabo. Tu nie fanemu Sena-
torowi Maiestatu przyw Paszczyli każdy z tąd maiąc
de consulibus sacramento stanąć, obligatą quam Reipub:
et Regi. Takie scrypta przytym impostura, powydawali
wiadomo których author choć rem defendit, quod non pro-
bat za ichmedna Kpowodem audaces dictionem effu-
dit: ale iak on pisze. Quo pz expectari ab hac uen-
tatis cælestis ignoro pisałby był Legiey Ipsi
melior contigisset, miałaby arcem petulantia calami
eig.

eius gdyż ueritate deprauare fucũ imponere, nicim:
szego nie ieść iedno contra Rempub: etyssi Regem falsum
agere. Omyłkę nam za kiedy y errory rozumienia naszego
imputuie Leo Doctiora nostra errata, quod ony benedicta
do Krzyżowych pugna tyżkie uerbond generauit.

Lozwani priores Capita resistentiũ non enim qui obse-
curdant, sed qui mandant Regi sint, penes illo uolunt
penes hos necessitas przyrzich potestas authoritas Ner-
ue consistit summa potentiũ uim armoru Impendo przy
tych obsequiũ Animond audacia dubijs etiam animo fa-
cit, non qui segauntz, sed qui prsecent in Reatu zostaw-
ią, summa enim ads cribit a quibus initiũ non tam
res ipsa nocet, ut ipsius author.

Seditiosy qui facit nouitates, consilia contra publicã
utilitatem tractat, discordias gignit, tak Krzyżowych sedi-
tionũ incensores, et inuentores ani znayduią sy wsadzic
ze turba zawsze turbaty, yż iest turbulenta ani possyd-
stwo podwrzyli bezpiecznie.

Magistraty admonendo et monstrando non munuerunt
nec monstrauerunt iter ad obseruantiã sed concitauerunt
ad resistentiã et rebellionem tenz appellant Legem
qui non seruant Legem non agnoscunt Legem. O Tu publi-
ca iudiciũ, perduellionũ, et quod omnes tangit, ab
omnibus cognosci debet in hoc casu non seruata Iurisdi-
do nec accusationis formula, nec processy ordinarij
cztera facta habent suas Leges seu Iura, suas Acti-
ones. In hoc occasio Lex é Salus Reipub: quod Lex ser-
uabit ei cuiuis crimine postulaty, et multa sint leges
in hoc casu non ubi Iuris ordine non processum ordi-
nario

nanò occasio Lex è Seditiones crescunt mora prue
nienda sunt mala melij est occurrere quam post uindica-
re. In enormitate non seruanda statuta popolorum regi-
mi quibꝫ Iudicia nisi est. Leges non semper se expectari
iubent, ubi prig malum quod mali remedium bonum porrexit.

Principis Burgrabiorum Statucie gorsana. Fideliter
Jus Regium tuebor quidquid ad Jus et Personam Statꝰ
Status Regij pertinet attentabo, agam et procurrabo, non
tuebat nisi hijs tuitor Juris Regni, ale tollitor, nihil ad Jus
Regium sed contra Jus, et personam ejꝰ idem uelle idem nolle
et facijs Rebellizantium.

Quod patet expresse non probare necesse.

Agnoscunt Culagꝫ in suo responso et Rationibꝫ theloneij
agnoscunt munitiones scripto suo ad Regem dato.

Agnoscunt ceulagꝫ in suo responso et rationibꝫ the-
loneij agnoscunt munitiones scripto suo ad Regem dato.
Falsabilia hec sunt euidentia Facti, quod ipsum vide-
mꝰ sat probata habemꝰ munitiones, et propugnacula
si muti sunt testes tamen loquuntur.

Principis uerbum multum instar testium est.

Rex in Judicio suo non indiget testibꝫ, ipse est te-
stis, Judex ut Vicarius Dei ei⁹ testimonio credere
cui credit Regnum Salutem uitam corpꝰ et omnia no-
stra quandoque facti eum stabimꝰ, quum Verbis fidem de-
trahimꝰ nulla necessitas iusta, contra Dominum ut liceat
arma sumere rebellisare. Quod Lex ungua scelꝰ imperat.

Inatocionibꝫ punit affectꝰ, licet non sequatur effectꝰ
dalecko uicecij, ubi conatꝰ instar facti habetꝰ. Albo-
wicum, quid defuit et deest, ad hostilitatem Sola occa-
sio parata iamque expedita omnia arma milesq; Facta
hec sunt nonattentata sed perfecta satis clementis

cui

cum priuato Iudicio damnare possis publico
experiri Iussisti, uitenst, ut et in regud tenorem serues
iustitiã.

Qui admittit defensionem uidet permittere offen-
sionem, satisfationis in publicũ pertulerunt, per libros
propalatos. Informatio Iuris rationes pro theloneo
Dissertatio Thelonei

Nego Succesg contra Rebelles ipsi se publici
Iuris priuant beneficio. Non est personalis causa
Regis, sed uniuersi Reipubi. Immanifestis quod
defensio, ubi agnita, negs negari negs accusari possunt. Ipse
est Iudex in qulond causam dicens, in Koz ma szmo de-
fensora potrzebowac.

Authoritas Antecessoris cara esse debet Succesto-
ri, sed canor salg Reipub:

Indignũ é publica multorũ Virorũ præstantiũ fido-
rib et sanguine pacta in priuatorũ ditionem re remi.

Nec ferendum Dominorũ secundũ Dominos uideri et Regũ
Reges.

Personatis istis et Argumentis Larua detrahere oportet
Speciosa sunt causa non probabilia.

Omnia quæ Reipub: Salutaria sunt eadem iu-
sta atq; Legitima haberi nec rationis esse nec honestũ in-
ter inæquales, æqualitatem potestatis partiri debemus quæ
rebus eo modo ad quem sunt instituta.

Lagitũ Regis uim habet Legis.

Iuramentũ non firmat Iure prohibita.

Pœna Reipub: seruauit pranas Leges et consuetudine abo-
litũ bonas retinere.

Paris

Manis impend belli
et pacis tempore pigng
probatis prim.

Vectigalia ad retinenda onera Regni
Ad conseruanda dignitatem.
Subsidiu belli.
Ad communem utilitatem.
Nemg Reipublicæ.

Fides iustitiæ est fundamentu quis illu cenſe
bit fidem, qud iustitiu exercuit.

Mutatio in melig semper est optima.
Genuentg non plg operatg Legg.

Vbis ut subditis parendum Regi, qud facienda sunt
cogitandu.

Non sunt disputanda Regis uoluntates
Neguis aliter iudicet, quam in se iudicari uellet.

Ex facto non ex oratione deprehendi: Reu nocentes ut
qui orationis euaderent, multa speciosa uerbis, sed re in aniu
dicta. Ex gestis prs sentiu metimur. Tacz bysta primo
nadetasc za Augusta za Stefana, taz yteraz, yowzem
wiȩksza teraz, im wiȩksze muny, Waly dostatki, niechcacie
w prawdziwe nienaiu, alec maritimi raro stabiles crapo abundant
humore crasiori redundant conscientia.

Fides ich nieraz to iuz inuda, genus fidei Lapsa, et
seruandi nescia Iunior. In mdnibg Domiciliu superbi, tumi:
di, elati, fastuosi.

Noui Reges moderatores et aurei sæculi reformatores.
Ambitione fastu uolunt esse cymbalu mundi.
Illa ad nouationes ueniu ausi sunt.
Vullum genus hostilitatis amiserunt.

Sic nobis rependunt beneficia nostri, sicut Matersae
turatg Lacte Materno calcibg petit Matrem, quibg
Liberandis, Magnond heroum industria autinusqs sudauit.

Quid

Quid uerba audiâ turbines sunt, in omnibꝫ et pernã
non uideri fideles sed esse studeatis.
Religione abutunt, quibꝫ sua utilitas DNI est.
Quia intollerenda tollerantia non debet nobis patientia nra
in Legem statui Wolno domowaćsię Kazdemu wolnosci,
odtego Seymi Krk, Seymij, senat.
Primas Regni Krol Sgm, ale miasto Prawa do nie:
Prawa à Iure ad arma, to iuż nonę sięuis sed rebellis.
Felicia Sedi Regua superbia, Monitorem non fert fortuna
nec orationem. Durꝫ euen insolens ad recta flecti nouuult
illond timor opinione inflati attollentes se tumidi, in:
flati, spinicosi.
Et salutans eond seruitꝫ quond pernicioza foret li
bertas, et ante recalcitrandi non uoluntas illi defuit sed
facultas, defecisset iamdiu. Quanta uis conscientiâ
malunt se tacitis damnari indicijs, quam publicis in publico
manifestari scelerib Cyndicꝫ eond totꝫ ex Verbis conflatꝫ
Loquacitate sermonibꝫ inconsideratis pleng, compotꝫ in
Verbo, noxiꝫ infacto, canoras nugas pertractat, uanitate
uerbond non realitate contendit.
Zwyczaj Rebellizowac Kraniac się y unizac, a zle czyn:
nic, niec Abseguia in Labijs hostilitatem in animis.
Malo Lenitas non flectet Lenitas durâ cervices
sensu non habent, nisi sentiant. Non é iam Lenita:
ti Locꝫ seuentatem res ipsa flagitat, hi semper sui
similes, et audaciâ nutrire sibi molestias facere. Au:
dacia impunitate alitur. Sacietas beneficiond pari
fastidiâ et contemptu zlewaią na nas chlebem na
szym detrahunt beneficijs in eorum debitores se esse
agnoscant. Felicitate pleni Pnoris Status Ablis:
ti

Ti Jura maiestatis exterminant ex Vrbe.
O Fide et obsequio Jura merendebent non seditione nec insolentia animorũ. Imbellibꝫ dextris inutilia arma irruent Cladibꝫ suis sibiꝫ pscent nocitura arma. O Vinosa mane ad noctem in foro degentes die.
O Fortuna quos ualt perdere eosdem facit desipere ad uult uertere cuncta erroribꝫ addit crimen.
O Lente mulctari malunt penire quã punire obstinati obfirmati in malo. Disce tributum cui tributum, cui Vectigal ei uectigal, cui timorem ei timorem cui honorem ei honorem.
Innocentem quisꝫ fecit respiciens testem non confutentia pꝫdzie prez inquisitꝫ testis reus stat.
Illa finxta, omnes id faciunꝫ igitꝫ et tu ibidem indue Deos.
Innocens é, qui non nocuit facto Consilio consentiꝫ qui cũ ualeas non resistis. O Patientes et consentientes pari poena puniuntꝫ.
Perturbatores quietis turpi ac infami contemptu pertinacia contumacia refractarij rebelles.
Nihil esse tutũ nocenti, malunt exteri Regis et Regni amicitia, quam aliquot rebellium perfidiam, hoc dedecoroso é exemplo in suos suos.
Quò Deus altiùs é, eò maiori deuotione uenerandus uicarius Numen, ad quod se omnes debent componere uultꝫ. O Fuga é sceleris et conscientia testis.
Linguaqꝫ quod corde negat aliud intendit, aliud prætendit. Furigitꝫ pacem nolo, quia turpis é, quia periculosa, quia ee non pót enervato uigore Justitiæ statꝫ euertitꝫ disciplinã.

Cas

Vrat to chodzi, mi senicow et iustg, vi manifestis
iudicianig ordo non seruatg, tuncipse ordo non seruat
ordinem.
Iustitia dguid ab iniquo separante Licitud a illicito di-
scernente.
In criminibg uindicandis iustitia distributiua adhibenda
é summis flagitijs acerba supplicia mediis mindra leuioribg
leuia remedia.
Recidiui sunt mala facinora conscientia flagellantur
sepens etiamsi non momorderit Abstinetg ne mordere possit.
Actus nefarios Legid seueritas insequitg.
Factu Leges, ut coerceatg audacia, et nocendi facul-
tas ad salutem et quietem ciuiu
Voribg suis in unam congestis audeat perfonare.
Augg turbulenti seuentate Legid comprimi dbnt.
Seruan dt dquitas, sed a Iure informata.
Legid e damnosa Reipub: tolli necessaria relinqui, utilia,
conseruari, perfidos nunquid caa deficit, cur pacto nonstet
semperg aliquam fraudi spem duris imponent.
Communé caa Legid assi si permittunt subditi Regi bg suis
Legem imponere.
Crimen Lesæ id est imminutæ Maiestatis, n tantum in per-
sond comittit, sed tia dignitatem eig dum ei id aufertg, qui
dignitati Regiæ nititg.

Miał bydź inszy Man-
dat wydany tali sene

Ad

Ad instantiã Instigatoris Caldorym Citat pro eo

Quia ad vectigalia in radnes mercã nrã Regalia ad Regia onera subeunda conseruandaq; Regni dignitatẽ per Leges publicas sunt ordinata ex originaq; sua et de naã sui ipsius et ex prescripto Legũ eademipsa vectigalia ad prouisionẽ status nri Regij spectent, et sure pertineant. Vos uerò Vectigal maritimũ Culagij nuncupatũ, quasi accessionẽ seu adiectionem suo designans nne vectigalis consueti maritimi personã et prheminentiã nrã de Iure Regio deseruientis n modo tenere pro se exigitis, sed etiã in contrariũ constitutionã Recentionũ, quibꝫ ordinũ consensu prouentꝫ vectigalis prdicti maritimi nobis sunt attributi, exactu pena contumacia pertinaci circa se retinetis, necidem Culagij retentiõ ad nos seu fiscũ nrũ importare multis. Vnde Iure publico cauetur, quod in eos seuerè animadverti oporteat, qui in diminutionẽ reditus nri Licentiõ sic delinquunt attentando, super nobis eo nne penas, iuxta legum prescriptũ dementas et arbitrio nro irrogandas, decernimus pensionem nihilominꝰ seu retentiones eidẽ vectigalis Culagij dicti ad summã N. se extendentes citandas in instanti iniungi et in post quotiẽs illud ipsum Vectigal exigetis, hoc é ad illud nobis pendendũ stringi et decreto nro statui id et sententiari. Citamini prosentibꝰ. Salua Actione excessũ et ausuũ temerariorũ nobis ad Inuentiõ Recipi nolta nec quidquã ad per cadã uni per alterũ in aliquo derogando, sed quamlibet earũ, ubi à se distinctas

distinctas separatim et seorsig Jure prosequendo uin-
dicando ijs. Actis ad commissa Judicialit attentaturi respon-
sunrj. Datum &c.

Salua p Actora ddÿz. n decisa caa prioi, de altera cogno-
sci n debet, ÿ mandat na mandat iidneÿ rezÿ, idhoma bÿz
pdtozonÿ. Ihad zebÿ do recedu à prioi cau nèpnÿsz lobo
bÿ niebÿto nic dignitatis nec Juris, ddclosię lęgiej dstinctiz
Salwic zachowaneÿ uczÿnic caam facti, cu caa Juris
dzielęc ut pd e ciuile ciuiliter iudicetz, Quod aut ext Crimi-
nale wedle Constÿtutiji Criminalit decidatz

Dna nie szpecę pkowalęm wdno Arzymacbedzie
ÿ pdnd peciatz, Lubotez wedle Constitutiey Referen-
tach Manitkę cu Refusione duplicis pensionis.

Dekret miałbÿ bÿz inseruiendo tempori tak accommo-
dowanÿ, ut utrig parti aligno modo satisfiat.

Et attento. Quonid Priuilegia iusta et rite emanata
inuiolabilis firmitatis robur obtinere et integraliter
conseruari debent.

Dec Priuilegia per Ciuitatem nram N. exhibita quoad
immunitates inse descriptas sine Lesione Reipub. et Iuri
Nri Regij directe contrarientia perpetuo ualitura de-
cernit nihilominz, quia per eam puto nihil nouj aduersj
immunitatem pdictam nec contra Priuilegia ipsam inser-
tum exigit prescripta Juris publici sine eius ordinis
concessu nihil nouj statui possit. Dec uectigal mari-
timum exulagij dictum tanqua ad principale antiquum uec-
tigal accessorium sed adiectum per ipsum et custa-
tos priuatim constitutum nec nouum sed iam diu per
eosdem exigi solitum iuxta uero prescriptum constitutio-
nis, et ex Jure Regio suę maiestati pendi solitum, u
debitum esse uindicatz, proinde ad solutionem uec-

etigalis

ctią alis Czułag dicti retentond ipsos Status teneri et obligatos atq; Iure districtos adinuenit et ut sum ma soluant N. et in fisc sue Maiestatis Regis impor tent idq; in instanti sua sententia iniungit Statu it et sententiat, idq; sub pena N addity remittitur. Quo autem certior in posterum reddity eiusdem uectigal is Czułag Supradicti ad fiscum hmd infemi, et impor tari possit, commissarios deputand stomachi se do cen stu tuty ab olitez uchodzą dalszey molestyi namowic iuż Quoq; pewną pną prętond retentond ex clementią condonowac Lubo tez ony contemperowac.

37 Consilium.

Super donationem, alias re Marito, Recognitam

Aczkolwiek na pierwszey przestac donatiey by odte go nie a wo Kowacz ty de Kreta Tribunalskie Donatią za zarące, cessye przytym Summ pieniężnych ty Praw nac stat zon Kę poczynionych, wsze y excepta w Zapisie pto zona tez ras tez Donatią na Donatią Super in dem Kowac lubo ią tez meliorowac, ieść się naco bezprzec z pogodowu bez Sprzeciwu Krewnych, gdy Statut iuż y Vxor manżo sno ni linienz bat sine consensu amicond, iednak iż się iuż mą skiego zwiedło y ex linea Laterna consanguinea niemasz żadnego

żadnego, krom iednego Brata Cioteczn[e]go, a Siostrey stryi-
eczney, ktora iest expectans successionis, ponieważ z
Mąż, iako y przed tym Małżonski niemoże dozna-
wa y za pisu uczynienia sibi ipsi consensum accommodare
ad impossibilia, autem nemo tenetur, nie leza w takim za-
ciężeniu ad commune Juris suffragium recurrere, to iest
ad supremum Magistratum, Krola JMCi, ktory iest
Supremg tutor, quo in casu loco deficientis amici adhibe-
tur od niego Curator, quoad actum przedsentem recogno-
scendum: gdzie podobna Małżonka przed Nowemocą
Panską Curatorem sibi elegit y za iego przyzwoleniem
eiusdem authoritate Mąż to donat Ktore takowe Dona-
cie prawo przyimuie, gdy z nią et in presentia tegoż dzieią
y za przyzwaniem iego Curatora, bo y amicond presen-
tia ponosg operat, quia authoritas Legis daleko więcey ieśliby
był Kto z przyiaciel mingi idoneg takowy, gdy in se deficit
non et alienq supplere effectuo, a co się przed Krolem dzie-
ie occultum fieri non intelligitur, zwłaszcza z przydania iego
Curatora y pozwolenia, ze Krol supra Legem iest et supplet
omnem solennitatem y z Senatu, zausze przy bokv iego re-
sidentes propinquond consensg non prointeresse consentientis
requiritur, sed ad interrogandam personq recognoscentis. Wpra-
wdzie gdyby chociaż iedem z Leniey Cyrconskiey, albo nie-
ktory z Macierzyński stanu sufficeret, gdyż ea lex duas per-
sonas ea aliqua qualitate desiderat tak si una z illy
est qualitatis. Wszakże zabiegaiąc napotym obiectiq-
y Cawillationi rożnym satisfacé moim zdaniem tym postrzedz
tem iako się iuż napisało. Gdy dubium occurret Kogo za
Curatora obrać zyczyć bym ia JKoMci Pana N. Dla posza-
nowania wiekszey iedności niewiem może Kto stare simul y Officia-
listy bydz y Curatorem in actu recognoscendi et subscribendi
do inscriptionis, iest to także prawo pospolite czyni ie-

Ktv

iakąś in ualiditatem donationis Donorũ przez Zonę Mężo-
wi uczyniąną, ale przecię gdyż z takowey Donatiji ani Zona
stawasię pauperior, ani Mąż Locupletior ważną chcie mieć
Prawo takąż Donatiią, gdyż na ten czas ustawa Ratio pro-
hibitionis, nè mutuo amore se coniuges spolient, natychże
y naiąszych Dobrach Małżonka dosć intratnie ma Dożywa-
cia. Neque enim quid e Liberis hiis by Libera rerũ suarũ dispositio-
nem nonesse, multò steniąc ktorym Prawo pospolite dispozy-
tie Dobr swoich wyraznie pozwala.

Prawa wszytkie tego tylko samego bronią nè in consulta
temeritate Coniuges se donatione exhauriant, zawsze to by-
wa, ze quos tangit spes proxima successionis co pospo-
licie, dum uiuentis hereditatem praecipiti desiderio preueniunt
id unũ in uotis habent, nè de patrimonio sibi quandoq; ob-
uenturo quicquam seu Donationibus seu alienationibus
y detrahat y diminuat dosyć natym ze Donatia uczyniona
niemoże nikomu, iako fraudulenta bydź arguowana, gdyż
ta zeznawa ktora nin mała mente cuiquã praeiudicium faceret
Donauit. sed quã uoluens, et ultro affectum suum liberali largi-
tione testari honestum et conueniens estimauit. Dobra zapisuie
Małżonkowi swemu ktorego honore et dignitate conspicua
ktoryąś wywazył z trudności ią sobie stryiecznęy expectanc
ti niema bydź za co powinna, bo y Oyciec iey one pupillã
zniszczył, e Maiętnosć nie ktorą przedał, sama się zaś odrzy-
szła wiela rzeczy, ktore miała wrocić, y teraz in continuis
litibus z nią zostawa, y protectią na śmierć donatricis à wyższe
Dana przeciw zapisowi pierwszemu zaniesła. Occurrit ieszcze
y tu dubium co iest conducibilsy, czy zeby resignans puram
Donationem uczyniła, czyli zeby remuneratoriam zeznała
nie zda się remuneratoria albowiem Donatio ab causa pro-
xima, Donatio non é nec ex mera liberalitate sed sub certa
Causa, ktorą kiedyż tedyż ucierpkował przyszłoby ut
merita

menta sint æqualia Donationi etut menta et obregvia
non sint alias debita, si enim debita essent, none sent remu-
neratione digna. Qui enim præstat quod debet non præstat
beneficiu, sed facit officiu, iako gdy Mąż gwałi Żenie im
trudności ch Sumpt wiedzie na Kładk, à Małętnosc ieg trzyma
iest to powinnosci, nie dobroczynnosci nie zdasię tez in secredito
Donatiyi zapisowac co bowiem za certitudo vero więc ij pierwsza
przyszłoby casowac donatią, gdyż stante Matrimonio pro-
ri na powtor komu in czemu uczynione subsistere by niemogła,
à Kasowac iey nie trzeba ani tez meli erowaq, bo by ipso facto pri-
ma resignatio defectuosa videret, ale reassumowac ią przydzie.
Prout Bona donavit, ità et eadem præsentibq donat, acin
um et supplementu efficacig perfectè ac solidè et totalis
et integrè donationis debitq Dumbq quæstur transfusio-
nibq summis pecuniąrijs rejudicata Decretis Tribunalitijs
tedit accedit cu omni Jure Dominio Conditionem excepti cal.
culi casat de eadem abcedità.
His stantibq donatanibq iako totalis hæres actiey poprze
Prawo stabiliowac bedzie. Niebedzie tedy Donatia uczyi-
niona ale reassumptio et ratificatio Donationis seu conso-
lidatio per cessiones Juris et Summand uti Nihi adhærentiu
Lubo by Kto rzekł reassumptam, uitiosa prigi transit in e-
gale pstenq oszczęr przez tą reassumptią, ij Supplement, zda-
sią animy recognoscantis magis deliberatq et consultq, ij innoc-
centia iest raczey rzeczi własnie reassumptia, ij iest supple-
tonia omnio prioris defectu ex præsentia Regis et authorita-
te tum Curatoris additi consensuq Regio ratificati ij Try-
bunał napotym niemogłby otakim zapisie cognitiey czynić, ale
musiałby na Seym Remisye uczynić, gdyż iako Statut mo-
wi: Novitates eventuu noviis sanctis determinari de-
bent. Pierwszey Donatiey Exdno pominąć mamy wedle niey
bowiem iedna małętnosc, iuż alienowana drugą w Summie

zawie-

zawiedziona ewictia rzeczona, à patrzac in omnem casu Datationis wspomnione bedą w ingrosse Zapisu beneficzne tid przy namnieiey, nè frustremur sumpti bg et Imperois, ktore Xiędzą tak wielkie prowadzą.

Czego Wszytkiego takąbyłe: Vies byłz miała.

Przod Tituły Regią à postym Significamg prosentibg literis nris. Quond interest unitus is et ssi: gulis Magnificd et Magnifici B Consortem Legitimd coram Nobis et Maiestate tra Regia in prosentia Dominor nd Consiliarionđ Regni Laterinostri pro tunc assidentium, personaliter et humiliter supplicasse, quateng ipsi dereme: tio Juris ad infrascripta recognoscenda authoritate tra Regia prouidere, Curatoremq; quoad et ssud prosentem ati: tiniet, quem ipsa elegerit addere deputare Nostramq; Regi: am authoritatem in dipsum eidem impertiri dignaremur. Nos pro Jure Maiestatis Nostrd Regio ex Senatg consulto, iustis supplicationi eig annuentes, ex quo Manitg illig Magnificg B ad infrascripta recognoscenda uti Vxo: tor coniugalis sibi ipsi consensu suo accommodare non potest. Familiaq; Magnificond et ità iam decessit, ut nemo eig Progeniey Virond superstes existat. Iniquid autem es: set per id cuiquam hominibg Libera Dispositionem rond suam non esse. Proinde Juri et equitati adhaerendo in Locu deficientis eidem Vxoris, et et gnominis amici: ci seu amicond agnatond qui uocentq etet. cum et fœmi: neus sexg in quo stetit familia non possit illond supple:

re

re defectu Curatorem quemipsa sibi in prdsentia
Nra et Consiliariorum Regni elegit, et pro affine suo agno-
uit Magnificum uidelicet D. Surrogando addendo et de-
putando ee duxim, prout surrogamus damus et addimus,
Deputamq; ips prdsentibq ac Nostram authoritatem Regiam
eo in casu ipsi impertimur. Quo quidem Magnifica et.
cum eiusdem Magnifici D. uti Curatoris sui manu hoc ipse
a sumentis personali aspistentia et adinfra scripta consensu
comparens personaliter coram Nobis et Maiestate Vestra
Regia Consiliariisq; Regni proturc Latere Nostro assidentibus
et coram etiam Regni Cancellario Nro Maiorisq; sana mente
et corpore existens Recedendo a Pro Temr Districtibus
Palatinatibq; aliisq; quauis Iurisdictione sibi competenti
huic uero quoad ectum prdsentem attinet se tota liter cum
Bonis eiusq; successoribusq; suis subjiciendo et incorporando pala
Liberè et expressis uerbis recognouit. Quia ipsa innitendo
Iuri publico ex cuius prdscripto Libera cuiusq; Bonorum suorum
Dispositio ó prdcustodita et reseruata uolens ulterius esse:
etiam Suo prdfato Magnifico D. Marito suo dilecto testa:
ri uti grata existens amoris et benevolentiæ eius coniugalis
qua eam prosequitur, et qui sua cura studijs et Labore in fati:
bili tum impensis suis et sumptibus immensis eandem reco-
gnoscentem se grauissimis Litium hæreditatiumq; universis im:
plicatis oneribus et difficultatibus uix unquam extricabilibus
eduxit liberauit et exonerauit redditibusq; quamplurimis Diuer:
sorum Bonorum Regalium ex gratiosa suæ Maiestatis Regiæ con:
cessione et sui Iuris in ipsam communicatione Luculenter au:
xit et cumulauit, prout ipsi Bona sua hæreditaria Villarum
et Oppidorum ac prædiorum in quocunq; Palatinatus Districtu et
Terra existentium, tum Bona Mobilia et se moventia univer:
sa Iure Donationis perpetuæ resignauit et in eam cessit, ita et hunc hoc
ipsum reassumendo innouando et ratificando, ut quod iam ami ca reco-
gnoscentis uoluntas benevola contulit affectu eadem ma:

neat

neat inconuulsa perpetualiter eidē ipsi Magnifico D.
Marito suo charissimo, eiusq; successoribꝫ legitimis quibuscunq;
Bona hereditaria videlicet Q.E.V. ac in uim et supplemen-
tū efficacijs effectū solidā ac totalis integrā donationis
de actionibꝫ caluis, et de processibꝫ iuris in priori Donatio-
ne pro se reseruatis: necnon de Decretis Tribunalitijs appella-
tionibꝫ generalit de omni et integro Iure suo ac insuper de
Inscriptione C.P. degq; suis omnibꝫ et singulis suisq; sum-
missq; pecunijsq; cum dicto promissorio omnimodo Iure Dominio
proprietateq; in qua quidem Bona omnia donata superig recen-
sita ac Iura adcessa, tum summas transfusas, hac sua
personali recognitione et Inscriptione ad promissa ōia
mediante. Quam nos ratam et gratam habentes ac ea
suscipi et inferi authenticoq; eiusdem rescripto extradimanc
dauimus. In cuius rei fidem presentibꝫ sigillum Regni etapr
presidi et testium et Dat.

Donari dicitur, quod nul-lo Iure cogente conceditur Salad gestum.

Quæ subdicialiter fiunt, in his præsumitur animꝰ
contrahi magis deliberatꝰ et consultus.
Magni affectꝰ Iura non spectant, multa nos facere cogit af-
fectꝰ.

A Bona Auita et profectitia licet donari non possint quidem
tamen ut ea N. poterant alienari.

A Iure Legibꝰ discrepantia.

2 Cessio

2 Cessid de Summis et Juribg a my pod Abno transfuzyi
niemamy, tylko Kwitky od Pana Nuczyny one.
3 Wzgc Cessiones Juris ktc Maiętnosc nieta Kaggrauant, ià:
Ko Dobra.

Lis firmien subsistentia Deminy.
Ratam et gratam Donationem habendo.

Approbamy ratifikamy et Consentimy deternentes eam robur
perpetuæ firmitatis obtinere animo bene deliberato. Rad sen:
tiby ibidem, et ad prædmissa consentientibg Reuerendissimis.

Vtrum Summa pro Bonis in Regno consistentibus re-
cepta, et in Bona Lithuanica importatis Contractibus Lithua-
nicis, sine amicis Consanguineis p-
ximioribus ac Successoribus
Legitimis alienari possint necne. 2.

Lvo.

Nemo

Nouum to iest emergens, gdyż Causa in Iudicio introducta nie ma specifica Legem, ex cuius præscripto decidi possit. Et Statut Koronny tak mowi: Titulo Statuta Ad Vniuersi principes. że nowitates excentuią Nowe gusz inStatutu ac Legibus mouerentq. Zaczym Remissa ma bydz, nacheym zwtarczą że Trybunał wedle constitutiey in ium Legis Stanowic niemoze y Summy z Dobr niepodległych repetowane bydz nie mogą. Constitutia 1563 o Titulo Declaratia ouniey ma Contextu tak Legis wspolnie, iako w iednym nierozdzielnym ciele, każda iednak część osobną, powinność yż Sprawę ma własną, tak też w tey iedney Rzeczypospolitey ma naród Polski y Litewski zwyczaie swoie niektore Sądowe Prawa Przywileie, y sądy własne a osobne, które iednak tey iedności albo uniey, nic nie wadzą, ani wadzić będą z którego Contextu iawnie patet iako zwyczaie y Prawa WKL. nie warowane. etiż ta iest consuetudo u nich dawno approbata że Żona Mężowi bez Przyiaciół. zapisac moze tedy było by to diu conuenies, aby colongo usu consuetudinis introductu, miało bydz teraz inuitis illis abolitu było by to despectum bratia nie unia Constitutia 1563 o Titulo przywileiu Kto to uniey Folio 1715 Ktokolwiek tego Zapisow zachowatego zwyczaiu gdyż mowi Statuta y Ustawy wszytkie przeciwne rodzaiu Polskiemu w Litwie ustawione Kto na bywania yż dzierzenia, ymienia, iakokolwiek by kto dostał chociaż Zgnie f. Według zwyczaiu y Prawa Litewskiego w którym zwyczaiu y Prawie wszytkich includzie. Statuta Litewskiego Rozdział pierwszy Artykuł pierwszy, gdyż mowi: wszyscy Obywatele WXL. tym Prawem iednym pisanym sądzeni bydz maią, Dawnoć to że uzor seguitz Sendzimirowi gdyż do Litwy za Mąż poszła iuż w Litewskie Prawa dworząc Kto zostawała, gdyż Mężowi zapis czyniła tylkym yż zwyczaiym Litewskim czyniła, zatym ważny bydz musi, Dlatego w Koronnym Prawie Żona Mężowi bez Przyiaciół zeznawać nie

może

może, to w Koronie Lege sancitũ, Lecz w Litwie zdawna inaczey consuetudine usurpatũ ponieważ Mąż in rem suam sobie consensu dać niemoże Żonę sama bez przyiaciół dozdrowia przypuszczaią. Nemo enim per id libenter hominibus libera dispositionem rerum suarum non esse incz byliby y ci powinni pomarli. Ad impossibilia nemo obligatur. Obóyga tak Legis scriptæ iáko y consuetudinis iednaz iest ratio iedna kowo trzeba bydz zachowana pogotowiu iż Żona zapis zeznawaiąc recess uczyniła od własney Jurisdictyi, ią Litewskiey się incorporowała. W każdey sprawie nietylko dalece solennitas, iáko rzeczey realitas et bona fides relinquitur. Summy wniesione do Litwy, iż interim obligatio computanda inuicem Bonorum stabilium succedowac niemogą. Zaczym bez przyiaciół cyborznie alienowane bydz mogą. Zapisy y contracty wszelakie sequuntur semper consuetudinem et Statuta loci in quo celebrantur. Forum ergo loci contractus sequitur in quo contrahitur Incolas Domicilium facit.

Contra.

Petitum est Stanis Ktory in duKnie Summy pinczne, in uim Dobrá Dobrá Litewskie uniesione, ma possobiesza: wo ut Dos eunde exijt eo regrediatur y dnigie Vxor maiątkiem in scibat, sine sensenu amicorũ, etsi in scribi illud nec lig sit wbonis. Wyraznie tedy Prawo maią wdlenich Causa ma bydz decidowana, nie na Sey remittowana symmy te non amiserunt originem Iuris, ale tylko locum mutauerunt, zaczym Iure eodem Regni repeti debentia Ko dwoy Szlacheckiey Possessoryi przychodzą nie tracą Prawa swego mieyscowego ani ią dobrodźiką w Ziemskiey, tak Summy za Dobra Koronne w Litwę w Possagu uniesione nietracą Prawa atyby Posagowey, ale iakoby tey Prefectyia, tak eodem Iure reprobatis maią gdy z takowe Summy sucze-

dunt

Succedunt in uicem et locũ bonorũ Regnij ꝛa Ko
Dobra Mieyſkie nie mogą iedno Iure Ciuili bydz ze
ſignowane ta Kyż Summy Pospolite Koronne nie mogą iedno
Prawem Koronnym alienowane, anio nieboszczę ſtanęła zu
Dna conſolidatia Iuris utriuſq; tam Paterni quam Matern
ni Summarumq; quarumuis alterius commixtio et confu-
ſio Iuris non datur niſi in ſeruitutibꝰ Realibꝰ, gdyżby kto
ſeruientis et dominantis fundi efficeretur Dng, ma za
ſeruity alterius fundi uſtawa, a Corka z Matką pro
una censetur persona ing primo gradu non currit trans-
formatio Która byłaby albo naturalis, albo ciuilis gdy-
by z oprawy swey swoiey komu uſtąpiła, tunc res priuile-
giata non transformatur in ſimplex debitum, albo gdyby
Pa ſyna miała ꝛa Ko w nież byłby duplex Sanguis Pater-
ng et Matern, y Duplicia Bona Paterna et Matern
na, takież duplex miała być dispoſitio Paternorum et Ma-
ternorum ex ſuccepſia Regulatur Secundum profec-
tionem Bonorum Paterni in Paterna Materni in Ma-
terna ſuccedere debent. Inſcriptio eſt nota uocis
et rei. Ego tedy nie znam to za Papier nie na być
miano, gdyż expreſſa tylko docent, et in ſingulari tate
generalitas non includit. Ego iaż nigdy nie ſłyſzałem
Statut Circ: Bona Regalia Z: ambiguitates abole-
re uolentes ſą gdzie mowi: Quod quę cunq; ſpecificata
in inſcriptionem nominatim fuerunt, illa eadem tenenda ea-
dem ad ſpecificationem ſicut generalitas ſequitur, ad pra-
fatam duntaxat ſpecificationem referenda ſą, et non
ad alia. Inſcriptiones autem quę generaliter fe-
runt nihil ſpecificando ſed omne Dominium in per-
ſonam transferendo omne in ſe complectuntur et poſſeſ-
ſori attribuuntur. Inſza ieſt immobilia reſignowaną à
inſza mobilia inſze to ieſt genus rei et ſpecies inſza
ego

iego alecto v maxime we Zona Mężowi bez Xrzyi-
cioł sama przez się bydz in potestate Mariti Dobra tak
wielkie resignowała. Zapis takowy iako nieprawny
nie może być ważny, gdyż nie ma tego w Statu-
cie Litewskim. wyrażonego aby Żona Mężowi sama przez
się mogła zapisować. Quod Lege non cauetur in practica
non habetur. Alec sine certa Iuris authoritate quidquid fiat:
Le dicendum alias sequerentur absurda żeby in minorennis
mogł sine tutore furiosus sine curatore alienować, wzuw
tym kazanie, y legalitatem in scriptionis. Gdzie bo-
wiem mogła bydz libera voluntas, ubi non fuit negandi fa-
cultas, lubo się też wyżej aim zdawna w Litwie usurpo
wanym szczęścili, uetustas erroris potius consuetudo, gdyż con-
suetudo niema bydz rationi consentanea, alias Iuri commu-
ni contraria obseruari non debet. Przeto paruum uisum Lex
et ratio uincat. Statut nasz Koronny tit: unio filio
rum Boiarowe w Litwie tak warowane mowiąc: similiter Vxoribus suis
in bonis Dotalitia ut vitijs, quas ex Successione paterna
v concessione ntra perpetua habuerint, y fuerint habitu
poterint assignare prout in Polonia assignant, y daley
tenze Statut pisze. Filias autem Sorores consanguineas
et affines suas prdfati nobiles copulare poterunt uiris
Catholicis et tradere coniugio iuxta consuetudinem Re-
gni, ab antiquo obseruatam. Ct iż ta consuetudo zdawna
iest Koronna, że Żona Mężowi per se niemoże nic zapi-
sować, igitur Zapis takowy iako discrepans a Iure et
Lege pro Legali estimari niemoże, do tego qualis originalis
Dispositio talis eydem Dispositionis debet ee determinatio.
iako Matka z Xrzyiaciely resignowała, tak też Corka cum
amicis za pisac miała gdyż te Summy in Locum Bonorum
perfectitiorum succedebant in Bonorum [illegible] vtcunq;

mogło

mogło to bydź tollerabile że iednak amicorũ prædicta
non plꝛ operatꝫ, quam authoritas Legum gdyż consensꝫ amicor
ũ non prorsus ꝛei consentientis requirꝫ, sed ad integran:
dam Personam recognoscentis Statut Koronny pod tymże
Tytułem unio. Fol: 226 pisze liberam habebunt potestat:
tem seu facultatem bona uendendi, alienandi et in usꝫ
suos conuertendi, sicth gdyżsa alienando commutando do:
nando iuxta consuetudinem Regni Poloniæ resignabunt,
to iuż tu euidentissima zagrzebowe opisana, qualitas et methodus
Jgitꝫ co nad opis Prawa Rzpltego że znowu, to niema bydź
za Prawo trzymano znacze Litwa exorbitowała w tey mie:
rze ꝛey Dlatego w Constytucyey 1638 Fol: 1948 Tit: 20
potrzeby wszytkich Stanow WXL. na poprawę Statu:
tu deputowali y z tym dokładem że ci deputaci Statut
Polski maią wziąc przed się a co nayblizey z nim Prawa
Litewskiego zgadzac aby iuż we wszytkich Państwach
naszych, iako w iedney Rzeczypltey rodnaka a nie o:
stoczna sprawiedliwosc Ludziom isc mogła nad to Prawo cor
zidom z ego bydź może z ktorego. gdy do Statutu Polskie:
go iak nayblizey zgadzac się kaze wydzic snadno że Sum:
my takowe alienowane bydź od Stanow tych Potomkow
niemogły. Niewzięta ta Constytucia effektu swego na sty:
tuły ponieważ o tym że insze mieszczy ktorem Constytucia 1611
w ktorey taki iest Tytuł correctura praw y Trybunału
WXL. 1638 dotąd nie zkonsygnowane, ani Prawa ani Try:
bunał, dlatego z rożne decreta na decreta w sprawach zacho:
dzą, y tu się pozywaią onie z kąd iesli interim co się dzie:
ie w Zapisach erroris est nox Legis, a za tym quod correctu:
rae fuit est Legitimum censeri nequit Constytucia 1638 pi:
sze tu przy wileiu o unieę, aby było wolno dostawac Dobrstu:
znym obyczaiem co to iest liczbę, ustę, Legitimę co zto za liczbę.
Odbrac ze nie wszytko za to ieę nie rozumiec, do czego by się teraz nadała

udała się Supervivi per wyżwszyż się zeńszyłkiego-
iustitia aby Aqz zostawał aliena iactura locupletiorá
ta parentèr. Hippolicie inæqualitas fuit inscriptiones et
omni Iure inter Conjuges prohibitæ Donationes, nè in con-
sulta tementate Conjuges se donatione exhæredarent. Więc
ij Zapisow takowych à zwłaszcza inofficiosas Donationes
uti iniuriosas in sanguinem suis dalaiących od Dszyż-
tkich nie zwykło prawo acceptować, bylaby to poniekąd uide-
Latio unieij, gdyż Constitutia 1588 & 1589 & Lege ma-
ią też Statuta W.X.L. yuchwały Seymowych do Sądu nale-
żących przez Deputatij się gravać, a to tak iżby spolnoij
rzeczy nic przeciwnego niebyło. Skąd gdyby te zapisy za-
stać się miały, tak Bonorum à Koronij auersione et abstra-
ctione suiż augmentatione uera alieni uiolarety unio pra-
cius Praw, które w unieij wyraźnie ustawy wszytkie znosi
Solnemu ziednoczeniu przeciwne byłoby exorbitanse Reipubl:
i zatym æqualitas zostawała by inæqualis, yż unió disiun-
cta societatis dispouà. A co się tknie Statutu allego-
wanego zeńszyscy Obywatele W.X.L. iednym Prawem
maią być sądzeni o Zbrodniach się rozumi bo tam zedo-
kłada, ta że cudzoziemce y Zagraniczny przyiezdze y bywa-
iące tudzież tymże Prawem maią być sądzeni y na tychże
Vrzędach gdzie kto winien Karani.

39. Vtrum dignitas Terrestris, ho-
mini Ariano conferri possit
et collata adimi.

Pro

Sto.

Jasne Prawne iawnie abroguie Stollata Dignitatem mianowicie Statut Tit: Vnio o Pol: 526 gdzie mowi: Dignitarij nonseligant nisi sint fidei Catholicæ cultores, et subdicti Sancto Rmo Scaled, necalingua etiam officia oferendi, perpetua, ut sunt Dignitates Castellanatus nisi Christianæ fidei cultoribus conferant, et ad Consilia alia admittant et eis intersint, dum pro bono publico tractatus celebrant. Quia sæpe disparitas cultus diuersitatem inducit animorum, et Consilia patent talibus diuulgata, quæ tradunt secretè obseruanda. To Prawo stanelo xxvij gdy Władysław Jagelo z Bratem swoim Alexandrem Witoldem uniowali Xięstwo Litewskie z Polskim, z którym bardziey ma być trzymane im uięcey obywatele Województw Pamięcznych z tey że unieyi participowali, bo za tym ij do sposobu przypuszczeni alias gdyby ta Dignitas ad Jurisdictionem conferowana miała przytey osobie zostawać. Porownuie się przysięga Wolnosci Libertates et Privilegiorum Juri communi et Libertatibus non contraria iuste et Legitimè data et concessas, obseruandas, custodiendas, adimplendas mieć chce, a nie te ktoreby były z pożytkiem iawnemu Prawu y sprawiedliwości dane albo z tym iustitia distributiua to chce mieć aby dignitatibus rozdawane były Dignitates z tych y miano takie z tytułu Jurisdictionis. Dey genere omnes sumus pares wszakże meritis et demeritis distinguimur, a ponieważ to secta Seditionis takowym Sektarzom nihil ex moribus nihil ex Legibus commune esse debet, gdyż przez takowe wszedy y Dignitarstwa malitia eorum damnata, abominibus redderet illustrior. Dignitatis autem Jus refutat iniustum Possessorem. Mnie nia wszędowne postanowione się ad commodum Reipub: maią tedy maximè idonei et Reipub. utilibus by z rozdawa

ne

ne Secq facientes tenent ex Lege iustitiæ etiã
tienda damna inde Secuta Reipub.. eNadto Krzyżyda
się dzieie wielka Dignioni præferendo minq dignũ maią eniã
Error habet quié agitur. Iuż z mało Katolikow przedet:
rancq do tych wzgledow podobnieyszych etądi to rospq nie:
Swáłki, zaścią, rozruchy, tumulty. Religio é uinculũ
Imperij, tak dalecq że quorũ diuersa é fides, nie może
być między nimi Ku Katolikom affecty, gdy studiũ
conditæ euertendi, zwiad kięnsą tego Woyny rzymskiej
nayczęściey rozpuszczą de uno religionũ uarietate in di pen:
tientibq de Deo suis opinionibq, et in contrariã factio:
nes distractis sententyi nunquam pacatũ nec concordem
fore Reipub. Religio tedy ieść uinculũ unitatis sit
ung Dominq, una fides, unum Baptisma, ung DEUS. Gdyż
Religionũ diuersitas certa Ruina Regni Sprawa warowa:
ty, abo Gwałtowne Kowie dignitarstwa niebyły confe
rowane, etyjanowi Ktory opcyą ieść od Kościoła Katolickie:
go, Ktory Chrześcianinięm własnie zwać się niemoże, gdyż
Sine Christo Christianus ée neguit. Daleko więcey controwersa:
ne bydź niemaią. Religio omnibq. Legibq eSabilior. Darto
Prozy ieść ta sama, człowiek kiek detestabile improbat damnatq
ta yż tych Ktorych ant ratio, ani Magistraty postkromić nie
może ad officiũ ducit Arianina nouã Theologiã doctorem
coma uszyć nie Discordia fecit, ut magna Imperia mor:
taliaesent, Lubo to oni dobrze piszą, że ta ich discordia
iest, iednak znami concors, alec niech mi odpuszczą. Re:
uerentiam magis quam obedientiam prestant napatrzyć
się wiele teraźnieyszych doznały Krolestwa, iacy są Reli:
gionis euersores Cultq et honoris Diuini extirpatores,
a co Jerzie przelali Chrześciańskiey miany y liczby nie
masz. Di Lutrow iedenpisał nobis cũ estis non estis iuncti
Fide pace diuisi, quangdam etyssądc claudę cauernis
à rechis semitis yż daley mowi eNalisty dici debetis

ex

ex eo den enim Euangelij estis Semine et Christi nne
procreati pracis tam en opinionibꝰ, ad dogmata falsa ꝓ
conuertistis de rebꝰ sentꝫtd, filij Matris mee pugnaue:
runt contra me can: Cap: 20 Gddig Epfele iam non uicit
fallatia uerbi uestri subuertit per uerba Legis Legem iam
pugnando na dniglm mieiscu ex nobis estis nobis cu non
estis. Laskawato Pacina wszego czego godni sq ctrani
Leoz iz Christy non ferro sed Ligno domuit Orbem przydzie
iego przykładem nie fulminowac siedna KdLa przestoga nac
pisac. Meligé abeis cauere guam eos parcere szyca sq
iakiemis confederatiami, takowe leges tempow necessitate
extorte niemogą bydz stasne leges et patientia nagis nostra
guam authoritate nituntꝰ, gud patientia non debet nobis in
Legem uerti, Alecctrijani wtym confederatyi Aowia shu nonia:
cludunt ij do niego nienalezeli nigdy Koronie kazdy ij do=
mu tubo swego sprawca tubo cudzego gubernator ij rzadca prej:
biera pospolicie sługi, czelade ku uzytecznej domu swego prac
wie, tak j o tey Oekonomiey Rzeczyp: brakowac tnie
ba narowistemi Kwarnemi, nie mnozyc Wartogłowow ij
buntownikow, ani ich na iakie wsadzac przeczenstwa za
ktoremi j Pana od Zwierzchnosci ij Dom od wlasnosci odprac
niczyciey mogli. Statut Titulo Dignitates wyraznie
przestrzenit abij infama laudabiliter conseruato Kasterowane
byli. Jakz maią bydz ctrianom nadane, Ktorzy przy nie
famiby habentꝰ z tego samego ze Lex Oz famid inogat sa
ma Dignitas malo culparet Lepepore et guema modo Dcul:
tą nie felicitatis fuit initio, ita contempty fiene et allatu:
rą. Przydzie ij to gui legi publicè aduersatꝰ eiusdem legis
Violator existit. Statut Pit. Judicia. pisze nos ad nomine Swiatey
ieritatè in ueritate Deu dictid implicitè credamꝰ. Tymi slowy zaslubnita:
tem. ctrian wiarą tą y Prawo bunty y nieswiezy, a ia kz gustowni:
Kosi pospolitego Prawa prawnie urzad iaki na bydz con:

seruany

ferwaniy S. Joannes takiby nec aue dicendu praecipit. S. Pawły cum huigmodi nec Libru sumere, a iakoż Dignitatem xm. ferre. Chrześciąg non é gui in Christo Eccleá n. E. S. Cyprian: ng: confitent se nosse DEVM factis am negant contra fidei profeniota uiuendo.

Contra.

Statutem zagait Impugnator moig. Druzy Statutem także ponizdzie instruowac broną mianowicie sub Titulo dignitates gdzie mowi. Dignitates et Officia per nos collata non licet nobis abrogare et ab eis quibus collata sunt amouere et auferre, quod talis deturbatio et degradatio personarum Insignium nomini eorum notam inureret, esset inteśtini dij non Leue incendium, ideò, in futurum dum uocabunt conferenda. Iakoż tedy co Krol Pan nasz da tym dzierząc, od Kogoż iako uiuente dignitatis Possessore mauacans censeri Priuilegia Principum ratta ee debent et non debent uinby emeruari à quo pia, quos solida Principum Firmauit authoritas.

Daleko rzeczy ze Statut allegowany in Contrarium iako iasny iego Contexty wkazuie o Senatorskich sie dygnitarstwach rozumie nie o tych pomnieyszych Urzędach Ziemskich. Reliqua uide in Practatu sequenti.

40 # Mandat pro arbitrijs na Sejmiech bij bijdz diuijowany.

Wedle Constitutiji 1638 Causa tylko merè criminales, gdzie idzie o gardło podeymowci o fałsz na Sejmie

Sejmie agitowane bydz maią. Ten ij Constitutia po-
twierdza xxvj§ mowiąc per expressum excepto tu[m] tantùm
Criminalibꝰ, Ktore Sądowi naszemu na Sejmie należec maią.
Tez Constitutia xxvij§ o Trybunale Wołyńskim ij
Bracławskim, ij polskim Kiowskim wyięwszy tylko sprawy
własne criminale Komu ktoby ocesse, a inaczey Ktoby
wyzwał ma siedzieć dwanascie Niedziel, winy ij szkody
zapłacić, a sprawa ma bydz odesłana do Sądu należnego
xxxj§ o Trybunał Kiowskiemu Woiewodztwu pozwolony
Statut Wołyński, o wyndszeniu Mandatow, Ktoby ij pod-
poli[m] poliły wzruszyć iako iest obrazenie Maiestatu
napisano to iest, bortuiąc podkoy podpoliły wzruszaiąc
przeciw Osobie Krolewskiey chcąc Kto gdzie Panstwo y
opanowac Xięstwo nacobij woysko y lud służebny zbierał.
x O gwałtach miecki Grod Rządzi. Rubli iż szkody zna-
rzią. Ma bydz tedy sprawa odesłana ad Fora compe-
tens, iż iest per se iuri lis ma arbitrzniąc podnawi-
enios subsely pro leuiori by delictis, wedle Constytucyi
xxxij§ et xxxvj§ reseruatis sprawy podług Constytucyi
xxxv§ Ktoreby w Prawie opisane niebyły przypuszcza-
ne do Sądu bydz niemaią, iedno do Prawa od wszytkiey Rzec-
czypospolitey postanowione§ A co się Knie chorągwi o
vdziach Prawnych Constitutia xxxvj§ opisała, Ktoby
by Woyska zbierał chorągwie z partami Woiennemi
podnosił Kupami chodząc, szkody czynił, za Granicę do
Panstw obcych wpadał, pro hoste Sad perpetuo Banni:
to Turbatore et violatore pacis publice declarat.
Non confundenda sunt Iurisdictiones dlatego od Pra-
wa pewne sy y vdzielne postanowienie Kauzy aby
wedlenich każdy Ius suu[m] legitime conseguat. Wzię:
to

to Maiętności niechże czyni pro expulsione albo occupatione Lubo pro bonis nullo cure. recepti Ciuiliter n Criminaliter, gdyż realis Iniuria Leuior é quam personalis gdzie tey obserwatyi nie masz miętam nie iest Iudicialis Actio iż ex professo et forma Legis non dependet. Ta Kauza principalis é realis Rzeczy enim petituri delicet bona pdna urg et pro arbitrio.

Pond arbitraria sunt Ciuiles, gdyż ex aquo et bono statuuntur, nec st ordinaria à Lege publica.

Ciuiles tedy Actiones nie mogą bydź comitialnes. Vbi non é Ius ibi non é competens Actio.

Zawsze tego prawo Rzeczto pilno, zeby Ludzie Szlachcey na Seymowskiem poszczyni nie byli, więc y Summario Processu ad Banniendum zaraz in Causa pro Bonis nie byli potrzebowani.

Guerra.

Prawa udzielnego nie maią ani ięzłámste Woiewodztwa Constitutia 1590 Tit. Quarta warowano: że Pádnych prawym Statutom Koronnym y Constitutiom. Ubiywate la tamtych Woiewodztw podlegać nie maią Constitutia 1598 Titulo o Rzeczach Pádownych tego przestrzegáć la że pod Práwo Koronne nie podpadaią.

Constitutie 1538 et 1578 zniosły Statut de Guerra 1447 tym samym gdy tylko causa mere Criminales Seymowi postawione. Damnum Actio terrestris é Actio. Statut Titulo Guerra. Ne quis audeat sine consensu nostro belligerare, Guerras execrabiles mouere damna immensa procurando &. Gdy gdy kto malo dolo Praua intentione nullâ ratione pellectą, sed solo odio et nocenti studio ductą &ale tu ad propria uenit &.

Causa dux mentis quali causa talis uoluntas

Statut

Statut Tit: Farrago Citationis Regiæ. Quia tu
Electo exercitu Castrum huius villæ hostiliter turbando
pacem Regni publicè expugnasti.
Constitutia xxxij Titulo Processy contra Rebelles sztur-
mÿ się działy, Kościoły łupiono Zamki Maiętności Maiętności
Maiętności Szlacheckie pustoszono palono, wybierano Szla-
chtę po grodach łapano, iż się to more Guerrico Latona
gradzaq pourinni de padris autem nulla mentio aniw Statu-
cie, ani w Constitutiach.
Guerra to iest gdy kto grassatq Latrociniis, rapina, cede,
incendijs tumultu agminatim prata exurendo tecta diru-
endo praedas hominu secondq agendo.
Vrbes dirutas mania dquata solo.
Populationes agrou incendia segetes adustas.
Guerra de Bonis nobilium furtis, non regalibus, alijs hono
alijs illoud Respectq.
Non Judicatur sed Legibq caus iudicandas.
Non erat illis spespio Suis sed impedimentis
neq quic aspeguatq quod ei debitum e.

Bella parta.

Constitutio xxxvij Tit: przyparcie Woyny Moskiewskiey
Lege Actorum Kaluiek Lgn Boy dac ngm będzie raczyć
wszytko kudobru Rzeczyp: obracać się ma zachowuiąc
każdego przy własności przez Constitutio xxxvij Tit: ordi-
natia Prowincyi od Moskwy retu peroway ych Lege Con-
stitutia przyszłym stronÿ przywracania Dobr Szlacheckich
w całe zachowuiąc z pilnym tego obostrzeniem, żeby się
każdy z swego prawa cieszył Rzeczp: szkodÿ przez
niesłuszne Dobr tamecznych sobie przyswaszczanie nie:
dosiła.

Statut

Statut Sit: Bellu ad ewitionem n' ad destructionem 362
de dat Constitio 1683 Sit: ordinatio Czerniechowskiego
Prawa y Statutu Wiowskiego przeciwko
Priuilegiu Principis Suo alienio tollere non pt.
Aliud é possidere aliud detinere, aliud é Iuris, hoc
iniuriá, hoc iniurioso de caá in caam nemo dejici d.

41. Consilium.

In casu insidiosa aggressionis in Templo sub tempus Conuentg Particularis Sectionis Deputati.

Lubo tegstroniy Sto Mci nikt nie ranny ani sam z tac
Ktiey szkodliwie nie iest zbrazony, lubo Apodictie
Crimen attentatum, sed ad effectum non perductu
in pdnas Criminales uocari nie zwykto Wszakze pa-
trzac ad uim insidiosam przez Ktora tenze Sto Mci z kos
ciele incautum chciat opprimere patrzacy na bonu pacis
publice uiolatum rewazaiac Prawo Ktore illum principem
statuit, a quo malitia incepit, y to gdy aug takowe
inhiberentg facta scelerum prouocarentur. Widzc zeby
silentio Nostro querela eig non approbarety satiget
conducibilig ee, aby Sto Mci zaniost nomine tam priuato
quam publico protestatiy. Wprawdzie to nowa is domu Sto.
Mci udawac sie do Protestatiy y certare lite ad inferiorialc
iz Magng é Imperator, necessitas pogotowie Iuris, tu-
dno takowey necessitati non obsequi, gdyz tez idzie de

in:

indemnitate honoru Ko Mci, et de tam pernicioso exem-
plo, nie mnieyą ią dlatego, że in omni certamine, qui opulen-
tior est etiamsi accipit iniuriã tamen quia ma potest face-
re uidet. Lepiey że się tey pospolitey opinieyi wstręd iáki
uczyni. Bą to może bydź żeby Ko Mci Pan Kredia, iako
Director ą Marszałek potrzebne, ale tu tamtego Seymowego
wego ą insi przyiemi szlachta Obywatele tameczni wespoł
z Ko Mcią iáko in camino malo et periculo iniuriaq; pu-
blica protestatią zarzessli, sita by authoritatis et fidei ac-
cederet. Protestatyi stat bą to zà sanctinid, boiezeli sey-
mi kowe deductiye, Szlacheckwa, tanta sunt importantid
że plenariam constituent probationem, i iáko publica
Obligitao ą Ko Mci Pana Marszałka spolna Protes-
tatia, niebędzie miała mieysca przed powagi wielkiey, tyl-
ko uidendum litem za sanctinid byłoby to wywodzone
iż tedy ą Kasciot obranguidowanią ą Conuenty Electio-
nis uidowany ą Skutia zázrona et infridid in Vbesz-
tá przydzie na Seym obrocić Protestatią, dla in Vbestu-
ntą infridid, quis est locus tutg. quod tempg tactua-
cum, gdy pod seymik zdrowia niebespiecznie, si in circita-
tę dalekq więcey w Kościele, nis mediatâ armati coa-
cti. Quid sonis mgm ą tego respekt ten żeby pierwey
na Seym przyszła, a w Trybunale dla nawału spraw recen-
tis crimin[illegible], chyba za dwie lecie, nadto ma dniey się na
Seym nie dziel do Seymu wybrał, niż do Trybunału coraz
na cadentią zieżdżáć, do tego choć by ą aduersarz, tymcza-
sem umarł. Successor iednak wż przyidzie o Confiscatią
może by bydź przypozwany, ą Seymowa Causa procederich
Actiey ą Trybunalskiey zatrzymany. Seguacer ą Adhaeren-
tes iego Ktorzy consilio ope et auxilio onego wspiera-
li, ą z nim in seditionem et tumultu conspirowali
pro complicibg potrzyc przydzie bydź zadowerza testimonia
Rei pro contra nie ferowali siebie ą principała swego chcąc
uwolnić

uuolnic. A Protestatiq ut ign sens nich bÿ pisana bÿsla.

Protestatió

Quià ipse immemor beneficiorũ, quibꝰ Ead dñs famulitio sibi de:
uenerat, cum ornauit et auxit, cum ad certa Protestantis Bo:
nond hereditariond tenuta eo quod damnosꝰ tenutarius facty esset,
remouereꝰ indignatꝰ sui reiectione, in caput et uitam protestan:
tis, exemplo pernicioso machinari cœpit, ac in Ciuibꝰ primũ sedi:
tiones rebelliones agere, populũ ad Rebellionem concitare in
ter nobilitatem factiones et pactialitates facere insti:
tuit de hinc familiam Castrensem ui aduersꝰ, de gradibus
precipitauit, saucianit, uulneribꝰ affecit, demum ipse Protes:
tanti, iam in fidiosam intendit et ut meditatũ facinus ad
effectum perduceret quendam N. sic dictum ad omnem uim
et necem expeditũ pretio conductũ, cum manu daragatorum
copiosa et armata, et bumbardis aliꝭ armis seditionem et
uim preferentibꝰ instructa in Vbem Regiam protunc capitare:
atq sui, N. nuncupatũ tacitè et clanculũ induxit ibiq recon:
silio perfecta ac curaregacibꝰ complicibꝰ adhærentibꝰq suis nec.
non cum ciuibꝰ eiusdem Ciuitatis Incolis pertractata et
agitata facto condictamine cum N. eos actu illos fatelites
in domo plebanali ad templum sita collocauit, ac in eadiq po-
suit domum ipsam armatura bumbardaq munirit, signifera:
tionis, ac uis inferendæ, pulsum campanæ per N. faciendũ
constituit, ac conduxit, quibꝰ sic structis ordinatis et dispo:
sitis postmodũ uidelicet feria N. stipatꝰ et comitatꝰ ad hõ:
rentibꝰ suis in medium nobilitatis Ædificium pro suis templi in
occasionem et eventũ Rei relicto, spirano atrocinia, uenitq ibiq,
postposito pacati ciuis officio, nulla Dei humanitatisq
ratione habitâ, nec templi: reuerentiâ obseruatâ contem:
ptâ legum authoritate, et quamuis prescripto conuentu par:
ticulares, tam Electionis Deputati, quã publicanæ Constitu:
tionũ sunt ordinati et omni securitate et tranquillita:

te

te, ne seditionibꝫ interrumperentur, multòmagìs ut sit
Ctssꝫ in templis celebrandi sunt constituti, dum Genevꝫ et B.
unanimi omnium Nobilium uoce in Deputatũ Judicem eligere-
tur, ipse Nobilis et cum suis adhærentibꝫ turbando eandem
pacem quæ erat prædicti publicam ac securitatem uiolare
do ubi summa pax et tranquillitas esse debebat, in ma-
gnam audaciam et ferociam etsꝫ, prauâ intentione, et data
opera, in templo ubi Laudes Dei non uiolentiũ peragi debent
omissis prauis uerbis crimen meditatum sonantibꝫ quod ad abo-
minationem nominis hic non exprimunt, pro termino tamen decla-
rabunt et referent, eundem Magnificũ protestantem Lite-
ras certas pro tunc legentem, et eisdem intentis exindeꝫ in sui
tutelam, ut nihil aduersi et hostilis in templo præsertim à quo-
piam, multòminꝫ à cliente suo peragi non attendentem im-
pinatũ ac eximproviso prorsus ac de repente confestimꝫ im-
petu concitato stricta framea clamore sublato hostiliter aggre-
ditꝫ in eundemꝫ speculatim, et punctatim arma uibrantiũ
irruit, ac iterum atꝫ itero eundem in subsidium cum eisdem
armis ferociter reperit. Demum dum insultꝫ eius et ictꝫ
illi repetiti per arma et manꝫ Gnosond A.B.C.D. auerteren-
tur nouissimè obfirmato ad necem Protestantis animo ca-
sim in caput eiꝫ irruit, perfectoꝫ illiꝫ cor illo arundineo quo
se opposuit, quia arma sua implicata tam citò ad defensionem
sui expedire non potuit parma amicond suond obstatorũ ictibꝫ aggres-
sionis oppositã eundem protestantem casim per nares licet leuiori
sed indigniori uulnere cruentauit, sequaces ám ipsiꝫ identidadama
se proripiunt interim per N. Signũ pulsus campanæ dimouere-
t obferociã scurrentiũ ac cæd fuisset deoꝫ. Hinc in tam de-
simine præsenti et tumultu armond pleno quiꝫ pro salute
sua laborare uitã suã, et incolumitati attendere ac in
illa communi periclitantiã resistentia reprãsa esset, à qua

audacia

audacia eundem N. non pdnarum Legis metu reuocauit non
religio loci abduxit, non respectu publicæ tranquillitatis a-
uertit, sed obstinato in malum animo Libertatem et Secuita-
tem publicam Ecclesiæ immunitatem uiolauit Sanguino-
lauit Conuentum prædictum Electionis deputati disturba-
uit publicas personas et publicum Officium exercentes au-
thoritatem et dignitatem eorum oppressit. Per quod pdnar Le-
gum et confiscationis Bonorum iuxta dispositionem Iuris publici
tanquam pacis communis et Legis ipsarum uiolator incurrit, pro
quibus in Dno Deo uindicandis iterum atq; iterum protesta-
tur.
Vindicabit Deus. Disturbatio Conuentus aggressio Musicanis x
ordinatio seditiosa tumultuaria Sanguinolentio Ecclesiæ pax
uiolata, oppressa dignitas Senatoria Capitanealis.
Senatus Latus Regius dum erat ut crimen Læsæ Maiesta-
tis iuxta statutum dicit: Nuntij confiscatio Bonorum.
Statut dict: Conuentus insurgere in Magistratum in brachium Regale
Iurisdictionem opprimere iustitiam tollere.
Pro Kalili coadiutore pomeraniensis Polonici in illo tumultu
non uoluntate sed necessitate in eum peccatum Kalderum
scelus siquidem.
Aggressor a seipso occidi uidetur ille Princeps a quo concepit
malitia conatus eius, quid defendit se non necabit ne Kogo nideo
innocens esse desijt quia quæ facienda erant perfecit, et innocendi malo præ-
stitit, ubi coram in starefacti habetur, semper punitus in atroci-
ores Clientes contra Patronum.
Director Conuentus cum posset non impedicit, non occurrit
nec præcauit authoritate sua qua fungebatur quo minus præ-
fati N. conatus in proiectu sortirent, quinimo tanquam affinis eius
etiam nunc factum eius, qua pte defendit tuetur promouet.
Calumnia ipsum etiam conturbat sapientem, ueritas tamen
omnia uincit, nocens accusationem præcurrit protestationem præ-
scuşat

occupat, quasi in temporis ratione, et non in innocentiæ præstitione iustificatio consistat, festinat igit quia timet uinci. Culpa imputat, non crimen intentat culpam facientis, habet qui quod potest emendare negligit.

Conniventiæ é, in cuiq alterum abire sinere, nec curet suspitione societatis occultæ, qui delictum alienæ non modo pertinaciter offendit sed etiam promouet.

PROTESTATIO.

Nategoz.

Vt primum compertum extitit in castro N. ad Lucerandus nomen bonum ipsius studiosè, et pensato animo, ad infamiam eiusdem elaborasse factam esse nè licentiæ eius darent ulteriorem occasionem et apud bonos quos sui Nominis integra maneat existimatio, hanc Protestationem facit, quo ipse quidem N. cum protestantem officio prosequi et pietate pro beneficijs colere deberet pro beneficio malefactum reddit, stultitiæ pœnitentiam uitam eius infidis prout patefactum extat, nunc etiam in honorem eius famam denigrans animo nocendi Protestatione in uim famosi libelli contextu consertinata ejus in iuriosè egit æstimationem eius Lacerando, contaminando ipsius iniuriosè cum ignominia per eandem protestationem seu potius famosum libellum inferendo criminationibus indignis, et insimulatorijs ingenioso commento excogitatis ipsum onerando et honorem eius famosè persequendo, ut crimine patrati existens reus per retorsionem eiusdem annexum, legum se explicare possit, cui porro ad tales domesticos insidias nullius prouidentia satis munita esse possit, et ipse reprotestans per eundem actum famoso crimine est insimulatus Lacerantes ejus famam alienam et innocenter insimulantes pœnis exinde demeri-

bis

tio itidem lacerari debent, ideo pro eisdem in Foro Fori uindi-
candis iterũ atq; iterum protestat.

42 # Scrutinium Interrogatoria super omnia contenta Protestationis facienda.

Quia iest Priuatum crimen a Te de uniuerso Statu Iurisdictiũ y zwierzchności Wzg dowey et de dignitate Senatoriã de securitate communi tuã publica, de immunitatem plonã statuendum przychodzi ad Iudicia publicum, et consilium to należy. Maiestatem ipsam minuit, qui tollit ea ex quibus Reipub: amplitudo constat. iáko to gdy kto Magistratu Wzgdy y znosi dignitatem uiolat Senatoriam, kościoły profanuie byłoby to Senatora inane dignitatis nomen, gdyby y priuatorum insidijs et inimicis mieli być expositi; Senatores pars corporis Principis. Więc ábyście Sure et Deo Missą Stare nie mogli. Beneficiarij cum Benefactore Clientes cum Patrono et Lumen accusat me meus, nazekał iedeń y tu ściekowaniec, muz insidias nemo nescit imminentiores esse ui apertã uim ut repellere possimus, insidias nisi prædoniti uitare non possumus semper inimicq insidiari potest, nos non semper cauere. Insidiã difficulter cauen possunt idcirco conatus etiam in eos punit. A co zaiąkszа Buntuiczyńic seymikt rozrywac seditie wbic armatno następować w Kościele, do tego quod summum sciano, nazdrowie Ludzkie nacigáią one in insidijs zadzac summi sceleris et uindicta rigorosa. Zawsze Crimen takowe uindicabitur, iż takowy każdy hostili animo aduersus Rempub: animatus zostawa, ktoby summum Reipub:

Statũ

Statum, labefactare conatz. Zaceim et peragere accu-
satorem niemoże, nisi ante se purgauerit. Non Relatione
criminis, sed innocentia Reum purgari debere, protelandi cha-
dicij causa reaccusat, et grauiora, ac publica priuatis op-
ferenda. Non qualitas uulneris, sed delicti atrocitas at-
tendi debet, quo seueritatem supplicij requirit non tam ad ef-
fectus lesionis quam ad intentionem nefandam ac detestabi-
le rei factum respiciendum est, ze ex insidijs esth wychodzanie
w Kościele na Sejmiku bo stliter przeciwko Senatorowi iesta-
wsciè vanit, subo uulnere leuiori, sed indigniori conatui ego
gurd defuit, ze nie zabił non ideo nocens et desijt, quia quae-
ficienda erant perfecit, et innocendi malo perstitit, ubi cona-
tu instar facti habet, semper punitz zustaszcza iu atrocio-
rus.

Reos sceleris societas facit
Consilij scelerati participes fecerunt.

Cognitas insidias non detexerunt, consilio societate in-
nitz et illigati.

Vera infirmitas in atrocionibz pozwolona nie bywa rownaiąc
to parricidio, gdy sługa na Pana ręke podniesie pogotowiu
na Senatora na Brachium Regale, publicum to sceląc rozbicie
Sejmikow, z krwawym ięnie Kościołow summam Prouincie w takim
razie procedit dilationibz rei.

Improbis etiam scelera sine praemio grata est.

Zdowiek Kastuos, factios, cum dignitate non ualet aud-
cia intendit ille Princeps cuipd, à quo malitia incepit. Ag-
gressor uitd bonorum à seipso occidi uidetz, sinon liceret
reprimere inicatorem, iusta essent actiones et aggressorum. Si
le uoluntate ten nece pitą, et.

In summa Iniuria Iudicat.

Per:

Perturbatoris publicæ quietis. Riximiantin iedgn ra:
nit dnqiego Rzymianina raniuszij ieszcze go uocauit in Iu:
dicium. Zytaia oco Quare toto gladiu non excepit latereza
Kiziwdg id sbiè mia? zes iè zlego razu ij złychu uchijłit
à calego Boku nienadstawił, ij niedał się zabic, także ij Na
kio porceder ułasnij.

Maiores spes quam metg habet. Amicg in obsequio hosti
in animo, Liter ad licitu non ad illicitum referri debent etfa-
bricandis inuenijs deterreantg.

Falsam causam aduersg innocentem intendit, ut negotiu
faciat.

Reformandæ detrahendæ ędificandæg Dignitatis causa
facere. Criminationis ruinam atg3 tempestatem concitare.

Maledica conuitia in alterig contemptu et Nominisg3 In fa:
miam confere ac sempiternu uitæ dedecg turpitudinem con:
fligere, alienam famam uiolare dedecora impingere crimina-
nibg famosis honorem impetere.

Structas et Nemini achonori suo insidias.

Calumnia é Insidiosa et mendax infamatio seu alicuius in
Lite perfraudem uexatio.

Falsa crimina intendere, notare famoso crimine ignominia
irrogare Calumniatoresł, qui scienter dolo malo falsum cri:
men intendit.

Instigant ad accusandu, accusationis Instigator.

Coactum esse improbè in alterig perniciem.

Luca mente ducty ad accusationem processerit.

A quo non solum culpa red et supplicio criminis abeat

Nec dolg nec culpa nec excessg incurrit.

Nec pœnæ, nec culpæ Reus. Inopinantem.

Sociati Consensg Conniuentia alienis peccatis implica:
ri dum facultate et authoritate nostra emendari iudicia
nig3

nig potest et debet non tamen impunitid in peius abire
finimo facing promouemg animo nocendi stylo ad diffamandu
studiose accommodato societas occulta non prdcauere non impe:
dire, non occurrere non prohibere
Laudare uid et. qui presens patitr suo nomine aliquid fie:
ri, ne id prohibet.
Et scientia eius, qui prohibere potest uoluntate est. Sci:
ens est faciens pro consentiente uidet.
Delictu alienu pertinaciter defendit.
Rem rei consentaneam dixit.

Contra.

Insaie est Seditia umyślna, in armis na zrzeszenie Sey:
mikd uiolenter uczyniona, á insza tumulty zaltercatyi y
z zamowek spiechodzacy. Owo criminale to ciuile, uideant
Constitutiones de tumultu de guerra. Constitutia 1598 o ty:
by sie to iawnie y umyślnie ukazalo, gdy Krol pro Libertate
mowi: to iest ten Seditiosy y Mandatny. Item de Liber:
tate. Constitutia na Seymikach wolnosci swych domawiac
sie maią per criminationes znieszona by była Libertas.

Perturbare ordinatd authoritatem.
Oppimere Libertatem uocis.

Mándat wedle Swotestacyi.

Tibi Nobili N. Ciminis infrascripti Principali
de persona tua ac bonis tuis generaliter omnibg mandamg
Vt coram Nobis et Iudicio Nro et Consiliis Regnitati
oni Nstro assidentibg et semotis generalibg proxime
adhinc

adhinc Varsaviæ aut ubi pro tunc constituti fuerimus
celebrandis sextadie ab inchoatione eiusdem conuentꝰ Regni pri-
ma tamen exclusa, aut tunc dum et quando causa processus
ex Registro publico ad iudicandū incidēt. Et in stanti-
am Instigatoris Regni et sui Delatoris et personaliter
legitimè peremptoneq; compareas. Cui te citant proco.
Quia tu cum in esses, uti antehac Dominum et Patro-
num suū, animo fideli esse debueras, extunc pro beneficijs ab
eo acceptis tempore in Protestatione specificato Cliens et
Alumnus eius existens, eundem Patronū suū seruus et fa-
miliaris domestiq; Dominum in templo Vbis Capitaneatus
N. in conuentu particulari electionis pro Iudicijs Tribuna-
litijs deputati in cautum pace publicâ a securatū dignitatis
et officij sui authoritate Lociq; religione, ac conuentꝰ pu-
blici tranquillitate communitū, nihil à te beneficiario suo ad-
uersi sperantem, hostilitate non denunciatâ, ui insidiosâ, exem-
plo pernicioso aggressꝰ es. Postquā enim ui apertā eundem
Actorem te non posse opprimere animaduertisti ex insidi-
is tollere ac perimere interficereq; intendisti atq; ad id com-
modè peragendum Nobilem N. cum quo specialis reseruatur
Actio ad omnem uim, et necem expertam pretio in uita et sto-
rijs penitendam ipsi dato conduxisti ibiq; re cum pertractata
et consilio perfecto alijs q; sequacibꝰ tuis eundem N. et sa-
tellites suos in loco insidiandi portuno in ipsis insidijs po-
suisti. Positis omni armaturâ munitus, deinde ipse atrocia
spirans in medium Nobilitatis equo pro foribꝰ templi in oc-
casionem, et euentum relicto, uenisti, ibiq; postpositis pacati
ciuis officio nulla Dei humanitatisq; ratione habita nec tem-
pli sacri reuerentiâ obseruatâ, contemptâ Legū autho-
ritate, ex quarū prescripto quo religiosior sit actus con-
uentuū particularium in templis celebrandi sunt de strepi-
tu violando pacem conuentꝰ prædicti, ac publicam securita-

ten

tem violando in magnam audaciam, et ferociam ipsius
prauâ intentione, et dolosâ opera emissis pravis eorum
meditatis, omantibus eundem et sororem Literas protunc cer-
tas legentem, et eisdem intentis exindeq; in sui tutela
ming attendentem inopinatum ex improviso prorumpis, et derepen-
tè confestimq; impetu concitato strictâ manu ea clamore sub-
lato hostiliter aggressus es in ipsumq; eosdem, et punctim ar-
mis vibratis irruisti, iterum atq; iterum eundem insultu
ferociter repetisti, ac affirmato in necem et stragem animo ipsum
indignis, et insidiosis vulneribus saucias tumultus signo
insidiatoribus dato excitasti arma undiq; admouisti. Item:
plum cruentasti, sanguinolentisq; conventus publicam di-
sturbasti publicas personas, et publicum officium exercen-
tes authoritatem et dignitatem publicam oppressisti ac pacem et
tranquillitatem securitatemq; publicam leges q; ipsas, et
Jura publica violasti, nec his contentus, verum etiam cri-
men crimini cumulando, vt patrati facinoris existens reus
per retorsionem criminis à nexu et vigore legum te explicares
protestationes binas in actis et. ad lacerandum bonum No-
men et stragem et infamiam ejus studiosè ac perfecto animo in-
genioso comento, in vim famosi libelli malitiosè et calu-
mnioseè contexisti, et consarcinasti, aliàs prout protestatio
et repotestatio latis premissis adhaerent, ad quas se inten-
to et per omnia citatio ac literæ prædictæ remittenda-
ti Nostri referri debent. Per quæ in pœnas legum videlicet
infamiæ, et confiscationis bonorum, tum ipsis pœnis calumniæ
ex tam famosis et calumniosis protestationibus contrahi-
cati demeritis incidisti. Super quibus super te decernendis
prout et cuilibet criminis ratione interest, Citatis præ-
sentibus actionibus contra complices tuos, ut notitia eorum
in tam artificioso, et occulto insidiarum, et conspiratio-
nis crimine patuerit, et haberi poterit saluis permanentibus

nentib⁹ fiis ad p̄missa Judicialiter attentaturg respon: 373
surgis Datum Varsauiæ &c.

Ka Pomocnika Mandat.

Tibi N. Principali tui N. complici seu potiꝰ cum principali est Quia tu non ueritꝰ pdnas Legũ in Conductitiis appretiatorꝫ in uitam alienam Insidiatores, et homicidas seuerè sancitas apud te suprascripto N. pretio sanguinis ab eo accepto narcare, in id obsequiũ et operam tuam, ceteros dem et Storem uitiis tolleres et perimeres, quod ut commodius peragere possis cum manu Daraganoꝝ copiosa et armata instructꝰ in Vrbem Capitaneatꝰ N. tacitè et clanculũ cum suo principali ueniste ibiꝫ re ad suo Principali re: tractata, et consilio perfecta in loco insidiarũ opportuno te ac satellitio tuos et Daraganos in ipsis in insidijs posuisti ac omni armaturã munitꝰ in fecisti, quo auxilio tuo et armis prædictis N. cuiquo speciali reseruatur Ac bio adiutꝰ consiliꝫ nacatũ et perditus insidijs fretus conductis audacior factꝰ atrocia spirans in medio Nobilitatis equo prædictꝰ templis tuis sufflatꝰ uiribꝫ. Et quia reos criminis societas facit multò magis conductiji in perniciem uitã alienã et mercenarij homicidas seuerè punirideꝫ bent, quâ licentiâ suis ex insidijs agunt, et delinquunt. Tuꝫ et ante factũ, et in facto et post factum arma satellitiũ tuorũ Daraganorũ, ac opera tuam eidem N. dari et insidijs auxilio et subsidio mutuo cooperatꝰ es. Proinde in eadem pdnas Legũ in gras et Principalis

cipalis tuus uidelicet Infamiâ et confiscationis Bonorũ uidisti pro quibꝰ super te decernendis Citatis presentibꝰ fiet mẽcio.

43 Ratione ludificationis fidei et Veritatis Protestatio ex inscriptione obtenta, et summa non soluta proueniens.

Quia cum in omnibꝰ negotijs potissimũ uero in contractibꝰ bona fide uitãda Iura publica omnem ueri ludificationem, et fidei datæ elusionem prohibeant extunc ipse obtentã à Protestantibꝰ coram officio castrensi N. inscriptione super summa N. in fidem officij eiusdem quod summa prædictam soluere deberet, recognita contra prædictum Legum earundem summam prædictam non modo non soluit, et pactis fide bona contractis non stetit uerum etiam eosdem protestantes artificiosè eos sic illaqueando de statu Iuris et dignitatis deiecit ipsosq; in exitium multiplicis Damnorũ per hanc ueri fideiq; datæ ludificationem atq; elusionem precipitauit. Vnde cum omnia pro ueritate iustè peragi realiterq; perfici debeant, nè Iura ac iustitia ipsa, Veritatisq; Fides infringatur, et nè tali progressu indebito detur occasio illicitè occupandi Protestantium substantias. Ideoque nullitate eiusdem Inscriptionis ueriq; ludificatione

ficatione accidei dato elusione, tum et damnis adsum-
mam N. exinde perpesois ponirq; extali demento iuxta quali-
tatem facti deuenientibq in Fori Fori aindicandis hanc In-
scriptionem, quod prout é, in fidem Officij recognita, ità Sb dese-
ctu complementi eiq, nè extiadatq officio sè arestando
iterum atq; iterum protestat.

Statut de Calomnia Qui procurat Causam Calumniosa,
ibidem falsa Citationes Locum Iudicis non habent.

Calumnia est alicuiq in lite per machinationem vexatio
fides infida illaqueatio artificiosa.

In damnu alteriq nemo consilia suu mutare potest.

Contractq inciti uno in rem alteriq dissolui non pt.

Non rediendi, sed adimplendi Causa Contractq fient.

Propter vtilitatem priuatam, Ius publicum Contractu de-
strui no debet.

Ex dato et accepto surgit omnis Obligatio. Punic dano,
nic tez nieuzigto. Non est autem bona fides alieno dita-
ri malo.

Officia et Acta ad testimoniu veritatis sq postanotione
et officiales ad fidem faciendu quod sic Acta.

Dare tq occasio capiosis occupandi et emungendi Substan-
tias alienas. In examen veri et iusti condescendere.

Interest nè veritas, occultet, ut rerum salua sit prtas.

Quo grad q altior, eò Legum conditio durior.

Qui opulentior etiam si accipit iniuriam, tamen quia
pl q potest facere videt.

Cancellaria a Cancellando quod potestatis eiq fit libel-
los, contra Sq et Sq uitatem ad subscribendu Sblatos
Cancellare seu vetcere. Statut Pit: Cancellaria L: adte-
ndi ut deinceps ubi Liter suspecta Libris Cancellaria

com-

376. comprobari non possent Juramento comprobantz. Statut sub Tit: et stor Item proterea quicunqz presidentes, aut eorum Officiales aliquos malitiose laboribz et expensis grauare uolentes, et laborantes emungere, et extorquere, aliquid pecuniarij aut rerum ablinde centibz prouexatione redimenda, quamuis nihil penitz habeant causa, seu quastionis aduersz eosdem faciunt, et procurant diuersas citationes finguntqz et dictant causas.

Quia cum publicè interfit ne ueritas exulteť, et ut rerum sit salua probatio semper eidem ueritati debet esse locz. Acta autem per euidentia faciunt facti notoriam Inscriptionem, et re et realitate carere ne licentia nocendi sit Lucrsa. Cum acta Officij publica ad probationem gestorum sint Constituta, et ita sunt communia, ut neminj sint deneganda quin potiz cuilibet ad ea interesse pretendenti, exhibenda ipse uero et stor ex eisdem irrealitatem uult dicere.

Libri non priuatam, sed publica continent Necessitatem Ad necessitates, et securitates hominum coram Actis fiant.

Non mutato priore tenere extradere.

Statut o Tit: Citatio. Item cum quis fuerit citatus non uniformes interessz. Statut Tit: Litera. Ad quas Acta ad producendas Literas se retulerint. Officium et Acta ad testimonium ueritatis Officiales ad fidem faciendam quod sic Actum et non ad authoritatem Inscriptionis.

Coram Actis inscribitz ne inficiantz priuata.

Ad exhibendas probationes, sine quibz ueritas discerni non potest.

Ad necessitates et securitates hum coram Actis fiunt.

Ad dissuendas Inscriptiones remedio Sueni penu-

cationem

cationem earum alijs Cassatione proij, restituendo Ju-
re inscripto.
Jeśli więzy Zapisowi wienyć trzeba y Paragrapho-
wi.
Omnia proueritate institui, iustè peragi realiter perfi-
ci debent. Ne religio Judicij ac iustitia ipsa circum-
scribat.
Ad deprauationem Iuris Causæ genuina ad rec-
cendo, suppriměndo, inuoluendo, et sic Causam eig pra-
uertendo. de statu Causæ Iuris et Aequitatis ipsum de-
iecerunt in exitium præcipitarunt, Judicij et Justitiæ
circumscripserunt. Inter bonos bènè agere oportet.
Crimen collusio, sic et deluso, dlg a detudendo.
Venia dificatio speciosa præda ee consetz.
Dlg Nulli patrocinari debet
Si à coactis resilit licebit alijs quæ induxit.
Non ex scripto, sed ex bona fide æstimant Obligationes.
Aut danda fides non est, aut data seruanda.
Ne ueritati uis inferat et sta publica ad probationem ge-
stoq sunt constituta.
Statut Titulo Inscriptio, etres suas illi cuiq Judices
cum subiudicibg.
Dsc warowany Statut de Inscriptionibg uczynionyą
iednak de Inscriptionibg in fraudem factis ad eludendam Ju
stitia dburza się na nię. Prawdziwych tedy Zapisow broni Prawo a nie ich:
stotnie znosi.
Per Obligationem petere quod uia recta consequi no deest ea:
stitiam euertere.

44 Consilium.

Dowie

Wsie pozostałey dane Kuznie-
sieniu Zapisow poczynionych.

Nie zda się aby z tey Protestatiey effectus sa-
ła być mogła, iáka insinuowana, albo sigm gdy przyznawszere-
signationem fuit li pretio bonorū et ąz uczyniłby pretium na
swoy pożytek Arrogit gdyż ta Protestatia pisze ze KM cum
summa diminutione et enormi Lesione Dobr swoich rez
signatą uczyniła, yż tąd Suffragia Kunis communis de enormi Le-
sione coraz implorat tym samym Causam Redintegrationis
inducit Która iest ad restaurandum Lesum od prawa po-
stanowiona Ktorey Kaucyi miała być była albo żadna obrona
albowiem Kauza iest per se Perrestnis na Trybunale nie
miałaby coczynic, yż Sąd każdy nie powinien się o tym pytać
ieśli Kto iest przez contra Kt Lesy, gdyż prawo nic stozy tey:
powinno sci na niego tylko statem ualetudinem, et discre:
tionem uważać daley nic, Każdy sobie swego dochadzac ma
y z tych przestrzegac swoiey, a radey z tylko Kauza Redinte:
grationis in ea tantum parte datur, in qua quis Le-
sus esse Legitime deprehendit - Causam principale n'targit
sed solum tantum restituit, quantum Lesio abstulit, na coz
by się tedy taka owa sprawa, gdyby wszyt Kich Zapisow nicm:
szyła. Narownac by to in aqua le pretiu na Kazono Zachowa:
wszy Zapis darowizny wcale, na co by by płacone Kgotowizny nie
przychodzą do Dobr Taxatyi, gdyż druga siostra także
też wzięła tylko y milczy: Wkazeli tedy przytym w
tey sprawie ze propter priuatam utilitatem Sus Su-
blicui deesse non debet, albo ze qui Lesit idem redin:
tegrare debet Nowiąc by się przyszło a by z Mezanych
Successorem o tę Lesidrem nie Kazono czynic y tak Ma-
tka

tKa Dzieci swoich pozyw acby musiała co absurdu.
Etcedit. ze w Prawie pospolicie geminata in Jure efficaci
tig disponunt. Sey M Kwitowała z Spiekl pono znowu
Kwitowała z podniesioney summy nad to rzeczyła Swiatyą.
Nemo restituit contra Legem suam aliqua gravis ligaty
est, et in damnum alterig nemo suum consilium mutare
pokest. Rozumiał bym przeto zwyczaynym y bitym isc Go:
scincem, dac Caesam ex Jure publico desumptam omina:
wszy tey Lassionis redintegrationem, zasadziwszy Kauze na
Statucie. Ostilid quod hereditant, ktorego taki iest contex.
tg. Statuimg quod si Mariti earum taliter pecuniys receptis
ex pacto de non receptione Bonorum ipsas concernentium astrin:
xerunt, qualitercunq decernimg illud irritum fore, atq; prafatas
filid rideant ad hereditarias portiones nonobstantibg pactis.
Z tego fundamenta iuz owszytko przydzie nie proparte iakoia:
Quistematione, in qua quis Lassg est tantum consideratur. Szy:
stosowac drugi Statut do teyze Kauzy o Titulo Fratres w
ktorym to iest, sed nec pro solutione alterius modi Debitorum Licebita:
Liquid uendere aut distrahere, nisi ad id seniorum Domg suda:
cesserit Consilium, Consensg, et voluntas, et pecunia exuen:
ditione proveniens summa Debitorum non excedat, y daley
tam prowadzi co notandow. Zwizono Cenq Maiętnosci z eby
nie przyszło residuum wracac podpisali sie Przyiaciele, a Leich
prasentia non plg operatur quam authoritas Legis, ad conserva:
tionem non ad distractionem a Lege przydani, gdy indemnita:
tem nieprzestregli. Consensg ich za nich nie stanie żadnej
niewyrazonej urgentem necessitatem przedazy. Z drugiego
de importantia nie miano wano długu, gdyz na zaplacenie
mniejszych Długow intrata było obrocic by niebyło wyrzecz
Praw a iedno Sam Statut o Tit: Putor Ktory zakazuie
hereditatem ipsarum uendere, nec aliquo modo perdere

dazyc

dosijebÿ na nim samÿm bÿło Luo in passu zebÿ nas Zÿwił zo:
preki ÿ prześcijoną niezrazikÿ zetstÿ prd parament czÿniąc
do Kauzÿ przÿszłobÿ Protestata, principaliter zanieśc prze:
ciw Sędzi secundario contra Dnos pesores Bonond Nosa
zmarłego prostowac sÿ, cum Laruis luctari nie zdasię gdÿz dzie:
ci iego ÿ sroie przÿszłobÿ pozwac co absurdu, ia ko sÿ wÿżey
dot Kiełło.

Generosa eN. ut primum Iuris sui facta et a morte ge:
nerosi olim Mariti sui intercurente in suam deuenit tutelã
et potestatem soluta impedimentis Iuris, quibꝰ impedita pro
in turia sua seu iniunjs qualibꝰ in hucusq; agere, non ualebat
nunc demum confugiendo ad Ius publicum subcuig tutela Iuscon:
iungj, priuatum continet, etnec a quopiã uiolet, atq; iniuriã cessent ha:
dem Ius publicum Priuato Iuri preuisse datum est Pro:
testationem hanc solennem vationem infrascripto nond facit, ac pri:
mum quidem contra Iudicium eN. uidelicet Generosos Abs.
pro eo quia cum ipsi tanqua Officiales ex Iure publici prescripto nose
debeant Officia sua et ad eadem attendere teneant circa
Susceptionem Inscriptionis resignationis Bonond eN. Generosis
D.D.F. per Protestantem sub et Actu fend G.A. recognitã
non attenta eiusdem Iuris publici prescripto nose debeant
Officia sua Observatione, quod prdicta protestans eandem In:
scriptionem in Libera uoluntate recognouerit, quod in remota:
riis, quod sine amicis indemnitatem recognoscentis prdcauen:
tibꝰ, quod impulsa eiusdem Pictonis Coniugalis potestatene:
cessitas rei fuerit impossita uoluntati ipsius Protestantis con:
traria, ut eandem eMaritũ eliberando, a contractibꝰ dicendis
tum cum tutore suo, quam aliis personis in Prdiudicio etalie:
nationem bonond ipsiꝰ Protestantis Hereditariond circa
despondationem sui iuris, nulla satisfactione pro eis recepta
ignara pro tunc Iuris sui et rerum suarum contra Dispositione
Legis publicæ, a se recognoscente destituta amicis suis et ex con:
ditione

ditione sui sexq; plerumq; consueuit offendi. Labonante 88.a
consilio aduersum res sua in adulationem ab ea Bonorum ipsius
hæreditatum indebitè extortas susceperunt ac per idonimo:
do in pœnas contra Negligentes officiales seu excessus contra
debitum Officij sui sanctitas incurrerunt. Verumetiã eam:
dem Protestantem ad centum Milia per id damnificarunt
exindeq; insimul protestat contra Ynoso O.L. tanquam
patrem eiusdem Iudicij adhærentem aut bonorum possessorem in iusto
detentores. Quomodo ipsi non attento eo, quod ab inuita reco:
gnoscente Bona possessa contra Dispositionem Iuris publicimo:
do remisso annulla sint, nihilominq; et prætacta Inscriptio:
ne uitiosa et illicita contraq; Legem publicam quæsita cum uio:
latione Iuris hæreditarij Protestantis Bona prædicta,
detinent, et fructus annuatim ex eisdem quoad sortem ejusdem
indebitè percipiunt. Quia porrò indebitè quæsita Iure amitti
debent, et Iustitia postulat, ut restituat, quodà quoquod iniu:
stè ablatum est. Nemoq; ex aliena iactura locupletari debet,
nec ex delicto alterius alter quidquam lucrari possit, quinimò
ipsæ Leges publicæ hæreditatem taliter ablatam uice
uersa re haberi uolunt. Proinde cum Bono publico Lex
introducta sit, nè quis indebitè damnum patiatur, de nullita:
te earundem Inscriptionum dissoluendiq; eiusdem Inscripti:
onibus omnibus remedio Iuris atq; prouocatione eam et cassa:
tione, tam contra Iudicium prædictum, quàm contra eius par:
tem adhærentem pœnisq; ac damnis supra taxatis nec
prouentibus perceptis, ac prædemissis omnibus in foro Poste:
re uindicandis iterum atq; iterum protestatur.

45) Iura Iuribus sunt concor=
da.

Iudex

Iudex semper Nouissimum Jus segui debet.

Verba ad mentem et intellectu referenda

Sententia debet esse conformis Libello.

Secundum allegata, et probata debet Judicare

In ambiguis eum sensum et intellectu amplecten de qui Juri communi consonat, qui materiæ subiectæ è aptior, qui sit humanior, qui uitio careat qui rem faciat tutoriè loco consistere, qui sit uerisimilior, qui rationabilior et qui perfectiq ac plenio prouidet

Sententia debet ueritate Juris et ratione niti.

Omnia prorei ueritate, ueritate instituj probè peragi, realiterq perfici debent.

Lex permittit non deducta deducere nec probata probare.

Publicè interest ueritas occultetq, et semper ueritati debet esse locq.

Non est angustianda probatio nè ueritas occultetq.

Æquitati conueniens Lex sit probter æquitatem, auxilium pereg.

Licentia nocendi foret Lucrosa.

Quo ad ueritas deduci potest, eo ipsi se manifestanda nihil præcludi debet.

Legum finis iustitia ueritas è inquirenda.

Cum data cuiqq causa uis et essentia et probationibq consistat.

Fidem rerum à ratione colligimq depravatio ueritatis commissa.

Justq error ut etiam prudentissimq quisq decipi et labi possit.

Si magna causa justi erroris intercenit.

Facti

o Facti alieni probabilis ignorantia, in quo prudentissimi etiam errare possit. Error veritati non prodicit, sed valere debet, quod est in rei veritate, quam qd ab initio erat in opinione. 383

Dolus à deludendo, nimen colusio igit et delusto fal: Latia progenitore nati

Omnis aversio à vero cum damno alteri falsatq est.

Deponi dissimulat falsa admittit.

Impostor qui falsa proveris suppponit.

Omnis circumventio repugnat dsuo et bono.

In consilio debet esse cautq in Patrocinio fidelis in Judicio Justq.

In condicto peruertistis causam modo indebito dectatu causa Suis et dgitatis ipsig deiecistis in maiorem deviationem causa ipsig. Lua porò in omni Judicio sublicio potissimum uerò ultima sententia Tribunalitia omnia pro rei veritate institui, iustè peragi et realiter perfici debent, attendiz ne et religio Judicis et Juriuicto ad ipsa Justitia circunscribat. Vor autem contra debitu officij illicitè in eo processistis. Rei pro probrio ac pro redintegratione causa. Libb.

Qua de novo emerguntq non indigent Consilia Constitutiae bon obsemisach.

46. N. CASSA.

TUNULUS CONFA.

Padua

Judæos.

Żydzi maią panitatem Xięży z Chrześciany nie mogą też urgere panitatem pośną. Niewspomnią żadnych inszych, gdzie omnia Jura uiua clamant uoce et dicunt Secta Progenies Viperarum generatio, Prawa gens perfida propter mortem Christi transiuit in seruitutem Christi: nowe, ale z Prawa naszych wyimuią się z Statutu dowodzą że Żydzi aliquo Jure nobiscum stare non possunt. Kto si guid peccauit in eos Christianus iniuria est, si ipsi in Christianos crimen est. Statut Casimiri tertij anno 1447 stanowiony takiemi ich poniżaiący. Item cum Infideles debeant ampliori prærogatiua gaudere quam Christi Dei Cultores nec seruidebent esse melioris conditionis quod filij Iudæi. Ponieważ tedy sunt serui Nri iako moga mieć Juris panitatem ich libenis pogotowiu że tenże Statut zniesienie tych ich Libertates, pisząc Litteras etiam quascunq; super libertates ipsis Judæis per nos concessas sub diuino ac constitutionibus contrarias penitus reuocamq; abolemq; Statut Vladislai Jagellonis 1432 uchwalonij pisze iż peruersa Judaica perfidia, cum semper sit et est Christianis contraria et inimica, et non solum in fide nec in corpore uerumetiam in diuisione Bonorum et facultatum attractione quam studiosissime intendit. Nicomyślić się tenże Statut na rozumieniu swoim o tey niepraworści y niepryiaźni Żydowskiey Przeciw Krzesciaństwu y Krolestwu na pozabijanych wij Koranie ich malitia incepta ab et Lucifere et ab inimico pandit omne malum Jako tedy communis Salutis Religionis Christianæ Fores et eiusdem exitiales peruersores. In Christianos

Dw

dum modò ures permittant crudeles et impij plaqua
Valtiniana et internecina odia habentes, Którzy w Kuźni-
cach swych na każdy dzień anathematizant eWomen Christia-
nis, maledicta in illud congerunt, y Którzy tułacze są Stata
tego in certis sedibus vagantes sine Rege y sine Lege, sine sa-
crificio o Zwłaszcza maią bydź w Prawie Chrześciańskim, ci
recuperowani Którzy Swych Kich Chrześcian y teraz y zawsze
execrantz. Stali o nieprzyiacielа ma bydź tu dnaście in ka
bo co się tknie Constitutyi 1538 o zatrzymaniu pokoiu po-
spolitego y drugiey Constitucyi 1543 o tym uchwalonej al-
bo raczy reassumowanej. Że Constitutie Żydom nie służą tylko
dissidentibus in Religione, Którzy ex eodem Euangelij semine
sunt, nisi iscd tamen non sunt, ani do Constitutyi 1493 & 1496
1498 & 1539 o Tymu Leiech referować się mogą. Miastow
tylko Dworow Szlacheckim y Gospodom służą, y to tem porales
z nich niektore Legeo bytij żadnym Statutem żadną Consti-
tucią nikt tego nie dowiedzie, abij kiedy Żydzi do tych Prawa
pospolitego prerogatyw mieli bydź przyjuszczeni Constitu-
tia 1538 o Sądach Sejmowych zadwornych y Trybunalskich
y tu Które ma na Koncu matę appendicem, niederoguiąc wni-
czym Prawom de securitate Judiciorum uczynionym Której Wszel-
kiey condolencyi Ludzie pod Legu in criminalibus maią. Stąd
co za prętext do tey Constitucyi Żydzi mieć mogą, o Których
nec inmentem ucenit Legi sowmiarę Prawa Stare, ante Iu-
dicia et post Judicia securitatem bytij prowidowaly Lecz
iż się to stanym oczewistym stało Sancitio w tey mierze Le-
ge ultimata że tylko violata securitas Judiciorum censetur
gdy by się co pod sądami stało.

Statut Zygmunta pierwszego 1511 & uchwa-

lony

Lonij Judeorum iniurias, niechcial mieć criminales, ex
Contextu Legis iawnie patet, gdy mowi. Quod prouidentia
Securitati eorundem Judeor et ad compescendā Licentioso-
rum audaciā eiusdem Judei, in aliquibus locis contulimus
uadia ad magnas summas esse extendentia quę quidem non
ad singulares et priuatas personas, sed duntaxat ad commu-
nitatem, aut alienam multitudinem ciuilem, v conspira-
tionem, tumultum et seditionem ad perniciem etiā inte-
ritū Judeorum excitatū extendi uolumus et declara-
mus. Gdy tedy ten Statut o tumultiy w ktorych za-
bito bez zabitego iy bez iakiego zawiszuienia uadia sum-
mam ad uindicandum tumultū, winę pieniężną zakła-
da, segui ze kryminalne o krzywdę Zydowską, iż o zabi
tego Zyda niepozwala, ale actionem ciuilem miec chce.
Non dicit ze o rozboyna drodze Zyda bywa rozboynik
garłem karany, lecz rigor tey nie godzi Zydowi, ale abiy
tutela securitatis publicae Viarum wcale zostawała dro-
ktorey bywa, zabicie kto niewolnika swego pochanca garła
za to nie traci, tylko ze ludzki homine non est prodigi uten-
dum. Ciuiliter bywa o takowy zaboy podkromiony. Tak
iy o Zyda zabitego, iako niewolnika Chrześciańskiego gdy-
szyscy z nich Furt Serui Christianorum zadna etiā
Comitialis nie moze bydz dana. Jest wprawdzie in ver-
bis Legum Judeorum Libertatis et Juris priuilegi-
um, ale per Boleslaum Maiorem Polonię ktory nie-
był Krolem Polskim nadany na Koronę extendowac sięnie
moze, iy zaden po potym Krol nie confirmował wiyciu wszy
tednego Kazimirza, ale potym zaden iy ostatnim Krol

Alexander

Alexander iako z Tytułu baczyć każdy może
iawnie pisze, że te ich prawa wpisać kazał confirma-
tione speciali ied ad cautelam defensionis contra Iu-
dæos czym samym te ich rzekome prawa acz y tam
pro uictnere mulctam pecuniariam naznacza, a o zaboy
Żyda wyraznieyszym nie mowi, tylko arbitraria pœna
zalożona, gdy pisze, Digna iudicio puniat, a dokładem, si
pecuniam non habuerit, pro commisso sicut iustum fue-
rit puniat. Na arbitrio sędziego puszcza. Confirmatia
ta Casimiri rata bydź niemoże gdyż Leges ex turpitudine
profectas pro Legibus censeri niemogą. Z kroniki spra-
wic sie łatwie co dkazia takiey confirmatyi bysta co kol-
wiek gawiedź ta Żydowska ma przywileiow y dekretow
po pric wszytko wedle statutu wyżey mianowanego
iako Iuri Diuino et constitutionibus Terestribus przeci-
wne nullitatis vitio podlegaią ani sie niemi zaszczycac
mogą.

I tak Żydzi w małey cenie, y uwadze są u prawa po-
spolitego, że też statut Zygmuntow a. 1538 Szlachcie ze-
zwolił aby w maiętnościach swoich Żydom pro arbitra tic
ius dicant, y w Krolewskiey swey Prote key nie bro-
curie im residuum ullum z ktoryckby nullum commodum
sentiret. et Żydostwo to ex co za pozyczek czynicze-
czyp: ktory usurayi et fœneratores będąc deplumant
et exterarent Christianitatem sanguinem exsurgunt
Populi nunquam ceruut, et metere nunquid desinunt, nun-
quam saturi immen so fœnore exhauriunt. Iako z insych
Panstw ich wyzgniono, tak y z Polskiey wygnać bysta.
Cimen to iest publicum, quod certa Lege publi-
co ce iubet, et ad omnem pertinet tiuuia. Cimen
zaś

zaś Priuatu, ad quos Iniuria spectat. A Ktoż
yż Statut Taki yż Ktora con Christia ze Żyda zabiią
rzeczy biorą. a. yż to byłso Crimen publicum postanowiła
co zkąd Kogo zachodzi iest to vis necatiua, turbatiua,
Ktora iest haereditania między Laki a między Żydżmi
iest, zadne Latrocinium Ktore w tym zawiszo, gdy Kto La:
tera obsidet uiarum, ut ex insidijs spoliy iugułi. Je:
śli Ktoremu Żydowi tumultuanè co ademptio institui
poteść. Ale Żydzi co z Dozabijanych duszę pondyżdzieią
ż wrocić tego niemogą nigdy uitam amittunt necatio
proreby re satisfacere possunt.

Crimen est, quod dolo malo Praua intentione data
opera committit, quod autem fit casu in petu in con-
sulto quia dolo abest in crimen Statui nequit. Dolo quis
pe malitia culpa imprudentia adscribit criminalia sunt
insidiosa nefaria quo animo deliberato persant, czego żaden
tym małym niemoże nikt sand mentis imputowac. Nadto:
dzali chorego, yż porazionego Studenta taiali, a Żydzi zaraz
a uerbis ad uerbera udaliśią, a Kto z iesli nie oni samitam
Kiego winni są tumultu. Non finem sed initia in delictis
attendendo, nec euentu sed consilio metiendi sunt et stulc
homini oni wprzod poszekli, pon bali, Studento woni
się na Dziecka nawiedzaiąc porwali, na to iuż sie byli
przygotowali znacto z rich apparatu w Prza bronie bar;
dzki, strzelby, halabardy, ut quid contra inermes tan:
ty armond apparaty z tak wielu pozabianych, a zrzadka
ze by nie znaczne znac zaszczęty animusz dnigich sita
bardzo niedostaie Ktorych Tyrańsko pomordowawszy cia ta
pokryli przekopywali ze ukrywac się nie dopuscili. Exe:
to summa adscribit ei ex quo exstitit principium. Ide
Princeps culpa a quo incepit malitia. Samo arm:

nd

armond Geng ich animw occidendi indicat. Kazaiąc:
wie Ludzie VKraińni cwiczeni periculis et Armis insue:
ti do tego ctctu przybrani crudelitas eodem inconsueta
rozami per truculentias cruciatuid zachuy conjun Chrześci:
anom ad ctsta. Protestacyi na Zydow przyiąc ani Abductyi żąn
czynic niedopuszczono, pozabiianych chowac głowy zabite prze:
clamowac broniono. Aliud est violare pacem publicam, qua
turbat omnis status et ordines Regni, ac ipsa Respub: aliud
priuata, qua una tantum y altera laedit Persona. Buzyta
ich cała Domy wszytkie całe, okna ieśli w ktorym uybite
albo bierzet, iaki wzięty. Priuatorum iniuriae priuata non pu:
blica. Iniuersorum iniuriae reales omnes sunt ciuiles, quia res
semper Personis sunt inferiores, przeto roza pecuniaria pena
criminalis exigi non potest, cała przestępstwo continet in se sta:
ctum pecuniis aestimabile zkąd Criminał nie może być za:
den.

Constitutia a 1588 o Situlo processu contra Rebelles opisuie
Wyerze takiemi słowy zturmuią się dziatky, kościoły tuyiąc
Zamki miasta, bogate Maiętności Szlacheckie pustoszono
palono wybiorno Szlachtę podrogach łapano ize to more
gwałtem stało o to wszytko Pozwani nagrodzić powinni ieśli Szla:
chcie in recompensam będą może ze wczym et Blatiuam nie x
wzięci tylko krelkarzich tylko poniesli, y to w szczęśliwych
tych Lachmanach, bo oni przestaniora gdzie, w Mieście w
Klepach Zamczystych w Kamienicach niewdomach swych
chowaią, a iednak z Chrześcian rożnej conditiyi Ludzi, ta Kzie:
Lena sadzono, dlatego in facinorosorum carcere sadzo dotem:
no Luci et aurora imperuio bez Delatora, bez Sądu Causa
incognita inaudita in Cella gemitum occlusi niebozęta spe:
ctaturam sui uiuendi, patientz videat Domine et re:
guirat, utiąż ortum peccata insontibg niemaiąc by byd z
onerosa Żydowie zaś żaden niewsadzony choć iawny
zbrodzią

z wrodzień Mężobojca przelewca krwie Chrześcian-
skiey. Jakci Żydzi ad imam wsiq scelerum requisitid przy-
śli omnid sceleratissimi, ze im omnia nefanda sunt impo-
wita sanguinem mereant Christianum pro Zabicie, y teraz
flagitia scelere augentes studentow szlachtę dobrą
iadących privata authoritate nadrodze pomali, zbuerz
siw tergo manibq posiązali onych to taw sam manibq reuin:
ctis ignominiosè prowadzili.

A iako iest narod do fałszerstwa zmyślny wszędzie po-
zmyślnych mieyscach iakoby ich w wielkich summach y zástawach
zabrano udali rozniesli, zeby zas Szlachtę y rozney Condi-
cyi Ludzie co swe ruchomości zastawy mieli w ich rzeczach callido
commento, et Judaica prauitate zkorzyścili. Magni men-
ti esse credo subuertere impios chociby ich było y zgro-
tu zniesiono patientia Nra non debet nobis in Legem uerti,
tolerandi, ut nunquam erant, quam diu pacifice se gesserunt,
y spokoyni gurietè Żydzi uixerunt, teraz z Żydow Zdrayców
z Niewolnikow Panowie z przychodniow przybłąkanych
tułaczow Nieprzyiacielskim zaiuszem krwią Chrześcian-
ską maiąc iuż podostatku broni ku boiu rozmaitych
znowu Armond więcey przykupuią na Chrześciany się kun-
tuią porozumiewaią barwy hayduckie na się sprawuią ha-
laparty, muszkiety, szable, nabitynij, z broni porządzaią, gdy
Chrześcianom, odpowiedaią, grozą po Vliach swych biią nie
nabity tez iedno in exterminio ich pusci.

Arma in armatos sumere Jura sinunt.

Maiores Nostri ex ratione pia aza by się kiedy Żyd
Krzyż nawrocił oney tolerarunt, sed cały gorod nunquam
approbarunt, lecz pierwey myz Krzta ułowi, niz się Kościoł
Boży

utuunt Iure Romano w inszych Panstwach utunt
Statutis Ciuitatum w Polszcze iz sa ex Legeo die
mogą tez miec Protectyi a Legibg zadney Postępowiu
ze Seruitutis Chcą Dominari nobis.

Crudelis a crudo, quem semper fictiunt Christiano, Kri:
wiegią nazwane, quod priuat Lege Zyd ma miec do Prawa
Chrześciańskiego recurs, a Chrześcianin Zyda niemiałby
inaczey iednego według Przywileiu Bolesławi onego pozy:
wac wielka byłto była inaqualitas contra Kowalowinowayi:
ce swego Zyda y tak by słychac w swey sprawiedliwości
musiał. Zaczym ex ea inaqualitate, to Prawo ich Prawem
niemoze bydz rozumiane, ani za tym trzymane. Nisse oppor:
tet differentiam iniuriarum trzeba y wszytkie qualitates
tes nie tylko iniuriarum a ley personarum accuratè uwa:
zyc y to perpendere, ze Zydzi procesu ab Executione zaczę:
li co pozabierali wolno sobie ieszcze chodzą in cultuiąc Chrze:
ściaństwa z Ktorych trudzy dziwowac się tylko przyszli
zarazem spectatores spectaculi facti, iedno co stanęli
pozabierani zostali. Quod à Lege certam et determina:
tam non habent pana in arbitrio Iudicis relinquen:
tur comuni bydz ciuile, gdyż ex arbitrio pana Crimi:
nalis decerni non pt.

Niemnieyszą y to polityce. Quia ipse criminis tenet
aduersą aliam actionem non habet Zydzi zabóyczy. Zydzi
aggressores Zydzi authores tumultu, tedy maią accusare
accusandos et criminari criminosi, pogotowiu ze im grauią
et publicum crimen obyciu Tyrannidis, ozlachty prze:
bijania parricidij grauiora et urgentiora przy iudicanda.
Sanctitatem Iuris niemaią crecriminari niemogą,

ani

893 ani ich ciuilis iniuria potòr bydz może causa nostra Criminali.

Qui ipse in reatu est sus accusandi habere potest.

Samicidiu est porwac się Żydowi na Chrześcianina nic: wolnikowi ÿ Sługę zabic Pana swego.

Forum Studentowi

nie maszz per Legem assignatu tylko wedle Statutu de Schola primum Rectorem zwłaszcza in ciuili iniuria, gaudent Priuilegio Ecclesiastico, iako persond Ecclesiastica, gdyż Scholaris każdy iest uocatus ad humanis negotijs Ecclesiasticis dedity disciplinis z Greckiego ta Krazwanij a schola, co iest uocatio, et aresco iest uirty iakobyż uirtutiby uocans. Statut de libertate Scholastico przeczytac, gdzie etiam in causis Criminalibus Leuis: onby subycit, oboro Scholastico Rectoris coż może bydz Crimen Leuis iako o Żyda seruo publico Christianowi in Crimine deprehensy aliquo Capitali to na ten czas Sądzicio subiacet Seculari: iest in recenti crimine. Su excitatione causa dicitz.

Seminarium Reipub:

Sunt Actoris et Actionis incompetentia ex Cuperion tractatu deducuntz.

Rząd mial wedle Constitutyi 1593 do Sz. multach

multach imac, Tumultuantes nie imal Zydow, Kil:
winow Chrześciany Tylko zabijał, nie byli bi, Zydzi tak
smierci, on adiutorio prabuit, ministerio swe Zyzomac.
commodawszy, wires armatas, in Locis insidiarū opportunis
dispossuit euentg. Consilio secutg, ze a coniunctis
ciwilg pozabiiani Chrześciarze Crimento grawiy, quo ma:
ior delinquendo facultas, ipse occidit, quo alios occiden:
dos tradidit.

Ratihabitio Mandati
comparata.

Nudzyli na przełożenstwie będąc, cu prasti
espent quieuerant, non prohibuerunt cu pospent
bujarent consciy będąc non prahmonuerunt necin:
dicauerunt, ut instans periculu cauereth.

Qui non obsistit cu possit in uitio e cooperationis,
wiedzieli dobrze com ucugo agebath.

Nor cui non resistitg approbath.

Qui n' bujant facinori impietati fauent.

Gerat odio nocentiu pereunt innocentes arcana n:
pacitate dissoluant. Patronu se facit Crimini
end et Protectora.

Jurisdictio non in dominio Magistratg, Se in Dominio
Legis ma postawac. Niema bijd Jurisdictio inicuiq
taka potestas, by Laby raczey tempestas.

Quid doceat non obstantiu liceat spectandu e. Stali
bijd sprawiedliwośći sprawiedliwościq ni ech bij tes
Lij dos pozwac pro statucione Karaimow pro con garadne

395 paratione arbond prohibitond ad perniciem et
interitu Christianitatis ad oēmq; uim et seditionem
comparatond. e Muszkietos Malaparton, Szabel, ma-
tyjn, u Kazalobijq; z Inquisityi ze Lydi ipso scelere
sunt sceleściores.

Armis arma irritant.

Opera testimoq; sunt uoluntates latwie ichwyt knqc
in facinore prdmeditato ex apparatu armond extan
densa explosione bombardid ex gravitate uulnerid ex
immanitate et tyrannide, ex Naturali exitialiq; odio
prosequunt, Christianitatem, ex captivatione persona-
rud Militid, Nulli Vin dicta privata concedendaé
ex crudelitate, quàm non modò in uiuos sed etiā in
mortuos exercebat, feroces et desciscientes enormi-
tati immanitatem eddem cadq; Crimen Crimini, cumu-
lantes. Et bedq Serui Christianorud mielibyq ab ci per-
turbatione Pacis communis tranquillitatisq; publi-
cd procul abēē, sedatè uerò et pacatè se gerere.
Inomnid Sriuiand infert quod in lege committit.

Crimen exclusio perfectd.

Connexi Crimine, nectunt eadem lege et pœna.
Privilegid Lex privata privans Lege communi
Delinquentes excipit à Judicio. Statq; privilegia
aspant.
Forid Lydow Sako erronce et uagabundi
fugitiuiq; Debitores maiq miec forid wszedy qui ubiq;

ubiq; habitat nihil interest, in quo quis foro conueni:
at dummodò ibidem reperiat, neq; terram suã neq; Dispi:
tã habentes, ubiq; conuenire possunt.
In gratiarũ ipse ordo non multũ sui ordinẽ seruare.
Serui sẽ hi et inimici. Aliquo iure nobis cũ stare
non possunt. Priuilegia decreta uti Suũ Duci no:
trarũ prout supra scriptũ é, illis suffragari nequeunt.
Delicto fortiunt fond.
Vicem cũ honore rediderunt.
Damna sanguinis desumpta omẽ fuilem absorbẽt,
Actionẽ suã sibi per uindictã sanguinolentã uen:
dicãt, nisi pecuniã manu facta remittãt.
Iudex dẽt extendere literas suas potestatis.
Nemo in causa propria potest esse Iudex
commissione durante suspensa é Iurisdictio ordina:
ry Iudicis. Dzieie się tylko wiedzieć y dowieść mo:
że winni 27000 Krom tych co szlachtę z Swabiszyn
poziedzali. A iako w Kielkudomach miały się u nich
znaydowac summy takie nie małe. izaliż niemi niewolni
ubic y lichwic anizeli ią dtio sam et uacante w Domu trzy:
mac iawna calumnia.
Iura uiolanti, sibi ipsi prodstatq, ei non uiolanti, sed eius red:
di.
Qui iure aliquo abutitur eiusdẽ patrocinio indignus é.
Vbi quis deliquit Iurisdictionẽ eius subisse intelligitur.

FORUM In quo quis deliquit.

Est

Et ibi quisq; conuenire p̃t ubi repentè.

Tam diu ipsis Ius seruandū ee, quā diu Ius paciscun-
tur: quillitatisq; publicæ seruant.

Libertas licentiā manu non porrigit.

Maiore pœnā digni, qui immanitatibq; admissis ultum
ulpam non à consiliō sed infortunio, aut errore, aut neces-
sitate proficiscī.

Maximè sapientes uelle desipientes.

Sæpè prior, qui addendo potior.

Fidem fallere ueritatem minuere naturale ē ipsis.

Digno ceruix fulminibq; caput à tali Magistro ta-
lis forman discipuly simulandi, fallendi, dissimulandi
peritissimq.

Ex Cyne hostis factq.

Cui p̃t competere, et non competit ipse committit.

Et error cui nō resistit approbatq.

Erumpiebant in furere per angustū et cibabant eos la-
ne ānima et ægua angustiā donec coarctarent uiscera
eorū. Priuilegiā Paucorū communē legē nō faciunt.

Falsa Juratio exitiosa ē.

Vera Juratio periculosa ē. Significat pœnam

Nulla Juratio secura ē.

Impostor perfidq hōs sine fide ē improbq malitiosq.

Improbitas peruersitas, grauitas.

Felix Improbitas optimorū ē calamitas.

His

Ais nunc pretiũ è, qui recta prauа faciunt.
Quotidiè è deterior posteriòr diès.
Scilicet impunè laedere nullg erit tuty ab improbond uio-
lentiâ,
Vihil è periculosiq impunitate, quod semper ad deteriora
inuitat.
Fides eis nulla nisi quantũ expedit, quibg utilitas
semper è fide sanctior iunt uersipelles, et taciti ora sua
consilia tegunt.
Fallaces in fide mendaces natura perfidi patibulandi
nodiq tuli Decies zabriali exempla crudelitatis simul-
dabs. Index ex aequo omnibg prodsit.
Propter munera à Iustitiâ tramite Iurpiter discesserunt.
Gens exosa in exempla crudelitatis Palmucidæ, quod
exercuerint hinc proscripti sine Rege sinè Lege sinè sacrificia
Insidiâ fallatiâ interciperebant.
Clang ad uiolentiâ prompta.
Odio furiatæ mentis armata, nè prodiret scelg tacitè
Enucidando curant. Quibg nihil sacri, nihil sancti, nullg
Dei maiestg nullũ Iusiurandũ nulla Religio. Quibg nec
arma, nec fides, nec Iusiurandũ manet.
Crimen aeternũ. Quod nulla uirtg redimet. Cui
eaterg uitæ dicit, sed et Caligulæ odit dia Licet an-
tiqua Ducũ Regumq exempla transierit, ex his quod fe-
cit nihil tam magnũ erit, quod scelg occisi Caligulæ istius-
etu pax publica admissa uis.
Testis uendicg rarg. In fide Enucidauit perfidè reuelauit
Furit dictis qui nequit factis.

Iudicis

Iudicis n' aquitas sed rigor seruandꝰ é, peiores aliis infidelibꝰ.

Nocumentū corporis grauiꝰ é nocumento rerū.

Quisq; uiuit nullum ut improbitatis indiciū in probatissimo ꝟ pentissimo hīe é ꝓpositū, quod n' in eiꝰ perspiciat uita callido commento. Difficile serui emendant, durius ad illis agendū. Nunqua seruile caput rectū natū é semper prauū et obliquū ceruice ht.

Viuꝰ in carcere cura uitali caret perpetuo squalore et tenebris quotidiè enecat, negantis nulla probat, homines ad dandes auctoraui. Mīnd pdicesserunt insidiis factū apparatus armoꝝ, instructi comites oppressurinisi opprimant hond sceꝰ festinatiū supplitiū flagitat. Vnde orta culpa é ipi pēna consistat.

Postem communis salutis, à quocuꝰ accusari pōsse. Nisi id cuiꝰ liceret accusare impunè facile e futurū

Affirmati in malo perturbatores quietis refracturi.

Crimina publica capitalia corripi dt uita, ciuitas, Libertas, Cumidi inflati spirituosi.

Sit salutaris eond seruitꝰ quond pernicios foret libertas. Malo Lenitas n' flectit. Durū ceruices sensū n' hbnt nisi sentiant. Non é iā lenitati locꝰ seueritatē rei ipsa postulat. Si semper sui similes et audaciam nutrire sibi molestia facere. Audacia impunitate alitꝰ. Discite Iustitia, cui tributū ei tributū, cui uectigal uectigal, cui timorem ei timorē, cui honorē ei honorē.

Consentit quicū ualeat n' resistit.

Pa

Facientes et consentientes pari pena puniunt.
Perturbatores quietis Refractarij Rebelles, Pertinaces
calumnia oppressi, affirmati in malo.
Neferendus subditos Dominos suos Deus videri.
Nec nationis ee nec honesti, inter inequales equalita-
tem Juris. Fides infida Gens fidei Lapsa et seruandi
nescia Juris
Acta Nefanda Legum seueritas insequitur. Inimica
many sustulit omnes.
Infidos nunquam caa Deficit semper aliqua fraudi specm
Juris imponunt. Sinnulas rationes prodigua habere uim
ad persuadendu tinniant breccas.
Interest Reip: ut primina pace turbantia repen-
tino et seuerioni, et quasi in malitia castrensi Judicio cohi-
beant crescente malitia crescit uigor.

Qui socij fuerunt in vitijs socij erunt in penis.
Crimen ubi clamit ibi cognosci debet
Qui male egit et aliquid innocentia facere excusat.
Armond geng animu occidendi indicat.
Non Jus seduio et iniuria.

In perniciem Dnond conspirabunt seruq Dnr Juissi-
sepio. Seruitq tollit Libertate. Seruu ee in Dno a-
liend. Jus et fas uenale. Vendicond uirond testi-
monia subiecti Dno nro.
Consenoq, conniventia, du facultate et authoritate nra
emendanq, vindicanq, debet et de nra impunitu, et
in peiq adire finimq, facimq, promouemus.
Quia dimisisti Virū dignū morte de manu tua

ent

enit anima tua p anima vig. Rem gerunt ex
compósito, Res gesta ex compósito consociauit eos
in amicitia sua.

Facta inter se aduersa cogitione.

Perfectissima iustitia ht prauond mediond a
tallendo. Dia tentant in ocm ptem se uertunt, ut
rem perficiant.

Veteranu ueteratorē ueterator uersaty multos exar-
nifica uerunt. Magni meriti ee credo subuertere impiò.

1632 aer constitutia 1631 dosyć stra violatores se
ciuitatis publica stronа pana iedna Declara-
ruiemy, ze na potym takowe sprawy violata securitatis
dissidentiid a quacungz persona cuiuscuis conditionis
nec inter causas terminond tactond, ale we zwartki
ex speciali Regestro inter causas recentiid nminond q-
dzane bydz maią, et in alijs exclsond et extraneis fo-
ndsitati competens reguli maią y ta krzywd swoich
dochodzic. Zydzi nie są dissidentes, bo oni nayant pe-
nitg christi DEVEN.

1633 Sądach Sejmowych radworych y Trybunal-
skich nic deroguiąc w niszym prawo de securita-
te Iudicionu uczynionym, ktorym wszelakiey
conditiey Ludzie in criminalib podlegac maią.

1634 o Tumultach postanowiamy aby sie Vrzędy Ma-
chy Regalis według powinności na nich włożonej we
wszystkim zachowały.

1635 o Tumultach gdy nie przez urzęd starosci y
Mieyscki Tumulty maią bydz chamowane, y ci ktorzy
by

by tu Kuntowali maią bydz od nich imani y zazgr-
dnym obu odpadzniem Karani Taluo Senatinio et ap-
pellatione. Szlachcicowi tylko na Trybunał a gdzieby
roznoc była Informatyi dosiąc Trybunał Krol, a gdzie
by co na ktorym urzędzie schodziło, stret ex officio
na Trybunał pedna mulctet 800 marcarum refusio da-
mni patratores tumultg ktorzyby uciekli bregwinar.
t in foro castrensi, a ieslibi się Kusić rozlanie stało, na
garle Karanij. Plebei wszędzie imani bydz maią. At
gdyby kto przy chamowaniu Tumultu przecinoł się
w tym by tby zabit nulla et etc.

Tak Constitutia temporanea addita Regi siuiby
Iudicis stanowa, bo tydzi nie są siuc, ale nieustaw-
czy. Siuic ie ordo et stat secundg in Re pr. Iud. Sond nullg.

Nobiles siues Villani.

Zydach nic.

1598 Tumulcich reasumowana appellatia
na Sejm informatia od Krola do nagiego Sejmu trwac
miała. Lex temporalis. ode constitutie stanely pod
odiazd Krolewski. absente Rege habebant pro-
gredi motu consente et metuce sante ipso facto
diserta ad ratione temporalis Sancita, cum tempore
uixerunt cu tempore si extincta.

1598 Reasumptia tey constitucicy za tumult
to samo ma bydz rozumiane gdyby kto moca naiechał za-
bitalbo ranił, gwałt Białych głow na siuc nadom albo
na

na Dwor Szlacheckii na Grancie nieyskim Leszczyńskiego
na ostatnie na gospodę uczynił.
Omnes qualitates in iuriando personarũ, aliasq; circũ-
stantias, bene et accurate, perpendere et nosse gra-
ue est differentiũ in iuriando atrocium et leuium.
Subito uociferadnes et disponi clamores q̃ tumul-
tuarij milites eminus, ex affectu delinquentium con-
fisi sunt. Animen consilio perfectũ. Qui ipse animis
nis teneat, aduersũ alium actionẽ n̄ habet.
Delictũ tanto atrocius uidet, quanto maiori audacia
et malitia illud perpetrat.
Authores tumultũ grauiori pœnâ iustigationis, autre
legationis perpetuo puniunt. Reliqui complicesve
absolui a dissentiũ et approbadnẽ tumultũ carcere
multa pecuniaria puniendi.

Pœna arbitraria Realis in iuria.

Criminalis pœna ciuilem actionẽ absorbet et
nec iudicta priuata illi concedenda é. Latrocinia
dum in uys spoliant.
Receptio uiolenta rapina grassari.
Arma salutis armis coercet, qui iudicio negat.
Contra uim cui pares n̄ sumus.
Formido meticulositas, nemo tam uilis sit ut il-
lo penire n̄ sentiat.
Et metu ab ijs terrore gudnunt n̄ri suo reuerentiũ.

Iusto

Iusto æquitatis temperamento placuit.
Nemo enim uilis uideri dt, ut ad iniurias eig con-
ueniat dare audaciæ scelerì authoritatem crimi-
ni laxare malitiã, quod è nisi ipsum male facere, et
crimina facere et crimina patrare, quod in Christia-
nitate nullatenꝰ conedit.
Vnde orta culpa ibi pena consistat. Ad multitu-
dinẽ castigationẽ satis eé.
Tumultꝰ à subito timore dictꝰ ut ad oés mctꝰ ad
paucos perueniat pnã. Nunq̃ pari consensu mali-
tiã prorumpit, sed incitantꝰ à paucis qui uitio-
rũ impunitatẽ sperant, peccando cũ plurimis.
Protestationẽ facto et dicto contrariã nihil ope-
rari, atq; inutile eé. Priuata ex affectu facientis
existit. Crimina ex affectu delinquentis æstimantꝰ.
Iudex cognito abrecisso reli pbate protestatio contra-
ria facto nihil operatꝰ. Astare ꝑbanteq; Reg absoluitꝰ.
Audiãs accusationẽ audite excusationẽ
Alia è rei, alia delicti rõ.
Non prohibuit nꝫ dehortexit insidias nꝫ protexit non
protamauit exardore animi deijciens non apprehendit.
Per uos iustitia uicta recepit fad.
Sin licet se defendere iustã emunt actiones aggressoꝝ.
Nec culpa caret qui immiscet se Rei ad se nõ pertinenti.
Vbi è offensio ibi permissa defensio Naturalis Lex in
stuꝛij iesli pisane, Iuxta ni estuꝛij necessitatẽ uo-
luntatẽ peccãrunt.
Necessitas soluit Iuris ordinariũ illicitũ facit licitũ

melig

Melig é praeuenire gm praeuenii.

Praeim̃g egomet mihi ꝛogꝰ gdyby sie to umyślnie
stało y ia wonie pokazało.

Exasperatt non facilè mitigantt. Facilè é irri.
Vare difficile placare.

Qui prouocat exuberantate facit, qui prouocatt ex
necessitate.

Nominata delicta ut inuasio homicidij, raptꝰ.

Innominata ut uerberare domũ ingredi.

Ordinaria quæ à Lege certa et determinata habnt.

Extraordinaria quæ nõ habnt sed arbitrio Iudicis pa-
nam relinquunt

Pusta delicti uariatione uariantt pœnã.

Constitutia ꝛogꝰ zwyczaiu cãs confundere subse-
quia mieszacabyam pozywali, gdzie ex suo origine
natt et prescripto Legis sprawa należy.

Qui ubiq; habitat nusqm habitat. Qui ubiq; é ubiq;
fortit fond. Nihil interé in quo quis foro conuentꝰ di
modo ibidẽ reperiatt. Ad celerandi ñ protelandi
processũ. Delicta fortit fond. Ad quæ Iuresta-
re nõ bis cũ non possunt Senatorii Legem non habnt
errones uagabundi fugitiui debitores. Regis Seg-
rad regis distinctiõ habnt ubiq; conuenirí possunt. In
gracionibus quæ ordo non uult ordinem seruare. Cres-
te malitiã crescit rigor connexi nectunt eadem Le-
ge pœna.

Qui in cãa cognoscere pt Iudex competens dicitt
qui non potest in cognoꝰ Iudex uocatt.

Iudex

Iudea dthabere Iurisdictionē tale qualē sua requi- 406
rit. Forum competens quod Lege assignatur.
Vng Deus Una fides una Lex, unū Baptisma
Libertas credendi ē Libertas errandi.
Debes incunctanter Imperator auertere Regi-
am potestatem tibi nō ptinū ad mundi Regimen sed maxime
ad Eccles̄ ptinū ee collata ut auctū nefanda comprimen-
do et quod bene est instituta defendas, et uera pacem
his quae sūt turbata restituas. Qui nō obuiat facinori
impietati fauet. Fautores uerbis facto consilio si
quis possit et sibi impedire et nō impedit psumit̄
consentire.
Qui pōt corripere et nō corripit, ipse committit.
Et Error cui nō resistit approbat̄.
Pelle necessitas quod compellit ad melora.
Veritate dicenti nō crediderunt miraculis, nihil com-
moti innocentē falsis criminationibus circumuene-
runt. Quando mus Felem capiet tunc Iudeus con-
uers manebit Christianus.
Monstrū ē calumnia cui mille figurae, mille nocendi
artes.
Duram ht manū sed mente cruentā.
Pessimus ē Defensor et Putor seu antistes cui alicuius.
Super seruanda alicuius uoluntate uoluntas alte-
ri libera requirit.
Nimer consilio perfectius opera testimoniū uoluntatis.
Vae ē magnificad affectū uerba delictus sonantia.
Scienter uolentes ē perturbare ordinatā authoritatē
Geminere

Oppimere Libertatem uocis.
Competentiâ agendi per scrutiniũ prohabitui ablatiua, turbatiua. Sanitentia n̄ definit quis ee nocens, quia factũ n̄ pt ee infectũ.
Interea Reipa ut crimina pacem turbantia seuerius atq; repentinũ, quasiq; in militia castrensi Iudicio cohibeant.
Nemo quum Reu facere, quẽ nullo accusat.
Seuerũ in eos animaduerti portet, qui Licentiosiq delinquunt.
Viuq in carcere cũ uitali caret perpetuo squalore et tenebris carceris, quotidiè extorquẽt.
Quid enim pluris infamiâ nummis.
Nemo unq̃m innocens infamis é, qui n̄ suomento pecunias graues, sed cruciatoris perpetuã sanitate.
Dana delicta mutua compensatione tolli solent atrocissimis concidunt uultrenb.
Communis criminis communi prosecutione ee.
Veraigere accusatorẽ, n̄ pt, nisi ante se purgauerit.
Non relatione criminis sed innocentiâ purgari debere.
Gravioq eiq crimen obiicitq, et de graviore priq cognoscendũ.

Meditata intentione propositoq.

Ad refrenanda Licentiosorũ hoc audaciã
Ad necandos hoes plq nimio promptũ.
Ingenio inquies ac indomitus, latq, tumidq.
Qui mens auara prosperi ingenij.

Nocentissimus

Nocentissimus sanè est odiò nocentis perdere. Sure innocentia in tuto ab iniurijs administrari quam rapacitate despoliant victos.
Et alty alto Superiòr est altissimo superillo.
Superiorem non habent parem nisi agnoscunt Liberi agunt.
Vis inuiolentissimis caput uertit. Saxeer cella gemitum.

Statut Litewski cap 10
Art 7 Polybij Zalachi
2abit Lydo.

1. Singulares Iudices passim ut quid tota communitas agat 2burzenis woyscey antiquissima.
2. Pro armorum inuestigatione prohibita comportatione, ut prouincia debellare possint.
3. De falsa contributione inter causas Decem sunt 60000, et pendunt tantum 20000
4. De statutione.
5. De electione eorum uti seditiosorum perniciem maximam, tumultuantium adcitent.

Parcer facinorosorum tetenimi fatis, grauis domi W.
sordid cela gemitum, subterraneus imperium Luci
et auro sepulchrum uicinum insidiis subtectis, in Latibulis spargis et sceleratis affectis tangit et indestorum
mos indignitas.
Vestra manu et ope cecidit sontium delicta insontibus debent onerosa. Quid de rebus ad pretium humani corporis conferri est pro peccatum nexa caput praecisum.

Visenia

Miseria ipsa patronos dat sontibus delicta insontibus nocentes. Atrocia delicta, quod nec apud Deum, nec apud homines ullam excusationem habent.

Cum ab ea perturbatione pacis communis tranquillitatisque publicæ procul abesse multo magis sedatæ ac pacatæ decet se gerere deberet extunc ipse immemor Legis publicandæ, ex quarum prescripto securitas et tuta pax tranquillitasque eius quantum in tempore petitissimum verè seuerè cauet. Publica Querela tantum in publica in iunctà publico quoque nomine

Non aliud iniuria infert quod in Leges committit. Iurisdictio non in dominis magistratus sed in Dominis Legis consistit.

Quid deceat non quantus liceat. Animus sicut non iustitiæ sed iustitia ad animos declinauerunt. Non quod ratio dictabat, sed quod occasio affectabat. Non quod Lex sanciuit, sed quod mens concupiuit.

Protestatio.

contra eosdem Iudices.

Nomine suo et nomine publico tanquam in omnium nomine quorum publico infrascripto quod cuique in aliud fert iniuriæ omnibus itidem et singulis iuridicandi competit. Protestantur pro eo. Quia cum Leges ad salutem et quietem ciuium Reipublicæ factæ sint, ut earum vigor rectè rigore, omnis coerceat audacia et nocendi

di facultas, tempore uerò proximè præterito ui- 410
delicet N. infideles Iudæi N. seu reiuncti ex le-
ges Gens ut Statutis Regni loquitur perfida et
Christianis semper inimica, ex eo odio quo tanqm hostes
communis salutis et Religionis Christianæ, dares eis- x
demq; exitiales peruersores in odium christianitatis ferunt
et did facultas et occasio offert crudeles etiam
pij in ipsa semper existunt. atrax facinq; nec ullum
nec unqm, excusabile, in studiosa Iuuentute Ciuita-
tis N. acaliâ diuersâ conditionis et Statq; hnēs ad
miserunt. Nam etenim serui christianorum, ut Statuta
Regni uolunt existentes, parricidia liter manibus sua
cruenta et crudelem, quem semper sitiunt, christianorum
eorum dominos suos christianos Ciuitatis abstulerunt.
Ac primùm quidē ex studiosa Iuuentute Nobilis ciui-
tis N. per unum de medio sui in fidelē N. truculenta
morte per insidiationē ipsi lethalis et enormis uul-
neris, ordinato ad id patrandum sicq;, et concitatoani-
mato;q; et appreciato siccario, Chaydone N. nuncu-
pato crudeliter enecarunt quem cum in hospitali ad
Sanctum N. sito decumbentem, ac mox expirabilē in-
bellis et inermis studiosa Iuuentus castriq; diuersæ
conditionis hnes christiani, ac promiscua plebs, ex cum
miserationē et pro officio pietatis christianæ inuise-
rent, ecce tunc ibi gnis christiani hostes infideles Sudsi
recutibi in uicinio eiusdē hospitalis habitantes
Sdoccia eā ducti quod ita nefanda sint ipsis
plerumq; imposita in dijs in Latibulis et sub
tectis

Decimo domond Ludovici opportunis ipsi[us] et abscondit[is] Lapidibus Latenibus ad ferendo desuper ubique preparatis armis deinde ut potè lanceis, Chalaparidis, bombardis, Languetonibus instructis associato sibi ad ulciscendas Nobilium et peditatus eius dispendiarias manus ad aduersantium promptam et expeditam habentes, dis furiatis mentis armatisque in effrenata conuitia uerbaque rabida ore uenenato, malitiâ cordis prodente proruperunt, prosiliunt deinde impetu armato et uiolento in illos inermes ac pauca studiosa Iuuentutis dictis tantùm furentes, cum nequiret factis irruerunt, ac in eos promiscuè spectantes, etiâ et admirantes, quasi in, quâ punctim sed plurimis explosionibus bombardarum densissimis globis sulphureis undique et ubique crudelitatibus desæuierunt, excursiones et eruptiones, Chaidonibus, et ipsis Sudatis, Karaimonie dictis facientibus Auios quosque opprimebant ad Latibula rapiebant, capiebantque abreptè in eisdem Latibulis excarnificabant, quorundam deliter laniata, demersa, defossa, necdum in uestigatione sepulturæ, et iuguiri permittebantur, uix aliquando graniter saucijati, ac ex bombardis tracti, et transfossi ultimo diffenimini et neci subducti, restrachijs in uiuis supersunt pristinæ salutis et corporis amissa uidelicet C. B. Cadauera etiam tunc dato nonnulla recuperata quandoque et

Sepultura

sepultura multo magis capitis orum Of-
ficiosa proclamatio uetebat prohibebat, et con-
tra omnem rationem non modo Christianitatis et humani-
tatis arcebat. Quo in passu Seniores Iudaei, qui
suos in Officio retinere debuerant, illi ipsi eosdem stimu-
labant, irritabant, impellabant. Inter quos ueterang
ueterator et uersutus impostor infidelis Iudaeus N. nun-
cupatus ferocior facto gravitate Iudaicâ excellebat
aliis post alios insultus insidias suggerebat, ordina-
bat et instruebat. Nec his contenti postridie cum aliis No-
bilib et aliis Domg mansionesq; diversor Patrocinio
associati Nobilis N. adiuti excutiebant repertos quosq;
verberibg pulsabant. Quae indicta innocentia non auda-
cia in uincula passim rapiebant, raptos in Profundum stur-
ris detrudebant, ubi nonnulli eorum fame et fame consum-
pti interierunt et misera morte occubuerunt, reliqui mor-
tui extracti, nescit ubi defossi tumulati, sic Deo eorum
felix improbitas fuit innocuorum Christianorum satisfacta-
bries Iudaica ea tyrannide per studiosos graecos sive N.
pro studijs, sive ad suos proficiscentes occupatis ubiq; qua-
qua uersus pervios satellites et Karaimos ujus publicis
ad uia publico retraxerunt retractos captiuarunt postre-
mo N. R. P. capto obuersis manibg ligarunt illiusq; mani-
bg ignominiose reiunctis in uinculis et custodia sua detinuerunt.
Sandem mente recollecto, ab ijsdem cautione indemni-
tatis extorserunt, et demum depresso solutos uinculis dimi-
serunt. Quam licentia Iudaeorum et audacia eorum grassan-
tem nullg et magistratg authoritate sua repressit nul-
lus cohibuit nec homicidium et Christianorum interfectorum
uindicauit, quinimo Iudaeorum nonnj conniuentia elabi per-
missi

missi et arestio relaxati porta ipsis aperta uia glad libera patefacta et tangua ministeriu uoluntatis Iudaici exequeret, multi ciuiliu[m] actionu hinc inde accusati, non conuicti in gratia Iudaoru[m] sine iudicio in carcerem reiecti sepultura uiuoru[m] peragebant. Deterti qui citabant a Iudeis, panem humore et potabant aquam angustia, utpote in ipso ineunte uere nondum. Et cum men aeternum gens nulla uicinior redimet mercabatur etiam uinculatoru[m] et liberat et in elisionem Iustiniani deuenit. Hactenus res dehinc quasi excomposito gesta, Non inquietabat super Iudaicis patratores tumultu, non inuestigabantur Christianoru[m] homicidia cognoscebat, de erectis in uindictis nulla deoccultis peremptoru[m] corporibus quaestio habita. Non uendicoru[m] uinoru[m] testimonia excepta recepta imo reiecta sola Iudaicoru[m] rem et uestimentoru[m] oblatio perquirebat, quasi nocumentia rem Iudaicam sit graui quae nocumentia Vitae salutis et corporis Christiani. Testimonia secundantia tumultus rationibus persuasa Iudaei proferebant, credebatur eis nulla iuramenti religione firmatis, nec attentabatur, quod Iudaei in fraudibus et calumnijs semper fuisse runt, similes sunt et erunt. Gens fidei lapsa et seruandi nescia suis, quibus nihil ueri, nihil sancti nullus Deus metus nullus Iusiurandum, nulla religio quibus denijs naturale fidem fallere uentatem minuere odia haec Iudaeorum scelera obseruerunt aut uellera. In impunitate tumidi, inflati, spiritus Iudaei facti, et ia nunc arma offensionis coonere cum alijs ciuitatibus Iudaeis conspirare non dubitant ita, ut uerendum fuerit, ne sint aliquando ipsam ciuitatem oppressuri nisi ipsi quantocius opprimantur

tur. O fides eis nulla nisi quantu expedit uersipel: 217
les tacitè fallaces, insidiàs sua consilia tacitò agen-
tes proinde hond scelg festinatio flagitat supplicij.

Quid ceruicis sunt sensum non habent nisi senti-
ant nec id prater eundo quomodo ijdem Iudæi cal-
lido commento suo, ut sunt impostures perfidi qui
publicè qui priuatim uulgarunt per omnes poterna-
ntes se fortunis Bononie, et pignorū exutos, et spolia-
tos ee, quo pignora eadem christianorū perfidia sua
eludere possint cū ipsa rerū testimonia loquantur ipsos
calumniā conuincant manifestā duabg exilibg etmo-
nitionibg gazis obiectond Iudæorū contineri ideoq
non potuisse et pretiosiora quoq in ipsa ciuitate per
illos asseruari. Omnia intentabant in eam pte seueri
tebant, ut meditatā calumniā eisbg fraudulentiā te-
chnis stabilire possint et licet aduersg innocentiā pro
ualere requirent. Nihilominꝰ in innocuos christianos pro
re tam leui exasperatā pœnā pro homicidijs ab christi-
anorū de Iudæis nullā desumptā et quid tandē exer-
bg ad pretiū humani corporis et uitā conferri pte est. Quā
propter malos lenitas flectit tolerantia eorū nra nobis
in legē nocuerit. Crimina autem publica semper
fuerunt, et fuerunt capitalia, ut actu nefario legis seue-
ritas consequatꝰ, ac ut audacia eorū ulteriùs licentiā
manū non porrigat, in perniciem christianorū, ne amplig
conspirent, non modo ut ornamentorū gre ydē perfidiæ de
ferexarmandi, sed etiam tanquā obstimat in in modo per-
turbatorūbg quietis ac nefarijs christianorū truci datorūbg
præcijs publicā uiolatorūbg erupti de colluuies eo-
rū

415 nō religua non modo ſiurtate Nr̄ pellendi ejiciendi
exturbandi, ſed toto Regno eliminandi, et exterminand
Diſt. pro quibꝫ pdnis extracta pace publica et ar-
mata uia domota tum cede Chriſtianorū et alijs diuerſis
modis peremptorū tyrannideꝫ peracta armigꝫ rā ſedi-
tionē comparatis, tum pro erectione eorū deipſa ci-
uitate et rāibꝫ Regni, ac pro confiſcatione Bonorum
ueroꝝ rā foro foi uindicandis vterigꝫ vtendꝫ prote-
ſtatꝫ.

47 # Obductio.

REMVS.

Ofundatiji Pralatoꝝ, iedremc piſare.

Recognouit ſe quia ad dignū non ſcit in morte
accipere baptiſmū, quiſe nō cogitauit moriturū prinde
ipſe Remꝰ humanarū ſator et dierū pleng ad occaſū
reſpiciens ſuis Legibꝫ ac Libertati publicæ rerū ſua-
rū Liberā diſpoſitionē inhārendo uitā decedens, et
mori accedens, hanc de bonis ſuis actꝫ pernullig incom-
modū, nec calamitatem alicui peruenit, ſed de ſuo pro-
prio ex labore parto eadem quæſiuit, diſpoſitionē fa-
cit ac inſcribit. et primū quidem tokis Iudicē deputa-
tis pro criminalibꝫ Regni et id inuitꝫ agens, optimū pro
Iuſtitia iudicauit, ut demanibꝫ Dei accepta ei reddat
Deo eorundem in honorē eiꝫ ac Beatiſſimæ Virginis et
Matris ipſius nec nō pro ſalute animæ ſuæ Laurentiū, ac nato
rum

nd, assinid3 second Bona N. non cupata resignat sun. 119
Dat ac in perpetuu ex lege inscribit3. Cu dicty anima
e qua uiuim3, et animy, qu3 sapimy. Docirò recognoscens
mente ut prdmissu e ad sua nouissima conuertens hanc
resignationē Bonoru prdfatoru in salutarē animā sua
et second salutificationē Diuinu Natu ad N. tantym
in sacu etiā sacerdoty dignitatem ipse exister uolens
reuerenter offert, tribuit, donat, fundat, inscribit, dedi-
cat, sacrat3, et perpetuò, et in Duu, et hor DEI Mar-
tiscem, ut extenora sint interioribus similia prout uide
licet anima sua DEI artifice semper modulata
sua ita et in Bonis attributis sua celebret nomen
eius. Dum ut anima postym hanc uestem corporis quam
nunc gestat deposuerit in Puto ibi deponat uestimenta
sua ne liceat defessa seni ibidem componere membra
non gloriosa titulis in quibus nunqm summa potuit iuuen-
tus delatos etiā reiecit honores. Sed humilima quaq3 sti-
mans tutissima humilis et submissys se gerens patris
contenty armis ipsis Labore paratis spes autem
interdictas et inania sua sibi sore sustinuerit semper
deponens uota. Vt autem exfundat et resignationes Bonoru
N. perdeat prdsens recognita robur firmitatis sua ma-
ys obtineat euictionem datum &c.

LVDICIVM. 48

Super arbitrio ex Compromisso factum

Prez Compromis nec data mumor iudicandi ty[illegible]o con:
stanti et complanatione determinandi in ultra
sibi

sibi facultatē zcepā iudicata iudicaurit̄ ꝙ Dekret
Trybunalski podāzit̄ Ktorego ꝙ seꝙm podāzac niemoze
ꝙ nikomu priuatowo consensu niemoze bydz, stadza taka
zapisana, aby miał semel iudicata denuò iudicare, gdzie
iest Prawo wyrazne gdzie ex priuata iako zapis gdzie
Dekret ultimo instantiæ, tam arbitrantis Sudicio na
to extendowáne bydz niemoze gdyż determinato tan-
tum Sudicio arbitrij relinquunt, alias minuere Iur
Dicy authonta complanatio, nic insze go nieiest iedno
partiu addequad, coza dequalitatem à drugiey dequita-
tem uczynił iedno auxit drugiego imminuit coiednę
ma wzięc, to drugiemu dat zgodmniawszy. Necratio:
ſ sie nimis uni ꝙm alteri componi ad finiendas li-
tes wynalezioney on Jurgia ex Jurgiis poczynił seren:
dis magis ꝙm finiendis Litibꝙ arbitry sua Sudicia ferun:
wszy.

Arbiter każdy amicabilis compositio mediator et trans:
actor iest niewazny, ꝙ arbitramentiego contradicit
amicabilis niemoge tedy przyssłe Kazyisa, bo wszelko
Sunt dictionis ē ordinaria ktora ex authoritate Legu
publicarū procedit. Ex consensu uerò partiu priuata:
rū competere negucit.

Dezertowany niezbyt compromis gustat arbitramentiego
Lapso tempore ꝙ zacessyą ustąpionego Prawa, gdzieiż posses:
sione Juris et caand Juz niebyłismy bez przyprzeu Iur
nie quasitond ferowat on iedna Ksentencią in contumac:
d in absentia pchr bez przyiacioł niemoge ferowac De-
finitiua sententia gdyż arbitrament na tydz ex ukniosł
Pchr sad cognitione aliàs indicta cad tatwie condemnowac
każdego mat, tantiż per stoperdowac azby była strona

stron

Strona za przyszłowem necessitowała ad iudicium arbitry
sustinendum, iako abuznisty electy, takuno eond decedente
ustawała facultas ego. Damnare non poterit, cui Iurisdi-
ctionē n habuit. Sure, radnę, dguitatę, regulatum eē dēbet
bitnim ten iniquum practicę, dguo in foro contentioso nigdy
by smy takowmo rigore Iuris niebyli uciazeni iako in ami-
cabili compositione teste emy grauati. Iudicium a Iure e
dictum et idem e quod Iustitia a tu ani prawa ani Sprawe:
Liwosci niemasz.

Lubo od compromissu appellatia nie idzie iednak iniquita
omnia semper emendanda zwłaszcza in enormi lesione prote-
statę sobie za appellatią Kto z miast incontinenti appellowac
poporzniu absens et ten causa non uerbis teraz pro grauami-
ne n delata appellationis, ale tylko pro excessu et usurpa-
ne sibi ultra facultatem in debita Iurisdictionis: Constitutia
1578 Sessyiskie Sprawy, takie abosficiy gm et officys
et alionde grauamina illatorum na Trybunał Aduocata pra-
wda ze gualem quis sie elegit sibi imputare dēt nolentia
sit tribuna, sciuisti cui credidisti, iednak kiedy electy zegel:
sit opinione eligentis izalisz dlatego eligens maszwan-
kowac utigz arbitrow n aduerty ce oportet. Qui de ueritate
Iudicium se Laturi, y co sig na conscientią e sensy sandmen-
tis et sensy animi cognoscentis bonum et malum. Eiguitas
nihil aliud e, quam dgualitas guddam albosa iuszkia
constituta.

Bysciet nie odkazuiey wlewku od Bysey acho prosegui
n pt. Ze non uerbis nunc cała Iuris sed excessy contra pro-
scriptum compromissi aggrauationum illatarum bystrey tergiuer-
satia takas approbowac y reprobowac recuperowaniey wzad
prawo.

Sessia Statut Tit: Guocad Pli. 1615 Statuimus quod
seruanis

Secularem ad Forū Spirituale pro re more secularī citā-
tam aut actione suā personā Spirituali cedentem pos-
nā 2g marcarū puniatur
Res litigiosa dari nō possunt nec alteri alterū in dun-
rem cād conditionem ponere dt. Res item non evicta quic-
debitorie. Intrat non liquidata stante compromisso facta
cessio de causis arbitrio sub latis
Forū ex negotio gesto et ratione annullationis decretorū
tam ordinarij q̄m extraordinarij, tam publici, q̄m privati
Judicis grauamen et error à superiore Judice corrigit
Exorbitantiæ Jurisdictionis arbitrariæ alligatæ Legibus
sed Libera sunt extra eas et voluntas.

49 REFORMACYA.

Inhabitis et habendis inscripta Vtrum.

In Bonis post reformationē acquisitis extendi se debeat.

Reformatio iż nic innszego nie iest, iedno restaura-
tio rei Domestice, tedy daley extendowac sie niemoże
zadnych nabytkow ktore zawnieszniym posagu restau-
rowane są, ani ktore Reformatia zastała bo ponieważ ex dato
et accepto surgit omnis Obligatio seguie że reformatio
nie może kazdego więcey iedno co pro tunc rei pro re
dano było. A iako do wniesionego od Pany posagu
więcey nic nie przyrzeczono, tak też z Dobr Męża ich
cey nic podczas Reformacyi było niemoże być więcey
przez

przez nie usurpowana bo by tego pg accipere gm dare 423
a wszelka inequalitas statuit inscriptiones. Prawo podpo-
lite niechciało miec tego abs pg oprawy in immen-
pogotowiu in habenda sciągac miały, ale udzielne im Dobr
Mężowych czesci podciś nazmarło w Koronie medietatē
Bonond Actu Ds respond.
W Litewskim Prawie trzeciego Lani Wiannej tylko
statuy. Correctura Lnuska ne anglig en gm dimidia potem
onerare każe. Ratią tego Statut nasz Koronny daie
sub Pit. Vidua ad Abolenda damnosa consuetudinē
quod Vxor Mortuo Mari tocia bona possidebat propter quod
non nulla Bona procerū p proximiori pg perinde uertentia
et malam ipsorū procuratione annichilabant, et desla-
bant. Statuimg decerno tantu Dotem et dotalitiū
habeat alia Bona resignet postquā Statut dnpi Pit.
De Dote Simul erpng moriatr contra iuris ciuilej ynē-
telnieg to dubiū extendentyieg reformationis resolu-
wał temi Statuy: Dubia absoluimg decernentes, quod dum
mulier prdmortua ect, habens Dotē et dotalitiū reforma-
tionē Dos a Marito si peruenientē exigat, quem Maritū de-
cernimg sic poterit possessione in Bonis per eius illius uxoris
sub reformatis, ut uiuente eā potig erat, et possidebat, sed
prdmortuo marito mulier si possidebat, usq ad ultima uitā sub
tempora Bona sibi reformata sic debebit possessio Bono-
nd reformatond consanguineis mulieris, ut eam mulier ui-
dua possidebat, possessionem Statuimg de Iure Reformatio-
nis et de possessione per mulierē habita dandam per Loci ca-
pitaneos. Gdy tedy Statut Reformatyi nieciągaiąc tylko
ad realitatē sub tempg reformationis possessa seguitē ze inha-
bendis extendentyi iuwey miec niemoże a co by to była za Sprawa
Dona wniosły sługa Boże, a po tym mąż nie kyłby maiętno
ści

xi na ioo albowiecey byssięcy, aby ona żadna tak małym
wnieśnigw partii powac miała de medietate we wszyst kim.
Dawa szlachcie arctu chciały mieć Ruszan wiannych
Dlatego y przedtym nie godziło się szlachcicowi Reformac
tyi czynic żonie swoiey, aż za consensem Kiedes skim nie
z inszey pewnie przyczyny iednozebyssie in Latu et Lon-
gum nie extendowali y familie nieniszczely. Dochcząc
ru na dlęższa mena matrimony subire, a ieszcze by miał byd
taka ujmę Dobr ucięgnionych y aggrawowany in uicem
et Locu extensionis reformatyi do talitud ieey iakoby
uitalitud naznaczone względem ktorego, nie złocho z byde
Lony przodtaley z domu musi ieey dać y to co wniosła y to
czego nie przyniosła to idzie przywiane K przynależony.
Dzieto Capitulatia in habendis zeznany nie może ex-
tendentyi swoiey protendowac ad Bona sub ett tu inscri-
ptionis relognitu n' podpesa, gdyż contrahente nie mo-
gą facere licitd gdd Dessua naa ellicitd, et uoluntates
nud addito pone Legis se confirmare debent, czego pra-
wo nie pozwoliło, tego praxis żadna dopuszczac nie może,
albo wtym praxis iest to arbitrium forense receptid à Iure
et Sanctia è forensis n' Iuris nec Judicy nec Legis,
niech ukaze prawo zeby Statut reformatiq et in ha-
bitiq, Karat extendowac iakoz ma byd praxis nie ratio-
ne Iuris et Legis nawaznieysza nizsamo Prawo. Statut
pisze Inscriptiones ded secundd formula Statuti fiant.
Nie znaydzie nikt we wszystkim Statucie zapisu-
pena benda tylko dane dożywocie, y to tylko in reciproca
aduitalitate. czemu niedziwowac, nay zod ze ex reciproca sor-
te morbi obuenturd contra hęt, druga ze gratuito a bu
ennigy inscribit, trzecia ze dożywocie aż po śmierci o.
twiera się à prawo zad à salamo za raz curnit nadto extin-
cta

Ná aduitalitate Bona redeunt ad inscribentem
ázá śmierci pani oprawney nieuagm tnzeba dobra okupić,
y summę wianną oddać, Do tego pani dożywotnia, chcieli
kabenda Bona dożywocie extendowac świć musi ie sobie ex
mundowac oswobodzac á dziwa gdyby się miała takexten:
dowac iáko dożywocie mu ścábý succesor swobodzac Bobra
cobý mu barzo ciężko dobr nie trzymac iáiednak na dwo:
dozgrzeczdazyc. Bo się Kroza Pani dożywotnia długi mego:
we znosi Dziwa tego nieczyni Dobry Dożywocie podległe:
mi Mąż szafrowac może ták dla tey rożnice zapi:
sow dożywocie pozwolone, etiá in habendis, reformatia
á nie pozwolona, boy dożywocie naszystkie tylko służy,
á Reformatia na possessyą dobr aż do ostatku na służy:
a. Incertond nulla obligadzwłaszcza ktore ex euentu pen:
dentyi ktore może adeć et obeć iáko to że kto na be:
dzie dobr albo nie na będzie w dożywociu to idzie gdzie
abutingz re in fortem contrahity ale w reformacyi iáko to
isc może, gdzie prore accepta reddat et inscribity gdyż dok
uchodząc do Kupacyi Bonond habendond ne Bona od dá:
ni Wiánney dobre onerarenty uczynic dlatią summy cie:
nięznej ad usu reformationis, et in recompensa Bonond, de:
occupad dondasumma ma być dáłakábý łaxatia Bonond
deoccupandd medietatis czynioszła wszak pieniędzne ice sup:
plent et uice funguny Bonond stanzin Jednakoż pozy:
tek czynią pogotowiu zeto nie succesore, ale z dispesore
sprawa Bonam fid ē secuty dat zá dobra pinięzne
sdu á pani Wiánna cauea per dispesionatid zepo
rey że sciu ża summa wroci się cale nazad, y niema się na
ktey dłużyc.

Causa

CAUSA.

DEFAMATORIA

In Conuentu Regni agitata, sen-

pto Commissa.

Pewna pro famoso libello intentowana iż Sł. będąc
Sługą pierwey Pana Ct. B. zawziąwszy odniego nie
małe beneficia maiąc powinnego sobie prawy honor y
Substancyą nietylko temu powinności Sługi dobrego nieda-
ł trzymał, ale też zapomniawszy uraz oko tego ostrych słow y
Bystrości poczynał, zapomniawszy wszystkich dobrodzieystw
ści iego rzucił się ambicioźe et infami scripto na honor ucznio-
wi y dostatkiu iego zazuty mnimo nefariond nadstaw
wę y chanbę wieczną iemu czyniąc, życie iego y sprawy poczci-
we szpecąc ornamenta honoru iego z nie zdzierając y
Lupiąc fałszywemi insimulatiami prawo ono szka-
radzące urodzenie szlacheckie dehonestuiąc. Nadstawek
mendacitatis sudacien, żaK na niego dissimulat, że w
tych rytmach swoich omnia nefanda Ktoreżedno z ty człe-
wiek wymyslic może iadowitym piorem przeciw niemu wyszan
że nie masz takiey zazdrości y złości, Ktorey by iemu niepny
pisał takowe ostatnie pisowymu na chanbę y ostawę
z gotowanie zoznosił. O.P. Jako Szwagier iego po Wsiach
y po Miasteczkach po Szlachcie po mieszczanach y
po inszych wszey condityi ludziach. Co iż się stało ad
spektum

perpetuã infamiã stuzicego dono chiema ato
nadnieysza rzecz iest crimina patrare gm excusare,
niechay sie czymicza iako chce niechay sie kozy y po-
niza nungm nerbis satisfacret, quod reipsa mala fe-
cit teraz to on vultu mutat sed cor nuzg, czymic
icdnona niego dbaczy kazdy z postaci sa mey in vultu
signoramentis ht, in silentio ons eij naa loquitz.
Winien li excesu albo nieiz occulta percon-
iectura s podbarth przey dzieymy z szytkie signa iudiciolum
[illegible], a znich dbaczemy, ze nikt inszy icdn bt A. B.
Z. P. O. tego saskiilu iest authorem. a naprzod
nietylko bytstuga aley confidente, podpilicie y fa-
miliares nocent nmis familiarter admissi powiezyt
mu byt raz membrarum na plenipotentiã, az on sum-
me napisat sobie na nim poznaney odpry sizgt sie
a przecz niewocisz.
Przeiesta wkrsi gotta przysiga z arazer animo fa-
otg inimicg, zawziat sie na zemste wydat porewustawa-
iacs odprzysiagt sig y tego choc reka iego wlasna
periurid non iuramentid geminatto periurio utwierdziet
zawziatosc swoig ex anteactis presentia metimur re-
stito pierwey wyrzadzit, a iakoz postronym iuramenten
bardzi ziatrzny czego inszego wyrzadzic niemiat. Ne-
mo frustra malg, on miat impul siud cdd vindicta od
ciebie pier wdzewulng honoris, pewnie ze y dru gie nisli
suadet et audet vindicta cupido niemogtes zdrowiu
zkodzic wiec honorowi smiatosc wodzym niepraworki
vna dzieig od przysiag zemia. Do tego spes euadendi
potwierdza

potwierdza to List iego pisany.

Nadto woktalicży tamtey niemasz żadnego, takse
Certis uersutiis, siconyma suspecta, zawsze tych sizo-
ymow ingenia ktoych nacudzą sławę za naymnieży-
sza każy zgyk to proprio rabiè armare iambo.
Odesis mendacy mater, on wtym enutrity pecasset
si monisco non induciset, tudnasz to ab spuctis dedicere.
Bycy y opodalsi żaliszby byt takq graq conditio
stępk ad Stowego iako ty ktoryo byt depositany
honarc slubotantkyi y fortun iego, accedit ze nad ini
gratitudinis taka iest, ze mg sława hostis grad
inimica salutis di ciebie, iako ab inimico niemogli
iedno to hostia promanare, gdyz ab inimico et ab Stqui
Lone pandit oe malu pogotowiu od Stugio Ktoryms pi
smo domestici inimici eig hanc grad rependisti, gudmg
in pera serpens in sinu, ignis in gremio sui faustonbus
referre dicent, Otego zes wyscia czynita mu otuchq
scig duris euadet, iak na tzy Duzy kaze. V Kaza
wszy tey fabryki et authora przyidzie wyswiescenormi-
tatem sceleris, y ieśli mu ià kie beneficià duris stu-
zyc mogq zadane Parricidia ueneficia, fraudes, falsa-
tiones, calumnie, carnificine, obscuritas familie, canini
mores directe imprecate y ico kol wiek Coucnenatis mo-
sto malitiè wyziunąc, tewszy ske Vinubentiè wyzu-
cito kto tak diffamuie iugulat hnem qg maledicto
guam in manu iniuria alboiego uulnera sanari possunt
ordbra semper remanescunt Vocis Aliuiscimur Liter
Scripta manet acusos acgo byle nie diffamowac.

Honor

Honor Maiestatem a nie cierpi Lethkac się nieda,
a coż kczyścac dzielu iuż to rąk przyszło do swoich
do obcych do znaiomych do nieznaiomych, nieyż chto to
albo nigdyż nie wyżyżyniè z pamięci Ludzkiey.

Quèbez przyiczyny napisano Nos detrahentibus
uel sagitta facile ingredit, difficile extrahit, Le-
uiter uolat, sed n' Leuiter uulnerat, Leuiter ingredit,
non Leuiter remouet. wielka rzecz emomere uirgna
Kogo insimulare possbri, n' unig sed ord grasan im:
puně in honore alieno crimen to iest detestabile fur:
tum honoris insidiator uitę, insidiando Lenet honoris uero
insidiator etosor honestatis, aliend izaliż immu nis
będzie.

Bo tKnie mnie Kto Stowgo ieżyKiem swoim ż Lin:
gua a Lingendo nieznana, mogi to zlecac zemnie wedtug
Statuta, a Kiedy mnie gdzie podaposstentati mnie y
potomstwo moie, gdzeyż niezabiiat, gdyż mi Capitaliaza:
Dacie wininą, za Ktoremi garło y Honor confiscat ieżdzie
miał bydz takż winą Karany ołaką mnie Kturz chciał
przyprawic.

Lubica Lingua familiare gentis nrd malid, quod
gratiter punitz ja ce przyimi. Draco possolite Lin:
gua detrahentibus, dzis na rzecz dentibg przyrownało
niezinszeyż ia wierzę przyczyniż, że iako dentes à demon:
do, ze cibond ptendemunt, nazwane, takż ci comodunt
opiniona hnd Knieżą, zuią, potrawę tak Knięzy
honor zuiące go.

Revocando przeto takowe malitid hnd niech niezosta:
wa Ludzi poczciwych y Dobrych vita et exitd mad subie:
cta

480 ota uinulentia ingenijs takich Dzorimow ciężka
iest od Boga Krzyżowego y bolesne ponoc, a lecz ksia
do swego ktory pro beneficio oddat maleficia, Ktory
był alumny meg homo mens dmad.

Insze Krzywdy ex dyuo et Bonomiarkowane bydz
mogą iako contumelia e humana iakas affectio et pas-
sio, ale diffamad e inuidian famd aliend, ut nota Iudse:
ad posteros, et sapę eum occidere, à co się tkniepra-
wnych, tam diu deducty subsistit, quam diu memoria eig
permanet, ut notam perpetuą inducit, iż accusadnem.
Złemu zas euadet wzdycz dobremu nalożenti ma stuzyć pro:
bad. Idigc constitutio 685 o neczach poz ciwności temu
deferuie probatią Ktora bywat pewnieysze dowodzy zass:
bą. On simpliciter tylko negat, negans nihil probat. Czym
iego pierwszey Kuzni pizorzymy, mam listy mam Decreta
mamanteacta mam ipsa rerum testimonia, ze to iego dzieło ro:
boty, fabryka, czyli Kuznice iego chrasti Cyklus przy-
takich documentach bliszym do pokonania poptowiu,
ze Statut uinowy tylko inculpabilem przypuszcza do ia:
ramentu ale criminowy nigdy az on iuz dwa razy crimi:
nowany od wodzić się.

Nota Iurationes et periurationes.

Iuramentum non dtec uinculum iniquitatis

Iuramenta superedem non iterant

Iuramentis frequentibus nomen Saluatoris contumelia afficit

Statut Piz: Factor.

Lubricum Linqua, tylko Statut ad reuocandum Statim
wizze, co iuz na dugim terminie nie służy, ale famosos
X libellos eo beneficio, niendza circa uulnera Corporis propior
Kazdy ad probandum, a iako nie circa honoris uulnera illa sa:
nant

nant hadenungim.

Ladonor Laddenti incumbit probad.

Iuramentid dlim erat remediid Iuris ad finiendos lites
inuentum, nunc corruptis moribg, gdÿ ludzie do przysięgiáko
do pewnego odbycia z brodni recurrunt gdÿ prawa wyraze:
dniatÿ że Rzecz Iuramentum formam Iuris à Hannibà
familiare fatum, nie ma bÿdz pozwolone, gdÿz bÿ tobÿ to
uinculum iniquitatis Adpius Iurantem ad Iusiurandum
non admittas Languid peierantem.
In multis Iuratioribg difficile ee ée sine peieratioribg.
Iuramentis frequentibg nomen Saluatoris contumelià affici:
tur. Statut Titulo factor:

Dediscas male loqui melioribg.

Penna mulctatÿ penna did cultello temperata, in scriben:
do tamen é intemperata.
Obiectia na obiectig nie idzie antecia statui bond famd
restituidebet, in cuig possessione in huc persistit, utexeu
deiectg sid, nie bÿło bÿ to nic inszego iedno crimen criminiad-
dere et diffamatid magis diffamare innocentia pourga:
ideben, crimina non relatione criminis nec criminatio:
ne, Krzywdę tę swoią ÿ chanbę ÿ dáwną, tak bnÿtką sKta:
dło do miłosciwego rządu Ku rácz consulere in:
demnitati honoru iego ÿ tę turpitudinē famosę inducta
und tkowac Lacerato alieni tris Lacerety pánis, nie dogru:
szczaÿ abÿ wiek iego poczciwe przepędzonÿ miał bÿdz, z ta:
Ką tą zmazą ÿ chanbą skończonÿ, niemani Kt cudzÿm
honorem brukowac do złości swej wÿ Konania drogi, interest
abÿ Ludzi poczciwych intacta, à maleuolorū incursu uita
zostawała.
Cenuitia contemptu refutandō sed non diffamatio silentio

ui

uttuperiũ approbasset, w tamtych kniach niemogł bỹ zỹc
subtam graui uulnere nie szarkaiąc ỹ nie beleżąc na to
ustawnie.

Statut mowi de turpiloquio, nie de famoso libello. Inlu-
bricolinguã zestto familiare gentis nrę reiżiw. et inconsi-
derato affectu prorumpens, à iednak Szlachcic podtawą.

Famosũ autem scriptũ ma toddo conceptu peroni exa-
ratũ, ad illaqueandũ per insidias honorẽ, gucia dwóch oc-
cidis, guoździes ſ Pdna criminales.

Tym niez etrzesz zmazỹ mogi, ze tera rozumiesz dobrze
o mnie, non desinis ec nocens ſ stare mu ia szwank kuciỹos-
tawę cierpię.

Scalopus
Quod ~~calce~~ illiniuit ~~mordax~~ hoc lingua deleat, ex
Historiey stowa. Scripta sua spongia linguanc in pu-
blico delere iussit.

Lingua ze nie czymes mię obłaż.

Et species reuocationis signũ, mendacii lingua, quã per
Scalamũ efficiunt mala.

Rad pdna infra scripta

In turpiloquio nieuporano reuocat uerba sua in famo-
so libello, quia non sunt dicta sed scripta illinitaq; chart-
ã per reuocadnẽ n' exterminant, ideò lingua deleri de-
bent.

Rawdgelia idem ~~q~~ senex.

Multa lingua in lectionẽ arbitrania pdna, quia per lege
resignata.

Statut Tit: Spirituales.

Quod damnũ famã praferẽ damno pecuniario.

51.

Vanitas

Kouitatem w Sobie maiącą: mianowana pro cognitione Rad Sejm.

Beneficia perpetuo mensurą rad ne Spirituałis offi:
cij maią być z Kościelną authoritate constituta. Ma:
ią że Fundatorzy rzeczą takową inducta. Animad uerten tes
terrą Ruską odstąpić schismatis infectą, idcirco
ad hanc operą Sustinendą Legacie takowe Kiiowskie Legatta
a niemasz żadnego w tey Fundatyi Który by się tey ex:
krzpatyey Schismatic podległ, ani podług rzeczpospolitey ani
Intentią Koncesora principaliter w Fundatyi położo:
na. Przeto propter Diuinum officium nadane rzeczą tak
rzeczkie beneficia, niemasz iedno Mąż iedna do takie
spiewania położona. A Prowincyałskie Kaznodzieie y in:
si Duchowni nieczyniąc żadnego officium za co by gdy brako:
wacic. Zkąd iż oni in communi zyiąc de fanone Re:
gut swoich przeciw capescere, nie mogą, y za tak ma:
ią powinnością Mszy świętey iedney trzeba to mey moc,
chowac, y weyrzec do to Prawdy Duchownemu, wprzod
na to żaden z tych Krzasztowcow ani z tych Lega:
tanyuszow nie zawa Który by persona Liter ad Mta
in se et uniuersitate[m] tal ong podstandi Diuini ży:
cia, niebedąc obligati, nullum mieng o Fundationis exe:
gucentz, y tak o Fundationis euanescet intentio et
effectg a postarzemu ogperpetuo pensionis, z ostanie nie
maty, y to Regimen tey Fundatyi Kto dobrze. Jeśli
Biskub authonitate swa nie postanowi, y z tych Le:
gat nadzor nie obroci, ze miałaby iuxta obligato
ne

ne onere za iedną Mszą S. ỹ moderatio by Den-
sionis, gdyż we wszỹtkich niema excedi modus ratio-
nabilis dguitatis. Bo nie pośledznia poddanych Schi-
smatykow necessitowac do exegwij anniwersarza Kaz
dego ỹ do Zemozyny bydz li to moze albonie. Dospie-
wo otym pierwey cognitią czynic trzeba, gdyż to nową
gassą noua indigęt auxilio, moze li to imponi, a idzie
de periculo uadỹ totius, quod ius uindicandi. A zatym ode
zolatią Maiętnosci bosią co zyuo rozbiezało dla praeiudi-
cii wiary swiętey. A prawdziwa Fundatia przed Sprzi-
tutią ordinatyi dobr Ziemskich iednak menuiegwa-
wsze tabyła Dobra ordynowane nie były od Stanu Duch-
ownego, ỹ zeby dobra Ziemskie nowotworzonemi daniami
nigdy uciążone nie były. Czynsz albo wydatek to zwyczaj-
na bolo na Skupne ale Seruitą perpetua tak wielka
tak ciężkich dani po Dobrach y Poddanych zda się bydz
przeciw Prawu zwłaszcza sine consensu Regio et Regnis
na Dobra Ziemskie bellico seruitus podległe zaciągnią-
ć no. Gdyż w naszym takowe Seruitutio perpetua ten-
dacie niesłychane. Quod n sunt à Lege pendent à Regey
ieśli Dobra Duchowne sine consensu Regio niemogą być
zdziedzione, pewnie ỹ Dobra Ziemskie w takim racie sine
eodem consensu nowym sposobem seruitutis inusitatis
nec consuetudinem mogą być zonerowane.

51. Protestacia

Na czasu Zgody facta.

Vt

Vt primus sibi in extenis agenti authentico Instru- 435
mento notificatus d'ds V. in absentia sua à Regno pro-
testatione coram Officio et Actis V. anno et D.
aduersum se diuersa fecisset, ne suo nri in quopiam
recedet hanc protestatione in remotioribus degens, ut in
eo Loco in quo absenti Latus sinus per Ablata offerat
facit et reprotestatr in eo. Quod cu discessu e Latina
ad exteras pergeret gentes ita prospexit futura di-
sposuit presentia et sacra R. M. iudicio Dni sui
Clementissimi ac ex consilio dom̃ sui Illustrissimi iudicauit
tuent, id quod in optimu et rectu utile ejs et honestu
accommodus sibi ac nri suo erit. Quo in passu ex eode
arbitrio administratione Bonorum suorum diu gessit ac No-
bilius A. R. D. Suorum virtu et integritas deside-
tissimis Nris Parentibus fuit probata, et sibi in multis
testata, et uti à uita nobilitatis Viri fidei et integri-
tati commisit certu eius spei existens intu ordinatis ad
pacanda ea et saluanda rebus quibus nihil sibi à quo piu di-
uersi in sua absentia eventurus foret. Interim prosta-
tus N. quod non fecit inimicu fecit ipse amicu et prosper-
tim in quem et cuius et Parens sus desiderat ipsim multis
ornauit beneficijs, auxit fortunis, dignitate decorauit
beneficia quippe Parentis sui malevolentia sua repen-
dit nam ut parum dica impacatu existens cu semper
uitiosa ferret cupiditate ut quoquo modo Bonis Repre-
sentantis obrepere possit, indignatus quod consilium rupe-
rit unanimi fere conclusum fuerit exitiabilis foret si-
quid ipsi in administratione de Bonis representantis com-
missum fuisset astuans ferente corde in Latinum oni
um

ꝙ reprotestantiꝫ non modo in caput et fama dmini-
stratoꝝ supra scriptoꝝ inuectaꝝ, quibꝫ salua pro eo ct-
ꝑo ꝑticularis reseruatꝫ. Sed etiã in tempꝰ sui absen-
tiꝫ in libertate publica in psonã et Bonoꝝ suoꝝ
ꝙ cura protestatione ꝓdicta iniuriosa inuasit, et ni
salutaribꝫ suis inuictꝫ consilijs eã absentẽ aggres-
sꝰ é mucrone styli distincto ad integumentũ uero
facti ꝓtextu cuiꝰdã tutorẽ sibi cohassumpsit, quasi
tutoriã munꝰ ad tollendũ et ꝑpetuã ad fuendũ consti-
tutũ eet in quo nñe ꝑpetuã ꝛ̃re in specẽ tantũ ad cui
ꝑpetuã erat, et quanꝝ semper fuerit, et nunc é, ꝛ̃ modò exe-
crabile, sed etiã detestabile de hereditate uiuentis
sollicitũ eẽ. Nihilominꝰ, quia ipsiꝰ ꝓdictꝰ M. ni-
hil aliud inconsulta sua temeritate quadrat, nisi ut repro-
testanti noceat. Vnde nil mirũ cuiꝰ uideatꝫ, sicui
nihil satis é eidem nihil turpe uideatꝫ. Cumꝫ aliꝫ
specimen ec et uitio carere deberet, ille pernicioso exem-
plo nescio quã accepia Bonoꝝ suoꝝ in absentia sua stu-
it ambitionẽꝫ ubi contendit, quo ipse ꝛ̃spirare ꝛ̃ potestꝫ.
Quo in passu non ducitꝫ sed deducitꝫ Iudicio suo. Quia pore
rõ Iure publico et omniũ Iuriũ unanimi consensu hã-
reditã gauisꝰ et hereditatã alienariũ captatoresle-
gibꝫ obnaxijꝫ, suat adinuenti, Vnde ne detꝫ ulteriꝰ ocãõ
similia tentandi captiosis detan iniuriosa protestatio-
ne aduersũ factã, Bonoꝝ ꝫ accepio in ꝛ̃o fori uin-
dicandi protestatꝫ et reprotestatꝫ

52

Administratorum Reprote

Stad

Protestatio.

Protestat proreo. Quod licet compertũ habeant
uigilantiã administrationẽ fidelem ipsũ munerũ
absentiby semper exhibẽ- Quia tamen ipsem et
in eodem protestantes indemnitatem heroũ suorũ
cupientes, ut pote in quorũ fidem Bonorũ suorũ
administrationẽ Serenissimi ipsius Regis Dni nri Clemen-
tissimi iudicio ac ex consilio dmi sui illustrissimo
maiorũ commisit, non modo uiri, ex suis, ex eadem ad-
ministratione in ipso concepti uindicauit peculiariter
eumere, sed etiam existimadnẽ ipsorũ uirtutẽ ac inte-
gritate probatã, nullã à protestantibus lacessitã
inuenã, nec ullã sui necessitate prouocatã, sed sui
lo insolerti affectu nocendi ductã ausi ẽ, aduersus
meranõ uiolare. Adeò cũ in honore alieno nemini
grassari impunè liceat, alienis ꝑ probris subiectã
uitã et famã alicuius legeshabere noluerunt pro-
testantes suprascripti contra eundem R. uti famã
sua iniustũ uiolatorem, honoris sui temeratorem
itemq; dtis iteriq; protestantes.

Quid quid dicũt docere debuisse admissum dẽ, dtis in quo uersati alios in eo notare recusarunt. Excludi quirinimò inclusi ipse nñe scripturas re exclusis in quo ipse arguit eosdẽ reddiguere.

53 Ordinationis Scrutinia.

Quadrie

Prawdziè to iest rzecz Iniona y iakby nie
godna przeciw Prawu wyraznemu poczynać y mo-
wić, pogotowiu ze Constitucia 1589 ordinacie po-
zwalaiąca warowała do Legę perpetuã, nurgud
ius postea rum abrogandã, iż ta ordinacia ma Inwac
wiecznemi czasy. Jednak uważaiąc czas ktorego
ta ordinacia iest uczyniona, yz iakiego respektu y oco
yz iakoś się potym obrocita uważaiąc y Prawo, ktore ma-
iąc w sobie iakie bez Prawie Prawym własnym bydz
niemoze. a Niemogę inaczey rozumieć iedno iż, ta ordina-
cia nigdy nie z żadnego nie ma, ani się extendowac mo-
ze na Potomka teraznieyszego, ani go niczym okrywac
a do tych przyczyn.

Pisana pierwsza ordinacia 1589 sub tempus fe-
litatis nieboszczyka sławney pamięci &c. ktory
maiąc za sobą B. niemal znię wiek zad nego
na tym czas potomstwa, az po ordinacyi, iako ex subse-
quentiby achby patet. Urodziła mu się tylko corka Lecz
wnychle potym umarła y z matką pod takowy tedy
czas stanowitatis iego, iż według prawa naszego, stanowi-
by Libera dispositia stuzy bywa mu poniekąd conces-
sibilis taordinacia iednak sciągata się tylko na Succe-
ssory przez ordinacią, a stanowi pro tunc ordinante
wokowane Lecz Kon mu się syn urodził z drugiey
Zony pod dzony to Nieboszczyk sławney pamięci
&c. tym samym supervenientes sure nasli Ktoremu
Synu Oyca y Ktore nulla Lege ciuili dirimi moze

ordynatią

ordinatia ustala y Prawu przyrodzonemu ustę-
pisa. et bowiem cessante legis motiuo seu finali cad
cessat eiusdem legis obligatio, et mutatu persona muta-
tr conditio rerum. potym Ordinatiey było ku Kim syna nie
było iakim syn nastat ordinatyi Kiedy Kustał, albowiem
syn u Oyca in ipso ortu narodzenia zaraz tych rzeczy No-
bilitatem Jus, et familiam, et pro una Persona z Oy-
cem censetur Coronaq; condominus appellatur, będąc te-
dy dziedzicem Prawa przyrodzonego, nie treba mu było
do prawa ordinatyi pisanego y Niebożczyk K[rólewic] M[ość]
Et. nie przyszedł do Abr z ordinatyi, ale przyszedł do
Dziedzictwa Oycowskiego, iako syn po Oycu z przyrodze-
nego Prawa iako nomen Gentilitium z narodzenia nabyć
z ordinatyi ale z narodzenia, tak y Abr Dziedzicem nie
zostat z Ordinacieyi, ale z Dziedzictwa z synowstwa y z
samego przyrodzenia. Gdyż ordinatia ordinationem vocatur
chce mieć tylko usum fructuarium Dominii Synowstwo za-
czyni go dziedzicem Si enim Filig iuxta het hared osob
zadnego za życia nie turbował. Et ordinationes prze-
no hared. Czym samym pretensiom Swoim derogowali
by Niebożczyk Krol w Prawie przyrodzonym Zgodnie
siedziec dopuscili, zkąd iż qualiter quis succedit tali-
ter succedit postea ipso. Gdy iako Niebożczyk K po Oycu
syn wedle Prawa przyrodzonego nástąpił, w tak Kim y te-
raznieyszy Successor w przyrodzonym Prawie, tak z tego
stawac musi, a zatym ordinati na stronie z ordinatią swo-
ią zostawac będą. Dział druga ordinatią xięgi trzecią
xięgi czwartą xięgi piątą xięgi szostą y ostatnią xięgi
umarłym xięgi. Owe pierwsze tak z tych gesti-
nilitatis pisane, te dwie ostatnie xięgi et etiam xięgi
nec post susceptu filiu. Quo in passu iż żadney ordinatyi

post

post Annum 1598 uczyńioney niemasz przez seym ap-
probowaney żadna duchownich subsistere niemoze. Bo lubo
facultas immutandę ordinationis ordinanti pukl. zyż w bytnosc
ostrzezona w Constitutiey, iednak, iż immutad każda zapadłe
nim nowa ordinatio nie, iakoż zaraz to insza stanowiona była,
Ktoż iako pierwsza ordinatia Legem authoritatem potrzebo-
wała, tak y druga y trzecia y dalsza po niey sine eadem
Legis authoritate y bez seymowey approbatyi stanie
może daleko więcey, ze stenlibg była facultas ordinationis
ipso facto gdy syna spłodziła, iż nastenli była odyta, y iuż
mu nato było treba speciatim Legem, gdyż on niemogł Le-
gem arbitrio suo censere, ale miał raczey siebie samego
y Dobra swoie, do normę ekstationę Legis componere y iesli
pierwszey ordinatyi, Ktora uczynił 1598 rozumiał bydź
potrzebna Seymowa approbatya, Ktora y otrzyma 1598
na Seymie daleko więcey gdy Supervenit Ius naśladowa syna
urodzonego, Ktorego prawo przyrodzone absorpsit in toto
Legem ordinationis Civilę. Była ta Lex ordinationis fa-
cta do incarn stenlitatis permissiua, ale nato pste
Pilid, abyż ią de necessitate czyn trzymał nie była Im-
peratiua.

Ziebosz czy K Lanck. nie mogąc dopiąc approbatiey Sey-
mowey per Legem swoich ordinatyi poślednich nowissime
stanowiących et sta Iuris Regni zapisuiąc protectorią y Tute-
lę synowi swemu i gdzie supplikuie Senatowi y Krolowi
aby synę y ordinatia iego Sub Tutela ich zostawała, z kąd
patet ze bez publicznej approbatyi, ta prywatna iego
ordinatia zostawac nie mogła, y dlątd nie może aliàs gdy-
by ważna bydź de Lege miała protectyi y authoritate
Superioritatis nie potrzebowała by za dney Ktorey approba-
tyi iż niemasz to tez y samey ordinatiey iako by nie

nie masz, gdy sine authoritate publica bydz nie mo-
że.
Coż ieśli Kśża sam ze nieb dszczyk Bg n. N. etAnno 1682
vi proprietate te swoią ordinatią, gdy pisze w niey ut
nonatis quibsm Bonond suond cernat hereditatē, gm
unico et charissimo filio Gnosq L. N. o tym paragrafie
renouauit ordinatią, ad Ius Nale coy potym w 1744
wie, gdy anno 1682 zapisuiemu miasto N. per inscriptio-
nem nawet ad acta curie stanąwszy ordinatią pomi-
naąwszy, tego syna swego nagie per supplicationē, quā
per Legis impositionē obligat, ad uoluntatem obseruan-
di.
Namnieyszą yto ze tą ordinatią, tak zawieszat
ur mutabit, enity ipso facto uatida, ale iz ieśc muta-
ta, to musi bydz inualida daleko więcey, ze w tey ordi-
natiey, nie renunciował Statutowi z ktorego natura
Iudicie oni regulant Successiones, a umnieyszych ne-
czach circa specificationē Bonond subsigno et sta-
tuto Regni renunciował de restrictione gnalitatis
per adiuncta specialitatē.
Niech kto chce po ordinatyiey arguta sądzi, ale iudicio:
sy każdy przyzna iz, kto nad prawo pisane y przyrodzo-
ne ordinatią stanowi fere uidapenit qui per contraria
tendit, iako ordinatia sama tak y constitutia ordy-
natią stwierdzaiąca, nie moze bydz za prawo rozumiana,
Lex enim extendidt, in odd atu do iedney tylko albo
drugiey rzeczi familiy zaczym stuszniey iz
nazwac o familiis priuilegiu iakoby prawa Legey
nie iest to constitutio, ale raczey iuris publici de stud
Przeto takowe priuilegiu, ktore tollit Legē commu-
nē, nociwd ē Rey: a zatym przymane bydz niema

a

à zwłaszcza iż przez Constitutią niewarowaną, aby
ż Abstante in contrariũ de Successione Statuto ordinatà
ta zachowana była z Kąd Lepiby inter se conflictan:
tibꝰ, to Prawo na placu zostaie, ij zostać musi, Które iest
ad naalem dquitatẽ stosowniejsze, zaw ze iest fotior:
Aij pod Legis dispositione hnis, nemdiu pt auffer:
re nec transferre, quod cui Lex scripta et Ius naale
defert, to iest Lex iniusta, Ktoraco tra ordinẽ naad
iniuriam sanguinis disponuie rozrządzaiąc, orzeczach
pod śmierci, Ktoż iuż na ten czas prestanie bydz a:
ngm.

Superseruando alicuiꝰ uoluntate uoluntas alteriꝰ
libera requinit, ij maiąc, Kto Ius naale podług ad
cuile posteꝰ nonnisi ex ultronea priorꝭ, renuncia:
tione obligat, ani takowy dozadnego Iuramentu nie
był powinien, Lubo ij ten nie na ijna takdalece, ale
in remotiores ordinadne nocatu był włożony à poźn
per subsequentes chcąc iest succesku gdzie in perso:
na iego penity zapiechanij, gdyż nesi in foro Politico,
in foro tori nie mogł doniego żadnąmiarą
o czym samym peculiariter pisząc musiał by być spe:
cialny tractat pisanij alei maiąc Prawo przyrodzo:
ne, ordinationi se ingerere, gdyby super ea iuraf:
set.

Powiadaią iż Iuramentu est obligad animũ, nie moze
nikt tym poniewolnym przysięgi zborzią skrzyw uciąże
inferiorem hnem, tylko Iuramentu necessariu Pa:
wie wszystkac każdy musi Które Prawo, na Kogo ukła:
da w dosrodzie, albo odwodzie, ale w takim razie był:
by to contra libertatẽ publicã et ecclesticã gdyż
ipsam conscia, czego wszystkiego musiała by być
pierwey

pierwey cognitio in Foro Spirituali. Zawsze takowa
Lex bystrzy iest, abominabilis ktora dla Bony Same-
Lis ciu[illegible]dzie se assimulat, Libertate eond inuadit, ta-
kowe ordinatie y z nich expectatiywy zwy kly ponizno
sci wokta captando d mortis machinationes.
A co sie k Knic Prawa Ge[illegible]M cina o dobrach chodzonowanych
te wzruszone bydz niemogą ygdyz Legalis necessitas Bona
nd inalienabilid iusta moneranda constituitrad. Pa
iest Legalio u Prawie necessitati ktora Legi dispodne
Causat, ia ko na przy klad Siostrzyc zakonney, dzugi, mo
zka swego placic. Cone winowac sie dobrae Sprawy:
lubo sa Bona publici, areformatioriby iednak regu:
nalibz wzyite bydz nie moga, ordinatie priuatad utili:
Litatis pro cauetyne bona indebitent w reformati:
ey publica honestatis rad procustodity.
Ordinatią ty w tym punkcie o ktorym gudsthi moda za-
za Prawo przeciwne mianowicie Statut si am stidn
habuerit, sed stias, tunc stiabg ne possessione ce-
dent Laterad, aiz nie wan wono, zen dstante inotra:
nid de successione Statuto ordinatia ta ma subsi-
stere, tedy Legibg interse constitantibg to Prawo
na placu Statucuei, ktore iest ad naale dguita-
te podobnieysze, aby corki in defectu syna habe-
ditowaty.
Forkir zawsze dispod Legis, dispodne knis niemże
tego ordinans auferre co Komu Lex scripta et Ius na-
ale defert alias Lex in iusta contra ordine nadad
in ixnia sanquinis dispontiqca, in observatione ni:
gdy nie przychod ze, tanqm Legi communi do Pleno
y expectatiua za ktorz uotac aptando d mortis zwy kly
chodzic upowadzaiqca ad intellectg Saris referen:
dd

nes.

Constitutia ordinatyi pozwalaiąca est Lex permissiua ordinantis imperatiua succedenti, na ktorego zadna wina nie włozona, chociaż nie bydz ordinatyi go permissiuy è voluntarius, g nod iubet è necessarius, & uramentu firmiter ordinatione teneby miał abrac ordinabia vbur y wagesowie bez niego ustawa, gdyż condominy Bonorum, to iest Syn, Ktoryż urodziwszyż się zaraz nabywa Suc Bonorum familiæ et nobilitate nisi consentent nie może bydz takowey uciążony ordinatią, a zatym w nim ani Prolem iego, alias byłoby contra libertate publica nobilium personarum et Bonorum stanie Constitutyi Ktora ordinatia ma trwac wieczemi czasy, tym sposobem wedle niey aby Dobra nie były alienowane, łatwie skazuie się ta ordinatia adconservationem Bonorum y dignitatis ac familiæ ordinantis, y otrzym bardziey niż iakim na potym perordinatione nocato degre Succesore. Natura Sudice regulanty Succesiones, ex dotatis ecclesiae corki iest contra naam agere Succedentiby uero Ius nad seruaret, a zatym ordinatio desertaret. Leges nazwane że Ligare maią suo nexu każdego ale też onich napisano iż Leges indigd uinbg fryni efficaces, zaczym gdy nie maią tey siły y obyczaiu tey ordinacieg mnieyszy wzgląd na nie bydz musi. Etto: Li że niezawadziłoby, ieśli iakie o Korrectur że, fantid stanie wtrącić y że do Korrectuy paragraf K. Maią tamże Regulas Succesionis opisac pomnąwszy w tey mierze niektorych przeciwko nie pawnemu rozsądzenia, iako Iure publico exorbitantia. Tym Generalem Zacisze y w ordinacieg się znie

yża

Sta dtozyć iednak zeby contradyctia nie była sali-
uis in Bonis et commodis Reyp: factis dominationeby
in toto permanentiby.

54. Pro Violenta et armata in-
equitatione expilationeq; domg
tum & diffamatione ac alijs
criminibus.

Qui quidem Instigatur Langn in publica immu-
nia violatarij Legis et Libertatum publicarij ex
delatione prdfatij Off. citat pro eo. Quia cu Leges ad
Quietem et pacem Securitatemq; vid sint facte et
ut earu virtute coercetq nocendi facultas et ausq
turbulenti seueritate earundem conprimantq Iuregs
nowi negs armis res inter hnas agatq tu nihilomiy
non contendando se Iure publico contempta earundē
Legis authoritate, sub prdtextu certo ad Bona N.
et Villas cu fortaliciis attinentes ad te prdtensa
quitamen in Nobiles et alias Personas honestas
utrigs sexg familiā delatricis, tum nec in restan
immobiles gdā semouentes horreagis et granaria diuer-
sis frumentis referta in eisdem Bonis in magna
quantitate numero et ualore ibidem asseruandas
nulla tenq apprehendi poterat ad uim armatā et
violentias ppradictionemq Iuris publici confugiendo
collecto Licentiosorum satellitio cu quibg specialis
re

reseruat et stio ipsdem ꝺ̃i pre armond instructis non
ullo Iure potestatis aĩ alĩgis tratu a Ligio concessꝰ
non ex sententia alicuig Iudicij, nĩ expectato tempore
et conditione rei compactatꝫ, sed priuato ausu etui in:
festa armatꝰ in eadem Bona et et uilla septꝫ
cum fortalitijs spectantes annui prouentꝰ M. mille
florenond ꝓcuriũ efficientes conditione Bonond et
rerũ ibidem derelictarũ ꝓxima ꝓpellectꝰ superinqui:
tatione tumultuaria, in armis seditiosis uiolenter
facta eandem delatricem de rebꝰ onibꝰ in eadem hꝺ:
reditate protunc permanentibꝰ mobilibꝰ et se mo:
uentibꝰ horreis granarijs suppellectilig domestica same:
nis reclusis et reseratis peruiꝫ reiectis prout Do:
testatione continent descripta expilasti reliqua in dire:
ptione tuond misisti familia derelicta uerberibꝰ pul:
sasti ignominiose tractasti uinculasti fame inedia
lacerasti aspectasꝫ tuos ꝺ̃i uiolentia caede et uer:
beribꝰ ac indecentia contemptibꝰ et despectibꝰ ibi:
dem grassari permisisti ac in hucusꝫ idem satellitiũ
armatũ ibidem detinens Bonaꝫ armis occupata oc:
stas et depopularis, nec his contentꝰ uerumetiam
famã delatricis denigrando in honore eig iniuriosꝰ
egisti et ut designatũ animo propositũ efficaciꝰ
perficere possas protestationes interdas binas dstina:
tionem eig lacerando contaminandoꝫ in uim famosi
libelli ad integumentũ uõ sui illiciti progressꝰ
et delicti ingenioso commento contexuisti et consar:
cinasti eidemꝫ et tis perpetuis publicisꝫ in scri
et inscribi feciſti per quas delatrice et honore eig
ymmin ationibꝰ indignis ac in conuenientibꝰ et simu:
latonijs

latorijs excogitatis⁹ nec rei nec ueritati nec deni⁹
ipsi possibilitati consentaneis oneraſti grauaſti dſb:
mationem⁹ ipſe⁹ semper integrū, et in dſa imperaſti po:
luſti, cōinquinaſti, ac infami iniuria notaſti, lacerauiſti
accuſationem⁹ deniq⁹ conſtituti criminis, ſalua quada
alijs agendi reſeruata, ſtudio nocendi inſtruxiſti;
cauſa delatricis inſidiarum inſtructiſti. Inſuper cū dilatri:
ce et Magnificꝰ olim Mariꝰ ſuꝰ defunctꝰ quibꝰ tu
utriq⁹ operas tuas deſeruiales ſtipendio certo quotan:
nis ſalariatꝰ locaſti, et in patronū causarū ſuarū ſu:
scipiendarū Reipotentem⁹ conſtituerint inſcriptū ut
defendas non uero offendas curaꝰ diligentia indemni:
tati ꝑtis non ambis atq⁹ eo in pacis multa iura
Priuilegia contractꝰ et chirographa fidei tue commiſſa
et condredita ſint, extunc tu contra debitū officij tui
quam dilatrices et ſucceſſores defuncti et Mariti ſui
debito patrocinio tuis dominis tuiſti ꝓceſſibꝰ gra:
uari et pannitionibꝰ innotari cū magno diſpendio:
lore permiſiſti iuraq⁹ et Priuilegia contractꝰ et
chirographa concredita, ac alia mutimenta neceſſaria
penes te in damnū et iactura ac pernicie dilatri:
cis retinuiſti et in hucuſq⁹ eadē fiducia prout in Pri:
mo deducent in contractu illicite et enormiter
læſi ſunt. Lucia porro Iuris ſit iniuriosa Lege publica
cenſet, quod quis ſibi priuata iuſtitia. multo magis
uiolenta et per arma infeſta facit et uendicat
tuꝰ Loco iuris communis armata uiolentia contra
præſcriptū Legis ingreſſore ſtione earundē, et Liberta:
tis admouiſti, et res ſuprascriptas expilaſti, alia⁹q⁹ui:
denta ut permiſtus es una ac licentioſus peregiſti.

Per

Per quod Leges et Libertates Publicas, ac ipsa Pace
secuntatem q̃z commune et publica uiolasti crimen cumu-
ne adaugendo, Protestationibꝫ quoꝫ honore et bonu no-
men delatricis contaminasti, tu, et contra debitu fi-
delitatis tui existens, p̃potens Inscriptꝫ et caarum
Patronꝫ constituty modo suprascripto deliquisti et ex-
cessisti ideo in pnas Legis, iuxta demeritu proqualita-
te cuiuslibet factu irrogandas incidisti. Proquiꝫ
Legu pnis modo prdmisso, Superte extendendis, ac pro
refusione damnoꝝ, per eandem rerum expilationẽmo-
do Guernico facta, et ex occasone eiusde uiolentiaꝝ ar-
matadꝫ Bonoꝝ detentionis, ad Ecclesiam florentinoꝝ perpes-
soꝝ, et Juramento Liguidoꝝ, nec n utilitatis et occasio
ultroneoꝝ uiolentiaꝝ prdictaꝝ, et Buidendu et audiendu
summan prdfatam pecuniariam in Bonis N. ac uillis
eo spectantibꝫ per te prdtensa ne licentia nocendi sit
Lucrosa Juste Equitatis temperamento moderari acde
eadem seruando qualitatem rei et loci et Equo
statui sententiam et decerni. Etiam prsentibꝫ fu-
rit responsurꝫ.

Super complicis mictatis mandis.

Reus criminis societas facit mali malos adsciant
ut magis noceant ne lege ee domi damnosa uicine
finis dirigari.

Bonis boni se iungunt.

Introductio ad eiusdem.

Sprawa

Sprawa iest pro crimine Expilatoris domy, pro quo ui armata modo Guerrico adhibita et uiolata, pace publica, tum pro diffamatione seu libello famoso, ac illatione honoris Bannitionibus contra eidem plenipotentia inscripta ex tego fundamentu intentowana.

Refutad.

Ex to erudita Lachrymy Ziij Cwyczone Stronij ustus udentes z dbtowu tak wielkiego samac to rzece mowi: nie bez przyczyny Statut pisze. Sic dgnitatis Libra fercabity, si auxilium Largiety, impanby etme: tu Lege pro paruulis insolescentiby imponemus. Znac ze ci insolentes, pod prstexte uczonosci swey do Kro: czali wielkim stanu.

Mandat tey zasadzony, na Starym prawie de Guer: ra, ne audeat, quis belligerare Guerras mouere ad damna et panas Każdego takiego Statut wiąze. Drugi Statut Farnago Statutionis Regium ktoby hostiliter turbando pacem publicam armatnie ppri: mere ved nimium czyni. Trzeci Statut de Bello expedit Rey:, ut subditi quiete uiuant, et nullo no: ceant.

Constitutio xxxij wyraznie pisze. Prawem pospolitym to iest expatrzono aby zaden Krzywdy swey wedle myssli swey nie dochodzit aktoby Dom splondrowat, zrupit nie zdawaiąc się in disputationem Iuris Reatui obnoxij ma zostawac to zopisanie Constitutia xxxij odc powiedzi, Expedit Rey: aby Każdy zyl spokojnie ani Krzywd swoich priuata authoritate mindy kowat ale Prawem pospolitym się Kontentowat. Gdy teda: wa Ludzi ukrucic niemogly obstrzone furowiey mia: nowicie

nowicie Jedwie Constitucia mała iedna obostrze-
nia Prawa na Spolniki drugą o Sądziach tże o-
siadłych co szkody czynią. O Ktorych to iest Kto-
rzy nie contentuią się Prawem pospolitym dogo-
mad niezwyczaynych, a zatym do gwałtownych
postępkow udaią się ślachcicowi Kyteki y insze
superlectilia biorą.

Zas w drugiey Constitucyi na Prawa Rzpolite-
go ostrość y na Vrzędy nieoglądaiąc Ky naiazdy
wyiżdżania Domow Cato iest exilia Wsi Maią.
Ten Oct czynią że insze facinora committere nie-
trzeby, gdyż remissa urzędow, y nie executia wstrzy-
mią żadnego nieczynią. Dakowi ia Ko publicarum
Legum et libertatu violatores et contemptores
beneficio Funis publici Quod no Landu Zaclaniac
się niemogą, ale Instigator Langm in publica iniu-
ria ma ią stigowac y Conwin Kowac Informacyi od
Krola Jomci za ktorą gdyż ad cuiuscunq Langm in publi-
ca iniuria in Statia wedle tedy tych Constitucyi
iuż nie ma bydź Contumacia gdyż Lex pomienio-
na per expressa mowi maią mieć Termina peremptoria
salua inquisitione y karani iuxta qualitatem excesu
sg nie ma isc ani żadna Dilatia Constitutione
eadem uetante nie maią się zastaniac beneficio Fu-
nis publici Langm in publica Iniuria w Przysałych
excessach idzie ordinarig Processy in Publica iniu-
ria nieidzie, idą tam dilationes tu wszytkie bene-
ficia Funis od idzie nawet ab executione ordinaria
Proces zaczynaią nie z inszey przyczyny ieno
propter pernicioso exemplum, ne uis armata

prz ferath.

Przestępstwy Sprawiedliwość wiernie idzie o
Samey Krolestwo Prawo o Dobry Rzpltey crescentem:
Iniquitas crescit et rigor ubi rigor ibi rigor, iustitia à ia-
Kowe się on Prawa domaga, Ktorego sami niezacho-
wał. Sam w armie postawił, ij dotąd zaciąż ni Kowskiej
mac, a iednak flebiliter lamentuie videntes Lachrij-
mas z oblicza tak Wielkiego zazijwaiąc. Ignoran-
tibus ia mirą cudzym to uniego uno edicto protribus
iakoby to idem periden niebyło quod peremptorie
comuad cautelam postawiono, to on in prdiudicium uocat
uerba uchatz dum re et realiter deficit.
Gdyżby ij to Iustitia nomen in aręgodzibij w takim
razie in causa pupillari in causa et iniuria publica
miały protelari, Processy dilationibus rei di labuntz.
Felix malitia ecz bonom calamitas finie quo stabunt
mala iniustitia succedet. Atco się tu Krzie dzieie
ex Lege publica, ij z dawnych Praw starych wyżey po-
mienionych z Constitucyey przezeszłych, Klubo znie-
działym Domu na Trybunat u Kazanie dla przyszłey od-
prawy niedawno K Krolewskiej Mci złożyć, to Ius z sie-
bie, ale delegował, nez Seym dojdzie circa delegantem
Ius originale, Plenitudinis postaremu zostawa. Fe-
nd postępuiąc iest, gdyż crimen takie perpetratz quod
à certo Iudice coercendum est, a od Kogoz raczey iest
nie od Krola Jm penes quem Ius armorum armatna
Insolentia ma bydz skrocona.
Nihil interest in quo quis foro conuentatz dum mo-
do Iudex reperiatz Iudex Iudicium iest Sądu Kro-
lewskiego. Vbi Iudex talem habet Iurisdictionę

viale

Iualem Sąd requirit ibi Pond competens Iyd
musi pogotowie ze Sąusa expilacionis, nie ma Pond pod-
ciąd, quod autem non sunt expressa Lege pendentia Re-
ge dale Ko więcey ze constitutia abdą Confirmatyi i
dsięgac Krolewskiey Mci bez Processu imac, y Executą
czynic Kaze.

Nad to zeoraz y Sąusa honoris et Fidei debet violata
res dannexa Ktora expon scripto constitucyi 1563 Roku na
poczciwości Sejmowe ma Pond.

Expilatio nie iest to ciuile, albo Vulgare ymie na Leśi
violencia adequatie iako gdy Kto Komu gotową expiluie
wsi Ku burą cwłosy, albo ktoby Kto
Dom wyplądnie wyniesie z Domu Komien, Lamusow
z gumien z Spichlerzow zwierzchnim to zalegw y bolem bydz musi
gdyż res substancia fortuny, y Dobra wszelakie iest
to secundo sanguis nie mamy Ktorym człowiek żyie y
conditią swoią sustencie, Kto mie zbierze wyplądnie
iako bym krew wylewzil, ze mnie, a zatym iako bym żywot mog
wydzierał, Dlatego constitucia inquisitia w tey mierze
wyiechac Kaze, zeby ten qui euadet wolne nieszło iako
in Sąa simplici receptionis rerum bywa, ale zeby Lośg
był bliższy ad probandu, circa Lośionem suam, gdyż
Do constitucyi takim uiolatorom legu et Liber-
tatum publicarum żadne Sądy benefitia służyć nie
maią.

Quo in pasu rądnie Legis uważyć trzebacz gmu im-
posicionatis, ineta quantitatem excesog Karac Kaze
podobno iż grauiores in iuria personales, Leuiores aute
reales nie gadzym Kaze Prawo, ale wiecz ma arbitra-
ria y restitutione refusionis dupliris sub pona infa-
mia wsza Kze gdyż przy mieszo acerbita facti ia-

Ko

Ko tu bito więzionoſ et perſeuerantia in facto ziaKoz 483
Do tych czas zaciężnikow trzyma et armis tenet, ma
takiemu acritudo cauteriond de Iure przydawana tedzie.
Ktadtych zaw Cicentioſo imac Kaze y Cecutią z nich
czynic Kaze podobno ztey miary, ze gdſoka excu-
ſatig peccat defecty cſniego, aby co ponura l. Du-
ni telum neceſitat, aleo ſtadtey inexcuſabilis miał
tego swoy dſtatek zaczym ſzczera ztoſc, a cheiwoc
y zniewzgo Prawa y zwierzchnoſci wſadzila go na
ztey uczyne K nie zadgo nied ſtatek.
A Co ſię contraKtu tknie et libera inalienatio-
nem znieg pozwoloney y tych alligatyi Legem, gmgs
in ſe tulit ea ferat, gdy tet nolenti n fit iniuria na to tak
ſię odpowiada.
Dato n concedo ze by mu ſtuzyło prawo wiachacw Dobra one
odięc odebrac ale na to prawa niema y niemoſt mieć, aby
mu rzeczy cudze wyzey ni anowane, wolno było zaiechac
plądrowac wy bieracſobie pozabiać, deſpectowaćy
rzeczy iedne in direptione puſcic, drugie ſobie pobrac by-
łoby to Ius dare maleſacto et Legem, takie byłyby
nietrzeba peccati Legibg publicis per priuata pa-
cta derogari n pt. Prawo Kaze abyſię Prawem con-
tentowali nie wyzną a Zapis madzwalac mogłas
direptiones, Legibgn armis diſceptando.
Niema niKt ves quogs ſuas ui repetere Lege ad
quietem omnium ſt conſtituta utuis et uiolentia
ſummoueat, pax uero conſeruet, et pacata uiuen-
di radnem quisq ducere poſſit. Legu reperta ſa-
cra reuerentia, ut nihil manu, nihil propno aga-
tur impulſu. Alias quid a Bellica confuſione

Sag

pax tranquilla diſtaret, ſi per uim Litigia crimina-
ty. A Prawo poſpolite to pow ſi reputat quoties quis
id quod debeni alij putat n[ie] pozwie ſcem wpoſci uczyć:
ni kto Zapis ſub danda in tomiſpione nie wiedzieć
Dekret. 2 de Kretu, taK y rieguitad gdyż idem to iest
per idem. Non ē ſingulis concedendū, quod per ma-
giſtratū publicē fieri poſſit, nè oriad ſit tumultus
et belligerandi ſzczanda wprawdzie relatią wozny
zebyć przy wiechaniu ale niezeznawa zeby gor-
tomiłdowat z ią kiego Dekretu. On zebyć Plenż:
potentem, on zego y przyſpoſobić ſobie przyKłady:
ście. Plenipotentia 2 Dnń cipalami ſwemi, nie być
tedy żadn[ego] Zapis, ani contraKt bydz Starozytny
zebyż zaiego pozwoleniem wolno było Prawo poſpo:
Litewaleic, y oro poſtępowawszy do armatnych da-
wacſzy poſtępków, gdyż Legedad ſalute et quiete
ciuis facta ſunt, ut earū rigore et ngore cio coer:
ceaty audacia et nocendi facultas pogotowiu co pil:
nie notarduſ ze w Zapiſie zadnym publicznym, nie
oſtrzezona ta, ani warowana in eguitatia ale w In-
tercyzie wpiſat w Ktorey iedna K nie ma zy tego, aby
tak na ty conditią pozwolili cowiekſza Ko M[ości] nie
manti bez Krzywdy ciotrie mogła tego przyimowac na ſię
zwłaſzcza, ze w tey Intercyzie, y Zapiſie zaſtrzeżnym
warowano Konwencie przyiacielſkim hic ucżyniłyo
w Swoim Zapiſie przyiaciele to z Zapiſu nie ot Ssme
nna tam Prawa ſwoie, ina y to ze nie ieſt factum fa-
cta, za Vprzedanie gwoli męzow. Małżnoſci swo:
ieh.

Dſtego warowania mu euictią wzgledem K. Kto.

wÿ trzÿmał w Interessie ÿ w Surgielcie to wiedzac
nie mogł azby ÿ był pierwey o ewictią rozprawił się
gdÿby był było nie ewinnowano dopiero do wiachania vdac
się było ale pominąwszÿ prawo udał się do gwałtu.
Na ostatek exceptiua iest conditio w Interesie ie-
sliby in primo triennio nie wÿ Kupił albo dzie-
sięciÿ N. nie ouszał tedÿ N. nie powinien ustą-
pować, aż mu się zapłata stanie seu per aprehensio-
nem N. seu per absolutionē in nieczekaiąc anitego
ani owego żadnej nie uczÿniwszÿ Protestacieÿ żadnej
Querely zaraz wiachać gwałtownie wziąć odebrał trzÿ:
mał. N. kśięgi biorąc od N. bo dwoch nie oddał, a iednak
wiachał.
Ale to wszÿtko iesli to prawo prawem w Dobra było wią-
chać, ale nie ieden in diuidendō niebrać Krzÿn komu niepła-
cąc nie capitowac na to prawa nie miał. Vważyć
te Swiatie inequitaty zadszłe pilno.
O to się pisze nie in uim tego abÿ się vdawac miano w Di-
spositią iaky Iuris gdÿż ÿ Constitutia legis w
dispositią Iuris vdawac się, w takim razie nie zaco
dzi tego abÿ przis aduers. S. obiectiones in solut.
niezstawaty. Zapisÿ tedÿ takowe ÿ sÿm Statut
szÿ gdÿ contra bonos mores uczÿnione iż prohibentur
sione delinquendi, one kaznie zadsi pisze Legista
à Wiolki nie ungin subtiliorfabrica v poztig fumen-
tu Prauitatis usurand atq; direptionis, quam
eiusmodi contracty dani possit w Statucie Za-
pisu takiego in equitatÿ nie naydzie przeto in Cura
Libg sq Priuilegia Pri co Zÿmstwu co Grodom należÿ

a le

należy ale crimina ubiqꝫ persequi possunt in qui-
bꝫ iuxta exigentiã facti pena decerni pt nisi delic
Krol od siebie sądow ale uliyt sobie y ustl gorsatnie
Ktore delegowanszy postarema przy nim taz potestas
ią Ko circa delegantꝫ zostawa, te iuxta qualitatem
facti determinowanebyądz.

Dedstori by podobnoniey przy dziepisac gdyż
cui damnũ dedit Lubo Bonond Lubo honor eidem
et querelã seruit.

Pozotawiu in Publica in iana Kędy Constitutie pomnie-
ne kazdego delatorem czynić.

De Actione takze qui ex Lege agit competentꝫ agit
ani do Ciui Leodiq zda in contemptu legis et Libertatis pu-
blicand dziedzie sue armata publica pax nio lata dif-
fidei data nio latiq honoris, illaqueatio ie alioz
to pro ciuili censeri moze gdy Lex multa Criminalia pe-
nit.

Ait connexa delicta to iest exuro facto proce-
dentia eodem Iudicio Iudicãi de dlatego data przy-
tym Actio famosi Libelli yż iego zegrotestacieyspo-
chodzca tudzież yuiolata fidei, iako Dlenipoten-
tis zedat Bannitami uciązyc honor, illaqueat
y contrakt tegopisat ń pro officio monens fidelis
Dlenipotentis y iuż romi soią zapisat zły czyno
to postępiako in Crimine cum en adaugente et cõa-
dunato. Connexond idem de ee Iudicia connexa enim
diiudiń possunt, gdy ex uno fonte et a eadem perso-
na ad idẽ, nocumentum tendunt, et unã finem mali
habeant.

Qui

Quicipecauit in unoFacty é hid reuel.

Nie pisze się wiele de famosolibello zwyczayny log communis wolno się Kazyc y protestowac, ale nie wolno insimulowac tu die kowac ostawiac y diffamowac n dnt inuria nascitur de Jura nascunt z dasię to ma tarzec o diffidatią zaniesc Protestacią y o to zekto oKazyż cudzey smierci y zaboiec, ale poczciwey matronie uzli: Kato by dz musi infamia idzie za tym immortalis statu: nitati consecrata gdy Actis publicis, Ktore semper Loguntz connotata da Lekowiecey podac nie winnego in accusatione uczyni ic homicidij Krew zyjąc głowe swoią na Kogo powstyiąc iako o Dyb una Skrzyż Protestacyi uczyż ię:

Diffidad é bellu indicere hostę declarare inuitd alias stare facing to ie sę ludzi na Krew Ludzką odmi: znych.

Nie iest tu dzila Białey głowey poczciwey y Matrony zadney nie tyl Koucziyne Kale y sama suspitio o Kim excitata inquinat. denigrat. Ponowiet tey diffamacyi y Lozwy do Sentin iw Sądanyin ad pdnac Legu Ktore są pdna criminales uczyni ic Kogo criminabilem ciuili prdtentione o od powiedz crimi nowac Kogo zatim to nie iest diffamatio, gdy z tą od powiedz zapisana przez Kogo posłana, czemu się tym niedzisiat przed tym ad piero po naszey Protestacyi uinilis, ci to dudaci diffidatio in Nulielnis, a zaby się Dz mna popełnego uciekł, gdyby mu od powiedata, one brez od powiedzi denunciata hostilitate naiechał pobrał y tnym do

do Ktorey dyffamacyey przyymie szala
yjn simulatia iawna Ktora tak że iaw nie. ciego ow Protes
stacyi patet.
Copi Lnie notandu in Alio iako w Protestacyi piszemiac
ta by dz przestraszona Zona iego etiam prastenito
A. P. C. a dopiero od Stracha umarła in Januario D.
Stugo miney tey stnch miał Lwac, cale wiedmnie
sg cy umarła W. M. publica notitia wiadoma na iaki
przydatek Kazdo nak Lnieuczyniwszy zadney proclamacyi,
antiobductyi w Protestacyi swey salud zachowuie
czynienia smierci iey, sg nawet, nie pozwa y niepo
zywat o ty, zadney protestacyi nie czyni Lą, a dopiero
po Protestacyi naszey. Co ctey computowaney Lrgus
depatet nzal do tych criminacyi y czynnosci ctey
Dispe w tey Protestacyi iz Jey M. odnic eN. kazała
iako z miała od nic Kazac a le iey na tym na lezało, ze by
go trzymał ze by za tym do eN. nie wiedział iako na
iedną Białogłowę naiezdzac mogło gdyby to była pra
wda, iz alisz Jmć Pani eN. o to nie turbowała le iac
ko w tey mierze pokną Ł się, tak we wszystko kim z kto
co kolwiek uczynił wszystko to na traductią y sła
nę uczynił. pisze y to ze mu Jmć w N. wiadacz rzecz
Lda, a iako pozwolic miała, kiedy się oboskarzy y po
zywa, nadstatek przyznawa w tey Protestacyi zecho
wa takich zaciężnikow, a le dla ochrony dla zdrowia
swego to factum agnoscit, ty lko detorquet factum
wzią wszy miary ex accusadne eNa. Juz to te gato
we scrutinia in confessione cig iey in gnistyi nie:
potrzeba zadney gdyz protestacia iego o dissidatią
1647 secunda post trid Regu, a on wiadczy nie
rzechaz W. N. eszcze in anno 1646 circa Marga:
retha

retha, iáko w Protestacyi y Intrimissyi pabet. na-
względy ludzi przedsym zaciągaią krędy ieszcze odpowie-
dzi niemiáią, tu znać ze na wtrechanie bo mu do prie-
dpowiedzienia mtano nothing et on wiechał nothing nie
concludzieść względy mowa iego z rzeczą samą y z lecą pona-
chować iżali z by był wżak wielkie skadkosci
zátechał y wone wiechał, gdy by był iakiey kupy
pazołnikow niemiał, albo dokąd iżali z by się sfiedział
przyiętym gdy by się armatnemi niewadził y kazeń:
Sprzesobie wpowrie do scrutinii wydany wza to, co-
bierze expilitie dawać N. złotych zdobna chce ufa-
mowacz pánie Legat pożywaiąc.
Nazzaw dzie iedynd urad relinquisti me sorti, może to rzec
Pan mi sobie y odziałkach swoich bespiecznie
wziąwszy maiętnosc y honory chce y ieszcze
nowemi ciężarami tazy zak wielkiey pogrąża nie
uczynił tego y nie uczyni żadny Nieprzyiaciela le
Przyiaciel y z Leniwo dłgnt zapisany Ktoregofidei
et integritati oddali siebie, honory substancyą swo-
ią fide iego peremptt zostawaią. Ktmogą bydz
zawsze Kssze iako á Domestio á zatym co za crimen
magią vindicare ieśli od swego niebędzie tatgą
gdzieś securitas, et fides zostawac będzie.
Daż po Panniowac approbatyi po otrzymiwac wiel-
kiemi kosztty spłacac to muszą no, y dotąd Praw
Przywileiow membranow nieoddawa, trzyma ich
przysobie upomnieć się ich przyznac to musi Plenit
potentiey znowu nie renunciowa, trzyma ią in oc-
casionē rerū gerendarū.

Na

Matam miec ſiſſy ià Kies ſdzie ſo Pita Luia ſonſiu:
cielgo nie dziwuie cha ſo Junſtowie ſy to honorati ores per:
ſond alec non expectato uulg tulit dat ſię ten Przyiaciel
wezraki.

Quo in paſſu byde ſprd cautg iż ieſliby Inquiſitur Ka:
zmo aby Drugie poſłucta mandatu ſtamen Rebello et ſidelio:
Lenta in ſuſpenſo niezoſtawały a le decidowane by ty
dzyż ſparatond ſeperata ma byd zrad y tedy
Licta non dependent ex Inquiſitione ale ex
Literatorzyſ documentiż.

Miał etrzędz zeznac in Acti publicie wedle in:
terzyzy nie uczyniłtego miał oddac N. Ktokych
nie oddał, a iednak w łachał, a takowz to ſpdz.

W Protestacyi ſwoiey ſwoię nb dtg opiſał. Nb
ma uczynił przy naiezdzie N. ze gwałtownie zeam:
matno iak o Boiu przyſłowanie Drugą niezwyczay:
ną z ſtrzelbą churmęſki naiedną Bulę ſto we ſa:
mo impoſſibilitas oen ueniam Likudinę excludzącnie
ſię nieſtało nikt nie pozwa ani on ſam swoię po:
ſtępek retorſine wyraził bo być niemoże napi:
ſat zena Trybunale gdy Iż Exmć być ma ſam
będąc officialiſtą oderwawszy ſię od Sądow
cicho ſkończe pozaiemnie, ay gdy owa być ma aſſe:
curata Pace publica pod o Trybunał mieſzka:
iąc y perſona et Bonis odprowadzoney Kupiy
wybrał ſię wiechał, wybrał, wyplądrował, to być
własną prawdę poſiedział.

Prawa nasze nie mogły ſingulas ſpręs compre:
hendowac

hendowac Ktorem i Sac publica et domestica uid: 40r
Laty. Vitatkores in Regno eaprestit wzakze male
esset prospectu Spai publicae, quod per alias uio:
Lentid species multi gramig pt uiolani. eNie bytaw
sobie Gospodarow Kiey ales Kazdym domestam
eig postrzono sito wigzion, despectowano a co
tam mialo porzadnego potkac bitych gtow od za-
ciqznikow przymamni iest uiz ma bydz wazne
walecznie Prawo chot niesprawie iest wlasno wdi
bgło zaniechac pozyt Ki odebrac niedow Ktoryz sa:
na nie ma gdzie bytb depositum rendy d olatkow
wozytKich wpadacy one plandrow ágiom sobie ar:
mis occupowac bo na to ani Prawa ani niesprawa nie:
mial y nie ma zadnego.

Zbiezyty sie w mandacie Sbnym inexta qualitate
excessy, bolak Constitutia Kaze isz zay mianowa:
na Lege nemo sit prudentior.
Postrzone y damna bo tak Constitutia 1768 chce
mie tak iuz prawa starey nowe tak y Consta:
tutia 1611 gdy nowi inexta qualitate Excessy
tym generalem zawarta, y gdny y damna debem:
tur pond legi Lond debet refusio damni iniu:
rato dato. W Ktorym razie Deo n Ledenti incumbit
Probad zwtaszcza in manifesto bo y maiątnosc
do Kd trzymay y diffamad iawna y plenipotentia
y Bannitia iawna y dama Agnitio.

Zaostat Ku Koncznia Kaza iuxta Sgui:
tatis summy N. y zkod poczynionych tempera:
mento

ramento ÿ terpunct na prawie ciż dzi finis Iu
Diciond e circudcidere Lites et pcedere ordinarie
delinquendi z tego fundamentu Licentia przy ſpla
in audacia, z tegoż ſkrocić to trzebaz-
piru tego cognitią uzuac fructy pdcepto in ſortem
computowac et ad debito compenſowac nieżli ſzko:
dy za Liquidatią poiodzą na grodzie et pro pdna
publica iniuria ac diffamatione Iudicis pro
uiolenta fide pdnowac. Do policic Sudicia Karde
ieſt Iuris publici tutela et Legitimend Ld ſend pdſiz
Ind. Gdzie by bÿło pſtrach po ſprawiedliwoſci gdÿ:
by Kto przy ſwoim zoſtawac ni emiał exped: Reip:
nra multiplicari Lites.

Interest eidem Reipub: aut cuiuis pacē tur:
bantia ſcenitate Iudicij, cohibeant. Stomiec na
pieczy pleni potentiÿ ÿſtuga bedąc fide obligaty
niemoze tak de quo Iure ſtare z gorzdami iako
tego Ktoż nie ieſt ſtipendiarÿ z raczÿ niemo ſz
ma isc takie bezpieczia Iuris iako inſzÿm pogo
towiu ze ie conſtitutia dcina pomnie nie ma. Bro:
nitbÿ ÿ impugnowatbÿ Locu ſtandi.

Crimen crimine defendere niemoze o tac pozÿwa:
ią zedat Banniowac iako z palmi clientes ſuos ma
repellere ż tÿia Ky delictu iego quod pdnd mere:
ret ma mu bydz Lucroſu.

In aggrauationē ieſt Libÿ iakie zarzuty czÿnitem
relatorē ne Crimina ſed innocentia rem purgare debere.

Do Modernatÿi

De Moderatÿa summÿ pr̃ÿdacÿto.

Qualis originaliꝫ fuit Dispositio taliꝫ dr̃ ee eiusd determinad Diꝑodis. Ad interesse hÿ ꝓstanssianÿ tꝫ ÿtera summ̃ nichꝺana N. uÿ tr̃cic ꝙ Kodÿ nagrodzic. Negantis nulla ꝓbad. Dilatio uana fide responu abÿꝫ uanitatis iuꝛta excusad non est contra extremaduram etpotentiad.

Dilatio in causis mere criminalibꝫ non arbitranÿs bo tam ÿ ciuilib ꝑdna Kazona bÿdz mꝛe.

Repassio equalem mali compensa dr̃ continet.

Separatond separata é rad.

Si ex uno facto plures Actiones resultant, addiuersum finem tendentes ut Reus futuꝛs litis figuꝛa intelligat.

In causis Summarÿs, et Executionis lites abbreuiandꝫ ex una summarÿ cessꝫ in quo absqꝫ strepitu Iudicÿ solasta-tiuenitate ipsa recta procedi solet.

Connexa id est, ex uno facto dependentia eod em Iudicio uidiian debent.

Causa dquior et fauorabilior ꝓferenda et malitiꝫ ligantiꝫ ꝓdicat.

Fructꝫ perceptos in Sortem computare et cꝺ debito compensare necesse habent. Ad Solidissima conuictio stra Rationē, nulla exceptiones contra testes multas.

Rÿ inferenda Iuris rationes postꝝ facti habes.

Nam si per Legem strꝫ ignoco cur scrutinÿ periculū subire debeo quod é fallax.

Aliqua Iure stare nꝫ ꝑt cautela impetitionis Summꝫ dd Successoꝛu zonꝫ iega.

De famosi Libelli seu Pasquilla.

Uważyć wprzod trzeba naam delicti obiecti iakiego rodzaiu bÿć maią.

Sthÿn

164 Potym gua radne eius de criminis Reus citatus
conſtituit na dto.

3 Od kogo inculpat? a przytym do iakich pozwy wią tu-
4 Dziesz iakim Processem pozwany conuenit? to uważyć ſkuſ
5 Snadnie y stronę Prawnepm exigentia rei terminand ac:
commodowac, przyſiędzie.

Przywaia tedy famoſs libello, et eiydem libelli diuul:
gatione, iako by complicitatis, gdyż kto inszy Principalga
przez Dekret Trybunalſki, y Dekretem duchownym decla
rowany.

Przyimuią N.M. de Cp. pozwy wają ad pdnas reuocatio:
nis, nec non ad pdnas reuocationis libelli pdſſati per car:
nificem, ad pulſum campanę ignę concremationis pozwa
Summario Processu in uim termini tacti extraordinaria ſi:
gura Iuris et Iudicij do Grodu z Grodu per appellationem
na Trybunał na dwozyſtko famoſiſſima citatione moden,
tami wyſſey pozwanymi uiuulenter referta ad pdnas fa:
moſiſſimas et ignominioſiſſimas in Regno in priuationem uni:
wyſs inſolitas, et inusurpatas directe.

Quoad Naturę criminis.

Pnsza iuſt famoſs Libellg a in Da ſcripturę uinicio:
sa famoſg Libellg to iest, gdyż Kto kogo dolo malo prawa in ten:
tione umyſlnie ſolo nocendi ex proposito et studio opiſze, et
impingit ze mu ſmiem takie capitalne et ultimo ſuppli:
cio dignę, tak dalece, iż gdyby probaret, by by diffe
famowany o garſto przyprawiony dalekoż więcey gdyby by
Crimen in famoſo libello expreſsum by lo omnino falſum
et do malo iako ſię namienilo umyſlnie nocendi ex proposito affecto.
o takowy Pamoſg libellg, iż pericul capitis od famowanemu
differt, iż Crimen ultimo ſuppliicio dignę falſo obiecit
fabricatori ieſt Criminalis by wa ale tak w takowym ra:
zie

zie iesli ueritas komu dbyć ieśli dolus malus ab-
fuit, ieśli kto uocaty a lacesyty to uczynił insza uwagę
krzywdy pospolite tego miec zwykł, gdyż ndebet ei honor
seruari qui ipse uituperiu facit Ktorego fałszu libellus
zły prawo najbardziu winduie, iż wyniu li to tego co mu
scripcie zadaią Iudicio defendy erat Jaccusatione n dif-
famandus, per priuata crimination ij per probadnes na nie:
gdowodzie bieda byłoby treba nie per diffamationes
gdyż byto było brac pierwej z kogo supplicio anizeliczij-
nie iudicio.

Scyptura zas iniuriosa ta iest, ktora continet w sobie contume-
lid, iako gdyż kto zada zeszły chłop iest plebeig albo tez nie
wart hoo tribularis, takowa iniuria ciuilis, bo tez contu-
melia iest ciuile delictu Gurdutu, Labariu, Dubielu.
Famosi libelli reus Danitate delicti punity bydz ex
animaduersione punit, quia crimen in famoso libello dic-
tum si probaret, ueniret puniendu ciuilis zas iniuria
ciuili mulcta uindicata.

Z tąkowey definicyi famosi libelli y distinctyi scri-
ptura iniuriosa, a famosy libello sądzic snadnie mozesz
rozumiesz. Ture sam po tąkowey kazuy ia ka muieszk
zadana pogotowiu ze kto winny przez decret Trybunalski
principalitem kazany y decretem Loui ordinary in Iudicio spi-
rituali ia ko principał pokarany dalesko wiecey ze
na principale podna ciuilio y kazana y mod oculpad
to iest arbitrańsko culpa iest delictu ciuile in crimen
factum e crimmale, y iesli to principałowi stetitysz:
ko culpa lub dolus à zatym było mu ciuile et crimina-
le, à zatym zda zatym sententia ia ko znieiy kazdy baczyc
moze, niestanie ta zwyczaiow ia kich, ani zcontrouersyiiabe
raczey zia kyss i complanatyi zaiemney.

A ponieważ famosi libelli ta iest definitio iżiest compo-
sito

Scitio occulto nñe facto Tedy iż authorowi tylko
Scripturd, seu compositi famosi libelli, pœna extendowana
na była iż Appellatores Nulla Lex pœna statuit, iż Kto Sz-
rzwany macenseri Reg, Ktory ń compassuit, y takiego Genius nie
ma, y co za complicitas in ciuili iniuria, currere mozebra-
wie na szym tylko in complices cñinand na ządowym ordo,
zabolow, prz dbpoły pœn d cñinales sunt postanowio:
ne, y extendowane bywaią, ale in diuulgatores iniu:
rios Scriptur d zadna pœna w Prawie nie gest pisana, ani
w Cywilne ale iż nim Legis nie rzysz ryż watnemi nie moze
być decernowana.

Accedit zetga famosy Libellus nie iest od Au-
thora iego przeciw Nr. de Op. zmyślona ciżi dalszy pisa:
nej, ale przeciw K.C.O. Rozwany nie wie co to iest tryb
y dziwna we tym Scripcie zadnego N. nie miánuią aiednak
sie dworzey N. M. rozżywaią. i tedy ieśli Ktoryż sądze
Op. zadnym wżywodem nieowin Rozumiey tego przeciw au-
thorowi scriptu, ze to iest mendax Libellg, a zatym famo-
sus, iako mogą diuulgadnis cñinale popierac Caam
wprzod by trzeba dowieść, ygdy wie sie na dwy nciżpat acy wod emsso-
im, ze co pisał zle dopisał, potym wżywodzy sie ze nie sz
tacy, iako ich wpisano do pierwo prodiżulgadne cñinalac. de
Ductrone ń cñim in dne gengebandi contra Scriptd Constitu-
tiond xxxij et xxxiij w takim razie iedenemu mu zaszczy-
cac dy nie może. Statut addicit increpatid ee et ipse iuri mo-
di in propio minime se expurgauit.

Dozwali oni pomienionez dy wżywod swoy wszelaki ad pœ-
nas Cñinalissimas Renocationis et Libelli per carnifi:
ce

cé exustionis. Pozwany iż nie imprzeroval ſy niezr
dawał boż nic nie pisał do reuocatiey niepowinien, gdyż
Statut de reuocatyi tego tyl koſtnił gdy kto yż bij Stowa sta-
tutowe Linguam suam nō refrenans, nobili imprzyperaweńt
a spereno ee ewd stlid Set Statim nō reuocat, z Dnā:
cipałem scriptu niech, ktyn mocą nie pozwany nā Kto yż za
alieno delicto non obligat, gdyż culpa sua Sem Set author
rel. Principał scriptu swego, y obiecty iswey niezchowanią
boże ſlubu K ieſt iakozadał, iż Stachciąn Ka Stą z
Stebreuisza, a zatym secutā conditionē manēti. Amiret
Sudetio ieżeli iżeriimparet non confutata obiectione
reuocatia a zustaszeza zey illegitimitas nie ieſt skyco-
wana, a le Lapsy antematrimonium Statut de Statreuoc.
nie prostes Labe aspergaty, a że sy nasie stasni miłosz y nicim
tez nieżadawno, stey mierze.

Lecz pozwanemu, iznatym nic nie należy nie pyta się otym
z iakiey skazyi to principał Libelli uczynił, iesli prouo-
caty albo Laesitus Iustenē an in ruſtē dſsyc na tym sze
in nic nie żadawał, nie napisał. et lieud compodnē Łuen nie
chce, a lieni Łez facti et compodis podnas sustinie nie powinien.
et czemusz Ła ignominia maniego bez przyczyny y nie winie
wesłeczono, a czemu otaka sława Łam ignominia si Sroesse
et summano, in uim Łermini facti miat kto z przyiedzionych
Łam fraſis et dicti per carnificā ad pulsū Campanę exeuen-
dā sbezonych y schanbionych to ieſt famosy Libelli, nie
Gład wktorym sy Crimen na pozwanego confictū y diffamadne
conscriptū, a iesze ze author wsi obiectyi nie wyiaſnił sie.
Deputanda iniuria, n deferenda, nec detent iniuriā
nasci, und e Iuuenascunt miatli Kto Krzywdy doznā
dzi ieżyby y pozdrawnie nie obelżyiąc, nie fromotnie, nie
gładnie gdzie rokanuis ad posteros Łanem sp

ze

48 ze dotych pánÿ sprobey takim iakoż to czynią Ki
iawny był pozwany, gdzie positus in crimen et Infa-
mia perpetua, gdzie nomen et fama ztemo charactere
lassa, gdyż dzud pudest, et dzudguisen sunditur
paro e suppliey. Dlatego nie powinien pozwany do tey kan-
cyzpny stąpić, aż pierwey ed zie in suo honore redinte-
gratą, gdy reatą diffamationis tenet, alias prodicti
fama ne ded arguere nequit, przez tych porzew abexecu
tione poczynaią pierwey impingunt e ppliciu lux stanowią
Judiciu. Nie dzud ale oni Pozwi pbras famo sus sta-
nowią statutd e citatione nowi, nie gdzie gdy citacią ether
ba in dade, gud alicuiq honorē, et bond famam tange-
rent descriptid deferat et deadd promouere n aude-
at, sub pbra sespionis Norio. Constitut ia 1025 etyn.
tunat pbrow, ktore nieną uż nurię pisane przed tydzień
przypuszcza nie ma aniż pbras. na pbrow inogare, anode
Kreto u czyńie, Ktorelty enim Legio sapperent. Ja k polski
Polską pbrow pbrow gdy na stałe nie zbychanÿ to iest prze-
ciw prawu pozew uszczypliey Na dzlachcica do gat-
ku Kiey Executyi adpulsu Cmp and wydany uice reddit,
ad fforore nie mogt bydz zad gdy dzud nikogo stomotnie ypo
Karac, ia ko pozwany prywatnie. Rzecz u prawdzie by-
bunat agat, a leprout competient, Jure agat n iniunde.
In Crimine publico ia ko gdy by Kto chciał prawdy dogma
tibg gdzdari animas Christianow est depranare bond fod
Catholicd Rnd, takowe bywaią na Kazywanie pbrzin
Ko boż teraz stałość, na sejmie, a ten priuata, inius ta,
anito chychana, y tdc czy do zicznie bydz musi przeci
Ko Komu, ten scipt Diri gowany mieczy à Ktoinszy o Kryudeczyni.
Ntmanē ena det zen malodlo, nec animo nocendi dedit den:
di

Di quid scripsit sit legit, bo yten co Kupuie a pze:
daie ze n diffamandi fed Luci faciendi causa to czynitwo:
ten bywa, gdzsi non legit euadet sum plicater.
Statucie dwie Obiectie stringunt adreuocandu.
Osoreno ee filiu e Meretricis ze bysta publicad scor t un
guk gudrobaty dre stipendiu uulgadcorpis ezt dicitid
iuxta illud Statut cuig meretriq uili mercabilis dre iz
inerepad ta Kowa arguit non legitimu Patre wedtug sta-
tutu de filio subiecta é reuocadni tego tu naiezdaiq
Druga Obiectio si Matrona eig meretrice nominauerit, na
probauerit consulit honori Libetond, yteg o niezadaiq by:
ta wirtuoa ie Matrimonio tylko Lepsu in Virginitate y
Matego zachtopa dana.
Oczym Nas nayLepiey wiedziat, yziako ig zastat.
Argument wielkiziakiey przyczyny Szlachciurka zachtopa
dana. W tym Statucie notuy, ze obywientes i Virginitate
probadi uice sustinere dt.
Wszelowiqo nadz probat ewee tale, yznowu nec pharcerit.
Institutia 1633 Legitime Statut Sit: Commi:
fary.
Lapcg obiecty non publica uenalis turpitudo.
Iniuria scripto commissa impperij simplex negatiua idzie
gdyz uerba uerbis ffluunt takgwtey drugiey simplex
aperto simplici negatiua tollit.
In causa impperij tylko reguinty agritio propariale
to iest Causa Deuulgadis famosi Libelli nie impperij.
O Tedy separatom separata ma bydz rad.
Jesli in Causa Impperij simplex negatiua idzie dale:
ko wiecey ta ma isc nie moze bydz nad Statuti scripti
nieostrzey postpiono.
Scriptura tedy ta iest iniuriosa nec famosy Libelly.
Peraz widzi dt Szlachectwo Matki honoru nieoczyscit.

Meretriq

55 Meretrix é quæ quæstum meretur, quæ multorum libidini patet et cuius publica venalis é turpitudo.
Sed hæc amoris etui, quæ ipsi fortior coacta uni soli amanti copiam fecit amore capta dominis suis seruæ libertas nulla restat amanti, Nulli Liber erit si quis amare uolet.
Cui superiorum mandata obedire culpa caret.
Amor é furoris species et furiosi nomen delinquit, Virgo amore capta furiosa est.

56 Illegitimitas ex incestuosis nuptijs obiecta refutat.

In Sure Terrestri stodiacæ dispositione eius hactenus legi niemoge abij legitime iuRo Constitutia 1633 mowi iuca su proditio illegitimitas obiici mogła, albowiem secundum Leges Regni tamtylko Illegitimitas istnuie, gdyby Kto wedle Statutu Tit: filig byt iuga bundi mulieris de non Legitimo Patre Sanctorum procreatæ. Albo wedle drugiego Statutu Tit: nobilis byt Ktomeretricis et Matrimonij Lubo tez wedle Constitutyi 1578 Tit: de Illegitima Prole byt z nałoznice choćby ią potym wziął za żonę spolo: dzonyi to tylko z Imienia spodlonym speci Illegitimitatis spodlożonej opisane.
Lecz ten Kto iuRa graduatus finitatis legenity a by mia tamtym Lubo ex matrimonio Legitimo pochodt wedle Prawa naszego koronnego zostawac illegitimo ottym prosnyistwo Iuris positi, niemogmy żadnego, albowiem tez Prawem sądzic sginie powinnismy. Tylko te unas Consanguinitatis Personas tym

tÿm Gradu od Prawa Dozwolitego od dwu ad omnes pro-
ne Ktore Statut Rt: Dor seu dotalitiu gorsat to iest fratres
Germani utemi paternales, et de eisdem armis et stirpis con-
sanguinitatis gradu iores dopiero Constytucia roku 1578 o Sost.
o Kaducach, ukazała, ze ci potomkowie po Krewnosci
prądg gdÿ warowała ze ich successionis legitime nie ma bydz
przerwane, tho et sto ac personseguens ulterioni gradu pro-
pinquitatis ultrygdy sexy ex utrągs linea nogzadnudgra-
dw. W Ktorym razie ukazała Constytucia pomigniona
iako possessorie transformabat Successio per quartu et
gretin zwu dopiero Gradu ze zadziedzicznia sie z Plemienia, ÿ rodu po Kto-
rym zwiedzenie tego zabieral Dziedzictwa, ÿ iako daley
sig ma swadzic ÿ sciągac nexu sanguinis nogs a do ostatnego gra-
dw ale to do Statutu nie niema gdyż to in diuersis
taka protensya sanguinis długa postanowiona ze bÿ sie
dostawał po Szlacheckiu sua e per ultimg. Alias prawo Spu-
chowne do czwartego Consanguinitatis restringowała sto-
pnia inbrancuerali am linea dzieci bardziey skrocone.
Znowu Powinowactwa ÿ Imion po krewnosci nie stawało by
Ktore by tak dalec kiego Stopnia osobom bo dacÿm nadane bydz
mogły ponieważ u nas przedtym naznaczono inszych Consangui-
nitatis gradÿ iednolte Ktore wyżey mianowane pisało na szero-
ko a Ius nad na rozumie czowiec czym wyrazito affinitatis
uero radnes Ktore z Zonÿ pochodzą ÿdq. Maiores nunc wie-
dzieli me dziw ze sie in secundo albo in tertio affinitatis
gradu powinowali albowiem quando ma erat Crimen era tak
ki byt zwyczay dopiero post publicata decreta Triden-
tini Concilÿ, obseruad gradu nie tylko Consanguinitatis
ale ÿ affinitatis in practicy et usu przyszła. Zkąd ani
Ważnie Contracta zpowinna Małzonki swoiey pierwszey
niemogą prowadz incestuosa bydz nazwane, gdyż Prouadne
Sanguinis et gradus non uniformiter ÿ oszem deformiter
in cessą uznawaniu bywa iako gdyby ascendentes et de-

descendentes

scedentes secũ iungerent. Sa Kowy małżty ieść nefany
Iure Nat et Iure Gentiũ prohibity. Bellumata Kose ma
trimonia nuncupant Kazirodztwem ie zowiemy Lakie inter
collaterales pariradu constitutos między Bratem a Sio:
strzy y inszemi proximiory ab eode sanguine natis
w Ktorych iest sanguinis unitas et ab eode stypite descen
dunt, ale in affinitate. Gdzie eiusdem sanguinis unitate
. nie ma Z ktorie Persona affinitis non exutroj, sed exalte:
mtw Lantiũ Parente kt, iuż Lam in szy respect gdz musiał
ui ud delictu Leuis puniri dt gdyż tu culpa tyłko zostawa
transgressionis Przecepti Lecte służtici, non uero Prawie Su:
rie naturis. W Prawie Duchownym multa impediunt grzej
Lamen permittunt facta zwei nie iest to impedimentũ diri:
mens Matrimoniũ impedit wprawdzie ale dispolucit, daleko
więcey gdy ignorantia excusati, sed Iuris Ciuilis ac Cano
nici et gradus affinitatis excusare moze boc y w tey mie:
rze secundum uarietatem tempond quandoj uariabunt
Statuta nz Lak drugie razowak computowano te popisy
nowactwa stopnie inaczey Iure Ciuili inaczey Iurem
Prouinciali V.G. per sagut inaczey Iure Canonico
nadewszytko ze nokakstis indecencia w tym Matrym
stwie niezupełniona nierozumiałtego nigdy aby mu do illi:
citu bydz miało dowiedziawszyssig otrzymał Dispensade
Pontifica Ktora ex plenitudine potestatis relaxowałago
uin culo wszak y Prawo Duchowne iawnie w takim razie
mowi expedit fspe sbcadshonestas, etiastas Matrimo:
nia inter consanguineos contrahi. O czym gdyby pytac
przyszło tra Ktatuby nato całego trzeba z ktorey e Miary
nie moze bydz takiey cosKie Matrimoniu damnabile zeby
y Potomstwa zostawac miało po smierci iego accusabile po:
Policie in affinitate incadsty takie w osobach tych uzna
no inter Priignu et nouerca y inter Priignid et uitricid

seu

seu socerd et nurus socerd et generd w takowym razie
irreuerentia et indecentia naturalis committi uidet pinas:
stu rudciat ale ze Kto Bratanky Żony swoiey poimie nieuzyw
zia Kiego respectu in castis nuptijs to gdzie poniewaz
nulla irreuerentia et indecentia naturalis committitur coin
in casu potissimo considerat affinitas non dimittens Mat:
monium a iako ma bydz in casu repetowana. Rzecze Ktorzy:
iedmana na tę Dispensą Commissią, ale respectu Bonond, ale
à Tutore wskednana Ktory miał bydz Tutor ni tollitur takowe
Commissie ysso sure annihilant Ktore in oppressionem pupillo-
nd ad illicitą Bonorum receptionem obtinent, gdy Tutor nie mogąc
per licitos udaiąc się ad illicitos modos gubrendi Bona
priuatą auiditati prętendens publicą rationem uyiednana
pest defunctos utrosq; coniuges in prędiciem pupillorum nie
wyki za zyiwota prędicti coniuges conuicti, Commissią ad exe-
cutionem non dedncta, ulterius coniugio extincti uitą sua ra-
nem reddere ni possunt. Ktorey poprzerac chcą Ktorzy per fem-
nem sexu seruiuant à Familia yna Ktorych nomen hen:
tilitium niezawisło à Poprzerają iey wlat Kiel Kadziesiąt.
godzin iuz y ta Commissia expirowała morte impetrantis et
morte eam concedentis wszystkie Buna wszystkie Leges fa:
uorabiliores sunt, pro conseruadnem pro priuatione ingenui:
tatis Natalitiorum. Ani że zaruczy że Clandestinie pozenic
by się mieli Skodzie mogą, mingt defolennitate Dio constat
de realitate, ani Ktoz otym w Lat Kiel Kadziesiąt sniadczyć
moze czy do clandestinum czy nie clandestinum, Małżeństwo
było, prawa iest zapisana actis publicis tangit Coniugi et
Ich sub legitimo, zrac potym ze tonie było clandestinum,
gdy tego à Loci ordinario in recenti nie uszono tym samym
approbowano. Contrakt też o stanąt y ten nie nasacnie
moze sią ich redimendo uczed uchodzące wereciundia et em-
brescentia Lubo się uczym nie poczuwaią aby iedno nota
litis famosę coinquinowali byli do Kupna się. Onych
strakt

Kontrakt ten wiąze ỹ dotego, abỹ mu dosyć uczynili
gdyż wzruszacz go niemogą. Albowiem contra Legem
qua quis ligatur é, nemo agere ẽpt, ỹ dotego także ich
ab Lignie abỹ ieśli go trzymać niechcą wrocili to wszytko
co z tego Kontraktu wzięli ieśli krzywdę iaką mieli sa-
tisfactią warowali, Qui satisfactionem accepit iniuriã di-
misit raz przyznawszy drugi raz negować nie może osta-
wałby in fraude et Dolo, gdyby raz przyznawszy to vide-
negaret quotiens mungere aliquid intenderet. Patiente tu
tęgo Kontrakt mnieyszy miał afficere iako facilitate nra
et importuno metu.

Uczyniony ỹ niewiadomy krzywd ale ześcia nie były czego nawet
contra bonos mores wziął uczyniony szkodzić mu niemoże
gdyż ỹ Statut Lapisỹ takowe przez które by kto hono-
stałe albo Libertatem szukaiąc pełniły znosi Ktoż
nato nawiodł, abỹ ed nota nań sui tak traktował ẽn
carnit mala fide et Dolo ỹ ieśli to sam przez się uczynił
non ducty fed deducty e Judicio suo. Z Kto nych ỹ in szych
wyższego prawnych nie widzę takowego discrimin Juris
dla Którego miał by patiente nasz Sędzie in Causa pericitari.
Patrzęc iednak poniekąd na nie zawadziłoby ỹ żeby ta Com-
missia penitz zniesiona była silentium perpetuum et pond
. założone. Honor ochroniony ỹ Sekret ieszcze taki in Foro
seculari desuper był otrzymany Dispensa ratificatow
Nurg filij Vxor. In Tamasti publice.
Liuiusg filg Mariti uxoris. et de eo eius
Liuiatg ex in honore eius
Si inferior de Superioris authoritate cognoscere pt.
Affines n constituunt inter se gradus ad ex affinibus
affines non generent nunqm ẽpt constituit gradus sed
Genus a deo ut non eodem modo numerent genera affini:
tatis

57 Vtrùm infami Sus Caducus impetratum et illegitimitatem scienti teneat alius docere de legitimitate et Nobilitate sua.

Constitutio 1578 o Art: de Illegitima Prole mowi U 972
rownỹ rownemu wyiadaiącẏch powinięa rownoć tę przedtym
polẏm prawa nasze uważyły.

Constitucia 1588 o więzieniu Szlachcica wzrownego sbie por: U 1214
Materiał
Statut przed temi Constitucyami dawny Tyt Nobilis. No: I 15
bilis si Nobili, improperauerit tez rownoć w uwadze sur:
iey miec chciał.
Statut drugi Tit: homicidii Dum miles parem sibi mili I II.
tem occidenit toż obserwuią. Segui się igitur ze Infami ze
publicè proclamato in Regestri maleficiorum notato et
in scripto nihil uagq. per Lege publica infamato et iudici.
aliter proscripto, ze hnie uiia etactii cim pinione da-
mnato co więcey sza e [illegible] cui negi leni intellectus
negs mali cuera sed morce dealiby in ministerium sceleris ia:
ko impari uyiwodzić się nie powinien. Gdyż Statut Tit: nagi
takowych ciągiadaczow ipso facto miec chce, y drugi Statut Tit:
sucres tych pro Bonis uinis n ostim at Ktorym gdzieś
latrocinij aliquando nota fuit declaruie proclamator
Regestri maleficiorum notator et conscripto iuste tych ko
uiicentes fide dignor et bonor uiror ocsd uznawa: quod an
maxim um constituią [illegible] takowych uszytkich Kto:
rzy z uwagi onych na honor zdrowie maiestatu Starannie roz:
ne ostiaruią y najmuią się na zaiętrzenie ia K nadbaw iąc
Ki

Ki wyglądaiąc dowy Konanią przywrotnych ludzkich
zamysłow na Ktorych wypełnienie onoż y przystoyno odważa-
ią Kresy Koniec stuzbie swey w tym kładąc. Na Ktorych
iako Rebellicarum Legum et Libertatum violatores benefi-
cio Iuris publici odsądzeni et co do powszechney onych
powinności za zdrayce Ojczyzny y securitey ostat-
niey podani. Iakoż tedy beneficium Iuris publici
odsądzonemu y Ostrowi publicznemu per Regem decla-
rowanemu Seruo pana Szlachcic pozwolić ma się wyro-
dzić przeto do wyiscia nie radzę żadnego niegodziwego
mu się wyiscia rono. Ale radziłbym ii tudzież zamie-
szkania y Dozew wydac pro casu ando caduco confirmo-
wanych per Supradescriptis contentis radzę y to przy-
zwac ordinatorem instrumentu tego, y przy tym urzą-
dzenia przyięli Akta do iednej Processyi było może.

Do tego tytułu Latia.

Naprzod ze my na obiectią illegitimitatu nie-
powinnimy się wprzod wyiscia, aczby tey pierwey Abycien
dowodził, gdyż insza iest ia im proponit verbali gdy Kto Komu
chłopa kwo zada, a insza infamo scripto Literali co iest Iuri-
le, et pena ciuili multetaty do criminaliter vindicaty. Etiż
eam necessitatem probationis wtorzyło Prawo na Abycienta
dowodzenia tego tym Prawem.

Naprzod Statut Pt: Kobilis pisze: Si statim
non revocat nec probat eodem tale et aperebat z Ktorych
słow iawnie patet wtorzona necessitas probacie na Abycienta
a nie zeby do Kłada statim nie na dilatią ale zaraz dowody
Listownemi iawnemi pewnemi ia Kie Constitutia Regis Egrisata.
Constitutia Regis o Kadukach tez ma w sobie Konten-
ta pisze ad effectum Regium iuste et Legitime deuolutam zne-
ba tedy zarzucaiącemu dowiesc iusti no et Legitima
radem.

ratione. Kadu Ku uproszonego. Actor enim quod asserit
probare dz w tejże constitucyi pisze, aże ktoby się chełznie
urodzenia przyniadza nie byłoby na szlach dziadowiedzono dos-
fatorf. Z ktorych słow ią wnię ta K-e patet ze Actor ma do-
wodzic legwanij bowiem odwodzic się zwykł.
Constitucia 633 pisze Ktoby Komu legitime zadał kille-
gli mitatē, igit gdyby legitime mowi secundū Legem
ma probare. 1587 Sure ducō iuste et legitime deuoluta.
Constitucia 1585 o rzeczach poczciwoci Kto Kogo szczypa
na poczciwoci ma być ztak gotow ią Ko ukazat rzecz by dzie-
dziwa Ktora pozwanemu zada.
Nie dobędzie nigdy ten calumniator, ij gdzieś podzieiesie
czemu za raz iako ią criminaliby bywa dowodzic trzeba tym sa-
mym succumbatią sauda ij mij bezwątpienia purgatuj zostą-
pmij ij Directorei nieżywiodszij się ij nie purgowawszij z obie-
tżij strachu się na bierą. Boniech oni stanowią Szlachectwo do-
bie iakokolwiek iednak Kutkiemu zadanej Matce ich prząsłu-
Kwacnie będą potych Szlachectwo zanic nie stoj może by
być zawsze podnieś iono zadanowązn toń eluistis maculam
generis uestri zKtod iż Szlachectwo competere nequit wsak
ij statut. Nisi forte aliquis per aliū inde patuerit et ipse
se de eiusmodi imposicio n expurgauit.
Notandum ij dzieżen zbyciem ieśli wedle statutu odarty
chłopka zbłomek nie zawadzi mu w szkodzie położyć, ut dict-
de iussores seu fideiussores, quia parebit olim.
Ordinatorbgam w rozwie directionis przyłożyć ad statu-
tionis iego dalisie ieszcze ij artest iego przyniich zapi-
sąc ieżeli iest przyniich.
Quia dum existens talis et talis &. opera dum loca sti inimi-
cantibg, et famosis simplicium nec aduci possit ad uiden-
dū cassari te publicū calumniatorē, et relatorem
ac diffamatorem decerni infamem pronunciari siue per
carnificē cautenfari, et ustulari mendaci infamatio-

nu

478 ne dolo malo Libello contra Nos et Equitatem adscribendo dilato.

Vbi nihil dicit nihil fatur &
Secunda addit famam audit accepisti.

Calumniari est per fraudem lite famosa vexare falsa crimina intendere. Est malitiosa et mendax infamat.

Cui nego boni intellectus nego malicum sed mercedealitus inministrend sceleris.

Homo vita atq; factis omnib opinione damnatq.

Vita turpi et flagitiosa dampnatq.

Venales Licitè aucq illicitè.

W. Wyżsi Szlachectwa na Sejmiku z swoich stuzyć zeiść vicinos z Nobili habet za dobrą Zięmo kiedzyżmal ale ex Legitimitatis reformad finitio, sfilig. Ergo hdres succedperuent, in agnitione Patris zawisło nie insteiSzlachcie.

Tutela iako Synowi oprekę zapisał.

Gdy oraz zadadzą et illegitimitate et Ignobilitatem lepiey ze oraz ugiśledzie nobilitatem bodą famą deductą gdy sciad Kolnè poprzysięgą będzie bowat y Legitimitatem, y iuż do Suchowsego niedesta prawa et fortior instantio erit, contra caducand et deducta nobilitate.

58. O Executyi z Banitow.

W. Czare Prawo mianowicie Statut Pit: Processy Lege.

Demum post primam et secundam succed Executia z Banitow tak opisało. z Naprzod nie kaze ich imac cheba ze sobie nie stawaią, na Ktorych by Executia byż miała, et siła, Possessiones gm agri, et talia huimodi Bona in quibs Execud per Lucrond faciendo z defficiunt, seu si ea curres nihaberet, tunc ipso Iure conuicty capiaty in Personam atq; eiy captiuad relaxanda vt sit inuslantate victoris. Ratio

te Prawo pod Abo przed się ktoby to iż pro debit iż Bona
Debitoris in corpus ree abnaxiu potym tosz Prawo dalej abstre-
lo się, gdyby uctus się defenderet, et Iuri ac brachio Rega
li se opponeret każdego Statut infamowac imac ea fami
lia et coadiutoriby eig tanquam Iuris Sacrigs communis uio-
latore, atgs destructore a przeciw dskłada nec sinat guengs
uerberari aut uulnerari co iawnie patet z Statutu Pti Pro
cessg. I nihilominguus obstante isto Processu gdzie nasz
statku psze Infamiszet infames censeant etiam in cur.
pore iuxta maiestatis Regis uolu per Maiestatem Regia
puniendi. Księd niesze polym Prawo restringowato tegm
Statut. Captiuandem zaraz Bannitem Complicium pisze
howiem Constitutia 1588 o imaniu ciu ulanem Domach
swoich przechowywali, albo im radą pomocą dodawali y
z nimi in Stipendiu Iuris communis obowali maią
by do pozwani ad Iudicium Castrense et sub poena com-
plicitatis podpadac salua euasione citati z ktorey
Constitutyi dacz yc każdy moze ze complices non con
uicti in Bannito popełu z Bannitami imaniby z nie mo
gli, gdyż statut iawnie nemine Captiuabimur, nisi Iure uicti &.
Samych zas Bannitow tasz dowala constitutia wzdzie
imac et pti Iure uincenti w Wieży trzymac ad satisfa-
ctiond ale podobnych ktorzyby Dobr nie mieli, ut supra in Statuto.
Taki porządek Executyi Prawo opisawszy uczyniło tesz di-
stinctią Bannitty y Infamyi iedne Bannitones Furiles
a drugie criminales Banitacie y za Abnauum et nexu Infa
mi wyrazaiąc tamze od prawy Executyi opisuie mianowicie
Constitutia 1588 o Sekt. Dekret na dy przeszłe Remisto
wy iż ktoby y uyuszany tylko a czci maiętności dsądzony
nie był. Da Bannitia od Infamiey distinctim secernit.
Actakowe wyiszłanie przez osm miesięcy uroste na gbienie
maiąc sublatyi y nie czynił by de malo Attento ma Starosta
ad Bona Iure uicti ziechac in ow Dobra possitią wziąć, y dzier
zec tak dtago aż czyi Kommissarz do ogyc uczyni stronie zgubki

Sta-

480 Starosta będzie trzymał maią iuc pozytki. na budowanie Zamku, a nihilominꝰ staracyą ma aby takiego wyrostanego poimał y sadził. Ktorego gdy to na gruncie nra abo się ma rozumieć w Banicyi onych Crimi nalezy. etiam Crimi-
nalny według statutu dawnego, y Processu Iuris spisanego to
także Prawo Banicyą Criminalną tęczy a Banicione
Curii w owey imac dozwalaiąc a poimanego na taśce Krolewskiey
gdy to stanowiąc w tey zaś dobrą Executyą podaiąc wyrą Szyrzec
by ich nie stało tozy on sam w Personą swą do piero capienda detinen-
dus.

Z tych innych mianowanych Praw Dispozycyi Starosta Kaz-
dy ma uważać taką Executią y na takim Banicie y za takim
powodem maią czynić, a naprzod zeby niezdał się przywaty do-
pinac swoiey, ale nedessitate Officyi sui coacty ze Instan-
cią Sure uincentis do Executyi przyść pował. Drugą chcz-
by był y Infamis datnat y uważat co za Infamią rec
Ktoby excesu grauis. et Criminali Capitaliq obrzymana czyli
zo Kazyi alicuiq Leuione Delicti albo in contumacia na kim
ugruntiona gdyż takowe infamie mulctis pecuniarijs y Wieza
znoszone bywaią. Ani spuszczaią się tak daleceniato ze Kto-
rey Banity za tym wolno by gdyż to zabic zawodzic to
Sita Ludzie takie rozumieć bywaty y prawdzie takowey-
my y Rybunaty co znayduiaty iż banity caput e inuis
dicabile Lecz gdyż to remedium na pochamowanie Licentyi usur-
powane Abrahi się inuenend ze zatym prostrate passim
Ludzi zabiąno iuż teraz nie taki respect tych banitow y
Supetnionym mą Zbyt stwie bywa, aby za ich zarzutow ho-
micida od Zaloic miał exonerowany y wolny zostawac Inty-
by tak impunita facinora et Sicut daret scelerib.
Zwłaszcza iż Prawo pospolite za takim spisem y dystrictią ban-
nity Certe ad Banity idzie niemoze tez stanowić nad spio
Prawa duiq znieść postępować gdyż z Banitio nie iest to mor-
talis, ale iest pena medicinalis qua conducit tanto Sure uito

W

vi

ni ut et satisfiat ydlatego nazwana Banniția, iàk Abyex Bo- 482
nis eiectio nie działa. Zaczym Trybemisc executyi prawnej
zaięczającym nie Iure uictor trzyma z Trybunału de Krol execu-
tyi y informatią z nim executionis peragendę zabrią ligo albo
uanią a by to impune zostawać wedle takowey Informacyi
przymac Banniția pomanego wsadzic wsadzonemu dopuscic in-
causis incarceratore appellatyi: tam Trybunał o tych szyz-
tkich Banniżiach y ich appobatach także o Informiach
cognitią uczyni, y decydować będzie zaś gdy ten Iure uinco-
tus iàkama bydz napomanym Executia extendowana an
Criminalis an Ciuilis punkt Trybunału nie bydzie wedle Consti-
tutyi wyżey pomienioney, y wedle Statutu iż Carlo Crimina-
liter Banniti in Iura Regis consistebat y miał bydz iàko
Statut nowi iuxta uolią Maiestatis Regis patiendus zasię-
giwano informatyi Krolewskiey Leczkiego Trybunału
Oddana iest protestacya ultimo instantis Suo z Trybunału
Deputatia utey mierze zawiesta Dyiżka.

Constitutia 1585 o Relaxatyi y zniesieniu Banniżyi Pan- 483
nitow nie porwała żadney skutku dosadzenia niedziel do composityi
ieśliśie nie zgodzi inaczey na onym wystanym starozta Executią
czynic będzie powinien.

Jus Imperiale od Prawa executyi w Debrach takiemi gdy:
Iurisdictionis executoribus inijcienda, nec his existentibus
ad Bona Immobilia deuenientur quin n distincte
mobilia agi debent, sed eatenus commodius distrahi pos-
sunt, ut celeri soluat res iudicata n extante pecunia
capi debent mediocria pretiosa postea uasa aurea argen-
tea alia pretiosa supellex et tandem Lecti uestes in-
strumenta rerum se mouentes posta oues bacca equi aratorij
et quicunq ad seminandos agros deputatum modo res illa
agrorum culturę, aut inseruiant aliquid enim ita sunt Priui legia:
ta, ut n nisi in subsidium deficientibus nempe Bonis aliis
Mobilibus nec n immobilibus Suis et Actionibus capiqua-
ant.

ant. Deficientibꝫ ꝛ Mobilibꝫ capiuntꝛ ꝛ ꝓsliꝛ
ꝫ Ꝺ immobilia nonindifferent ꝫ promiscuè Ꝺ ordi-
ne Iuris obseruato nimirum ꝙ in hoc ꝙ in Bonis im-
mobilibꝫ pretiosis nec ungꝫ quodꝫ pro ibitu Ꝺi-
toris, Ꝺ illud quod Ꝺebitori mingꝫ damnosum ꝫ cre-
ditori
uerò ad exolutionè sui Ꝺicti ꝓsequi capiatꝛ nec ꝙ
Ꝺebito exiguꝫ ꝫ quamlibet capiantꝛ, ꝫ distrahantur
Bona ꝺa, nec ea quꝫ magni sunt pretij ꝫ ualoris ꝫ ex
quibuꝫ Ꝺa ꝫ quiꝺe rebꝫ uilioribꝫ facile pecunia redigi
ꝓsit, ita tꝫ ut ꝙ Ꝺubio ꝫ incerto alienationis ꝫ
Ꝺistractionis pignoris euentu, aliquanto maiorẽ ꝫ pꝛ-
guiorẽ rẽ ꝓiudicato capere contributum haꝛa sit. Sane
ant executores ne in rem Immobilium Executione ꝓ Ꝺia
Iustitia ꝫ Contributatiõ Ꝺe quibꝫ certa seruitia cens ꝫ ꝫ
tributa ꝓstari exoluiꝺebentꝛ, diuiꝺant. ꝫ Nec Bo-
na imprimis uerò ſ̃ ꝫ ꝫ ꝫ quas execuꝺ faciendo Ꝺena-
stentꝛ, ꝫ summatim Execuꝺ in Bona Immobilia Bona
Ꝺe ꝫ arbitratu Boni Viri fiat. Ꝺ executionẽ annu
Iuꝫ ꝫ Actionꝫ ꝫ aliter peruenirꝫ quã si nulla alia
Bona mobilia ꝛ immobilia existant in quibꝫ Execuꝺ fieri
ꝓt, ut ſ̃ circa Executionis ordinẽ Ꝺeficientibꝫ demꝫ
mobilibus atꝫ Immobilibꝫ Bonis ꝛra succeꝺant.

Nihilominꝫ ſ̃ ꝫ Ꝺebitor malit Executionẽ fieri
in rẽ ꝫ Actionibꝫ, Iurib ꝫ, quam in Bonis immobili-
bꝫ audiendꝫ ꝫ minus enim modo ꝛra sint Liquida et idonea
ꝛ facile sine expensis et Iudicali strepitu exigi ꝓsint.
Planè si res certa creditori ꝓpignorata ꝛ in Iudicato
expressa fuerit ꝓuisum ꝫ in ea faciẽda ꝫ Execuꝺ nec
audiendꝫ Ꝺebitor si ꝛ mobilia ꝛ ꝛra quantiduis cer-
ta ꝛ Liquida afferat nunquam enim ꝫ creditori in re cer-
ta acquisita per executionis ꝫ Ꝺ immutari ꝛ auferi
ꝺ Ꝺ et.

Papiꝰ

Aris Fundatiji in uim Rehibitionis.

Quia ipsimentem ad sua nouissima conuertentes opti-
mum iudicarunt utpis demandbg RE accepissent eidem
referrent et redderent DEO. etc proinde in maiorem gloriam
zonem cultus ipsius Diuini et honorem B.V.M. nec n ad salutare
animarum suarum et suorum Parentum agnatorum, et cognatorum
affinium ipsius Illustrationem Religiosis ac DEO dicatis Vir-
ginibus monialibus Discalceatis ordinis Beatissimae M.V.
de Monte Carmelo Conuentus Lublinen ad Dei Immacu-
latae conceptionis B.M.V. Lublini situatis nouiter
per se fundatis Priorissae et Conuentui eius; ad presens
et in futurum existentibus summa Sexcentalem centum mil:
lium florenorum pecunias Polonicalis quolibet anno quoli-
bet Festo S. Martini Pontificis mediante subsi-
dio Conuentus quietatione manuali Priorissae Conuentus
eiusdem nunc et pro tempore existentis sub uadio sum-
mae Sexcentalis similiter tam per se quam per suos successores
seu bonorum possessores fluendo in bonis suis hereditatibus
Lubnica uillisq et praedijs omnibus ad eadem Bona
spectantibus et pertinentibus in Palatinatu Sandomi-
riensi consistentibus in Pitali uidelicet et integra
sua Bonorum Portione ergo alimenta medietatem Illustris
et Magnifica Isabellae de Tenczyn Illustris et
Magnifici olim Joannis Comitis in eadem Tęczyn
Palatini Cracovien Filiae Magnifici uero Lucae Opalin-
ski Succamerarij Poznanien Consortis equaliter Jus
rehereditario se concernente cum omni Jure Domi-
nio et Proprietate omnibus et singulis eorundem Bono-
rum Fructibus Prouentibus reditibus utilitatibus attinentijs
et pertinentijs quibuscunq uniuersis nullis penitus exceptis

nec

nec prdse Successorib⁹ suis v alio quopiam
reseruatis, sed oīa in gre et singulis in spē com-
prehensis ḡri per spicificationē, et elongandā sed
ītā latē longē circumferentialit⁹ prout Bono:
rū prdfator⁹ hereditas et sua illor⁹ media⁊ in suis
metis et limitib⁹ se extendit et prout eadem Bona
ipsimet recognoscentes tenuerunt, habuerunt, et pos-
siderunt, inscribunt et assecurant spentib⁹ bonis
prdfatā ad id onerandā et indebitandi omni rōne
limitatis in perpetuū durattero ītā tamē quōd ip̄i
recognoscentes seu quilibet illor⁹ aut Successores ip̄or⁹
seu Possessores Bona prdfata suprascripta summa spēn-
tiali et censu annuo ab eod⁹ proueniente onerare red-
habere nequeant et ea sic innodata exonerare extunc
aliter sibi et ipsis hoc nō licitū nisi prius summā spā-
lē spentialē et principalē centū millia florenorū spen-
nis Polonicalis Curiæ Officio et actis castrensibus
Lublinensib⁹ seu Iudicio Tribunalitio Lublinensi⁹
hōrū pro tempore fuerit conuentui prdfato totalit et
integrē sine diuisione summā soluerint et rep̄ soluerit
pro qua Redhabitione Bonorū faciendā et totalis
summē repetitione ante duodecim septimanas supra-
scriptā summa spentiali et censuali ea onerata int
plures comparticipes diuidenda extunc quilibet com-
participes quem sibi conuenerit prfatarū Religiosarum
DEO Dicatarū Virginū elegerit tenebit⁹ in solidū
totū censū soluere saluo Iure, ip̄si repetentis ab
alijs comparticib⁹ reseruato et ita exnunc id⁹ reco-
gnoscentes eisdē Monialib⁹ et earū Successoribus suc-
cedaneis dant et admittant reale intromissionē et
et actuale pacificā possessionē cū usu fructu
in

in bona pfata summa essentiali centu Millia pe- 485
cuniar et centu septē Millia Florenor pecuniar ab
eo onerata tu et ipsa summa essentialē, ac centu in-
scriptis officiosē acceptandu ac in fundo Bonor pfato-
rū interim du eande per ministeriale et Nobiles
quosuis capient liberē readmittendo eande n denega-
turos se cū Successoribus et Posteritatibus suis super bonis
suis ipsis inscribunt, et obligant subuadio summe Essen-
tialis simili ac contractentionē pmissor succumben-
do, et tenebunt pfati Recognoscentes sut se tan
um bo contractū, et in solidū suis successoribus pro-
tu ung ad aliū se non referendo in et super Bonis
suis omnibus inscribunt et obligant presentibus ipsu
centu Religiosaru, ac Deo dicatarū Virginū su-
prascriptarū nunc et tempore existentiū in eisdem
Bonis et rationē eorundē summe essentialis et scri
ptis inscripti, ab oi impetitione Juridica, quarumcunq;
personarū cuiuscunq; conditionis status et sexus existen-
tiū tū in scriptionibus priorib et posteriorib in pre-
sentib in Bonis eisdē factis et faciendis nec n Stationib
in Bona pdicta importatis et importandis fructi
et perlucris Processibusq; quibuscunq; in quorumq; gradu
cumq; dependentibus in eisdē Bonis obtentis, et ob-
tinendis nulla inscriptione obstante usq; ad rehibitio-
nē Bonor pfator et summe essentialis totalem
et integrā sine diuisione eis reputand cora omni Iu-
dicio et Officio Regni tuen, defendere, euince-
re, eliberare, pacificare, Bonaq; pfata munda et
libera reddere nec tenere se nec suas quascunq; submis-
sas et subordinatas Personas impedire, aduinere
molestare aut quouis modo iniuriari, vtā, ut pfatus

Venuentus

Conuentu cu suis moniali⁹ nunc et ꝑ tempore exi-
stenti⁹ ꝑsolu pacifice et integre quolibet anno sine
quouis impedimento censu supra nominatu integre
percipere. Dq⁹ subalio et seruiuo cadio summa
essentialis simili centu uidelicet Millia florenoꝝ
nu polonis per ꝑsatos recognoscentes, cu suis suc-
cesoribꝫ et Dsesoribꝫ, tam coniunctim, et in solidu
quam distinctim et seorsim per quemlibet eoꝝ pro toto
ut ꝑmissu et in defectu completionis ꝑmissoꝝ ond
ac singulond, tam in parte q̃ in toto tociesq̃ quoties q̃
fuerit ad soluendu succumbendo. Dq⁹ quibꝫ quidem cadio
u cadijs modo ꝑmisso succubitis ac realegua Prin-
cipali non completa censuq̃ annuo et ꝑmissis oibꝫ
adimplendis sese memorati recognoscentes u eoꝝ suc-
cesores u Bonoꝝ Dsesores eidem Conuentui nunc
et ꝑ tempore existenti stare permiserint, extunc bo
amba coniunctim et in solidu cu suis succesoribꝫ et Bo-
noꝝ Dsesoribꝫ pro toto q̃m quilibet illoꝝ seorsim
et diuersim, itidem pro toto ung ad alios se n referendo
omisso fro Sundicto regis competenti cord omni
Iudicio et Officio Regni in primo citationis Ter-
mino tanq̃ peremptorio stare Juri parere respondere q.
n subterfugiendo. In Cuius rei Dē Illustres et Ma-
gnifici coniuges recognoscentes in facie eiusdē Iudicij
N. tacto pectore iuxta ꝑscriptu Legis sub fide hon-
nore et conscia Dei testati recognouere et quilibet il-
loꝝ suo pro interesse modoq⁹ supra p alia Libere et pu-
blice recognouit. Quia summa supra scripta essentia-
le centu millia florenoꝝ pecuniꝫ polonicalis et
Censu abea annuatim in septē millia florenoꝝ

pecuniꝫ

pecunid pro tempore assignato soluendo sine
ullo conditamine nec ulla à Quopiã pecienia accepta sed
ex puro et pro Zelo propriaq; mera liberalitate sine vllo
prdiudicio Legis publicæ cuentui pfato sublinensi Peli:
pio sand ac DEO dicatarid Virginiq; Mariali si calte:
atarid vt eius fundationis earid modo redhibitorio in:
scripserunt et recognouerunt. Quã fundationẽ sua D:
D. Maximo humilit offerunt, tribuunt, inscribunt dedi:
cant sacrantq;, ac suæ pfenti inscriptione ad pmissa
mediante.

Dzieie się Wyderkauffny Zapis gdyż tym stu:
dyi Koronnych pilnuiąc bioręc downe od nich czynsz na Spo:
brach przedaią. Potego fundatia w Zapisie Wyderkauf:
fnym nie może być iż potrzeba prodigni Kalte reco:
gnscentiã wyraźna. Ctrzaby Kto by w potomne czasy wie:
dział dla czego summa taka z iakiey miany zapisana
Gdyż zto tedy ta summa in vim redhibitionis zapisana
dobrach, tak się ma Prawu Pospolitemu y Instytucyi fun da:
tora dosyć uczyni.

Insza iest reemptio insza Redhibitio w onej vendito wtey
Kratreitu wszakże że equiparant sobie trzeba że by medietas
za na ktorey Sto tysięcy zapisuią Stanowi Kroi Sto Dy:
sięcy gdyż Constitutia 1633 w prawdzie o Wyderkauffach
tak mowi. Acz eby in elusionem Legis pod pretexter
Wyderkauffow Dobra Ziemskie odstępnu szla:
chcic Kiego nie odpadaią nie będzie most żadney więc kszey
summy Zaciągaiąc na Maiętnosc swoią tyle Kola Kto:
rąby dimidium waloris tey Maiętności nie przechodziła ina:
czey Ktoby chciał postąpic na by ich contrakt rescindowany.

Prawdem Legi przestrzega Prawo, lecz tu żadney sum:
my nie wzięto y summiey im potwierdzono że nic in Prdiudicium
Legis nie czynią, iesli co Sprawdzno być ma zapisac a iakoż

nie

nie summy. Przyszłby przytym czyż przyczyny nie zo
stałby Dobr inszych ieśliby mędzietas Lubnic nie stała 2000 ftyr
dzie otazatig Ktorąby mogła Kiedy dayie na to zokazyż,
mogł etiande Ludstionis Lex Succesorem Zapisać Ież sum-
my ścia tysięcy Ito. z czynszem na Dobrach wiekuistych
nie zdało się iuż by bowiem te Dobra nie mogły być z nigdy przed-
dane, ani od Kupione bo a Ktoby ie z takim ciężarem chciał
Kupić pogotowiu, ze Czynsz wieczny nigdy odkupiony nie
byłwa a wiecznie na Dobrach nim uciąż anyel, zdałaby
z Kąd znaczyć tabyś się ponieką daiuscio Bonond Nerestein
otra Scripta.

60 Citatio pro Bonis illicitè ex-
tis.

Curia ad facultates Bonond etipsa Bona Tene-
tia ex Scripto Legis iustè, licitè, et Legitimè gud
debeant, ipse uo dim Parens uester, et Marig tuus de-
functus Bona N. cu aliis ad ea spectantibg et stricte hs-
reditaria in otrarid earundem Legid et Gnosa olim N. Ma-
tre et Putrice naali ipsarid fragilitate sexg sui ad-
uersg commoda sua et filiarid consilio Laborante sine
consensu earundem et amicorum suadne Pomg sine ulius
necessitatis et utilitatis ipsas concernentibus nec,
extremo urgentibg debitis Aternis Studio Succesoris
Paterni ab Astricibg auertendo et eigdem in Libe-
ros suos deriuando et auertendo inexhd reditationēg ex-
earundem nullo pretio Bonis dato nulla satisfactio-
ne Astricibg prestita aucupio bonond illicito F. N.
fratrem suum Aliqua ratione cu uia recta id conse ipsi
met nche expedirēt indebitē et iniustē gud sibi
modo cessionē ab eo eiusdem Bonis Attribuit uersg malo
et damno Astricid Dictauit. Proindè nē uobis licen-

tia

Liaci vocendi Paterna sit Lucrosa ad nemo aliena
iactura Locupletari debet, ad dispoluendu Inscriptione
Statam remedio Iuris quæ dispatione eig, nec restitutione Bonoru Iactoru una cum prouentibg in hucusq;
annuatim indebite perceptis simulq; Pro Legatione
Summand, si quis sibi iuste in ijs de Bonis deseruientes
habueritis. Tum ad audiendum et audiendu Bonis supra:
scriptis eos abiudicari ad dicupationem et restitutionem
eorund cum refusione prouentuu decerni liberam quoq;
in eadem ineuitationem et strictiby concedi et adiudicari. Etam ini Sentibus

DXA.

Ita talig condemnatig zij taby excusabiliorin
Bona inequitad szakze nie pierwiej ma bij dz czyrzi'ona az bij summij nabyte byty dozone.
Nonex scripto sed ex Bona fide Inscriptiones estimari debent.
Iustitia auertit, gui per obligua Stit, gud guis uia recta consegui non pt.
Illagueatio artificiosa irretita fide capta recognouit.
Stadredipeta priuanty Bonis et gud illicite gud fuerunt iusto iure amittunt.
Ne det occad captiosis occupandi et emungendi Substaas alienas, et ne licentia nocendi augeaty.
Ex dato et accepto surgit eis obligatio tu nic niedyno, anitez wzięto.
Inscriptio zatym re et realitate caret à zatym non est, bona fidei alienoditari malo.
Minorennitas ab ex delicto proiedentes minorennitatem sistunt Autringi publici constitutia 1588 dodpowiedzi expedit Reipub, aby kazdy zyl spokojnie ani się krzywd swych priuata authoritate mscit, ale prawym sie postępu-

litym contentowal za Decretem y condemnatią inequitate exquisabilior boni authoritate priuata, a leza Prawnym postępkiem wszakże summy wprzod u Vrzędu położyć trzeba Lwowskie gdyż się go ad leuationem summarij pozwało, a nie wiedzieć iakie się w Lwowski nabyte czyli simplicium czyli respective nabycia sebitowe.

Processus ab executione zaczęty wzadnego Prawa niepłatny.

Extrema primo nemo tentauit loco. Iuictia od Prawa pospolitego na to introduckowana, aby tenco przedat y przedanie onam rem Kupuiącemu zachował ze swoią własność nieduzą przedał.

Antiquity Gdy za cudze przedane y Iuictią uyskane tego nie może, aby niewłasność własnością była. Sequitur ze Iuictią ustawać musi, gdyż impossibilium nulla obligatio.

Pogotowie ze Zapisza przeciw Prawu uczynioney wkszyscy warowano, aby oprzi Kgnowie Dobr pupillorum nie przedawali y cudzych rzeczy za swoie aby nikt nie przedawał.

Zapis ted y contra Legem uczyniony nie może być z Legalis Inscriptio á zadnym nihil operatur.

Submissio Statuitionis ad approbandum, y tey nie powinna być Corka, gdyż iest contra Legem uczyniony niemoze być z contra bonos mores Æquitatem et iustitiam uczyniony Prawo chce aby oprzi Kgn melioré uczynił conditionē, a on uczynił deteriorē, a iako Corka ma deteriorationē swoim approbować byłby by te Zapisy nutritius peccati, et Ius Dareth delictis gdy by miały approbari improbanda.

Iuictia y submissia cedens, ex captione, et artificiosa il. Lagueatione nie może być z istotna Iuictią y Submissią gotowie ze z assandacinscriptione pozwana polki non decidet ze iest Legalis inscriptio putly do Iuictyi y Submissyi Drecurs nie ma.

61

Citatio contra Interceptores &c causa.

Quia Vos in causa et actione Judiciaria per Ven. Virum D. Jo. N. instituta et intentata contra causa et Lite in ipso Juncto Bannitionis apprehendi sibi Jure victus ad eradendam et elidendam satisfactionem rei Judicatæ non modo ei auxilium impendendo operando præstitistis verum etiam non permittendo, ut res judicata et ipsa imminens Bannitionis Executione sortiatur. Nunc Executionis alterutrum vestrum impugnavit, nunc per assistentiam in Processu Tutoris et minoris existens eundem per dilationem moratoria infirmitatis dilabi fecit deinde contra scriptum Juris publici quo inhibetur ne res litigiosa et Lite onerata in Prejudicium Juris agentium alienentur neve in Actione alterius Secularis quis existens. Jure suo ac Bonis spiritualibus personæ cedat et interceptione rei judicatæ Bona hereditaria, videlicet totas et integras sortes M. C. L. consistentes per eum et. Jure victus unius ex Vobis.

Quamobrem Vos et. ad impedimentum Justitiæ resignari fecistis, et sic mutuo auxilio Consilio et favore totam vim judicati et Executionis volentes et fore diuersis fatigare litibus intercepistis ejusdem facto tanquam complices Principalis uni, et interceptores Processus et Executionis Principalis sui eiusdem contra vos et Bona præfata transgressis proinde ne contingentia ad dictum Principalis vester Quod si et. ad Bannienda statuta sit Vos quoque tanquam adhærentes eius ut in reconnexa ad eandem pœnam Bannitionis expressimus super vobis extendendam decernendam necnon ad ferendum id totum quod interest ea causa petitur et adjudicatur præsentibus.

Statuit

Statut Titulo Vocatio Titulo simplices Titulo Inscriptio in fraudem facta constitutio 1518 Mazouscj Lapisno et constitutio 1538 de minorennibz simplicibz Statut Tit: Proces fol: 308 Statut simplices auxilij consilij fauoris Reor, Statut Titulo homicidium Luo: Luntana homicidia &.

Qui intercipit aliena in se transfert obligationem minuere aut deteriorare sua aliena.

Litigiosa res ipm nec Author nec Reg aliena possunt utrag; pars litigans in ea possessione perceptione statu et qualitate reliquit in qua ante cogta lites fuit donec lis iudiciali definitione terminet.

Pozew o Pobra Ziemskie Odstępnu Lacheckiego y Familiji Ouerwane.

Tibi Venerabili capitulo Prlatom et Canonicom Eccles Allegiatis S. N. ad Instantia Instigatoris Vri et reg Prelatoris et B. stant & eo tp ad sententia Illustrissimi et Reuerendissimi D. Loci ordinarij. Quia cum Bona Terrestria et Possessiones eorum Conseruatione statg Equestris et Nobilium Familiarum ex quarum dignitate ipsis Reipub: authorita consistit deuiata sunt, quibz Bonis non habitis eundem statum Equestrem et exinde vbur et tuitionē Regni conuenire et labi necesse é. Admodum R. D. Villas G. et. captatona uoluntate ductg et rebg suis perstatem et senium defectus &. Superesse non ualens in diminutionē tuitionis et defensionis de bitg Regni inuasionē Bonorum à statu Equestri et Familijs cum Passione Bonis et Equitatis ac cum excessu contra Officium

um pietatis ad inuicem sanguinis proprij vltis uariati-
uè nec confirmiter sine consensu Ordinis publico in modu
ordinationis resignauit et alienauit uos q; eandem alie-
nationē seu p dictā distractionē Bonorū suorū naāle actō
cis diminendo et sue publicā contrellendo, cū exhēredita-
tione ipsis interdictis, vnde nē inter Statū equata
equalitas tali ordinatione seu distractione Bonorū in-
equalitet et dismembret cū et Libertas ciuī, ad normam
et rationē Legum se componere debeat et publica in-
structa sint semper priuatâ pietate potiora atq; ut ipse
Leges Cassionem habent omnem sic dispositiones nullig
Priuas ee port et Legis q; dispo fortior dispone hnis
habē debet. Deò Stat uos ad uidendū et audiendū ct
Fori eo in casu ne Bonorū p fatorū Damnū Pietatis in-
debitē patiat pdictici eadem q; ipsa Bona a Statu E-
questri et ex familia N. iniustē auulsa Astoni restitui
diminutionē tuitionis publicā per id commissa redintegrari
Inscriptiones Gfatas ac indetrimentū publicū et priua-
to factas annihilari et Bona p facta ōia ab eisdem exa-
nerari, Astoni uerò eadem in perpetuū tatē hereditarian
adiudican aliaq; in talibus fieri solita Statui et sententi-
ri et ut Bona supra scripta nullo Iure recepta Astoni
eidem restituatis et de occupatis tam N contra nos
interponi et in casu ecrum N dimissionis iam ex nunc
super uobis decerni. Itaminī p sentibus stis Iudiciali-
ter attentaturi, reiq; &c.

Ad Vltimū.

Si contra debitū Officij sui inscriptionē Reip: nouam
et damnosā ad diminutionē defensionis Regni et
seruitij publici cnē in auulsionē Bonorū Terrestrī-
um à Statu Equestri et Familia Nobilium N equata
inter Status equalitatem dismembrande susceperunt
Officij et Bonorū suorū priuationē Nam iac

194 Sÿ adcompodnē inter stacy comperit ydÿz v constitutÿi
2080 ẽ est taki paragraf wyraznie napisany. Actorÿ
Dotÿczące Capitul do przyszłego Sÿmu odkładaią wÿ Ku tecznie
uspokoyenie. Wÿc ijs wtÿmże constitutÿi Pond Rÿmskiẽ
Trybunalskie u Kazano, ale to podobno na resignatyą go
constitutÿi zeznane nie przed constitutią dispembratÿi
Aquat& statum &qualitatis.

63. Causa pro Reducendo ad
Justum moderamen Judicij pre-
tio inscripto ob non secutum con-
tractus effectu ex morte unius con-
trahentis intercurrente simulq; dis-
soluendo contractu.

Citatio.

Citat &c. Curia ad instantiam summ& N. & dolen ex-
demq; & talitio ac usu ad ualitatis Geractorẽ & lin
Gnos& A. B. Actis astrensibq; ex. modo debitis
Inscripta clenodiagi adestem supellex in eundẽ finẽ ipsi
sit data et collocata interim ampsatis aduitalitatis
usq; casu intervenientis mortis naalis eiusd Gnos& ct.
B. Actoris interdictq; extitit do talitiusq; ex naa Author
eodem casu ad originẽ sicam reuenire debet nec dhu. Re-
i contracta per traditionẽ ipsig in Actore est transla-
ta. Proinde ex quo incompleta contracta stabimenta
rei inscripta statuere non pt eiusq; ad ualitatis
absq; esto mensura pactuniis contracta et pretiu ualen
rei conuentaneu ee &t Citamini ad audiendu et audien-
dum

Dū conseruatis circumstantijs ex quibꝫ ꝑtiū ad rend
endū summam ꝓfatā ex modo debiti ut ꝓmissū est
et ꝑ testes fassi sunt in scriptis ad iustū moderamen et
iustam equalitatem rei ac ꝑtiū reduci contractū
ac ipsam inscriptionē debiti ꝓfacti remedio Legis dis-
solui ex defectu iuris quod sibi ꝓetendit ac ipsam sum-
mam in scriptis minui et restringi iustum uerō aliud et
Legitimū ac ualori Rei congruū ꝓetendi habita rei cesse
et uigore Iuris transfusi non usurpatè statui et sententiā
ceſſū cum ad inscriptionē pro qua res et intentatū
et deductū ex inde et olim executionē eiꝫ fieri ac in-
scriptionē ipsam rescindi uersꝫ tam in annihilationē inscriptio-
nis eiusdem ꝗm in damnis ex ꝓsentibꝫ taxatis rationē
temere ad eandē inscriptionem existentis infestationis suc-
cubitis condemnari citaminī ꝓsentibꝫ.

Dej Sprawy fundamenta in Lege et radnibꝫ Juris
za zatrzone ſpiera icyꝫ Statut Mꝛ sub Pit: fora Dzie
rzuci. Inemptionibꝫ et uenditionibꝫ rerum qualitatiué
seruanda dni statut sub Pit: Bona Regalia ad Mon:
Dā dubia quod circa inscriptiones annꝫ ꝓsunt. De same
Zapisy zachowuie Ktorebꝫ iuste et Legitime uczyniо-
ne bytꝫ, iustū to rozumieiąc, uttantū dety quantū accipit
alia in ictū percipere minꝫ, dawzy maiꝫ. Pecunia
quippe e mensura contractuū więc ꝓ Sceptū Juris
to podaie nemini nē dere tym samym Lsionē amouēt oēm
nē qui indebitē damnū patiat et nequi alienā locuple:
tet iactura. Quod ius à Lege procedit Legitimū esse
semper decernendū. Dlatego cesia ze exIure cesso
do Nayten sci przy chodzic miasta Venditio nazwana ze
wnętrzney uenit datio rei re naszym prżeda za ile kto daie
tu miastu datku petro wziątku notum Genus emptionis
et uenditionis uenditor ni hil dat et totū recipit Emptor
nihil recipit et totū perdit, et amittit.
Dato et accepto surgit ois Obligo. Dotalitium reuoca-
re

re debet.

Equalitas nutrit iustitiã vbi nõ é equalitas, ibi nõ é equitas.

Summum Ius summa Iniuria.

Cum uni accedit alteri decedit Ppio é. Ppionis autem est esse vel integrad. Nihil datum nihil acceptũ.

Pacty fuit non contracty traditio rei et pretij non subsecuta nulla intermissio.

Pretiũ accommodũ eé dt Valori rei.

Pacta seruari iubẽt sed Ppionẽ contrariere iniquũ.

Nam aliena iactura locupletari eé iniquũ.

In contractibꝫ rei potiꝫ quam verba quid sentiatur spici dt.

Ex Bono et equo res eé metiẽnda.

Pretiũ rei consentaneũ eé dt.

Incerto spei nulla obligad.

Nemo ex casu fortuito obligaty cui consilio prouidere non potuit.

Vinbad Ppis in cumbit. pendebat ab euentu.

Pactũ quod copta non completa nullam uim habet.

Qualis contracty talis distracty.

Arendar qdij nie yj bienie made falcaty. Krolewszczyzny

Rupuiꝫ coruczyni zapis Lat atuza moment.

Ordinem temporis non recipit fructionẽ plurium temporis.

Ex Iure Matrimonij honeribꝫ subeundis fructus tributunty marito. Remportad eum suis uiuere mead.

Opponebat. Volenti nõ fit iniuria.

Spes enim fructus rei emty. Emty et euenty rerũ.

Ad Vadaiszij perfecty contracty cuig nad nihil deest facto cessione facta traditio.

Nemo restituit contra legẽ à quo ligatẽ.

Propter priuatam utilitatem Ius publicũ destruin dt.

Non resilienꝺ sed adimplendi Qua contracty fiunt Iustitiae Ppone abesse.

In

On respectiuis contractibg cessante respectu cessetreuocatam scriptio. In quacung; dispone prmiss esse considerandu tangm causa finale et qualitatem rei demonstrat.

Rei datione alterum sibi addendu obligauit.

Nung; satisfiet occupare uolenti.

Conditio est quidam futurg eventy in quem dispositum suspenditur.

Est ex negotio apposita unde ejusdg eventy pendet.

Huius eventy ex fortuna hnid uoluntate ⁊ ultrog; pendet

Accepit conditio de conditio nihil ponit in re conditione eadem resoluit. Quia ligatg e contractus.

Nihil actum credimg dum aliquid addendu ⁊ faciendu superest.

Conditio e dispositu quidd et ueluti sors fortunarum, tempus mouet.

Conditio in die certo ejg rei quod agitur denunciatio.

Eventy de nonnullo sed casu fit.

Conditio e suspensio dubij de futuro defectu ⁊ confirmad pendet.

Conditio uiementis dicta arbitrio et tempg.

Incerta mora ligatg. De uendi pretio currente.

Rem tanti ualore quanti uendi pt.

Alteri non licitu, quia res quilibet iusto uendi debet pretio.

Rem iuste uendi iuxta estimatione ⁊ tempore uigenten.

Qui paru distant non uidentur abee et habentur quasi absentibg, breuem usum maxim⁹ dispendio emit.

Non curanda scrupulosa iuris obseruad. Iudex ⁊ gesti: tatio quod iuris sunt amantia.

Ius ex equitate probabilig uincit rationibg illepotior e.

Summa est exacta iustitia exitiosa.

Si habere suu cuigs non licet tollit equitas oio.

Qualia principia talia quod sequuntur.

498 Omniũ rerũ initio et Consiliũ ꝑbè cõsiderandũ
Namq; alia hõc fuerint ttalesetiã decidi stimationes
sien.
Pretiũ cuiq; rei ꝑtempore è ꝑparatũ n̄ sunt perfecta.
Frustratio eueniq.
Bona nanq; ponitenota.
In omnibꝫ quidem maximè tñ in Iure Quæstus spectandus è.

64 # Inscriptio Religiosis facta an reuocari possit.

Pro.

Bona Dijs dicata, impunitenda, nec reuocabilia.
Quod Benigne contulit, et amica uoluntas eiq benefacto
affectu donauit ne in uersa reuocet Consilio.
Quum ani nos non decipi beneficio oportet.
Nemo restituit contra legem aq ligatq è
Quum non sit Iniuria.
Non resilendi sed adimplendi cãa fiunt Contractus.
Et Astq prudentis pio opq exercere.
Bona affectionis cã inscriptum uarians in Iure.

Contra.

Respectiuã Inscriptiones cessante respectu reuocantur ut in exemplo.
Regnicet quis commotq instanti periculo mortis metuendo et absentis periculi, ut conualuit, et uitã periculo cua sit Inscriptiones cãa mortis recognitas reuocare cassare

uitare et annihilare ꝓt. Cessante enim ꝓfatarū In:
scriptionū cāa cessare dt eiusdem effectꝰ. et quot Inscri:
ptiones eigmodi habentes speciem testamentarie ultime
uoluntatis, quā ambulatoria ad extremū uitæ spiritū
habet, ut legata testamento designata reuocari sicut;
Scriptiones ex eventu mortis pendentes possunt dici eue:
tu Mortis demū ꝓfici debebant, ac exinde effectis et
absolutis Inscriptionibꝰ censeri nequeunt.
Vita decedenti morti accedens in summa perturbatione saltet
languore deficientibꝰ ꝓ morbo sensibꝰ cāa motꝰ commotꝰ in,
stanti periculo eius et metu eius recognouit officiū; non
attenta qualitate affectionis male ab eodem recognoscen,
te suscepit.
Citandū ad dissoluendas remedio Iuris Inscriptiones pre:
uocatione earū, atꝗs cassatione ꝓꝗs restituendo Iure in scri:
ptō ut restituant Ius cāa mortis inscriptū.
Cāa Quæ é mentiū, qualis cāa talis uoluntas.
In respectiuis contractibꝰ cessante respectu censetꝰ re:
uocata inscriptiō tacita in é conditiō.
Infirmitas corporis non impedit Iudicium mentis.
Integritas mentis non sanitas corporis exigitꝰ.
Propter priuatā utilitatem Ius publicū destrui non dt.

65 Inscriptio Subcuratoria

Omnes inscriptiones ab inhabili factā legalitate Iu:
ris retinere nō possunt. Curatoria dicta interdictū Bonis qui
rerꝰ suarū fugere nō poterat disponere eorum negotiū.
Sanitatem animi posita in tranquillitate et constantia.
Hic ad cia dicitur mente deficit, nec consilium animi habuit
nec etiā ullū ordinatū, sed continuā mentis alienatio:
nem ꝛ intellectu carentem.

Non

Non appbauit Actū sibi ꝓficuū sed nocituū.
Dissipare Bona & Curiā ꝑdigalizātis
et ꝓbare reꝓbanda rest Actꝰ imprudentiā.
Sus super intendens constituit. Ne quis reꝓ suis
male utat.
Mīoribꝰ Pctores aduersoribꝰ curatores in conser:
uatione enim Bonorū ꝑseruat statꝰ Reip: et quibꝰ:
nihil satis & nihil turpe & inhoneſtatiꝰ accidit statuitas
ꝑtꝰ ꝗm donad.
Statut licitè ut ꝺdꝰ absit uia & ut in cāa sit qui con:
trahit cū minꝰ idoneo. Dum lapsū eius ꝓuidet Labieno ꝓ:
mittit ut sibi consulat. Iuste Bona ꝑ Bonis rem ꝓtin.
tū & quanto nemo alienā iactura locupletari debet. Legi:
timè secundū Legem in ꝓno districtu.
Constitutiā 1588 2a biegaiq; fraudi et ꝺlo cū Amicis
et curatoribꝰ. Statut Pct: Mīnorennes ꝑ lerumꝫ ea stas
contigit offendi ꝙ in hijs mīoritate.
Statut Pct: Patres plures licent sumptu digo
sine ullo respectu substantiā paterna effundunt. In:
digꝫ cos à Regimine à se ipsos decipiꝫ damnū eis ꝓcedit
ab imprudentiā.
Non perdere sed acquirere dicitur uelle unusquisq; ꝓsu:
mit.
Ch firmi consilio machinationibꝰ captiosa sunt ꝓpo:
sita.
Quo plus sub beneficio renunciauit tanto magis ꝓbꝫ
& Quia utraq; uice ꝓdit.
Quo magis ratificat quod malè gesſit eo magis ꝓdit.
Absentia amicorū non ꝓsumitur quin authoritas Cons.
ad Inscriptionis ꝓcessus ꝓbabiles.
Amicorū consensus non suffragatꝰ ex quo damnū sequit
cum quo quis contraxit ꝓsumit & seruisse conditionē qꝫ

Quis

Iuris complet. aa.

Augusta uerus logunt.

Ad scripta. Se iniuria Iuris facere n̄ pt, nec ex malo bono.

Dari gm Vlg Iuris se exhibuit ui artificiosa arctior é ẽm armata.

Quod ui compulsus gestū nulliter gestū.

Liberi debent ee acty quid.

Ad Scautio é captio.

Contractus.

Contracty sunt stricti Iuris, Contractui Lege dant pacta.

Contracty nō debet ee sine effectu, nec ullū verbū eius.

Pacta inualida per quos Iuris Libertatis instituti onerati per scripturā effectionē accipit contracty et obligat.

Contracty tot sunt quot res.

In quacunq; dispone prouenit ee considerandū tang mediū finalem, et quid qualitatem rei demonstrat. Contracty nominati qui habent proprium Nomen proprium et specialem, formā, ut ex quo data, propria actio. ut sunt e Mutuū Commodatio, Aliga &c.

Innominati nec ppriū nō nec specialē formā habent, nec propria ex his actio, sed ex scriptis verbis in factum similis ex dato ad repetendū quod datū é.

Rei datione alteri sibi ad dandū aliquam.

In contractu conditionali semper é spes conditionis quod spes etiā ad hēredes transit. Contracty quilibet ad transitonē ad hēredes.

Contractus, Le seruanda, quia ex bona fide quod gestū conuentumq; é inspicit.

Celebrāis

Celebrationis tempꝰ attendendū in absentiū tempore necessitatis alicuiꝰ unde iuuamen ipsiꝰ exitit.

In euentu ꝺeo Iure decidendū quod enim ab initio bene gestū ē non debet ex alio euentu retractari.

Contractꝰ ꝺū in sola nuda conuentione sunt antequa aliquid Detur ꝟ fiat.

Nuda pacta sunt non contractꝰ ꝺō ꝺū ꝺatione et facto incipit Contractꝰ sunt. Pactoꝝ forma ē in consensu.

Expressa ꝟ tacita inter psentes sermone, aut tractatu habita inter absentes per epistolā nunciū ꝟ ea ꝺe Vis ē pactū Tacitū quod expressi.

Pacta Nouissima derogant Prioribꝰ.

Possessio ē iniusta quam nullꝰ psecessit titulꝰ.

Possessionis debent ee iustꝫ ad exitū ꝺis facta traditione Dominiū acquirit iustꝫ et legitimꝰ titulo ca et initio acquisiuisse ꝺicitꝰ in possessione manssisse.

Possessione rea nemo inuitꝰ priuandꝰ.

Possessionē turbat ꝫ solū qui expellit Sed etiā qui ab ingressu ꝟ regressu arcet.

Curatoria Inscriptio.

Curatoꝝ Bona curat ad melig ee in administratione Bonoꝝ Inscriptoꝝ nē Bona dilapidentꝰ per ea personꝫ recognoscentes ꝫ sunt subrogatꝫ curatoriā potestati quia integrā mentis et completꝫ statis sunt sed Bona tantū ꝺ administrationi subiecta non captiuarunt Libertatem sui sed Bona in melig ee administranda commiserunt. Legem ꝺ quis tulit ferat. Sed ciana cura amouet suspitionē liberū renunciare Iuri suo cognita matura experto, uigilanti, integro.

Qui ꝺ uersatꝰ bonoꝝ cō ꝺicitꝰ sibi male ꝓuidere

Bonū

Bonu et utile recognoscentiu gudnt.

Interest nẽ quis re sua male utatr. Dignitas fami-
lid in conservatione Bonoꝝ.

Do Maturo experto uigilanti Insciꝑta curatoria.

Primo uel unitatis ꝓpter necessitatis st Contractꝰ
appellati uinculo Iuncti gd uincant sibi ꝓpto pacis cau-
tel.

Non resiliendi sed ampliendi cãd sunt.

Libertas personarũ et Bonoꝝ. Liberatis gñl.

Liberi unicuiꝰ rei sui arbitrij. Statut de Tutore
ponendi et ualeant constituere quos uelint de quibꝫ maior
confidentia apparuerit.

ABRENVNCIATIO

Quis aa induxit ad Abrenunciandũ ea reducere ad
ad restituendu, stetit Abrenunciatio ꝓpter suffragiu
oneriu nunc resumptis eorundem redintegrat Imper-
fectus Abrenunciationis Iuramentu perfectã Abrenun-
ciationẽ statuere nequit ad tempꝰ renunciatu non in per-
petuu.

Iuramentu nõ extendit ad ea super quꝫ non ẽ ꝓstitu.

Propter incapacitatẽ Abrenuncientis facta ẽ Locꝰ filijs
subintrandi uicem eiꝰ.

Iuramenti nõ necessarij nulla obligad nisi obs. obseruad.

Non ex Iuridica Necessitate impositu, uana Iura-
menta nõ obligant superexistente uita Antecessoris
nulla potest ẽ Actio Successoris.

Intromissio in Bona abrenunciata nõ acceptata.

Bona Abrenunciata dquiparant bonis in per lucrisre-
ceptis semꝑ st exemptibilia.

Iuramenta abrenunciationis in eo finem decernunt

ne quid eond creditor bg de Bonis celet ni hil recepisse dest nihil celauit ut hereditas abdicet, sed onera p tempore veient, super quod Juramento obare uelt.

Solutio eo quod debet solui obligat.

Cum tempore limitato de rebire Jus suu prout ad tempg habiant.

Non é extincta Jus suu sed tantisper suspensu donec exi: meret.

Consensus.

Consensu metiri oportet ex na à sui:

Cui erat facultatis obligasse eiusdem est facultatis exe: anisse.

Necessario et uoluntate nra facta uidet.

Soluto eo quod debet soluit obligat. Nemo inpg obligat.

Cum tempore limitato de rebire Jus suu sicut ad tempg abierat.

Non é extincta Jus suu sed tantisper suspensu donec exi: meret.

Bannitio.

Nemine excludit à p standarde et Officio Juris Na: turalis, Dum reddo quod debet et alienu restituo à satisfactio: ne p stada remouen non debet.

Contumacia Contumaci pnam infert.

Innocentia mulctari n pt.

Priuilegg n sunt de possessione actuali. Latiss pateret effectu gm caa.

MARGARETÆ REGINÆ MARGARETO REGINOSCENSES Sñ.

Scripsi ond

SCRIPTORES.

Alius de solennitate dum constat de Realitate
Famia plerubq laborat consilio eludere suas q̃ ueri
agit authoritas necessaria ut à sapientibq ꝓcedat tu-
ta. Actq̃ soluta fuit per mortẽ potestate Mariti sui
Iuris erat Lege q̃ tenebat. Liore suadet in rẽ non contra
rem suã egit.
Ad quod ex Iure nãs Obligabat, persoluit benefacientꝫ
benefecit, iustitiã e bonũ bono retribuere.
Quis capiet existimationes et fortunas tuebat.
Quem dedit qui fecit ea. In fiducia ac Tutela fuit eig.
Periculo, Laborę, operę faciendo gubernauit.
Amicitiã ꝓpinquitati, gradum necessitati ꝓtulit.
Libera unicuiq; rerũ suarũ disꝓd.
Iudicia d numis solide gubernat.
Consilij firmissimi Iudicis per drumnas exercitatissimi
usus rerũ et experientia prudẽs discreta.
Leges consulunt tantum ijs qui rebq suis superesse nõ ꝓsunt.
Officium unicuiq; ẽ pro officio cuiq; gradã.
Quod agit nẽ contra se quis id facit, quod ex officio facere
tenet.
Quibus grãs debemq à quibq beneficia accepimq.
Arctat Ius ad retribuendũ cuilibet rei suã moderatur
et arbitrer.
Officia et Acta in Testimonia veritatis ad fidem faci-
endam quod actum sit Inscriptionũ Legalitas ex perso-
na recognoscente dependet.
Ex qua quis persona lucrũ capit eig. fact ꝙ ꝓbare debet.
Non in verbis hꝫ Inscriptio consistit sed in re.
Vxor non ẽ mancipium uiri, Coniuges dicunt quia suntꝫ con-
iuncti.
Libera subiectio in Libertate nẽ in seruitute creata
Latere nẽ dependet et seruiunt et dominantꝫ ad inuicem.

Non.

Non erat societas animorū et corporū.
Ne peccandi libertatē cuiuis renunciare licuisset.
Libertas in eo potissimū consistit et retinendi et dimittendi ius sui ēe dominū.
Lex pupillis prospectū iuit, quia per statū rēi suæ superēe non valent communiter.
Feminis am castas consuetū est offendi.
Dehinc furiosis qui mente demouti sūt, nē mentē iam captiuā perdant.
Pūpillis nē præcipitent fragili consilio laborantes eodem auersos res suas huīc manu ducunt, nē labi eas contingat.
Prioribus datis Tutores alijs curatores his Maritis.
Remisso ex nouo uno emergenti literū priuati inter coniuges
Contractū ad recognitiones tabū Actis publicis perficiendas:
Item faciendas iuxti Legi publicæ derogare possunt.
Nunqm satisfiet occupare uolenti.
Vtilitā subueniendū grauantibus ut ex alienis incommodis sua computent commoda.
Lex certa ē æquitas incerta, æquitas infirmata à Iure seruandē ēt.
Executor non cognoscit in causa, sed munere eius in exequendo.
In sententijs ampliq non uenit, quod expressum ē.
Remporta secū si uis uiuere mecū.

CAVEAT PRÆSENS.

Non debent Iniuriā nasci unde Iura nascuntur.
Depellenda erat iniuria non inferenda uiolando famam alienā et dedecora impingendo.
Iniuriā sua sine detrimento alieni honoris uindicare potuit extensione ciuili ponere aliquem in crimen, et infamiā simulare publicā ad posteros transmittere.
Pœna nō immutat crimination sed tantū transformat

Principale.

Industria lacerandi honorios figuratis sermonibg uelut in cer-
tice uerbond iniuriari.
Artem damnatd Legibg odiosd. Artle fortilegd.
Ibgud padefit dgud quis confundit etiss ig nomen et fa-
ma Dedt hoc nmen statuit quia pudor pars é supplicij.
Ex effectu cognoscit affectg.
Inen pad refutatd ictus testimonio.
Frustra delator accusat, quem uita excusat.
Vita docet si ille nocet conferte nmen do uita.
Senatores honorabilid sunt membra Reipub.
Dignitas tuis non debuit tanta in dignitate affici.
Tangit et modestos animos indignitas.
Ned dg, nec uita nec excessg.
Forw. Qui in aa cognoscere pt Iudex competens est,
qui non pt incongrug Iudex uocatz ex supernatli rationear:
qui damni.
Et mixti fori aut noui emergentis.
Iudex debet habere Iurisdictionē talem qua Lem caa possidat.
Secundm Iurisdictionē sed Iurisdicent Iurisdictiones con-
fundendd sunt.
Aliond Iurisdictio ad certas Personas restricta.
Aliond ad certas Causas, sic Ecclesiastica caa cord Eccle-
siastico Iudice.
Fond Competens é, quod é Aprid ex Lege deputatd extra-
ordinaria quid nec frid, nec poend, nec Legi Ordinatd ha-
bent noui emergentis.
Quoruds Lis contestatanon é. Forum declinari pt test.
Iudicij tres ptes. 1 A citatione ad litis contestationē.
2 A litis contestatione ad sententia.
3 A sententia ad Executionem.

Actor Actio.

Qud

Qui scripto abiecit se demonstrare nō pt.
Ictore non probante Reum absoluit.
Iudicia suscipitionis attendit, non ueritatis, Qua facultate aspecta, eadem reijcit.
Ad abijciā quod probari non potest. Temerè Litem mouere non debent.
Iniusta et sine diuexandi causa. Quod ueri simile nō è, spem realitatis non habet.

Qui palam fiunt bonā fide fieri uidentur.
Statut titulo prescripto tantegm tres anni elabant.
Quia probari uel purgari facti propter admissi uetustate haberi non pt.
In iudicio deducat uerba Statuti. Deest probet deducere est docere hinc documenta. Prescripto probandi inducendi.
Per uersari è, abiecta non audere probare.
Qui probari nō possunt pro non existentibus habent.
Absurdū quod ciuium mentes asperant et respuunt.
Contra diuinum sensum et notitiā loqui.
Ad rē non impertinente proponere dicunt qui sine certa facti et Iuris seu actionis inuestigadne ad causā instituendā procliuiunt scienter prudenterq; impunè alienā facessere negotium.
Vexandi ipsius causa calumniatoris è mendacem diffamationem seminant.

Principale. Thesaurus est pecunia depos cuius non extat memoria, ut id suum non habeat. Fit eius qui inuenerit, quod alterius nō sit seu de pecunia quam quis innumerato ad casum repentinum repositam habet seu de mineralibus.
Thesaurum inuenire beneficium Dei Bonā fortunæ.
Res cuius fuerat, at qui in Dominio Suo non fuerat
Pro nullius sunt fiunt primo occupantis.
Quod tanto spatio desijt possideri desijt etiā esse in Dominio alicuius.
In Dominio Suo nō fuit nec In Dominio maioris Suo nec

nec in Dominio rerū quarū.

Iuramentum

Non é probatio sed probationis supplementū prīg aliquid probet v semiprobet. Contra publicā noticiā et uidentiā facti nō ita actio.

Improbabile é quod ab omnib⁹ reprobat fama publica testiū. Statut Pit: inuentarer. Si Inuentor nō inuenta negat iure. Hic non Inuentionis actio, et casg statuti dū magis cduiset burgari cedidit seminare eam inuenit et restituere monitg nolurit. circumstantiæ quales, circumstantiæ statuti prpendendæ, et quid é prpria Bursa tractat.

Constitutio 223 Literæ confirmationis arbitrū lond Henrici Regis ante ea Ablatond fol: 208 Z abij wątpliwości zadna skoro Grontow Szlacheckich nie było zdno zawdzięczyszłkimi przyszłkami ktorebyśmy kolwiek nasich Gruncie pozywaliśmy Kruszce w zielaskie y Kna sdne zostawac maią.

Ibidem taKże obiecuiemy. iż wy kładow nieprzyjmuiemy ani wyiodow zadnych zobcego Prawa.

Ex nihilo non sequitg aliquid.

Lacis inferendæ Iuris rationes postea non facti probationes, nisi per legem Iure stringi negabo, cur scrutinij periculum subire debeo quod é falax.

Ratio é Medicinalis convictio.

Contra rationē nullæ exceptiones contra testes multæ.

Finis probationis manifestatio.

Incertæ rei nulla obligatio nihil specificatg nec denumero, nec de qualitate, nec de quantitate. Peccatum peccantis est.

Alieno facto nemo grauari debet absurdū à surditate quasi rationem.

Crimen de Fabula.

Suspicioni deest argumentandi mirandæ nouitas scribentis

Silis Subtilitas quisquis criminabitur eas.

Nimia subtilitas uulnerat ueritatem.

Sagitta facile ingreditur difficile extrahitur.

Plurima silendo rectissime resultari, uti indigna responsa.

Nec dolus, nec culpa, nec excessus.

Si quid inueneris, et non reddideris rapuisti.

Aequitas est mitigatio legis scriptae, in aliqua circumstantia ut potè rerum, personarum ac temporum.

Et humanior et benignior Iuris interpretatio.

Ordinata iustitia temperata dulcedine misericordiae.

Aequitas effectus, ut seruetur qualitas rerum, quae sunt inter se dissimiles.

In rectis Iudicijs sal Regis consistit. Et maior querela quam iniuria, Regem ius adeo pertimuit. Et liberos celestes dignam cælo uitam ducunt.

Cui propter integritatem iniuria fides habita.

Astrologi. Gens sperantibus falla. Ostentibus infida. Rosij Ludzibogacy, Aleksieb ieziniz.

Iuramenti Delationem admittit moderationem taxationem rerum post Dominam Aduitalitialem receptarum.

Ius in ipsa iniuria quibrunt. Ius ex iniuria facere.

facere, Lex non potest, nec bonū ex malo. 51
Cui quam potenti maxima data gratia ebunde é.
Sententia definitiua, qua post reclam non expectat senten:
tiam.
Cui Iuramentū defert consentit moderationē damni.
In ueritate rei et in ueritate consciē prestitit Iuramentū.
Res tanti ualet quanti uenditor ex tempore pretiū furgat.
In dubio grauat ur in altero relenari debet
Post Iuramentū altera non fit cognitio, nisi ante Iuramen:
tū.
Quia Iuramenta litiū decisoria retractari nequeunt ad
faciendas lites Iuramentū é introductū.
Cui defert Iuramentum sibi prudicat censet sponte
et subijcere illig sententiā, et ita persona eig appro:
bare ut postea eam reprobare non possit.
Relata probata reuocari nequit. Pro una eademq; re Iura:
menta non sunt ampliēda. Statut Pit: factor et Conne:
xorū idem est iudicium.
Quod ad inaudiuendū abbreuiare, quoddā inter certas per:
sonas testamentū
Pistinctio Iuris a duita liti gratuiti et mutui Inscripti
et mutua Iuris et Bonorū Obligationem at gratuitè
apprehendit in decessu uita functi Licet apprehendere.
Pecora pecudes exceptis duntaxat bobus Labouratilibus
quā circa bona fixa ex usu Infernato relinquunt tum
exceptis stagnis et piscibus bonis immobilibus adhe:
rentibus et bonis rebusq; clauo affixis aliisq; in uniuer:
sum omnes res mobiles et mouentes extradat et iu:
ret. Quia res omnes quoquo modo uocitatas ad estimo:
rem post mortem N. iuste spectantes restituit, et
nihil ultra rerum circa se modo uocitatas retinuit,
neq; eundem in quopiā damnificauit.
Drugi Dekret 16 q. 1 Ita post Rogationē Iudicium
bene

bene perpenso Jure aduitalitiali. Quantu attinet
peccora pecudes, equired Apistena, et alia supellectilem Domesticam, quæ fundo adhærent præsumitur Bona, cui ipsum substantiæ sim N. apprehendisse respectu
ipsius Liberalitas pronunciatr. Quantu etiã spectat retenta debita à subditis agat Administratione iustitiã. Quantum attinet fumenta triturata, et non trituratione Bonorũ quæcunq; à tempore apprehensi Juniis in Bonis remanserunt cum datione telonum et dati.
onis in parata pecunia superstite uitæ et Bonis collectarum quæ censet eẽ Œconomiæ exigi proprio proue:
dat.
Exceptis fumentiis stualibq; omnibq; post sata
N. collectis in parte pro inseminatione anni sequentis in ptẽ pro alimento familiæ et solutione mercedis præsentibq; reseruatis.

SERVS

Virtute munens legens Magnitudinem meditatr
Lationis.
Improbis scelera etiã sine præmio grata sunt.
Dijs Religionem supplicibq; salutem Priuatis fidem
Dolosè facit qui contra bonam fidem facit.
Vis insidiosa aduersq; amicos impia uiolenta aduersq;
hostem uituperabilis. Bonas nõ reddere scelerẽ et contumelia afficere uirtutem Seruus heri sui professio.
Personam tabant personæ Domini sui quasi in Dominũ
ipsum insurgeret.
Ea Dux mentium qualis Ea talis uoluntas. Alle

Ille Princeps culpe à quo incepit malitia.
Constitutia ~~ꝛꝛꝛꝛ~~ ꝛꝛꝛꝛ ꝛꝛꝛꝛ ꝛꝛꝛꝛ considera Actiones uer-
ba, gestus, res, multitudo et pluralitas uulnerum facit iu-
dicium animi premeditati si certum quis uiderit ille scilz
de homicidio ceteri de uulnere tenent.
Capitalia crimina Capitali animaduersione exhibent.
Si plures plurib⁹ affecerint uulneribus, nec constat, à quo
lethale omnes tenent de occiso.
Qui male egit et argumentis innocentiæ facere recusat.
Iniuria facta uni ex sanguine uidet facta alteri etto-
ti familiæ.
Statutis defensione Bonorum et amicorum.
Ciuilia sunt ad quæ impetu, affectu, intentione,
ira, calore, impellimur.
Criminalia quæ animo deliberato modo insidioso &c.
In Urbe structæ insidiæ quis erit locus tutus? quod tem-
pus metu uacuus? quid foris? sin ciuitate uis meditata ar-
mati coacti.
Vis publica bonum facis uio latius incaute opprimere.
Dolore atq; iniurijs amicorum commoueri probabilius qa.
Circò amicitiæ et commune communi stare, operam, studi-
um, laborem, interponere.
Offensio realis leuior est, quæ personalis.
Libertate donari negatur, qui Legibus tenetur.
Libertas bonis suffragatur non malis.
Statut Priuilegia cessant, per quæ sed eluguens
excipit à iudicio acadæet impunitatis.
Statutillo tamen homine excepto ff. Pemplia à tuc nodo ff.
~~ꝛꝛꝛꝛ~~ excepto adulta tum ætatem uirginium et carceres
aperiendo inuenta ad ministeriu iustitiæ.
Superarat Putatem iniuriæ Vitæ famæ Captiis consulant.

Dom

Domus n debet esse receptaculu Latronu fedho:
nestatis.
Contuma⁊ conuicto habet⁊ suo se calculo et iudicio damnat.
Iniustus in Patrem e impiꝰ ꝓ lis si accusat Proge:
nitorem sicu ꝓpter indignitatem repudeat⁊, nec debido reid:
Laudꝫ necessitudinis pietatis authoritate Iudicid com:
baret⁊.

Domestica Leges

Animo fideli in Dominu errant serui eig.
Vng me serug ne sit oū expdiant. Pedegn ubiera wziu:
siu dbiraig.
Necessitate magis gm uoluntate seruid.
Nobilis serug amare uilis timere dicid.
Seruiendo regnant. Non placent Domini qui manibus
seruos alloguntꝰ. Ama quem pascis.
Seruos quantu Ius seruos hnes tamen esse.
Quid est Iustig seruis miseri an Interfectoris.
Armono geng occidendi animo indicat incautu eppressor.
Vir insidiosa aduersꝰ amicos imprba aduersꝰ hostem ui:
tuperabilis Serug e Domini Possessio et Possessionis:
re et suo coercet⁊ serug a seruando.
Fortuna imposuit hoc nomina seruos inppe amicos in
fidessani.
Serui sunt filiꝰ Latribꝰ Vxores et Pantis.
Opia seruis debentꝰ.
Opg, cibus, procuid ⁊ poena.
Domestici appellati familiares de familia seruus uir hu:
milis.

Seruire

Seruire idem est quod prodesse nam seruire debet cura 545
diligenti insolentia seruorum.
Seruitus priuatio libertatis seruus e in dominio alieno
quasi serui tot hostes.
Opera et obsequium tenet. Malitijs non esse
indulgendum.
Otia in perniciem domorum conspirabunt.
Nulla maior negligentia, quam seruilis ingenij.
Quos natura in officio retinere non potest e magnitudine
pene a maleficio summouerent.
Cui pecunia aut fortuna seruit liber nemo seruicijs suis in-
seruit.
Nemo deseret dominum suum. Scient nunquam latendi locum
esse. Sed diuinæ solæ duratæ firmitate fidei.
Famulorum turba domestica hostium, sunt ut uermes, quina-
tura uitio nocent, hi animis.
Quot seruorum tot inimicorum turbæ quot aures aliquis ocu-
los domorum habet.
Quot seruis cum genus tot hostibus de fidendum. Nihil diuinæ ho-
ste domestico uenerare et pascere hostes suos.
Nouatæ in singulis quæ peccauit in omnibus. Seruum esse
in dominio alieno emptum pretio seruitutis.
Seruire e seruitutis opera et ministerium præstare.

Seruitus et Libertatem.

Seruus tanto magis peccat, quanto domini sui obseruantior
et diligentior fuerit.
Seruus dicit personam in duty capax reddita adoptio.
Seruus non a seruiendo sed a seruando quod a domino
accontia genus fatum totalitatis anno.
Audit me seruus maiores, spiritus in domino habens.
W. Seruus apud Nobiles sunt seruiles, apud Plebeios sodales
apud

apud Monachos imperiales.

Inutilis seruꝰ Dominꝰ durꝰ uocat inutilem seruꝰ ejcite
et in tenebras projicite.

Plandig si tractauerit Sentiꝰ postea contumacia seruꝰ
meꝰ uocaui, et non respondit mihi.

Peremptoria reꝰ ingratitudo hostis grad inimica salutis.

W. Dominꝰ non tenetꝰ ex delicto seruꝰ, nisi quando deliquit,
in ministerio in quo Dominꝰ utitꝰ opera eig & damnum
datꝰ, qui iubet dare eiuꝰ uerꝰ nulla culpa é, cui parere
necesse sit. Qui beneficiuꝰ accipit libertate uendit.
Datꝰ beneficiuꝰ propter officia, qd quis nult exhibere dꝫ
beneficiuꝰ amittere.

Nihil pudendu hoc genꝰ ministerij, sed liberale et sociale,
nec rara é in eo uicissitudo, ita ut eꝺ quis habeat in minis-
terio, cuig parentibꝰ ipse seruiret honestaꝫ habetꝫ hdc
Juuentuti Egregijs educandis ad, Egualitate quandam
in Egualibꝰ fortunis continens hinc quid ut multos ex humi-
li loco actenui fortuna non modo ad mediocres uerumetiam
ad summos nonnunqꝫ honores aptissimaꝰ facultates et
opes ipsoꝺ uirtus heroicaꝫ beneficia quehant.

Seruꝰ é qui de Jure gentiu & ciuili dominio alieno
subjicitꝫ dictꝰ estꝫ à seruando quod captiui ab hostibꝰ ser-
ui capientium uendi iussi sunt, non occidi seruari enim hez
nignitatis é occidi crudelitatis.

W. Statut Lithuan Cap: 8 Art: 8 et Cap: 3tio et Art: 15 et
Capite 4. et Art: 4tio Cap: 22 et Art: 2mo non ete Art: 15
Jd Sentenꝫ pro Complicibꝰ serui. Pœna stugę nie powi-
nien więcey odpowiadać ieno iakoteżo ssłyto sżynowi więcey
zecownikowego za złoczyńcę Statut old: Sponsio fidei old:
Statio fol: 234 Item dun et Pit: belud fol: 348 Spon-
sione fidei et Pit: Citatio fol: 7amo Decernimus etiu
et

Constitutio o niedawaniu gleytu sługom przeciwko Panu. Constitutio o Imaniu Szlachcica zyzn. szego ego sługę. Cui dimittit defensionem uidet permittere offensionem.

Pro qualitate criminis et Persona saluus conductus dari debet do tego przyczyn słuszn. ych y prawn. ych. In publicis criminibus nie daig gleytu ani za sługi ex merito ia: Ko. Constitutia de Licentiosis.

Parricidio quatt dum Cliens Patronum seruus Dominum aggreditur, nè eo subsidio adflagitia utatur Statut Pit: Selug conductu. Ex mutuo colloquio famulis contra Dominor in damnu cond.

Lege audacia imparet. Delictum consilio perfectum. Nomina sunt indita ut unus ab altero dignosci facile possit.

Cum autem qui nomen suum mutat de Se in fraudem alterius supponendo se pro alia persona. et non falsum committit quod crimen non modo in uerbis scripto et abusu, sed etiam in persona committitur. Vna accusat nomen sed persona errat in Nomine non in Persona etiam consentiet silentium falsum committit.

Occultauit delictum non impedeuit non detexit.

Occultus societatis arguitur, qui futuris facinoris obuiam non iuit.

Dolus malus adhibitus ueritas immutata nocumentum alterius curatio. Reatus facit infamem non infamia.

Citet sententia grauatus compareat receptum Iustitiae implementi.

In ipsa fide fidem non seruari.

Violat

VIOLATIO SEVERI TEXTVS.

Iudiciorum.

Animus et propositum distinguere maleficium.

Crimen est quod dolo malo prava intentione committit.

Causa Dux mentium qualis cà talis voluntas. Delictum casu impetu accipit. Iniuria maleficium quasi malefactum.

Provocatio, qui provocat ex voluntate facit, qui provocatur ex necessitate.

Quod fit in consulto calore, dolo caret.

Delictum tribuit malitiæ, culpa imprudentiæ, non providit.

Difficilis é iustum continere dolorem quàd miracula facere.

Principium et initium non attendit in delictis finis.

Summa ei adscribit, à quo extitit malo dolo Principium.

Verba peccatum sunt Linguæ. Necessitate non voluntate peccavit.

Nobilitate magis animi quàm pravitate. Affectu locutus non intellectu seductus passione, non ratione in nullo peccavit.

Circumstantiæ perducunt ad cognitionem veritatis quo (ex vi) actio qua re perficiendi. Cur hoc modo, cur in quo negotio. Iudicium vertit in furem, et liberè Iudicem aliud adversum, ità iustitia exhibeatur, ut alijs iniusta non fiat.

Primæ gaudet qui tatus è quatitas.

Rigorosus Iudex qui nimis Legitimè iudicat illegitimè

mè occidit.

Poena maior de licto graciora remedia Orbis.

Iuris dictio non in Domino Magistratg sed in Dominos Legis scribere et prescribere.

Institutio 1503 Titulo Ordinationou ond Sudicionů ieslibij kto przijechał na sądy z brodzie manu armatâ ma zabit zgwałcił, garło przeciął, ieśli rani ma siedzieć cierc Lata, za rany to grzywien przepadg debet baniri, in gratia Regis in poena colli 1598 umyślnie a wskazało się mani: festè to iuxta qualitatem facti.

1603 Ktoby sądowa authoritatem chamował, zabił, cu armis seditione referentibg Statut.

Honestis & salutis mendaciu Carabilia testimonia Iuramentis, Ludg, testimoniu, Locg.

Iuadet quod non dolo, nec à perturbanda Ordinaria authoritatem.

Priuilegia materia sądzij. Nec dolus, nec culpa, nec excessus.

Nominata delicta, ut trinuasio homicidiu raptgs.

Innominata ut uerberare Domu ingredi &c.

Ordinaria quod à Lege certam et determinanda habent poenam.

Extraordinaria, quod non habent, sed arbitrio Sudicis re: Lingquunt iuxta delicti uariationes.

Delictum casu commissu pro iniuria accipitg delictu, iniuria priuata minenguo turbatg Statg Reipub.

Delicti qualitas colligitg, ex circumstantijs Personae armoru, Loci, Temporis, modi, Euentus.

Ubi non primine nulla poena, quod facile fieri non possunt, ea Leges persumere non solent.

1658 Institutio zwyklí Causas confundere subsequentes ac abijtam pozwali gdzie ex sua origine natura ex subscripto Legis sprawa nalezy. Plenissotens

illud

illud dum potest, quod sibi committit non potest
esse maioris authoritatis, quod eij Principalis statut
de Procuratore ministenid eij in agendo & defendendo &c
potuit agnoscere Fond quia personale é, renunciari be
neficio Iuris. Hinc et Inscriptionibz non prig Fond sta
tuit, nisi prig recognoscens, personaliter abrenunciet
districtui, et Iurisdictioni sue.

Constitutio 1638 De Iuocatione vbidé & De Retach Prijbu
nalskich. Nec culpe res nocepand. et liondquippe iuris
dictio adcertas personas e restricta, aliond adcertas cau
sas.

SUSPENSA.

OPortet vbi debet causa non subsequi, quia ex
illa informari debet, in reliquo Iudex. In Ciuilibz ung
accusatj suspensa ewd Complicibz ad conuincendum
Principalem. In Criminalibz quilibet fortj sue subij
cit.

Constitutio 1668 Leo Pomocnikach asz sig ich wiele
pod prztextem prziszłego wkrijwa. Gdij sig wkaze umij
sIna Complicitas tedij post Conuictionē takma lgde ka
ranij takoj Principat.

Dilatio ob finem petit, ut executio differatj.

Qui Priuilegio Legis uti non uult eum potest et debet
non poterit cui uolet. Qui tacet quando Logui tenetj et
interrogatj, pro confitente habetj. Contumax & Conuic
cto habetj pontefex deferens.

Exhortatio est in faciem Conuictio.

Vita docet, si culpat gnocet. Vita conuicit, si pro-
bationes n tenent.

Simplex

Simplex ratio Veritatis et ueritas in paucis consistit
Leges ꝯ Delicta respiciunt non delinquentes merita
causarū non personas nec uerba attendunt sed rem ipsā.
Difficile e tacere cū doleas etiāsi dolor respondere non
cogeret ipsa tamen causa abillo effligita fuet. La-
pidis e non sentire.
Facilius crimen admittit, q̄ uda excusan.
Causā quid Apposita specie non probabiles.
Dum crimen diluere nequerent, in aliud referunt.
Quis arte fiunt arte inuestigari debent per probatio-
nes possibiles Verisimiles probabiles probabiles ne-
cessario concludentes per indicia et signa latentis
Veritatis. Nullum crimen cum ratione si rad adesset nul-
lum crimen esset. Impulsiua cāa dicit secrabile fu-
it illefecerue, Exactor domestice disciplinæ Iracun-
gales acerbissimæ exulceratq animū ultionē spirat. Qui
quis odit pēnse expetit. Delictū consilio. Rei consi-
lio perfecta. Acutq homicida famosissimus Permit-
tentis e non prohibentis. Vae significat affectq di-
lentibq uerbis dentibq Lachrymis accusat, Verba Cordis
Faces speculum mentis effectu cognoscit affectq co-
gnato sanguine soluerunt manq Duram habet manū
sed mentem Cruentā. Et anto cū dementis non sunt confe-
rendæ. Alig nominis Confectq factū ad quē spectat
gestū Leges neminem mouerunt. Is cuiq aut honitate de-
linquit factū ipse operari dicit. Non auferes iustitiam
pauperis à potente.
Si mandantes Conspirantes non punirent, pauci essent
in domibq suis tuti, Acommunis omnibq. Actq, scitu,
Voluntate, mandato, iussu, consensu, Cruciuentia, manus
errant tuas. Tibi n̄ solum dete, sed illorū factis rationē
esse

esse reddenda. Et ante factu. et in facto et post
facta.
Innotauit fouit Lite curauit excludendo.
Cui us est probet ex uoluntate aut qui crimen consilio per-
fectum. Opera, testimonia, uoluntate et per im-
punitatis maxima peccandi illecebra.
Ratio solida conuictio. Nam et statut rationabi-
liter conuictum. Probatio unumquod cuiusque facit ad-
uersario, talem presumi qualem demonstrant uer-
ba. Innocens qui non nocuit.
Quod uitet ei nocuisti et id causa sanguinis ipsi quis no-
cere. Item separatione distrahere.
Legis interpretande, non ad punitate malefactoris
sed ad uindicta malefactoru.
In Mandato iniusto non esse eo opera Et ad in malis ue-
scire fidem Seruoi circa Dominu &c.
Vulnerans non occidens, non spolians omne malu, ex
animo malo. In contentione non in inuasione.
Abonamente bonis proficiscunt actiones Statut
de Inuasione de Seruis et Mt. Iuictor.
Non relatione criminis sed innocentia purgari debent
crimina.
Quot uulnera tot mortes. Ab oculis operantis animo dignoscit
Amici labia hostes amicos. Qualis facti animum de-
linquentis indicat. Quid uerba audiam cum facta uideam!
Culpa claudit oculos poena aperit. Multa uerba nauli
La ratio peccatum peccantis est. Non uerba uentum
in Iudicio sed res. Verba Clamant non rationes. Cui
pateret suos authores. Res dare probi prouerbis
uerba solemus.
Persona spectare non debet Iudex sed causam.

Non

Non probato principali delinquente non potest 523
aliquis teneri de auxilio. Merita decernant sabb.
Argumenta sunt anthidota contra venena testimonii.
Dies inuindicationē et status dspond. Sanguine Reg ui-
ram de manibg uestris. Testes saturati saginati ad
innocentid mind producti.
Non testimonii sed testid authoritas dstinct.

Wladislai Stata-
tkowa.

Conscius festinat excusari, quia timet uinci, dum
se excusat accusat homicidas excusando.

De possessorio id currit, ut qui prior sit tempore po-
tior sit Iure.
Verum in Reatu qui innocentior in eā potior non à tem-
pore, sed ab innocentia immunitas petitur. Nocentis e
præcurrere ut aliquid uideat agere cū nihil agit.
Veritas temporis e filia. Crimina tempore patent. Pem-
pore Latent. Momenta rerum ponderanda. Accom-
modauit se tempori occasioni, necessitati uerbo satis
dignota, ne fatua res nullo modo appellari pt.

Ivstiniani
Constitutiones.

Anno Ludziach swawolnych, Dnij Kmi
2 Diuic

524 zbiérac, horą quispodnośc, złodźy czyńc, którzy bydź gwałtu Krzywdy czynił. Quę latrid et perpetuo Damnab.

1623 O Ludziach swawolnych reassumit Constytucyą

1627 z Dokładem ile się ściąga przeciwko tym którzy z Kupami zebranemi wdarna nasze Duchowne yj świeckie wiedzali, a w nich gwałty czynili.

1624 O Ludziach niepłacących, na tych co gwałtu yjmorduy czynią, Szlachtę do rzkoły angarują. Pamzebabstynencyą na swawolniki, którzy tupią po drogach czynią. Nec ratione Legis nec ratione temporis Quidam deriuari possit in eum.

1624 Że mimo wolą naszę wazyło się fil a ludzi z chorągwiami za granicę wychodzą c uciązenia poddanym, czynić, ipso facto infamis. Gdyby kto za wolą Krolewską wyjechał wolny ma bydź na tych się Constytucya ściąga ta którzy Anno 1628 wyszli y natupiwszy wracali się, ale którzy 1628 za wolą Krolewską subdiscipliną byli z temi mysarami.

1623 Pakze dokłada bez pozwolenia naszego zaczym co z pozwolenia chodzili ostrosci prawney nie podlegaią

1626 O Pit: Przywrocenie do czci Ludzi swawolnych iuz relaxati, iuz go więcey Constytucya nie stanowiła, bo idąc z woli Krolewskiey były ordynarią mieli nie żaden prawdziwy iakż.

1629 1633 1634 1635 Wszytkie o Kupach Slawolnych nie o tych co z woli Krolewską.

Post Annum 1625 więcey nie bosczy Kniestuzyły tu pięcnascie lat zabity, gdzie ipso tempore crimen abolitum desyły ée nocens non conuictq uita regulata, et ad officia boni Viri reuocata. Statut Pit: Inscriptio Si facti uetus tatis probatio haberi non potest et Crimen alia abracaią się in Curia

Lia nefas nocere v mali fratri putav.
Licet Lisouiang uir tamen tug erat. Ide coniugali
conunctus
Nemini priuatim Licet occidere v nocentem. Olim erat
Medicina nec uerend. Sur datum effet scelen.
Lex hac fuit temporis Non hominis ad defensionem.
Nulla Lex imperat Crimen sacra res homa
Exercitiu effet crudelitatis.
Homini homine n prodige utendu. Cum tempore id
Lex abijt.

Vnio Violat

Auersione Abstractione, Augmentatione Sur. di:
minutione alieni. Equalitas inequalitas. Vnio diuinita
Societas discordia. Dobra Koronne Prawu Koronnemu pod:
Legle lubo ie Kto sprzedawszy wynie sie sie zanie do Litwy
chor seguunt personą, przecis non amittunt originem re:
nis sui, qui succedunt in locum Bonom Vendito nd affec:
bant, bona Iure publico, ze nie miały byd z oddalone od swych
ze iedno cod amicis resignowane nie mogły tez byd inaczey iedno ia ko
ich Originale Sus nie sie z nimi postępuno.
W unieiy Xięstwa Litewskiego ie st ten Prawa Sont extra statuta
y ustawy wziętkie iz sa spolnemu ziednoczeniu przeciwne zno:
simy, alebyy Wolno było Polakowi y Litwinowi w Polszcze
Każdym stusznijsze obiczaiem dostawac imiona y dzierzec ie
wedle Prawa w ktorym Lezy ono imienie segui tez ze donat ie od
Zony otrzymane iz z spolnemu ziednoczeniu przeciwne trzy:
mane byd nie maly y wolno Dobra nabyd w Polszcze, ale ~~wynosic~~
~~Le~~ dobra po Zonie, nie wolno y ani w insze Prawo rich przenie:
siac, gdyz otrzymane byd maiq wedle Prawa w ktorym Lezy
ono imienie.

Eadem

Exspare é Remp: bona erant perfectitià, ad iniu-
ria sanguinis alienata sine amicis non é uoluntas, ubi
est negandi libertas. Inoperanti marito nil negari pt. In-
equalitas soluit Inscriptiones.
Vbi errorant effectg menti Asugé nihil proficiunt con-
silia, nihil prodcpta, sed fertg equis auriga, nec audit curru
habenas.
Qui magnarum rerum consilia suscipiunt cogitare debere redu-
cto non quod aggrediuntur Reipub: utile No gratis Gentibus
gloriosum et promptis effectu, v certe non arduum sit, nec ocu-
lis foret grata, nec moribg commoda superciliosa.

Necessitatem in uirtutem uertit.

Diuortium Matrimonij distractio Diuersitate Mentis.

Indiuersa eunt, conditione tua non utor. Res tua tibi habe.
DE Morare, ut te mala ominata compede absoluant.
Delictionis Matrimonij DE Quid patefaciet. Consensg.
Verbis nominatim expressg. Cum duorum uoluntates in
unum concurrunt utrosq approbante et scientes consen-
tg Liber non é, qui alieno pendet ab arbitrio

Libertas in uotis Matrimonialibg requirit.

Expensis rationibg conueniant ad statuendum id quod rectum
est. Fides é proprie dictum et conuentum t
constantia et Veritas. Quod fiat quod dictum é. Violator
fidei sine libertate uoluntas non meretr nomen uoluntatis.
Cui é arbitrij non de necessitate sed de honestate mater
non habet Liberos in potestate. Promittit fides illaesa post:
qm à fide recessit.

Collusio.

Est latens et fraudulenta conuentio per quam alter
in iudicio superari supermittit. Allusio é fraudulen-
ta

QVARICATIO.

Cum quis cū aduersario ludit aliente sūd pro-
prias eiūs dissimulando probationes, falsas uerò ad-
uersarij admittit excusationes. Industriā sūam ad graue
alterius perniciem conuertit. Fallacia facere inducere mdi.
Ani. Singulum genus fraudis et noua insidiandi ratione ini-
re singulari fraude aliquem euertere.

Nullum tam illiberale facinus quam cui quis idem nisi se-
actus in perniciem et fraudem illicere. Humanitatis ofa iu-
ra uiolat Officiorū Religionē contaminat, qui in hac cur-
sus uitæ ratione industriā suā ad dolū conuertit, magno
animo ēe oportet, nē alio animi motu quam quo ratio digni-
tatis tuæ ducat declinet.

Audacitē meritate infligere alicui uitæ nominiue fa-
famam.

Cum nota nominis alicui delusum dedecori exposuerunt contem-
ptui ignominiaq; infamantes ac probrosi stili trahentes affe-
cerunt. In multa damna induxerunt. Pœnas ex tam illicito fa-
cto iuxta qualitatem eius demeruerunt.

Excogitatione quarundā apparentiarum aliud intendentes a-
liud prætendentes. Sponsionem abstinentiæ datæ degressus
et morem patriū uiolastis.

Iniuriā in honore illatā despectū contemptū contumeliam in-
flegai.

Simplicitatem suam deceptā et contemptu habitam.

Fractæ fidei carnifices proditores stringit, non contrahentes
sui distractus fundicas rationes apponentes. Verbis fuit
Nobile fidē data strictū. Cui etiam desuper da-
tis et acceptis ratificatū.

Vis

VIS IMPVLSIVA, ABLATIVA & PVLSIVA, TVRBATIVA, VEXATIVA.

Citatio. Inter causas recentis criminis citandg Vid. Latg eñdâ citatione ad Tribunalea ferie.

Qui te inhærendo Legibg publicis publicâ securitatem statui prouidentibg et uiolentiâ ac insolentiâ omnẽ inhibentibg citatg eo. Quia tu eandem Leges et publicâ securitatem uiolando odio Religionis catholicæ congregationis auxiliatoribg impressionem istoñis et cultg Diuini eundemq; Rectorem Parochiæ et hæreditatis et residentiæ tuæ aduersis temporibg prouectibg deducet uariis uiolentijs tumultibg, et insolentijs in cultibg ejs uiolentijs ita expressisti, ut periculo uitæ eadem parochiâ sit coactg decedere atq; ad eandem tuto accedere discrimine, à te ejs intentato inhuiusmodi prohibet. Cumq; ad ster à te exactg emento stipendio cogat aliunde sustentare uitam suam et nihilominꝰ per Vicariũ uices suas obeunte eidem Eccleꝭ debito officij sui prospicere. Tu Vicariũ quoq; ejs ig infestare desinis decimas per uim usurpas et ꝭ te tollis obuentionibg ritis Eccleꝭ de paruerat Oeconomiæ Parochiæ exagitas ipsosq; expellendo possessione deturbando continuis infestationibg et omnimodis angarijs uexando quod eũ dẽ sunt in adiacentijs Parochiæ tollendo Prosequeris. Studiũ inid intendens sum ut Ecclesia Parochiæ

Jo dictâ de stitutâ omni Prouisionis subsidio pe-
nitꝰ desolet ac deinceps uiduata Pastore suo in ecclē
tu Dñi ind Promanaret prout et ad presens dinoscitur
uim et potentiam qua in eundem Panchū et Ecclēā
ibidem sitam dominantis nec cultꝰ Diuinꝰ ritè peragi, nec
Sacramenta sacrā debitè administrari possunt Populusq;
minacibꝰ tuis interdictis, à frequentatione eiusdem ar-
cet Ecclesiâ. Cumq; ortò à Legibꝰ remedium tranquillitatis
petì debeat, tu uerò in diuturna licentiâ et iniuria
tanquam in Sure aliquo uinculꝰ eiusdem et ꝯtionis inuio-
lator et securitatis uiolator esse non desinis. Proinde
ad uidendū et audiendū poenas contra Violatores pacis
publicæ sancitas pro qualitate facti super te extendi
uiolentias et insolentias tuas cohiberi tranquillitatem
et securitatem omnē prospici, annuſa ab Ecclesiâ resti-
tuꝰ indemnem et illā sum in possessione et usu præcaue-
ri, atq; ad ferendū id totū, quod interest exea causâ fieri,
statui et decerni sitanis præsentibꝰ sic ad omissa iudi-
cialiter attentatum, et responsum.

O Pen Lozew fundowany iest na Constytucyi 1632 o Pt.
zatrzymaniu pokoiu pospolitego w ktorey constytucyi ta-
ki iest Contextus. Iż pod pretextem Religyi Catholickiey
od swawolnych ludzi rozne tumulty y violencye się dzie-
ią zaczym Pokoy pospolity się targa y niektu zdy inno-
centia rożny chcąc publicam securitatem et pacem zacho-
wacy swawolą taką zachamowac przeciwko tym kto-
rzy by tumultami y zuchwalstwem publicam securita-
tem violare wazyli dy Fundusz Bynaley interca-
sas recenti criminis naznaczamy, y aby pacis con-
traviolatores pacis publicæ sancitis Karani byli
osą constytucyą reasumowaną pod kaptur w Confede-
racyi

ratyi Generalney gdzie maią sprawy swe lat ad securitatem dissidentium albo ządane byty ex speciali Regestro recentium crimina do tąd zadzą dissidentow nie pozwalaią bo im dzi nopotkay nasiąa. inquietowani pozwac musieli wprzod sami dissidentom ta constitutia zda się służyć, Ale cobi to bylo za prawo zeby iednym służyło drugim nie. Inea aequalitate ktorą się pysznią byta by wielka inaequalitas. Lex szczęśliwy condity byli dissidentes nie zeli catholicy. Lex omnibus ma byd communis aequalis Liter omnes ligare debet, z takiego Processu sądzono w Trybunale Lubelskim o Plebanią. Per nos tractata iam sunt approbata. Nouo nomine gesta, a nobis approbari debent. Qui contrahit et detrahat decipere male uidetur. Vbi iniustitia non est ibi nec ius, quod a Iustitia dicitur. Iniustitia aut excessu aut indefectu. Iudicia debent esse plena aequitatis et paterna pietatis. Condemnatio pro nam contumacia continet non crimini nemo ex Contumacia Reg. Lapsio dum quid uni iniuste decedit alteri accedit. Processus dicitur quia procedere debet ex Iure et aequitate. Officio suo nemini nocere debet. Officium quod quisq; efficere debet pro sua conditione personae.

Restauratio Causae Appellationum.

Ratio non sufficienter reddita iterum reddit. Quod non intelligit omni ex parte non potest uidere approbare. Lex permittit, non deducta deducere, non probata probare. Sententia finem imposuit instantiae. Sed non causae sententia finem debet iam Causae cognitione et

et seruatis processy solennitatibus publice interest neue-
ritas occultet et Veritati semper cedat. Cognoscy angu-
standa probatio ne ueritas occultet. Aequitatis e conuent-
ens Ius propter Equitatem auxilium porrigi dum Ius
sus in damnosa deus in Lucro existit. Delictum unius non debet
redundare in detrimentum ac preiudicium alterius. Consen-
tirent Iura peccatis, et Lex statueret delictis circum-
scribere licitum foret cessetq; Lex alumna iniquitatis. Sci-
entia nocendi foret Lucrosa et re et realitate carent.
Res dubiae subiecta inhibitio Ligat atq; obstrin-
git Ne uti quam &. qui male narrat male Imperat. Quo
firmiora grauiora indicia et circumstantia eo magis probanda esse
debent Veritas. Quod ueritas deducipotest eo ipsi se ma-
nifestando nihil precludi debet. Omnis probatio uincit
tur si aspectus in contrarium testatur. Quod oculis uidet ne-
mo fideliter negat. Quod patet ostendi non debet monstrare ne-
cesse. Quod scimus Loquimur. Quod uidimus testamur. Ita
irrealia non concurrent ut suspecta scriptura in iudicio fidem
habeat et exemplum regulariter non probat nisi producat
originale fieri nam ijs potest, ut ni ria fideliter describant.
Absurdum incertis uel Legibus certa, cum minime fallax
esse debeat in quo aliud probatur. Ius non est quod iustum
non est. Per notorietatem Legum finis iustitia. Acta fa-
ciunt notorium in uinabilibus Iudicijs ostendit ne facti
peruersitas transeat in exemplum. Honesta et Legi-
tima esse debent quod flagitiosa et turpia solent iudicari. Mani-
festa non egent probatione. Quanto plus est cautela in
Actu tanto plus fraudis. Fraus committitur per adiectio-
nem uel alterationem unius Literae. Rebus non uerbis Leges
sunt impositae. Sententia momentis rationum librata
menta ad attendenda, cum Equitati et rectae rationi

sit

Sit contrariũ ex dolo lucrum capere, alienaq; iactura locupletari. Euidentia facti nulla certior probad. Nam cũ omnis probatio inuenta sit ad emendã fidem vtcunq; dicti constet ueritas eius rei de qua controuertit, non potest certiꝰ constare, quam res ipsa oculos subuersat. Vbi enim rerum testimonia adsunt non ẽ opus argumentis, euidens quod negari nequit. Euidentia rei uincit omne probationis genus.

Confrontatio.

Lagis rerum urget aperit etiam plurimũ mentem in sis Iudicijs. Et ea Iudicij communia sunt eaq; exhiberi debent Iudici. Asseuerato et uilibet pertinenti ad ea interesse. Cum tota cuiusq; causæ uis et essentia in probatione nisi consistat ipsarumq; rerum gestarũ ueritas in iudicio parum proficiat, nisi probetur et sic de re non ius sed probari deficiat. Et ea Iudicialia ad probationẽ non uero ad essentiã, rei exigunt expedit bono publico nocentiũ delicta apparere. Qui causã damni dedit, damnũ dedisse uidetur, ueritas et in ea re ueritatis immutata. Depranatio ueritatis commissa Iustis Actis, ex quibus manifesta ueritatis mutatio apparet, ex illisq; notoriè percipitur. Delicta publica compensari non possunt, quia uindictam malefactori Iustitia reposcit. Finis probationis ueritatis fidem facere. Iustitia subuertit, ueritas opprimit. Argumentorum inuestigatione inuenitur ueritas. Cum in Curia Iudiciorũ subsellio petitissimum uero ultimũ instantiæ omnia q; ueritate institui iuste peragi et realiter perfici debent, attendit; et ne Religio Iudicij et Iuris phi, et ipsa Iustitia percipitetur circumscri-

Datur

bat. §§§ Quæ per Permios omissa non omittat Re-
gis Cancellarius. Vicibus defungitur Equitat Supple-
at, Fidem verò à ratione colligimus cum calamitosis hu-
manum agendo.

DILATIO

Pro necessitate largienda quoad probationem nemo non
pertinet rejici debet. Probatoria dilatio quæ Probatio-
nis faciendæ causa constituitur 1539 fol. 25 Pertinacie
sententie appellatiõi. Ostrzegaiąc upadłe Ludzkiego ma-
iątku dawane dilatie choćby ie Kto brał secundarios la-
Ko Appellatiã maiąc, gdzie idzie o życiu y ostratę tak
y Dilatio.

De causa in causam nemo dejici debet.
Quod sit culpa Patroni pupilli Lucre non dt.
Quod dum non fecerit culpa subsequi non dt pœna.
Minitas puniri non potest.
Contra Delicta in sontibg onera esse non debent.
Pro uno delicto plures pœnæ exigi non possunt. Nemo duplici
ci pœna contineri debet. Homo non sufficeret pœnis ctis
ad unum tendens. Mandati caa. in civilibg.
Connexum idem debet esse Judicium.
Si quoties peccant homines sua fulmina mittat.
Jupiter exiguus tempore dues erit.
Semel punitg iterum puniri non pt p uno eodemg de
licto.

Nobilitas Validissimis debet⸗ bari rationibg.

Wyjąd by ł pierwey na Dnyznanie Krewnych albo
Sprzono

Potrzono aby przy Swiadectwach byl dowod Dissydiami
Dzialy reformatiami y temu wz naleziono Aby, podszyte
sie kto pod cudze Dissydie y tak sie wedrze cudze grun-
do. Mianowicie ze postanowic aby cisco sie wsi wdzy
przysiegali ze Swiadkow nieprzenaigli ize ich wlasne sq Dis-
sydie ani sie pod cudze podszywaig takze y Swiadkowie do
przysiegi aby przydano, ze nie z przenaigci, ize do cudze
pod cudze nie podszywaly dissydie. Azeby Kazdemu
wolno bylo y przez scrutynij takich przewrotnikow Prawa
Pospolitego conwincowac.

Dyktaty Listy nikogo nie nobilitugq y exempt.

Crescentibus inuentionibus nouis debent accommodari cautio-
nes.

Eidem rerum à ratione colligimus.

Commensuratio.

Adsignatio nemo diuisidnis iest postanowio-
na ut alter alterq pte coerceatur. Patet z Constytucyi
o Porownaniu Dobr Ktorey iest taki Contextus. Gdzieby
wiednej y Wtejze wsi albo Dziedzictwie iednym y tymiz
nia ich, nieby sily pewne postawione znaki Granice albo Kopce
miedzy Czesciami y działy ich, nigdy miedzy sobq pomia-
ry y porownania czesci ich bronic nie mogq. Et gdzieby
granice postawione były, miedzy czesciami y dzialy, tam
iuz pomiara mieysca nie ma, przeto wsey dział maiq.

Incommuni nemo plus Iuris habere potest quam alter
habet. Vbi nec aequalitas, ibi nec Ius cui debetur integra-
tio.

Quantum Ius abstulit tantum restitutio compensare debet.
Quod aequitate et aequalitate non solidant Iuris
subsistentia

Subsistentiã habere non possunt.
Damnũ infertꝫ etiã per impedimentũ. Nẽ quis assequatꝫ quod ei debitum est tũm ꝯt per rei alicuius detentionem. Damnũ omnẽ Iure repetiꝫ potest.
Damnũ cui cedit eidem et querela cedit.
Damnũ à demptione cuiuscũq; rei factũ ꝯm quantũ stat ceu à deme diminuo.
Damnũ datꝫ dicitꝫ quotiẽs in Agris Nostris aliquid demptũ est. Damni quod datur cáam damnũ ipsũ dedisse uidetꝫ.

Iuramentum.

Iuramentũ litis decisoriũ, supletoriũ, purgatoriũ necessariũ, quod à Iudice partibꝰ defertꝫ.
Iuramentũ debet esse necessariũ ꝙbad.
Iuramentũ dr̃i ẽ uinculũ iniquitatis readhuc manente integrũ.
Actor pt̃ reuocare delatũ Iuramentũ ex nouis probationibꝫ superuenientibꝫ. Iuramentũ iuxta contenta libelli formari debet aliàs obligadeis facit Actoꝛ ꝙ sit remad ꝙbandũ.
Iuramentũ arte uerbꝫ conceptũ debet formari iuxta mentẽ exigentis non esset directa responsio alio sensu iurare ꝙ.
Iurare ẽ Ius Veritatis reddere DEO, est obligadanimã perfectam rei ueritatẽ non habentibꝫ.
Iuramentũ ꝙstatꝫ ut ueritas eliciatꝫ et ut eius timore contentione Litigantiũ Instantiã compescatꝫ.
Iurabunt in ueritate et sicut gerit in corde ita exprimat in ore iuxta conscientiã. Iurabunt in Iudicio cũ discretione et deliberadne animi. Iurabunt in equitate et Iustitia aduertendũ perfidiã.
Causa Iure iurando decisa ꝙ probationes contrarias

rias ñ retractat, nec contra prohibitū Iuramentū probationes in contrariū admittunt. Iustitia ē unicuiq; ꝙd suū ē tribuere.

Iuueritate rei et ueritate conscientiē Iurandū.

Iuramentū finis Litiū ad sciendas Lites introductū nec ex improbo delicto impio sibi lucrū quęrat.

Iuramentum non ē probationi sed ē probationi supplementū.

Reprobatorū probationi Locꝝ ē Iuramentū Litis decisiuū, non retractantꝫ. Et instrumentis denouo repertis retractari.

Est Iuramentū alterā cognitio rei non admittitꝫ nisi ante Iuramentū sicut nec post rem iudicatā.

Iuramentum nihil operat, si probationes fides deficit.

Iuramentū maneat iurantes tandem respondeant ꝑtemeritate et pietate. Iuramentū in ꝓiudicium tertij.

✠ Taxatio.

Est æstimatio tangendo enim hoc est ponderando scilicet. Statut. Quod omnia et singula bona uastè taxabunt, ita ut illa uendi aut emi residerent.

Res tanti ualet quanti uendi potest.

✠ Testamentū.

Testamentū est uoluntatis nrē iusta sententia de eo ꝙd quis ꝑ mortem suā fieri ꝑcupit ē testatio mentis.

✠ Testamentorū Iura ꝑ se firma ee oportet ex alieno non de bono ꝑ ponere arbitrio. Prohibentꝫ ꝑ teralignē defectū animi testari ꝑ sunt, quin ꝑ hibentꝫ sexꝰ, conditiō, status, emotā mentis. ✠ Pestis et Mulier admittitꝫ ꝑ Infirmitatē consilij Iudicij et sexꝰ fragilitatem adscribens sibi legatū. ✠ Testamentū non completum nec ꝑfectū nec sigillatū. ✠ Talis ꝓsumitꝫ animus qualem facta demonstrant.

Alieni

Alieni testamenti scriptor Legatu sibi scripsit. Ca-
ptatoria uoluntates septem regulæ Testes in Testa-
mentis potissimu nuncupatis ut si falsitatis occasiones
euitent quibus communiter momentia uoluntates subiecta
sunt. Legis Diuinæ id contrariu illa enim in ore duorum
uel trium stat omne uerbum, ciuilis hæc de septem testibus. Ser
aduentu Christi Iudiciali expirauit. Prohibent in iusta
causa plures testes exigi. In pia causa ualent duo testes
Legata pia et profana.

In omni Dispositione ut plurimu attendit id quod prin-
cipale est. Testes propterea requiruntur ut fidem faci-
ant in foro externo, et alia solennitates, ut falsitas, et
omnis deceptio euitetur, ut per ampliores hinc perfectis-
sima ueritas reueletur.

Sufficit in hoc testamento quod Iure naturali est sufficien-
ter Propria et indubitata fide.

Fuit potestas in disponente capacitas ineo in cuius favo-
rem dispositio. Libertas in Disponendo in dicta solennitates
ut uoluntati Testatoris certis satisfiat nec spiritua-
lis quid aliis interueniat.

Nulla plena dubia saltim eget Testibus mira de solen-
nitate, ubi constat de realitate nuncupationis Testamen-
ti qd sine emphasi fit. Præsentibus septem Testibus coram
quibus nominat, seu nuncupat hæredem et reliqua sua uolun-
tatis exponit.

In profanis Legatis Testamenta bina de Foro seculari
in pijs Legatis de Foro spirituali. In seculari Dispositio-
nes nisi ex speciali Principis Ducis uidentur.

Inter stabiles quidam sunt naturâ quidam Iure, Naturâ ut fu-
nesi, mente capti quia fundamentum omnis dispositionis
est usus Rationis. Iure aut quidam in Patris potestate
constituti de Bonis profectitijs testari nequit. Damna-
ti ad mortem sic tamen bona damnati non publicant, sed sunt

538 sunt testamenta condere obseruari possent Vsq; hui.

Executor

Executor e minister ultime voluntatis qui testato-
ris voluntate exequi, adimplere, et ad effectu perducere dr.
Ope et auxilio sue minister Diuisor dispensator fidei commis-
sarij hereditatis loco censet.

Acceptare non tenet Executor legatu priuatu.

Distractus.

Distractus talis debetur qualis Contractus
Inuito uno in rem alterius dissolui non potest.
Contractus adimplendi non resistendi ca.
Retractatio pactorum fit ut occurrat lesioni
Obligatio est Juris uinculum quo necessitate stringimur
ad aliquid faciendum, ad dissoluendum uel in cessationes re-
medio Juris per reuocationem, aut cassationem restitu
endo Jure inscripto. Voluntas huius dispositionis
Legis seruari debet.
Vt Leges prohibent lesionem sic dispositionem nullius
lesius cedebant.

ARESTVM.

Est impedimentum seu interdictum ne res aut persona
loco aut statu suo moueatur. Arestatio est iniectio manu-
um, cum alicui a Magistratu interdicitur, ne excedat
ex eo loco in quo inuenitur nisi cum eo rebus compositis quid
illo apud Judicem quod stet, et ubi stet ostendere. Plus
est manu apprehendere quod uerbo impedire.

VINCARS.

At

Actuetenbg ỹngan uocabant ſponſi, quaſi ſparſim 539
et uulgo errantes uitam degent.

Errones inp̃ſtores fera caſtimd genus.

Quis aliena uiuant legnijs habitare moleſtd.

Faſtidit propriu nil niſi nſpe ſtid.

Iniuſta Indemnatio ſeu Lpatio.

In omni Iudicio ptinſimd ultimà inſtantia cùp
uentate uñſtitui, uſtè peragi realiter perſici debent.

Ne Religio Iudicid et ab Iuſtitiâ ipſa circumſcribaf.

Ille ab deprauatione Iunì et cadd genuina ea
relicendo Supplendo uoluendo et ſic eam ei
peruerterunt, ut exitid prodeſſe putarunt, Iudicid et
Iuſtitid circumſcripſerunt.

Locadeſtg uſtè petentibg Loco, tempore Cauſa.

In Examen ueni et inſtid

Citationed dictd quod prbd debent ée Actionis.

Statut de iniuſtè condemnatis Licet poend, Indemna-
tione de libro deſcribet. Vbi et in quo lſg, Eidem eo
redintegrandi debet.

Reconuentio.

Reconuentio quid rei et conuentio quid et Actoris é
dicit mutua petita ſunt enim quaſi connexa. Iſtre-
ctorſio ſeu mutua actio quo paſtu admittit, dum
ambæ cáæ eand habent naturd, ex eodem fonte flu-
unt, et ſine prdiudicio alterius tractanſt. Nec ſunt
diuerſæ cáæ, ſed cognatæ coniunctæ et connexæ.

Si accuſare Licet cur non reaccuſare.

Eiusdem conditionis debet eſſe Actor et Reus, ſecg
ſi diuerſa inſtituerit cáa ille prodebito hic pro
omento ſtipendio in prdiudicium debitoris cáe.

Aequiſsimd

540 Aliquis primus è ut cuiq; in agendo Assessor Asser-
uat arbitriũ hunc et contra se Iudicẽ in eodem esse
negotio patiat.

Si causa conuentionis diuersae à ꝓà reconuentio-
nis, unde altera ab altera dependet, & ex illa origi-
nem habet, tum quia diuersa eiusmodi cáa et mutuae
petitiones & conuentione et reconuentione habendae
non sunt utercq; augeat, nec altera cáa altera impe-
diat. Natura reconuentionis actorem exceptione
incompetentiae, ubi habet ubi quis aliquem conueni
at ibidem quoq; licitè eid reconueniri ꝓpter in cau-
sis connexis admittit reconuentio post conuentionẽ
tamen finitam una altera non impedit nec processus
prohibetur alterius suspendit. Cáe intelligi connexae
quanta sententia lata in una parte exceptionẽ rei
iudicatae in alia.

Consuetudo ꝓdure tenàs contrahere debet, usumq;
frequentia temporis diuturnitatẽ.

Funus.

Agusille è Religiosq; dum hodierno die
Defuncti officio et manere suo.

Dispositio.

A causa finali dẽ Regulari disp.
Sine quo non esse non debet.
Cui promissa ꝓpositio ei est Disp.
Curanda retinet ofa.
Donans dẽ dolo tenet ne quod benigne contulit frau-
dis consilio revocet. Ignorantia venditionis non mi-
nuit damnum emptionis.
Demens est qui nescit exprimere, quid velit & nolit et

sic caret animi discretione non ht mom oriã ordinata.
Ex loquella in ordinata aligit mentis interpres orad.
Infirmitas corporis non impedit Judiciu mentis.
Eorum munerũ excusationẽ postat qui corpore ad impen:
da sunt.
Integritas mentis n sanitas corporis exigenda é
Voluntatem non uerbaudlare oportere. Et perso:
na recognoscentis inscriptiones pensandas st.
Venitas potig g̃m scriptura considerari dt.

Officiu Acta.

Ad te admoniõ uentatis Officiale ad fidem
faciendã, hõ sic actũ et n ad authoritatẽ inscriptõ:
niũ corã Acte inferibit ne inficient priuata Pu:
blica sunt instrumenta quia in fieri n possunt. Si n
essent Acta nullam Vicecapitaneg sitie Actis ha:
beret authoritatẽ.

Judex.

Est moderator querelarũ humanarũ uide tracta:
tu superiorẽ de Litibg ac Patronis forensibg de g̃ Judi:
cibg.

Crimen et vis artificiosa

Vide superiores Tractatus de ui impulsiua ablatiua
&c. Vtum Causam uiolate securitatis Judicionũ
Crimen à carendo, per quod quis caret, uitã honore &c
Offensio autem realis in damnũ et n iniuriã uocari debet
quia in Crimen. Nri uriã enim reales omnes sint ciuiles
eand finis damni refusõ. Quia res semper sint inferio:
res personis pro pecuniariag̃ noxa Criminalis pena

exigi

exigi n̄ pt̄ sic Statutū Regni de Guerra nam offensio Realis leuior est quam personalis. Casus ponit contin̄et in sectatū pecuniæ & ſm̄a vle. Aliud ꝙ̄ é violare pacem publicā, qua turbant̄ occisiones, et ordines Regni aliud ꝙ̄ nata ꝙ̄ qua una tantū persona.

Princeps vlsp̄ à quo mcepit malitia summa adsciscit via quo extitit Principiū.

Initiū fuit licitū finis illicitū. Fides capta pent. fides rei rupta ex effectu affectū. Iustū ē quod ex pe é quod contra Legē uiolentum. Nulla lex iustam si recessaria iniuriā nemini grauem, nisi patientiā. Malas actiones eloquia n̄ possunt. In Ciuitatibus tantū verbo Legis usq; ne consilio. Reddit uice cui honore uetant cōmina. tia. Delicta uerbis detectū designantibus describi debent.

Constitutio 1563 mabij 2 gotow iakoby dorocz.

Fond. Lex interpretanda non ad impunitatē delictorum sed ad uindictā. Capitanei é inuasione. et manu uiolenta iudicare uocat Bracheū Regale ut se contra uim opponat. Iuramenti eius contentū tranquillitatē et securitatem iustitiæ tuetur. Starosta 1563 maia 2 Iaracz Rokicz et Fricius Janicius de Act de parato nō effugere. Pactatū decorum.

Constitutia 1609 Roku Krzywdy czynił w Dobra cudze. Roku gwałty, krzywdy czynił, za Violatora Pokoiu mieć chcemy y Starostom Executią zaw Karzenim się czynić nie Kazemy cui demandata executio extenuata Iuridice tio. Penæ sędzi pœna perpetuæ bannitionis ciężka Constitutia 1578 Constitutia 1581 y na nie o siadły ch dekretes Postępki.

Fond. Tribunal Naiwyższi dobytki inscē subsellia bicorz ibi Ki declaratia bestrzeczastwa Politego et Constitutio 1623

Non à Reatu, sed ratione rei dicit. Quia rei in cum-
bit et rem defendit. Scit conuenientes ibi ultores
sita est. Quia Actor secum debet ferre Reum ibi poenas omen-
det, ubi delictum offendit. In actuorem iniuriatum non
autem iniuriantem Leges sunt conditæ w Szyt Kie Prawa dla
po Koine et nie fortior rà possit. Lekgy w tym Surowi
ui equum, z Khgdy y armom uſgi interdictum ut nis coerceat.
Zaczym Kto ludzie zbiera z Kupienia czyni Maiętno-
ści przez walt ciada. Sux tegn non quod æquius sed
quod ualidius czyni. Zkgd wzięła Prawo Ktoryżk indi-
scipliną et Officio peccati ciuis omnes continent. etr-
mis armatis Violatore censet bonum enim publi-
cum, bonum Pacis, Quietem ciuium, wzrusza. Armato nihil
pt cuig ciuis inciuiliter fecerit.

Plagcatio Honoris.

Honor uciązyć Prawa pozorem gwałt nakryta
z Maiętności y Honoru wyzuć prior é ui mera lecit:
flexa artificiosa uis. Tuta potentia quod in aliud
donat est illis execrabilis. Modi Liciti à Lege sunt
descripti, bonorum quadrandorum Venditiones Donationes
Libertas Bonorum et Personarum gwałt czyniony bywa
expellendo de Possessione deturbando compellendo
uestra pię musi uexando mauult priuari gm uexanti
pendo.

Indigna Pœna quem Religio non permittit offendi.
Si inter Parentes tui peccauerunt iniuria est, situ
in illo crimen est.

Offensis.

Tristis senectus turpis egestas.

Cum parentibus aguo iure stare non possumus.

Vultu lapidis pietatem amare debemus, qui uerum manu laserit, quam habebit excusationem. Cum parentibus agendum iuste non cesse, detestando non contestando quid quid dat. Matri mihi est quia hoc debet. Quem quia: mat sciens non laedit. Amet parentem si aguus est si alter fera. Per sui gria non pt, nec malo patri pater credit or, filij debitor paternis beneficijs nunquam poenia faciet.

Crimen crimine defendi.

Remuetiua et illicita pera gisti.

Omni una committit uel aperta u artificiosa. et: liud ē ppi dere aliud retinere, illud ē iuris hoc iniu: ria.

Iniuersi ordo ut prig spoliata de iure quid spoli: ans de ui respondeat, cum spoliatus ante omnia restitui debeat.

Lucri iam uis habet uiolentia.

Vnde quis meret pcend non dt inde consequi lucrū.

Iustg titulg cuig nāl nihil deest. titulg est modi: ficatio possessionis. Longa iuris possessio iustificat. titulū. Per possessionem non bat titulg sed inducit prsumptō tituli nec longa possessio in ualidū titulg iustificare pt.

Vbi cung; ius resistit et est contra possidentē u prscribentē ubi titulg requirit.

Nihil quid principio ius alienū non tollit.

titulg ut tueatr in possessione. Prius possidet quia ea possidet. Possessio duplex iuris et bo: nond.

Prescripto

Inuentia contra negligentes in odium illorum. Non
currit igitur contra ñ negligentem, et qui non habuit age-
re, cõ negligentia supina. Licet liberet Debitorem ab
Obligatione ciuili non tamen liberat eum à natu-
rali. Dicta Prescriptio absorbens Ius alienum. Pre-
scriptio enim odiosa iniquum est Iuris remedium contra fidei-
um Equitati contrarium non enim Equitatis est pri-
uare locupletari iactura. Titulus requiritur in Prescripti-
one, nam Titulus dat causam possidendi, ut obligatio
non exempta in Triginta Annis. Possessio condu-
tiosa, uiolenta, furtiua, malâ fide usurpata. Error
Iuris non induxit bonam fidem. Diens Possessio et non
Iuris. Pulsa culpa et quod diu tenet et quod non restituit.

Contra absentes non currit Prescriptio.

Prescriptio introducta in res quæ nullius fuerint, vel quæ
prodere licito erant, nec Dominia rerum sint in incerto ad
possidendum requirit Titulus id est causa propter quam
Iuris effectus Possessor, nec bona fides quod ab hoc
vel ab illo iuste quæsierit cum continua Possessio sine ul-
la interruptione. Qui est incapax Possessionis id-
et Prescriptionis. Possessionis Spatium debet cõ
uiuentis vel natalis.

Prescriptio est inuentum Iuris ciuilis Iuris natu-
ralis tollere nequit.

Prescriptio est per Legem et temporis de Bonis pri-
scriptio.

Impedimentum Legitimum excusat impeditum.

Impedito

Impedito agere impedimento Iuris non currit prescriptio.

Metus Lictor est, Legum mentes tenens mentis trepidatio metus instantis vel futuri periculi.

Discrimen minantis qui negat quia concedit.

In malis nec electio. Liberas voluntas potentionis a re esse non possumus.

Constitutio de prescriptionibus Annorum potius salutaren Rei reipublicae jure et pupillorum de his scriptionibus sancito.

Abeo tempore numeranda prescriptio à quo Iuris usus exhibuit.

Distinctorum criminum distincta prescriptio.

Lex Alumna esset diversorum. Invitarent hinc ad crimina si prescriberent. Semper sunt vindicabilia crimina quia vigilant quotidie causes dicha za Kazuia à iakoz dopuszczac maią.

Inveterata magis noxia correctura Iuris Imperiti qui non dissimulanter purgarent culpam innocentia.

Prescriptio est Pus ex tempore dinguendi legis auctoritate ultra capiendi. Ignorantia Iuris requirunt Personae congruitate loci et temporis opportunitatem. Cessiones Inscriptiones sub Actis delicti patrati quae sitae fuerant Heredes violentia ex bona fide non exscripto existimant Obligationes inductionibus artificiosis violentatis. Non sunt preces ubi non negandae libertas, ni pareat habitura infortunio. Iuda occurrent Lacrimae, Ictati, fragilitati.

Errantis nullus est consensus, qui enim errat sine intellectu agit. Error est Incepta Iudicij privatio facilitate sua Lapsus.

Occupatio fit eorum quae in nullis sunt bonis et sine quae

Quod verò sunt alicuius, ut occupari, si ne possint ipsi possint, occupare est, ui capere. Violentia n' dns. Et quoq; delicto habitd statim possidentis ee desinunt et occupatis fiunt.

Actio est Iuris prosecutio quod sibi debetur. Iuri ex lege agit competenter agit. Et persona loco modo dicimus Iniurid quod ex lege est, iustum è quod contra legem uiolentum.

Notoriu Iuris et Facti. De quo quis condemnatur v Iure conf̃so v per legitimas probationes convictus. Notoriu facti cuius testis est populus ob iustificationi non est locus. In notorio n' requirit ordo Iuris, qui est alias regulariter observandus. Quidentia notoria get clamore accusantis, manifesta ad damnd possita non indigent ex inde probatione. Notoriu facti transeuntis, vel acti natiui albo asijm mrie excusabile. Notoriu facti possessionis, notoriu facti manentis. Prima tm possessoria ne prijnim tollit. Notoria Iuris ordine non seruant celeritatem desiderant.

Quod patet expresse n' è probare necesse.

Inquisitio super abscondita et dubia ad informandum conducebat, nonnisi ex scrutinijs seruire debet iuxta prescriptum constitutio nostre Dilecti Rzeczach pospolitej. Actor quod asserit probet. Actore non probante demum Reus absolvitur. Reo non tenenti incumbit probad. Quietio Quietor est Curie interpositor. Delicti statutu esse in instanti stat. Propter uitiu alienationis delicti Situs Curie iust& possessionis et Comitis non seruit beneficium Quietionis. Mala fide possidet qui sine Titu-

Lo ꝓsidet.

Concordia est studium continentia ad disiungi et separari non pt. Iniuria seu lat dicitur a iacio is et in ꝓ. Iniuriosus dicitur impius by Larg. et metg insolentiby legis ꝓ nitg.

Iubilare uersu in eiulare in ea tristi senectute ꝓmitt in egestate. Iniuria gutia ni Iurisdiminutio eig in quem diriguit

Nemo in iuria accepit sine detrimento.

Iust scripta leges ut poena interposita legis tamen audaciam impares.

Publica disciplina dissuadet. Ad publica utilitate et necessitate spectat referri.

Vbi nigor ibi uigor iustitia remota iustitia eruntla trocinia conturbet ee ꝓ Iniuria conturbat finem.

Leges interpretand & non ad impunitate, sed ad uin dictam delictoru.

Litigiosa res quæri nt de conditione habere diffacias deteriore. Qui litem aufert execratione mu lat in benedictione.

Non rest quod deliquunt, si quis ꝓsidet.

Qui libertatem oppnit retinend in sua quoq; premi debet.

Vt in iuria ita uariant et poenæ

Consentirent Iura peccatis et lex statueret delictis esset ꝑ alumna peccati. esset licentia nocendi Lucrosa.

Iniuria offensis auget beneficijs et officijs extinguit.

Nunquam uerbis satisfacies, quod reipsa male fecenis.

In casu certo.

Iniuria

Cui uitã p̃tentũ manus ſt fortunã. Vitica ferendo.
Attention par eſt negues Vita recta optimꝰ Cyllo
gismus ſum nõ ſenex, ſed integer meã opes, inopes
Accuſare fata mea p̃ſit mutare n̄ poſſit. Necme:
ue ullius felicẽ non eſſe. Illuſtrata ẽ uirtus mea
per aduerſa mentata p̃ quã petebat. Quod fortuna
cõinquinauit uirtus cohonestat. Lucifugas meos nas
umbras clarescere putant. Lucem ſe p̃ſtet qui
nulli damnare tenebras.
Aquã conuertunt non euertunt. Aduersa p̃bue:
runt exercitui non exitio quidquid à uobis minãtur ex:
timeſcit maior hoc Vobis Domino minatꝰ. Fortunæ
telã n̄ culpã tempore oppreſſꝰ non causa.
Post tot indignanti fortunã procellas et ſeuientis
Lati tempeſtates.
Cui cecidit misereberis Cadenti uel homo cui fuerit
nihil humanũ ab alijs putabit alienũ.
Aquila muſcas n̄ captat.
Diſce uerecundo ſanctiꝰ eloqui.
Silentes hiatꝰ uinulento ore exhalaſti.
Melius ẽ pedibꝰ quã lingua labi.
Vulnerãte remordere. et beat in morbo in ci
dente circumroſꝰ. Tu lingua mea ego auñ mea
ad Dominꝰ Dentes eorũ arma et ſagittã Logmt.
hi conciliat, n̄ tu uerbis prius ad limã quam ad lingua
referendã. Lingua à Lingendo. Molis nẽ ſungat. Data eſt
ad purgandos Dentes.
Venato alij Xto ſtauã uenatui in cudrijs uerba mea
uenatura.
Videbimꝰ quod dignũ tanto feret hic promiſſor hia:
tu. Speciosa uerborũ re in aria ĩcompoſita eſt uenalis
Oratio.
Sanare offenſas Officijs. Id melius quod tutius
rei

rem debes.

Non iusſione Legis obſeruat ſed ſambulæ.
Verbond minutijs Vere pinderis frangit.
Quem quis amat ſciens non Ledit.
Deo Lui gratia non potest nec malo.
Actione eſſe macilentam transactionē, grauem
prinquem victoriā.
Fruimur Dijs iratis, ſi placere ſatenus licet.
Conditio Bonorū et Perſonarū conditione dependet.
Rerum iudicatarū authoritas pendet ex iuſtitia
Iudicati non quid iudicatum ē, ſed quod iudicandum erat
attendendum.
Jus existimandum ex ratione ubi ratio nē ibi nec Jus ē.
Lui defenſionē admittit uidetur offenſionē admit-
tere.
Actiones ſuæ cuiq; tribuendæ ut ex eo nemo Ledatur.
Vis ē motionis rei impetu qui repelli nō pōt.
Neceſſitas impoſita contraria uoluntati illibera
uoluntas.
Jus Poſita Litera u ante i et eandem uim delicta
ipſo facto æſtimantur.
Punitur etiam ſecundum malitiam ſuam. Dedit quæ-
rei illicitæ.
Quæ illicitè quæſita ſunt licitè auferri debent.
Quæ per ſcelus quæſita ſunt licitè auferri debent.
Arma parentes, ſi quæ ē ui aliter ferus.
Cum parentibus agendum ſua ſponte non auſus obteſtans
Deum conteſtando.
Quæ priuatum ſub tutela Juris publici latet. Ad-
ditum eſt ſub cuſtode Juris priuati nē uiolet, atq; ut
ceſſent iniuriæ. Omnem hoc ē Lege ipſa maiq; quoniam com-
petenciam agendi uulgo quæſtiones.

Varro

Prauo respondet qui beneficia verbis resoluet.
Nonè beneficiù officiù facere quod debeas.
Beneficia ñ censeri quæ postulant obsequiù.
Verbond officia non operosa dicaui obsequia.
Dominj debet dare munj non munera.
Grates persoluere dignas, non opus é nrâ. Dij tibi præmia digna ferant, semper honor nomenq; tuum laudesq; manebunt.
Durum est torquere ad hoc Leges ut torqueant homines.
Qui commoda non habet actionis non det ad onera legis damnis.
Castiganda est omnis contumacia ut discant oves ubi pastore non disparere. Exorbitantibq; in contractu causis ea exorbitant processq; debent cedere ex cure et æquitate.
Finis processq; uincere litem ac recuperare expensas,
Bonum publicum rapit à se casq; amissos.
Leges temporis ex occasionibq; tunc inualescentibq; nata.
Mutata ratione tempond.
Magis ualebunt acumina ingeniond q̃m authoritas Legum.
Introductis nouond corrumpit Maiestatem ueterum.
Habet expressione ubi similis ratio.
Vbi lex deficit ex templis Ius hauritq.
Species est norma Iuris consecuti. Norma Iuris petenda e ubi lex deficit.
Iudex ex arbitrio boni uiri et Discretione sana statuat ubi norma Legis deficit. Lex non suffricit casibq; sed ad ea quæ plerumq; accidunt aptata.
Parum prudentiæ in Legibq; erit si &c.
Non subsidiè Legis seruat, sed pambulus.

Verbond

Verbond minutijs rerū pondera frangit.
Rerum ir recuperabilium summa felicitas. ē Liuio
Nimen quasi cernimen quod tanto conspectiq̄ inse
quanto quis peccat maior habet. Ex eodem Liuio
Prospositus.
Cadit in puncto quod non speratur in anno.
Vbi quis dolet ibi et manus habet.
Cadere in iudicio nimis aduersanj Vinibg obiectus.
In magistratu positi debent et prodesse possunt,
habent enim laudandi et iuuandi occasionē.
Nihil ē tam incredibile quod non dicendo fiat plac
bile.
Proprium ē humani ingenij odisse quem læseris Lex vin di-
cta metuit nascit.
Non dolore sed doloris opinione uexati sicut aues in
annis sonq̄ tenuitat. Animi diuinj in iuuenē ñ magis
uestigia relinquunt, q̄m in flumine cymba. Lex
ubi imperat ideo ñ egent bonū illo loco ad ex ho-
nestū exercendam indiget tantum potentia et
honore Magistratus ut eam actionē dignitate
possit exercere.

VENDICTA.

Qui uim rependit legem tantū uiolat non
hominem nam ille aggressor fuit. Qui dolore irge
nit excusatiq̄ peccat, dum in se commissum uere taliat. Vin-
dicta ē Naturalis.
Constitutio ius positum ē pozzed ē kazg. Vtilis metq ultionis
priuatę. ē Nam leges sæpe nimiū dormiunt. In tempq
tantum peccauit. Nam si in instanti fecisset defen-
sio fuisset. Qui reddidit modū a statuit ex cadentia
spectare nec inimicū eoq̄ qui potestati affectui subiecti

Et circa defensionem sicond.
Statut indussio uxorem familiarē et affectus.
Quid frater fratri debeat, quid ciui, quid Bonis, quid amicis debeng.
Quo nos fodere Natura ligat familig iungit.
Constitutio Iudze o Sana Sacha o stuge priuata est iustitia et aggrestis.
Iura et Leges armis cedunt. Qui bello pualet rei: ctig disputat in iniuriosum.
Equitatem magis gm scrupulositatem Iuris attendendum.
Maior equitas stricti minores. Sta Suo unicuigz tri: buendo, ut ex eo nemo Ladi possit. Non debere alteri per alterum ini quam conditionē inferri et imponi.
Priui Legi ad aliend' iniucid porrigi oportere.
Melig é intacta Iura seruari quam post uulnerata eam remedia gdari. Inuitg nemo dat rē suam.

Citacio Sui artificiosa.

Qui sub Libertate publica et protectione Legum publicarum stando citant Deo. Quia cū remedium tranquillitatis et Libertatis a Legibg petidebeat. Capitaneatis am Officij é tranquillate, securitatem, ac iustitiā tueri. Ou uerò ut rectionē uiolentiā facerez conquisitis ad id medijs animo pensato Delictum consilio perfectis in Executionē deducendo Gnosio N. affinem suū humanitate omni exuta illaqueando honore eig ui inflexa et artificiosa sut in Sermine deducetz, dehinc ui aperta et armata uiopinatē et ex impuiso aggresio primū captiuasti ac post a Gnosio F. Putifilio repetitū intergumentis pretextu Iuris publici captiuata Libertate eius et iniurioso ei faciendo artificiosis uiolentijs ita gprimis ut

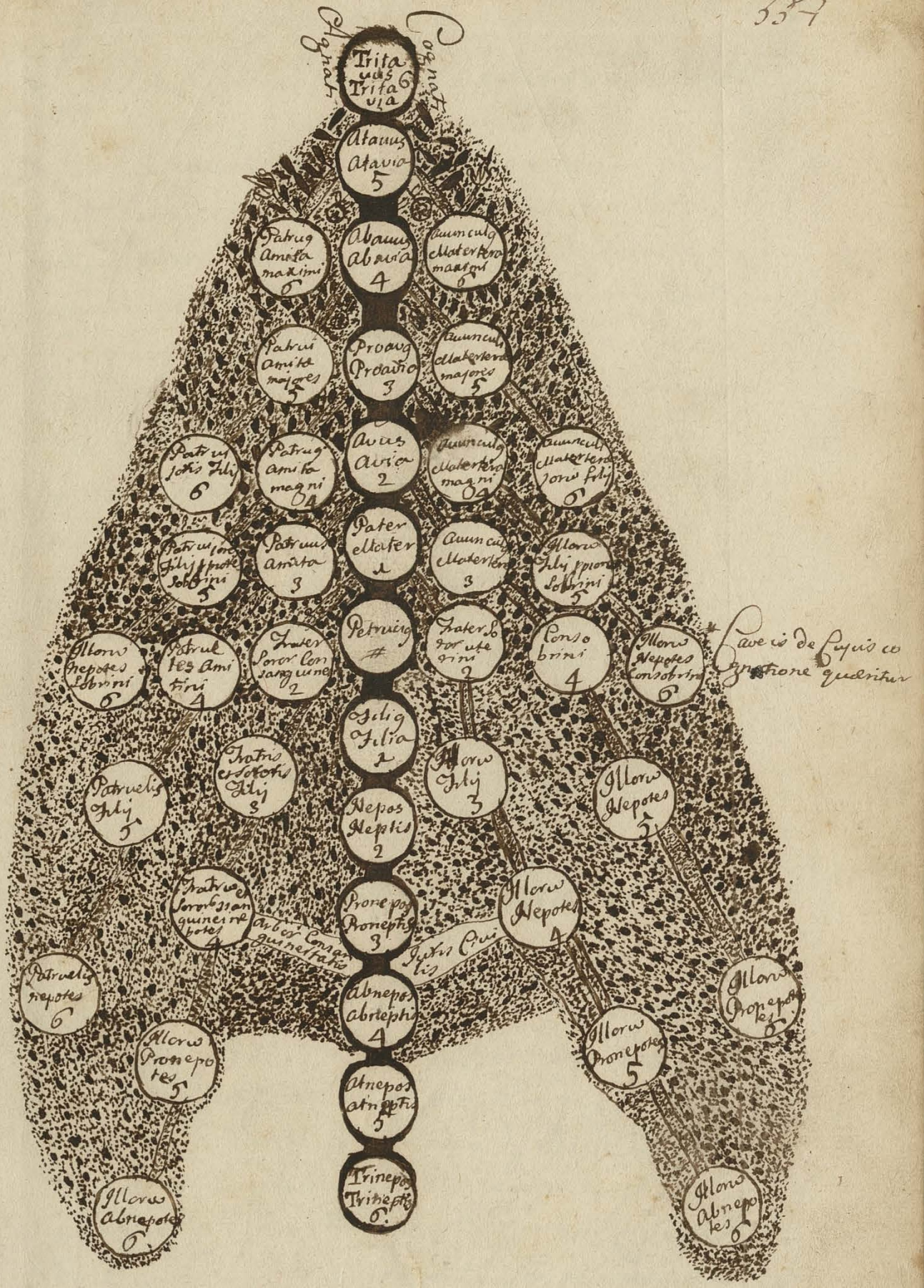
nec

nec personas eig nec res Loro et statu suo tuto con-
sistere ꝓpoñt. Nam eterim Pu ipse in se defficien-
ens alienum ꝫ non ualens supplere defectu ꝓten-
tia ut ui gula in illum dominaris non modo te obliga-
tionib⁹ omnib⁹ quib⁹ ei deberes, aliud feci sed
etiam uotum mortis ipsig captandæ inducendo iam
de Bonis eig patiscenis et patremà Pisij Prouisione
cura et solicitudine ꝓximioꝝ ui armata exmi et
uio Letter accellis Personaꝫ ꝓtextu Cunis Pu-
blici illa gueata libertatem ipsig et Bonoꝝ eig ꝓpri-
mis captiuas ꝓpꝛ usu potentiæ sibi nec ipsum nec Bona
eius restituere uis nec ab ea manu tuaꝝ in Perso-
nam et Bona eig facta iniectione desistere minime
intendis, quinimò et cum Bonis per uim apprehensum
priuatis conatib⁹ tuis subiecta et subiectum in Domina-
tu tuo. Cumꝫ ꝓpressione libertatis eius detinendi de-
tentum eliberare non facis, ità ut ꝑ eo tanquã in
hostico contineris excubijs uigilare necesse sit. Cumã
Ius publicum custode Iuris priuati ac Libertatis ne
uiolaret additum sit, et ut cessent in iuriã constitutum
omnesꝫ Leges Pace publica et ne omnia furtiua pos-
sit et condita. Cumq̃ non desinis eorundem et Do-
num et Patriæ eond esse iniuriator ac pacis et libertatis
publicæ uiolator. Proinde nè tibi licentia nocendi sit lu-
crosa ac ut mẽdis licitis gudrendi cond Bonaꝝ à Le-
ge publica acquisitaꝝ. Citanis primũ ꝑ eliberatione
eiusdem Gnoꝝ Ar. à ui tua artificiosa et armata qua
in eum et Bona illicitè dominaris, ac ut ipsum et
Astores metu instantiũ periculoñ compactatã spo-
etatis armatã ac uiolentã soluas. Cumꝫ Liber-
tas ꝫ Sure personarũ et Bonoñ eidem Libertati
restitutaꝝ

restitua⁊ arma deponat⁊ manu violentam in Persona
N. et Bona eius instantem exhibeat⁊. Et videndum ex-
inde pœnas contra te utium violatorem Pacis et Tran-
quillitatis publicæ quolibet facti extendi ac vio-
lentias amoueri tranquillitatem Speciei Personam quo-
si ex N. artificiosaui captiuatu libertati restitui vlas-
queationes artificiosas pretextu Iuris publicicon-
textas annihilari et eundem ex. a ipsis et detenti-
one tua oppressoria eliberari Bona autem sa restitui omni-
aq; libertatem tam Bonorum quam personæ aggrauantia
tolli sisti et fuscra Legendo violentiæ quæ ita an-
nihilari quodq; interest ex ea ad ad ferendum id tolu
te stingi et compelli desuperq; statui et decerni
petatis Essentiq; spectare ad nos in iuria eorum qui v po-
te stati v Iuris ure naali v affectui sunt subiecti.

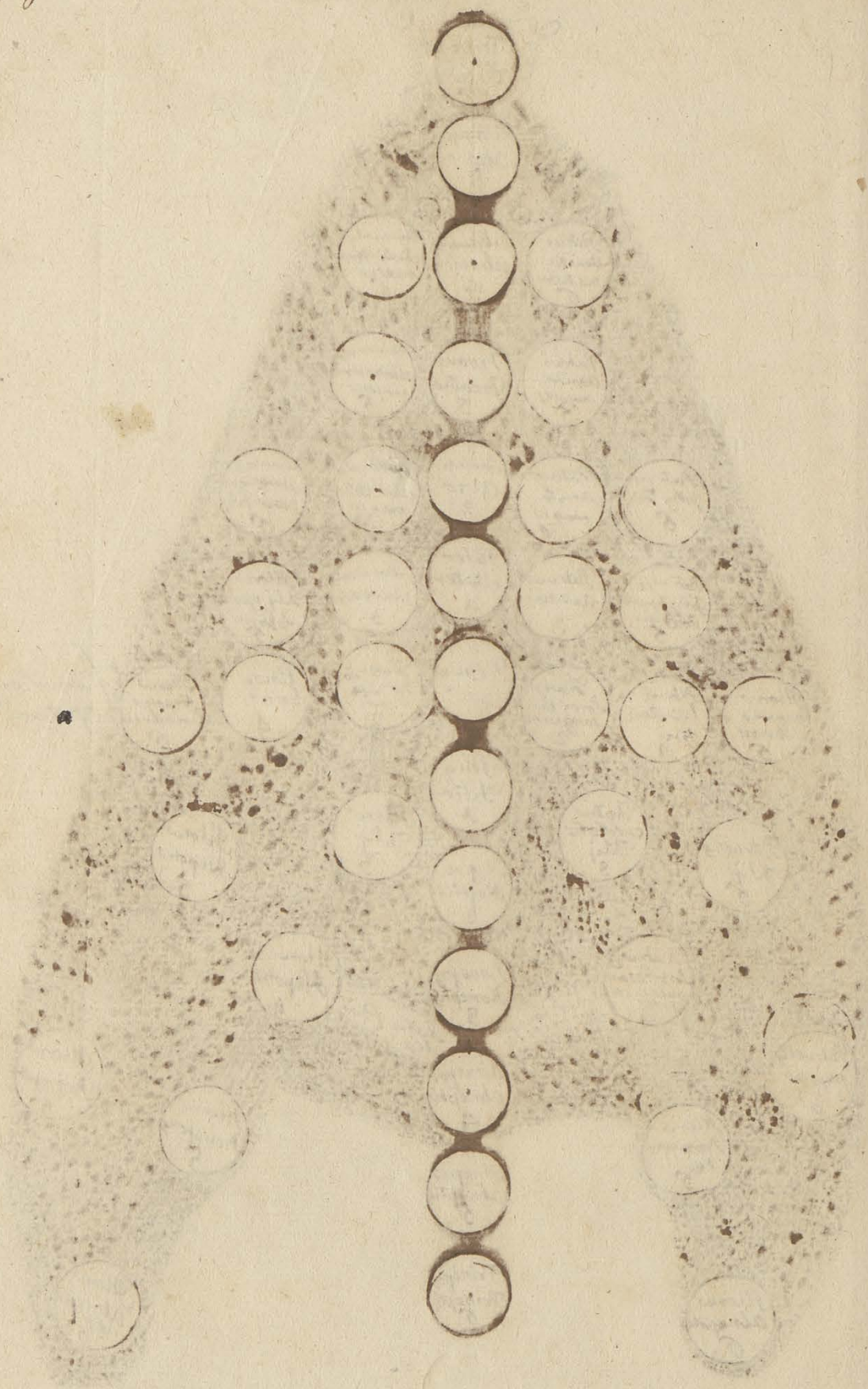
Vacuum.

Vacuus



Fave is de Cognatione quaeritur

Vacuum



Vacuum

Pro Abusu Jurisdictionis

Quia Tu pretexta Officij tui quo tectiorem iniuriam face-
res habens aduersus Actorem conceptam hostilitatem
ut eam ultimo exitio facilig deleres studiose in Judicio tuo
conquisitis ad id medijs illicitis uidelicet & eundem infame
fieri feciste ac infamasti. Quia porrò Jurisdictio ad de-stru-
ctionem Nobilitatis sed ad conseruationem eig est deman-
data, et Tu excessiuus Officialis contra meta Officij
sui Jurisdictionis suam in pernitiem Actoris conuertisti et
ea abusus es. Deos Te et tuos A. B. qui in eo studium
operam, consilium et adminiculum suum nauasti et pre-
buisti. citat ad faciendam plenam infamiæ necnon
plenis &c. contra tam illicite excessiuos Officiales san-
citis ac adferendum id totum quod interest ex ea causa
refundendum, id omni damni exinde N. perpessi sibi Ju-
dicialiter responsurus.

Pro homicidio sub Armilustrio patrato.

Quia Vos immemores Legum Publicarum ex quarum
prescripto securitas oris et pax et tranquillitas ubiq;
locorum, sed potissimum in et sub conuentibus publicis
tam aduras accedentibus quàm ab eisdem discedentibus seue-
rè cauta, et luculenter quisq; ac prospecta est auri
estis Feria N dum Nobilis et A. B. pro more legis pu-
blicæ ex loco solito Armilustrij seu militaris Lu

strationis

lustrationis alias Zokazowania rediret et in hospi-
tio certum, domus fuit tatis N. sitæ diuerteret ui armata
super idem hospicium animo pensato superuenire ibiq; pri-
mum cum Nobili D. ex industria tumultuario, eguos lori
abscissis abigere conuulnerare, ac postmodum crimen consilio
confectum in executionem deducentes ad arma sese pro-
ripuistis cum eisdē uiolentum insultum fecistis et humani-
tate oī exuta eundem olim Nobilem A.B. ense et nece
truculenta quot uulnera, tot mortes qua ēssim qua punctim,
inferendo imaniter è uiuis substaliistis, quorum Tu primus No-
bilis F. eundem olim A.B. dum foras se ripperet ex hi-
pocausto excedentem insidiose et inquisito à tergo lethali
et mortifero uulnere, in capitis pte sinistra grauissimè sau-
ciasti. Tu uerò G. grauissimum itidem et mortiferum uulnus
in occipite ipsi inflixisti, demum uulnera uulneribus cumulando
tu N. eidem olim A.B. graue similiter uulnus in O. intu-
listi quorum uulnerum grauitate obrutus in eadē uulnera pro-
lapsus corruit, prolapsum illusionibus iactatis certatim Sui-
entes atrocissimis uulneribus concidistis cruentastisq; quo-
rum Obductio Officiosa latius in se descripta continet, quo
suo ausu temerario non modo Pacem publicam communē
bonorum securitatem et tranquillitatem tot Legibus
et constitutionibus Regni Vallatam et munitam uiolastis.
Verum etiam immanitatem enormitati iungentes ho-
micidium atrox et crimen execrabile perpetrastis ac ipsas
Leges et Legum authoritatem temerastis. Quibus igitur

Dispensatio.

Definitio rei naturam, uim, atq; effectum demon-
strat. Dispensare igitur est eximere et soluere à uinculo

Legis

Legis atq; ipsa Dispensatio est Iuris communis
relaxatio facta cum cáa iusta et rationabili ab eo qui
Iq habet dispensandi. Dispensationem rigoris eé mitigati-
onem uel pœnalitatis moderationem perhabentem authо-
ritatem factam, suadente utilitate publica uel alia rationa-
bili Equitate, quæ Lex ciuilis indulgentiam appellauit, et
dicit Iuris communis relaxatio quia de Iure illicitum fit, et
Dispensatione licitum, et hic est finis effectq Dispensationis
facit impossibile possibile, quia dispensatq restituit in integrum
et creditq aptq et legitimus ad ea super quibq est dispen-
satq sicut erat ante incursum impedimentum. Vnde quotie-
cunq; cassq est possibilis et licitq non dicitq fieri dispen-
satio, sed potiq Iustitia, sine legitima autem et rationabi-
li cáa dispensans inconuenienter utit potestate suá et
si agitq de scandalo ac præiudicio tertij ex ueris et ratio-
nabilibq causis dt fieri dispensatio ex publica cáa ex-
pressa sit cáa iusta, honesta secundum Equitatem licita
conueniens honestati, et expediens secundum utilitatem ut
faciat recedere à Regali Iure magis attendit cáa
finalis, quæ é cáa causarum, qm cáa impulsiua, hæc enim ni
é finis cáa, sed quoddam motiuum ad magis adiuuandum
animum concedentis ad concedendum.

Prima est cáa Personæ cuiq merita satis iuuant ad im-
petrandam Dispensationem.

Secunda est Necessitatis cui uidelicet Ecclesia indiget
Ministro et nullq alio reperit idoneq.

Tertia cáa est, qbi cuiq rationc conceditq aliquid, quod alias
non concederet, difficultas aliquid permittit.

Quarta cáa é Temporis.

Quinta cáa é Vtilitas Ecclesiæ necessaria.

Sexta cáa é ueritatis cuiq rationc facilq dispensatq.

Septima cáa

582 Septima causa scandalū quod iustam famā habet ad dispensandum.

Octaua est causa maius donum.

Nona futurum bonum.

Decima causa è euentus rei ueluti cū facilius dispensatur cum iam factis quàm in faciendis ac cum Proles inter consanguineos suscepta è inducit causa dispensandi.

Vndecima Discretio quæ ꝑt exemplificari in eo quod habet.

Duodecima Pietas de qua habet.

Tredecima Misericordia quia dispensatio ex Misericordia introducta est.

Quatuordecima Religio quæ iustam causam dispen. inducit.

Omnis DEI actio è Nostra Institutio origo dispensationis à Deo dispensauit Adam Noè Abraham meliùs de misericordia, quàm de seueritate reddere rationem.

Prohibita Dispensatio illa, quæ minimè fieri ꝑt, absq; manifesta iuris dissipatione & iusta causa dispensandi non de alias non erit dispensatio sed dissipatio.

Permissa quando aliquid permittit ut peius euitetur.

Dispensatio est odiosa uulnerans Ius commune.

Recessus à Iure è odiosus et restringendus.

Exponis deformitas animi deformitatem declarat.

Sanioris consilij spiritum opto.

Illegitimo quanto dispensatio difficilior quanto eorum origo turpior.

TVTORIA ac CVRATORIA ac NEGOTIA GESTA.

Tutella è Vis seu Ius ac potestas in capite libero ad illum tuendum qui ꝓpter statem se defendere negāt non minus personæ quàm rebus datus. Honorificum è nomen

Tutella

Tutella. Tutor quasi Tuitor dicit quia Personā et bona Pupilli defendere tenet et Personā principaliter Bonis am per consequentiam dat. Publicum munus est authoritate ideoq illud gerere quis cogit sed utilitate priuatim.

Suscepta Tutella n pt renunciare. At Quando Tutor dicit et Tuitor ac Defensor censet.

Tutella alia ē Inscriptis alia Legitima, alia Datiua.

Prima secundā, Tertia secunda Ofert.

Legitima agnatorū. Honoraig Tutor.

Datiuus Tutor Legitimo cedit. Legitimg am in Scripto.

Custodiā et gubernia filiorū suorū relinquere.

Natis et nascituris liberis à Patre Tutores Pōsse Constitui.

Spurijs filio Tutor à Patre dari n pt, quia nec filij nominandi sunt nec sunt in Patris potestate. Indiscrete legis Tutores et curatores pari passu ambulant. Equiparant in concernentibg et administrationem.

Tutores et curatores negueunt ad Pria commodum authoritatem minoribg Prbstare

Impuberibg etiam inuitis absentibg et ignorantibg Tutores adiudicant sic muto edco, furioso.

Pupillis inuitis Tutores dari uerū curator dat.

Vbi mult Pea curatorem dari Tutor n dat Non dari Tutorem habenti. Sancant hōra et personam minoris Tuendi utilia faciāndi inutilia Ptermittendi.

Qui prior ē in Successione hic et in Tutella prior existit, quia à successione legitima Tutela regulat.

Si plures eodem gradu existunt simul ad Tutellā admittunt

Cognati successione per agnatos exclusi Tutellā etiam exclusi censent satis dare etiam legitimg rem pupilli salua fore tenent.

Pupillares

Pupillares pecunias tenent Tutores in emptiones
dictorū & ad honestum lucrum collocare alioquin ad
damnū pupillo tenebunt Teneri ad interesse non cessantis.
Tutor quicunq; nūc Tutorio gerit pro pupillo eq esse
censet, et à pupillo gesta uidentq acsi ipse met pupillus
fecisset et à pupillo actiones acquirunt nostro nomine
gesta, germinoni, mente capto prodigo, et huigmodi dat eis
personā et bonorum curam gerat, qui ob imbecilitatem et
defectum mentis ac intellectq seipsum bona gerere non pos-
sunt. Et cura quam horum et bonorum eorundem gerit nō-
men assumens cura qui cor unit, ut sit solicitq in Administra-
tione.
Publicum munq est ut Tutoria legitima potiorq Datiua sic
Curatorq Curatores Legitimi qui furiosis et prodigis dantq
ut frater fratri.
Datiui atq honorarij qui à Rectore pubenibq dantq sua ne-
gotia gerere ualentibq mutiq ac surdis perpetuis.
Actio negotiorum gestorum ut reddita ratione restituat quid
quid apud se reliquum ht. In alienis negotijs gerendis bo-
na fides requirit ea, quā apud se ht, & in quo alterum damni-
ficauit ut refundat.
Bona fides enim nō patit ut sub pretextu amicitiæ ex re ali-
ena suum quārat compendium & dum curare intendit ei inferat
non commodum sed detrimentū, ut reddita ratione gestq sui con-
demnetq, id quod nō ut oportuit, gessit & quod ex huigmodi
negotijs retinet mandare uidetq qui presens patit alium sua
negotia gerere prestat, omnino nō gerere qm nō debito modo
gerere.
Sicuti quod ē, eius q stari à Dño quidquid eis in ne negotij
gesti abest & ad futurum est. Sic quoq quod ē illum
reddere quidquid ei de rebq alienis adest. Neq enim
Equitas patit, ut negotiū alienū in suum conuertat commodū

non dū qđ

Non debet quis induci in dispendia rerum
Aliarum dum curat aliena Officium suum nemini dt
ee damnosum. Nemo cum alterius iactura locupleta-
ri dt.

Sicut Iguum est gestorum Actus sui rationem reddere
et eo nne condemndi quidquid v n ut oportuit gessit
v e.e his negotijs retinet ita ex diverso iustum est si utiliter
gessit, prestari ei quidquid eo nne v abe ei v abfuturum e.
Deperire huigmodi negotia iniquum eet, quis sane deperirent
si uelit qui obtulisset si negotijs gerendis nullam habiturus
esset actionem de eo, quod utiliter de suo impendisset v
ei cuig negotia gesta ent adversg eum qui gessisset multo Iure
agere posit ad repetendum quod quis impendit. Qui negotia
alterig gerit prestat ei Officia et beneficium, Officia
autem suum nemini dt ee damnosum.

Multa gessit quis n debuit multa amisit quis gerere de-
buit, multa denig gessit perperam unde magnum damnu
accessit ac lucrum oe decessit.

Reddita ratione Tutelis gestis restituat, quidquid de re-
bg apud eu reliquum est, et prestet et damnum quod amittendo
v n acquirendo culpa ipsig ipsius fuit Quemadmodum sum-
mopere fuit necessarium prospicere his qui ob imbecille
animi Consilium sibi ac rebg suis n sufficiunt, ut Tutores
acciperent itaq; quoq; curandum erat ne talis potestas
administrandi conuerteret in prejudicium pupillorum
propter magnam occasionem quam in rebg alieni Tu-
tores nacti sunt.

Si quid interciperent id pupillis salvum possit.

Res reddi restitutas restituat et quidquid culpa ipsig
uel abest commodi v ac damni restituat.

Quo Iure permittit Tutelis administrandi eodem Iure

introducta e

introducta est Actio ma legestord.

Quiq; o testatem suam in perniciem pupillorum conuertunt
o Tutella Pupillorum et curatio minorid ꝑbatis simid dun-
taxat optimisq; soket demandari quare ad his bona fides
ac virtus spectet n' est absurdum Actiones quoq; bonæ fi-
dei ex his gestibꝫ existere absurdum à Tutore ratione Ad-
ministrationis negotiorum Pupilli reposci ingua adhuc ꝑ-
seuerabres Quia Actis Tutellæ suapte Nãa gñalis est
neq; ꝑpig ꝑ singulas Caas sed duntaxat semel nascit.
Rõ Quia tñ ceteri Administratores singulis Annis rati-
onem reddere tenent etiam Tutores singulis Annis idem
ꝑstare tenent quia Tutor est Administrator Adminis-
strationis suæ rationes reddere dt.

Si quid cuiq; tribuendum utiq; etiam à Tutore pupillo qui
dat adtuendam ꝑsonam et Bona non uerò ad ea tollen-
da ut resarciri absit quid abest, commodi uel absit damni
culpa ipsiq; Tutoris enim Officium est nihil prætermittere
unde pupillo commodum acquirat.

De ois quæ facit Tutor cum facere n' deberet item
de his quæ n' facit rationem reddet hoc indicio ꝑstando
dolum, culpam, et quantum in suis rebꝫ diligentiam.

Tutor administrare dt n' reddere

Durante Tutela magnos sumptq; ipsiq; nre de meo expendi
multa pro ipso me obligaui quia pupillus absq; Tutoris au-
thoritate n' obligat nec in rem suam tutor pupillum suum
obligare pt.

Nec obligat eum qui se ipsum obligare nequit prouocandi
erant o Tutores, ut promptiq; de suo aliquid pro pupillo im-
penderent dum sciunt se recepturos id quod impen-
derunt.

Æqualitas

Aequalitas seruanda est ut sicut ille ad sui
scipiendum org quasi publicum plerumq; compelli potest
ita uicissim habeat hāc in demnitate Actionem. Actio
bonæ fidei competit Tutori finito officio contra adul-
tum ad ea consequenda quæ ipsi propter Tutelam absunt et
ut liberet ab obligatione.

Seruandum est in Iudicio ea eadem rę nato conformis
Aequalitas bona fide litem mouit et sumptq; fecit, licet suc-
cubuit sufficit Tutori bene et diligenter negotia gessisse
etsi euentum aduersum habuit, quod gestum é. Actio hæc
é bonæ fidei in qua bona fides agnoscenda est.

Verba illa uis ac potestas n' prouidentia potestate accipi
debent. et n' in fructifera potestate seruis facultate
usurpat, in capite libero ut ostendat, quod ista potestas
et facultas n' competit seruis cum Tutores n' possint eé
seruí. Tutor Vicarij Dater.

Cuiq; fidei et curæ lex et Magistratuum authoritas im-
becillam Statem gubernandam committunt Tutores de-
fensores Tutor datq; Principaliter personæ et per conse-
quentiam rebg. Curator á principaliter datq; Bonis et
rebg. Aliud é qui propter Statem defendere nequit, aliud
qui propter furorem.

Quomodo tutor alterig erit qui sui Iuris n' est.

Tutores Inscripti propter approbatam fidem ab insoli-
bente ad satisdationem n' compelluntq. Ergò nec ad Inuen-
tarid in quibg est periculum in mora non subiacent ordi-
narijs Legum dispositionibg.

1 Primus Tutoris officium consistit in cura mentis pupilli
ut ipsum rectè instituat.

2 Deinde ut ei alimenta præstet quorum summam Prætor
secundum Iuris facultatum moderare dt.

3 Tutor pupilli

(3) 588 Tutor pupillum de suo alere nꝰ cogit. Tertium officiū consistit in defensione pupilli tam in Iudicio qᵐ extra necꝰ administrat pupilli.

4 Tutor principaliter datꝰ Personꝫ in consequentiam rei ipsiꝰ dari intelligit.

5 Etiam in Personam ipsam potestatem habeat. Quod etiam est ut in res eiꝰdem habere debeat. Vltimò post Tutelæ calculum stet.

Pupillꝰ ubi educari debeat. id ex affectione et quì magis ad susceptionē ex spe successionis propior é æstimandus.

Fœminæ quæ liberos in potestate nꝰ habent Tutorem dare nꝰ possunt Bonorū Tutorē seu conservatorem nꝰ personæ dare potest.

Aliquis est. Patris et Matris circa filiorū Institutionem obligatio. Tutores ée nꝰ possunt oēs illi qui id pupillo præstare nꝰ possunt cuiꝰ cāa tutela éinducta. Defensionem et Tuitionem virile é mung in mulieres nꝰ cadit nè euadant sugēiores cuiꝰ pares é cogenit.

Non sunt sui Iuris semper Tutela indigent.

Veteris mantis nꝰ solum res filiorū sed uitam etiam addicant, Legitimos Tutores nemo dat sed lex. Si plures agnati proximiori tutela defertꝫ. Qui sperant successionem ÿdem tueri debent. Bona ne dilapidentꝫ. pluribꝰ in eodem gradu existentibꝰ oēs ad Tutelam uocantꝫ sed magis committitꝫ Administrationi. Nihil tam naāle é et oīs res per quascunqꝫ causas nascatꝫ per easdem dissoluatꝫ.

Ius ciuile ea quæ sunt Iuris Naālis tollere nꝰ pt. Naālia immutabilia sunt, si agnatꝰ proximior é minor tunc Datius interim administrabit donec proximior efficiatꝫ maior. Quod si nꝰ ent spes ut efficiatꝫ maior, tunc admittitꝫ sequens agnatꝫ maior. Quia Tutor in rem suam

auctor esse

x qᵐ unaqꝫq; ea uinculo dissoluique quæ coligata ést, ext

auctor esse n' pt ideo dabit curator ad litem quia
Tutor status curam rei impartit.
Non fecit quod facere debuit aut fecit quia fieri
n' debuit id totum pupillo resarcire tenetr licet pupil:
lo rationem à Tutore redditam impugnare. Qui aetatem
Tutelam renunciat ti Legum auxilio.
Inuentarium dt ee caputrationum in quo describuntr re:
perta et inuenta in Bonis Pupilli.
Quibus dbnt edi calculum poni, reliqua reddi, culpa purgari.
Quod Inuentarium qui non fecit in Prione conuincit. Sta:
tut sub Tit: Citatio contra Tutorem Rationem et inuen:
tarium non authenticum feciśt.
Constitutio 1505 f. O opiekonach przeciwko roskazuiąc, aby
opiekon przy przyiaciołach Inwentarz dobr y dochodow poczy:
nił á potym liczbę.
Prawa Pruskie Tutores administrationum ad confectionem Inuen:
tarij ordinantr. Quod si omissum fuerit quantia Pupillis in lite
curabitr tantum Judicis moderatione, precedente nre damni
prestare illi terebitr. Tutor et Pupilly mutuo sibi obligantr
et mutuo se de onere exiunt per calculum in recta ratione
posita rad Tutelą sub radne boni quantum mali Tutelae or:
dinata est ad conseruationem bonorum non ad distracti=
onem, Summa hic succedit in locum et uicem Bonorum alie:
torum ut bona fructificabant sic summa fructificare dt.
Tutor non adimplens conditionem utilem tenetr Pupillo ad
interesse. Tutoris bona Pupillo sunt ordinata pro gestis
et non gestis, nemo inde reportare lucrum dt unde damnum
resultat alteri. Tutor qui non est usq remediis opportunis
ad effectum quem gessit in delicto est enormis Prionis.
Constitutio 1565 f. O opiekonach ábo potomstwo
Szlachetkie przez niedozrzenie opiekonow do zrzodły
niepszychodzito.

nie przychodziło. Teneť Tutor eam prȽstare diligentiam in reb⁹ pupilli quam bon⁹ Paterfamilias in suis reb⁹ ꝺt facere.

Exitus conputowac, Introity nie rachowac nie zdasie Seniorum sprawiedliwości. Inaczey ordo y w Kościele od Introitu pierwszey zaczyna się Koncz⁹ in exitu.

Non in hoc administrant⁹ TutelȽ ut pupilli mergant⁹ sed ut res eorum augeret⁹ non deteriorarent⁹. Abutitur ꝺTutor Tutela quoties administrationis suȽ adrationes pupilli commodum non refert. Officium Tutoris rem pupilli saluam efficere alioquin si secꝰ agat⁹ ex malefacto erit. Maleficium et malum Officium in pupillum ꝓstitum.

Contingentia causarum diuiꝺi non pꝰt nam ea eodem facto diuersȽ nascerent⁹ sententiȽ. Ratio saluti⁹ universalis partiri neguit. Connexorum idem e officium, Status pro banda ab eo qui se fundat in ea iustȽ statis. causa priuilegiata. Probat respiciens Statum hnis. Iudicium ꝺbonȺ fideiꝰ Nulla Statis est excusatio aduersus ꝓcepta legum gusꝺ dum Leges inuocat contra eas committit. Aut e Rad Infantium quasi fari nescientiuꝺ. Cuiꝰ nullꝰ intellectus, nullꝰ consensus.

INCIPIATORVM IVSTINIANI LIBER QVARTVS DECIMVS.

Rei nulla re magis quam morâ dilabunt⁹. Reon Actori qui instructus uenire ꝺt dilationes concedendȽ ne tergiuersandi ꝺaꝰ occaꝺ. Dilationes qusꝺ ad probationem non pertinent reiciꝺ debent tempꝰ Iudicij per moras trahere. Iudex in dilatione ꝺt e parcus in data benigꝰ.

Causa ꝓsens Cuiparat⁹ exemptioni in gaꝰ curritꝰ.

minorennitas.

minorennitas nam Tutor cum Pupillo ad mutuam sibi obligant. Ratio calculi remitti non potest esset hoc inuitatorium ad delinquendum et oneris publici rationes remitti non possunt. Interest ut Pupilli non mergant & bona pecuniarum ex quibus seruitium f.

Quod neguit lingua res exprimant
Iusto dolori sua Verba desunt
Difficile est magno dolori parua Verba dare.

Per Resignationem bonorum non resignauit iniuriam suam immo eandem acceptit cui agit iniuria eidem et quærela competit, et qui damnificatus est, idem resarcire dt.

Vltra personam Pupillarem nemo contra Tutorem agere pt qui non alterius nisi Pupilli Tutor erat.

Emendatio è à non controuersijs Iuribus ergo probandi obligationem incumbit ipsi Reo. Non disputandum de Iure et Possessione sed purgare culpam codicem è di calculum ponere liquum reddi necesse est.

Constitutio 1565 o Quietonach Remissy Calculi czyni, bo ieszcze Trybunału nie było lecz 1578 Ponasty pięniu Trybunału iusz remissa bydz nie może gdyż prawy per Appellationem deuoluta na Trybunale Koniec miec maią facit et calculum saluis Iuribus et defensis utriusq; partis.

Debita n' erunt Possessoria transformata in simplex debitu sicut expulsus ante omnia restituitur. Ille Reus Pupilly ante dra redintegratur.

Danie dożywotnie nie może bydz suspensa, albowiem ona trzyma dobra uciężone onere Tutelæ Bona Tutoris pignus Pupilli Heres autem obstantibus Iuribus Domini Aduitalitialis dimissionem Bonorum facere neguit. Finis autem Causæ præsentis Bonorum dimissio Possessorum

to iest

to iest facere calculum Ktoz lepiey browentow wiadom iako Possessor Aduitalitialis Domina emundare Aduitalitatem tenetz et debitis liquidis à toiest liquidum Viri debitu reddere rationē pupilli Abo to iest Tutoris debitum ut pupillo reddat rationem Administrationis sue.

Ab Inuentario et comprobatione eig incipi dt rad calculi. Tutoris e culpa abesse utilius adesse.

Ex recte facto Estimantz Iura. Ex calculo posito inuestigabit quā quare Tutor insequi sciit Iura et n Pupillam ex calculo Estiman dt consistentia Iuris.

Inuentariu Authenticu et Officiosu e probatio probata gm qui fugit Probationem suam n facit Aban Actionem Prawa Kazda nayzetelniey ex Iure publico probationibg et exiudicato werisi Rowana bywa. Calculu tesz ani possibilitas zadnu ani ueri similitudo, ani ratio, ani Equitas, ani recty sensy admittere moze.

Quidquid Tutor in Bonis Pupilli contra Legum interdicta merkatu id bona fide possidere negiit. Czema wedle Constitutiey 1586 Pupillam nie zawodzq. Creditoru dobr niepuscif albo czemu nieuprzedaf czego ex Pupilli pecunia res gudsita pupillaris efficiq mutata conditione Personā mutantz Priuilegia rerū.

Akt ktoz przez Opiekonski Iudicialiter odprawionego Pupilla abnegare niemoze iż Tutrices miafy plenam et liberā potestatem retractari niemoze, tak ani abnegari, gdyz iakoz siebie samego nikt abnegare niemoze, tak ani Tutora Personā Tutoris agentem zapisanego Pleni potenta et stu wedle Constitutiey 1580 iż Personam Principalis sui agit broni Prawo odprzysiezenia sie iego. Seguiq ze y Opiekona zapisanego Aktu odprzysiężenia sie toż Prawo bronic będzie, gdyz tesz on Personam Hēredis agit Pogotowiu ze Tutor Kazdy iest uicarig Pater Pupilli y iesli defuncti Patris et stu

Pupilly

Pupilly odprzysięgacsie może daleko więcey uiuentis Ma-
tris przyrodzoney swey y zapisaney opiekunki odwodzić się
także niemoże. Nad to Tutores loco Dominorum sunt ij ex
ratione officij sui Ke tueri debent, Ktem suscipere coguntz.
Iakoż tedy Akt ich może bydź odprzysiężony ponieważ
ex lege publica Akt ten ut tueantz Pupillam et liter eig
Suscipiant publicè byt na nię włożony publica negari non pos:
Sunt. Co iàwnie wyraża Constitutia 1585 de Minorennibus
Complicibg gdy mowi. Jeslina tych co lat nie maią Prawo prze
wiedzione byłoi tedy nie minorennes ale Tutor powinien się
będzie odprzysiędz onego postępku. Z Ktorych słow Constitu-
tiey liquidissimè patet że opiekonowie necessitate Legis string
guntz ad suscipiendam liter Pupillis suis. A zatym quod Iu
ris et officij necessitate in Iure pupillari od nich perficitz nun
gm revocatz aliàs non tuendo nie byłyby Putrices y Pupilla
zostawałaby in defensa. Albo zaś tuendo gdyby Putricum
Siniał bydź Akt dowiedziony. Zostawałacby mu siały Sar
tium iniuriatarum Affrones et Sententiæ elusiones Jeśli że
Juramen Opiekonski nie pupilli odprawiony iest ważny
y zniesion także bydź niemoże. Z Kąd Constitutia 1626
o Plenipotentiach wrosła krzywo przysięstwom iako contextg
Czemu Piszę zabiegaiąc Ktoremi często kroć znoszą się Proces-
Pupki pozwana była in Statu Pupillari y opiece nie icy ale
Opiekonom o Kauzie Pupilli snać należało wiedzieć nie ona
ale Tutrices ad suscipiendam litem pupilli suæ iako ieżeli
iuż wyżey dotknęło stringebantz zaczym co nie przez nie
plenam potestatem maiąc iest factum iuż więcey fieri
in fectum neguit. Ingnorantia affectata pro scia hab etz
iako convictio ex scrutinijs decernowana in abnegationem
nie przychodzi, tak ani sententia ex falsa latione ferowana
abnegari neguit, gdyż też in falsum sentabatz facti ueritas
et inquirebantz

et inquirebant bene y male gesta Tutoris, y ta Calculatia per Tutricem in eum Scrutiny bene rei gestæ et Tutelæ probe administratæ do Sądu introdukowana była iako po Convictyey wedle Constitutiey 1538 nowe niebywa scrutiniu na scrutinium pozwolone tak po Calculatyey y Sententiey ex calculo ferowaney Calculy super Calculo dopuszczonij iednę miarą bydz niemoze. Nadto Iuramentu nie tylko super ignorantiam Gestationis et Gestæ, ale tez et pupilla Tutricibus Actum illum Iudicio expedire n' commisit, musiałby bydz in ea rotha decernowany. Iako by była absurdè obaczyc Kazdy moze. Coz bowiem Pupilla Potestati Tutricum subiecta była, miała Superioritatis sub committere, gdyz Oiciec y one same y Dobra ich y wszytko committował potestati Matki ma ieszcze zlecał wzdyc Pospolicie nasz Matris nasz fidei et &c. Więc y Prawo Pospolite mianowicie statuit sub Tit. Processus Repositionem tylko uera infirmitate termini peremptorij quod n' commisent nuncio suo Nihil takowey Dylatiey differre odprzysięgac się pozwala, lecz tu nie idzie o Dylatią ale o wzytek Aktu Sprawy imientem pupilla Opiekuńskiey ex ratione Officij Tutorialis uczynionej, iako ona ma przysięgac, ze im n' commisit ponieważ przed nią Prawo Pospolite zleciło im to ut faciant et tuanty y Necessitas Officij et Iuris publici ratio onym to imposuit potrzeba zawsze curanda bardziey na prawomż na prywaty pozwaney patrzyc trzeba. Constitutia 1580 według ktorey pozwana do odprzysiężenia się Sprawy biegle liquidissime docet co y samego tey Constitutyey Tytułu de Minorennibg Complicibg y z Kontextu iey iawnie patet iż o Procesie nowi in Contumaciam przewiedzionym nie o dekrecie y oczywisty Controwersiey Opiekunow zapisanych ferowanym y nie de adultis et maioribg mobilibusq ale de minorennibg in Infanti State tractuie. Co Kazdy z Contextu samey Constitutiey

wybaczy

wybaczyć może Który iaki iest. Jeśliby też na tych
co lat nie maią samych directé à nie dozacz tego postem-
ku et antecessorem prawo przewiedzione było à mia-
nowanego Tutora de iure ktorymby ich pozwano tedy nie
Minorennis ale Tutor powinien się będzie odprzysiąc onego
postępku. A ieśliby niechciał tedy on postępek ma zostać
w swey mocy super minorennibꝫ et eorum bonis y ma być przy-
wiedzion ad finalem executionem saluo reseruato benefitio igno-
rantiæ euadendi minorennibꝫ et pro malo obtento agendi gdy
dolat przyda. Co może być nad te constitutie Nowa iawniey:
Tego widoma rzecz że ta constitutia ignorantiæ euadendi na
bonis in contumaciam przewiedzibny pozwola, ale super non
comissionem Tutori et abnegationem Actus Tutorialis tego
niepozwala. Dicto ultra legem petens et pascens non est
audiendus, gdyż sententia contra Tutorem et exinde contra
pupillam lata nullatenus retractari pdtest.

To prawa Calculi była Matri communis cudzicia Kazano
iey Calculum Jako czynic y czynita gotak suo perse ia-
ko y pupilli uti tutrienne gdy by się sprawa actu tego od:
przysiąc miała, toby połowica de iure zostata druga by do eszta
iedna by połowica ważna y Calculg ważny druga niewazna
y Calculg nieważny, a iakoto być może Ut propte ualere et
pte n' ualere decretum possit, ponieważ de Iure est senten-
tia individua lex coniunctam personam pro finuicto agere et
defendere permittit y Kiedy senior caá cadit Iunior nie re-
wokuie iey albowiem finita negotia retractare est impossibi-
le. Co y statut nasz wyraźnie post. Fratres gdy mowi gmuiu ne-
gotia et finita tanqm mortua et quasi contra eNam
suscitare difficile est et retractare y drugi statut si senior
frater causa cadit, ut finis libꝫ imponatꝫ Iunior inno-
uare causam uolens non é audiendus. Wprawdzie ten statut
pte sua Quæstionem mouere pozwala ale in communi se-
parattꝫ będąc nie być pozwany ani Quæstionę hereditatis
nie być Iure

576 nie bÿł Iure uocatus ani 2dnÿ ich mi sitatus Dum utrÿ
bssionem prbtendunt inter se neutri subueniunt. Do iedne
re dintegrospawozÿ, musiałby druga 2espowacÿ tak by compa-
natÿej, nie bÿło. Inacza gdyby 2ÿch iedna była bssa druga nie,
utiq; do succursu prawnego bss bytby iak prdtcet.

Insenigti Tutores habent se Iudicium defuncti Legespubli-
ca firmatum Tribunalitis protestatis finem litibg imponere
ptes tranquillare. Nihil intdctum ota dura in Iudicium
deducta habenti Tutorem, Tutni separari, nequit. Non stacy
conditio sed integritas in Tutelis perpenditz. Statut distinc
etionem nie czyni żadney.

Supra affectum Matris non pt ce amplior ultimae Viro-
rum de familia sua ni sus sed Patris sui munere, obligat
ex obligatione Paterna et ea onere eig respondere tenetz.
Manifesta n indigent probatione.

Iuramentum ultimum e remedium gdy ng inscie dowodu inac
tam nie idq odwodÿ, Iuramentu nie ma bydz uinculu iniquita-
tis niemasz prawa otym Ktoreby necessitatem imponeret Iu-
ratoriam. Inter Tutore et Pupillu iest Statut de Vistice o
ale co ma ad casum prbsentem roznij będąc względem sbb
roznÿ y względem Kauzy terazniejszeÿ prawa bywa.
Iuris longum iter e Iustitia breue. Statut Tit. Re sti-
tutio in Bona piśze Officium Iudicium faciet pter Luc-
ro illoz, quorum Tutores bona aliena sunt contra eorum Ius
et Iustitiam talibg officiu tenebitz Iustitiam facere tamet
si non in recenti facto confugerint, ne bona perdant. O-
wym kaze Iudicium uczynic, tym coich iest oddac. Drugi Sta-
tut titulo Tutor n pt hereditatem pueri aliquo modo per-
dere, si secus fecerit pueri hereditatem suam a possessi-
one uice uersa habere possunt. Nie mowi statut, zeby
possessora citare ale odebrac kaze gdyż uice uersa nic
in sczego nieigst iedno uicem alien s possessionis uertere
in sua

in suam toiest locu Possessionis obtinere. Dodtym
te Statutem drugie zarhz Prawo Lueri Bona sua accip-
piendo ut debent eis wzigc swoie Kaze nie pozywa csie
o nic Statut Filiis quos hereditant tosz potwierdza
dzy mowi: Vt prdsatis filiis redeant ad Portiones suas
hereditarias non obstantibz quibuscunqz pactis et con di-
tionibus. Bytoby to iniquu illos bonis uti nos al Lite.
Melius incumbere rei gm Actoni Quod Lex concedet nemo
negare pt. Verba cum effectu accipienda sunt.

Et rebus n uerbis Lex scripta est.

Rebus Judicatis standum est, nulla restitutio aduersg
sententiam concedit, quia non retractat. Defensio datus
ante sententiam fieri dt non post sententiã, qua n impugnan-
da sed exequenda. Statut. Dit. Sententia Judicy et Dit.
Processy Lres subsidiales ante prolationem sententiis adducant
y dali mowi: licebit eis allegare reponere, ante prolationẽ sen-
tentiã. Illusoria forent Judicia, quod ab uno statutu ab alio
pertractaret, Sed integrad in ea tantum pte data in qua quis
lesus ei legitimè deprehendit. Restitutio n tangit eam prin-
cipalem sed solum tantum restituit quantũ lesio attulit. Ple-
na probatio lesio requirit.

Non omissa ea quæ causæ conducta erant sigud omissa po-
przyssiąc byto pierwey trzeba in causis Pupillorum Tutores
sunt loco Dnorũ requirunt sui damnificationẽ pupillis quod
illos Ex qua Quis Persona lucrum capit eis factum appro-
bare tenetz non ita subueniendum minoribz ut ex alienis
incommodis sua computent commoda ex contractu paterno
pupillo n ht Priuilegiũ Minorennitatis, sed reputatz ut
Maior et cessat restitutio ubi n suo sed patris sui nne
obligatz est pupillz, ma bydz Justitia constans alio-
quin Vilesceret Tribunalia authoritas et Judicia
essent.

essent clausorijs. Lex certa é Equitas incerta gñ
quisq; sibi formet pro suo arbitrio.

Equitas à Jure informata seruari dt. Rationes prima-
rio Scribentes ñ probant napisał tak drugi co-by
chciał sobie ex annotatione propria debitorem constitu-
ent. Qui sibi é contrarij et ipse secum dissidet nemi-
gdá amplig admittit, salcalg ij rachonek. Kazdy ma
bydz czyni ony, per singulas ptes species, et capita, plenè
totaliter et integrè ac ex bona fide. Tu zaś odprawionÿ,
frustratim mutilatim, sub nube generaliter in confuso. Vltra
uires hereditatis pupillaris agere plus expendere gñ per-
cipere. Sumptus utiles et necessarij accipiunt tuani et adosten-
tationem facti reÿciunt in culpa é enormis Vsienis qui
ñ é usg remedijs opportunis debuit eam prestare diligenti-
am gñ Bonus Paterfamilias in rebg suis facere dt. Nie-
bytabij to Bonorum Administrad ale raczeÿ ars Pneranda
quam sequit ab eodem Jure peculianis damnad.

PROCESSVS ab AQVITATE.

Sententia ià ka kogo zaszła tak go wigze Executionis é
non Recesg alias Equitas esset Judicia przez Recess.
non definit eé quis nocens, gdyż lubo odstąpiła dozywocia
przecię postaremu rzeczÿ nie wraca, nie miałac ona prawa
na cudze, zaczym S. Recessem od Dozywocia znikac nie
może ich wrocenia. Alienum non definere Juris naalis
é sed à Jure rerum recedere eas tñ definere inuitis est.
Qui cupit in pte satisfacere satisfaciat et in toto ñ suf-
ficit ab Aquitalitate recedere sed necesse é à Juribus
abscedere.

Non per vim sed ex Iudicato Iure non Iniuria
ad propria non ad aliena officiose non priuatim, nec
tumultuarie, nec violenter, sed pacifice venit. Qui autem In
Iudicijs facit, nihil videt malo dolo facere. Expulsia funduie
sie in Titulo, Possessione, et violenta deiectione. Gdzie
nullg Titulg nulla zatym Possessio et subsequenter expul-
sio przetendi niemoze. Lubo sprawa o wybicie zowiesci za
Facti przecig statut uwazac kaze Iustam Possessionem
gdy movi: Tit. Restitutio in bona tametsi nullas literas
super eadem Bona habuerunt &. Tutor in re pupillari et pro
re pupillari sine pupillo conuenirj neguit. Non proprio nine possidet sed
alieno uti Tutor. Iusticia Possessionē probam v improbam
reddit. Aliud e detinere aliud possidere hoc e Iuris il-
lud iniuria. Iniusta Possessio Ius nihil dat oportet Iure ful-
cirj, nec uitiosg ad eam dat ingressus. Intruso non possessor
esset. Obligatio illicita bonorum Pupillarum Titulum nihil dat
nec constituit. Quod Iure potestatis a Magistratu fiunt
ad iniuriarum et Bonem non pertinent. Quia hoc ipsum
lex facit ni Iudex qui minister est Iuris constituti o
1178 o fol. 429. & Quod autem attinet causam Expul-
sionis ma sie do skazac restitutionem nie wdawaiacsie in
Disputationē Iurium.

Constitutio 1368 o Tit. ordinatio nouorum Iudiciorum v. simi-
liter takowe Lauzy o wybicie nie odstaiąc do Ruim stron
Bro Interpretatione seu ualiditate Iurium ma bydz roz-
sądzono de Principali Negod & Constytutye te byty
Interregni pro semeluczynione in seguentes sacus et pre-
sentem deriuari nie moze. Druga 1368 ad unam tantum
Iudicij postanowiona byla nigdy nie assumowana semel
non st.

non pt haberi p semper.

Interuiedere.

Est fidem suam pro alio interponere et alienam in se recipere Obligationem. Obligat se pro Manto quia in rem hoc facit suam gdy by ta Interuentio roznego co wprowadzieta à Iure principaliter in Iudicium deducto mogt by nie by ly locy interuentioni, ale tasz excepta, tesz dwoiey tasz Detensio Iuris et Iudicati usurpowana bedzie. Sz tedy de prdiudicio Iuris eig agit z et ipsig interee uer' tit z et Maritus de Iure Vxoris uti alieno et specialiac à se separato mowic niemoze. Stuszne causam in se susce: pit quia in rem suam hoc facit.

Gwauaminis.

Inappellabilis sententia rei iudicati desiderata nie pro appellatione retardari n' dt Executio lata fuit senten: tia seruatis de Iure seruandis cum nad cognitione causd prbuiss Decisionibus. Impedire executionem rei Iudicati & contra rem Iudicatam quidquid attentati nulliter tentati. Nen é confessi salus a tuenda Rei:

Appellad n' dicit ubi nihil dubij u bi Lex prbuisa, u bi sad Priui legiata. Constitutio 1589 Fol: 93 A terzeczy Ktore sie toczq gdzie nic wstpliwego w oney Kauzienie bedzie albo iasny statut o takiey rzeczy bedzie, tedy iuz takie Kauzij daliey przez appellatyią isc niemaiq. Constitutio 1593 Fol: 77 Dit. Bespieczenstwo woienne Salua et appellad tylko semel interpositam maiq bydz stra: zn od prawowanie co reassumptm Constitutione 1532 Non concedit et appellad toties prouocantis n' concedit n' dat n' grauato.

non grauato et in remord' ferente requirit' ꝙ in appellatione ad Rálic. Lu Luin clo Iuris colligata sunt separari nō ḃnt sed uno Iudicio disceptari, quia ex hac ratione connexos addiuersa traheret continentia am cās diuidi nō ḃnt Statut Tit. Processꝙ. Liceat unicuiq; parti ad appellare et sub Tit. Motia Constitutio. 83 ꝙ Fol. 10 ꝙ. et hoc tym prędicta odprawa ꝑ. ma in cc Appellad ꝙ dzieby szło o zyſk albo straty. Constitud 1564. de Accesorijs Rule Paratond Separata e rad. Constitutio te tin k tuie de Appellatione in Accesorijs ante Sententiam nie post sentēciam Vrzą d byt Executor nie Iudex. et Accesoria te idq; ꝙ Exceptiones declinatorie Dilatorie, Peremptorie, ale ꝙ ſt sententiam ſola restat. Exequd.

Abrenuntiatio.

Hereditas semel adita repudiari nō ꝓt sera enim ꝓſt acquisitionē repudiatio ꝓut semel repudiato rursꝫ adiri nequit, ita adita rursꝫ repudiari. Qui semel hēres factus ē hoc ipſo cēpit ee obligatus ad omne æ alienum hinc nō ꝓt exonerari ꝑm à Creditoribꝫ ipſis conditio deferat.

Abrenuntiatyeij ta iest nad declarowac ſie zaraz nie ſtad nec wolo ee hēres, ſed eas totaliter reddo, à tu trzy lata Maietnoſc trzymaią pozytki zuciey bioru iuż ſie ſprawowata iako Successor. ꝟ.

Fidem prſtitit quia Iurauit ꝙ nihil recepit.

Abrenunciatione defraudent Creditores Bonis derelictis nihil ce cæuit ſed cia fideliter extradita et eq d Iurament quia nihil recepit claues tradunt quia res ſub cuſtodia clauib ſeruant ex iſtraditis tradit rem poſſeſſio. Non gaudent muneribꝫ qui abrenuntiant oneribus Subhasta gdy d Abra licitowano wolne ie bydto przedac Kredito. rom ale przez wey per Iacationem.

Contra Calumniatrice

Contra Calumniatri
cem Reprotestatio.

Z wielu miast zyczyłbym pomiarkowania raczey
niż takiego krzywdzenia z tąm Białogłową, bo
lubo zakonna to bydz musi obelgę takową odrzucby
tak podłey y lekkiey ponosić iednak patrząc na inz
dignitatem euentum rei siue uinco siue uincor utrog;
modo maculor nec talis ht victoria laudem lepiey iest isc
za onym conapisano. Sic sententia uenit ad gstium et num-
mum gubnt da illis duos et ducat seguo mult. Wszakże
gdyby ta explanatia saluo honore stanąć niemogła, ani
nate protestatiją obelżywą y ktamliwą Reprotestaty
także wzorem tym że ią ko uczynieła ongą zanieść y u-
czynić. Protestuie ona szczyrością słowy dothliwemi że
procul abiecta uerecundia ze nulla habita ratione pudoris
ze inconsulta licentia ś takim także sposobem Repro-
testować przydzie że modestis nescia pudoris ignarus gdyż
nemo teneth honorem seruare et qui illi uituperiu facit.
Accusuie nefariam libidinē crudelitatem to ter przy-
dzie wspomnieć iey urodzenie sprawy, obyczaie, postępki,
aby się ukazało kto ona iest co intendit a zatym maliciy
miec skarga fidemiałą albo niemogła by crimirować ize
a tym culpabilis gminis mala mente niemogły iedno malē
perficei A stronie zgrawdzie Contitia contemptu sunt repu-
tanda ażby laszcza Białogłowskie ale kiedy ad Contitia
accedit turpitudinis columnia w Xsiągi to wezbo periculum

Judicij intendit wradzieg

Sudicij intendit w nadzieię Białogłowskiey KonditYi miało
by bydz wolno impune grassari in honore aliено brakuiąc sobie
Honorem szlacheckim do Prawa drogi, ież w takim razie pro-
uocato maledictis trudno milczec, ne calumnia silentio pro ueri-
te ducat, pogotowiu ze co Kolwiek sie per reprotestationem
wniesie, to in defensionem honoris uczynione będzie, ut ser-
uet immunitas, Nominis et boni existimationis Kto uważy
wprzod osobę samą protestuiąc. przyniey protestacią, ex so-
lia podaną do tego potacznie od Białogłowy, stylo ad persti-
gendum accommodata napisaną. Naydzie tey osądzi, ze to
iey protestatia nieposzła et iusto aliquo prætensi iniuriæ dolore
ale umyślnie z fabryką kowana iest, na hańbę y sławę ze by nie-
calumniæ, która ipsum quoq; sapientem conturbare zwykła
takze pudore intentatæ impunionis causę mozno co wygonic y
utargowac, comi bowiem za prozab do inamorowania z takiey
nietwarzy Ktoz kiedy exarsit in deformem.

Wspomina y to ze swoię Virginitatem DEO dicatit, a zię
ieszcze poswiecka chodzi, y iuż tą kaucą za mąż wydaie iuż
contrakty eo nie zawarła. Co to zawsztyd w takim nieszczęściu
na obłow przyszły prætendowanego dischonoru swego contrakto-
wac są do signa non mouentur ale iuż extincti et defuncti Vir-
ginitatis.

Protestuię ze ten conatus ad uim impuram deferendam miał
by bydz intentowaney przez samey Zonie iego Ktoz chce mi ce
testem sceleris sui, iza lisz furta Veneris non clandestinæ.
Prowadzi Oratią swoię daley powiadaiąc iz gdy affectum swe
nie mogł przywiesc ad effectum one potłaczył, pobiel nachay-
kami sie z Kazał. Pisze to contra eam rationē gdyż amor nie-
zwykł sdwie in amatum, owszem repulsa magis accendit.
Permissa enim fastidimus negata magis cupimus pozgodzic
inse sdwit amor iako ow co za kochaney niemogłszy za
Zonę Panny zabiel się tym zapisem Karthą na sobie

położywszy

habe me Martyrem. gud nolaisti habere Mantid. Zarzuc
ca potym crudelitatem ze ią prosm dosżarpania podono iedno
ze ferocitas ich mitigata niezawodziła podobno Sanchita:
teiey Canum mitigata ferocitas iuż tez grubą potwarz iżalisz
rabies irrita canum facilè mitescere może, co za Mołozychowa
eobiy to byli hominisedones. Naostatek prawi iż ią do wrzą-
nia wrzucono, aby niczyta w ktorym siedziała cteriy niedziele
y zawgdy ozdrowiała uchodząc zbrodni suspitiey odestano
ią do miasta, ieśli wiadoma na to aby niczyta iakoż wyp-
szczona aby żyła. Ktoż wątpiwa na swą głowę wezwa. Gdybyż
takowym ktore udaie okrucieństwie iawnym gdy ią stracić mozno
taiemnie, ktoż tego odsyła na miejsce warowne bespieczne, ktore
mu o zdrowiestwi, albo ktoby odestał, namieyśce Iudiczne, te-
go ktoremuby, tak bardzo iakoż protestatya nieśle zawinie-
Do tak ciężkim iakoż piżze atrapieniu swoim nie idzie do so-
winnych zalusżego onym nieopowiada, ani dowtasznego z kąd
śie mianuie niebierze śie powiata, ale wtym ze mieście gdzie
ią odestano mieszka, y tamże Protestaty doś niezaraz nie in
continenti et recenti, iako statut chce miec, ktoż ią wzdy wię-
zigniu zastał, ktoż widział, ktoż aresztował, gdzie obductiya
ktoż z nią przy Protestatyey stawa, czemu nie powinni, ktoż
ani przedtym ani teraz comparent. Prawa nasze niechciały
dopuscic Białogłowom aby chorem priuatam śiłe author-
tate Maioris suoru same przez śie agere mogły iako pra-
wa wszythkie, do świadectwa białogłowy nie przypuszczaią
gdyż communiter mentiri iakby contra mentem veritatis
zwykła. zkąd ią pod rękę prowadzą by śie w czym nieuślizne-
ła takiey ani de criminatyey w ktorey przestarzą świ inne
pura, iako ma bydz et accusatrix seu Actrix et simul
Testis in eadem causa ktoż tę namowę iey catorzenią, iako
Protestuie słyszał, ktoż upominkowania oney widział ona sa
to sama prawi ona sa za sobą świadczy. Aluboby stachcia-
kd była quod n' concedit, iednak Equali Iure stawać

niemoże

nie może u Sądu z JM. Pną Sługa ieśli excedit co przeciw
Panu Crimen. Pan ieśli przeciw Słudze iniuriatur, seruus Dni
sui possessio, potestas Dnica excessum Sługę corrigere może in-
terficere nie może. Possessio Pana każdego tria seruis ebenk
opus, cibq, przymiad y płna Syna Karać swego może á Sługi
nie może, á cobyto było inszego iedno in seruitute Dnatq et in Do-
minatu seruitq, owszem ota swoią uiuendi licentiam et in uirtute
uertit swawolą, za cnotę udaiąc płnam zaś ieśli ią iaką za-
nieprzyszłą nowę potkała inermem uocat. Ex accusatione ac-
cusantis fides plerumq, obstinatq Persona tuni uilis abiectu
takowa qualificowane Skargę swoią ieśli ze kim sine re, sine
spe, sine fide, sine fortunis, ore, lingua, manu, uita inquinata
niebywała fides dana, daleko więcey Słudze takowey ta-
wego Człeku ktora przeciw panu swemu cuiq beneficio uita
sua agebat, pro gratitudine calumniá in eum profudit. Non
permittit, seruo dirigere calcaneu contra dominu suu multa enim
pestis efficacior ad nocendum gm Familiaris inimicus.
Non desperandu ze ta protestanc suis saturabit consi-
liis albowiem zwyczay iest malo malu consiliis male perire
bo gdy sie tu ukaze ze y to Chłopowa y ieśli pokarana o
swawolą tym samym pewnie pokarany w kaźnie swoiey kto
iest y iako zacmiana ma bydz wyst kriona będzie. A zatym
iawna sie iey potwarz wynorzy y iako calumniatrici condi-
gna pna intendowane będą gdyz Panu każdemu służy
zawsze decens emendad, corrigendi potestas á nawet nieloch
tá od Pana swego Chłopowie nie więcey ty lko by do de-
beretq, lecz tu affectus tylko criminis obyciq non eius effectq
Crimen attentatú non uero consumatú. Incarceratia lubby-
bystwo Szlachcicowi iest ciuilis nieszlacheicowi ciuilissima
iako y pręt gtowy iego daią tylko daley nic. Flagellatią
ieśli grzeszne tako iako poniesto similiter takze iako mia-
stoze kazano. Do domestico male facto o pospolicie a dhibeq
sąsiąd.

Castigatio plagis semud fieri meliore ij takiey niepowsciągliwosci sed uindicta non solum est Delicti medicina sed etiam honesti disciplina.

Będąc tedy culpabilis et plebeia niemiata się tak in famosi scripto przyiwac ad lacerandum crimen człowieka zacnego iż się powinna maledictis. Lacerantis lacerandi sunt płną nā et uiperinae morsy uiperino curatz cinere ànietylko ona sama miała być ukarana, ale tez ij ten co fabrykowat zuiq; tę Protestatią, ktorą conuertit opera suam curam industriam ad famę honorisq; nij perniciem. Wielka to iest rzecz uerborum maiestatem exacuere ad perstingendum honorem alienum im probi ingenij é deformandę spoliandęq; aliena dignitatis causa takową protestationis uirulentią in existimationem nijs alieni euomere atq; studio uoluntate in alterius infamiam ac crimina tiones incumbere. Onáć Laciny nieumi ale ten Literalista miał swoie pioro temperować ne quid scriberet intemperatiu. A ieśli ieszcze scienś uolenś przywiązał się przy Chtozpownie przeciw Szlacheckiemu honorowi do tylko uważyć Jey Mći. Aquilam muscas insectari człowiekowi tak wielkiemu prakt yczka tamtego publicē persequi nieuiem aby do Rónia conueniens było lubo to pulex à pugendo nazwany ij dlatego zepsuć zwykliwszy go conterere.

Quo nie reprotestatio miała być zaniesiona przeciwko abo przyiąciela ibi ten sposob.

Ad Officium et Actu ipsius A.B. C. personaliter uenies ens ut primum compertum extitit Euphrosinā ut seipsam aperit sub actu D. in castro G. protestationē in scripto parata Latino Diomate connotata aduersus et D. adlacerandum nomen bonū ipsius sc. id è confabricata scripto infami malitiosè et traductiuè ad Infamiam eiusdem confabricatorē et innotuerit seorsim nominandū tū contra

A.B. fecisse defensionē tūm dignitatis eius ad officiū suū simul pertinere existimans hanc mēm eiusdē N.N. contra suprascripta &c. et terminationis eiusdē ipsius Officium.

castrense talem protestationem famosam à persona suis pu-
blici et terrestris incapacibq; plebeijs suscipiens protesta-
tionem seu Reprotestationem suam fecit ideo, quod licet
respondere Mulieribq; calumnijs ning conueniens ee iudeatq; tñ
prßfatß N. malitia nihil aliud qußrit nisi ut protestatione sua
calumniosa famß N.N. noceat ne licentiß eiq; daret ulteriora ca-
lumnijs nexandi occad acutapud optimos quosq; finis eiq; seruet
immunis existimatio solenniter manifestat et declarat prßfa-
tam N. fœminam sinere sine fede sine fortunis existentem eam
calumniandi prßfatß N.N. cum cuafabricatore iniuria rationem
ut famelica existens aliquo exinde qußstu compendio faciat
expleriq; possit cumq; officio ipsam prosequi pietatq; colere
Veneratiõnẽ obseruare dbnt, ut potè cuiq; beneficio deseruiens
coniugi eiq; ut iam suam agebat pro gratitudine calumnia s
in eum in[illegible] curdè profudit eandemq; oblita status et con-
ditionis suß plebeiß in curiã et infamia in protestatione
sua posuit delictis uanijs onerauit atq; modestiß nescia et pu-
doris ignara probra in simu lauit. Conuitijs diuersis insectato.
Virg suum omne euomuit et mordacitatis suß aciem in bonã
famam et existimatiõnẽ eiq; distruxit famam eiq denigrans et
crimina per eandem protestationem intendens. Quo ex
progressu ipsius N. quantß sit in prßfatum St. I. ma-
leuolentiß colligere licet dum pro beneficio reddidit ma-
leficiu, et dum alumna accusat alimentorem suum dumq;
serua dirigit calculareum contra Dnũ suũ at talia domes-
ticorum insidiae nullig prouidentia satis munita eẽ pt prßfatus
N.N. in ea N. dum Famulitio coniugi suo deseruiret multa
culpabilia tulisse multa silentio suo presisse et propijs
detrimentis sanasse eundem à seruitijs absoluisse
nunc illa tangm fera irritata, deinde omissa priuata odia
per male dicta protestationis stylo in herũ eructat

sicum

Suum iras suas in calumniam conuertendi à qua licentiâ audacia non eam pñarum Legis metq reuocauit non religio adduxit non respectus honesti ut Dominij sui dignitate in Dignitate non afficeret auertere potuit. Proinde prdß fatis Protestationis necessitate adductus, qmuis calumniâ hanc uanitate mihq retorquenda arbitratq nè tñ silentio pro ueritate probetq hanc ut prdmissa è Protestationem seu Reprotestationè facit affe-rendo & prdmissis N. I. maledictis prouocatus in Foro fori cum ipsa et quibus cum intererit Jure Acturus et honore suo à prdictis calumnijs mediante Legis prßcriptq uindicaturus.

Oratum Inuidiam uitß innocentiß tueri. 1 Landora
2 Anteiora
3 Blandina
4 Platilla.

Dolendum è calumniandi uitium usitatus ità hodie è atq; peruulgatum nemo ut in hac uitß ratione fere uersetq, cui nullum pbrum nulla turpitudo, si non uera attamen cui aliqua suspicio nec abijciatq ueritas ota uincit.

Calumniaß tela leuiora pßtiq arbitrari qm quid retorqueri debeant calumnia ensi accuratior qm interdu ueritas uix refutare pt aut facta puniunt aut dicta aut scripta aut consilia Matri debet pudoris in uiriam Virginitatis dispendia party periculum ut eni longa diserimina ueritas in multiloquio pßbitas in negotio communiter periclitatq

Castitas in delicijs humilitas in diuitijs.

Matetricem compelli pße ad faciendam sui copiam cuiq turpitudo uenalis allegantiq suam turpitudinè in pßtu dicium alteriq nulla è adhibenda fides calumnia è mala litiosa et mendax infamatio seu alicuiq in Lite per fraudè uecta ad undc calumniari è falsa crimina intendere calumnia pßsu.

ipsum conturbat sapientē in ꝯ dedecore uoluptata. Vita turpis existimatione damnata eo impudentiꝰ ꝓgressa ꝑe gustus, obrigescit ad accusandum inducta. Dedecora intemperantias ac petulantias nobis conflare. In quo ꝓfecto uitꝰ uersat hoc inducit ob quod remota domo deprauat & uitꝰ licentia necessitate actionis adductus parcendum aurib⁹ Iudicū consulendum uerecundiꝰ flectere mentis consiliū, nulla nē res potuit. Maledicentia ē rabiosa quidā dicacitas structas Nomini atq; honori suo insidias. Animi: na multa consarcinando à uentate longē discreta. Autē complanandis negotijs mirus artifex. Sine respectu boni honestiq; defendebat.

Calumnia ipsum conturbat sapientem. Nam et Basilius M. 288. adirrogatam sibi de hæresi calumniam ait: se et cor de palpitasse, et lingua defectum, et ꝓsus aduersus odium genꝰ humanum ob mordum et linguæ peruersitatem odium concipisse. Dicit n̄ ꝑt quanta plerumq; et quam tetra odiorum incendia unius susurroni linguæ imꝑbe uentilata excitarent. Fortuna n̄ immutat genus. Quid interest inter suasorem facti et probatorem aut quid refert utrum uoluerim fieri an gaudiam facto falsis criminationibus uitam impetere. Alienæ famæ calumnioſa uiolatio imponendo crimen falsum animo dolosa. Nomini falsis criminationibus detrahere honorē uiolare famæ noxam inferre damnum facere auertere uarijs modis honorē attingere posse impetiunde Iuris defensionis dictat licere contumeliosum occidere quando aliter ea iniuria arceri nequit et quando contumeliæ atroces aliaq; ratione uitari nequeunt licitam itaq; et defensionē quæ necessaria sit ad contumeliam depellendam et comprimendam compescendamq; alioquin daret licentiam improbitati ꝓtinus q; quoq; contumeliosi uocandi quæ tamen damna rei familiari sunt acerbiores magisq;

mordent

Ego mordent animos. Tanti interè quo animo quid agas illa-
ta graui ignominia satis éc Iniurias uerbales uerbis repelli
et legitima uindicta comprimi et castigari. Defensio fieri
debet in continenti dum adhuc libro honoris uelut pendet
suspensus hinc de tua generositate Iudicijs.

Successionis Gradus.

Septem Gradus Successionis sunt constituti quia ulterius per
rerum Naam nec ultra inueniri nec uita succedentibus prorogari
potest. In his septem gradibus ôia Propinquitatis Vna contine-
ntur intra quos nec affinitas inueniri nec successio amplius
potest prorogari et quia postea parentela cognosci nó posset ni succe-
derent nisi eiusdem propagine cognationis deberet per septi-
mum gradum omnimoda sanguinis relatio propinquitatis deleta.

Auidis grauis cautis nemo tendat in se descendere
Opes irritamenta malorum. Fortuna nisi fortuna
Felicitas una syllaba felis proprinat
Vna pars demi culpa perennis erit.

Homicidium.

Statut. Vnus de Homicidio accusetur ne uno infelici casu
duo remedio tollerentur. Prouidus enim morte non possunt plures
requiri mortes. Constitutio legis Lomotki Kath in causis
mere criminalibus ad comitia pertinent. Dicta data gesta sic
ubique complicitas unius Multitudo delinquentis minuit
pena nam ex incertitudine delinquentis nè multorum strages
sequatur dubium é eos decapitare propter incertitudinem delin-
quentis nemo directè tenetur sed extraordinarie secun-
si tot sunt uulnera quot uulnerantes si plura uulnera
ra letalia arbitrarie puniunt.

Qui primus mortale uulnus intulit is uere occidit
cæ semel,

cum semel tantum homo mori possit ostendam tanquam eadauer
percusserunt non hñt. Si plura Vulnera Lethalia sed signo-
rata ea vulnere mortuq et quis illud intulit, omnes tenebit
quia eos occidere voluerunt, secundi percussores quia nihil letha-
liter vulnerarint, tñ tenentq. Nam secunda vulnera effecta sñt
Lethalia propter debilitatē corporis iam enim fuit Vulnerata
prius.

In Criminali Cāa.

Actus distinguit a finibq et in delicto dolq Voluntas
propositum attendit. Nec dolq nec culpa, nec excessq impu-
tant. Crimen é quod de malo parua intentione data opem
committit, quod autem fit casu impetu inconsulto quia
dolq abest crimen statui neglit.

Dolq é malitia culpa negligentia seu imprudentia, attribuit
statut casuale homicidiu et illud asserit quod uim ui re-
pellendo bona et suos defendendo committit.

Summa adscribit ei a quo exititt principiu. Non finem
sed initiu in delictis attendendu. Statut ee extinctione
candelb caā Duremontiu qualis caā, talis voluntas
fine causa quis delinquere presumit. Animus et propo-
situm distinguunt maleficia quia spe alios ad maleficia
accessit. Magis delinquit, qui plures iam dat, qui accipit
cum malefactorem instruat et malefacti eis fisse reus de-
clarat, et quia bis peccat, qui peccanti obsequiu prestat.

In delictis animus non exitq attendit quo animo quisq
faciat, a quo casu uertatq ad rem pertinere. Intentio agen-
tis correctio tollerenda non interfectio. Actq hnd in
eventu sed consilio metiendi et estimandi.

Exasperati non facile mitigantq facile é irritare dif-
ficile placare.

Casuale.

Casuale homicidiu in quo nec dolꝰ nec culpa interuenit
quod sit propter Intentionem. Homicidiu deliberatum
aut proditione fit, aut per insidias aut ui aperta consulto,
circumstantiis perducunt nos ad cognitionē Veritatis quo con-
silio, quâ spe, perficiendi quâ cauâ.
Difficilius e iustum continere dolorē ꝯ miracula facere pro-
catꝰ facit ex necessitate prouocans ex uoluntate.

Necesse Innecesse.

Constitutia dr̃ꝰ. Ody sieto umyslnie y Iawnie pokazało.
Non testimoniu sed testiu authoritas estimari debet.
Actia refariu quod nec corā DEO nec coram hnĩbꝰ ullâ
ht excusatiōné.
Talis psumiꝫ animus qualem facta demonstrant. Qui
malè agit argutiu innocentiꝫ facere recusat. Ciuilia sunt
atꝫ impetu affectu, contentione, ira, calore impellantur.
Criminalia sunt insidiosa quꝫ animo deliberato patrantꝫ
Ille princeps culpꝫ à quo incipit malitia, et armoꝝ geng
occidendi animu indicat. In Vbe structꝫ insidiꝫ quis
é loco tutꝫ quod tempoꝫ metu nacti, quid foris si in pa-
uitate, eius meditata armati coactiꝫ Statut bꝰt dawnÿ
de ante et post Iudicia securitate uiolata ale restyn:
gowanÿ przez Constytutie 1600 1795 20 Maij. Excessꝫ
pod Szadami po getnione. Tyranny consistit, in crudelitate
cōdio inconsuetꝫ per tnculentias sueiatus adactꝫ more
derſko zabiciaiꝫc. Necessitate uoluntate peccauit. Ne-
cessitas Legem non accepit sed dat. Indicia suspicionis
nenitatis suspicioni nō dee argumentaō nec culpæ negli
nb reg. Qui inuitꝫ peccauit secutus Dispesione sed non
totalem Multitudo et plurilita uulnerum facit indi-
cium animi prmeditati secundum Astorē nō secundu Cāō
Sauneiat qui argumentiō nitiꝫ Argumenta faciunt

ut res mira

ut res mira videat̃ n' autem uera argutè inuenta decipit 343
et uisũ g lacies uidear̃ Crystallũ n' ẽ g⁹ accusare ei rixa cui-
uis facile. Non accusata sed ꝓbata rẽ faciunt Nec
testationes sed ꝓbationes tenent.

OCTAVS.

Non punit̃ affect⁹ si n' seq⁹ effect⁹.
Si n' inhibet̃ aũg factũ ꝓuocat̃.
Quid deficit, irruisti, exploisti, quia n' occidisti n' ideo oc-
cens cẽ destitisti quia quæ perficienda erant, perfecisti et in
nocendi malo perstitisti. Neminẽ auertit factũ sed fortuna.
Vbi conat⁹ instar facti habet̃ punit̃ licet ꝑuig sit q̃ ꝑ
facere. Iesli noszego Rusnicą punit̃ dalekowsiego do-
cztowicha strzelaiącego. Siuą punit̃ quomodo abaąn̄ pa-
niet̃.
Statut Tit. 9 la dig uibratio cig punit̃ lectũ mlreraue-
nit. 1607 de seditiosis armis. Improperuicho aliscitan-
quã occidisse ẽ à gdy Strzeliss. 88.

DEFENSIO.

Moderamen circa quatuor consistit, circa ordinẽ et ictus
circa modũ, circa tempg, circa caam.
Primò ut ꝓcedat offensa saltim iust⁹ timor offensæ.
2do Requirit̃ ꝑqualitas armorũ.
Tertio ut confestim et in continenti.
Quarto Vt Defensionis et n' uindictæ cam̃ repulsio fiat.
Si n' licet se defendere iustæ erunt actiones aggressorũ. Vbi
e offensio ibi permissa defensio. Necessitate n' uoluntate
peccauit.
Necessitas iuxta licit necessarium illicitum facit licitum
Proximus egomet mihi. Monstra te eẽ patrẽ sine uis
habere filiũ. Leges se exceptari n' iubent.

Vis et in iuris

Vis et iniuria depulsione cū moderamine inculpatæ tutelæ fieri debere nē ulcisci uis et iniuria magis q̄m depelli et repulsari uideatq. Melius ē prōuenire q̄m prōueniri: Et melius ē occurrere q̄m intempestiue uindicare. Vim ui repellere licet, armatis armatos sumere dura sinunt.

Difficile ē iustū temperare dolorē. Nonpt statera in manibus habere et pondus nec iuste dare ad mensurā debitū to pore certi et, tempus ubi inpatis deliberandi consiliū nec in illo discrimine ē hoī inplenitudine intellectus hydropicæ cupetiūm trudno.

Defensionis requisita.

1 Vt Defensiō fiat cum excessu, sic aliter iniuria fieri pt.

2 Vt coniuncta sit Offensioni ne ex interuallo aut insequendo uindicta ultio sit et nō defensio.

3 Vt ad Defensionis sit Iusta

4 Vt Defensio sit necessaria quod si aliter defendere nō potuit nec salus fieri poterat nisi post mortē eius.

Amicorum Defensio.

Spectare ad nos iniuriā eorū qui potestati affectui subiecti sunt.

Quid frater fratri debeat, quid uitr, quid Bonis, quid Amicis debemus, quo nos fœdere nāt ligat Familias iungit &.

Vnde Tit: Ferus et Tit: Vindicta.

Constitutio 1286 Lanæ Stuge Stuga Lana.

Semper hōc cad ualuit semper fuit honestū pro salute communi stare semper probabilius fuit sāā Iniurijs commoueri amicorū id circo amicitiā ut commune commodū mutuis officijs gubernetq. statut in suorū Defensione, ad maiora sustinenda iā pridem usum ulla rudes.

Libend.

Liberu corpꝰ nꝝ recipit estimatione sportula ẽ salariu et mercedes qubꝰ pluriꝫ Iudicibꝰ et executoribꝰ Iudiciorũ contra decorẽ status sui.

Politici.

Vt prudentia eorũ Reip: Virtutibꝰ polleat alitur et ille ẽ qui agrũ recipit ad colendũ ut aruꝫ tribulo et spinas germinantia sudore et labore eiꝰ pellant.
Ea politoris ẽ cura ut arua uirescant cultura sũa Reges eradicantes ciuitatis Pericula ac iniurias clientes. Regnũ ad conseruationẽ temporalis felicitatis sine qua una ꝺ̃ accommodare ꝺ̃nt ad Reip: necessaria ut Leges ad gubernationẽ Creationis officiorũ ad curas bella ad defensionẽ penas ad punitionẽ premia ad excitandũ uirtutẽ tributa ad sustentationẽ.

Ex

Est scelerum quod ponte ignorantia contrahunt coërtio communis Reip: ponsio à legendo siue à ligando deriuatꝰ constitutus fuit antiquitus in lege ductus ut Leges differet scripta in mariꝫ et perpetua recordatione suum quisq; adimplerent officia ut Leges legerent. Qui curabant, ut pueri eorũ ut carmen necessariũ decantarent, ut hac recordatione perpetuò ligarentur Legis precepto. Regulatꝰ à ratione in id ad quod est constituta Videlicet ad Reip: commodum et subditorum in bonum commune ꝺ̃ Legis ferentis Legum meduante norma, iusta libertas, equitas, consilium, iures in Rep: assistent, quod in bene latis Legibꝰ inueniunt Lex Anima Reip: ut liberi pereant ab immunitate ꝺ̃perant occasionẽ. Exemptio nꝝ ẽ facta ad peccandi licentiam immo inducta necessitas bene et honeste

et honestè uiuendi cum maiore supplicio sint digni qui hac exemptione abutunt.

Reges ad benè regendu sunt ordinati.

Actus uirtutis exercet dum in eis mens Regis dirigit, ut Justitia seruet, quæ est Ars boni et æqui.

In rebus humanis nil pace gloriosius

Leges aut Judicia ee non possunt sublata pace

Legem nihil aliud ee qm doctamen rationis in ordine ad tria puta, Religionem, disciplinam et Salutem. Ser Religione cultum Diuinum. Ser disciplinam pacem atq; concordiam Reip: Ser Salutem subsidiu animæ intelligendo.

Lex nulla e dum ab æquitate deflectit, quia et æquitas nil aliud e, qm ipsummet rationis dictamen. Ad uirtutem Legis pertinere, imperare, et uetare. Regulam seu normam ee, quæ agenda sint, quæ dimittenda. Est Lex Regula et norma Actionum nostrarum ad Legis manum spectat dirigere Actiones subditorum in Bonum. Æquitas nihil aliud e qm æqualitas quæ ab ipsa Justitia in rebus ibus constituta. Iniusta enim Lex est quæ ab æquitate deuiaret et deflecteret. Leges iniustæ et à ratione deuiantes nullam habent obligandi uim. Legum et Constitutionum Justitia perpendat nè est ex rarò contingentibus quorum ipsa Jura memoriæ nè consueuerunt. sed ex frequentibus accidentibus.

Cessante ratione Legis cessat Lex.

Communia nouiter nè fastidiu generent noua communiter sunt tradenda nè pariant admirationē et uoluntatē Principis pro ratione sufficere nè ea quæ à Maioribus nostris sunt constituta rationem reddere possuma habendam fidem prudentis et experientis maiorē. Præ-

dentis

Indiscreta Obedientia in rebus iniustis et illicitis utenter Iure suo neminj Iniuriã inferre aid eant.

Detestatem dedit Dñs nõ ad destructionem sed ad Disciplinam plus contra Intemperantes fulminatis, eo dantaxat comprehendunt qui cum obstinatione, et per inobedientiam suam mandata nõ adimplent.

Si Lex ordinatio rationis ejus voluntas & ratione nõ sufficit. Voluntas nisi bene regulata ratione Legem; rata commendat, aliud est præcipere, aliud permittere quod præcipit imperat, quod imperat necesse est fieri fiat plena ut longe aliter ubi datur Consilium quo casu offerentis arbitrium est ubi est præceptum necessitas est Seruientis. Hanc sibi quodam modo Nobilitas imponit Legem ut debere se quod plus contribuit existimet et nisi in beneficijs suis crescent nihil se præstitisse putet manus iustitiæ omnia et singula ad Equalitatem reducere talis ãm Equalitas Equitas est. Si lex scripta nõ sit utinam consistit. Omnem Judicem quauis Lege inferiorem esse ejus subditum et Ministrum quod fieri necesse est, ut omnino teneatur imponere eandem plenam quæ ipsa præscripsit nullumq; habeat arbitrium ubi certa præfinitaq; pena à Iure fuerit assignata. Judex enim ut potè inferior factum superiorj infringere nõ valebit quin potius mentem et verba Legis ent observaturus. Legisq; authoritas attendenda esset si liceret Judicibus severius aut mitius præ Legibus agere liceret et ipsas Leges mutare tollere abrogare quod absurdum eam iustam prætendere. Justitia punitiua ostendit et suadet penas inungendas esse secundum mensuram delictorum considerandis cibus circumstantijs

loci

loci Personarum et aliis qus delicta aggrauare aut minuere consueuerunt. Vnde consequitur certa et determinata nihil interee pnam à Jure impositam ee delinquenti, adhuc enim discretus et prudens Judex si uideat circumspectis et expensis sigillatim cibus et singulis negotij circumstantijs seu qualitatibq. expedire pnam augere seu minuere, adhibita seuenitate seu clementia id facere potent neq; eandem qm Lex prscribit imponere tenebit, ut pna delicto eiq; circumstantijs correspondeat. Accedit quod Legislatores n' possunt ita sigillatim et singulas negotiorum et caarum circumstantias in suis Legibq. percurrere quare et si Verba ipsarum Legum refragari uideant, spiritus tamen ipsius Legislatoris, qui cu n' potuerint omnes qualitates prauidere ad Judices referre uisus e quod possint maiores et nores pnas arbitrari secundu negotij qualitatem. Judicis n' e sine accusatore damnare quia Deus Judam cum fur ect sciebat, sed quia n' est accusatus minime abiecit. Sin' e, qui Te accuset regis ego te condemnabo. Si licet relaxare licebit Jura omnia refringere, ria autem delicta condigno supplicio sunt cercenda. Malefico n' patiens uiuere moriat neq; misereberis eig. Multa Legibus indulgeri ob dignitatem et excellentiam Personarum liberum e hnibus, de suo libere disponere ut quisq; rei suam Legaset ita Jus ee attendere dbnt Judices plures diuersasq; circumstantias delicta aggrauantes u minuentes si personas temporum delictorum grauitatem quibusqm locis et circumstantijs fuerint perpetrata. Plura sunt negotia qm uocabula non ria Legibq. comprehendi possunt. Pna Legis Lerium casum excedere non pt. Arbitrium in his tabere locum qus Jure certa et determinata n' sunt in

Judicatis

in Judicatis reguagm. minueret Judicantiu authoritas. 29
Legum decreuit authoritas uoluntaria Juris dictio n' co-
gnitio sed executo demandata é.

DILATIONES VIRTUTIS IURIS PRIVATI VEL PUBLICI.

Serò respicit uelum ubi flat saluto currit in immensum
parua carina salum. danda sunt igit uela uentis quocunq;
feramur. Dilationes introducte ad facilius Justitiam
exhibendam bonum commune concessõ et ordinate Innouationi
Lactionibus Juri publico derogari n' posse. Legum austeri-
tatem q authoritatem paulo litigantiu mitigare.

CLERICI.

Licet sint Clerici Ciues tñ sunt et membra Reip: tem-
poralis, resillorum ab ipsis possident n' immutant suam
naam et conditionem temporalis sunt subiecti Seculari
sicut Ecclesiastica potestas complectit spiritualia ita
ciuilis temporalia comprehendit. Clericorum exemptio
non é introducta Lege naali negs super-naali Euangeli-
ca per Leges humanas à ciuili potestate sunt liberati
huic tot Imperatorum Priuilegia. Jus scriptum Judiciale
et Ceremoniale ueteris testamenti extructum é per Passio-
nem Christi per tyrannidẽ post inductam quod quisq;
Juris in alium statui ualt in se ipsam statuere dt cuiq
in agendo quis obseruat arbitrium ẽ habere etiam contra
se Judice in eodem negotio n' designet.
Multa fieri prohibẽt quæ tñ facta tenent ex nihilo nihil

fit

fit factum frustraturꝰ ꝙ̄ram efficacit᷑ n᷑ committere, ut suppleat quod orationi dēē. Rem qꝰ cuꝙ̄ caret in dannum uocari n᷑ conuenit comitem his alieni ac citò ēē miseriam.

Quia Leges cuiꝰq; Territorij sunt purè locales et proinde tantum cadunt ēn ꝑsonas quꝰ Iurisdictioni eiꝰ loci subiectꝰ sunt ideò extraneos, qui tali Iurisdictioni nō subiciunt non ligant statutis loci uerba enim statuentis restringunt ad efficaciam suæ potestatis ratione t᷑n delicti fortiunt fori loci ne delicta maneāt impunita. Origo facit Incolas domicilium facit. Aduena qui aliunde uenit. Originarius loci municeps qui munera ciuitatis subijt. Cum statim Frater eiꝰ dicēnt quasi n᷑ natꝰ reputatꝰ n᷑ dicitꝰ factum, quod n᷑ durat.

Si Romæ fueris Romano uiuito more
Si fueris alibi uiuito more ubi

Res per quas causas nascitꝰ per easdem dissoluitꝰ, in tantꝫ operatꝰ inquantꝫ concedit qui sentit commodꝫ sentire dt et ong. Quid tam congruū fidei humanæ qm̄ ea quæ inter eos placuerint seruare. Graue ē fidem fallere. Naalis obligaꝫ ē uinculum æquitatis. In contractibꝰ alterum alteri obligari ex eo quod alterum alteri ex æquo et bono præstari oportet. Obligari idem ēē quod habēi aliquid ex æquo et bono nec ullis fortunæ sunt à nāa requisitꝫ aliꝰ qm̄ ut consensꝰ iterum externo signo manifestentꝰ et ad alterorum diriganꝰ et humano modo intelligat alter quid fiat obligaꝫ morte semel extinctaꝫ n᷑ reuiuiscit nec resuscitatꝰ angliꝰ.

Expedit Reipꝰ n᷑ mu̅ltiplicari lites
Subtiliorem ēē qm̄ solidiorem.

Metus mentis trepidaꝫ. Nihil tam contrariꝫ consensui qm̄ uis et metu coactus aut dolo inductus n᷑ uitiare

Contractꝰ

contractu nisi ad hoc incutiat et contractus ineat 60a
si enim ad alium finem uis inferat et contractus effe-
rat tantùm medium adeundum periculum quod imminet
natere contractu.

Dolus bonus & solertia accipit.

Calliditatem fallaciam machinationem ad circumueniendum, fal-
lendum, decipiendum alteram adhibita. Et Iuris usu maxime
cum committendo inuenit per quod à culpa in fine distinguit
quod præcipuè in omissione siue negligentia bona fides contra-
ria & fraudi. Multa fieri prohibent quæ si facta fue-
rint, obtinent firmitatem quæ contra eos fiunt sine-
ctiã haberi.
Bona Ecclesiæ augeri potius quàm diminui debere.
Meliorem eorum facere conditionem non deteriorem.

Restitutio in integrum.

Est reductio in eum locum in quo quis fuit ante læsio-
nem extraordinarium auxilium inuentum quorundam
Iuris ciuilis temperat. Non competere autem restitutio-
nem in integrum quando ordinaria et communia Iuris media
suppetunt. Si enim deceptus ultra dimidium non implorans
auxilium, ut restituatur in integrum, sed habet ordinariam
actionem ad rescindendum contractum. Omnia in pristinum sta-
tum se reducant, ut qui restituit non locupletaretur ex alieno
nec tamen pauperior fiat quàm si non fuisset læsus.

Salvus Conductus.

Datur ut immunes sint ab iniusta ui uoluisse leges de-
fendere ab iniustaque non à iusta sententia. Deridet Priui-
legium salui conductus ob nouum crimen superueniens da-
mnum salui conductus et immunitatem à ui salua sem-
per iustitia facinoris, huius non debere fidem seruari quia
& contra

ē contra utilitatē publicam delicta manere impunita
Orator ualt seruari fidem data Legitimo hosti, sed n' ille-
gitimo, qualescunt prdones.

Pactū de Exercitio Libero Religionis.

Qui se absolutē illicitū et de re illicita et per conse-
quens nullam obligationē posse parere nisi in magna Reipubl:
necessitate quando aliter fides Catholica n' possit seruari:

Contrahens sub conditione tenet expectare eventū conditionis.

Impossibile etiam id uocat quod Iure n' pt fieri quod
facta ldunt Pietatē existimationē, uerecundiā Nostra
et quod contra bonos mores, nec facere nos posse credendū
ē. Impossibile aliud per naturā ut celū digitto attin-
gere. Aliud impossibile de facto ut si cum paupere con-
trahas, ut det decē millia pauperi de facto ē impos-
sibile. Viduitatē iniungi ē turpe.

Per Actiones Iudiciū Personis derelicta

Omne Ius quo utimur vel ad Personas pertinet vel
ad res vel ad actiones memores benè intelligit nisi
uerba prig cognouerit et uerborū prior rerū potior
ē interpretatio.

Agere ē propellere ut agere) Sumenta remedio igit
Actionis animū debitorē ad Iudicium et compellimus
ut soluat. Agere etiā significat tractare agimus tra-
ctamusq; causam.

Actiones introductā ut Ius suū unicuiq; tribuat.

Actio.

Actio ad Justitiã executionẽ tendit ut inuitus adi- 603
gat, qui dt quatenus Jus sibi cuiq; tribuat. Nemini
licet sibi ipsi Jus dicere propriã authoritate ꝑ̃ uindicare
et id quod sibi deberi putat alteri sua sponte au ferre
aliàs uim facere dicit. Ideò inuentus sunt certis for-
mulis petendi quas Actiones uocamus, ut earum bene-
ficio Jus nrm legitime consequamur. Nemo quidquã ꝓ-
priã authoritatẽ, aut ui quadam sed legitimis Actio-
nibus consequi dt. Aliàs quo potentior quis est eò maig
haberet. Attentionibq nobis pares ẽ nr̃ possumus in firmior
perpetuo subiaceret et sic inequalitas, quæ seminarium di-
scordiæ ẽ perpetuas nascas lites tumultus excitaret.
Non ẽ singulis concedendũ, quod per Magistratus pu-
blicè fieri pt. nẽ occasio sit tumultus. Ad officium Judicis
spectat discordes concordare, pacificare, nẽ perturbatio mens
tis publicæ fiat. Exemplis res fit manifestior, breuis et
compendiosa uia est per exempla longa, et fastidiosa
per præcepta. Rare ẽ rem per eadem cognoscere. Per
rationẽ uentas habet.
Præcis ẽ anima Juris et quantum ualet corpus sine Anima
tantum ualet studium Juris sine practica.
Actio ẽ Jus persequendi in Judicio quod sibi debet, ubi
am nr̃ ẽ Jus nec quidqm alicui debet, ubi nr̃ pt ẽ compe-
tens et actio.
Ex usu communi uerba significationẽ accipiunt, Jus facul-
tate accipit, ut Jus eundi ambulandi. Jus utendi fruen-
di, postulandi dicimus ẽ etiam seruitutes Jura et alia in-
corporalia quæ tangi nr̃ possunt, ut hæreditas, obligatio-
nes. Species ẽ Jus insistendi rebq. Actio igit ẽ Jus
persequendi quia persequi ẽ rẽ aliqm ad extremũ segui
id est eousq; insequi donec aut assequamur aut certum
fiat, nos amplius assequi non posse. Nam agendo eousq;

Jus nrm

Ius nnd ꝓsequimur donec aut assequamur Judicis sen-
quod petimus, aut eadem sententia eig obtinendi nobis ꝓbeid at quond alterum contingit condemnatione Rei alterd eig absolutione. Nam sicut Reus ꝓprium fugere et tergi-
uersando Litem ac Judicium declinare ita et Actoris ea ꝓsequi.

Ad ēc Verbd in Judicio Ius persequendi quia ille sunt Judiciales Actiones quae ex forma Legis dependent. Et quia nemini ꝓpe licet ipse Jus dicere aut sua authoritate quod sud ē, ꝑ sibi debet adserapere sed opꝰ ē ut quilibet ger Judicium ꝑ in Judicio repetat quod ad se pertinere putat. Ad-
circo enim Judicio ord rigor Iuris ꝙ ꝓ publici Tutela in me-
dio constituta ē, ne quis ꝙ sibi permittere ualeat cognitionē adtulitionē. et ideo Judicio ord usꝰ introductꝰ ē, ut quis ꝙ ꝓ sibi id, Iuris sui habeat publicū, atq; Ius suū Judicio consequat publico, n suo priuato. Adiecta adhuc partic-
la quod sibi debet. Neq; enim et Actio ad aliud introduct
neq; ad eo pertinet, qm ut unicuiq; tribueret Ius suum.

Actio est Executio Justitiæ.

Vim et Actionem potestatis in eo versari ut liceat Nobis ab Inuito aduersario aliquid exigere, quia Ju-
dicium redditꝰ in inuitū. Deinde hæc ipsa Vox in Judi-
cio denotat bona fide procedendū ee, ut aliqs planè existim et Jure sibi deberi quod persequitꝰ alias sciens nihil sibi deberi, n de damno sed de fraude magis solicitꝰ est.

Personalis Actio ē, ꝑ la qua quis agit cū eo qui sibi obligatus est ex contractu ꝑ quasi delicto ꝑ quasi ad aliquid faciendum ꝑ dandum ꝑ aliud prestandū. Personam non aggreditꝰ.

Personalis

Personalia enim personam n aggrediunt.
Realis et scio d dum rem ipsam et possessore rei quis sequit
ut pro occupatione.
Diuersitas nominum arguit diuersitatem rerum.
Reip: interest ne ciuitatis elegantia.
Alterius absentia alteri neq; damno neq; compendio cedat,
Edificiorum nimia inæqualitate uitetq. Absentis Reip:
quæ nemini dt ec damnosa. Inæqualitas ciuitati adfert
deformitatem, ecq n stat per aliquem quo minus faciat ha-
beri dt perinde atque si factum fuisset.
Restitutio d in pristinum statum repositio et tantum adfert
restitutio, quantum abstulit Dolo ad tantum tempus quo
restituit in quanto. Dolus fuit quia id quod abstulit Dolo re-
ponit restitutio. Nec enim aliquid restitutione adijcide-
bet sed in ea conditione res reponi in qua ante absentia
aliud agendi impedimentum erat. Restituere d re cum
ei cui restituere. et alienare. uidet qui prohibere potuit rem
suam usucapi sibi imputare dt, cur in egerit cum potuerit,
quia non negligenti sed necessitate impedito iura succur-
runt. Absentia alterius alteri damno ee debet
et presenti nulla culpa aut negligentia imputanda.
Secus in absentia necessaria iusta probabili, ut æquum est
aut saltem defendat eum qui iusta ex causa abfuit
ita iniquum, ut queat illum qui in culpa fuit. Melius
succurrere illi qui certat de damno uitando quam qui
de lucro captando. Quia sunt n ex eo tempore agere reuelatus
in uno grauet in alio, inanis d actio quam in ea Debi-
toris excludit. dolosa fraudando ne consilia coerceri
oportet. Fraus et dolus nemini patrocinari debet. Vsu-
mana dat altera detrahit. Melius pignori in cum habere

rei

PROMISSVM.

Nudum pactum nõ producit actionem nè nimiũ constringat libertas oris et quia plerumq; talia pacta ex abrupto fiunt non ex consensu proferentis & plena deliberatione Legesq; præsumunt totales promissiones benevolentiæ captandæ Vrbanitatis et officij causa potius fieri quàm serio. Humanæ fidei nihil magis congruit quam ea quæ placuerunt custodire geminata in Jure efficatiùs disponunt. Quare geminatam contractus fallere fidem.

Juramentũ.

Sacramentum dicitur quasi sacræ rei arctissimũ vinculum quod nullo modo sit violandum quàm nullus sit præstantius Testimonium quàm Divini Numinis sit, ut tum Jurare dicamur cum DEUM invocamus Testem, credendum enim hominem, qui aliquid frontis habent Divini Numinis testimonium non falso invocaturum. Juramentum est litium dirimendarũ remedium omnes controversiæ finem habet cum plena probationis modo nè vertat veritatem. Juramentum est ultimum inter mortales tuendæ veritatis præsidium, Quotiescũq; probationum genera deficiunt. In hoc consistit eius necessitas, utilitas verò in eo quia ad dirimendas lites quarum alioquin nullus inveniri possit finis, desinit ne lites in Infinitũ progrediantur, Tueri oportet

Religionem Jusjurandi

Religionem Iusiurandi, nè ad contemptum Diuini Numinis per peram retractet. Iuramentum pro ueritate habet et plena probatione de ueritate eius qui grauem est. Facilimus quisq; ad Iusiurandum decurreret, ut oneribus Actionum, et probationib se liberaret. Omnes sunt faciles ad Iurandum nec perpendunt grauitatem rei. Causam semel Iuramento decisam determinatam non posse amplius prætextu periurij, aut per Instrumenta nouit reperta retractari ergò periurium manebit delictum impunitum quorsum autem de periurio Leges.

R. Salua Iusiurandi uinculo posse peierantem puniri et ut re compensetur, quod ipsi accessit, Actor decessit. Cum tunc eadem sit ratio ut Lites dirimant, eadem religio, consequens é eandem eé uim eius pœnas sunt, aliquid non fieri, et non Legitimo modo fieri. Quia culpa æquiparat dolo per imperitiam, per inaduertentiam &. par in parem non habet Imperium, multominq inferior in superiorem. Publica negotia priuatis Litibus debent eé potiora. & Dns potius molliendo quam exasperando &. In dubijs mitior pars amplectenda. & Dns sunt Iuris constituti. qui non habet in re, luat in corpore. Omnibq Magistratibus concessum é Iurisdictionem suam defendere penali Iudicio.

Quoties cunq; Lex aliquid prohibet nec adjicit certam pœnam, qui contrauenienti irrogetur totius pœnæ arbitrio Iudicis commissa intelligit, arbitrium autem ex æquo et bono.

Propter conseruandam pietatem, obseruantiam, et reuerentiam qm Liberi Parentibus debent semper sancta et honesta persona Patris & Filio uideri debet. Et ratione naturali stringimur ut ijs bene faciamus, inodiosis parcamus, nè inter illos fauset aliquod odium inter quos præcipuè debet uigere amor. Unaquibq Parentibus seruanda est reuerentia, quia

sicut

Sicut Prdicto Natura Parentes facit ita hoc Ciuilis authoritas constituit gnuis nuptis defuerunt.

Adoptiui quippe ff.

Iuris Executio nl ht iniuriam.

Nemo prohibendus est uti Iure suo, Iure suo utens nemini facit iniuriam. Qui facit per alium perinde é ac si faceret per se ipsum. Prdiudicium é damnum, iniuria detrimentum, læsio incommodum. Res inter alios Acta alijs nl prodiudicat. Aliud pro alio Inuito Creditori solui nonpt. Mora cuilibet sua non alijs dt eé nociua. Vana sunt nl reddere ut deteriore, reddere.

Licet damnu non minus atq; lucru inter socios commune eé debeat, tñ si culpa negligentia ú dolo unius ex socijs sed datum damni causam dans damnum dedisse censebit. Cum omnes socij ex societate commodum percipiant æquum é ut sumptus pro rata sustineant, alias iniquu foret ex una societate alium plg alium minus consequi, et quisq; suam portionē ex societate sibi debitam percipiat.

Par est oiú conditio et causa contrahentium par et æqualis dt eé conditio.

Societatis hbt é Nãa et finis principalis ut omne lucrum et damnum communicett. Societas uinculum Fraternitatis ht. Renunciare Societati. Communio parit discordias. Amicorum oia communia. Nemo cogit inuitus in communione manere.

Quæ ab initio fiunt uoluntatis deinde fiunt necessitatis. Contrahentium par et æqualis dt eé conditio. Quod é contra pacta uenire exspectationem debet id quod nl intelligit.

Iniquu é alterum Rdi ab altera pte suos debent tenere authores.

Si successor ex damno locupletior factus, tunc iniusta. lucra etiam hæredibus extorquent. Vnus quisq; hæredum Rei et Actoris Parentes sustinet.

Finis

Finium regendorum id est discernendorum Actio ad id
instituta, ut quilibet suo contentus sit, et non expectet rem
alieni iuris, suis contentus sit finibus nec attingat alienos.
Hinc si quis fines latius quam par est intendat, citatur commu-
nitus ad constitutionem nouorum Terminorum et Reparatio-
Antiquorum, qua in causa Persona duplex Ius habet, A-
gentis et eius cum quo Ius habet, siquidem uterque petit
et abutroque. Si igitur agri ante hac confuerint limitibus
distincti vel si Antiqui non possunt reperiri vel restitui, tunc opor-
tet nouos constituere fundi carecati et implicati. Diuisi-
onis in Actione si res quae diuidi petitur non recipiat commo-
dam diuisionem, tunc Iudex unius ex litigatoribus eandem totam
et aequo et bono adiudicabit, et eum alteri incertam pecuniae
summam condemnabit, ut fiat aequalitas. Licet tum enim succedit
loco rei et pecunia, uice versa fungitur. In aequalitas seminaria
est discordiae. Ad euitandas rixas et discordias ad aequalita-
tem huiusmodi reductio per pecuniam facienda est, nam res
omnes in pecuniam conuerti possunt. Sortitionem committere ne
trahit ad seminis.

In causa pari nulla est optionem, sed res committit sorti.
Actio de eo pari poena. Nulla poena ultra quadruplum
extenditur, quoniam cum duae personae tantum et item res et
factum, qua simul quatuor delictis statuunt conueniant in
reputatione et nec poena debeat eo par, aequum est, ut
ultra illa quatuor nullae similes poenae quae quidem mere poenae
sunt ponigantur.

Actio serui corrupti. Seruum habui vel etiam filium bonis
moribus et in pietate bene educatum, cui certam pecuniae sum-
mam in negotiationem concessi. Sempronius persuasit ei ut
pecunias à me acceptas luxui et compotationibus consu-
meret, seruus igitur meus sic solicitatus à Sempronio consumpsit
triginta

020. Triginta Florenos per quod factus ē deterior in tantum ut corruptione istam se fieri posset centum Florenos purgarem puniat malorum hnum Ma pernitiosissimus quod latissime spargunt in oēs non solum sibi ipsis sunt, sed et uenenum istud quoquo uersq latissime spargunt in omnes. Serui ex se sunt ad malum pron et procliues, non oportet malitiam laudando augere, et non debent addi calcaria equo currenti: Bis peccant qui corrumpunt alios, tum quod ipsi sunt improbi, tum quod proximum ad improbitatem solicitant et improbum ualdè arguit hominem, qui cum ipse sit malq uelit et alios ē tales, dignū ē ut geminata afficiat pna qui geminato peccant delicto.

+ Consilium est res sacra religiosē sincerè purèq; dandum hanc rem sacram et Diuinā qui perfidia uiolat meritò pnam luit, præsertim ubi delicti hortatu et consilio animus serui ita corruptus ē, ut deterior fieret in duplum. Non solum res ipsa, sed et pna persequi dt qui enim animum corrumpit, Nobilissimam huius pte quodammodo necat. Persuadere plq est quam compellere v cogere, nam persuadens trahit corrumpit animum, compellens uerò corpus tuū cogit mentem autem relinquit integram, quia inuita facit. Ille igit cogens agit. ille malum pernitiosam, intere nostra animorum Liberorum nrū, nec corrumpit intere, ut refrenent corruptores Juuenilium animorū nè postea tristem experiant exitū, qui eos post diuersum expectat Patrimonium uolenti et consentienti non sit iniuria

Liberum est cuilibet explorare secū an expediat sibi consilium prouidè sibi imputare dt, qui rem turpem perpetrauit, etiam mandata suadente et consulente alio. Quia Mandatum Rei turpis ē nullum Consilij non fraudulenti nulla obligatio ex consilio nemo obligat. Consilium malum consultori

consultor pessimus, si quis è malo deteriorē reddit ℔. Sine 61a
persuasione erat, ipse per se facturus ℔℔. Probitas nullis persua-
sionibus ꝑt expugnari. Penibus eig propter deteriorationē priua-
tus cum bonus et frugi esset ℔℔.

Coactus puriñ dt. In his qui facile trahunt ad perniciosa exem-
pla. Nam quoad corrumpentem quantū in se fuit, iam perfecta
res é. Et bonum consilium quis dando ꝑt suadere et malum. Necesse
igit, ut quis animū et uoluntatem habuerit petitionem iuncta
illud:

Actibus in cunctis dominat sola uoluntas.

Corruptionem suasisti, soluere &c. Effluctus ille crapulis suo
ustio reliquam dilapidauit pecuniam, corruptus é ita ut deteri-
or fieret. Luxuriosè cepit uiuere contumax aduersus Dominum
suum peculium suū intricauit absumpsit.

Metus cā quod gestum é, ratum non habeto, quia Inuitus li-
cet uelit, n'tn uult sicut uolens, meticulosa uoluntas in super-
ficie habet uolitionem in medulla nolitionē siue dispensum.
Vis enim compulsiua necessitatem imponit uoluntati contrariā, co-
gitq; id facere aliquem, quod n' faceret si esset liberi arbitrij. Ni-
hil consensui tam contrarium q̄m̄ quū aut metus quem probare con-
tra mores é. Innocenti metus non dt é damno nec concutienti te-
meritas lucro. Is qui ui metuq; cogitq; hoc ipso consentit, dum
inter duo mala minus elegit aut mauult contrahere, q̄m interfici
u aliud graue malum in se suiq; pati.

Non mediocre facinus é terrere mentes seruorū et com-
pellere Inuitos ad dandū u faciendū aliquid. In alterius prēs-
mid uerti alienum metum non oportet. Aequitas Nadlis n' pa-
tit ex qualicunq; crimine lucrum apparere. ℟ delicto alterius
alter lucrari non debet. Lucra iniusta cuiuis Successori extor-
quent.

Violentia Ablatiua dum per uim alicui res mobilis
aufert.

Vis expulsiua quando res per uim ex possessione
reimobilis

 rei immobilis fundi v ædis expellit.

Vis Turbativa. Quando duo v plures pretendunt se possessores unius et eiusdem rei et ung alterum turbat.

Violentia Inquietativa. Quando is qui n' possidet alterum inquietat, veratq; Vis corpori necessitatem adfert inevitabilem. Metus animum invadit mentemq; superat. Est mentis trepidatio instantis futuri periculi. Quod cuiq; ei atroci fit, id pro metu cuiusq; sperari videt. Voluntas præsenti violentiæ cedit. Vanstimonia nulla est excusatio. Non quilibet vanus timor puta alicuius vexationis v periculi remotionis, sed præsentis mali aut verisimiliter mox futuri. Metus qui in hominem constantissimum cadere potest, talis certe est metus mortis cruciatus corporis, vinculorum, verborum, servitutis, Infamiæ Juris, similiumq; malorum, Minarum strepitus, asinorum crepitus. Vix atrocitatem facti describerat, ubi jam facto opus est, Verba non sufficiunt. Vis à Magistratu injuste facta non habet restitutionem, ut si tempore famis cogat vendere edulia. Nullus affectus vincit Paternum, pars corporis affectusq; viri sunt Conjunx et Liberi nisi, de quibus non minus, quam de nobis metuisse Spes etiam angit laboramus. Metus pudoris in Viro justus et sufficiens est, quia Vitio Conjugis iste metus major quam mortis esse dicit, et gravius est Viro adulterium Uxoris, quam occisio propriæ Filiæ. Delictum alienum pertinaciter defendit, Possessionem rei per metum oblatæ retinet eiusmodi q; ratificationem rei facit suam, perinde ac si ipse illam commisisset. Metum passus non dicit, qui nullum damnum sensit. Nec damni autem omne illud venit, quod Nobis abest, quodq; adesse potuit. Pœnitentia non mollit Pœnam.

Calumniator qui sciens prudens q; per fraudem Litis alterius: dat ut aliquid ei extorqueat v eum inaniter diuexet et dum quis aliquam causam. Falsa adversus innocentem, propter aliquod commodum pecuniarum ideo intendit, ut ei negotium faciat, id est vexationem et molestiam inferat, cum nihil prorsus haberet Juris, ex quo dictare prospet Judicium. Animo ab omni litigiis

litigijs abhorens maluit aliquo dato se à calumnijs redi- 613
mere, q̃m malitiosa lite diuexari. Vt à fabricandis Iniurijs
deterreat pp. Nusq̃m longius abeé quàm in calumniarum
Technas q̃m in Iustitiæ officina, id est in Iudicio. Tamen Ve-
hemẽtia quid tanta è, ut hic omnium maximè calumnientis litigato-
res aduersus q̃m pestem.
Species quidam rapinæ et furti manifesti è per fraudem et
calumniam Innocentes expilare, et de q̃ re malorum prohibitorum

Venatio emi aut uendi nõ dt.

Res litigiosæ et lite oneratæ in præiudicium Iure agentium
ne alienent. Turpiter accipit, qui quod gratuitò uirtutis amore
legumq́ reuerentia adductus præstare debuerat, pretio nũdinatæ
quamuis itaq́ honestè det pecuniã, turpiter tñ accipit, debe-
ret enim aliquis ultro continere manus cohibere mentẽ et animũ
ut abstineret ab huiusmodi calumnijs
Magis delinquit qui pecuniam dat, quam qui accipit, cùm male-
factorem instruat et malefacti eius se fœreum declarat, et quia
bis peccat, qui peccati obsequium præstat.
Depositum qui accipit, alteri beneficium et officiũ præstat.
Non dt proinde pœnam aliquam quis nisi sine delicto incurrere, sed
sufficit rem ipsam restituere, sicut bis dat, qui citò dat, ita mi-
ng dat qui nimis sero dat. Pœnitentia in delictis iam consum-
matis regulariter non admittit, et per pœnitentiam Delicta
non tollunt nec pœnã. Pœnitens non desinit ee nocens, hinc pœ-
nitentia nõ mollit pœnam.
Bona fides significat sincerũ rectũ et purũ animũ absq́ fraude
callidate et dolosa machinatione coniunctũ, et hinc bona fi-
de, id è sincera et illæsa conscientia possidere aliquod negotium
bona fide gerere, id est seclusa omni dolo.
In omnibus contractibus bona fides necessaria è, et ab õi negotio
contrahendo fraus et dolus malus abeé debent. Nihil malo do-
lo et nõ bona fide gestum ratum habetur.
Qualis cunq́ causa è, talis et effectus.

negotij delicati

Neq; delicatq; Debitor nec onerosq; Creditor audiatq;.
Quod palam Verbis non é expressum pro omisso habetq;.
Solatione eiq; quod debetq; soluitq; dis obligatio
Vsurs tempore more debentq;
Non omnes contractus certum nomen acceperunt, quia plura
sunt negotia q̃m Vocabula. Vsitatorũ tantum &c.
Causa tribuit nomen siue denominationẽ suo effectui.
Cum proprio uocabulo destituimur tunc communi utimur, quasi propriò
Nomen spẽ manet siue perea
Ius agendi n' metimur ex persona Rei et Actoris.
Quibq; amica simplicitas, inimica am difficultas, superfluitas.
Quæ in re n' sunt, attendenda n' sunt.
Surrogatum sapit naturam eiq; in cuiq; locũ surrogatq;.
Dos ibi ed̃t ubi fuerat nera Matrimonij.
Licet nulla sit stipulata interposita tñ à Lege supplet
fauore Dotis.
Eo in casu alter alterius fidem sequit.
Societas perpetua Diuini et humani Iuris Incertitudo contractq;
uiolat.
Omne promissum cadit in debitũ. Fructus dotis debentq; mari-
to præstare Matrimonij. Do constituit secundũ constitutionẽ Per-
soluendi et quantitatem Matrimonij
Paternum Officium é dotare Filiam, quilibet rei suæ Legem dicere
potest.
Quod à Patre profectum é, iterum ad Patrem proficiscatq; Iure enim
succursum é Patri, ut filiâ amissâ solatij loco Dos eireddat ab ipso
profecta re et Filiâ amissâ et pecunia damnum sentiret.
Dos d Matrimonium coniugis. Nulla Lex negat liberis bona Ma-
terna: Nullq; Legislator dixit puniendã innocentiam sed Filij,
ergo libri.
Nulla Iuris Sanctio redigit aliquem sine causa ad mendicitatẽ. Dos
sæpe promittit̃ et n' numerat̃.
Repeti n' pt quod datum n' é. Meliorem præferri in Dote Ius
prælationis.

prßlationis Abtinere sic in Caa fisci constitutio 1639, sic in Sta-
tuto Do n'uitiat Crimine Viri: Fauor dtis fauorabilior prßferß
Priuilegiu hoc é Personale.
Quod quisq; Iuris in alterius statuerit eod é Iure utatß.
Frustra fit per plura, quod fieri pt per pauciora.
Ad Iudicis Officiu spectat Lites diminuere et eis finé impo-
nere ac modu. Plura litas Iudicionis n' dt admitti.
Melig é integrß rei Jura seruare, qm post uulnerata Caam reme-
dia quærere. Jud ex n' pt diuinare necesse é ipsi aliqua ratione
constare. Qui facile credit facile decipitz.
Ne malitia sit lucrosa, et deceptis simplicitas damnosa.
Dolg omniu delictorum fons et origo, et delicta nullam ferè sine dolo.
Dolg bonus é Sollertia seu astutia, qua quis aliud facit, aliud simu-
lat, commodandi alterius causa.
Dolg malg é fallacia et calliditas ad decipiendu alterum adhibi-
ta. Non das et stio famosa aduersus Personas eas, quibus pie-
tate, et Officio, reuerentia obligamur. Semper Sancta et hone-
sta persona Patris Filio et Persona Patroni liberto uidenda est.
Item aduersus Virum honestius uitæ emendationis parcendum é talium
Personarum existimationi.
Dat tñ Actio in facto Verbis ita temperatis, ut dolus n' fiat mentio
Sed ut nudum factum enarret et nihil aliud petat, quam ut Judex ex
bona fide siue æquo et bono arbitretz. Nec ex dolo suo lucretz.
Fraus alterius alteri nocere negs auctori suo prodee debet.
Ne tempere grassandum é in aliqua ad periculu existimationis.
Jud comparatio duorum aurorum cum Infamia.
Quomodi agendi genus quo perpetua ignominia nota condemnato
inuriz, n' temere debuit a Prætore decerni.

Vbi maius periculu, ibi cautig agendum.
Prætor de minimis n' curat.
Bona fides n' patitur Quicquid exigi.

Quadt

Ad Lna dt commen̄surari delicto, nec grauior status gm delictu requirat. Ordinaria remedia excludit extraordinaria.

Sententia dt ee certa, ut imponat fini Lti et controuersiis, alioquin ambigua et obscura finem imponit, uerum, alteri controuersiis Litig causam dat, quod fieri n dt, qualibet lite orri n dt.

Sententia ejus n certam̄ ualet, quia post tot jam labores et sumptg Litigantiu duplicarent, potius gm tollerent Lites.

Animg prponendus e uerbis et mente potig atq; intellectura gm uerba considerare debemus.

Quo diuing Timor n reuocat, a malo, temporali pna à peccato cohibeat. Quilibet suo contentg ee dt, et n exposcere rem alienam.

Error facti propij e intolerabilis, nemo dt ignorare uires Patrimonij sui quid uidelicet et quantu habeat quid et quanstu sibi debeat.

Debet Actor rem diligenter explorare certus q; ee de Jure suo, et tunc ad agendu procedere, cu sit in ejg potestate quando uelit experiri.

Facilitate sua et Juuenilis status in-consultâ temeritate lapsg et lapsus tam in omittendo, gm in committendo, siue in Lucro, siue in damno, siue ob facilitate sua, siue ob aduersaij calliditate in integrum restituit, Actor e in pristinu statu reponitur.

Nam cum inter omnes constet, fragile ee et infirmu huiqmodi status consilium, et multis captionib; suppositum, malorum; insidijs expositum, Pretor nadem Equitate secutus Tutellam minoru suscepit. Justitia eam̄ causam examinet, an uera sint quae ad restitutio petit, an circumuentg sua deceptus sit facilitate, an lubrico status set circumscriptus, an uero per malitiam et temeritate ad hoc inductg.

Malorum mores, infirmitas animi n excusat. Jura deceptis n decipientib; subueniunt.

Infirmitas minorum n caliditas auxiliu à Jure sumit.

Si magna Cad Justi error interuenit, ut etiam prudentissimus quisq;

quisq; decipi et labi pt. Facti alieni probabilis é ignorantia,
in quo prudentissimus et iàm errare potest.
Contingentiù futurù euentus etiam prudentissimo fallere potest.
Plus petit q̃m debet.
Plus petit debitum augendo. et plg postulando q̃m sumpsit
debitu
De plg suo petentibg re sem cl in iudicio deducto.
Tempore plg petit, qui prematurè id é ante diè v conditionis
euentu agit.
Diès é pars summ. Obligatio Iuris tempore nó suspendit. Vt
in tarditate est ming in celeritate é plg, ut qui tardiùs soluit cre-
ditori utilitatem temporis seu diei qua pars summæ dicit, præsti-
pit, ità creditor ante tempg v conditionē petens utilitatem
temporis constituti debitori adimit.
Vbi periculum in mora é, ibi ante tempus agi pt, quia nisi pos-
sit peti ante tempus nó satis prouideret actori, ut suo tempore
nó fraudaret à Reo.
Loco spè utilig é soluere in uno loco q̃m in alio, et in minori de-
pendio solutio præstari pt. Pretia rerum uariant secundùm diuersi-
tatem locorum maximè in rebg frangibilibus, quæ uno loco commodig
q̃m alio præstari et comparari possunt.
Ad rarò accidentia lex nó accommodatur.
In alternatiuis ad debitorem pertinet electio
Tempora liberum obseruari debent.
Plus ualere dt quod é in rei ueritate, q̃m quod ab initio erat in opini-
one.
Contra nàtura iùsta sé posita magis elucescunt.
Nemo pt mutare consilium suum in alterius iniuriam, damnu et præ-
iudicium, et nó dt alteri per alterum iniqua conditio inferri.
Frustra pt per plura, quod pt fieri per pauciora.
Variatio et inconstantia Legibg é inimica.
Quod semel placuit amplig displicere nó pt.
Illam uariationē Legibg maximè inimicam é, sé quis circa unam et
eandem rem sæpius uariat, et ab eo unde cœpit iterùm redire nelit.

Quilibet

Quilibet est interpres suorum Verborum. Declaratio nihil attribuit, ubi non distinguit, nec nos distinguere debemus. Plus continet in se minus.

Genere posito quilibet species posita intelligit.

Propter excellentiam Personæ plenale Judicium temperat.

Finis omnium actionum est ut unicuique Jus suum obligetur, et huc omnes Leges tendunt. Obligatio est causa actionis.

Qualis causa talis et effectus.

Conditio Nostra per Seruos et liberos melior fieri potest, deterior fieri nequit, amplius quam eis permiserimus nos obligare non possumus. Tantum permissum quantum commissum.

Publica honestas et ratio reuerentiæ Maritalis ita honos matrimonij exigit, habere necessitatis rationem pro salvo honesto victui reddat. Item si quis integram abreuerentiam ab Uxore in Marito debet.

Expensarum tres sunt Species.

Alij uocant necessarias, alij utiles, alij uoluptarias, et non idem Juris est in omnibus. Necessarias dicunt quas insectatur necessitatem impendendi, quibus non factis res diminueretur deteriores fierent quibus subuenitur rei tam labenti ruinam aut detrimentum minanti. Ædificium ruinosum fulcire, reficere, restaurare.

Impensæ ad eum spectant, qui habet utilitatem rei.

Utiles impensæ quæ rem meliorem faciunt. Sed non erat necessarium, quod fierent, quibus nonfactis deterior quidem res non fieret factis autem fructuosior et effectu.

Ut si ex domo lignea lapideam fecerit.

Voluptarias impensæ quæ rem exornant, sed fructum non augent ut picturæ, uindemiæ, ambulationes, aquæ saltantes, incrustationes. Nulla ex eo utilitas.

Commoda debent sequi eum quem sequuntur incommoda.

Nemo ex alterius contractu vel delicto obligatur.

A quo quis

A quo quis commodum habet etq factum prestet. ut in ne- 6.Ag
gotiationibus commerciis. Legibq inimica é Verborum subtilitas,
ideo non dt fieri plusq quod st absolui pactionibus.

Nullum simile est idem.

In uniuersa rerum natá non inuenitq res alteri per omnia similis.
Qui ex iussu Domini cum seruo contrahit fidem Dni sequi
uidetq, cuiq eum decipi fuerit per iniquu, qui enim facit
per aliu perinde est acsi faceret per seipsum.
Rati-habitio Iussui et mandato æquiparatq, qui subscribit, man-
dasse intelligitq. Sigillum operatq ratificationem sigillantis.
Quia sunt subscribere ∪ sigillare. Qualis cuiq significad uo-
luntatis Paternæ ∪ Dominicæ seruo Filioue, pro Iussu est
et quia ui potestatis coactionem eiq uoluntas in caput subie-
ctum hꝫ. Nam rogando cogit, qui rogat potentior.
Mandare uidetq qui presens patitq suo nne aliquid fieri nec
id prohibet, et scia eiq qui prohibere potest pro uoluntate
est. et in delictis sciens et patiens habetq pro consentien-
te, quanto magis in contractibus.

Actus non operatq ultra Intentionē agentis.

Et fines mandatorū diligenter sunt custodiendi.

Nemo tenet contra Intentionē suam ∪ legem datam obligari.

Qui per se nō potest, nec per alium pt.

Nec dt una uia induci quod per alium prohibetq.

Quia sunt delictum jubere et delinquere.

Commendatoria nihil disponit et commendatoria Epistola non obli-
gat scribentem. Qualitates non constituunt specificas differen-
Accidens non mutat substantiam rei Principalis.

Ne bona fide contrahentes decipiantq.

Exercitor idem qui Nauem exercet et ad quem quotidiana
Nauis spectat. Si ergò causa tribuit denominationem sae-

effect ui

§ 20 effectui ratio autem cur n denominet causa exercitoria à
prꝓponente, et non à prꝓpósito quia n' potest à Magistro Nauí
prꝓpósito decenter formari. Siquidem sic nomen à Magistro Na-
uis accepisset Magisteria Actio dicenda ect quod nomen nſa-
tis elegans fuisset.
Actio Institoria, quæ ab eo qui prꝓpósitus é et Institor
uocat, rectè nuncupata é. Ex contractu Magistri Conue-
nit et Exercitor. Licet enim alter alteri obligatione aut
Actione non acquirat ff. sed gaudeant, generimus ex n'a persona
initium Obligationis capiunt oportet ff. ff. Aliquid tamen est, eui
qui Magistrum prꝓposuit, teneri quasi eig fidem qui cum ignoto ser-
uo nauta contrahit potissimum sequatur.
Qui contrahit cum alio non dt eé ignarus conditionis eig. Qui
cum Magistro nauis contrahit v cum Institore Is iussu eius prꝓ-
ponentis contrahere uidet, nam hoc ipso cum prꝓponit cui prꝓpósito con-
trahere permittit.
Nemini facit' gn Verbis aliqs uoluntatem suam declarat
ipsa prꝓpósitio Iusta est. Qui cum Magistro contrahunt fi-
dem Dni prꝓponentis sequi uidentur, et si quid ex Magistro-
rum contractibus emolumenti é uidet ad Exercitorem rediit, to-
ta Nauis quæstus omnes redditus et obuentiones. Ratio postulat ut
ad eum quoq; onerationes et pericula pertineant. Cui cuig respectu
éet contractus meritò conueniendum, nè trahentes cum Magistris
facilè decíperentur. Quemadmodum Dnus iubet, ita hic tabernus pro-
ponit aut nauis.
Contrahentes sequuntur fidem prꝓponentes, quia eo ipso quod prꝓponit
se ratum habiturum factum eig quem prꝓpósuit profitetur. Exer-
citor sciens et patiens. Submagistrum à Magistro imponi ipse
sub magistrum imposuisse non intelligitur.
Scientia et patientia pro uoluntate habetur.
Interdum loci v temporis n' patitur plenius deliberandi spatium.

sed

Quę n' differunt ratione n' differunt Juris Dispositione
Inducta ad augmentu non debent inducere diminutionē.

Synedria nauis uoluptatis cā parata.

Schedia é incondituꝫ nauigij genꝰ, tra bibꝰ tantum inter se con-
nexis factuꝫ, et sine fabrica compactum, quod ratem communit
uocamꝰ, sibi Executor dt imputare cur talē prēpositū.

Actio Institoria dumquis tabernē aut Officinē suę aut cui-
libet negotiationi prēposuit a liquē Institorē, aut factorē, si quid
cum eo eig rei cui quig prēpositg Contractum fuerit. Actio con-
tra ipsu prēponentem dat, quę uocat Institoria negotio enim
gerendo instat, u potig insistit, atq; operam nauat. Non debet
conuenirī qui se n' obligauit. Ex quo commoda sentimꝰ ex Actu
Institutoriꝫ ūtē etiam obligarinos et conuenirī ex contractu
bꝰ eond. Secundum naām é, ut incommoda sequantꝰ eū quem se-
quantꝰ commoda. Contrahentes decipi n' debent, qui fidē prē-
ponentiꝫ secuti fuerunt.

Qui Institorē prēponit uidet hoc ipso testari se ratum eē ha-
bituruꝫ, quod cū eo factuꝫ fuerit.

Prēponens n' dt locupletari cum alterius iactura.

Ratihabitio Mandato æquiparatꝰ Jussuꝫ.

Negotiationes solitus gerere Personam repr̄sentat eius.

Promiscua Utilitas.

Maius est prohꝫ non facere quā n' nitē facere.

Actio Contributoria Ordinarium remediū excludit
extraordinariū Quod pt fieri ex uoluntate n' é imponen-
dum ex necessitate.

Diuersitas Nominū arguit diuersitatem rerū.

Jus ex n' supplet Exceptiones.

Qui uidet utilig assumit et cōmora absit et rādius lu-
minis absq; mora.

Origo

 Orig̃ potig Obligationis g̃m Pitulg Actionis considerandg est.

Senatus consultũ Macedonianum.

Prohibuit mutuũ illiũ dare qui in potestate parentis sunt nè onerati ære alieno creditarũ pecuniarũ, quas in luxuriam consumebant, uitæ parentũ insidiarentq. Melig è coarctare iuueniles colores nè cupidini diti tristem sentiant exitũ, qui eos post dispersũ expectat patrimoniũ. Ratio Actus. Erat Macedo imꝑg fœnerator, qui adolescentibg ad quemuis luxũ pecuniam credebat, sic et tandem ære obruti in quoduis flagitiũ mortisq; paterną cogitationem impellerent, quo facilig Creditoribg ex hæreditate soluere possint. Etiter Theophilg Macedonẽ Adolescentem fuisse, scribit, qui grande æs alienum conflasset, sperans fortè ut Mortuo Patre suo id dissolueret sed cũ is diu superuixisset et sũ Pilum nõ haberet unde æs solueret, patrem suũ occidit. Quia igit ex malis moribg bonis oriri Leges solent. S. Consultum Introductum eoq; cautũ fuit, nè is qui filiis crederet Actionem haberet, ut hoc modo cum se repetitione creditũ nullã habiturum cognosceret caveret sibi à mutui datione.

Ante diem Patrio inquinat in Annos.

Mutui contracti Filio tantũ interdictũ ꝓ permutatõe rerum fungibilium dantq; quia hi nõ tam ex hauire qm̃ locupletare filiũ familias possunt.

Pecunia è irritamentum malorũ ad luxũ.

Res permutatæ nõ itẽ

Si Pater defuncti est quem Filig superuiueret iam ꝓ teretur Senatg Consultò Macedoniano quia cessante causa periculo incidet

uidelicet Paterna uitã, cen sorch et iam cessare Dispositio
Senatus Consulti. Introducta hoc fuit ad tutandam Patriæ
potestatem publicique boni et exempli cãd.
Fraus legi fieri non debet et dolus in actu censetur exceptus.

Actionē quidem dari sed non exactionē.

Quod ab initio non ualet ex post facto non conualescit.
Non debet per obliquum concedi quod directè prohibetur.
Communis atq; publica opinio excusationē meretur.
Iure suo utens, neminī facit iniuriã.
Multa in Iure beneficia prodita sunt, quæ non aliter competunt
nisi legitimè opponantur.
Non ōia expressè remitti possunt quæ tacitè committi.
Qui facit per alium perinde est ac si faceret per se ipsum.
Varia sunt aliquid facere et faciendi consentire.
Nemo alieni cãminis successor constituitur, sed unusquisq; ex
suo commisso sorti subjicitur et pœnis suis debent teneri authores.
Ex qua quis persona fructum capit ejus factum præstare dz, et
cui emolumenta atq; fructus acquirantur ad eos detrimenta cujus
seruus contractus pertinere debent, Aliquando et qui opera malorū huius
utitur suorum unusquisq; culpam præstat et qui mandauit, et qui
Mandatum executus est, ut ergo teneatur.
Reus contra Reum intercedere nequit, ne delicta maneant impunita. Videtur contrariū statuta habere si complices inter-
cedi non possunt per principalem actorē unusquisq;
sorti suæ subjicitur. Statuit ergo ut dacnoxium seruum statuens
liberabitur. Sicut prohibere potuit.
Scientia ejus qui prohibere potest pro Voluntate est.
Nequid nequitiam serui ultra ejus corpus Dnus damnosam det.
In delictis priuatis non in publicis &c.

Cessante.

Cessante Cā cessat effectꝰ. Inuito Ius suū nemīne dare
Leonds.
In Symbolisantibꝰ facilis ē transitus
Inānis ē Actio gm inopiā Debitor excludit.
Quod in casum recidit à quo incipere nō potuit extinguit
Factum cuiusq; suū nī alijs nocere dt.
Nemo ex alterius facto obligat. Vng pro alio pūiri dt.
Sanctiꝰ ē nocentem dimittere gm innocentē punire.
Calamitas Patris nī dt nocere Filio.
Magis prodest dt Filio innocentia ꝑpria gm nocere culpa Pa-
tris. Parentum error filijs Abē nī dt
Paterna ꝑna v crimen nullam maculā filio infligere dt.
Si famulꝰ deliquerit extra officiū v circa officiū uidendum Dng
regulariter nonteneat pro delicto Famulorū suorū nī debet esse
culpa eorū nociua Dominis suis.
Alteri per alterū iniqua conditio nē infert nī dt.
Absurdum ē ubi nī repetit delictum ut ubi ꝑna sit.
Sic ex facto Famuli Dng commodum sentit, tunc illi lucrū illud au-
ferri dt. Lucra enim iniusta cuicuis extorqueri, et si crimine ipse careat.
Quod scelere quæsitum ē, ad nullius compendiū dt pertinere. Iur Deli-
cto alterius alter lucrari nī dt.
Si famulꝰ deliquit occasione Dni sui sciente consentiente v non
ꝓhibente ipso, ex illius uoluntate egisse creditꝰ, quidquid Dni
id scientis occasione agit.
Quis loco innocentis relinqueret, si alienū crimen macularet innoc-
centem.
Culpa caret, qui scit se ꝓhibere nī ꝓt.
Non ꝓcauere, nī impedire, non occurrere, non ꝓhibere ꝑs.
Scia ei⁹ qui ꝓhibere ꝓt ꝓ uoluntate ē.
Culpam facientis habet, qui quod corrigere ꝓt emendare neglī-
git.
Culpꝰ Reus ē cuius officio incumbit delinquentes ꝓhibere nec
ꝓhibet

prohibet cum p't.

Damnũ dedisse censet, qui sua culpa aut mora damnũ dato fãm
p'stat. Ratihabitio Mandato æquiparat.

Error cui nõ resistit approbat.

Nemo alteri p'fectũ suũ p'iudicare p't, p'sertim quod suo
Nũc gestum nõ é. Ratum quis habere nõ p'test quod eius Nomine nõ
est gestũ.

Argumenta rerũ loquunt, quid pg Prisbg si circa Officiũ excedit
fines Mandasti.

Si seruus circa officiũ excedit fines Mandati Dñi sui, tunc Domus
tenet, quia Dñi boni seruos ad ministeriũ suũ eligere et explorare
debent, cuius fidei et innocentiæ sint, quos operibus suis adhibere solent,
alias sibi imputabit, quod malorũ hũus operã quis usus fuerit.

In Officiũ suo delinquens de Dñi sui uoluntate deliquisse uidet

Si quadrupes pauperiem f. animal nõ delinquit neq; iniuriã facit quia
uoluntate et intellectu animo nocendi, et iniuriarũ caret. Nemo
enim Iniuriam facit nisi uolens faciat, Dominus ex noxa sui animalis
tenet. imputari ipsi debet, quod talem habuerit quadrupedem, nec ad-
mouerit transeuntem de suo uitio quadrupedis, ut de equo calcitroso
boue, cornu, petere solito ff.

Si genitalis sit feritas hoc é animalibus ingenita tunc
cessat hæc Actio. VG. si urus aut leo aliudue simile animal nad
sua ferox noceat, tunc et actio directa de pauperie nõ datur. Desinit
Dominus ee ubi fera euasit. so aãl nõ sua sponte, sed alieno impul-
su et instinctu commouet, cessat Actio sed contra Instigantẽ
datur qui damni fãm dedit ff. Si quis canem contitaret contra pre-
tereuntẽ ità ut inuiolaret impedes eũ, et morderet ; si quis
tunc dum uideret aliquẽ equo adstantẽ, equũ permulsisset, eiu-
lasset aut palpatus est ità ut calcitraret et calce adstantẽ percu-
teret ff. Si duxit quod licebat nec expedit si damnificatus
feram irritauit sua culpa sibi imputetur. Si duo Boues commissent, et
ung alterum occidisset, si prouocans periit nulla Actio detensio

Defen-

bestijs cum hnibg é communis. Pasciere n é propñe damnum dare sed uti. In quad impedibg etiam noxa sequit. In iniquad negligentiam seu lasciuiam hond animaliu Domino ultra corpora ipsoru damnosam é animal pro noxa dedere.

Mora facit aliquem tenere de casu fortuito qui aliàs n teneret.

Mora sua cuiq nocuit.

Pœna sunt rem extare et culpa v mora debitoris pœnisse.

Vtilis n sint impedita infesta, ne quis canem Verre, Vrsum, Leonem, aliudue quod nocere solet. Siue solutu siue ligatu animal eo loco haberet, quo uulgò iter fit interé sine metu et periculo per Itinera commeani et Vias publicas. Saluas é propter rem et hnum commeatu, scienti et prudenti proximi sui uitam periculo abiecit.

Syndicus. In agendo repñsentat totam Ciuitatem nec enim tota Ciuitas confusim uenire pt, sedille ung in seipso singulorum cam agit et hinc Syndicg dicit. Vindex alieni Iuris Libertatisq.

Legibg inimica é Superfluitas. Nemo res benè intelligit, nisi Verba prius cognouerit.

Satisdatio é, cautio satisdare é, sufficienter cauere satisfecit desiderio eig impleuit. Iudicatu solui rem ratam habeni. Iudicio sisti, et de expensis soluendis q. den offendendo de indemnitate prestanda de rem insequendaq.

Ne Iudicium reddat frustratu. Actore et Iudicium frustrare. Nemo sine satisdatione rei alienæ, Defensor intelligit idoneg. Superflua remedia induci n debnt. Cautio de Rato Iuratoria Cautio.

Non uniformem omnes prestare cautione uaria statuunt ex loco, tempore et persona. Fidei ac Virtuti standu.

Talis exigit cautio qualis prestari pt, aliogain procedi in Cam Principali ulteriq n possit.

Vbi facto pg é, Verba n sufficiunt. Verba cu effectu non Verbo teng sunt accipienda.

Dilatoria Cautiones moram inferunt et impedimentum rebg agendis.

Curatore.

Procuratorē nemo dare pt nisi qui e Dng libis.
Publici interest, absentem à quolibet defendi, et remine indefensum relinqui.
Consuetudo pro Lege habet, quales ca, tales effectus.
Contra propriū factū uenire n pt.
Vt bono publico inducti sunt usucapiones, ne semper in incerto sint Dominia, et Actionum prescriptiones, ne illis perpetuo hnes inquietari possint, et ut sit aliquis lit iū finis, neq semper timeant controuersiis, quia interē Litibq finem imponi.
Alia Rerū, alia Delictorū ratio. Alia Priuatorū Alia Publicorū.
Actionum Vita Status mors.
Vbi plura adstant uno sublato reliqua n tollunt.
Nomen manet etsi res pereat. Origo et initiū rei potissima inspiciendū.
Solutione pt debet soluiq cui Obligat.
Quando Bona damnati n publicant damnatq testari pt. Est
Natiuitas seruilis qui non aliter ac nata ipsa.
Liberi suscipiunt ad naturā imulationē adoptionis artificio.
Natalium Rerum Magistri docent nascentes illico ac lucē uident uagire, et plorare, risū uerò n nisi post quadragesimū diē eos emittere, ante quadragesimū uerò dum interuigilandū neq ridere, neq lachrymas fundere uisos. Terminū detentionis in Pueris ee Septimū Annū quo tempore transacto puerū edentulū, quoad effectū redhibitionis morbosos haberi.
Arma antiqua manu ungi pleraq solent.
Libertas qualitas ó hnis.
Homo nemo dicit quam fuerit Natq, uterus homo non dicit sed tantum homo fieri speratq.
Septimum annū requiri ut aliquis hnis Actq in Estimatione sit. Vox eiq qui sine ratione loquit, non ē Vox propriè, sed sonus n differens à uentris crepitu.
In ea State esse pit, qua communiter hnes sapere incipiunt.
In Contractibq n Verborū tantū sed et rerū intelligentia necessaria

cessaria uidet. Primordiu stati rationalis post septimu
uitæ Annu.
Equi filij qui Infantiu nne uocabant, nunc Principu appel-
latione utunt. Maiores tñ Principes minores Infantes nomi-
nant.
Pupilly à Pupo dicit, quod dictio puerii significat excedentem
septimu annu. Septennes tenent ibi Festiu mi Spamaudine.
Nne Mulieriu illos solos comprehendunt, quæ impuditijs aptæ
sunt, quæ consumando aptæ sunt Matrimonio Anno Duodecimo.
Malitia et Discretio suppletat statu. Vsq; potig rationis quod
stas attendit, usq; rationis perfectg.
Educationis causa in Monasteria Monialiu puellæ recipi
possunt Septenniu excedentes, litig addescunt gñ Masculi.
Nimia uestiu superbia, paupertatis Mater é, Leges
Vestiarie Sumptuariæ.

De minimis nñ é cura Legibus.

Judiciu Infantis suppletur authoritate Tutoris.

Ingressio seu oblatio habet se ad professionem sicut sponsalia
ad Matrimoniu. Ad sponsalia nñ ualent ante usu rationis, et
septimu Annu expletu, ergo neq; Religionis ingressio antea ualere
debebit.
Puella tñ oblata à Parente pt suscipere habitu Regularem ante
duodecimu completu Annu, nñ raro in-uita professa, timore Paren-
tu u Cognatoru u uerecundia habitu dimittendi.
Ætatem ad ingressui Religionis ee determinatam qua frequenter
hñi bg usg radix accidere solet, post septeniu usg rationis puerum
irradiat.
Legibg obligari pueros cu ad usu rationis peruenerint, uidelicet
septennio completo, alij æstimant proximo tantu pubertati Ma-
sculos post Decimu annu cu dimidio feminas post non et
alterig

alterig dimidiud.

In rebg dubijs media uia ē eligenda.

In re controuersa res per medium diuidit tak y Salamon effente mihi gladiuꝫ. Pueros statis tenerꝫ. ꝑ alijs multò maiorbg esse longè perspicaciores.

Malitia supplet statē.

Initiò statis sapientiores, mox deficientes brutescunt. Dꝫ natura sapia usg rationis in hac cognoscit, per sciam discernenti bonū à malo.

Ingratitudo Vt primenē dolū et sciam requirit, neq; cui d beneficij colloces neq; in senes, neq; in Mulierē, neq; in Puerum, neq; in Canē cuiqm neq; in Gatulū, remigem, s. quod peius omnino uideat, quod in istos insumit.

Exhæreditatio abq; iusta causa fieri requit omnisq; abdicationis ⁊ exhæreditationis occad, à Filiorū ingratitudine orta sarentes proficiscit. Is uerò qui absq; exiguitatē ⁊ malitiæ defectū detestando, ingratitudinis flagitio commaculari ꝓsunt, nec exhibe dum, aut paterna hæreditate priuari permittunt, quia dōli incapaces nullam ingratitudinis causam committere poterant. Ingrato filio quam à seipso uitam accepit uelut ab indigno abstulit similiter in libertē procedit.

Qui acceptæ libertatis immemor et tanti beneficij referendi pandi studiosq; in pristinam seruitutē potest à Patrono redigi.

Viginti Annis minores mutare statū non posse igit nec ingratitudinis ratione antedicta statē incurrere. Alioquin daret, quod ante quis libertatē inconsultē amitteret, quam alij propter statis rationē sine consilio præstare nō ꝓsunt.

Nemo ante statē qua alijs libertatē dare ꝓsit, Seruus esse inci queat.

Minorā statē ab accusatione immunitatem non præstare præsertim

p̄sertim ead in qua delictū committi p̄test, et qui doli sit ca-
pax et proxima pubertati, ut in Masculo a anno Decimo et dimi-
dio elapso in fœmina à nono et altero dimidio. Arbitrio tñ Iu-
dicis p̄unit. Ita Statu Reg dicit n. p̄t qua n. ē doli capax nec pro-
xima pubertati.

Excommunicad. dicit n. p̄t contra eos qui negligunt pec-
care, quales sunt duo.

Deportati, quasi extra portū dati quasi iām mortui et sepulti.
Siquidem mortui in ciuitate sepeliri p̄hibebant extra Portam de-
ponebant, quam Portam de cadauere, qui per eam defere bant, Libi-
tinam ꝙd nuncupabant ueluti mortui deiecti in alias sedes migrare
crederent. ita in Insulas deportati, quasi in alterum orbē delati omni-
bus exutibonis inter mortuos connumerati sunt.

Communiter exitiales Insulæ deportati aspi grabant quarum
in temperiē et aēris infectionē citò perirent. Quare decapitationi
hodie deportationis locō irrepsisse.

Deportato Succedendi facultas auferit deportationis uis et
natura in hominū Personas commutet. Personarū statū mutant
et ipsum publicatione bona pereunt, quæ publicata non aliter ati-
mos ipsa societatem dissolvit.

Cuilem mortem etiam matrimonium dissolucrō id est mulier im-
pedit, quo minus uiro suo infamulatu et obsequio Victor uideri
possit.

Nonē mors morti magis quam discidio similis erit. Deuteron.
temporis deportatis comparant.

Atrocitas criminis facit, ut ab ordinarijs Iuris Regulis re-
cedamus si delictum commissū insane et atrox fuerit furor
superueniens, nihil ei prodēt quia eiusdem pœnis adstringeret
ac si sanæ mentis omnino existeret propter criminis detesta-
tionem etiam minor puniri debet. Ob sceleris immanitatem
etiam bruta aāt.

Ob sceleris immanitatem etiam brutum animal licet rationis expers punit. Sic et furiosus, sic et minor puniet tunc danda tunc statiueria, ut si occidit Matrem.

Apud Athenienses cum auream laminam qua ex Dianæ corona deciderat puer quispiam sustulisset, Iudices in Iudicium adducto, crepundia talos et laminam proposuerunt, is iterum ad aurum inclinauit, unde ut sacrilegum puniri fecerunt. Immanitas criminis gerari non dt, ut innocens et qui omnino Doli et Culpæ incapax é, puniat, sque æstimandum acsi grauiores fecerit. Minores tantam plenitudinem intellectus non sunt assecuti, ut delicti qualitatem et grauitatem noscant.

Nemo solus satis sapit.

Plus pollere multorum ingenia Consilia

Integrum reputat Iudicium, quod multorum ingeniis comprobat.

Ob insipientibus etiam Consilium petendum, quia interdum reuelat minori, quod maior nescit. Cui simile é illud Saluatoris Ni apud Matthæum Cap. 11mo, et Lucam 10mo. Abscondisti hæc à Sapientibus, et prudentibus et reuelasti parvulis

Sepulchra inuadens offendit uiuos agnatos, et etiam ipsos mortuos, quorum cadauera infestat. Punire filium ob scelus Patris tam ridiculum existimandum est, quàm si ob Parentis v Auj morbum uelit imperiti medicus nepoti medicamentum adhibere, licet ob crimen Læsæ Maiestatis id fieri consueuit, tñ hanc consuetudinem tangm odiosam et iniuriosam iniquæ et contra Nátalem rationem et Iuris Diuini et hui Dispositionem usurpatam obliteratam et antiquatam esse.

Lactantig Christianus Cicero.

Animalia etiam puniunt nè ex eorum uita facinus in memoriam reducat, quia indignam refricant facti memoriam, Morti tradunt et de merito tollunt.

Ignis et Aquæ interdictio Ouidy Libro 4to Fastorum

Sanxerunt demenita Patres aptumq; putarunt. Igniby
et sparsa tangere Corpus agua An quod in his uitd. Cā ehdc
perdidi exul.

Pro grauitate criminis pdnd imponunt quandoq; augentur
et exarcebant, quandoq; mitigant et leuiant.
Nemo ad rationabilem statem ad Sacramenti sumptionem
constringit in Anno decimo quarto.
Virginitas una è animi, altera Corporis, ideoq; animo et cor-
pore ipse pt amitti Virginitas Corporis, quacunq; infantili sta-
te pt deperdi, tum quia hdc siue pellicula sit aut membrana
siue illarum partiu sola coalescentia, et complicatio nihil obstat
quo minq possit in mundum Viri-potente fmina, ut et in eam
pubere uiolari, et dirumpi non aliter qm uulng quodlibet aliud
pt ipsius membris infligi cum non nisi uulng set heig corpora-
lis integritatis reseratio mentis seu spiritualem Virginitatem
deperditam pdnitentia eè retractabilem cum dia possit DNS
suscitare Virginem non pt post ruinam ualet quidem libe-
rare de pdna, sed n ualet coronare corruptam.
Post amissum semen Virginitatis ia alteram nulla pdnitentia
reparabilem eè, quia tunc n solum animi Virginitas sed cor-
poris etiam amissa uidet uelati cum adest pollutio posse etn
consecrari eam qua pollutione uoluntaria fuit corrupta, dum
modo integra sit corpore et signa aliq Virginale non amis-
serit, nam etsi uere corrupta, sit ualeò tn pro Virgine repu-
tata, hdc enim corporalis pudicitiæ amissio, irrevocabilis ma-
net, ut hanc dicimus et in specie de Virginitate amissa
ex sola excisione seminis integro pudoris claustro manente.
Sola inhonesta uoluntatis consensione hdc mentis puritas ma-
culat. Virginis et Mulieris uocabula n tam gradus et stat
qm status nra eè. Hinc Laertius libro xmo censebat.
Filias Nuptui locari oportet state Virgines sed pru-
dentia Mulieres Virginem ad xii annu dici et extunc
fminam mulierem cognominari incipere qua nubiles
annos expleuit

annos expleuit. Hinc et Beata Virgo MARIA quod an- 633
tea Virginis tantum et puellæ cognomine fuit uocata cum
ad Nubiles peruenit annos primo fuit ab Angelo Mulier
dicta, Nec n̄ et Martha Lucæ xómo Mulier appellat con-
stat th Martham Virginem fuisse et ità ab Eccleā dicit.
Mulier ità arctam, ut Mulier & Mater fieri non posset
sanam non uideri constat sed morbosam. Pubertas quod ipsa
emissio pubis seu pudendæ lanuginis è quam primam ætatem
appellauit.
Seneca olim ex habitu corporis magis q̄m ex animi et annorū
intelligebat, qua ratione moris fuit ex inhonesta membrorū
inspectione pubertatem iudicare, hinc à pube, id est à pudentia
corporis hoc è à pudore siue uerecundia, qua afficiebat Aequi in-
spiciebat, an barba infenior adhuc pungeret pubes diceret, Lex
uniuersi corporis dispositionē figuram ac modum maior quis de-
claratq̄, alias indecora scrutatio et obscena &c. Lebibq̄ honesta-
tem iubentibus admitti n̄ pt inuerecundi mores &c. An Manly
es! qui Pater fieri non potes! Honestatis Rō ex Annis puber-
tatem metiendam eum puberem è, qui ex habitu corporis pube-
tatem ostendit, et generare iam pt, si pudenda lanugine uir-
reant, et pubertatis et potentiæ generatiuæ signum ostendunt.
Virg: Libro 4mo Æneidos.

Sola domum et tantas seruauat filia sedes.

Corporis ex habitu.

Iam matura Viro iamq̄ plenis nubilis annis
Et habitu corporis pubertatem probant.

Sunt qui pueros pudendis sanguinem Vespertilionis illinunt
credentes ità diuinissime eas partes à pube immunes ser-
uari posse infenioris barbæ pilos eradicare o deq̄ nimirū, ut Iunio-
res appareant &c. ex Annis dijudicat pubertas decimo quarto
in Masculis et in fœminis duodecima
Proui da decreuit Antiquitas minores contractq̄ Liberas
non habere, ut et insidianti id laqueis frustrarent et lapsis
stas

stas lubrica subueniret, obruerent. Quippe innocentia sine: laceret audacia, cèt cunctis fallendi studium si fraus subreptitium lucraretur effectum.

DAMA Gisco nne Dnam seu Heronem significat. Institutum est ut sponsa iàm pacta non statim tradant, nè uilem habeat Maritg datam, quam suspirauerit sponsus dilatam. Crescente hnum malitia, et scelerum nne. Unumquodg, eadem potestate dissolui, qua colligatum et constitutum apparet.

Omnia quæ Iure contrahunt, contrario Iure pereunt.

Tutoriam seu Tutelam ab ipso Iure ciuili naturali ratione exigente inuentam, non nisi eodem Iure dissolui aperiri. Cum ad puberem statem Minores accedunt in suam Tutelam uenisse dicunt. Qui sub Tutela sunt celeri Tutela non indigent. Pubertatis aduentu necessitas Tutelæ absoluit.

Testantium uoluntates non solùm Legibg conuenire debent uerùm etiam secundùm eas interpretandæ.

Tutelam nè semper pubertate finiri, sed ad illud spatium, omne protendi, quò parentibg finem accipiat uisum fuerit. Tutela igit pubertate finita quotiès à Patre in longius tempg fuerit prefinita ad damnum eè euitandum placuit Patri &c.

Mulieres in perpetua Tutela stare nulliùs Statis beneficio ab ea liberari.

Curatores Tutorè Successores et secundæ Statis Moderatores licet puberes sint, ità ut ex eo pubertatis tempore desinant eè in Tutela, adhuc tè eig Statis sunt, ut sua negotia bene ac commodè tueri nè possint, è enim eorum consilium, multorum insidijs, et captionibg expositum, hinc prospicit eis curator ne decipiant et egeant restitutionis in integrum beneficio.

Meliùs è intacta Iura seruari eorum quàm post uulnerata: tam causam remedium quærere. Curator nè pt dari nisi petenti et postulanti.

Ad Regni

Ad Regni moderationem optimo Iudicio et recto Consi: 635
lio opus è, Regni claud tenere et gubernacula Resgublicæ tra-
ctare ℔. Quæ inuidiosa illa Tutoris et Curatoris Vis et potestas.
Et adolescens Princeps potiùs nitatr communi suorum optimatum
Consilio. Iniquum è ut quem populus imperatorem iusserit, is sibi Impera-
torem alium quærat.
Reges ab alijs Regi Duces ab alijs duci absurdum.
Rex ex quo Rex è præsumitr semper discretus.
Impuberes sæpè Tutoris potestatem exosi, hanc quam iis ra-
tione libenter excussam uelint Curatorum subiugationem et
Imperium ægrè ferentes.
Absurdum inquirere pupillum in mores Tutores sui à quo regi
ipse debeat.
Tutor loco Patris è, non ità Curatori, quia ut sicut pupilli moribus
Tutor præponitr ità et Adolescentis moribus Curator, sed bonis eius
in personis.
Propinquorum interuentio et authoritas defectum Curatoris sæpe
supplet.

Intractabilis.

Procul à curetorum obtutibus.
Degroperans publicos oculos.
Flagitij principium è nudare inter cives Corpora.
Rara auis in terris nigroq; simillima cigno.
Testamenta in rebus humanis nihil graui, integritas mentis exigit
cum quis ità mentis expers ut nullum eius animi Iudicium éet
non habebat certa uoluntatis sue sententiam.
Iura non semper referri ad unum aut alterum casum qui raro possit
contingere, sed ad ea quæ communiter et frequenter solent accidere
Magis alijs quam nobis sapiunt.
Longè aliud è pro alijs uerba facere, quam pro se consulere.
Facilius é alios quam seipsum curare. Medicus aduocat Medicum et
senilem Iuuentam præmaturæ mortis eé signa.
Nam male consentit tractant Decreta senatus
Qui nondum primas deseruêre nuces.

Salustius.

636 Salustig. Mihi fortuna multis rebus ereptis usum dedit
bene suadendi, quia in criminalibꝫ de maiori prẽiudicio agit
gñ in ciuilibꝫ, ideo magis idonei testes ad crimina probatio-
nem desiderant, ardua quæq; e fide robustos exigit etnnca
secꝫ ubi ueritas aliter haberi nꝑt, nẽ delicta maneant im-
punita. Testimonia Lupilloꝝ fidem faciunt. Libertatẽ eẽ
dum herꝰ barbescit.

Barba ẽ pars faciei. Castrati barba destituunt. Faciespi-
lis uestita
Barba maxillaꝝ flos dicit et ut flos primus diuerum
anis deprendebat, ita noua barba quasi Virilitatis primitiꝫ
DEO consecrabant.

Sob at florentes hẽc tibi prima genas.

Crimina semper manꝫ eitꝫ crescunt et senescunt. Consue- Maxi-
tudo dt eẽ rabilis. Quangm in deligendo Judice nullꝫ mus a-
rei ꝗuꝰ sit habenda rad, atq; ꝗsidꝫ, et integritatis con- lius Ep.
uenire tñ uidet, ut natu grandes eximuntꝰ, prsciantꝰ
nam et senibꝫ plꝫ adẽe ex usu rerꝰ prudentia solet et effectꝫ
sunt moderationes, tum etiam reluceꝰ, quidam in senibꝫ multus ob-
seruandꝰ maturitatis, quod illi plurimum apud populꝰ authoritatis
conciliat. Periculosa satis eẽ in ei ferè negotio adolescentiũ consilia
nec facile repertum, quod aliquid rectè cepissent rerum magna-
rum, quibꝫ cani non fuerant ad consultationẽ communionem ad-
hibiti. Cum assumi debere qui cæteris prstat Judicandi munus
ex legibꝫ et constitutionibꝫ dependet, nec ñ. et ex arbitrio Ju-
dicantis ꝑ. si in ea statẽ ea concedit ipsis bonorum suorũ admi-
nistrationem.

Cui genus uidet, quibꝫ rerꝰ suarꝰ dispoꝰ denegat alienarum
tradere iudicium et moderationem, prsertim in re, quam nullam
mungꝫ nulla administrad maiorem prudentiam et Judicium despe-
ret, quandoq; non alia ratione Judicij nomen apud eos meruc-
rit.

Judicium dictũ a Judicibꝫ prudentia et Judicium habentibꝫ

ꝛꝛe idzie

nie idzie o nieqo ale o wszytkich obywatelow ktorzy Judicio 637
sed deputowali go y wtrzyli nas oby swoie acz y dzie y o samego.

Multa facta terent quæ fieri prohibent
Gratiam status facere et defectum supplere.

Gubernacula senioribg debent, qui prister quod scias speculativas
adepti sunt, continent pristerea experimentiæ longo tempore acquisi-
tæ.

Incontrarium uitia quædam propria senectutis sunt: segnities
quædam, ac tarditas, obliuio profunda, obtusq senecq, iracundia
atq pusillanimitas.

Mediam igit uiam sequi quadrapinta annond eligendi literas
Fundamenta eé omnium Virtutum ut pote continentiæ, modestiæ,
Vigilantiæ, Patientiæ Magistras quæ universa cum in consuetudinem
terera status uenerunt, ea deinceps officia uitæ adea conuale-
scant eé ea Virtutis atq eius laudis nutrices, aut ut Veing loquar Ma-
tres.

Minores nullam in Judicio Personam habere possunt.

Cessio Bonond alienatio dicit.

Nen stat pereum quoming soluat, sed per beneficiæ status ut ht
liberambonond Administrationem.

Minori potiq quam maiori succurrendum.

Reontem Bonis cateram, carcere, et uinculo, quibg alias usq
ad satisfactionē detineret, ascribere censet.

Iusiurandi dilationem ex illis rebg eé quæ ad liberam bonorum ad-
ministrationē spectant. Cuig in Administratione rerum quam
nulla potestas, sine Patronis authoritate deferre Iuramentum nt
Alienatio hinc sequit.

Non pt compromittere qui n pt Alienare.

Compromissum enim e alienationis species, ad accusandum admittit
Decimoquarto Anno.

Pna embescentiæ malgo nerqueria Minorem mitiq puniendo
et extraordinarie.

Atrocior a flagitia grauiori pna plectenda leuiora leuiori.

Judices qui ex Lege Iurati Judicatio Legibg Attemperare debent
Attemperare

Obtemperare autem nõ ꝓtestis, nisi quod in Lege scriptũ d' Segua-
nizi.
Quæ lege expressa non sunt, Judicis arbitrio rẽ hùnguntr
Seuerìtas Legum cum temperamento benignitatis adhibenda.
Humanitatem et clementiam cum Legis rigore miscendam.
Per iustitiàm peccati redditr sententia, per misericordiam peccatitem
peratr ꝓna. Quidam per Equitatem corrigat, quidam per miserätio-
nem indulgeat. Æquitas seruanda et rigori prõferenda.
Æquitas è iudicium animi ex uera ratione petitum de fir cum-
stantijs rerum ad honestatem uitæ pertinentiũ, cum incidunt re-
disputans, quid fieri aut nõ fieri oporteat.
Iura ad casꝰ generales et ut plurimum coniunctibiles adaptand.
Secundum circumstantiand Speciꝰ Equitas iubet Ius strictũ et sum-
mum v intendi v remitti. Pro qualitate Personarũ, et Actio
formatr et condemnatio moderatr.
Æquitas in ratione uera fundatr. Et Equitas è naãlis ratio.
In exactibꝰ singulorũ nõ solùm quantitas et qualitas delicti
et Statis, et ferꝰ v seuerius v clementius statuendam.
Clementiã non tam ratione, qm affectu potiꝰ quodãm lenitatis mo-
uetr dum animus iustè iratꝰ moderatr et remittitr.
Ferꝰ in uitiũ uerti monitoribꝰ asper.
Si quis peccauerit Adolescens magis adscribendũ Statis uitio qm per-
tinaci malitiæ et improbitati, spes emendationis eiꝰ qm multi in pri-
ma State turpes et ci Judicio damnati postmodum tamen lauda-
biles extiterunt quod utijs nõ fieret si oc peccatũ ꝓna subse-
queretr.
Dat hic ludꝰ Stati aliquis cum adolescentiam cupiditates defer-
buerint firmata iam stas ꝑ. quantum priꝰ lustrinis fuerat exem-
plum tantum postea modestiæ et sanctitatis specimen exa sit.
Insignibꝰ uirtutibꝰ uitia prioris compensauit Statis. Cumigitr ꝓ-
na hoc inter cætera delinquentibꝰ imponatr ut emendatiores fi-
ant, cessante hac cãa quia si spes è, ut is qui peccat citra pœnã
sese ultro corrigat, pœna v supplicium cessare debet aut certè mi-
nui spes

nuì spes é in futurum innocenter victurum. Minori ñ ꝑ plenum
rationis Iudicium. Adolescentis enim consilium fragile é, et infir-
mum Psal: 24 Delicta Iuuentutis meæ, et ignorantias meas ne
memineris ꝙ. Job. Consumere uis me peccatis Adolescentis mei.
Quorum animi leuitas, et mentis inconstantia facit, ut clementiq
puniatq, quia eorum Delicta non tam ex calliditate ꝙ dolo qm
ex fragilitate et defectu consilij procedunt.
Tutores illis assignantq, curatores dantq, Administratio Bonorum
non concedit ꝓpter fragile consilium eorum considerandum tem-
pus facti non punitionis tempꝰ antea fuit incapax doli.
Syndicq quasi singulorum causidicens. Ad ratum habendum na-
tor Etas Viginti quinq, annorum desiderat. Non ꝓt cuilibet
Etati deèt consilium, sed ꝓtest, prout cuiusuis annorum Numerꝰ
fert, aut sanum ꝙ insanum consilium inèt. Iuuenū Etatis ꝙ floren-
tis teneritas est. quomodo suis alienisq, rebus prospiciet qui
ꝓcceꝑ in consilium agit. Minorū consilia multis captionibus
suppositum mortorum insidijs expositum. Iuuenes dici solent, qui
nulla consilij grauitate. fulciunt.
Maiestas qua totum temperat Orbem, illico uiruscit quaq, die
est partu, edita magna fuit.
Spartanus Legislator Paulaum Fratris filium protinus. Re-
gem inaugurauit quàm se maluit, ita ut persolen et Imperium
simul aspiceret facilitatis suæ nescij, nec Legum expers, quas ui-
rorū prudentiam consulta appellamus, sed alieno ingenio
nempè Patrui ꝓssimi rꝛpente seruili sapientia imbutus.
Principes ñ sunt qui sceptra ferunt, sed qui regere sciunt.
Ad Regni Gubernationem ꝓmo Iudicio, et recto consilio ꝙ as
est. Duplex cura Regni et se regendi et suos.
Rex Tutor Regni uocat, Respublica pupilly hanc Tutelam
quomodo assequi poterit, qui in minori Etate inuenit.
Alios gubernare non ꝓsse qui seipsum regere nescit.
Cum Principem éè debere qui nullis consilia ijs egeat.

Regu

Regum é Officium prãcipuũ populum suum rectè et iustè iudicare et gubernare, cum intellectu et prudentiã.
Imperatoris perfecta ætas est omnium perfecta ætas Vbi perfecta est uirtus, id est profectus uirilis uigor qui uigesimo quinto anno accidit.
Discellat scia et sanctitate, qui é honore præstantior cæteris. Vnicq tantũ Angely custodiã et consilij deputatq Regi, ut pótè maiori consilio indigenti duplex spiritq designatq. Actus diffodiuit Laam Potestatem cum filiq sui Iunis fueritfactq 8 Anno uigesimo 9no.
Sic Pupillorum ætas dissoluit Tutorũ potestatem.
Sic Curatorũ.
Melius é Iuuenes coarctare calcaribus ne cupidini dediti existẽ. Paterno Iure solutos.
Sentiant exitum.
Qui res alienas administrauit ut diuino, ita et hũ Iure Administrationis suæ rationes præstare stringit. Luc 8.
Red de rationem uillicationis tuæ. Prætextu minoris ætatis ab hoc oé nõ liberatq. Nec fragilitas ætatis quenquam à ratiocinijs relevat.
Si Mulier administrauerit quia Obligad hãc præstandã rationem uelut natãlis é. cum eo prin ęgaliter respiciat, ut suum unicuiq tribuatq.
Recognoscere computum nonnisi uigesimo tertio anno, quia species é alienationis Legum correctio uitanda dt.
Adam prim homo in id é creatus ut nõ solum supernaturaliby sed et naturaliby omnibq polleret non maior Vigesimo et nõ fuit conditq. Ætatem eam natãlem dici qua rationis é intellectq é particeps, quia tunc uerè natq homo dicitq cum ad usum rationis accedit. Perfectam natãlem Statem Viginti quinq annõ uocari, quia tunc perfectionẽ intellectu et ratione homines utuntq. Prudentiam nõ state, sed moribq ée æstimandam
Multis prudentia antecello uenit.
Maturã & prudentis é statis nihil differt.

Circa

Vigesimus Status annum in Masculis et paulo citius
in feminis prudentiam incipere. Quadragesimaria Status prudentissima.

Prius esse quem prudentem qm prudentissimus.

Prudentia non nisi experientia, qua Actibus acquiritur comparari potest.

Maioris experientiæ sit oportet, qui provectioris ætatis Quo quisq; senior eo præsumitur prudentior Senectus Statefit doctior usu prudentior, processu temporis sapientior. Nisi adeo sint senes attriti et decrepiti, ut ob sensu et ratione destituti reputari scire videantur nam cum necprudens sit puer ullus necadolescentibus ut potè inexpertis adeptæ prudentiæ aliqua.

Mores à Coniuncto formantur.

Claudo juvenis propinquus mansuetis discas et ipse clau-
dicare pristinus. Littorales lines et qui circa Maris ripas
habitant, immanitatem communiter contrahunt ex immanissi-
mo elemento, qui maiq; finitima crudelitate semper afficiuntur.

Aliquid semper mali propter Vicinum malum.

Si juxta Claudum habites subclaudicare discis. Vinum Infantibus nocivum. Vinum et adolescentia duplex incendium Voluptatis quid oleum flammæ adjicimus, quid ardenti corpusculo fomenta ignium ministramus.

Vinum lac Veneris, ipso enim alit Vino Spes suum resuscitat amica Præmium ebrietatis libido pernitiosa. Qui vinum sorbet eundem absorbet. Cuilibet Statui periculosum Vinum ospe.

Gnatq et amicq nisq; naturæ familiaris succq lac senum adversq senectutis duritiem remedium. ut reiuvenescere videant et mollitiæ nos delicio capiat ipsaq; affectio animi, sicuti ferrum in igne ex duritie in mollitiem deducta flexibilior fiat. Retalescunt senes.

Numerq dimidiis vitæ humanæ. ingravescentem Statem. Senior ille qui segnior. Si reputaveris nemo mihi debilitata mente

Sua munda à suis sanitibus mores

1 Aum

mente et consilio hallucinans, acie hebescens, ualetudine uacillante torpens, et certè mentis Nostrè uelut uestis ac organum quoddam corpus è, quo quidem perperam effecto v nihil v incommode animus agit, quemadmodum artifex frustra valet scia deficientibus Instrumentis aut uitiatis.

Quem non Anni sed Judicij altitudo senibus parauit Judicio magis, q̃m State serem udo.

Senex coniugali usu languescit.

Sterilis mulier nulla habet dotis Privilegia. Ratio coneredendi dictis uilegij p̃rd cigua fuit Prolis, ut pote rei ad publicam utilitatem maxime pertinenti p̃rdmium Nuptiarũ.

Senectus repleta è doloribus et maximis infestata morbis. Mala ad Senectutem officinam ceu causam humana tandem congregant cõia. Res inimica mulieri Senex uir. Ætate defecta id est decrepita.

Senectus ipsa è morbus. Subeunt morbi tristisq; senectus. Sed iam felicior Stas tergà dedit tremulogq; gradu uenit ægra senectus. Ætate fessum.

Vitæ pars extrema Stas decrepita. Senectus uitæ occasus. Qui antiquat et senescit propè interitum è.

Senem decrepitum dici, quod propter senectutem, nec mouere se nec crepitum ullum facere pt.

Mala Stas senectus, quæ cum grauis sit et onerosa, nec minus tergo nostro ponderosa q̃m baculi.

Ætas defecta quia hnes in ea ab ibus necessarijs operationibus deficiunt, singula corporis et Animæ functiones debilitantq; habescunt sensq;, deperdit memoria, deficit Judicium, et tunc temporis in Infantiam incidunt.

Aures hturantq; oculi turbantq; ipsi in se penitus deficiunt.

Senectus primum uerbis memoriæ incutit et infert.

Inferæ umbra Nomenq; hnis relictum est.

Hominem ec et nõ ec senes oblitiosos et immemores esse.

Senectq

Senecty Mater Ob liui dnis.

Difficilis querely laudator temporis Acti
Si puero censor Castor ys minorum. Bis puer.
Laudat pristinos ptsentes despicit annos.
Reflouit dentes renati comis deni grate rugis et sulci cutis
adequati, mammis pendulis Ab Statis ingrauescentiam.
Inopinata morte et numerat paucos uis tua uita dies.
Crescens per singulos annos ac binas drachmas ponderis ad quin-
quagesimum annum accedere.
Ab eo detrahi tantundem et ideo non uiuere hne ultra centesi-
mum Annum defectu cordis.
Humanis uitis terminus Centum Viginti Anni.
Vltra uis alterum feralis illa una S. litera
Ingressa lustrum cum mihi prudlio Lectissimam feminam
in Vxorem elegit.
Rapty Patet Mater dolore. Bis peccat qui peccanti obsequium
accommodat. Victa comes sequitur Maritum. Amici uita si feros
facies tua. Non deferendi qui, sed uirtuti Regnum.
Facing gnos inquinat Equat.
Vocem funestam amputari potius oportet qm audiri.
Victrix causa DEO placuit. Scelus scelere nec iudicandum.
Publicas Iniurias priuatorum authoritate non posse uindicari,
non esse ha Regnari sed Regi.
Qui peccare pt peccat nimis ipsa potestas
Semina nequitiis languidiora fuit. 888.
Non Iure iniuria coliit nemini par nemini secundus. Iustitia pacem
uiribus Arma gerat.
Recte libertatem Legibus qm Regibus credi. Leges una ea-
demq; uoce semper cibus loquuntur.
Ex pessimo gre ne Catulam quidem habendi.
Non animus nobis sed occasio dee. Horas ee sublanares
Deos.

Deus.

In se magna munt summisq; negatum è stare diu.

Regredi necesse è quod progredi nõ pt.

Plus etenim facti ualet una hora benigni

Quam sitè uenens commendat Epistola Marti.

Imperator à Suprema potestate imperandi, gm supra oes intempo-
ralibg ht, in quibg neminem superiorẽ agnoscit ante coronationem
non dicit Imperator sed Rex Rnor, in coronatione triplex ei corona
imponit.

Prima è ferrea quæ fortitudinem denotat qua rebelles uincere de-
bent.

Secunda è argentea quâ designat mundi decus et claritas quæ in ipso
esse debet.

Tertia è Aurea quâ demonstrat quod sicut aurum è excellentius
omnibg metallis, ità ipse Imperator debet esse excellentior omni-
bg aliis Regibg et Principibg in potestate et Justitia.

Cæsar dicit non ab Augusto, nec quod Matris uterq; sit Cæsq, sed
à Julio Cæsare à quo imperium cæpit. Cæsarem etiam dicimus eũ, qui
Designatq; è Imperator. Augustæ Maiestatis hæres Imperijq; Suc-
cessor.

Augustq; quasi Sacrosanctq; Maiestatis plenus uenerationẽ di-
gnus et bonis auguriis consecratq; unde et templa mbria, augu-
sta dicant.

Ouid. Fa. Sacra uocant Augusta Patres augusta uocant
Templa sacerdotum Vitè dicata manu.

Virg. L. 2 Æneid. Augusta ad mbria Regis ire dt

Alij Augustum ab augendo Imperio dictum uolunt.

Semel Deo dicata humano iudicio reuocari nõ possunt.

Quò quisq; Junior eò perspicacior. Omne et fas uenale habuit.

Qui leges fixit preciq; atq; refixit.

Justitia dicta è quasi uim sistat ut alij quasi Jus sistat. Vel
quasi Juris status eo quod in eo Jus stet. Justitiæ è licitũ ab
illicito discernere.

Qui sibi ipsi ne quid alteri negotior futurus præsumit. nullus

Nullum memorabile nomen.

Seipsum occidens.

O Adminea in pdna nec habet victoria laudem.

Libertatis nne abutitr quid fas et nefas quod effrdnato animo libet agere cupit.

Vendere cum pdspis seruu occidere noli, qui occiderit punitr tangn alienum seruu interfecisset.

Dura scuitia ipsis Dijs inuisa crudelitatis immaniter sauire dunors et asperoe, quam quum e seruj ac utiliter.

Sui victrice manu capiunt.

Pudorem uetare fieri quod lex non prohibet

Deditiu hnem occidere crudelissimum est, et ab ea humanitate gn homo hn abhorret.

Seruus a seruando seruari et n occidi dr.

Qui abiectis turpiter armis sese dedere.

Quorum uirtuti belli fortuna pepercit eorundem ne libertati parere certum e. Nemo priuatis pactis, seruus fieri pt.

Libertas inestimabilis res est.

Nemo e Dns membrorum suorum

Felix nimiu generoso pectore digna

Libertas cunctis anteferenda tuis.

Venditio sustinetr ex uirtute Legis, qua e Dna membrorum humanorum. Esto seruus quoniam liber ee nescisti.

Confessor conuiua.

Inter altercantes rei Judicem fortunam et sortem adhibuerunt, ut controuersia dirimatr: Judicio sortis et hoc Judicium sortis e, tanto potentiu, quod ab eo npt appellari nec iterum sortiri, quia istud non e Judicium Juris sed fortuna. Judicium autem sortis non ht locu nisi in casibus egrossis.

Seruis autem perforabant talos in signum perpetuæ seruitutis Divus Hieronimus de habitu Virginum.

Non licere uulnera auribus inferre ut ex earum cicatricibus patrimonia deleant.

Libertas semel collata n retractat nisi ex magna causa sicut consensu contrahimus, ita dissensu distrahimus. Infami iniuria affecti uanas populi uoces non ee audiendas. Seruis de dominis gubrentibus non e credendum, cum genuinu quoddam odiu seruis in Dno insitum ee uideat.

Multas perniciosas clades a seruis fabricat gnt hostes quod serui

Moderata correctio et potestas n interfectio.

Justa petentibus non e denegandus assensus quilibet huc inquit: confuge et tutus eris.

Ecclesijs immunitas data non e ut sint asylla delinquentiu et spelunca latronu, sed ut prestet refugiu misere humane fragilitate, atq casu in aliquod crimen inciderunt. Deo crimina quaddam excepta sunt, quae qui patrauerint tametsi ad templu accedentes impunitate non donant. qualia sunt sacrilegium, proditionis, homicidiu, Blasphemia, publicu latrocinium, nocturna depopulatio, delictu in Ecclea commissu, frustra enim legis auxiliu inuocat qui in Legem committit.

Patria potestas dicitur quia solummodo hoc Jus in liberos habent non Matres, et licet equalis reuerentia debeatur tam Patri quam Matri tamen femine hanc potestatis quam Jus ciuile induxit non habent.

Nati extra Matrimoniu non sunt in ptate. Legitimati deueniunt in potestatem Patris.

Filij quod familiam sequuntur Patrem et non Matrem ex Paterno genere et non Materno dici deducebatur Nomen et Nobilitas. Vicit meliorem partem numerorior.

Emanante in Athenarum Arce Aquam Scaturigine eodemq; fere loco enata diua arbore a Cecrope Rege missi fuerunt homines. Apollinis oraculu scisitatum si quid illo astante Dijs militarent rationem ediscerent, quibus e responsu non ad alicuius calamitatis significationem factu ostentu, sed Deorum duorum inter se certantium uter eorum Athenis nomen imponeret

et per

et per undam Neptunum per Oliuam Mineruam significari.
Quare liberum et integrum eò Atheniensibus utrig Deorum nouum cu-
pandam uellent ciuitatem decernere. Quib cum allegatis coepi
renunciata essent, ut mares et fœminas (nam tum Mulieres publi-
cis consultationibus quoq intererant) ad ferenda super hoc suffra-
gia inuocauit manibus utrisq; Neptuno fœminis ferè Mine-
ua in suffragia euntibus fœmis cum plures essent quia fœmi-
narum, una plus inuenta est uicerunt, et quod usu uenire uidemus.
Vicit meliorem p̃tem numerosior, sicq; Minerua nomine, ciuitas
Athenas nuncupata fuit Minerua. Grœcis Athena dici-
tur quadere indignabundum Neptunum tantum aquarum uim effu-
disse fertur, ut Atheniensium Terram omnem occupârit Maris fa-
cies quem ut placarent triplici supplicio Mulieres affecta
fuerunt.
1 Vt ne quis eas Athenas uocaret.
2 Alterum ut nullam fœminarum posthac ferret suffragia.
3 Tertium ut nullis nascentium Materno nomine cenſeretur.
Ex hac caũ ex Paterno genere et non Materno deducebat
Nobilitas quã potestatis effectus, olim pater ius habebat
uitæ et necis in filios.
Hinc apud Aegyptios nulla alia pœna Patribus filios occidenti-
bus constituta erat, quàm quod tribus diebus totidemq; noctibus circa
cadauer interempti assisterent, minimè enim iustum putabant
A interfectum filium uita priuari eum, qui eis uitæ auctor fu-
isset, sed dolore et pœnitentia factis, afflictandum ei.
Nullum cruciabilius malum inueniri pt, quàm filium mortuum
conspicere, sed cum id nimis acerbum uideret nimisq; ferina
et ultra ferarum humanitatem parentibus licentia data es-
set, uariis legibus posthac immodica illa potestas est cõercita.
Etenim Paa potestas in pietate dtr̃ inatrocitate consistere

propterea

propterea hodie licet Patri filium grauius improbum occidere, sed decenter tantummodo castigare vel accusare apud competentem Magistratum, eique puniendum offerre, ita ut Magistratui Patroni desiderij in plena infligenda rationem habeat, humanum sequendum exemplum. Quid de illis Parentibus sentiendum qui plus quam duri proprios filios negligunt, et immoderata austeritate exosos habent. Qui filios odit desinit contemnit neque prodest esse neque bonum populi Gubernatorem futurum inter feras quoque inter hostes censeri debent, qui in propriam sobolem sine causa saeuiunt.

Struthioni Aui comparant qui deserit quae sua interra et obliuiscitur quod pes conculcet ea et Bestia agri conterat. Duratus infantibus suis quasi non sint sui, priuauit eam DEUS sapientia, nec dedit illi intelligentiam.

Effectus Patris protestatis quod Pater filium uendere vel tradere pignori pot, non indistincte sicut olim permissum erat, sed tantum propter urgentem necessitatem famis, ita ut postea ablato pretio vel quo bono mancipio emens teneatur illum restituere, nisi sint Libertati, et Pater, qui filios ita distrahit, ad pinguiorem fortunam deueniens, compelli pot, ut filium liberet idque illum in Patre locum habet, non in Matre, nec Auo licet nepos in Aui potestate sit. Maximus certe dolor famis et minimum fame non. Erisichton cum pro fame patria attenuasset opus tandem et filiam uendidit, de qua Ouidius.

Quid Liber Metamorphos.

Et tandem demisso in uiscera censu.
Filia restabat non illo digna Parente
— — hanc quoque uendit inops.

Tertio inter Patrem et filiam ciuilis Obligatio intercedere non pot quia cum Pater et Filius una et eadem Persona fictione Iuris censeatur si oriretur inter eos ciuilis Obligatio. Pater sibi ipsi obligaretur cum quidquid acquirit filius acquirat Patri. nemo igitur sibi

sibi obligari pt, et Asso et Lassio in eodem subiecto n' concurrunt, sed nec his aliqua consequenter.

Adoptionis religionem et usum v ex eo uetustissimum constat, quod à filia Pharaonis Moysem adoptatum fuisse Sacrae literae testantr. Theseum item fortissimum illu Athenarū Regem Herculea uirtutis stimulum ab Egeo adoptatū legimus, talemq; in alienam familiam transitum magna ratione ueteres induxerunt Ad leniendum quippe dolorem et consolationem eorum, qui nullum aut sterile Matrimonium experti, liberos n' habebant, aut quos habuerunt infelicitate fortunae amiserant, v habebant, sed degeneres, et improbos, aut debiles malaq; ualetudine affectos et hoc ne familiarum dignitas Nobilis sobolis penuria pereat, succurrit Lex benigna Mater defectum nrae supplens sterilitati et mortalitati deficientium Familiarum medr.

Adoptio autem nihil aliud é q̄m gratuita quaedam electio alicuius in filium.

Filij alij adulterini qui ex adulterio procreati. Alij sacrilegij, qui ex sacrilegio, alij incestuosi, qui ex collateralibus ingradu prohibito nascuntr. Alij Nefarij, qui ex ascendentibus et descendentibus procedunt. Alij ex damnato coitu. Alij Legitimi seu adoptiui, qui n' secundum naam à parentibus adoptiuis procreati sed authoritate Iuris ciuilis filij efficiuntr. Quain adoptione requiritr authoritas Magistratr consensus illius qui adoptat, et illius qui in adoptionem datr, nec n' consensus etiam et authoritas Patris, aut Auj cuius qui adoptatr, ultimatius é periculum ibi cautius é agendum.

Quem) naā prohibet adoptari, prohibet etiam Lex ut castratus adoptari requit, cui uirilia amputata v excisa v euulsa st ita à naā producti, ut generari non possint, quasi castrati. Deo cum adoptio Naam adoptatiui imitetr et Imago nrae non ht locum, nisi ubi naā locum habere pt.

Fabricius

Adoptare non possunt nisi ex Indulgentia Principis ut in
solatium amissorum Liberorum adoptare valeant, non ut Jus Pat. Pot.
testatis consequantur sed ut Filium, qui ipsis liberos futurus sit
habeant.

Hermaphroditus cum certo sexu sed in perfecto utero
cuius erat species in qua Mater, Pater,
cognosci possent nomen quoq; trahit ab illis.

Qui semel adoptatum emancipaverunt eundem amplius adoptare
non possunt, ne Leges sint ludibria.

Latina potestas solvit Jure civili seu potius morte civili, quo-
ties quis salua urbe civitatem et Libertatem simul aut
etiam civitatem tantum amittit, sicut enim hres morte in-
tereunt, ita maxima aut media capitis diminutione, interire
dicuntur. Itaq; qui servi pœnæ effecti mortuorum loco Jure ci-
vili habentur Latinam potestatem amittunt.

Deportare Est hominem de civitate in alium locum
certum ablegare, et quasi sententia ipsa portare ut reliquo
orbe exclusus ibi delictorum suorum pœnam luat, successit,
hic deportatio in locum interdictionis aquæ et ignis. Cui
pro vita adimi non poterat, ne tamen delicta manerent
impunita rationem Romani excogitarunt, qua noxios cives
salvis Majorum suorum constitutionibus civitate pellerent.
Itaq; aquam et ignem eis interdixerunt, ut iis subsidiis de-
stituti, quibus hæc vita continetur in alias terras migrare seu
in aliam civitatem conferre cogerentur tales non licebat tec-
to excipere.

Nemo cibo nemo hospitio tectoq; juvabit.

Et sic Romani noxios suos cives non palam, sed ut ipsa
x civitate expellebant, qui pro mortuis habebantur et

omnes jus

omnesq; Actus Iuris Ciuilis illis sunt interdicti.
Bannitus non amittere nisi Iura illius Prouincie à qua Banniti sunt. Iura am communia non amittere ideo succedere possunt et capaces sunt, tam ex Testamento, qm ab intestato omnium Iurium et Successionum, quæ illis de Iure communia deferuntur, secq si deferant ex forma Statutorum. Prouincie à qua Banniti sunt tunc succedere non possunt. Bannitus unius Ciuitatis v Iurisdictionis distinctæ n pt afficere nec tollere Iura communia in loco sibi non subdito, si adesset statutu quod specialiter et expresse eos excluderet à successione, sicut apud nos constitutio de Licentiosis, qui in successibiles declarati. In confiscatione Bona non veniunt futura ut Successionis bona bannitorum filijs n e Secundus Pater, quia durant in potestate Patris Bannitij n amittit, tunc Patriam potestatem unde et Patrem filijs suis dare possunt. Patria potestas soluitur etiam summa dignitate filio collata. Absurdum et quod quilibet Pater posset filium suum eximere à potestate Parentis, qué sibi in Patrem Pe e Senatorem, qui a Senatore sunt Patres Conscripti elegit, inconueniensq; uiderot, si hi qui ab Imperatore ut Patres honorantq, nec possentq alieno Iuri subiecti absurdum ut is, qui tot hominibus præsitur e Imperio, totq; hinc dat est mandata, subalternus maneat potestate. Dignitas filij gloria et laus Patris.

Monachatu etiam filius à Pa potestate liberat.

Nec non captiuus ne Bello iusto et Legitimo ff. suspendit potius qm tollit Patriam potestatem.

Post Liminium e Ius amissi rei recuperandæ et in pristinum statu restituendæ. inter omnes liberos populo Regesq; moribq et Legibq constitutu in fauorem eorum qui fortiter pugnando pro Patria ab hostibus potiq capi qm fuga se turpiter et inpero maluerunt introductu.

post Liminium.

Postliminiu dictum est à Limine et postea quia captus liberatus ab hostili potestate ad idem postea limen reuertit, quod amiserat. Reuersi itaq; per Ius postliminij recuperat ea pristina sua Iura acsi nulla captiuitas interueniisset.

Imperij finem Limen ei ueteres uoluerunt, ideo et limen dictu est, quasi finis quidam, et terminus hinc inde et limitanei milites dicti, qui constituunt pro presidio in liminibus imperij, ut Vicinorum inimicorum impetus arceant. Emancipatione soluitur quoq; Ea potestas, qua emancipato à Paterna potestatis relaxatio, quasi et manu et potestate Patris dimissio coram Iudice liberando à sua potestate nemo sibi Ius in ea pro pria dicere pt. Pascefame morientem quis quis enim pascendo hinc seruare poterit, sin pauem fame occidisti.

Nupta filia manet in potestate Patris quantum ad effectum Paternæ potestatis. Est quidem uxor in potestate Mariti, sed quo ad obsequia Matrimonij et operas, tenetur enim Vxor pro conditione Personæ suæ Marito operari in his maxime quæ ad sustinendam rem domesticam pertinent et sequi Maritum residentiam.

Sui Iuris sunt qui neq; sub tutela neq; subcuratoria continentur.

Burgrabij Vicarij Præfecturæ potestas et Executio Iudicatorum. Pro mandato et quod dare nisi uelis cogi nequis.

Nulla promissio pt consistere, quæ ex uoluntate promittentis statum capit.

Priuilegium damnosum obseruari nequit.

Antiquæ Leges dant nobis authoritatem, nouæ antiquis interpretationem. Noua constitutio antiquam propellit legem.

Constitutiones tempore posteriores potiores sunt his, quæ ipsas præceperunt.

Statuta posteriora in omnibus Causis Forensibus tollantur

Statutum Pet. Statutum.

Non fero

Non fero sed ferro, tanta in se duos Lis diuimit.

Bona fides in eo ut fiat quod dictum é ut opere quis compleat quod ore pronuntiat.

Donatio irrevocabilis pura, absoluta, nec exorbitans, à Iure communi ab habili nullo cogente recognita sed ex mera liberalitate et affectionis suæ causa.

Donans post emissam libertatis nocem stare rei datæ tenetur nè quod benignè contulit, et amica voluntas ei donauit, benevolo affectu nocuo consilio revocet, volenti nì fit iniuria. Non resilienti sed amplecti causa. nemo restituitur contra Legem à qua ligatus é.

Complanatio. id é quod planum æquale aut nullum impedimentum habeat quin undecunq; videri possit.

Protesta extranea facto nihil operatur.

Probationes probatæ amplius improbari non possunt.

Judicata denuò Judicare, sententias retractare authoritatem Judicium convellere, et Legis ipsas et Statum Justitiæ invertere, Reipublicam pessundare.

Sic ministros Justitiæ ut alteri nì fiat Iniuria.

De causa in causam nemo dejici dt.

Non ita subveniendum minoribus, ut ex alienis incommodis sua computent commoda.

Redintegrata una parte, alteram quoq; simul redintegrari necesse est. Cum utraq; pars actionem prætendit, nec utra redintegratur.

Eiusdem conditionis dt ea Actor et Reus.

Convulsio. Obligatio itidem causa é convulsio dum quod recta via consequi non valent obliquè exposcunt plana Judicati torquere invertere.

Ex causa in causam ex Judicato ni Judicatum statuere intendendo stant.

Stat Leges condunt in definitionem eventus. Effrenata sensualitate hūm ad malum declinantiū, per quod iustitiæ subuersio irrepit, sanctiones et constitutiones inopinabiles non sufficiunt &c.

Augusta debent ee decreta et constās Iustitia, satius est ut quis eā cadat q̄m una Litera ex decreto decidat.

Iustum ē quod ex Lege ē quod contra Legem uiolentum.

Si non soluis idem solue tantundem.

Aliud pro alio inuito creditore solui nō pt.

Quo genere obligatus es hoc fidem exolue

Qui in uno deficit in omnib⁹ deficit.

Jus Patronatus.

Jus honorificum. Aliud non instituit q̄m is quem ipse elegerit. Est etiam Jus onerosum Referre &c.

Beneficia ad consolationem animarum uiuentiū et mortuorū fundantq. Impetrantes puniunt in Persona et Bonis seruitei qui dotauit fundauit construxit Ecclesiam.

Est Jus præsentandi Clericum ad Ecclesiam uacantem.

Ecclesiasticum quando de bonis Eccleæ fundatq.

Laicale ex suo Patrimonio fundatū. Peri Ecclesiastici dum concurrunt duo depositori ad Jus præsentandi.

Obiectio illegitimitatis, et alia.

Non exspectato uulnus ab hoste tulit. Nieuczyniet tego niepriyiaciel, co priyiaciel nazyk zgwych y unarłych dla maiętnosci.

Hæreditatē contra mentem suam agunt et contra assertionē suam. Hæreditatem captatores dum Iure desperant ad fallacias conferunt se, impostura faciunt.

Qui publicē fama

Qui publicè famam abstulit tenetq eam publicè restituere. 654.

Infamia lata facilis, portata molesta, deposita difficilis.

Honor absq; uiolatione tangi nequit

Insidijs suis capiantq iniqui, Letalis to ictus, Defloud seu redingrad irrecuperabilis, punit dt reparatione famæ.

In alia fortuna non sum alig sed idem.

Constitutio 1633 Komu by zadano Legitimo, Illegitimatem, rozumiem legitimè per probationes certas manifestas notorias sufficientes, ze oto był kiedy Iudicatq conuictq damnatus. Hæc uerbo Legitimè Lex publica ong probandi inadueršarum dt manere in possessione reputationis donec per conuictionè ideea dèjciatq. Ab executione non incipiendum. Ius asserentem honestatis contraria grauionibq onerat probationibq dt probare Intentionis suæ fundamenta. Constitutio 1565. O Lotrzciwosci Kto kogo szczypie, ma bydź tak gstowsia kobą dowiodł co zadał. Statut dawny. Actor quod asserit probet.

In ciuili impropenio familiaria sunt uitupèna, sed ubi quis ex dictione deberet effici insuccessibilis Infamis, ubi dèiectio status.

Macula sanguinis dt probari ua li distinctis rationibus.

Suspitio & opinio sinistra rádne non firmata.

Liberi quia ex Libero Matrimonio orti.

Quos coniugij honestas genuit secq qui Patrem demonstrari nł dt.

Legitimus qui in Matrimonio ex uxore natq quem Pater Mater agnouit, iusta Proles ex iusto Matrimonio educatus à Parentibq, ut filig habitq à uicinis ut filig obseruatq Publica Patris assertio, ne proles legitima censeat. Magno se fauore commendant Liberi procreati.

Difficilis probationis puritas sanguinis ex indicijs prę sumptionibq Coniecturis &c.

Statut

Statut Litewski Cap: 3 Art. 24 Ktorego bysci Oiciec zazy-
wotow wyrzekł, ż nie sż wymby go synem przezwał, iedno
zeby tego nieuczynieł zadnij gniewu przecis synowi ale
bo zeby czas niemały za swe niemiał dzieci. In agnatio-
ne Patris et Matris consistit Legitimitas Non ex suspicio-
nibg et leuionibg indicijs, sed ex manifestis probationi bus
dt deduci illegitimitas.

Matrimonium è officij hui mung, et magnæ solicitudinis onus,
ibi nisi, largia, ea candescentia frubus cultum fuit hoc et
temporibg Salamonis, illa uiat quæ affectum superauit.

Semper habet lites alternaq; Iurgia lectus.

Leges futuris imponunt Regulas casibus non præsentibus.

Impostura faciunt hæreditatum captatores.

Impostfalsi criminis duo continet Calumniam innocentis et In-
famationem, excitans Calumnias per iniuriam nemo Ius ad-
mittit.

Quod publicè abstulit, publicè restituat, Latentia peccata
non habent Vindictam.

Alienæ scitari matrimonia turbare honestatem quiescentis
Matrimonij petunt, qui Orationem reddere nè possunt.

Mortui de foro Dei.

Crimen adulterij in iniuriam continet Mariti, nè accusauit nè repu-
diauit, quomodo non marito accusabit sine dubio adulterium
non continet.

Prius conuincendum illud post de hoc Iudicandum.

Bene de illis agi, quibg nec de Patre dubitandum nec de Matre
erubescendum. Radice corupta corruptio è, quidquid procedit
ab illa qualis ris in origine talis in acquisitione.

Sanguinem per generationem acceperunt.

Quo plus antiquitatis plus ueritatis constans ueritas.

Abusq; ciuilis et criminalis in Artibg et Actionibus quas
Communiter ciues exercere solent honestè uiuere Ff.

Publicam uiolare honestatem. Sine Iure.

Sine Iure, ratione, et pudore. Vitam agere.
Non dt ee liberum quod contra bonos mores.
Aliud e Nobilitas, aliud Nobilitatis Priuilegium. Non
e Nobilitas. sed Nobilitatis Priuilegiu.
Priuilegiu n suffi cit, ubi puritas sanguinis requirit.
Vbi Naalis n pt consistere Nobilitas ex Priuilegio ee n pt.
Ex familiarum dignitate Regu dignitas estimat. Nat & Nobilium ad Arma manus.
Indignus Libertate qui se seruituti submisit.
Vulgi quod seruiliter nolunt, ignobilior multitudo.
Liber homo liberalia tractare dt n seruilia.
Propter signa cognoscunt signata. Nomen quod rem notam facit.
Nomina ad recognoscendos honores imposita ex nne personæ ostendit. Nouite ex Nne, et inueniste gratia coãme.
Ex quatuor stirpibus Nobilitas deduci debet hinc Arma quatuor stirpiu. Ex stirpe Patris et Auis Paternis ex stirpe Matris et Auis Maternis.
Præcedit quo uenit ab origine sequit quod ex labore.
Quod deficit in origine, rarò pt ulla industria suppleri.
Bonus uera uia nitit, malis qua bonæ Artes desiderantis et fallaces contendit.
Vnusquisq; sucorum progenitoru naturam sequit.
Impuritas e sanguinis macula.
Paterna labe notati, ipse quoq; ad Vomitum Parentis redijt geniminæ Viperarum uocati.
Vanitatem affert impurg claritatem Obscurg natales aspicrant statum.
Vbi caput familiæ suspectum e, eandem suspitione cia membra habent.
Vanitas et macula ex natalibus et ex sanguine proueniunt.
Nota nius notati, signati ignominia. Nouus honoris quandoquidem erat crimen n erat, taki byt przedtym zwyczaj nie byli sub obedientia Eccles Rnæ necstringebant canone.
Ante Legem nulla e Pœna damnanda sed ex Lege Coronnate byta
Constitutia

Constitutia à Trybunał W Stynski dopiero nastał
Anno 25. Illegitimitas illa ć secundu Constitu
tią. gdy z Natoznice Prodzoney ante suspectu
Matrimoniuw et secundum Statutu Lit. Filig dum ua ga:
bundi fuerit Mulieris filig cui Later ć Populg y si in Veto
Religionis nam licet n' deficit uinculum substąd Matri:
monialis sed executio y in gradu prohibitio, ubi incestus
arqui potest, y superduxerit autem alteram stante prioris
Diuortio hoc Lege n' continet. hdc sunt fori spirituales casus
pudfens Secularis. Illud publicum hoc priuatu ee uyiednał
Dyspensą Illegitimatią errore factum ć et Auis ignorantia
mutata fide matauit in Consilio. Studiu to iest diffamandi n'
ulla necessitas Iuris hdc fori possunt ć spirituales, sed hic
n' agit, de Legalitate Matrimonij sed de crimine Adul:
terij ć Fori Secularis.

Naturales Ingenuaru Concubinaru filij quos sola Nca
genuit honestas coniungit.

Legitimad ć Natalium restitutu quod absq; coniugio nati
concedit legitimare ć efficere inhabilem habilem ad ea quod
sunt de Iure Ciuili: sed qui nati à Parentibg uero Matrimo
nio, Iuncti, hi n' indigent Legitimatione, sed si aliquod impedi:
mentum dispensatione. Legitimos pendere à Iure sicut et Legi
timatos. Diuturnitas temporis, n' minuit peccatu sed auget.

Impedimenta Matrimonialia alia st Matrimoniu impedi:
entia. Alia dirimentia Statut Lit. Hereticg Insuccessi:
biles erunt. Illegitimi qui ex Parentibg Sanctis geniti y ex
damnato coitu atqui hic uero Matrimonio iuncti Dispensati:
one n' Legitimatione quu dabant. Expierwszym Mezem nie
consumowana Matrimonium sicut consensu sic contractu sic Dispen
su Distractu mos Antiqui fuit. Fori ć Spiritualis quoci ritus pro
tunc Seruati.

Diuortium st inter uiru et Mulierem Legitime
facta Separatio dicitq Legitime, quia quod ć Ds coniunxit
homo n' Separet à diuersitate mentis, quia qui distrahunt
matrimoniu

Matrimonium in diuersas ptes eunt psertim non con-
sumato Matrimonio.

Bigamia. Bini coniugij in Vitijs n' conuicti. Ignorantia uideant scripto de Illegitimitate, de Obligamia statut Liteuskij. Qui per Legem admittit nulla exceptione excludi pt.

Renunciatio non comprehendit Successionem postea oriri ad incognita n' extendit, Renunciatione n' excludunt sed suspendunt. Viuentibg fratribg quia in ei ig familiæ proximitate regulant successiones. Proximitas regulatr secundum cursu sanguinis. Non exclusa sed conditionaliter suspensa per Abrenuntiationem uiuentibg fratribg. In fauorem fratris Abrenuntiauit in quo familia, quia defecit Frater, qui eam excluderet competenter Succedit ij Koronne ij Kruskie ij Wolynskie Prawo. Si fratres sterilit er decedant Sororesq; earu. Liberi in Bonis succedant Masculis deficientibg filiis succedant. Alias nad Accusatores et naalis Equitatis inimici ff. Wedle Xięstwa Litewskiego Lawinowactwa tosmij wszytko Bracia wedle Xięstwa Litewskiego tozmijsie dla ludzkości przyiwitáć powinni, ale dacbez potrzeby niepowinni.

Frater sit Frater sed Nummus Pater:

Vig e Rector Legu. Leges ad tempore mutantr.

Pro ratione temporis ut g. Vtum exemplum non facit Lex desitatio esset non constituta.

Consuetudo irrationabilis contra bonu publicu et Equitatem naturalem. Per Legem abrogata consuetudo. Contemptu famæ contemni uirtutes.

Lex prius moneat postea feriat.

Leges futuris imponant Regulas casibg n' præteritis excitarent calumnias.

In agnitione Matris et Patris consistit legitimas:

Boyga ntomas Publica Judicitia nulla uenia.

Quod transit in maleficiu, ut alicui per id male fiat Leges puniant

Suniunt.
At turpitudo inhonestas punit facti ignominia.
Ex suspicione communiter Iudicia temeraria.
Nolite ante tempus Iudicare quoad uenerit Dnus qui illumi-
nabit abscondita tenebrarum.
Sanguis supersanguinem superuenit.
Etam in brutis animantibus id prohibet.
Contra naam et Ius Gentium.

Dispensa seu indultum è non potentibus sed decentibus
Ad sui clarificationem non ad aliorum comparationem.
Ad res probandas et condemnandas sufficit naalis rad.
Data potestas Eccleæ ad ædificationem non ad destructionem in
prdiudicium alterius, sicut legitimitas non ualet.
Requirit iusta Ca necessaria ad utilitatem Eccleæ, currit hoc
in foro Spirituali n Sæculari.
Diuortium quod diuersum erunt fit sicut ex consensu utriusq.
Si uterq; meliorem efficiant uitam. Stat ex ca rationabi.
Non efficax ita adulterij macula ut aboleat Matrimonium,
sicut in Baptismo coniungit anima DEO.
Semper habet Lites alternasq; iurgia lectus, in quo nupta
iacet minimum dormit in illo.
Quicunq; dimiserit Vxorem nisi ob fornicationem mechatur facit
Propter alia separari non possunt, alias tota die fierent Diuortia.
Fornicatio Spiritualis infidelitas. Et corporis.
Sententia diuortij pena è quod inferi n pt nisi per Iudicem. Con-
iugum opinione rescindi n et Matrimonium.
Filiationis probatio non modo difficilis sed impossibilis suffice-
re ad probandum coniecturas.
Triplex probatio filiationis Necessaria, Probabilis, Præsump-
tiua.
Necessaria quoad Matrem quia semper est certa.
Probabilis quoad Patrem ga dominatur è filij existimatio.

Præsumptiua

Præsumptiua ex coniecturis fama

Benigna et fauorabilior præsumptio sumenda è indubio præsumi potig honestum gm inhonestu, semel mala esset in post mala gnd deilla audiri post potuit.

Mores recepti sunt Legum nerui. Legibg non exemplis iudicandum.

Qui duas habent Vxores, vel qnq duos Viros infames sunt.

Primò tenent alios sequi non possunt uiuente coniuge.

Viri et Vxoris par è Conditio.

Denigrare famæ lassio imponens, augens, manifestans, in mala uertens. Qui negat aut minuit, reticet, laudatig remisse.

Qui patitr Iuri suo disponi uidet super Dispondo consentire.

APPARITORES MAGISTRATVM.

Ministri Officiond, Apparitores, Defensores, Lictores, àligando, sine eis nec munus publicu geri, nec authoritas conseruari, nec insolentia coerceri pt. Eorum potestas ex authoritate Officij cui in hos insurgit in Officium insurgit.

Constitutia 1393 Sit. Otumulcich gdzie by kto przychamowaniu Tumultow sprzeciwiet sie Vrzędowi á byt by zabit zadna otonie ma bydz gudstia. Jesli tedy caput icgo inuindicabile zostáwa eig fuit Capitalis Ministrd Officij exequentem protunc ex mandato Superioritatis Officiu sud occidit.

Insolens pro insueto qui nd solita agit, sed excedit Legem Naturalem et humanam præter Legem solitam agendo. Delicta publica compensari non possunt, quia Vindictam malefactord exposcit. Respublica Obligatus ei ad pbram aliud è Iniuria publica aliud priuata.

Nullus

Nullum in aucto ent facinus, quod quis pecunio redimi
posse speret.
Dilatio quia differt causam ex qua Remora duplex damnu
Iustitiæ, prolongatæ, et Dannificationis meret Successorem ad
protelandam litem usurpata. Vti reiect testimonia adst
non è opp verbis.
Quod n'è verisimile, è quodam irrealitatis imago.
Vanitas præsumptionem non facit irrealitatis.
Neq; enim quis facilè à recepto stylo deflectere solet.
Nouus insolitus, mutatæ, uariatio.
Quod propter solitud fit morem reddit suspectu.
Aliter actu aliter scriptu.
In consulta animi facilitate se obligauit.
Fides Iuramenti dependet et testibus testes augent fide.
Malum quod alijs parant ipsi incurrent.
Non è laborandum de uerbis, quando de mente scribentis stat.
Disputatio de uerbis pertinacibus relinquatur.
Literam dilaniare, bullam dilacerare.
Duo testes sufficiunt ad ueritate
Super numeranond inficiatio n' debet præbere impedimentum.
Semper præsumptio cedit legitimæ probationi.
Magis creditur alicui qm mortuis uiui.
Reorum plerumq; è fugere excipere ong probandi n' subire.
Occupare arte alios capere, præuenire præoccupare summa insuperabilis. Donatio immensa arguit dementia.
Vbi è ingenij ostenta ibi periculum ueritatis
Sit proprietas in uerbis in rebus ueritas.
Rectoria recta Rad, ab leguond obligua.
Conuersationum probatur frequentatione et stg.
Capitis diminud, è status et conditionis immutad, quia status
in libertate Ciuitate familia consistit.
Vendore domum in qua defecit, Later creuit minor in qua iond
Imagines.

Imagines aut n̄ uidere fieras aut ronulsas uidere satis
Lugubre ē si tñ sit [illegible]ens ds alienum ℔.
℔ Iuris sui sunt qui neq; sub Tutela neq; sub Iur ℔.
Curator testamento dari n̄ ℔t quia Curator ℔ncipaliter
datz rebz n̄ ꝑsonꝫ.
Curatoria finitz eisdem modis quibus et Tutela.
Curatores dantz uolentibz quandoq; inuitis, et furiosis.
℔ Furiosꝫ ad agratꝫ deducendum.
℔ Tum et prodijs qui neq; tempus neq; modum expensarum ha-
bent, sed bona sua dilacerando et dissipando ℔fundunt. Ne-
non mente captis quibz non deficit, et cibz ijs qui adeo ꝑpetuo
morbo laborant ut rebz suis prdē n̄ ꝓspint.
℔ Item quandoq; laborantes sanitatꝫ, et prodigi sano moreꝫ exci-
piunt.
℔ Habenti Tutorꝫ ℔ Tutor dari n̄ ℔t, si tamen Tutor n̄ multum ido-
neus sit ad ē administrationem, tunc Curator Tutori adiungitz, si in Tu-
tore sit impedimentum ꝑpetuum tum n̄ Curator sed alij Tutor datz.
Tutorem Tutor constituere n̄ ℔t. Magis utile ē ut Tutela ꝑ
unum administretz, cum hoc modo facilius negotia expediantur autē
℔ Tutelam gerant, et satis dationem ꝓstent, aut ab uno satis-
dationem accipiant, et patiantz ipsum solum administrare. De
neglectis et n̄ gestis.
Quamuis ℔ Tutela et Curꝫ onus sit publicum munus et propterea
Tutores seu Curatores etiam inuiti onus Tutelꝫ et Curꝫ subire co-
gantz. tamen excusatz quis ab eo onere ꝓpter numerꝫ liber-
um propter administrationem rerꝫ fisci, absentia quoq; propter
Rempublicam excusat.
℔ Potestas Magistratus, quod ueluti quidam Magistri ꝓpu-
li sint susceptam tñ ante Magistratꝫ Tutelam deserere n̄
ꝓsse multa n̄ suscepta deprecari licet, quꝫ semel suscepta perfi-
ci debent. Item ꝓpter Litem cum Pupillo aduersa ualetu-
do, imperitia Litterarum, inimicitia, etas septuagenaria militia
ꝓfessio, ꝓmonalia, Status diuersitas.

℔ Falsa excusa

Fabia excusad nl merat abnen Tutelæ.

Tentutor contutorem ut suspectum accusare pt, uti in cáa et m[illegible] munere publico aminterisit Reip: Bona pupillorum conservari.

Suspectus é et remoueñ dt, si non ex fide Tutelæ v cura gerit si mali mores Tutoris sint Conservatio eig, cum nulla siex cebat modo in expendendo, si res minoru alienat, si inl fecit Inuentariu, si subtraxit alimenta, ut rectig de Administratione sit cautum dum sine dolo, sine culpa et negligentia mali administrent &. Si non præstat defensionem pupilli Cl. satis faciet finita Tutela.

Rogig é intacta Jura seruare pupilli, quam post aulnera: tam causam remedium quærore, satis dad maleuola postitio non mutat, sed diutig grassandi in re familiari pupilli facultatem præstat.

Religi OSl, à relinquendo quod propter Sanctitatem quan: dam à communi hrum usu relinquat, v ab eo quod mentem religent, nè mala agant hres.

Terram teris. Terrangeris et ex terra conuerteris.

Ometerid, quasi cinisterid, quia ibi cinis mortuorum terit

Lacinos, quod é dulce et tero quod é statio animand.

Quod é inuiolabile id est sanctum dicit.

Sanctum esse non ptest, quod funestum sit.

Dominus guidoni prbé, et cunctis familiis dominat, si quid inueñisti, et nl reddidisti, requisti.

Delatum DEI manu et fortuna beneficiu.

Vlantatem in necessitatem conuertet, et factum é ong ordinarid.

Indictio. Quia incidebat singulis Prouincijs ut sé præparas: rent ad solutionem uraguag indicto Quindecim Annos habebat et singulis quing annis, quo tempore lustrabat ciuitas à censo: ribg indicta soluebant. Primo lustro ferrd ad Arma militid, se: cundo Argentum ad soluenda stipendia militum. 3tio aurum quod Deferebat in Thesaurd et dicebat Aurum Lustrale.

Nemo in alid plg Juris transferre pt, qm ipse habet.

Testamentid

TESTAMENTVM. 62

Testamentum é Voluntatis ãnã iusta sententia de eo quod quis post mortem suam fieri uult, sententia significat omnem, uig cuiq; rei deliberatã uoluntatem. Iusta sententia, quia é uera et absoluta omnibꝫ modis destinad, iustas: plena legitima solennis, et ea ꝺ̃ pte absoluta, cuiꝰ maior diligentia addi n̄ pt, et sicut sententia, ꝺ̃t eã secundum Iura dispondem, alias si contra Ius ipsum proferatꝫ é ipso Iure nulla, ita et testamentũ ꝺ̃t secundo ea, quã à Iure dispta sunt constitui, alias si contra à Iure dispta constituatꝫ effectum n̄ ht.. Item sicut Iudex libere et absq; aliqua coactione ꝺ̃t sententiam profert, alias sententia ipso Iure é nulla, eadem ratione Testamentum metu factum, ⁊ aliqua coactione intercedente cum n̄ contineat, liberam testandi facultatem, n̄ ualet, uerbã de eo qꝺ quis post mortem suam fieri uult ꝺ̃ero tant, quod dispod Testatoꝝ et eiꝰ ultimã uoluntatis accipiat uires à die Mortis ipsiꝰ conferꝫ effectꝰ Dispositionis Testatoꝝ, in tempꝰ quo iam n̄ é futurꝰ dnꝰ, et sic in tempꝰ inhabile, unde uideꝫ talem dispondem minimè ualere. Mors enim admittit ea.

Hereditate magis continuatꝫ qm finiꝫ Ius Defuncti et fit per repꝛæsentationem hæredis, et succurrit ut continuetꝫ Dominium in ipsum hæredem, hæres obligatꝫ in uita ipsiꝰ Testatoris adimplere dispta, per eum secuta morte defuncti, postqm eiã hæres factꝰ é eã Iura defuncti, transeunt in eum, præter possessionem Dominiumq; acquirit in uita et continuatꝫ in ipsum licet eiꝰ execꝰ differatꝫ ad Testatoris mortem. Cum in uerbis nulla é ambiguitas non ꝺ̃t admitti uoluntatis quæstio.

Voluntates Cinguit Imperator hnum audire uolumus n̄ iubeã, capꝛæsumiꝫ, mens loquentis, quã eiꝰ uerba, præsefernt argumento.

Nã impellimur ut n̄ solum nobis, quæ adquirenda sunt, necessaria parimus, sed etiam liberis ac de bonis bene merentibꝰ conferamus, ex qua postea animorũ affectione extremã proferunt Testantium Dispones.

Testamentũ Testatoris mentis occasio captandæ mortis cum improbi uitæ eorum facile insidiari soleant, quorũ facultates

morte.

663 morte cond sibi ducentur sperant. Adde quia tantum uno contextu eodem tempore in eodem loco et nullo actu interposito, quia Testamentum, qd ht Dilationem n uidet, ita habere Liberam disponendi facultatem q & actu indiuidug.

Fuit captum, sed non amplectendum.

Vno contextu Testamentum fieri dicit, quando uno et eodem die nullo actu extraneo intermedio interposito, qd Testatoris mentem alienet, et eius uoluntatem peruertat factum &c. Si uoluntas eadem sit, unum probat, sicut aliud, si diuersa posteriorem uoluntas attendit.

Nuncupatiuum Testamentum, quando testat sine scriptis coram septem Testibus, ad hoc specialiter rogatis, suam ultimam uoluntatem exponit, et haec eden dibus ipsis audientibus nuncupat. In testamento nuncupatiuo Testator Voluntatem suam reuelare et manifestare cogit, ac in solenni eam celare, et scripturi tantum comprehendere pt. Testamentum nuncupatiuum de sui essentia scripturam n requirit, sed satis de coram Testibus, et Tabellione suam manifestat uoluntatem, quando eis rogat notarium, ut talem suam redigat in publica scripturam, et tunc huiusmodi Testamentum etiam mortuis Testibus perfectam fidem facit

Hoc non fit ex uia Actus sed ex uoluntate Testatoris uolentis uoluntatem suam in scriptis redigi, quapropter n id eo minus sine scriptis dicit, quia n ad substantiam, sed ad maiorem Actus confirmationem, et perpetuam rei memoriam, ut etiam mortuis Testibus fidem faciat, scriptura arguto pertinet.

Quemadmodum et Religui Actus qui celebrant inter uiuos semper eos inscripto constituidem, postq ex uoluntate contrahentium, qm ex uia ipsorum. In Testamento ad pia Causa sufficiunt duo Testes et mulier &c pt.

In militari Testamento nigida Iuris observationes remittunt.

In Cassis etiam in ungina et Typeo sanguine scriptum ualet si aliquid adiecit vel detraxit ualet.

Testes &c in Testamento n possunt Mulier, hermaphroditus, in sexu

femineo

fœmineo prœualens, impubes, minor, quatuordecim Annorũ
ferus furiosus mutus surdus cæcus, quia Pœstes Testatorem uidere
re debent, nec prodigus quia ꝺña Dilapidando profudit item
intestabiles nec filij in Testamento Patris nec Pater in testa-
mento filij Testis et pt nec Legatarij. Testari n' pt Filius familias
Pater potestati subiectus cũ consensu Patris, quia Testamenti factio ex alieno arbitrio pen-
dere n' ꝺt. Nec impubes minor quatuordecim Annorũ. Item
furiosus mente captus nec ad pias causas nam Legata pia licet
regulariter non regulent, Iure positiuo, regulant tn Iure nali
et Gentium. Testamentum factum à furioso peccat in Iure Na-
turali, quia in eo deficit uoluntas. Testamentum enim est Volun-
tatis nrũ iusta sententia. Nec prodigus est interdictam sibi rem
suarum administrationem testari pt. Mutus quoq; et surdus à natura
Testamentum facere prohibetur. Deus erat enim intestabilis nunc con-
cessum est cum n' possit uidere et cognoscere nec suas, nec alienas litteras
facile decipi et contra eum falsitas admitti pt tn cum testibus enun-
ciet uoluntatem suam ꝺña specialiter nãa et prædomina exprimat.
Notarius et testes subscribatur consignent. Captus ab hostibus
dum in seruitute permanet testari n' pt antea tn factum Testamen-
tum ualet ℣ Iure postliminij si rediit. Serui nec ipsi testari pos-
sunt. Obsides testari n' possunt nisi specialiter eis à Principe
concedatur. Damnati ad mortem naalem ℣ ciuilem testari n' pos-
sunt, nec etiam ad pias causas. Matricidæ sui ipsius interficientes
intestabiles sunt, nec antea Testamentum ab eis factum ualet.
Committentes læsæ Maiestatis primæ sunt intestabiles. Hæreti-
ci quoq; pertinaciter, et uoluntarie errori adhærentes Testa-
mentum facere n' possunt. Is detestabile crimen quod honorem
Regis et Principis offendit, detestabilis ergo Diuinam Maiesta-
tem offendit, et Eccles Catholicæ sacramenta ac sacrificia Chri-
stiani, Religionis fundamenta subuertere tentant. Organa Dia-
boli appellantur, siquidem per eos Diabolus tanquam sua membra hæc
tollere et abolere satagit, ut ipsi adiamentis destituti peccatis
depressi, somno sepulti authorem uitæ Salutis tuæ damnent
et gloriam DEO qm ipse perdidit amittamus.

Vsurarij

667 Vsurarij talis modus acquirendi & contra naam et pecunia
quaestualis est proximum sibi similem quaerat & frequentat uidetur,
necessitati succurrere in maiorem autem miseriam necessitatem
uinculo soluit, et multis uinculis alligat, sicut qui aspidem percutiunt
tacet, quasi delectatq uadit in somnum et persuauitatem soporis no-
uit. Sic et qui accipit sub usuris pro tempore delectat, quasi bene-
ficium accepit, persuauitatem qui beneficij non sentit, quomodo ca-
stigat efficit. Et hic Venenum Aspidis latenter per ossa membra
discurrit, et corrumpit, sic usura per totas facultates eius discur-
rit et conuertit in dubitum.
Pernitiosissimum malum Reip: usum nisi prohibuerit cautione
de restituendis usuris tunc testari pt. Monachi quoq; possunt pro-
fessionem testari non possunt, quia non habent bona, ex quibus te-
stari possint, quidquid enim acquirunt, Monasterio acquirunt.

EXHAERESIS.

1 Propter uiolentam manuum iniectionem in Patrem.
2 Propter grauem et inhonestam iniuriam illatam.
3 Si accusauerit Parentes de crimine capitali, nisi sit aduersus Ciui-
ciuem et Reip:
4 Quando filius ut maleficus cum maleficis uersatur.
5 Quando insidiatur Vitae Parentum.
6 Si Nouercam uel concubinam Patris se immiscuit.
7 Si contra Parentes Delator aut etiam accusator fuit eorum
sua Delatione grauia dispendia pati coegit.
8 Recusatio fidei iussionis pro Patre in carcere coniecto.
9 Si Patrem testari prohibuit
10 Associato cum nimis, et turpibus pudor Parentum uoluntatem.
11 Si filia noluerit nubere, sed potius uitam luxuriosam elegerit.
12 Si Patrem furiosum curare et nutrire neglexerit.
13 Si Patrem captiuum redimere recusauerint, quod si a quod
hostes moriatur et antea filius haereditem instituerit
priuatur filius ut indignus et haereditate

hereditas Eccles pro redemptione aliorum captiuorum applicata.

17 Si filius sit hereticus iuste exheredari pt.

causa exhereditationis exprimi d't si iusta causa.

Mulier nubens intra Annum luctus efficiebat incapax omnium et quorumq; relictorum in ultima uoluntate. Anni enim spatium Mulieribus, ut Maritum eluere mœrorem valeant, datum est, tam ratione honestatis, q'm etiam ratione prolis, nè propter sanguinis incertitudinem filiorum quorumq; incertitudo causetur. Apud Romanos quos unico contentos Matrimonio uixerant, Sacra pro iudicio laudis decreta erat, credentes multorum Matrimoniorum experientiam quasi legitimæ cuiusdam intemperantiæ signum esse. Valer: lib: 2do cap: 1mo nimis laudibus Athenian extollit, quod in eodem lecto in quo adolescentiæ uigorem sentit ineeder. Vidua consenuit Valeria Messalorum soror interrogata cur alteri non nuberet respondit, semper sibi seruire. Plutarchus interrogatus quare publicis festis ueteri more uirgines non nubant rationem reddit, quod Virginibus decorum, Viduis uerò multis præsentibus fœdum sit nubere. diebus enim festis multitudo adeò distrahitur ut his rebus interea, per quæ minimè possit, iuncta Dido apud Virgilium libro 1 Æneidorum.

Sed mihi vltellus — prius ima dehiscat
Vel Pater Omnipotens adigat me fulmine ad umbras.
Ante Pudor q'm te inuitam aut tua Iura resoluam.
Ille meos prius qui me sibi iunxit amores.
Abstulit ille habeat secum seruetq; sepulchro.

Hodie de Iure Canonico hoc locum non ht melius q' nubere q'm Vri.

Diuidit hereditas ut plurimum in duodecim Vncias siue partes quod eas ab unica usq; ad assem certa Nomina habent. As enim duodecim uncias, et sic totam hereditatem significat. Deunx undecim, Dextans decem, Dodrans nouem, Bes octo. Septunx

septem

669 Septem semis Sex et sic dimidiam hereditatem. Quincunx
quinq; oriens quatuor quasi tertia pars, Si ato inter gratu-
dam distributq; sit, et alijs sine certa spe similiter institutis sit
Hereditas in hoc casu intelligit constare Viginti quatuor un-
cijs et dupondij appellatione continebit Inofficiosu Testa-
mentum, quod contra officiu et pietate à parentib; sit qui si-
ne iusta causa excludant Liberos suos à successione hereditatis
ad quam nati eos et commune parentu uocat, ut plurimum
in ducinquecalibq; delinimentis.

Codicilli é ultima uoluntas minq; solennis. Dicti codicilli, tan
quoad paucitatem solennitatis q̃m ad breue pendiu dispositionis
in paruo quodam codice fieri solebant, cod ex enim pro Testa-
mentaria scriptura accipit, et sic quia cum minori solennitate et
consequenter in breuiori codice, q̃m Testamenta describebat Co-
dicilli appellati fuerunt in Testamento tñ Testator cauebat
ut si quos postea fecerit codicillos irrati et nulli sint. Quando
Testamentu condit Testator n̄ pt itaq; perspicue animaduer-
tere, quid ad perfectam eius dispositionem pertinent, Sæpe q̃-
temporum uarietas et morum uicissitudo efficit, ut pro eo tem-
poro conuenirent, Posthodum ex pede minime uideant nec
tñ in totum euertere, aut mutare suam uoluntate uelit, sed etiã
aperte declarare, aliquid ex legatis detrahere, uel agere, uel suam
exonerare fidem, ideo statuit Dus, ut breui quodam compendio in-
Codicillis hoc efficere posset.

Parum sunt aliquid n̄ fieri, uel fieri etiã recte fieri Latres miseratione dignas
censuit propter obsequia, quæ Mariti præstant propter Partus pen-
culum, ut illa se ter malle sub armis uitam cernere q̃m semel pa-
rere et propter ipsam liberorum procreationem, tristem liberorum
successionem habent. Qui sentit commodum dt etiam sentire
incommodum.

Spurij quasi sine Patre filij.

Qui suppleat emendat.

Quidquid statuit in uno si par ultimus, sit idem et in alio statutu
ei uidet.

esse videtz. Omne Jusq; ultimum ꝟ ad personas pertinet,
quibꝫ Jg reddit ꝟ ad rationes perquas reddit.

Sponsalia.

Per Nuntiꝫ ꝟ Epistolam sponsalia contrahuntz Sponsalia
a spondendo sunt dicta, unde sponsi et sponsa. Nimen spon-
dere dicitz qui pro alio mittit, n̄ Jussꝫ ꝟ rogatꝫ sed sponte.
Dei sponsores et promissores dicuntz hi qui puellas pro-
mittunt ut uerecundiꝫ et pudori puellariꝫ hꝺem od estia conueniat.
Dotibi fidem rete in Morem accipienda.
Parentes etiam pro Liberis contrahere possunt.
Legitimꝰ Vxor dicitz Justa, uera, at secundum Leges habita.
Nuptias consensꝰ facit.
Aetas septem Annoꝝ ad sponsalia sufficit, et antę, dum ma-
litia supplet ętatem. Nutti et surdi signis uoluntatem suam
exprimere possunt. Jus quid eos à Nuptijs arceri, quod nisi ratio-
nis et propensio quędam nat̄ ad coniunctionem impellit.
Sponsalia mutuo contrahentiuꝫ dissensu dissoluuntz
Dissoluuntz etiam propter affinitatem propter ingressum Re-
ligionis. propter lapsum temporis ꝟ dicis per facti diuinis sus-
ceptionem, si sponsus ageret per Orbem, et per Biennium absit, sic-
ficitz hęreticꝰ. Per omissionem implementi eis quod promissum est.
Per Votum simplex castitatis, sed si hoc Votum fuit post Spon-
salia, tunc sponsalia tenent, quia alter in alterius prędiudicium Vouere
nequit. Per capitis diminutionem, per mond asperitatem, alteriꝰ
contrahentiuꝫ propter morbum.

Matrimonium

A Matre nomen accipit Matrimoniuꝫ eo quod fœmina ab
id potissimum nubere debeat, ut Mater fiat.
Coniuges quod sint pares eisdem iugi.
Connubiuꝫ à nubendo id ẽ Velando eo quia mulieres, postquam
nupt

67r nuptæ sunt velo caput, quasi nube cooperire et velatæ incedere debent, et hoc in signum subiectionis, tum quia honestas Nuptiarum quasi nubem cooperuit turpitudinem nam corruptæ, nec non sicut Nubes reddit nos innoxios ab ardore solis, ita Nuptiæ nos innoxios reddunt ab ardore libidinis, individuam aitæ consuetudinem tuentes.

Matrimonium initiatur, ut sponsalia contractio et non consumatum. Coniunctio animarum fabricatur ex duabus una fit coniunctio. Patrimonia Viri et Mulieris coniungit in mutua seruitute Jugum coniugale, sicut enim Boues sub uno iugo laborantes fructus uberiores faciunt, ita coniuges unde coniugium dicit.

Vxor proba dicit auxilium benedictio et corona Viri columna quietis gaudium Domus. honoris honestatis quia Nuptiæ honestæ id faciunt, quod turpe esset, et ruborem induceret. Parentum consensus ad honestatem potius, quam ad necessitatem non Virginalis pudoris est, Maritum sibi eligere.

Nuptiæ non tam in continentiæ remedium, quam humanitatis solatium dicuntur. quæ impediunt consensum impediunt etiam Matrimonium ut defectus status, defectus intellectus, et non spontaneus consensus, qui metu errore extorti, inanis matrimonii nulla ex eis fatio.

Furor ex Astris ingenitis et signis exterioribus iudicatur.

Fatuus dicitur qui fatua dicit vel facit.

Mente captus caret intellectu.

Error alius est Personæ, alius conditionis, quoniam tollit consensum et libertatem impedit etiam Matrimonium id eò si quis contrahit cum Justina ordens et Catharina, non consentit in Matrimonium cum Justina.

Error qualitatis et fortunæ, ut non excludit consensum sic non impedit matrimonium.

Error vetitum consanguinitatis, cultus, disparitas vis, metus, ordo, ligamen, honestas, affinitas, et cœundi impotentia.

Cultus disparitas Paulus in priore ad Corinth: Epis: 6ta Nolite Jugum ducere cum Infidelibus quid enim est participatio Justitiæ cum iniquitate aut quæ communio lucis ad tenebras.

Valeto

Regale Testamentum Anno Regni Regis Ludouici.

Moyses Deuteron. Cap. 7mo cum introduxerit populum in Terram promissionis ingredientis, et deleuerit gentes multas coram ipso non inibis cum eis foedus neq; sociabis cum eis connubia filiam tuam non dabis filio eorum, nec filiam eorum iunges filio tuo. In talibus nuptijs nullum Matrimonij bonum cernit, ideo horum prolis educandæ ad cultum Diuinum Hebræi cautissimi sunt. Nefandis nuptijs, quod facile id genus uitæ indignissimum est, qui tantum scelus admittunt in castris quasi à castu cingulo illo Veneris Abhorrent, quo in Nuptijs honestis utebantur.

In Matrimonijs contrahendis Naturale Jus et pudor inspici debet contra pudorem est filiam suam in Uxorem dejicere et talem coniunctionem Brutæ etiam animantes exhorrescunt.

Claudius Imperator fœminam non agnoscentem filium suum dubia utrinq; Argumentorum fide ad confessionem compulit indicto Matrimonio Juuenis.

Ne cognationes Una confundantur ac Mater ac Pater idem fiat eidemque sit Uxor et Mater, Gentes tamen efferuntur in quibus et nato genitrix, et nata parenti. Junctis et dictatis germinato crescit amore. Olim usq; ad septimum gradum consanguinitatis computando Gradus secundum canones Matrimonium inter Mater Pater prohibitum fuit, hodie prohibitum est, tantummodo usq; ad quartum gradum inclusiue ita, quod in ipso quarto gradu non licet Matrimonium contrahere.

Affinitas quasi duorum ad unum unitas eo, quod duæ cognationes, quæ diuisæ inter se sunt, per nuptias alterum ad alterius cognationis finem accedit.

Nurus est filij Uxor. Priuignus v. Priuigna id est Uxoris v. Mariti filius v. filia ex alio Marito v. alia Uxore susceptus.

Affinitas proprium gradus non habet.

Impotentia coeundi est uitium Naturæ ipsa Nouercante v. ex accidenti Contractum, quo quis alteri carnaliter commisceri impedit. Nam sicut in alijs contractibus non conueniens obligat sic quis se obligat ad hoc quod non dare v. facere, ita in Contractu Matrimonij, quo sibi unus obligat alteri debitum Carnale soluendum non conueniens Contractus si fiat ab aliquo qui debitum carnale

soluere

Soluere non pt.

Impotentia coeundi est triplex: Naalis, Accidentalis, Maleficialis ꝙ contingit ex ratione status, ut ē in impubere ꝙ ratione deprauatꝰ naturaꝫ qualitatis ut si uir propter nimiam frigiditatem sit naaliter impotens ꝙ mulier ita arcta sit ut uirum pati n' possit. Accidentalis si uirilia ingrutata. Maleficialis quod ex maleficio per sortiarias prouenit.

Si impedimentum immedicabile frustra expectatꝰ euentꝰ, cuius nullꝰ inducerꝫ effectus.

Frustra exquiritꝰ probaꝫ eig quod probatum n' releuat.

Statuitꝰ tempꝰ trienniꝫ si impotentia ueraciter probari non potest

Iurat unt cum septem quod nunqm caro effecti sunt. Error, Conditio, Votum, Cognatio, Crimen,

Cultꝰ, Disparitas, Vis, ordo, Ligamen, honestas.

Affinis si forte ē neguibis.

Fide sociandaꝫ uetant connubia factaꝫ retractant.

Vir iustus timens Deum in paupes beneficꝫ.

Obligatio semel extincta n' reuiuiscit.

Soluitꝰ Matrimoniuꝫ quoad thorum propter Adulteriꝫ.

Propter furorem si ita uehemens, et ardens sit ut probabile mortis periculum inducat.

Si alter ex coniugibꝰ in hæresim labatꝰ separari pt Matrimonium quoad thorum.

Quarto solutis causa

Propter Sodomiaꝫ crimen.

Mense Malum Maio nubere uulgus ait.

Id non ex animo dictum, sed elapsum iam nunc pro reuocato haberi libens uolo. Mulier Philippo cum inuita ab eo traheretꝰ dixit, dimitte me, nam sublata lucerna nullum ē in Penelope Muliebre Discrimen.

Hoc seculo n' ligitioso nam malitioso.

Quod plus scitꝫ gm conscientiaꝫ ht.

Sic orta Lite orta sunt mala, spem Litem sperare nunqm expirare.

Litigantes diu spirare nunqm adspirare.

Homines

Homines esse Mortales, lites vero immortales.
Orandus DNS dispelue Litis uincula.
Authoritate Magistratus per Legem lites finire tollere minuere.
Astringe pacis foedera ne litis horror insonet.
Extingue flammas litium.
Sed optandum hoc forsan non sperandum.
Honorabile n' eé litigare pro modico.
Litigantes similes sunt Chymistis, qui laboriosè quadrunt lapides
donec eos dilapidauerint, ità litigantes et se et oes conterunt
donec tristissimus Litis eventus experiant. Alteri non aliam uiz
uendi causam habere uelle uident, nisi, ut litigent in expensis con-
demnent. Talis in criminalibus talio, talis in ciuilibus expensa
nichil.
Litigat non euitando damnum, sed captando lucrum.
Iudicium é Legitimum presidium atq; Iuris publici Tutela.
Finis Iudiciorum est circumcidere lites.
Nemo tenetur Ius suum in discussum relinquere.
Non prudenter fortuna arbitrio committit, quod per concordiam
componi non pt.
Concordiam suaderi posse non Imperari.
Pacem esse bonum persuasibile n' compulsibile.
Durante commissione suspensa est Iurisdictio Ordinarij Judicis.
Non interpellandi, sed cogendi sunt, qui compromissum recepe-
runt.
Contumaciam eé pro presentia.
Admittentia in compromissis non datur locus.
Parte inuita discedi, ab eo nequit. Vtriusq; partis consensu initus
est. Cauillationes magis lites impediunt, qm expediunt.
Alg petit, res, tempore loco causa.
Legitima impedimenta ad contumacia purgationem sufficientia
hæc st. Captiuitas, Agritudo, peregrinatio, expeditio publica, morbus
pestilens, et alia impedimenta predictis similia ut loca n' tutus.
Tempestas uentorum, Fluuiorum, uis fluminis, bellorum motus,
et hostilitates, pestilentia, periculum.
Affectata et ficticia impedimenta neminem excusant, nec

in ius sta

675 nec iniusta causa liberat à pena contumaciæ.
Iuramentum est vice probationis, in cuius defectu reo iniungendum.
Iuramentum loco probationis succedit.
Causa Iureiurando decisa de probationes contrarias non re
tractat, nec contra præstitum Iuramentum probationes in contra-
rium admittuntur.
Imputare sibi dt, qui aduersarium in cáa sua Iudicem institue-
rit Iuramentum finis litis.
Iuramentum habet vim rei Iudicatæ sicut contra rem Iudi-
catam nulla instituitur Actio sic nec contra Iuramentum.
Officio incumbit ratione periuri in id incumbere, nec ex tam in-
quo delicto impium sibi lucrum victor gudrere possit. Qui de-
fert Iuramentum aduersarium in cáa sua Iudicem constituit, et
contra delatum Iuramentum nulla Actio. Merito verum facto
suo contravenire prohibetur, secus in alijs cessat hæc ratio, tam in
Necessario quod à Iudice quam in Suppletorio Instrumento. Me-
lior conditio possidentis, quam petentis, quia possessor plus Iu-
ris habet in retinendo, quam Actor in agendo, et rem ipsam habe-
re dicitur, qui Iure possessionis fruitur. Alia commoda ut taceam
hoc unicum maxime possessionem commendat, quod onus proban-
di transferat in aduersarium, cum enim possidens Iure possi de-
re præsumatur, ipse omnino Iudicandus est, donec Actor contra-
rium legitimè probauerit, quoniam ex possessione Titulus et Ius
ipsum præsumitur. Probationes ex Archiuis Publicis desumptæ
plenam fidem obtinent, susceptæ habentur à cáa propria produ-
ctæ. Zkd y Statut, Metnych na Dobra Szlacheckie niema
bydz nic dowodzono.
In rogatis non expedit cognoscere et sententiam proferre sed exe-
qui et punire.
Iudicis Iudici infertur Iniuria, ut Iudex id ipse Iud ex
puniendo non in suo sed alieno negotio procedere et condemna-
re dicitur.
In propria causa Reus sibi dicere, quam viuere, quilibet præsu-
mat, Mors probari dt testimonio duorum, quia viderunt defuncti
et tumulo

et tumulo mandari. Illum in rebg humanis non inueniri et
nusqm eè, nam qui nusqm ẽ, mortuus est.
O Testimonium inuitg dicere tenet, quia testimonium ferre mung
publicum est, ad quod inuitg etiam quis cogitg, et publicè interé
Veritatem non occultare. Siquidem ueritatem celare peccatum
mortale est, et qui se à Testificando subtrahit, peccatum mortale
committit. Later et Diligo una persona confertg, et uox unig é
uox alterig. Permissum censetg quod prohibitum non est. Et Pe-
stes minus idonei probantur, quando uerita aliter haberi non pt.
Boni Testes n sunt quibg imperari pt, ut subditi.
Prescriptio Temporis immemorialis centum Annorum.
Immemoriale dicitg cuig memoria nẽ in contrariu. Atqui sit me-
moria in centu et decem et uiginti Annis, et aliud é contraria
prescriptio aliud immemorialis. Igitg illa dicet quod nec tradi tio:
ne audita nec uisa percepta.

De Iure Potioritatis.

Primo loco solui dt merces familiæ debita quodcunq; in fu-
ng defuncti, eigq; curationem impensa sunt. Deinde fiscus iteri publicus
Magistratui debitg. Deinde Uxor Debitoris in bona quod ad
Maritum se intulisse probare pt omnibg aliis oig Creditoribus
expressam anteriorem hypothecam non habentibg prælerimus.
In Donatione tn propter Nuptias hoc casu nullam prioritatem
in præiudicium Creditorum illi tribuimus. Dotalitiu, quasi uitaliti-
um post Mortem Mariti seruit. hos quos modo credimus Creditores
ij, qui per expressam ⊻ tacitam in Bonis creditoribg habent hypo-
thecam, secundum ordinem temporis quo quisq; contracta è seguatg.
Quabg uerò hypothecis, una et eadem die constitutis, si ultra al-
teram præcesserit probari liquido non possit, ambo Creditores pro
rata cuiusq; debiti simul admittuntg. Pari Iure prioritatis cum
hypothecarijs, et illi gaudebunt, qui præcedente ordinario Processu
et sententia in Bona Creditoris realiter immissi sunt.
Eos depositum subsequi uolumus, quod alienauit, ⊻ consumpsit
Debitor quodq; ad pias causas et alimenta pertinet cum ij,

arrestantes

arestantes quo nullam Iudicialem immissionem consecuti sunt
in ordine sequentur quibꝫ et ipsis quantum ad prioritatem
Ius reale abilla ipsa hora qua arestum impetrarunt illudꝫ
legitime prosecuti sunt, tribuimꝰ predictis creditoribꝫ omnibꝫ dimissis satisfieri uolumus illis, qui personaliter ex Iuris communis
Dispositione priuilegiati sunt.

Vltimo uero loco Chyrographarijs qui nimirum modis tantum cautionibꝫ debitorum aut aliter sua credita probantes pignora
aut realia Iura ulla non habent, et hi quidem nulla temporis
habita ratione pro rata cuiuꝫ debiti secundum Iura communia
admittentꝰ.

Potior eorum ratio habenda, qui de damnouitando certant, quam
eorum qui lucrum captant, Ius, seu finem Attemperauerint creditores postea non erunt alteri audiendi sed Iure suo priuandi maturandi omnino est priuilegijs in causis prontatus.

Non modo dexteritate et Iudicio priuilegia creditorum Vniuersa pertractando, sed et classes quinꝫ distinctas ponendo
secundum quas creditoribꝫ sua credita sunt adiudicanda.

In prima classe, quisingulari quadam prerogatiua et priuilegio
prioritatis gaudent cæteriꝫ omnibꝫ creditoribꝫ quocunꝫ etiã
priuilegio munitis præferuntꝰ.

In secunda illi qui præter hypothecas priuilegium prælationis habent.

Tertia qui Iustrale ex hypotheca aresto et immissione fuere consecuti.

Quarta personaliter priuilegiati et deinꝫ.

In quinta classe ueniunt Chyrographarij.

1 Classis prima continet nempè unum. priuilegium res proprias repetentium.

2 Inuendito fundo hypothecam u Dominium usꝫad solutionem pretij totalis sibi reseruantium.

3. Eorum Iura hypothecæ rem obligatam habuerunt antequam Debitor illam emeret.

4. priuilegia Mercedis famulorum.

5 Impensarum funebrium.

6 Medicamentorum in curationem Debitoris prompti factorum.

7. priuilegijs collectarum aliarumꝫ publicarum exactionum.

ꝑ Deinde creditores

§ Reuiid hæreditariæ. Volunt alij priorem possessionem præferendam.
Jak ma być wedle naszego Koronnego prawa aby debere omnes
æqualiter concurrere, et cuius pro rata portione, si bona nō
sufficiant de credito suo, quid detrahendum sit, sed priuilegiatos
hoc non tangit, qui habent Inscriptiones.
Et ex ordine literæ alijs scriptura arguit prærogatiua et
plus prælationis, ita ut is sit præferendus qui prius literis exprimit.
Res inter bona debitoris reperta Dno repetenti restitui solet, etiā
si creditores reliqui nihil sperare capiant, quia rei uenditio est, supra de
Actiones personales et hypothecarias, et creditores, nō ex alterius ter-
tij sed debitoris Bonis exclusionē petere debent.
Liberi bona aliunde per successionem vel aliū Titulum quæsita, in
hæreditate paterna, si reperient, Iure dominij repetent. Res depo-
sita excussis alijs uindicatur, quia non est de Bonis debitoris de-
ponens rei depositæ apud se dominium retinet exalieno soluti.
Rationē pretij sibi debiti in re uendita præferat, sed tum quan-
do uenditor in specie, in re uendita sibi reseruat hypothecam et
si hoc faciat ante traditionem vel in ipso traditionis actu.
Eandem quoq; prærogatiuam habet Venditor qui in casum pretij
non soluti rei uenditæ Dominium retinuit rem uenditam repe-
tere potest nō minus alterius rem suam in bonis debitoris repertā.
Famuli ratione mercedis, et si de Iure ciuili nullam habe-
ant priuilegiū, sed reliquis creditoribus sunt adæquati, Attā-
men Iura Saxonica mercedes famulorū reliquis cūctis creditoribus
alijs præferri uolunt, considerauerunt operas famulorū, quibus
tota debitoris familia, eiusq; bona et facultates, unde postea
creditoribus omnibus satisfieri potest, conseruatæ fuere, æquissimum ipsos
operum suorum effectu et commodis in receptione creditorū sui
præ alijs cūctis frui, nemo suis sumptibus alteri inseruire tenetur et
qui operas suas gratis locauerit.
Impensæ funerum præcedunt propter utilitatē publicam nē
cadauera iacerent insepulta, cum consensu hæredis fieri debent, fu-
nebriū impensarum ante continent quodcunq; corpori ea erogatū
fuere, ut et pretium loci ubi defunctus humatus est. Item sacro
phagi uestes lugubres ad impensas accipiendas quæ secundū

dignitatē

619 dignitatem et facultates defuncti erogari oportet, sed quod
ultra sumptuationem egrediunt superflua. Expensa infirmita-
tis annectuntur impensis funebribus. Et sic quotatione tributorum et collec-
tarum nempe tacita hypotheca in Bona Debitoris et Jure Pfandlathò-
nis, Non ignoscit solet illi, qui se sponte in necessitatem aliquam
conjecit, et frustra calamitatis suæ auctor auxilium Legis
implorat.
Potestas Parentum disponendi de rebus suis eatenus restricta
est, ut Legitimus de Bonis illis, quæ tempore habent liberis
relinquere teneantur.
Dotalitium loco dotis surrogatum idem de illo ut de dote fert Ju-
dicium, ubi Persona locum facit beneficio, deficiente ea deficit quoque
beneficium, soli enim Mulieris providentia, Privilegium hoc in-
ductum est.
Privilegiatus contra Privilegiatum utitur Privilegio suo.
Cessibilia sunt, quæ non transeunt ad hæredes.
Inter Pares qui prior est tempore potior quoque est Jure.
Usuræ sunt accessio sortis et Debiti Principalis ac propterea
eodem Jure censeri debent, ex quo fit, quod sortem pariter eodem
usuras eodem libello petere, eademque sententia terminari lice-
at, at in Foro Saxonico aliter se res habet, nequis in Concursu
Creditorum usuras quantumvis licitas, nempe quincunces pro-
quo etiam Chyrographariis ratione Sortis satisfactum fuerit, adjudicari multi Illustrissimi Saxo. Judicium usurarum
quantumvis quincuncium, alias licitarum. Tum ne priores Credito-
res lucri usurarum captantes præferantur reliquis de damno
Sortis vitando certantibus non tam usuras lucratorias, quam compen-
satorias exigi fructus ex re vendita percipiendos eadem ratio
idem facit.
Si vinco vincentem te multo magis te vinco ipsum.
Per venditionem sub hasta non tam a Judice quam ab ipsis Credi-
toribus bona Debitoris distrahuntur, quibus absentibus si in Judicio li-
citator pretium solverit, liberatur perinde, ac si Creditoribus ipsis
mandante Judice solvisset, facta autem Venditori solutione nihil
amplius ab emptore exigi potest, ne bis idemque solvere cogatur.

Caspertus

Bona Ciuium pro debito Vniuersitatis capi nequeunt, quia Magistratꝰ contrahendo saltim bona Vniuersitatis obligauit, n etiā bona Singulorū subditorū, quā nō sunt in Dominio et potestate Vniuersitatis et Magistratꝰ, si quis se obligauerit ad carcerem ad pretium corporis, quod æstimari pt Summā debitā bona non corpꝰ sinoxium est contra Libertatem publicam 88. Contaminata Defunctorum Religio habet pœnam sacrilegij.

Ratio publicæ utilitatis commodo priuato ē anteferenda.

Impium fuit apud Ethnicos nedum apud Christianos cadauera obsidem debitoris insepultum detineri, interest Reip: Mortuorum corpora quàm citissimè mandari sepulturæ, nè cadauera putrorem excitent pestemq; aliosue morbos causentur.

Arestum in nundinis prohibet nè commercia turbentur et Negotiationes impediantur, quas liberas relinqui publicum commodum ac interesse suadet, quod priuilegium solis Mercatoribus recepit.

In foro Saxonico, ut Via periuriis prædita data præmia Judicis taxatione super expensis Iuramentum præstet.

Litē tractando expensas impendit.

Iudiciales et Necessarias expensas non liquidari utiles atq; extra Iudiciales ut salaria Aduocatorum sumptꝰ, Vecturarum Hinerisq; Ventris sumptꝰ coërcendi, quia delicatarū et uoluptuariarum expensarum rationē habendam ē, pœna correspondere dt delicto.

Victum Victori in expensas litis condemnandum esse.

O Frustraneꝰ Sententia si non executioni mandetur, est similis Lampadi absq; oleo.

De Mobilibus in Executione est incipiendum nec ijs existentibus ad bona immobilia deueniendum, quin non indistinctē mobilia capi debent sed ea quæ commodius distrahi pnt, ut celeriter solutores Iudicata, sanè si pecunia parata extet, quin de hac satisfieri debeat creditori, nix ambigendum ē, n uerò extante pecunia capi debent mediocriter, pretiosa postea uasa aurea et Argentea aliaq; pretiosa supellex, et tandem lecti uestes Instrumenta rerū se mouentes, ut onera, Vacca, equi aratoria et frumentum ad seminandū

Agros

Agros deputatum modò reſillâ Agrond culturâ haud ſer-
uiant. aliõq; in eum ità ſunt Priuilegiata, ut niſi in ſubſidium
deficientibꝫ nempè aliis bonis mobilibꝫ neq; Immobilibꝫ Iuri-
bꝫ et Actionibꝫ capi queant.

1. Deficientibꝫ mobilibꝫ capiuntꝫ res ſoli ſeu Immobilia indif-
ferenter, et promiſcuè, ſed ordine Iuris ſeruato, nimirum ut non
inchoëtꝫ in Bonis Immobilibꝫ pretioſis nec unum quodq; pro libitu
Creditoris, ſed illud quod Debitori minus damnoſum è. Credi-
tori ueròad exolutionem ſui Debiti ſufficit, capiatꝫ.

2. Nec pro debito exiguæ quantitatis capiantꝫ et diſtrahantꝫ.
Bona dia, nec ea quæ magni ſunt momenti ualoris et pretij, ſic ex
quibꝫdam et quidem rebꝫ uilioribꝫ facilè pecunia redigi poſ-
ſit, ità tñ, ut pro dubio et incerto alienationis et diſtractionis
pignoris euentu aliquanto maiorem et pinguiorem rem pro Iudi-
cato habere prohibitum haud ſit.

3. Caueant Executores nè in rerũ Immobiliũ Executione prædia
ruſtica et tributaria de quibꝫ certa ſeruitutes, Cenſꝫ et tributa præ-
ſtari et ſolui debentꝫ diuidantꝫ, nec bona in primis uerò ſyluæ in
quas Executio facienda deuaſtentꝫ et ſummatim Executio in Bo-
na Immobilia bona fide et arbitratu Boni Viri fiat. Ad Execu-
tionem Nuæ Iurium et Actionum non aliter perueniatꝫ q̃m ſi
nulla alia Bona Mobilia v Immobilia exiſtantꝫ in quibus Exe-
cutio fieri poſſit, ut ſic contra Executionis ordinem deficientibꝫ de-
mum mobilibꝫ et Immobilibꝫ Bonis, nua ſuccedunt. Si ipſe
Debitor malit Executionem fieri in Nominibꝫ, Actionibꝫ et Iu-
ribꝫ, q̃m in bonis immobilibꝫ, audiendꝫ omninò erit, modo nomina
ſint liquida et idonea, ut facilè ſine expenſis et Iudicali ſtrepitu
exigi poſſint. Si res certa Creditori oppignorata v in Iudicato expreſ-
ſa fuerit, proceditur in eam faciendam Executio nec audiendus eſt
Debitor, ſi v Mobilia v Nua quantumuis certa et liquida offe-
rat nungm eiꝫ Ius Creditori in re certa acquiſitũ per Executionem. Ac-
tum immutari v auferri dt. Liberũ erit Creditoribꝫ Bona debito-
ris certo pretio æſtimata in ſolutũ acceptare, an uerò ijsdem, tam diu
uti frui uelint, donec fructꝫ percepti ſorti et uſuris reſpondeant
atq; ità

atq; ità plenarie ijs satisfactum fuerit, ad neutnd tn Inuiti cogi poterunt, sed deueniendum tuncerit ad distractionem, ità ut Bona subhastent, et plg offerenti tradant. Facta subhastatione ad licitationem creditores admittendi, ijsq; si alig emptor pinguig pretiu n offerat res adiudicandæ per taxationem immoderatam grauati ad acceptionē insolutum creditores, cogi n possunt.

Subhastad necessaria Debitori æque ac creditori illi quidem ne ex taxatione uilioni laedatr, huic uerò, ut eo facilig res pignorata distrahatr, Emptorq; inueniatr. Pretium illud iustu æstimabit, quod quiuis extraneg fuerit ritatus. Facta subhastad, ne cum Iudice magis, qm cum ipso Debitore contrahit, et quidquid post subhastationem agit Iudicialiter fieri censetr. Cessat uerò præsumptio fraudis et doli in Iudicio. Res subhastata præsenti pecuniatantum modo n uero distinctis terminis exoluenda, quia n tantùm quantitate sed et die ming soluit, ideo paratam pecuniam offerens præfert alteri quantumuis ming pretium licitet.

Subhastad non in unig alteng creditoris sed oiu creditorū fauore inducta, ut cibq ex quo consulatr, n temporis sed quantitatis pretij potiorem habenda et Rad, in pignorū Distractione.

Dari pretiū semper ping superat alium licitantem uideat licitator ne tempg subhastationis præterlabi patiatr, hoc enim si effluxerit audiendq n et etiam si maig pretiū offerre uelit.

Ius tertij semper illæsum seruari dt.

Primi Offerentis Ius primi licitatoris turbare licet.

Si res pignore capta ità simpliciter, absq; taxatione et æstimatione subhastatr nullum inueniunt emptorē creditorq; pro ea quantitate, quā ipsi debetr addicunt.

Indultum est Debitori pigrq redimere et pinguiorem Emptorē offerre, sed intra Annū.

Aqua quod intra certum tempus fieri dt postea censetr prohibita et conditio intra tempg expressū implenda post illud adimplerī neq; secq defuit iustū impedimentū quo rem intra tempg redimeret, quo probato impedimento mora purgatr, ut quia amisit pecunia

per Nuncium.

per Nuncios v ab hostibus detentos &. Ex cad rationabili alio quid temporis uenditoni & indulgendis ultra semestre contra pretium contrahentium prorogari negūt.

Pacta sunt seruanda quod ad Hæredem transmittunt alteri quoq; cedi possunt. Actio personalis alteri cedi pt.

In Solutionibus ualor monetæ respiciendus est qui fuit tempore contracti si ualor monetæ mutatus fuerit, debitor ad ea quæ fuit tempore Venditionis, adspici, ad secundum hanc pretium solui pt.

Jus decimandi seu Decima

Nullo unqm tempore à Laicis præscribunt ni soluim Deo in signum universalis Domini debeant, sed et quia Jus Decimandi Spirituale &, ac proinde in Laicum cadit obligatus solvere Annuas censum in certo gre frugum, si ultra longissimum temporis in alio frugum gre eum soluerit, ex obligatione amplius ni teneat sed præscriptione se tueri pt.

Præscriptionum tres speciæs.

Habilium rerum quæ Triennio perficit.

Immobilium quæ triginta Annorum spatio complet.

Et Juris seu Actionis quæ spacio unius Anni decurrit.

Servitutes quoq; triginta Annis præscribunt.

Dies Præscriptionis addidi, propter varias Annorum et Mensium computationes et Dierum intercalarium interuentum ne quis ex eiusmodi Computationibus error nasceretur.

Quemlibet Jura sua scire præsumi, nec eadem ignorare debere à tam figura literarum sed mente et sensu nro obligamur. Bona fides est sincera et illæsa Conscia excusans & spes errores de ignorantia rei alienæ ut justa opinio, quia quis credit, rem ea suam, si causam et titulum Possessionis ignoret, in dubio cuilibet præsumptioni opponitur Veritas hoc præstat, ut superior in conflictu ea cadat. Probat mala fides coniecturis et præsumptionibus aliis uelicti

quodante

quod ante contractu prescribenti fuerit denunciatu rem esse alteng. Aut si de hoc inter uiros erat. fama u prescribens contraxerit non adhibitis solennitatibg requisitis u etiam adhibitis insolitis cautelis, aliisq; multis modis, quibg scia rei aliend probari pt.

Iuret se bona fide possedisse.

Nonualenti agere n̄ currit prescriptio.

Ignoranti n̄ nocet prescriptio.

Liberi in potestate Patris constituti aduersg ipsum Actione experiri nequeunt et obreuerentiam &c. tantomaiore premio digni quod Patrem offendere noluerint.

Res à Raptoribg extortas lucri faciendi causa, si quis occultauerit nec huig rei denuntiationē ad Acta fecerit, rapinā tenet, derobg extortis tertiam pte recipiat, duas restituat, licitè retinere possunt, si nesciat Dng cui reddidebeant, saltim ex Titulo prodereliccto.

Acts Voluntatis ac liberā uoluntates n̄ possunt constringi prohibitionibg. Inter magnos uiros n̄ ē numerandus, qui ab imperita multitudine pendet.

Si quid Vniuersitati debet n̄ singulis debitū et si quid ei singuli n̄ dicunt debere.

De in rem uerso uersū inutilitatem fundatis.

Populg presumit approbasse ea, quecunq; mediante sigillo communi Administratoribg commisso gesta fuerint.

Suspect se declarat Dominum Bonorū, quā iam possidet in presumptione triginta annorū.

Auita bona. quæ quis à Maioribg suis Auonimirum Proauo et Ulteioribg Parentibg accepit, tum quæ à Maioribg Lineæ Maternæ prouenerunt, cum et is ex quo Linea Materna descendit Augdicat.

Rem quæ surrogata in locū alteius ee eigdem effectg cum re illa in cuius locū surrogata ē, licet igitg permutata Bona tamen Auita conferri possunt.

Permutatio Vicem Emptionis Actis et quisq; rē permutatā accepit.

accepit Emptori similis efficitz. Venditio uero bona Auita alterat et immutat.

Ratione Dispositionis aliciz cessante, recipsa Dispositam-ptis loquit.

Affectio hæredu, ut in Familia conseruetz.

Dicuntz bona Auita gñ diu n' exeunt extra Familiam in Personas extraneas, etiam si de una in aliã Personam in Familia th per successionem transferuntz. Bona dicit Auita quæ à Donatore acquisita n' st, sed à maiorib3 per uiam successionis ad eum peruenerunt.

Res semel factæ alienabiles in posterũ licite alienari possunt.

Res per re emptionem recuperata dicitz eiusdem qualitatis prout erat ante Venditionem, sub pacto enim de retrouendendo uendita priſtinam naam retinent nec Auita ei desinunt reddit res ac si uendita non fuisset.

Bona Auita sine hæredum consensu propterea donari nequeunt, ut honoret dignitas Familiæ conseruetz et nè bona iorũ ad extraneos qui n' sunt de Familia Natrans eant.

Jus Retractûs vel Reuocationis.

Libertas non licet impugnare factũ Patris.

Priuatorũ pactionib3 Juri Publico derogari n' pt.

Licet magnus sit favor Piarum causarũ et Ecclesiæ, attamen quia Ecclesia ecclesiæ cultrix Justitiæ n' patitz aliquid contra Justitiam fieri in se, vel in alterũ, utpz recilla speciale quidam circa casum in stipulationis admittere uidetz.

Nullum uinculũ Juramento præstant ig3 exhibetz.

Juramentum defectũ nullitatis n' supplet.

Deum Principe nihil occultè fieri intelligitz, cum semper proceres secum habeat.

Denare

1. Donare et liberalitat exercere proprium Principum et Nobilitatis est, ad priuatorum donationes id n extendit nisi de consensu A.B. et Insinuatione Iudiciali.
2. Quod semper Vitio habuit Donat exposst Facto reuocari non potest.
3. Inter Liberorum superuenientium donat reuocari pt.
4. Donatio Remuneratoria est, praestiti Officij compensat et quadam permutat.
5. In Officiosa Donatio si adeò immoderata et immensa ut Liberis nulla Legitima sit relicta.

Pater ad aequalem distributionem Bonorum suorum inter Liberos n Obligat, cum et irrequisito bonorum suorum consensu bona sua saltuatim Liberorum Legitimas in extraneos transferre queat, adeò, ut Liberis eiusmodi alienationi impugnandi facultas n concedat.

Pater dt aequè patere dbs Liberis, n ut uni plus alteri assignet minus, eat dissidium occad.

Consuetudo dt uim Legis.

Tolerabilia sunt quae uetus comprobat consuetudo.

Interesse dare Maritus et intervenire Vxor pt eius Debitis in se suscipere seu Debitorem se constituere et facere etiam transferre in se Obligationem, Verum in eis bonis tantùm, quae n sunt Dotalia, quae Dotes sine etmicis alienari nequeunt et speciale habent Priuilegium, in eis tantum bonis quae sunt extra Dotem posunt, at extraneo obligare pt se etiam in Dotalibus.

Obligatio ad Carcerem.

Quamuis nemo membrorum suorum sit Dns ualet tn Pactio qua Debitor in casu n facti solutionis ad carcerem y arestam se obligat nihil hodie ee usitatius, eius obligationis effectus hic e, ut Debitor, qui eo modo se ipsum pignori dedit et obligauit proinde ac alia res quaelibet Obligata capiat, hac sola differentia, quod n distrahat, sed trahat et in Carcerem t mandat, Creditor tamen uigore istius modi Conuentionis nec propria authoritate capere nec in priuatis suis parietibus detinere queat, sed di-

adire

adire Judicem nisi debitor sit fugitiuꝰ. Pactuꝫ de incarcerando debitore nemo valet ꝯmsi facta bonoꝝ excussione nꝝ soluendo sit repertꝰ.

Propter tñ moram ui pacti detineri.

Pactuꝫ sine conditione uolentiꝝ fit Iniuꝝ.

Ne in carcere ꝙ debitꝫ urgeꝫ, quia per negationem res efficiꝫ dubia incerta et illicita.

Pro alꝰ moriturꝰ cui curꝰ, cadꝫ pecuniaria pꝛdferi dꝫ, proinde dimitti dꝫ, nꝝ tam ut sanitati consulat, ꝙm ut curam animaꝝ suaꝝ gerat, nè tñ euadat, custodiatꝫ.

Arrestari ab alio pꝫt tangꝫ pignus aliꝗd donec satisfaciat. In famina idꝝ currit, propter periculum pudicitiꝫ.

Obligaꝫ hꝺ personalis ꝺ ad hꝺres nꝝ transꝫt.

Decoctores publico carceri mancipari debeant, ut pœnam luant malitiꝫ pꝛꝺ igalitatis ac fraudulentiaꝫ dilapidationis.

Secꝰ qui nꝝ sua culpa ꝙ fortunaꝫ uitio et aliquo infortunio ad inopiaꝫ redacti.

Carcer publicꝰ pꝛꝓꝺna habeꝫ magis quaꝫ custodia.

Bona debitoris creditoribꝰ sunt communia nec ei ulterꝰ deponere pꝫt pꝛꝰtꝙm debitor soluendo eꝑ desijt.

In pꝛpriꝫ Districtuꝫ. ne si eadem res pluribꝰ simul obligeꝫ eos decipiantꝫ.

In foro Mercatorꝝ non solum Disputari de apicibꝰ Juris sed tantum de æquitate et bona fide.

Juramentum in alterius damnuꝫ nꝝ redundat.

Nunqꝺ casꝰ fortuitꝰ eum excusat cuiꝰ culpa casum pꝛdcessit.

Si Moneta ualor minuiꝫ ꝟ augeꝫ ꝟ ipsa moneta abolet, solutio fiet in eo ualore, qui tempore contractꝰ fuit.

Debitorꝝ in pœnuria reprobata soluere nꝝ pꝺsse nec creditor ad id cogi pꝫt.

In Successionibꝰ Paterna Paternis Materna Maternis deferri.

Solon nè ꝟ tacendo Reip. ꝟ consulendo sibi noceret subitꝫ Elementiaꝝ.

clementiam simulat cuig gradtextu n dicturg modo prhi- 688
bito sed et facturg erat.

Ex nube uis niuis grandinisq; deci dit.

Ex lucenti fulgure nunt tonitrua.

Si exspectabili magnoru uirond fortuna pernicies Reipl: alteriq
salubriores erant contiones, alteriq disertiores.

Nine guidem in hoc Iudicio de morte tantum ferenda sententia
Mortem enim cibq nad proposuit, et nascentes suo calculo damna-
uit, uerum quod longe grauiq e de honore q de decore periclitor utrum
si innocens moriar an grauissimo dedecore ab turpissimam causam
affectq uiolenta morte properantem spiritum excutiatd, quod duo
res cumin causa sint unam Vos, alteram ego in manibq habeo, innocentiq
med si sum Dng uos uidentiq prastare possum, ut si a innocens ut
fraude circumuentq perimar facere n possum cad improuisa stupore
mentem confundit, stupor uero quod necesse e inopiad afferat oratio-
nis nisi in Veritate perfugium haberem, nalligmihi sceleris con-
scig sum, neq si uoluissem rem patrare potuissem neq si potuis-
semuoluissem. Primum enim proditoris nihil aligd prien oportuit
etiq per colloquiad, futurarum enim actionu Index e Oratio, quo
pacto autem colloquium esset inter nos sine congressu, qui uero con-
gressq e potuit, cum nec ego ad illum uenerim, nec ipse quenqm ad me
miserit, nec literis sine tabellad ullad a nobis ultro citroq; mittipo-
tuerint, sed finge congressu, finge etiam mutuum inter nos collo-
quium, quid deinde colloceturq e Graecq cum barbaro, quem odio di-
centes et audientes; an solq cum solo, sed nullum e nobis linguad
commertid, atq ui factum e per interpretem, jam tertiu nobis statu-
is Iudicem eorum quad maxime occulta ed oportebat, sed esto fa-
ctum fuerit, quod tn e infectum fidem dare et accipere uicissim
nos oportuit, et quadnam ista fides Iusiurandum dices, quis mihi
Proditori q Iurato crediderit. At obsides dati, qui fratrem
unum habeo preterea neminem. Qui dicenti Maiestate
a furrexit supra id de quod hinc e in cuiq ore mellificarunt et pue-
cecinerunt luscinia, sua da sepitauit Iupiter, si Graeculo lo-
qui uoluisset Platone ore loquiq fuisset, ulcerata mentis d flore

actd dio.

ac tædio Verendi bibit, mortuq; nè moreret, quam nolite etiamsi sint mortui rerum gestarum obliuisci, sed Illustrium facinorum recordari existimate eosq; uos et præsentes adeè pro mea salute deprecatores ad quem ego confugiam? quem mihi supplicem adhibebo Patronum, at mortuus est, fratres nullos habeo, liberos nondum mihi nati sunt. Vos igitur mihi estote pro Patre, pro fratribus, pro liberis ad uos confugio uos et obsecro seruate me.

Satis è imminente declinare nubem, quam rapido torrente abripi.

Antea quidem ciuitatem meam tot lesti ferebam nunc autem doleo ad hoc oculorum incommodum non accessisse surditatem, nec enim consiliorum sententiarumq; ignauiam atq; turpitudinem audirem quibus populi Rmi gloria breui è pantura. Vbi è ille ferueor nunc tinctis et perhorrescitis?

Im difficile è Verba facere Ventri autem habenti.

Ego è uobis seuero medico et magra purgatione.

Viris imperauimq; et illobis Vxores imperant.

Vtinam Tiberio Gracho talis mens ad Remp: bene gerendam fuisset, quale ingenium ad bene dicendum fuit, profecto nemo hoc Viro gloria præstitisset.

Quicquid autem addideris aut mutaueris aut detraxeris uitiosq; et deteriq; futurum non enim tam præclarum è scire latine, quam turpe nescire.

Dius Hieronimus de Cicerone Demosthenes tibi præripuit nè esses primus Orator. Tu illi nè secundus eris.

Funebres orationes Phylippicæ et alia

Demosthenes postquam illi hæc prouincia imposita ut funebrem laudationem haberet in eos qui pro Patria occubuerunt, diuque fuisset tacuit tum Generosos milites debitis laudibus afficeret adsummum nihil inuenisse dignum eorum honoribus, quod qui pro salute Patriæ insitum ciuium uisceribus uitæ amorem neglexerint omnem humanarum laudum terminum excesserint.

Cicero. Vtinam Dij Immortales fecissent, ut uno postridie Cicerone gratias ageremus qui mortuo honores quæreremus.

Demosthenes nihil de hostibus de bello pro deorum mortalium

de uitæ

De Victoria Cæsaris laudauit tantùm à Latina Parentibus in com- 690
muni. Cicero. Nam Seruij reliqua uita multis erat præclarisq;
monumentis ad eorum memoriam commendata, semper illius grauita-
tem fidem præstantiam in Reip: tuenda, Curiam atq; prudentiã
omnium mortalium fama celebrabit. Nec ueri silebit admirabi-
lis quidam et incredibilis, et paene diuina eius in Legibus inter-
pretandis æquitatis explicandæ sæpe.

Laudat in Ducibus Imperij Consilium, grauitatem, Constantiam,
magnitudinem, animi felicitatem. Demosthenes. Commendat eos à prima ætate honestè acta cum
cognatis et affinibus à prudentia, quod periculo Græciæ, longè
ante prouiderint, à fortitudine, quod saluti Græciæ, nec fortunis
nec uitæ pepercerint. In pace initium consiliorum. In Hirtio
succurrenti alacritatem. In Cæsare firmamentum castrorum defen-
sionem. In Legione Martia incredibilem uirtutem, mox ad hostes
conuertit. Æschines exhibet, tanquam latronem ex graui naufra-
gio lacertis cum paucis fugientem, solem ipsum eius infortunio
lætantem, fortissimos uero Imperatores Victoriæ gratulantes.
Nihil enim maius Pace prælijs faciendis et cum Antonio con-
sligendi fuit dignus Imperator Legione Martia, Legio digna
Imperatore cuius si acerrimus Impetus cohiberi potuisset uno prælio
confecta res erat, sed cum Libertatis auida Legio effræ-
nata in hostium aciem irrupisset, ipsaq; Pace imprimis pugna-
ret, dubium periculosè uulneribus acceptis sublata è prælio Reip:
Victoriam seruauit, ego uerò hunc non solum Imperatorem sed etiam cla-
rissimum Imperatorem iudico, qui eam aut morte aut uictoria te
satisfacturum Reip: respondisset, alterum fecit alterius. Vi
immortales omnes certant sanguinem pro uita Libertate fortu-
nis, populi Romani pro Urbe templis, deorum immortalium profu-
derunt. Demosthenes. Defunctorum uirtutem animam Græciæ com-
mendat, qui igitur fuerunt maiores, qui posteri futuri sunt si ani-
ma Græciæ in istis extincta est!

Cicero quamobrem maximum quidem solatium erit propinquorum
eodem momento declarari, et Virtutem suorum et pietatem, et seruati

sed cu

fidem et crudelissimi memoriam Belli, in quo nisi tanta militū
uirtus extitisset, Sanctidio Marii Antonij Nomen populi Rhi occi-
disset.
Refugit animus S. Consentij eas dicere reformidat &.
De hostibg, de periculis, quas ea fecerunt ad clarissimam laudē
eorum, qui illos fuderunt, et victoriam suo cruore Reip. peperē-
runt, à quibg n tantum fines, sed Vrbem Libertatem fortunas
Vrbem templa seruata ostendit. Tacere dicit affines ijs quos laudare
gm lugere prodstat. O fortunam Mors! quæ nō debita pro sua
potissimum e. In fuga fida a Mors in victoria gloriosa. Astum
ijit. Proclara nobiscum fortissimi dum uixistis nunc etiam sanctis-
simi milites, quod uestra uirtus, nē obliuione eorum, qui nunc sunt nec
reticentia posterorum insepulta ee potuit, cum Vobis immortale mo-
numentū suis posnē manibg Senatus populgj Rnus extruxerit.
Quot bella gesserat tot trophea erexerat, in Reip: dedecora
peperat, plura bella gessit, qm ceteri legerunt, quod denigj ḡng
belli ee pt in quo illum non exercuit fortuna Reip: ciuilē
Africanum Transalpinum Hispanien &. Quodo Quodo Vos
V. cum gratissimis animis sequimini et Nomen clarissimi ad posce-
tis sunt enim facta eig immortalia nomen stabit multa memo-
ri, multa audiui, multa legi, nihil ex ore seculorū memoria tale
cognouiss. qm ijit Vltam uiros qm uixisti Bytes tyj Wo-
zniczyj Myslinicensem. &&&.
Nullg ei ludus uidet ei Lucan dicit, quam acriorj qm cadet
qm ante oculos trucidat sinistra.
Hunc illi fortuna afflatum in foro diuturnum.
Senatum hoc e Orbis Terra consilia debere gessit.
Scelere par e illi belli in dubia infenor.
Si pace frui uolumg bellum gerendum e.
Si bellum amittamg pace nam qm fruemur
licet quod cuigs libet.
Pacem nolo quia Turpis est, quia periculosa quia ee nō pt.
Nulla uox nullg gemitg istig nisi in interdolorem crepitum; plaga-
rum audiebant.
Si in fide stetisset, Quem nō potuit Viud, Vltas e mortuum
Hieronis

Et Ciceronis cineres in Antonii ond perpetuo dedecore:
Ipsa ipso ita disponente sua exerunt.
Salus populi omnium Parens Pad appellate.
Linguam thesaurat et ferreus moribus uiuit.
Inter summas lacerati exercitus acerbitates digestra hens
spiritus.
Vitae moribus prudentis loquere uerbis presentibus.
Commune utilitas modum in rebus tenere in posterum idem in stylo
familiarissimo.
Nam miratus sum sapientiam, quod ingrossissimo animo non credit
uenustate.
Nunquam sibi mutuis studijs amoris ignoscere.
Vestri Liberi egent Parentibus Iuuenes senibus Mulieres Viris.
Vni Magistratibus Magistratus Legibus Leges Principes, Philoso-
phi Diis Dij Vestra fide.
Cum Epaminundas corpore Virtutem Thebanorum sepelisset, fortuna
Queni et diuturni temporis egritudo detrimenta.
Semper in publico ijs maximum est periculum qui maxime timent.
Audacia pro muro habetur.
Inuitabilibus pudoris error in magnis est Nobilior error.
Cum dignitate potius calamus quam cum ignominia seruiamus.
Facilius irritare placare difficile.
Nunquam melius dicit, quam cum male dicit.
Inter pueros senex inter senes puer uidetur.
Iniuriarum remedium est Obliuio.
Si Quintum parerat Mater ei, Asinum fuisse putarunt.
Vitio malignitatis humanae uetera sunt in laude presentia in fa-
stidio.
Seria molunt Deorum nolis sed bene comminuunt Statuta Legibus sce-
lera sunt. Animus uereri qui scit, scit tute aggredi.
Nunquam fidele consilium datur timori.
Liberos quasi ditas quod Deorum Cuius Liberi Filio et rebus
Diuinis uacent. Grauis uarus monet dentem grauis in dente fatigat.
Catilina Nobili ore fuit natus, magna ui et corporis et animi
sed ingenio malo praui.

Siguam-

ANTONIVS SIGISMVNDVS HEICELL

693 Si ḡm coniecturam affert huius tacita corporis figura.
Obrigescere, nec enim facere. horrobrig ungḡm.
Virginem quod esset singulari forma deperibat deinde amoris impa-
tiens, simplicem nullis animi solicitauit muneribus corrupit. blan-
ditijs delinijt officijs in mutuum amorem pellexit, improbitate
uicit, deniq; consuetudinem cum ea habuit, ac deuirginauit, uterq;
Virginis cœpit tumescere.
Exhaustum in barbaros militem dirutam fractam laboribus diuentate
Deculcatas segetes, abacta pecora, incensos passim Vicos, ac Vil-
las, desertos agros, uersa mœnia, compillatas domos, direpta fa-
na, tot orbos senes, tot orphanos liberos, tot uiduas, Matro-
nas, tot Virgines ui impurâ oppressas, tot adolescentium licentia
Depranatos mores, tantum furerum, tantum luctus, tantum lachry-
marum. Vidterea extinctas artes, oppressas leges, obliteratam
Religionem, confusa diuina humanaq; omnia, corruptam ciuilem
disciplinam, uniuersum hoc mundi agmen, quod ex bello nascitur ostili
uni feremus acceptum siquidem belli fuerit Author.
Expugnata ciuitas, effusis per domos ac templa flammis, et ru-
entium tectorum fragor, et ex diuersis clamoribus, ung quidem
fortis, alionum fuga incerta, alij in extremo complexu suorum co-
hærentes et infantium Feminarum ploratus, malo usus in illo die
seruati fato senes. Tum illa profanorum sacrorumq; direptio
efferentium prædas repetentiumq; discursus et ante suum quisq;
prædonem cauerati, et conata retinere Infantem suum Mater
et sicubi maior lucrum expugnatores offendunt ipsum
temulento sopore profligatum, suis prædonibus stertentem uncto cor-
pore geminatæq; pellicatus contubernales ab utroq; spondis transuer-
sas incubare, et reliquas circumiacere passim quod ubi examinatis torui-
re hostium aduentu percepto excitare Antonium conabantur, Nomen inclu-
mabant, frustra cruribus tollebant, blandis alia ad aurem inuo-
cabat, uehementius etiam inulla fœnebat quod cum omnium uocem
factumq; nescisset, proximi cuiusq; collum amplexu petebat, nec dor-
mire excitatus, nec uigilare ebrius poterat, sed semi somno sopore inter
manus centum eorum concubinarumq; iactabatur.
Cruciatus. Videbat uidere alios intrantes, alios uero exeuntes
quædam ex

quoddam ex Vino Vacillantes, quoddam hesternâ ꝓ statione ofci-
tantes humor erat immunda lutulenta Vino.
Veronis Languidulis et ſpinis cõꝓerta ꝓiſcid.
Præmiorum amplitꝺ gloriꝺ quꝺ brevitatem vitæ ꝓſterit atis memoria
conſolatr.
Cicero de me ſemper dr. Reg. ſemper de Gentes loquentr nullaun-
q̃m obmuteſcet vetuſtas.
Expellet, exterminabit eijciet.
Mater à me Nili cauſa, tametſi in hunc hoſtili odio et crudeli-
tate é, Mater inq̃m appellabit, nq̃s unq̃m illa de ſuo ſcelere
et immanitate audiet, ut nãꝺ nomen amittat, eam ñ pudor ñ pudicitia
non pietas non macula familiæ, ñ liberum fama, ñ filij dolor, non filiæ moe,,
ror à cupiditate revocaret animum adoleſcentis, nondum conſilio
ac ratione confirmatꝰ pellexit ijs omnibꝰ rebꝰ, quibꝰ illa ætas capi
ac delinirj ꝓt.
Eſt quidem felicitas difficilior miſeriarum æſtimatio.
Quod fieri neceſſe é quàm minime iniquo ferre animo.
Omnis me ætas mei admonet lucty, ſenectꝰ ad q̃m ñ ꝓvenit puer-
itia, q̃m nunc tranſiuit adoleſcentia, in qua ſciyt ſuperſtitut uideꝰ
cadauer inter hæc mala erredetis ꝓuto, ſi dexero uellem oculos
non habere.
In fuga ſeda Mors in Victoria gloriosa. Mors enim
fortiſſimum quemq̃ ex acie ꝓgnoare ſolet.
Vos qui extremum ſpiritꝰ in Victoria effudiſtis Diond eſtis ſedes
et locum conſecuti, breuis autem uobis uita data eſt, at memoria
ſempiterna, quæ ſi nõ eſt longior, q̃m hæc vita, quàm eſſet tam
amens, qui maximis laboribꝰ et periculis ad ſummam laudem glo-
riam q̃z contenderent. Philipꝑ ſta nº 32

Mundum Eſſe Anticum eſſe.

Paſtor arator, eques, pauj colui, ſugeraui.
Aſpras, nus, hoſtes fronde ligone manu.
Ego v hoc malo uno ſic eram afflicty, ut me iam nulla fortuna ꝓſ-
ſit efficere felicem.
In malis nolo augere lachrymarum cauſas, utinam q̃z eſt doloris nõ
minu endi ſed diſſimulare qui ꝓfectum celerq̃ odi dem feſtinatam

maturitatem.

maturitatem obseruatum est.
Owen Podecastem de Cyrcaly legada, et de nescio quam quæ spes tantæ decepit inuidia ne uidelicet ulteriùs hîc detur nra prouchantz. Et mercelerem hît ingressum, tardum uerò regressum, Lagueg animæ, crimen uitæ, mors suauis, pernicies delicata, hanc uolo quæ multi, illam quæ multi ego nolo.
Nunqm toty in me fui dimidiu mihi dederat tempus, quod ad tuorum proficeret usum.
Reualidata fuisse huiusmodi priuilegia.

VSVRA.

Contractus Vsurarius Iure permissibilis, quia unusquisq; licitè recipere, quod sibi uoluntariè donatum, Sed lucrum pro ueniens exusura è uoluntariè donatum ipsi usurario. Ergò pt ipsum licitè recipere, ac per consequens contractu usurarium erit licitu. et de Iure permissibilis, quia datio Vsuraria est per uoluntarium pactum. Incontrarium est, quia rapina nullo Iure è permissibilis. Sed usura è rapina igitur S Ding Ambrosius de bono mortis et refert 14 q 4 si quis Vsuram accipit, Vsuram facit.
Malum minus quandoq; permittit propter maius malum, quod inde sequeretur si non permitteret. Sic igit malum potest permitti propter bonum, quod inde sequitur, et propter maius malum quod inde uitatur. Videtur quod contractus usurarius sit utroq; modo permissibilis à Iure, tum quia magnum bonum inde sequitur, cum fiat in fauorem utriusq; partis, tum quia magna mala inde uitantur.
Vsura lucrum è ex mutuo pacto deductum siue debitum ut exactum quia ubi nullum pactum è, et nulla obligatio, ibi mutuans nihil ultra sortem aliquid petere, et ideo si sibi aliquid offeratur pt illud tanquam gratis oblatum recipere. Non possunt licitè recipere quod ti prohibeatur petere quia obligatio nullam culpam maculam ingerit quod ni ex ambientis petitione processit.
Ex sola Intentione et spe lucri committit uitium usurarum dum spes lucri è cum principali mutui tenetur ad restitutionem non in foro spirituali.

Sut spe

Qui spe Lucri mutuauerunt, ita quod alias ñ mutuassent inducenda sunt in Iudicio et rimarum ad restituendum accepta, dicit enim Luc 6to Mutuum date nihil inde sperantes. Vbi qñt mutuans expectat aliquid ultra id qd dedit, usuram committit, et per consequens tenet ad restitutionem.

Contractus usurarij ē ex nāa rei uitiosus, et malitia conuolutus quia rapina ex nāa rei ē Vitiosa et malitia conuoluta, qui autē accipit Vsuram facit rapinam.

Quod ē prohibitum in Lege Euangelica uidet ee ex nāa rei uitiosum et malitia conuolutum.

In Contractu usurario acquirit usurarius Lucrum de eo quod nō ē suum, exigit enim lucrum de ipso mutuo, quod quidem mutuum transit in Dnium ipsius Debitoris, quia mutuum ē.

Quia de meo fit tuum, exigit Lucrum de re nō sua. Ideo contractus Vitiosus et malitia conuolutus.

1 Negatur, quia mutuata pecunia transit in Dominium Debitoris quantum ad identitatem substantiæ quia Debitor non tenet restituere eandem pecuniam secundum substantiā remanet tamen pecunia dicta in dominio foeneratoris quantum ad identitatem siue qualitatem valoris.

2 Ille contractus ex Nāa rei est Vitiosus et malitia conuolutus in quo altera pars grauatur ultra id qd dat. Ergo talis contractus ex nāa rei ē uitiosus et malitia conuolutus.

3. In Dicto contractu uendit usum illius rei cuius ē usus ipsa consumptio quod ē uitiosum et contra Nātam.

4 Exigit lucrum de usa pecunia, licet eam semper saluam, in eadem quantitate requirat. Non pt Vsus à re separari, nec res abusa. Contra Naturam aut artificialia habent partum et generationem per qm se multiplicent. In Contractu ām Vsurarius denarius qui est, quid artificiale pariunt denarium et seipsum multiplicat. Ergo ex nāa rei talis contractus est contra naam et per consequens Vitiosus

Domus quoq; ē quid artificiale. &c.

Contra naam

Contra Nam { Numerabilia scilicet ipsi denarij superualerent
Non denabilia, ut aurum argentum } suo Numero superualerent suo Ponderi.
Permissio prestans Iuramentum { Mensurabilia sicut grand vinum superualerent suam mensuram.

Peruentit hac animaduersione peccatr ut moriens obliuiscat sui, quidum uiuerat oblitus Dei. Ex multa coercedit ac impunitas relinquit, quod per Diuinam prouidentiam uindicatur.
Res quam capit raptor per rapinam acquirit ex inuito Dno suo competit eig repetitio quia nō transfert Dominiu in eu, qui consentire propter indigentiā mutui.
Usura ē usurpatio rei alienę contra naturalem equitatē.

De iuriu.

Causa uitandę mortis ꝑ peccatū nolentis peccauit inuitus, dicitur non uidetur peccare, ut possit mortem uitare peccato peccato Periurij qui nollet in periurio mori. Anima ē maig mali, morte mortis corpis ē minus malum quia eligit maig malū, ē talis uoluntas uoluntas nolens nō uerō uoluntas nolens, secus in eo essta uoluntate non faciendamala, ut eueniant bona.
Restitutio ē obligationis sed id circō ibi dē præcedere restitutio, ubi ē maior obligatio.

De Præscriptio

Præscriptio est contra Ius Nale, Iure enim Nali nemo cum alterius detimento et Iniuria locupletari dē. Inuenta Præscriptio ut ꝑ pena negligentibus, et ut finem litibus imponeret, bono publico nē rerum Dominia semper sint incerta. Aliud ē bonū aliud Iustum. Iustum Naturale ē fortis Iustum Legale. Quod tibi non uis alteri nē feceris. Nalis nā fortior et efficacior, quam sit humana uoluntas. Usurpatio rei alienę nā id et damnū insimul posita annulant Inscriptionem, quia talis Inscriptio nec ē Venditio nec ē Donatio

Quicquid

Fuictio cauetꝫ in Venditione ut uidere in statuto apponitur pro quibꝫ damnis seu uadio, n' quia ibi uenit rei pro re ad, Fuictio cauetꝫ ꝓpter explendam bonam fidem. In Donatione n' apponiꝫ ut uidere licet in formula Donationis, quia quod ex mera Liberalitate proiedunt ligamentis non stringuntꝫ, gratis datum gratis acceptũ. In casu impossibilis Fuictionis quid restituereꝫ Donatario, sequidem nullum prohibuit, qui gratis accepit, sibi legem dati et accepti imposuit.

Non constant in uno Donad et Venditio.

Auita Bona sine Consensu Hæredum donare nequiebant, ut honor et dignitas Familiæ conseruetꝫ, et nè Bona maiorũ nostrorũ ad extraneos transeantꝫ. Vlatego w statucie naszym ꝓcisse potrzono in Formula Donationis perpetuæ Negotij suæ ex fratre germano donauit nicdbcemu.

Donare et Libertatem exercere proprium è Principis ad Priuatorum Donationes id n' extendit. Imperfecta Donatio ab causam Conditionalis.

DONATIO.

Iakowa Donatio raczey iest Captio, bo n libera uoluntate ducty sed seducty, nie tak Bonorum Donationem iako eorundem Distractionè uczynił. Takowe aucupia Bonorum omni Iure ſtyz zawsze reprobatæ ij ludzi takowych zwano Hæredipetæ. Ktoś ono napisano amico dgroto aliquis aspid et probamus. Atsi hoc Hæreditatis causa facit improbamus. Alteriꝫ enim rem inuertere, successionem prænispere nomè Iuris sed Iniuriæ.

Przydo tego iuż expers mentis takꝫ dalece, ut animi eig nullum Iudicium ecꝫ, bor ꝓspolicie nitiũ corporis usꝫ ad animum perectat, et deficiente corpore deficit intellectꝫ, ultimis laborans, facilè rozgnat, quod secũ defere n' ꝓtꝫ à rzutaszcza takowij co to iam Vita decedit, morti accedit, max exspirabilis magis moriens gin uinens. Co tam mogł bydź rozsądek in ipso luctu mortis. A w Liśmie swiętym. In morte quis è memor tui. Statut Nasz Koronnij debent intendere et considerare personam recognoscentè, si habebit Statũ, discretionem bonam, quodsi aliter n' suscipiaꝫ inscriptio. Czemu on rzij.

a Vlad.

1 Vrząd pro se testari nie może.
2 Inquisitia à parte przed tym zeszłem wywiedziona.
3 Vrzędem albo reasumowac Iurament swoy trzeba albo Inquisitią wywiesc ktory Vrząd inculpowac.

Mimo te defekty nie przymuie prawo Rzpolite Zapisow takowych, ktoreby były cum Lesione Iuris et Iustitiæ, ac cum excessu contra officium Pietatis. et Ad Iniuriam Sanguinis przyiąc Vim celebrowitationis zeznane, uetat Lex ne hnes Iniurij sint in suos et sui sanguinis nè fiant contemptores. Dzieto ieżeli est przeciwko Legis Dispositione tego, ktory prawo broni nè sanguis extraneg przyonat sanguini propio, alias Accusatores essent Nad. wprzod wdzie wolna Dispositia każdemu ale uoluntas tego cum Dispositione Legis se conformowat nie ma bydz Lesiua bo y Leges Lesionè prohibent omnem. Autorowie teraznieyssi są necessarij hæredes, przetrzymać nie mogli. Jest totalna Testatorowa na Dispositia, ale in odium Testi cum testis sit Vitæ finis for ultimus. Zapisach rozdziału y Artyk. kat. Dano wedle woli swoiey darowac y Zapisac y oddalic, ale dokłada wedle bacznia swego. Tam go iuz nie było za żywota, nie znali się Wonaigc, humany incepit esse cum homo desinebat ee.

Articuly eigdem capitis Ktoby chciał ostrodzoci wieczności zapisac ma to uczynic przed Woiewodą albo starosty, a to nie bywało ich przed Podstarościm y namiestnikiem przed Pisarzem Urzędu tego. Nie było tych tylko Burgrabia, przed ktorym wsze tylko Relacye Protestacie, Obductyie, Arestu, Manifestacye zapisuią. Burgrabi nie przysięgał na Querelach ani Sądach ani od szlachty obrany. Dy wiedzione Inquisitye leczy Testimonia sunt parabilea, wszystka fides adhibet dumipsa rerum et argumenta loquuntr. Dlomec to do osobny nie rozumnego człowieka ogłocić się Kmity ze wszystkiego, nie nie wzięli wzdy. Relatyg Zapisu kładzie nikt pokrowng. Charta ordinata a se ipso incipit, usg rationis in hne cognoscit per scientiam discernendi Bonu à malo, ten nie może wiedzieć ze to że nie nie mieć, każdy takowy żyiący ambulat inter mortuos. Sobie on był począł

teraz

teraz do czego by ie był dał, gdy by dotąd był żyw, á perfecta Donatio quia restricta.

In suffectione Zapisowych defektow pod ast o Testament bez spisa-
nia, który Testament nie iest Testamentum ale suppletem defe-
ktow resignationis approbatio Donatyey. Testamentu est uoluntatis
Iusta sententia de eo quod quis post mortem suam uult fieri ia ko
ściey sententiæ debet esse secundum Iuris dispositionem alias contra
ią prolata ipso Iure nulla. tak y o Testament ma być secun du
ea, quæ á Iure disposita sunt postanowienią. Iakó sędzia liberè et
absq; aliqua coactione ma sententiam proferre. Alias sententia
ipso Iure nulla, tak y Testament coactione aliqua uczynionę
nie ważnię. Dego Testamentu była artificiosa inductio, et compul-
sio, persuasui do ią amicą, compellens corpus tantu cogit, mentem au-
tem integram reliquit. Persuadens uero trahit et corrumpit ani-
mum. Approbatyą donatyi w Testamencie uczyniet uXiążą ią by to
uczynić trzeba, qualis fuit Originalis dispositio tak ma dać eć eigden
Dispositionis determinatio. Więc approbare reprobandá é Acty
Imprudentiá magis laudą quam approbat id, quod male gessit,
Quidquid ią sim sanym restrictorium Donationis Contractum sum ma
insuperabili, ieśli resignował Dobra indebitowane ich niemogł,
ieśli indebitował to nie darował.

Per testamenta et Inscriptiones Successiones deferri possunt, á tu
Obligua et Inflexa successionis Delatio.

Sam Executor Legatarią, Donatarią, Testis Scriptor, Author, Obla-
tor et omnia.

Scium niemogł Testamentem odkazać Zapisem Koronnim
na dobrach Koronnych Zapisanych.

Nouitas facit probabile etrgumentum irrealitatis.

Quod ply Cautelam ply suspicionis.

O Testamentach Rozdział osmy Artykuł pierwszy
y ten Artykuł drugi Maiętności na byte.

Qui peccauit in uno facty é eius Reg.

Ius ex iniuria facere Lex nie ply sicut nec bonum ex malo.

Quod indebitè cepit, debet cum pudore amittere.

Non uina

Non iuris inferendi causâ, sed tuendi Iuris sui.
Illicitè quæsita licitè causam non possunt alio quin dare, et occasionem captiosis tendentibus retia captionem occupandi et emungendi substantias alienas.
Aliud est possidere aliud detinere, illud est Iuris hoc iniuriæ.
Ab eo contra uim apertam, tale contra uim artificiosam licita est cuiusq; defensio. Qui nullo Iure occupat nullo Iure amittit.

Nemini nocet dicta quæ lucrosa.

Sequentia declarat præcedentia. Crimen factum requirit non uerba.
Propter uitium alienationis deficit Titulus Iustæ Possessionis.
Accusat accusandus, maiora iam habet lucra quam pœnas.
Speranti pœnam indebitam Iuris uia agere est incompetenter agere, ex cuius et actione Criminaler agit.
Iniuriæ Reales omnes sunt Ciuiles earum finis damni refusio. quia res inferiores sunt Personis.
Pro pecuniaria noxa pœna Criminalis exigi non potest.
Nec dolus nec culpa nec excessus imputari potest nec culpæ nec pœnæ Reus.
Vim patiens Matrona pœna uitæ dolet si culpæ, nocet.
Iactus actio ciuilis sed Iudicium famosum ad pœnas Criminales.

Iudex pars supplicij.

1 Lacerantes famam pœnis lacerari debent.
2 Contaminosa Criminalia.
3 Inconuenientibus onerat Communibus.

Ex ciuili actione facere Criminalem. Lites ad licitum non ad illicitum referri debent.
Alienam famam uiolare dedecora impingere Criminationibus famosis honorem impetere.
Factum edictis dum uoces silent gesta loquuntur.
Mens animum ligat pedissequa nec mala.
Iniuria realis in crimen uocari nequit.
Capiti ten nec Iure concesso, nec bono exemplo uerisimili nec licite nec iuste nec legitimè.
Sin licet sed offendere iuste erunt actiones aggressoris.

Vide Offensa.

Vbi é offensio ibi permissa defensio me bij é occurrere
gñ uindicare.
Lucr delictum satiauit pdra depauperet.
Ti de realis scãd Professor. Testim oña tua tecũ stare ñ pss:
sunt contra rei et facti euidentiam. Inscriptiones in damnum et
lesionem ac in offensam alterius facte tollunt.

Statut Titulo Bona Regalia.

Qui malé agit argumentum innocentiæ facere recusat.
Priuatorum lactionibus Iuri Publico derogari ñ pt.
Futura prouidere prospicere pñsentia utiliter disponere.
Qui tacet, quando loqui tenet, et interrogat pro confitente habet.
qui beneficio Legis uti ñ uult, quando pt et dt, ñ potest cum uo:
let. In ipsa iniuria Ius quadrit. Ius in iniuria fieri nec ejnié ualeroz
sum. Ius ex iniuria facere Lex ñ pt, sicut nec bonũ ex malo, nec
uig grãi per criminationem czego dc niemoze per Iuris dispositi-
onem.

Inscriptio ab inhabili Recognita.

Iuris sui Tutela sunt alterius Tutela ñ indigent.-
Monitis alterius gñ maiori succurrendum, quo senior eo prudentior
postea prudentissimus.
Prawo nie uoziytkich podnosi Zapisow ante Anno 202 ranych, a letys:
Kote w ktorych by znaczna lesia byla, y oszukanie takie, à ow
przez niedoskonaloś baczenia swego postrzec sie w tym nie moze,
co iawnie ex sensu Legis patet w statucie de minorennibus
ktoryż taki iest. Quia Infantibus status et per lucritiam plenius
consuevit offendi, à ta Infantibus status wedle tegoż statutu
tak sie rozumi, quod state et discretione caret, atqui Actor
in state rationabili contraxit Iuri sui facty nie byt ani w
Patoryjey ani w Saratoryjey. Prudentiam non state sed moni-
bus esse æstimandam, multis prudentia ante pilos venit et natura
et prudentia ee status non differt nec interest. Proinde quæ-
tate na sua losi auxilio statutis gritulanteis non dt status

ñ progressus

non progressum et annos setatis metiendam. Etas in sexu censet in qua virtus perficit. Seleriorem ee cursum Virtutis quam status.
Dicit aetate Annos animum gerunt curamq; Virtutis.
Ng postig rationis gm status attendit.
Discretio sexus plet status.
Takowe lata znaią iuż dobrze Discrimina rerum, in sza gdyby contrahens nie umiał exprimere quid nolit, quid uelit, pro inhabili et incapaci Dispositionis sądzą obligo a lectu serg.
Naturalem eam statem dici qud rationis et intellectus particeps, tunc homo natus uere dicit, cum ad usum rationis accedit, cum ad puberem statem Minores accedunt, in suam potestatem uenisse dicunt.
Natura status Prigint a Annos in tali state Adam creatus contrahens perspicacior fuit. Conditionem suam facere melioremq; optuat non possunt uero deteriorem.
Qui contrahit cum aliquo, nisi dt ignarus esse. Conditionis illig cum quo contrahit.
Dowiedz prawo contra fallacias tantum et captiones annihil restitutionis in integrum nawato. Vdzac przychodzi ze czasow niewczym nie iest uszkodzony multo ning dzukanij, prouide futura prospexit cum utilitate presentia disponuit. Vbi equalitas ligamento nd, ibi nulla laesio, nisi scrupulositate Iuris, sed equitatem attendendum. Absentia amico nd ni plg operatq; quam authoritas Legum Amicy Iusto actum sibi proficuum expediuit. Per non tractatum iam sunt approbata.
Nihil iurgiosa gm Iniuria fugerat substantiam sad Statut.
Nec Actores impetendo nec Judices in decernendo excedant modum rationabilis equitatis.
Nemo circumscriptus qui Iure communi usq. Nemo iure lasi dit. Vsus rerum prudentia metit, precauit ea precauenda.
Dum facit quod cordatq; quilibet Paterfamilias facere, ni pt dia lesg. Vsg rationis cognoscit in hac perfectam discernendi bonum a malo. Discernit ille bene

Nemo

Nemo restituit contra Legem suam à qua quis legatus est.
In dammd alterius nemo consiliam suum mittere pt.
Geminata in Iure efficacius disponunt contrakt po contrakcie.
Grave è geminatam in contractibs n tenere fidem.
Qui contrahit ut retrahat, decipere meuelle dicit, est solertia
ilaudabilis.
Propter priuatam utilitatem bus publicum contractum destrui,
non pt. Contracts adimplendi non resiliendi causa.
Obligatio Iuris uinculo quo stringimur ad aliquid faciendum.
Inuito uno in rem alterius dissolui non pt.
Lesio consistit in eo dum quod uni iniustè decedit, alteri accedit,
quantum lesio abstulit, tantum redintegrando restituit.
Enormis tantum lesio perpenditr.
Distracts talis dt eè qualis contracts fuit.
Causa redintegrationis nie znosi calego contraktu ale supplet
tylko eam ptem in qua quis lesus, alias gdyby sie kontrakty
miały mienić nie byłoby unas nic pewnego w Zapisie à w Dekre-
cie rzeczy bunalskim, tylko usnosi pokładamy iesli te ieszcze szwan-
kowac będą, Actum è de rebs humanis.
Dzytkich to ludzi commune desiderium, ni li emere magno uendere,
gdybym drogy kupił niż maytność stoi, nie mogł bym redin-
tegrari, takiy coprzedaio nie może restitui, quisq; sibi imput-
et.
Jako mala emptio semper ingrata est, quod exprobare Dno stul-
titiam uidet, takiy Venditio.
Innocens qui n nouit urgm.
At ille n quod dquiq sed quod ualidius elegit.
Maiora operat luera gm pbras n ni sed Iure agendum.
Priuata iustitia è et agrestis.
Statut Petulo uenditor L. ex consuetudine et Iure. Nakoz
cu Possessor ad Probationes Lus emptionis admittatr et statut
de Possessore ad probationem admittendo,
Aliud è possidere aliud detinere illud è Iunis hoc iniuriae,
Frater sit frater, sed nummus Later Humanitas Verbosa
non è pecus. Latrina potestas soluitr morte naturali et morte
Ciuili.

ciuili byt aberratꝭ mentis, byt y Infamiami innodowany pro
motuis tales habentꝫ omnes Actꝫ Iuris Cruiles interdictiꝫ
sine embescentia wspomniec y to musi.
Etiam in bona causa humilis dt ee contra fratrem seniorem On
tio. Aliquid e beneficiorum recordari, quomodo Iguud. Accusa
re sua fata ppt, ni succurratis etsi tum e.
Perturs tela ꝛ culpꝭ illustrabit, uirtꝫ eig pre ea Arguita
per guꝭ petebatꝫ. Quod fertur coinquinauit. Virtꝫ conbone
stat.
Disce uerecundo sanctig ore loqui, meligꝫ pedibꝫ gꝛ linqua
labi. Lingua mollis ne pugnat data e ad purgandos dentes.

LOCVS STANDI.

Authoritate publica nemo decipi dt etiam si salug conductꝫ
concedi ꝛ debuisset, quia tꝛ concessꝫ, obseruari dt, nam contra
naꝭlem Iquitatem ect, ut publica fidꝭ quis deciperetꝫ. Simile
esset captioni illi concesꝭ securitatem ueniendi sed ꝛ reuertendi.
Gleyt dawaig in eu finem, ut si se sensit quis graiatum
comparat, iustitiꝭ implementum recepturꝫ ab ea igit iustitia
grauatus temere remoueri ꝛ pt, qd ziu Appellatija tam y Gleyt
Stuzij Aboie in reuelationem ppresponi nieszto in famiꝭ
Trybunalskie albo seymowe ale Ziemskie proste in Contuma
ciam Arzymane, a co wiekssza in possitione Astond, gdzie zadnych
Iqdow nie byto, et multꝭ ꝛ Questionis iuszli ze na leżeniu
Kdigꝫ przez Komornika y Pisarza samego maze szlachcico
wi Infamia imgari wedle Statutu. Gleyty maig by dz affi
fid entyg co y Statut tak pisze. Ne dignitas Regia propter
iniusticiꝭ culpam profaneꝫ. Salug conductꝫ et affidad dari
dt, ut sub Libertate publica reddant Iustitiꝭ, et si accusati.
Zkqd to Publiczne od prawa ubespieczenie nie na sie ni komu
w niebespieczenstwo zdrowia y honoru Abracac, inszaiest
znieszenie banitiey a inszaInfamiey, a owa na czas a ze
ge publica skryssloney, ta niema, owa in sui liby o dtugi
o szkody gdzie skrutyniey nie trzeba zadnych, ta in cri
minali bg gdzie skrutynia wyiddzone by dz muszą, iako Gleyt

Daig.

daią ad spatiũ sex mensiũ tak ad decursum ich wolne kaz:
demu prawo. Nie masz w tym Glejcie condijtijey położoney utsz
ne intermissione agat, ani tez to iest facultatis inculpati trzy-
ma c Glejt zatac kiedy chce, in gratia Regis id reposituũ. Con
stitutia 1672 f na Infamie y Bannitye ktorych approbatia
ex Personali w Trybunale stanie Glejtu wydawane bydz nie
maią y wazne na ktorych approbatijey nie masz, inimicum Judi-
cium wydania. Acta Infamiey umyslnie zwloczyc, bez czego Glejt
nie bywa daniy, przew a.d sasandam trudno miat bydz dyrygo-
wany.

Abusg Gleytu ten iest, gdy kto beneficium iego ad licentiam du-
ca takowy vsg tako pernicioso et detestabile Gleyt annul
luie, z ktorego dokłada ią atse moderatz.

Plenipotentijey co sie tchnie Distinctio e Mater perspicuita-
tis. Plenipotentia Generalis non refertz ad Articulu, qui spe-
cialiter exigit Mandatu, sed tantu ad similia negotia expres-
sis ktore constitutia wygrazila. Gdzie abnegari pt.

Plenipotens illud solum pt, quod ei commissum e.

Banitio iuxta constitutionem 1562 ost Dekret na sądy
przeszłe, iedna Ciuilis druga Criminalis, w owey detentio ad
satisfactionem za trzy in gra constituit.

Gleyt dany ad comparendum in delicto principaliter nie pu-
blico. Rex offendit krzywdę zpuscisz swoią, gdyz na potesta-
tem aggrauandi, et indulgendi de Plenitudine Maiestatis su. Ma
rigorosig procedere nequit, a iz in voluntatem inimici nemo sui
Judicium tuto permittere potest, tu dac sie przydzie do Sędzie-
go, tamq m ad moderatorem Querelarum summariand.

Contra.

Salug conductg datz, ut immunes sint, ab iniusta ui,
non a Iusta sententia. Datz a Vi salua Iustitia pro
Qualitate Criminis et Personą datz salug conductg.
In Publicis Criminibg negatz Const 1588 z przyszłych

Prawnych

Draconych ꝙ Plutarchi ubi n̄ seruit appellat, ibi nec salus conducta non accusata sed probata Reum faciunt, sic peccant ut accusari ꝓ possit, Inuita peccauit necessitate n̄ uoluntate ad scelerignitatem non ad euentatem recusatis.

In uestra Clementia salꝫ eiꝫ quod scripto abiecistis, rebꝫ probatꝫ quia Actore non probante Reꝫ absoluitꝫ.

Audistis accusationem audite excusationem.

Per uos iustitia Vltam recipit suam.

Alia ē Rerum alia Delictorum ratio, et ubi facto opꝫ est Verba non sufficiunt, conari lenig ē ḡm facere.

Delictum ē Peccatum de quo ciuili potissimum actione agunt ad quos respiciret.

Crimen quod Publica Vindicta gratia accusatꝫ, à quibus potestatem gladij ht ad animaduertendum in facinorosos hnes.

Dolori succubit.

Mens peccat non corpus et inde consilium absuerit culpa abē.

Et bene si quidem.

Non exitꝫ rerum sed consilia iudicant.

In Maleficijs Voluntatem non exitus spectat.

vi.

Culpa extra Crimen est. { Fortuna crimen illud
Non scelꝫ inueniendꝫ quod enim scelꝫ Error habebat.

Casꝫ fato non nobis imputatꝫ si modo culpa non præcesserit si omnino fortuitꝫ fuerit.

Fortuna Imperare nullꝫ legia latorꝫ pt.

Alij puniendi infortunati condolendi. Scelera mente motiri. Si tamen culpa præcesserit et causam casꝫ dederit, nī l extra pdnam non perfiere, sed conari aliquid uelle, ad scelꝫ perfectio est. Pura manu sed mente emenda.

Facti crimen inhoatiū habet Crimen.

Et Conatum Crimen ee ut conspirad innecē Principis.

Sufficit ad pdnam conari puniendā.

Consulere

Consulere salutaria ad malum Consilium Consultori dt esse pfs:
simum. Alios suadendo ingeisse sceleris & instar nec ming con-
silia alijs facta puniunt, qui monet à diuat, ex Consilio
non fraudulento, Obligationem ñ nasci Regula Juris dictat,
cui Consequens é et fraudulenter nasci, cuig Consilio facti
et Iniuria illatae Consilio et persuasione eig aufugit. Con-
silium dat, qui non solùm monet aut exhortatr, sed et instruit
et perficiendi Sceleris Viam ostendit, quis dubitet hunc crimi-
nis Reum esse, cum tantum ñ Architecty tolig flagitij dici
possit, negs quod ad hunc, attinet distinguendum Arbitror
fuerit nè Reg et sine Consilio peccaturg nec ne, ad summam enim
quod interest utrumlibet suadeat peccaturo Consilium dederit an
ei qui peccaturg non erat nisi alter malè consuluisset. Illud
fortasse quod Consultor hic aliquanto improbior sit illo, quia
per hunc corrumpitur animg malefici insolens, ille verò tamet.
si non corrumpit hnem, fuit tamen eo ipso, quod Viam monstrat
Causam delicto praebet, Consilium dare uidetr, qui persuadet et et
impellit atqs instruit, Consilio ad crimen faciendu, atqui ñ instru-
xit non mandauit instruxisti ad accusationem laudando pro-
positum auxeit malitiam ope consilio eig 888.

Callido Comento accusationis Instigator fuisti, nullg eig Consilij
veritatg euentg.

Ita Clementiâ laudem fectam debemus, ut ne securitatis g bona
pereat, quarisi hac in pte utamur augebimg malitias, hnes g im-
probos invitabimg ad conflanda scelera, in rebg honestis pa-
rendum in turpibg nequagm, ñ uidetr dolo malo facere qui pa-
rere necesse ht.

Eig culpa nulla, cui parere necesse est Dni Imperio parere coacti.

Ipse occidit, qui alijs occidendu tradit.

Qui iratum ht, negs ipse sua manu deliquit reg Causam
Sceleri dedit, quidem improbè alieno scelere, qui ratum
habet, uerum improbitas quandij non obligat pbra sceleris

in delictis

in delictis quorundã spectat tempꝰ quo commissa sunt. Eo autem tempore nihil attinuerint ad eum qui postea rata fecit, Ratihabitio mandato comparatur. Qui prohibere cum potuit et debuit, qui neglexit prohibere cum posset, qui suaserit, consilio admonuit, nec indicauit ut instans periculum caueretur, cum obuiam ire posset non iuit. Culpa caret qui scit sed prohibere non potest. Ergo qui prohibere potest culpa non caret.

Iniustitiã duo sunt quia unum eorum qui inferunt alterum eorum qui ab eis quibus infertur non propulsant.

Qui non obstitit in iuria cum possit, tam est in culpa quam si parentes patriam amicos deserant.

Crimen dolo contrahit, nihil amplius facit quam pauore aut socordia, aut quod putet se adiutorem laboranti insubuenit.

Amor incipit a seipso, cur ergo crimen uertat si quis quiescere quam periculo se obijcere maluit, licite accipiens mercedem ut alium in periculo constitutum defendat. Non priuatorum est sed magistratus obuiare delictis, nec culpa caret qui immiscet se rei ad se non pertinenti. Nonne criminis reum, qui id cum posset non prohibuit, impedimento fuit, excipiendo a ea grauissima crimina, veluti Maiestatis, parricidij, raptus, excipiendas personas, quas iure potestatis prohibere poterant aut ui abductas defendere tenebant. Illis sunt quos Magistratus, Parentes. Domini seruis alijs liberis in potestate constitutis si scientes famulis improbis usi fuerint. tenetur Respublica ex delicto ciuium, et Dominus ex delicto famulorum Maritus si non prohibuerit Vxorem, et licet coniunx non coniungitur delicto non tenetur tamen si Maritus noluerit Vxori tenetur. Modica enim coertio Marito in Vxorem concedit. Culpa ergo est non coercere cum possis. Maritus Dominam quam uocat quomodo prohibebit, nam quas se Dominas uocari uolunt, a Maritis castigationem passurae non sunt, aut Domus et Familia tota fulguribus et tonitruis personabunt indomitae petulantiae. Stultus qui est Maritus imponendus si non faciant

faciant quod nec ferrum, nec ignes, nec tonans quidem faceret, Jupiter.

Vitio Mariti imputat, si ei Vxor potestatem extorquet, Viri in eo culpam, si fœmina modum excedat, Verond culpa uictam ab impotenti sexu domesticam libertatem, quod in sua quisq; Matrefamilias Ius et Maiestatem Viri retinere non instituisset, cum tã Maiore licentia Mulierum multis Legibq; alligauisset, u sui sent q; in manu Parentũ fratrũ uirorũ esse.

Difficile præstare alijs, eosq; qui circa nos sunt Similes nũ efficere eos.

Nulla é Iniuria nisi à Consilio profecta nocere nobis possunt ut fernũ lapis, Iniuriam facere nõ possunt in Bruta bre ca dit crimen, nam nè Culpa quidem cadit, tantum abé ut de Bruti animalib nec uitiũ ullum nec uirtus huius Causa. Ius de constitutũ é ad Bestias Leges pœnarias non pertinere. Interfici pecudem quæ monstrosa uenereq; hinc commixta, Borem Cornupetam.

Omnes quidem propter Peccatũ puniri Bruta uerò non propter peccatum puniri, sed oculis hinũ et conspectui subduci re contaminata nefario flagitio turpissimi facti reficient memoriã mortalibq; ad detestationem monstrosæ libidinis Infantes consilij innocentia tuetq; nec dolum malũ in eã ætatem cadere commiseratio ætatis pœnæ mitigationem induxit. Si malitia supplet ætatem non rectè tementati dictum quod ratione diirimendũ erat, Judices erepundia talos et lauminam obtulerunt.

Furiosus.

Cur exigas pœnam ab eo, quem facti infelicitas excusat, cui furor ipse satis punitq. Furiatus rabie quadam animi agitatq; mente captq magis inquietè é nullaq; certa insecq signa ostendit, qui ad cæca mentis lumine caret demens et qui mentis errore ducitq.

Signa

Signa insaniæ decidendæ loqui per uias cursitare.
Insaniam esse, inconstantiam sanitate uacantē, quæ tñ possit
tueri officia et Vitam communē cultum atq; usitatū, furorem án
ee mentis ad omnia excitatem, qui animo alienatq; ut brutū.
Si interuallis sapit punirī propter delictum patratū eo tempore
quo furor subsederat, et modica insania, quæ tñ uitā officiū tuet, fere
tiq; quod agit in delictis ñ excusat.
In Dubio satiq; ñocentē absoluere, q̄m innocentem condemnare.
Fato suo puniri, q̄ nō q̄ra adijcere afflicto afflictionē finis q̄d-
nā emendādę delinquentis per sensum alicuiq; doloris atq; in
Furiosum non cadit sua cuiq; salq; charissimā ē alienam remissius
tuemur, ut quemq; de palmauerat.
Non multum ponendum in aliena misericordia, quoniam celeriter
lachrymā exhorrescunt.
Infelicem ē magis q̄m malū malos puniri debere.

Furiosq; nullum negotium recti gerit.

Vt insanus ñ intelligit quod agit, ita nec dormiens cū functionis
bq; animā quiescentibq; rationis minimē compos sit.
Sapientes soporem morti comparant, atq; unumquemq; dimidio dunta-
xat sui sci spatio uiuere autumant, eo quod somnq; tanq; publi-
cang celnīq; Mytnīq; dimidium auferat.
Si culpa iuncta somno sit, scienq; nitida fuerit, debuit dormire, si
aluerit inimicitias quibq; personis insigantibq; surrexit et occi-
dit, noci ambulo extraordinarie punirī.

Ebrietas.

Ebrietas uoluntaria, Insaniæ æquiparatq; ignoranti.
Amoris furore nihil uehementiq;
Credo ego. Amorem primam apud hnes sacrificinam commen-
tam.
Hanc ego deme coniecturam d'omni factionē finis quadram.
Qui omnes hnes superō, atq; ante cruciabilitatibq; animi, Iactor,
excitor, agitor, stimulor, uersor, in amoris uota miser exanimor,

Furor,

feror, differor, distrahor, diripior, ità nubilem mentem animi
habeo ubi sum, ibi nō sum, ubi non sum ibi nē anim.
Ità mihi omnia ingenia sunt, quod lubet nō lubet iamid continuo.
Ità me amor lapsum animi ludificat, fugat, agit, appetit, optat,
retinet, luctat, largit, quod dat non dat deludit.
Modo quod suasit dissuadet, quod dissuasit id ostendat.
Maritimis moribg meum experit, ità meum frangit amantem ani-
mum.
Aufugit mihi animg credo ut solet ad Theotinum iratipnd
iracundiæ quod sē sunt demenit sic ē perfugiū illud habet sui-
co amante irato neguam, aut Infantibg, quid si interdicere-
nim, nē illud fugitiuū, aut funōsis comparandō, sunt enim
Actiones eorum mitteret ad se intro, sed magis ejeceret uo-
luntariū ēt principiū agendi in ipsis sciunt ibimg, quid sit id
uerum ni ipsi teneamur, etiam circumstantias Actionis
sua aut ut maxime formido, quid agō, a Veng consiliū, ignō-
rent causa tamen ignorantiæ in ipsis deprehendit, quando cunq;
ignorantia causa est aliquid perpetrandi id nō fit sponte. Provi-
de nec iniuria ē, ut cum ipse sua ignorantiæ causa fuerit per-
petrauerit; aliquid ex ignorantia, cuius ipse causa fuit ipsa-
nē afficit iniuria, et Jure accusari potest, uelut in ebrijs
euenit, Vino namq; mersi si quid mali perpetrauerint Iniu-
riam faciunt, quando quidem ipsi sibi ignorantiæ causa fuerint
non enim decuit eos tantum libere nō placet in Matrem
culpam conferre, nam Vinum si fabulari posset se defenderet
Vinum hnibg moderari. Sed Vino hnes sient, qui quidem pro-
bi sunt, uerum qui improbg ē, siue subbibit siue adeò caret temeto
tn ab ingenio ē improbg.
Deo rationem hnī nā dedit, ut Imperio suo affectg regat gra-
uig ēe peccare proposito leuig impetu.
Non imprudentia se defendet sed culpa contaminabit.
Largig bibit, ut Bacho confidentia addente audaciōr in scelg
iret.

Vinum dolog lucratur,

Iniuria.

Iniuria ex affectu facientis consistit.
Crimina ex affectu delinquentis æstimant.
Neq; ges neq; mens Officiu facit.
si defunctu non funeret.

Spoliat Remp: Crue cuig gpern tempore necessario gpterat uti uerbo permittebat re hortabatq. Amentis errore gprofiscitq non sunt uerba captanda n̄ gptuituelle, cuig uoluntas nulla ē, uoluenti n̄ fit Iniuria, n̄ prohibuit n̄ detexit in̄sidias, non protexit n̄ exclamauit ex arbore ramum dejciens prohibere quis gotuit, nec prohibuit non apprehendit etiam emittendo Crimen contrahi culpa &c.
Dam dolo g̃m culpa committi gpse, quod factum Iure gportuit, ut si seruus quiesceret, et aures obturaret aduersus clamore Domini gpe implorantis, pñe gplig Scelesto Consilio reticens gt in̄sidias sibi structas aut ciuis coniuratione aduersus Principem.
Nec ulla tanta culpa regen̄i gt, quod dolo grauior gpsit uideri eo grauig unum quod gs admissum ē, quo grauig aut Diuina Maiestas aut honestas aut utilitas Reip: offendit, ut Crimen Maiestatis, cæd: des adulteriu incestig raptig sacrilegiu monetæ adulteratæ reliqua leuiora sic immunitate Eccleæ non gaudent gptores.
Crimen aut nãa graue auctor cumstantijs in ijs nullu Iudicis ē arbitriu in his maximu.
Vt conuitiu alicui dicere n̄ ualde graue ē, aut graue facit Crimen persona si seruus Dno ciuis Magistratui conuitiu dixerit.
Graue facit loc̃ in Foro in conspectu temp̃g si dum sacris uacat ros ut si sacra.
Adulteriu ex eo uiolat Diuini humanig Iuris corruptela mo rum gda seminu confusio, suppositio supperiorũ incertũ in Repu: blica familiæ.
A nemine ens Iudicari, qui iudicat omnia.
Priuatu Crimen cuig accusad nullis alijs competit nisi ad quæ Iniuria pertinet.
Publicu quod cuiuis accusare licet, si aduersus Rempublicam gp. u quod aduersus Libertatem ciuilem gpertinent.
Peccata gdam aguã sint nec scutica digna horribili secteta flagello.

Sanctissima

Lauciſsima relinquunt Judicia arbitria et minores tantum
ꝑsns omnes Casꝰ Legibꝰ exprimi nꝑsunt. nec omnes comprehendi
Articulo, omnia peccata paria esse. 1dR

FURTUM. A fraude seu à furuo quod clam et obscure
fiat, plerumꝙ nocte alij àferendo ꝟ auferendo est contrectad
fraudulosa Lucrifaciendi grà ꝟ ipsiꝰ rei ꝟ etiam usꝰ eius, ꝓpos-
sionis uc quod Lege naturali prohibitum est admittere.
Contrectad ità qui rem furtiuam celat tametsi non absulerit. Par
est, qui rediꝰ sita utib, non tam ablatione, qm attrectatione rei
fit, si uolente Dno, aut quis Jure amicitiæ non dolo nec inuito Dno
id fat 88.

Licet perse nꝑ damnauerint damnat Nã.

Et secretam gannit in aurem.

Ne liceat facere id, quod quis uitabit agendo.

Cuiꝰ ope Consilio factum ꝙ em fert, qui ministeriu atꝙ Adiutoriu
ꝓbet, Consilium dat, qui persuadèt, et impellit, atꝙ instruit Con-
silio ad faciendum, si eueniꝰ Consiliꝰ secutꝰ. Solicitatores pes-
simum genꝰ hnum.

Si Vxor rem Mariti interuertat propter honorem Matrimonij
Coniugumꝙ necessitudinem, atꝙ Vitæ totiꝰ societatem, non datur
Actio famosa, sed de rebꝰ amotis in simplu, nec hæc Actio re-
rum amotarum stante Matrimonio datꝰ, sed rei condicuntꝰ alijs
qui non ex iusta causa ꝓsident. Non licet furem occidere nisi
telo se defendat pariꝰ ei fine periculi non ꝓsit.

Modica res. R magis animo atꝙ affectu, qm rerum pretio mu-
lesiqa æstimantꝰ.

Iustitia rad non ex quantitate, sed ex suis Regulis æstimandad
quod et alijs uilissimum uidetꝰ hoc alijs pretiosissimu e.

Magis usluntatem peccandi intuebantꝰ qm modu, et quid q̃ quan-
tum fuit admissum æstimabant. Et quemꝙ corporis ꝑte puniri qua
deliquit. Falsario manꝰ amputatꝰ, periuro duo digiti. Blasphemo
lingua, quandoꝙ falsario digito ad Nerui incidunt, nè unqm scribere
ꝓsit. Desertoribꝰ quoꝙ quod pedibꝰ potissimu peccare uidentꝰ

poplites.

Poplites succidunt.
Adulteris oculi eruit, quod ocali sint illicitæ libidinis irritamentum.
Aline auerte oculos tuos, nè uideant uanitatem et Ab. Legit Pdus cum oculis suis.
Liberum corpus nullam recepit æstimationem ubi damnum resarciri pt, non ei hri Vitam adimendam.
DEO tantum Jus Vitæ et necis, sed Judici arbitrio pensandum quantum sit Concessum. Actiones sunt hnes in priuatis suis rebus tuendis, et uindicandis gm in gloriam DEI asserenda.
Qui in pecunia Cesit, pecuniâ dispendio puniatur.
Crimen grauatur ex Persona, loco, re, tempore, modo, qualitate.
Quæ non possunt ea fas non sit tollere.
Improbius cuiusq; factum, quo arctiori necessitudine nobis astrictus sit.
Pecti ei ad alienos possumus Domesticos uerò insidias, qui uitare possumus nisi Leges Pdrarum magnitudine eorum cupiditates frænent laqueo gulam frangendo.
Ad emit quod restituere potest, cur adimatur ipsi quod restituere n pt.
Nummos abstulit non Vitam cur amittat Vitam, cum Nummis satisfacere possit.
Incorrigibilis q qui tertium alieno non abstinet semel ignoscitur iterum ignominia.
Vis quidem dolum includit, non tamen semper cum dolo conjuncta.
Vim enim et magistratus facit sed iustam et Dominus illicitam.
Pat Instituit quod Convitia uinis uocalitionibus pro armis pugno sunt.
Latrones quod à latere aduerant et latenter insidiantur.
Banniti nemo cibo nemo hospitio tectoq; Juuabit.
Pictura in alicuius contumeliam facta monstrosa, et Infami pictura tacitum Poema muta quidem imago sed tamquam literæ loquitur hinc ad famosos Libellos refertur scripsit vulgauit.

Cum ad

Cum ad alicuig Infamiam liber edit⁹ v Carmen v Historia
seu Inscriptio.

Maxima debet⁹ reuerentia, nè quidqm dicturus sijs, fed um
in dom⁹ secretior eâs, intra quas puer educat⁹ aut Virgo cust:
dit⁹, non dlo non ioco non diffamandi causa.

Omne inualiduz e Natura quodnulz, quijs manu negauit Lingua in:
temperantia uelisse solet.

Non conuiciandi animo nocens is é quem admissum crimen Legi:
bg Innoxiu⁹ facit.

Qui nocentem infamauit non punit⁹ peccata, nocentiu⁹ nos a ee
oportere. Patent Tribunalia Iusta accusad. denunciandi fa:
cultas probandi licentia, qua⁹ nã reperta é detegendorum
crimino, itaqs si quid habes, quod publicè scire expediat, denun:
tiã, refer, rectum prærage. Hãc forma introducta é exequendaz
legum, conuitio dictus laedit, nõ proficit, et sæpiq falso dicit⁹ ex
impotentia dicentis, ideoqs Mulieribg potiq ingenijs ista conue:
niunt.

Alterig famam Vitam famoso Libello appetere et si obie:
cta probaret, tñ puniri dt. Pia probrosa iniuriandi animo facta
præsumunt⁹, ongs probandi incumbit Reo. Prouocatq parcari
reticlit, mutua delicta, mutua compensatione tollunt⁹.

Non oportere maledici Senatoribg re male dicti ciuile fas
esse.

Vespasiang de Iurgio Senatq Equitibqs Rñi ità pronuncia:
uit Iure facto defendis, proba Iurefactum. Tum si quis
est qui dictum in se inclementiq existimat, esse sit existimat
faciat Vesponsum non dictum esse quia læsit prig.

Protestationem facto dictoqs contrariam nihil operari atq
inutilem esse, ut pace tua dixerim fures, noqs tu Verbis solue
ungm quod mihi remaleficeris.

Adiuret nalle ee dicta, quæ in me in sontem protulit.

Vxor pro Iniuria Vri non agit, quia defendit Vxores à Vi:
non Vir ab Vxoribg quod est.

Vt amicitias ità inimicitias communes suscipere solet
atqs,

roges, et pugnis concisq; adoret. De palma uerat Bimarg
o dum ꝛ̃ ut liceat paucis cum dentibꝰ inde reuerti.
Nummaria pœna pauperiorib; quidem omni ditionib; ludibrio
est.
Sensum eius alijs manifestauit. Famosum Libellum tenetq; in pu-
blico discerpere spongia delere et lingere.
Recantatio in loco publico fit cum ignominia dum uerberare,
palmas os, cogitq; et iniuriatus deprecari, talis deprecatio satis acer-
bum pœnæ sensum ht.
Alteram Actionem per alteram consumi nec eadem utramq;
Libello cumulari posse.
Quomodo, unumquodq; contractum eo modo in contrariu acto
dissoluit. Quid Iniuria uerbis facta contrarijs uerbis retracta-
ri pt, qd am remalefactum e, id uerbis recantari nequit, quid ergo
si facta sit litteris iniuria, an ad palinodiam agi poterit posse
se eo quod interscriptam, et ore prolatam iniuriam pœnam
interire uideat, iamq; earnem animq; imbuit cui Legit qm au-
res cum recitat. Grauior Iniuria, quæ literis fit, quæ dicta
in uulgo exijt.
Pœna Delictum æquare dt, dumq; extra ordinem in reu ani-
maduersum datq; Actio, pro æstimatione iniuriæ Legibq; non exem-
plis Iudicandum. Ante Litem contestatam, si profiteti
pœnitere se somnij temere abiecti, et nolle dicta, quæ inconsul-
to ore Calore protulerat, extinctæq; palinodia talis Professio
et ab alia Pallinodia absoluit, Professio illa pro satisfactione
cedit. Pœnitentia non desinit ee nocens.

PARIVS ABACVS.

Graue scelq; Partij Abatis. Libet odio Legum digni Vesi
quod Reipub. Ciuem dare nollet, quid in eos statuendum
qui ciuem conceptum antegm lucem aspiciat, execrant. Fœtu
conceptum abigi posse, donec sensum et uitam acceperit. Alterum
ubi uiuere atq; sentire cœperit, tum nefas ee eum attingere
sic Aristo. Lib. VII Politicorum ad multitudinem eui-
tandam

Vinnad

Vim Nãꝭ facit Partum Medicamentis abegit festa
eiecty uiscerib⁹ suis, cum int uilit Simulier aut homo perierit
supplicio afficit. Homo iam erat dum abijeret formaty, nam
in formis ptg, pes magis huis gm homo.
Formari Matrem diebg XL. Feminam CXXX. Mares
mouentq circa tertiũ mensem Femina circa Quartum, nec ẽ
homo antegn edatq. Homicidij festinatio é prohibere nasi nec
refert aatam, quis eripiat animam annascenter disturbet.
Homo é et qui est futurg etiam fructg omnis iam in se-
mine est. Frequentia scelenis exigit utg dna capitalis anteant,
nesciuit quod sit prægnans nec malo dolo percussit.
Iure fieri quod ad Patris Vitã, atq; corporis sit. Amore à se
inigere, Matri potiq subueniendũ gm Infanti, cui status re uerentia
id exigat, et mori pro Parentibg Liberos potiq gm illos pro-
lis odium sit.
Semper Venerabilis fuit Senectg, maiores nri pdnt eundẽ
senibg gm Magistratg honorẽ exhibuerunt.
Suam cuiq, incommodo é ferendo potiq gm de alterius commodis
detrahendum. Et Tristiq é penes Matrem ming Prisce aspicere
Lucem posse.

Scopelissimus. Est lapidum positio ad inimicq in prædio
inimici lapidem ponit indicio futuros. cum qui agrum istũ colueint
malo letho periturum insidijs eorũ qui lapides posuerunt.
Sunt quidam maleficia certis prouincijs quasi peculiaria
hoc à Regibus crimen é Ibi. cum lapidibg agri erint fodg
tur. Ipsa res mortem cominatq atq; hoc nẽ é eodem facere
conari eidem.
Quod quisq; cominatq é id patiatq nemo agrum aude-
ret colere publice interé agriculturam nẽ deseri, nec turbari.
Ignes uidenti aut Verbis aut scriptis denunciationibg uulnera
flammas Ad deniq; ipsum minitanti adeò ut hi quibus
tristes literæ missæ sunt, uix tecto excedere nedum Agro
aut itinere se credere sine Comitatu ausint. Homo ferox
ming

mingas exegui solitus Iustam timoris causam probet.

Aduersus malum impendens.

Vindicare n solum factam iniuriam debent, sed et occurrere quemadmodum ni solu factum damnu sarcini iubent sed et caueri de infecto.

Incremento nihil fecundatq placuit Aquam niloticam aggeribg coerceri atq dispensari nè effundatq antegn incrementum XII cubitu excesserit, qui rupto aggere fluenta riuulosq ullos deriuauerit aut comata, aut diacopo qui in aggeribg. fiunt uiolauerit is extraordinem punit pro conditione Personarum et admissi mensura rumpentem aggeres fluminis consumi iubet.

Impeny uidet appetisse securitatem.

Diacopi sunt Instrumenta quibg diuidunt aquã deriuandi gratiã latinis incisa v incilia dicunt. Incile enim é Greg depresg ad latq fluminis ex eo dictg quod incidat incidit, autq v lapis v terra unde primum et aqua ex flumine agi possit.

Incisis rippis incisis v aggeribg inundationis in eum modum cataractas et incilia fluminum sp loriant.

Materiã firmandis ageribg interuertent uis fluminis in agros immissi hominesq Pecudesq ad Villas trahere solent.

Materiam muniendis aggeribg destinata interuertent.

Pro modo admissi.

Circulator a Circumferendo deriuat seu a Circulo qui e circumstantiu Corona. Est uir Lingua procax cultus atq circulis misereo docto, professias quasdam, aut Artificia faciendo circumfora obrepans aq ita Circuitor qui locus

frud menter

hnd mentes superstitione numinis terrent, qui ementitas sanctorū 720
religuias circumferunt, aut officias faciunt, aut imagines, nutu,
flectu, risa, sudore, cunes uulgi mentes terreant. Circumforanei
qui nulla medendi arte instructi, iuuenunt. th imperitā multitudinis
pharmaca characteres, susurros, ad depellendos hūc pecudum q3
morbos, adauertendo á segete Ventorum grandinumq3 lapidationē
non solum plebis exhaurientes loculos, sed et magna cū
gnis humani pernicie artem cuiq3 imperitissimi sunt profitentes. Nefas aut nna libertati dād deuoto seruili contagio polluant, né ungm liceret seruis indere nomen eorū qui
libertatis recuperandā grā tyrannū adorsi sustulissent.
Sepulchrū é ubi corpa ossa ue hūs condita sunt.
Monumentū é, quod memoriā seruandā grā existit. Ille solū
religiosū ubi caput conditū é, uiolat sepulchrū qui diuit, et terram euellit, saxa aufert, qui infert mortuū in sepulchrū cum
Iure inferendi é et qui cadauera spoliat, qui ossa arium
deiecerit id é ædiculam qua ossa recta conduntur é pars
seu appendix sepulchri quod sepulchri ornandi causa appositā
sunt sepulchri ee uidem. Qui facit quo minq3 quis funeretq3
aut quo minq3 quis mortuū inferat in eum locū, in quem inferendi ius é, sepulchri uiolati tenet, in are sepulchrū Religiosum né é ubi nullū corpa hūs quos se plurūq3 locis corpa hūs
sit ille solq3 fiet Religiosq3, ubi caput conditū é, nec enim
rad admittit eigdem hūs plura é sepulchra. Interest Reipa
cadauera né iacere insepulta, et quæ sepulta sunt, ea uiuentiū
in iuris non ee Arcadio, sani Legij instar uadere impia audacia
ad busta defunctorū et lapides cespitemq3 euellere extra here
re ossa defunctorū.

Terram impartire insepultis cadaueribq3
Inhonestū é hūs compagē resoluere.

Et mox è terra speramq3 ditura in lucē
Defunctorū Religuias postea uerò Digerunt.

Insigni Magnificentia
Sepulchra constituebant
Defunctorū domos sempiternas quia apud inferos
infinitū sibi tempus morabant.

Ad domos

Ad omnes ipsius uelut diuersoria quibus abantur argumento uitæ brevionis ac momento transeuntis.

Nihil ab humanitate alienig, qm hni mortuo negari terram nefas esse ossa Cineresq; Mortuorum uexare inferendo in locum alienum in uito Dno, non sit is locus Religiosus proinde ejiciat, quod alig in suo fecit cum Jus faciendi haberet id privata authoritate recidere possumus, cum ille ipse qui insultat sepulchri violati teneat, sacrilega impietate uadere ad sepulchra mortuorum.

Qui ipse criminis teneat, adversus alium. Actionem habeni hat, non teneri sepulchri violati, cum qui extraxerit Cadaver hnis, quem sepelire fas non erat, ut si extraxerit Cadaver improbi sceleratoris, qui pœnitentiam non egit, huic sepelire in loco dedicato uetant Canones, sic Jure Civili, cautum neque pœna damnatorum hamenti, nisi petitio actis permissum fuerit, ut in crimine maiestatis.

Si quis igitur Cadaver damnati sine permissu, non tenebit sepulchrum violati, perduellis et hostis Dei, hostium autem sepulchra non sunt prohibenda Religiosa.

Terra negat pœnis debitis cultis insuitq, ut Cadus superstiti, Terra Mortuo ensepeat pro exhumato nulla Actio.

Obsarum Rejectorum Rei, uocant sepulchrorum violatores, concussio est terror iniectus pecuniæ uel rei alicuius extorquendæ gratia. Raptor est qui Vim ejus possessione Dno aufert.

Concussor qui non tam aufert quam terrore injecto efficit ut sibi pecunia uel aliqua a Dno nolenti detur, nam et raptor ab eo, qui metum intulit, ita superat. Vulpian. Quo alter in uito Dno rem per uim auferat, alter eandem a Dno consequatur, terrorem injicit qui terrorem extorsit. Et metuque injecto, qui concutit uexat.

Latro quasi latens dictus quod obsideat latera Viarum atq; ex insidijs spolietur ac jugulet.

Qui Jure

Qui Iuris alicuius ꝟ rei extorquendæ gratiâ hmõi uiolentorũ factionũ fœdus inierint aut ad hostes transierint.

Aspero et abscisso castigationis genere, militaris disciplina indiget, quia uires armis constant, quæ ubi à recto tenore descierunt asperiora sunt nisi opprimant, color criminis quæsit.

Alterius Ordinis insignia usurpare militiam confingere terrendi extorquendiq; causa.

Abigeo siue abactore eé. Abigei, qui dolo malo alienum, bouem ꝟ unum abegerint, porcos quinq; ꝟ quatuor, oues decem qui intra hunc numerum consistit, fur magis é qm Abigeus. Crimen Abigeatus uocat é stabulo abduxit, qui é stabulo abigunt non à sylua nec grege, nec de pascuis.

Equus animal, et aratro aptum et bello utile.

Secus qui iusta ratione reducta, quasi sua abduxerint, nec collo crimini quæsitus sit.

Apud Scythas nullum scelus furto graue, quippe sine tecto munimento pecora et armenta habentibus, quid saluum eét si furari liceret.

De pascuis abigere ꝟ silua pleniꝰ cõercendum, quia ibi delinquendi maior copia plenius coercendi sunt, si id fecerint foro alios uectibus effregerint fores, nam si sine Vi et per negligentiam Dñi in greges fuerint, leuius cõercendi sunt.

De Ferro et conducta manu grassatus.

Preuaricator qui in causis contrarijs quasi uanè posset esse uidetur uera ætymologia é Preuaricator à uaricando, et uaro dicitur est. Vari dum pedes sunt distorti plantis à uaricibus dicti Nonius, ut enim hi distortis plantis incedunt, ita distorti præuaricatores, et hinc et illinc stare uidentur. Hinc Stasillinus causidicus colludit cum eo, et tralatitie munere accusandi fungitur propinas quidem probationes dissimulando, falsas uerò rei excusationes admittendo. Præuaricad é transire dicenda cursim et breuiter attingere, quæ sunt inculcanda infingenda repetenda nam plenius longiore tractatu uis quadam et pondus accedit.

Nullam pœnam constitutam legimus in eum qui periret Iudicio

festinat.

festinat, quang'm non rectè facàt quisquis citò et salutis proditg est.

De fide atq; integritate causa dicenda.

Qui semel Reus factus est eidem fide purgari.

Qui cum clientem suscepisset cognitis Instrumentis eiq; atq; Cad secretis, eidem renunciat, et in aduersarij castra concedit, qui Instrumenta alicuius pene sedispposita prodident aduersario eiq.

Nec obest quod Religione Iusiurandi Astringuntq; Latroni causam nullam atq; desperatam deserere etiam si in ipso demum certaminis feruore talem ei cognouerunt. Qui Religionis reuerentia et conscijs stimulis id facere adactg f. Qui dolo malo simulauit se Latrocinium velle prestare, dein causa secretis perspectis transfugit ad aduersarium prodit secreta, atq; instrumenta cuiusq; fidei atq; custodiæ, ea instrumenta commendata fuerant. Callidè atq; perfidiosè renunciauit tergiuersando collusionè ideficit.

De Aduocati perfidia corrigendi in integrum in restitutionem necessario. Receptatores, qui Latrones v alios malefactos scienter dolo malo suscipiunt, occultant, qui nedum apprehendere possent pecunia accepta v sumptorum parte dimiserint, qui ignaua suscepit, aut hoc fine ut susceptos proderet, non incidit in hoc Crimen. Latrocinij non eligit sibi violatores, nec depellendi iter agentes si partem sumptorum non percepernt nec societatem scelerum contraxerint excusarunt.

Pessimum genus Receptatorum, sine quibus nemo diu latere possit, et adeò pœnis puniendos, atq; latrones, quos susceperint. Non exemplis sed Legibus ea Iudicandi.

Quantum quisq; Reipub. suadet tantum etiam amicus nobis aut inimicus esse debet, quem ciuitas amicum sibi v hostem decreuerit eundem sibi quisq; similiter existimare debet.

Noctu in causa per quietem familiæ tenorem fur incutit tenebris augent, formidatq; eò magis Paterfamilias, quo incertior est ad furandum duntaxat an et occidendum dormitatorem ueniant. Co uedrie spi à wnoij kradnie.

Vlr Balneand

Eo grauiꝰ quo maiꝰ delinquendi facultas.

Latenter se inferunt, si telo se defendat, ꝓnigꝫ et sine ꝓiꝯ culo non ꝓsit. Ingenium omne in digitos abijsse uidet, Expi- lata hereditate Rex fit qui rem hereditariam mobilem interuer- tit ꝑna arbitraria.

Stellionatus. à Stellione Versutissimo lacertâ genere quo nullum animal fraudulentiꝰ hui inuidit stellatis guttis distinctum & stellionis nomen meruit. Accusantur stellionatus qui improbe fraudauere, Species. Si quis rem alij obligatam dissi- mulat ꝑ calliditatem ꝓiore obligatione alij distraxerit. Si quis rem alienam ꝓ pignore dederit si de ꝓ puro pignus dederit, si mercer suppoſuerit, & obligata auerterit corruperit. Si numeratam ꝓ eunia iterum exegerit, Si quis impoſturam faceret & colluſionem in rece altery.

Turbarentᵘ commertia, cum nihil sit frequentiꝰ q̃m obligari. Nec cum nihil sit frequentiꝰ, q̃m obligari duby & triby. Inertare ſponſio diſsimulata obligatione ꝑ calliditatem Caluꝰ turpileuꝫ.

Crimina non ꝓnimi ꝓbitentia ruꝰ enim delinquerent et Priuatos ladunt, et Rempub. utiꝰ utriuꝫ ſatisfacere debent, illi qui- dem rerum ablatarum reſtitutione, huic uero exolutione ꝑdrᵘ.

Terming lapides finales in cuiꝰ Tutela fines agroꝝ terminos siꝰ exaraſset & propuliſset, hic immobiles, mouet ira amicitiâ et inimi- ciâ terminantᵘ. Terminoꝝ uiolatores Crimen Termini metti, qui terminos finiꝝ cauſa poſitos ꝓpulit, aratꝫ ſit, exarauit, qui Fi- nium obſcurandoꝝ gratiâ faciem locoꝝ conuertit prout ex arbo- re arbuſtum ex ſilua nouale, aut aliquid eiꝰmodi faciendᵘ.

Fines intellige oꝰ pedu ſpatiu, quod inter confines agros relinqui liberum ad circumducendum aratꝫ Vernaculᵘ retorꝝ cuexit.

Periurium Juris Jurandi contemptum Religionem fatis DEUM Vltorem habere, nec placere periculum corporis in- ri Juſiurandi penitꝰ eſtimandum q̃n ſi Jouem fefelliſsent Deorum inuiꝰ Vꝰ curâ Periuij ꝑnam Diuinum exiſtiu ce

humanum

humanū tantum dedecꝰ ad inconsulta et calore facta ꝑtinuia referendum ē, alijs tametsi ꝯ ciuile conniuet, DEUS tamen impunita ea non relinquit, cū interminet omnibꝰ illis qui nomen eius parum reuerenter usurpauerint. Quòd Diuina Maiestas ꝑiuri ꝯ, proinde crimen publicū ē, non priuatū. Quod in Religionem Diuinam committitur in omnium ferè iniuriam.

Deste Tribunal crimen crimini adijcere.

Exp. Infantis. Prætereunt eū misericordiā ſe in ſolicitudine ut fame pereat. Vtferarum lanienas ſtabulaq; dirē alimenta liberis denegare. R. Propter diuinissimum legē telum uenderet etiam obid licuit. Nihil interest occidat quis an mortis causam prębeat, necare uidet, qui abijcit et alimenta denegat, qui in publicis locis exponit, alioꝝ misericordiā ꝯ ipse non habet, qui in ea exponunt, nam et intercludi facile ꝑt. Spiritꝰ tenellis, et negligi à prætereuntibꝰ inuili testa conditi; metus cum illis agi, quos ui amoris uicta alterius libidini obsecutas sunt, et metu ignominiæ adactas ꝑtem expulerunt, ē enim infamiæ metꝰ eiusmodi ut cadat etiam in constantes Viros, quanto magis in timidas puellas. Si extrema ægestate Pater laboraret, statim à Materno partu cum ipsis fasciis ad Magistratꝰ partus deferendꝰ erat ut eo authore uideat

Qui nutrīt expositum nec Pater eius nec Dominus, sed alitor alimenta repetere ꝑt.

Si ꝑtes ignorant Scelerā educat ꝛ Magistratꝰ, qui altam Iurisdictionem ht ad ciuitatem. Expositi Legitimi ne an spurij censendi. Moyse fuit expositꝰ. Cyrꝰ Dauis, Oedipꝰ Semiramis Regina Babyloniorū, nec pigꝰ pudor, aut infamiæ metꝰ expositionis causa ē, sed et necessitas aliqua aut instans periculū aut egestas extrema.

Mendicitas. Improba mendicare cum uires habeas laboribꝰ sufficientes. Mendici enim ualidi, qui per inertiam uitam transigunt ex stipibꝰ cōrogandis sibi probro populo meī sunt, Vrbe expellantꝰ exterminentꝰ.

Victum in explebilibꝰ precibꝰ colligere inertia egestate pigniꝰ

gignit, utriꝰ fomes furacitas, aliaꝰ facinora.
Operare ut ex propꝫ laboribꝰ uiuere possis, omnis enim Vir
piget, sed fustificis uiuit manibꝰ.
Fugari pessimum genus hominũ multisq; nominibꝰ damnandũ.

Carceris effractio.

De his qui carcere effracto euaserunt, sumendum simpliciũ sic effractis fonibꝰ siue conspiratione cum cæteris qui in eadem custodia erant, qđ si per negligentiã custodum euaserunt, leniꝰ puniendi, amplius in causa ex qua recepti sunt reponẽt, constituendũ e, quamuis innocentes inueniant, ex eo crimine, propter quod impacti sunt in carcerem tum puniendi eo uero, qui conspiratione detexerint, relicuandæ custodiæ refuga. At uerborũ proprietate non est recedendum.
Vis in effingendo atrocior, quo quis effregit flagitiosior ea etiam pœna maior. Mitiꝰ agi cum eis, qui sine ui arte atq; commento aliquo nouo uigilantiã custodũ eluserunt, et cum illis mitiꝰ agi, qui summã affectionis causa, atq; amoris, ui uicti incarceratũ exemerunt, nam et si receptauerunt mitiꝰ puniunt, quod si fuerit iniuste carceri inclusꝰ.

De illicitis pignorationibꝰ et Emptionibus.

Primum contrahit si creditor Filium familias pignori acceperit, quo in casu relegatꝰ, et ius crediti amittit, nec excusat eum debitoris consensus, scire enim debuit non eẽ in potestate debitoris liberos suos pignori obligare, idq; cum dissimulat, ipse se circumuenit, excipiendus e, sanguinolentꝰ. Altollꝰ id é rubens adhuc à Matre, eum quia uenderet licet ob nimiam paupertatem, etiam pignorari posse ob extremam debitoris egestatem, Venditio enim seruum facit non opignoratio.

Repræsaliæ

Represalias et represalia utrq; pro Vulgo uocat clarigatio-
nem alij dicunt è prohibita, quod repugnet naturali æquitati pro al-
terius debito vel maleficio alium capi detineri exigi, et ideo qui fece-
rit, cum amittit actionem, tum in quadruplum damnatur. Visum tamen
fœderi clarigationes induxit, quod qua ratione fieri potuerint, eam
damnent mores, qui æquitati naturali aduersantur. Sed animaduerten-
dum, non passim represalias probari, sed certis conditionibus nempe
ut concedantur à Principe, et qui impetrat, suis nostris fuerint, ut de-
negata ei sit Justitia, ab iis quibus aduersarij subiecti è, nec reperi-
atur aliquem Superiorem apud quem de iniuria queri possit. Has con-
ditiones si concurrant, neguaquam existimandum represalias aduer-
sarijs naturali æquitati. Nam si Iuri gentium, quod inter gentes
naturalis ratio constituisse dicitur, consentaneum è, ut si prædo hostis
egerit ciuibusq; nostrorum res abstulerit, fœdialis mittatur, qui res
repetat, quibus si reddita bellum hosti indicitur, eorumq; res atq;
homines uicissim capiantur, quamuis illud Iuri gentium consen-
taneum uideatur, etiam de alienum si uis ni reddat Iudex aduer-
sarijs pignorationibus, cum rerum, tum personarum, uti, ni enim ea è fa-
cies hodie atq; Orbis Regionum, quod fuit olim, dum uniuersus
propè Terrarum Orbis, unicum Dei sanctis nutu regebatur, nec potuit
quisquam denegato Iure et Iustitia queri, cum sacra ancora
atq; extrema spes ei esset Principes. Hodie contra, Orbis non
solum in plura Regna diuisus è, uerum etiam ad minutos quosdam
Principes et Respublicas particulas eis redierit, unde facilius fit
ut Ius denegetur, nec tamen sit qui appellatis mederi uelit suis
possit, utilissimum eo casu igitur, atq; æquissimum clarigationis
auxilium, Eminentiæ Principis aduersari eodem cultu priuari quo
principatum meretur.

Visum ad morem alieni Regni scrutari arcana.

Nec luxu crescente pecunias. Quod exportarentur ad
hostiles nationes. Rescripta eius modi contra Publicam utilita-
tem allicita ni ualent.

Ex musis Virginibus facere Mercatrices.

De fœderatione

De Fœneratione Aliena et Ebrietate.

Improba fœneratio ubi Vsuræ Vsurarũ exigunt, et modũ legis excedit, dolum plerunq; et fallacias adhibet, qui usuras indebitas exigit, delinquit aduersũ constitutiones quibus modũ certũ Vsuris datũ é, pecunias fœnore auctitabant. Quod qs ultra legitimum modum exegerit, ꝟ imputare sorti ꝟ restituere debitori dt, uolenti nẽ fit iniuria, qui hoc genus litũ sectantur, bonum quidẽ et innocentiorẽ, permittunt, quoddam tanq; necessariũ malũ, uincit tñ sæpè honestũ ab utili.

Vetũ Vrbi Fœnalia fuisse malorũ et seditionũ discordiarumq; crebrimam causam cognitũ antiquis et nimis corruptis moribus, sacrorũ quoq; Pontificij hoc crimen multiplicibus pœnis cœrcent. Excommunicatione, Denegatione sepulturæ, improbum fœnus exercentibus infamiam inurit.

Æquum est hoc Reipublicæ malum uindicari.

Aleæ seu fortunæ lusus prohibetur exceptis quibusq; quæ speciem Virtutis habent, nempe è saltu singulari, saltu certo suffultu iaculatione hastæ, pilique cuspide, colluctatione et curriculo equorũ, si quis domui præbuerit Aleatoribus Domus susceptoris publicatur. Si pecuniam uicti nõ soluerint et actionem eis Victor Vrgere nõ pt. Cautio si quæ fuerit eo nomine interposita irrita fit, hæc Legum pœna é, quã contenti esse debemus, si uerò quis Aleæ ludendæ causa uim intulerit hic graui multâ coercetur. Vis enim sola per se crimen est. Gignit ludus trepidum certamen, et iras, ità truces inimicitias et funebres

A funebre bellum, quod ibi cupiditas fallendi quanta temporis iactura, quot periuria et blasphemiæ, quod generis Bonorum omnium corruptela, decocti bonis quod alienum sperandum à peditis ciuibus. Ebrietatem grauedinem peccatum grauius ebrietatem, dum poculis indulserunt nunc eam notam prorsus colluerunt luxus mensæ profusis sumptibus exercitui iam exoluere.

Rebus ferè cunctis uelut quidam Orbis inest, ut quemadmodum temporum uices ita mores uertantur.

Crimen Publicum, quod cuiuis pro eo accusatio conceditur.

Ius accusandi seruit facultas accusandi data publica quantum ad Legem pœnam et reliquum Iudicij ordinem, actis exitus.

Non publica quantum ad accusandi facultatem.

Omne Crimen Publicum est quod pertinet ad iniuriam Principis.

Omne Crimen Publicum est quod principaliter respicit offensam Dei pertinet ad omnium iniuriam nisi ei cuiuis liceat accusare, impune facile est futurum.

Hostem communis salutis, à quo cuncti accusari possent, sunt autem communis salutis hostes qui uiolant Maiestatem Diuinam, qui in Religione Diuina committit, in omnium fertur iniuriam.

Crimen Priuatum cuius accusatio non cuiusvis populo, sed ijs competit à quo ea res, sed iniuria pertinet, ad iram ujs scelerum requisitam perueneriunt omnium scelerissimi.

Omnem quidem hostem in Religionem Diuinam impingere hoc tm quod tendit ad perturbationem Reipub. eapropter tenent qui illi qui hujus armatis loca publica & templa occupauerunt.

De fine accusatorem sin cuiuis accusatio deferatur Crimina publica capitalia, quibus damnato aut uita eripitur aut Libertas aut ciuitas. Non capitalia cui citra uitæ libertatis aut ciuitatis detrimentum coercitionem aliquam Reg sustinet.

Maiestas à magnitudine dicta. Dignitas alicui aut ejus amplitudo qui

amplitudo qui potestate inter hnes eminet, & Maiestatem 730
minuit, qui ea tollit ex quibꝫ rebꝫ ciuitatis amplitudo constat, ꝙ
uti suffragia populi et Magistratꝰ consilia tribuit, & Maiestas
non solum Principi aut Populo et Senatui, sed et Magistratibꝫ.

Cicero. Maiestatem minuere è de Dignitate aut amplitudine
aut potestate populi, aut eorum quibꝫ potestatem populꝰ de-
dit aliquid derogare, hic Iudicandum, Vtrum pro ciuibꝫ ꝙ hostibꝫ
habendi non priuatum crimen, sed de Vniuersa ciuitate sta-
tuendum ad consilium et Iudicium publicum ꝑspectat.
Maiestas Diuina laedit, si quis dicto factoue impiũ aliquid
et abominandum in Sanctissimam Diuinitatem moliatꝰ.

Lex illa nec reguidem ht de Maiestate.

Non immensis Terrarum spatijs, sed ui Imperij Maiesta-
tem metimur.
Qui superiorem agnoscunt Maiestatem non habent, tantum
singulos in suo territorio posse, quantum Imperator potest in uni-
uerso. Deo etiam Maiestatis Iudicia exercere posse ob simili-
tudinem affaris, quam quisq; in sua Prouincia obtinet, si mores
temporum spectes.
A Iure atq; ratione alienum è Maiestatis Iudicia exercere
ab his, qui Maiestatem non habent, nec quid Romæ factum sit
sed quid fieri debuerit spectandum è. Dignitatem uiolatam uin-
dicare possunt sed non Maiestatem, cui nec summam habeant nec
Legibꝫ solutam potestatem.

Damnare memoriam ne possunt.

Neq; authoritate neq; Dignitate neq; Viribꝫ nobis par erat.
Ille Populꝰ in Superiorem conditione causaq; ponit, cuiꝰ maie-
stas fœderis sanctione defendit. Minutam è Maiestatem
et non priuꝰ extinctam, nulli prouocationi subiecta Iurisdictio
seruitute afficere dicunt ciuitates, quæ Legibꝫ et Magi-
stratibus suis parent libere, contra quæ suis Magistratibꝫ
atq; Legibꝫ

abijs Legibꝫ utuntꝫ.

Concedere illis Libertatem Leges suas Libertas illa salua ẽ. Crimen Maiestatis abijs committi dunt ax at qui Supremã alicuiꝫ nãm aut Iure subiecti sunt à non subiectis. non rei, Maiestatis lãsæ fiunt, sed ut hostes aut Proditores, aut expilatores tractantꝫ.

Abusꝫ sacro et inuiolabili Legatoꝝ Iura multa turbulente cum feciss̃et spoliatꝫ Legatoꝝ Iure tanqm̃ hostis punitꝫ eius modi enim Legatis Iure Gentiũ et ciuili Legatoꝝ Prouinciis excidisse rebellionem contra Principem ad quem missꝫ erat suscitabat.

De Originatione uocis certarum. Verbuo longior dignus in hanc Dignitatis nomen uuasio germanoꝝ uocem deuotꝫ hinc uasallꝫ uuasio ẽ fideliter deuotẽ et constanter.

In hanc dignitatis nomen sumptis armis inita factionẽ a diuersꝫ Patriam Senatores Pars Corporis Principis ad Dignitatem magis q̃m labefactationẽ Reipub. pertinent.

Perduellionis crimen in eos se-adit, qui summam Reipub. labefactare conati sunt, qui hostili animo aduersꝫ Rempub. animati. Qui scelestam cum barbaris inierunt factionem hostiũ Ducis occiderunt, aut dimiserunt consilio Armis commeatu iuuarunt.

Vigdelo malo Obsides interciderunt.

Obsides pignꝰ attꝫ uinculũ animoꝝ sunt in quo in fide sua tota Prouincia attꝫ Nationes continentꝫ Perduellis ẽt qui eos in iussu Principis dimisẽrit.

Metꝫ ex obsidibꝰ in fide eos continuit, ne sanguine Liberoꝝ suoꝝ culpa Defectionis lucretꝫ, quid aliud securitatem populi uiolare aut hostilia moliri, si hoc nõ ẽt hanc obsessam grauissimẽ animaduerti, solebãt in obsides si fugam tentassent ex fuga rectos, diu Virgis cæsos ex saxo deiecerunt. auaritia crimen nõ minuit sed auget, ẽ abominandũ Reipub. salutem sudd̃ posse habere cupiditati, cuni cupiditate incensꝰ fecit, quã excusatio

sui accu ẽ

sui accusatio est.

Homines ad seditionem conuocare turba turbat, tumultuq; seditio, quod seorsim alij eunt ad alios conuenit; e multitudo ex complurib; generib; hinc stracta, in unum locu seditionis author in utramq; legem incidit, et Maiestatis et de Vi. Neq; id nouu ex eodem facto pluribus Reum teneri legibus, dum meminerimus sæpius eundem obidem admissum accusari posse. Vnaq; lege electa alteri accusatione consumi adhuc non unus seditionis genus est, tendunt alii ad exitum Principis et Senatoris ejus et mutationem Reipub. alii ad exitium Priuatoru. Illorum qui excitant perduelles sunt horum authores in legem de qui incidunt sæpe in uulnera, atq; eodem mere tumultui se immiscuunt.

Iusto aquitatis temperamento placuit unde orta culpa est ibi pœna consistat ad multitudinem castigationem satis est, ut ad eos motus ad paucos pœna perueniat. Nunquam ad contumaciam pari consensu multitudo prorumpit, sed incitanti a paucis qui ultionem scelerumq; impunitatem sperant, peccando cum plurimis. Multitudo omnis sicuti mare per se immobilis est, ut uenti et aurae cient aut tranquilli aut procellosi et sæua in nobis, atq; ergo omnis furoris penes auctores est. Vos contagione insanistis, quin mihi ne hodie quidem scire uidemini, quo amentiæ progressi sitis, quid facinoris in me, quid in Patriam parentesq; ac liberos uestros, quid in Deos sacramenti testes, quid aduersus auspicia, sub quibus militastis, quid aduersus morem militiæ disciplinamq; maiorum, quid aduersus summi Imperij maiestatem audeatis scitis Scipio Africanus ad Milites. Mare tranquillum sed a uentis excitatum intumescit, sedata seditione nesciunt quantum mali patrauit.

Eadem seuentate conatum effectumq; scelens punient. Immane atq; Tyrannicum ob seditionem vitam patere eorum quorum ante sanguinem hauseris. Tributorum exactiones quarumq; sæuitia

733 Iuuentus ad eos conuentus q̄ faciendos impulerit
ut armis defenderent libertatem, quam precibus requisierunt.
1 Priuatarum iniuriarum causa fuit rei publicæ.
2 Ne hostilis animus in Rempub. sed in ciuem in necem conspiret.
Neq; nouum é Legem posteriores trahi ad priores. Ciuilia
victoriæ semper lugubres existere, ut pote non externo
sed domestico carnificis parta. Ob quam causam Veteribus placuit
ut qui ciuili bello res quaslibet præclaras magis inéq; utiles
gesserat, neq; Imperatoris nomen gereret, neq; supplicationes
decernerentq, aut ouans Vrbem ingrederetq aut curru triumpharet.
Quo intestina odia sunt acerbiora, eo grauius peccant, qui
ciuile, quam qui externum bellum conflauerunt.
Hostili animo é, qui suis qui Patriæ consilium hostibus renunciat. Quod his Legibus deé, ex alijs supplendum é.
Consilia exitiosa non indicauit cui opus é perscrutari super salutis, nisi à quo aliquid aduersus illam cogitatum, optatum aut posse illam sperare et sustinere. Non enim ea mente de charis consulitur qua de Dominis, aliter curiosa est solicitudo sanguinis, aliter seruitutis.
Tumultus à subito timore dicti nam et tumultuarij militas dicebant ob subitum timorem licet ista uociferationes et disponi clamores.

Amynthas ad Alexandrum

Etiamsi militis Tui v in agmine deficientis et fatigati v in acie periclitantis, v in tabernaculo ægri, et uulnera curantis aliqua uox asperior éct accepta meruerang fortibus factis, ut malles eo tempori nro imputare gm animo militanti, nec indignanti, nec lætitia moderata é ad omnes affectus impetu rapimur

rapimur Vituperamus, laudamq, miseremur, irascimur, ut-
cunq; præsens mouit affectio, modo Indiam et Oceanū ad-
re libet, modo coniugum et liberorum quoq; memoria occurrit,
sed has cogitationes, has inter se colloquentium uoces, signū
tuba datum, finit in suos ordines, quisq; currimq, et quid quid
iramur in tabernaculo concepturæ, in hostium effunditur
capita. Sed ibi illa grauior, quam non ducis negligentia pepe-
rit, sed sponte sua detinemi, quisq; constauerit, dum aut præ-
lium metuunt, aut disciplinam non ferunt, interdum enim
qui pugnare nolunt, irasci se simulant, cur non ducant ad bel-
lum dumq; prælium metuunt, Ad seditionem præcipitant,
alij ducis securitatem exosi, tumultū cient, disciplinamq;
præ factis defensam uoce nefaria Imperatoris, uindicant
grauem militiæ subsene Imperatore timentibq collapsam
disciplinam restituere. Rerum nouarum gratia fama Vrbis
accensq cognoscendi studio. Pertinet ad securitatem Reipub.
Exercitum non ee absq; duce, quare Cæsar in Hispaniam cum
Exercitu tendens, in se dicebat ad Exercitum sine Duce Dein
iterum ad Ducem sine exercitu. Facilem exinde sibi augurans
aduersq Pompeiū Victoriam. Ad graue Reipub. detrimen-
tum cuiq dolo malo exercitum in insidias deducti hostibq prodi-
ti, formido mirculosissimas contra uim hostilem cui pars non sue-
mq f. o Fugæ pauoriq; initium ab ipso ortum eiq temeritate atq;
inscitia Exercitq in loca præcipites deducti.

Asperæ castigationis quæ Militaris disciplina indiget,
quia ceteris armis constant, quæ ubi à recto tenore desciue-
runt oppressura sunt, nisi exprimantq.
Perduelles ille dumtaxat, qui hostili animo, aduersq Rem pub.
animatq, atq; ignauia et formidine torpet, cui delq malq ñ ene
animq hostilis ed. graduum militi ded.
Propter uim cui e quidam humanarum Virium modq, qui

nulla

nulla uirtute superari pt, resisti nequit. O Fames ei gon di malume, quod humanam naturam superat.

Cui in ipsu Principis bellum gessere, delectum habuerat exercitum, comparauerat maxime Reipub. turbando momentu in bello consistit Perduellis.

Periculum et discrimen Respub. adducta, assiduo magis quam grauem hostem, nec ullu unquam hosti ita infirmu fuit, quin contemptu irruent.

Victi sepe acriu instant.

Res mali exempli Imperatores Legi ab Exercitibu et solenne auspicatoru comitionem in castra et Prouincias procul a Legibu Magistratibu, ad militarem temeritatem transferi. Graue crimen dare se militem cui n licet.

Quos q̃ ninu Victoria gn pacis spes frustrata e.

Violati Principis Maiestatem, si alteriu patrocinio se commendes, cuiu opera dolo malo hostes commeatu, armis, telis pecunia aliaue qua re adiuti erunt, Hostibu res submissas subductas si cognati cognatu reperiuerint humanitas cum Utilitate certare uidet, si eo crimine teneri dicimu humanitatem exuerus. Sin miu Utilitati Reipub. aduersabimur necessitudinem inter has Personas a natura institutam, eiu q̃ uim tantum esse, ut nulla Iuris ciuilis Sanctione extingui possit.

Retinent ea quae sunt Iuris naturalis et Gentiu Paterna pietate ducti arma sumpserunt.

Hostem publicu una cu Ciuitate et Agnationes et Cognationes Iura perdere puniendo humanitatem non offendemus, quam alter defiendo iam ante exuerunt Chari Parentes chari Liberi Propinqui familiares, sed omnes omniu charitates Pia complexa e euersa domo interdum Reipub. statu manen pt Urbis ruina Senatu omnes secum trahat necesse est. Mauit Mater Coriolani osculum filio dare, anteq̃ sciret hostem, an Filium osculatura ee. Quoniam qui hosti factu est Filiu ee desiit exuit Patrem, et consulem ageret omnibu, uiuere q̃ publicu

publicâ uindictâ decè maluit.

Quidquid publicè salutare non esset priuatim alienum existimandum.

Humanitatis officia non imputando crimini, spectator spectaculum facti individuum Matrimonij uinculum facti. Quæstio in arbitrio dicentis è, potiùs uerò Legum authoritati reseruanda.

Coniugale uinculum aduersus sponderem dignitatem atq; existimationem Principis commisit, qui statuas traxit, cædit conspurcat, qui improbo petulantiq; maledicto Nomen Principis lacesserit, auttumultuosa turbulenta, obtrectator eius temporis extiterit ex metu atq; terrore quadrunt Nomini suo reuerentiam, crimen eorum minimè uacarent, cum antea facta arguerentq; dicta impunè erant.

Crimen non solum facto sed et Verbis impijs exacerbant.

Vana à scelestis dicta à maleficijs differunt metuenda sint in eis paterni idè hæreditarij criminis exempla.

Sacrilego animo puniendi Liberi quo liberorum charitas Amicitiæ Reipub. Parentes reddat.

Leges poenarum nocentibus terrori innocentibus præsidio esse debent.

Lex societas facit, an affinitas. Hoc quidem durum sed Lex ita scripta è.

Sine consilio scelenis aut dolore impatientia & Vitæ Tædio malis sibi intulerint. In quæstionibus Maiestatis nullam dignitatem tormentis eximi. Recedit tunc à Regulis Iuris et procedit Summarie Iura singulorum ad consequentia non deproducenda silent Leges inter arma, nec expectari iubent, ubi ei qui expectare uelit, ante iniusta poena luenda, quam iusta repetenda sit. Salus Populi suprema Lex esto armisq; coercebit, quæ iudicio reguit. Non posse Reum facere quod nulli accusabat.

Cum ipsa Maiestas Principis sit consequens uidetur et solum principem de ipsa Maiestate cognoscere.

Obtrectator temporis eius.

Quoniam.

737 Quoniam ad deferendu hoc crimen admittantz etiam
qui accusare non possunt, & circo Testes quoq; audiendi, qui hgte-
stimonij dictis nonē intestis fide alijs manu. Salg rei é in manu
Accusatoris, minimè Astg isti temporu interualli disparantz
non sene connixi nec cohibentes disparantz.

Astg Disparati:

Docuit Magister q̄ ssg. arma, uela, raduntes, anchoras, malo
fuges portubg infere.

Cohibeatz propagad doctrinā superstitiosā.
Cuiam pena premit comes sanescentem Legem reuocauit.

ADULTERIUM Maculosū.

Nefas itaq; plerumq; inuita contingere, ut in alijs seuere
animaduertamq; quā nobismet ipsis permittimq; eig Adulterio n
negabant, sed excusabant, tangm ratione n libidine commis-
sa ad cognoscenda uidelicet aduersariorū consilia.

Etymon Adulterij, quod Adulter alterū alteriq; terat, vt quod
fit ad alteriq; tonū ⁊ adueterū ire adulter et adultera dicuntur
quia ille ad alteram hāc ad alterū se conferunt est uitiatio eiq
quā alteri nupta é.

Pudicitiā ratione ab his Dominis requiri, quā sanis nexibus
detineat, et Matris Familias nomen obtineat. Immunes uerō
esse à Iudiciaria Seuentate, quas uitā uilitas dignas Legum ob-
seruatione non credidit. Ignominiosas Feminas, quā pudore abiec
cto artem pudicā lenociniumue faciebant, operasue suas in sce-
nam saltandi causa locabant, cumq; fame arteq; nam pudicitiā
fuerit prodigā placuit eiq; infra Legē suam esse, ne Feminā
nemo Regi tam uilis sit, ut illū genire n sentiat. Nemo tam uilis
uideri debet ut ad iniurias eiq; conniueat. Vulgaris é et passim Vera-
lem formam exhibet ac Statistā meretricio more Vulgo se habuit
uulgo sapq; habet pudorem uulgat & prostratā pudicitiā.

Astrā

Actum in pectore habet fornicem deseruit atq; frugi
facta é, non desinit uxor ée, quod corpg uiolat, gm diuortij Matri-
tg diuortiu non facit, non enim ipso Iure Matrimoniu per adul-
teria soluit.
Satis pdnarij aduersg impudicas in ipsa Confessione flagitij sce-
leri nè in procacis fœminæ pfessatis sit flagitijs suis soluere San-
ctissimum Matrimonij Vinculu, et multis receptis uectoribg
subducere posteriores pdnd legis Marito desorto passim et sine
delectu meretricio more se prostituit omniuentibg oculis fœ-
mina proterua infra legis foramé, tam pudicitiæ prostituerat. Non
est Vxor Iusta sed quod tantu habet usq; consensg solg nuptias
facit.
Sponsa quasi initiatæ coniuges quas qui uiolat, coniugi ipsius ui-
olasse uidet.
Inter Vxorem et Comenbinam Dignitate id est honestate interée.
Vna cu contentg Vaga libidine gnudet.
Disrumpit atq; uiolat fidem coniugalem, qui adhæret meretri-
ci. Fandam alienu erat in-cultu, familiare desinit.
Periniquu é, ut Vir ab Vxore pudicitiam exigat, gm ipse non
exigebat, utinam Lex esset eadem quod uxori é Viro, corruere ad
peccata.
Leno Publicg qui Puellas quæstuarias prostituit, cum gentilibg
nuptiis capitali supplicio uetant.
Monstrosam Venerē temeratores alienarū Nuptiarū gladio pu-
nirī sed ubi simplex adulteriu & relegant.
Maiorem pudicitiæ rationem Vxoribg constare debere, quapropter
sexg uerecundiæ, quapropter sobolis seminis confusionem et adul-
terinorū confusionem quapropter dedecg familiæ totiusq; simi-
tatis. Marito nō pœnitg nisi cū nuptam adulteraait. In militibus
ferro exasperantg crimina pdnd. Damnatis pudicitiæ, cum subit
ipsis tristissima noctis Imago nullam Adulteram non et Veneri-
cam esse multis solicitant totiq; qm solicitantg.
Necesse é eam quæ sum corpus addixerit turpissimæ cupiditati

timore

per multos et Virum Parentes cadere ad quos id et sui dedecoris Infamia pertinere, quo igitz tantopere timeas eo necesse é, ut quoquomodo possit uenefício petat, quia nulla pt honesta Rad retinere eam, quam magnitudo peccati, facile timidam intemperantia audacé, nad malieribg ofiderata.

Publicatd pudicitid nulla uenia solicitatores alienarum Nuptiarum, quizquis dat operam rei illicitd tenetz de delicto confecuto, scelum officij é, Basid pudici affectg, suauid libidinis & amoris à suauitate dictid.

Legis ultrisse peccare nocuit, quam non peccasse profuit.

Enim en imperfectd intrauit uestimenta possit prostrauit.

Spe consilio suasu dotis Lucrum prosatio iniuid Marito concedit. Sedijt ad ingenid alqui eos bonum é profectitid.

Patri adulterum occidere licet, non Matri, non Auo reliquisue cognatis, dum tn uxor occidat Filiam, non enim pt Adultero caso parcere Adulterá, marito uerò Adulterum occidere licet domi sud, non domi soceri in Adulterio deprehensam, Vxorem occidere non licet ei quoniam Licta Laterni nuis consilid plerumqz pro liberis capit. Marito autem calor et impetg facile decernentis refrenatg fuit.

Pus occidendi Patri qui filiid in Potestate ht.

Mos Iuris tristé é et exemplo graue porrigere priuatis ferrd quo sua ipsi iniurias ulciscantz.

Prudentia et prohuntid flagitij, non sunt flagitid ipsum in ipsa turpitudine in ipsis rebg uereris non dt flagitid Matris nocere ei qui in uentre ei differtz donec enixa sit non dteordem ictu nocens cid innocente occumbat.

Varium mutilad non ex parte deliquit.

Pasidorg Leges porrigere ferrum e Maritis odiosam Adulterij accusationem ee, ut faciam qua si fecerd in Alio pendeant crepundia ff.

Claudg

Horatij +

Laudq; caldamq; salacem demeret fœno.

Mulier suos accusari denegat, qq maior é iniuria, quàm sit Marito, sexq iste admodum querulus est, itaq; ne omni die accusantem Mulierem, Reum Maritum audiret, frenum impatientiæ Mulieb̃ri fuit injiciendũ.

Publia crimina non eo solo æstimari, quod accusatio ciuilis, sed et legem certam, et pœnam habeat alienam, quod publicorũ qm̃ privatorum Judiciorum exitus sit, ne passim fiderent connubia.

Stuprum satis à prauo studio nonnulli dictum scribunt, quod decipiat ante qui vult stuprare, at corruptio Virginis honestæ illicitaq; eius defloratio.

1 Nemo hic prohibet, nec uetat Plautq 2. Quin quod pulchrũ é uenale si argentum é emas. 3. Nemo in quenquam publica prohibet uia q Dum ne profundum scrupeũ facias semitam. 5. Uxorẽ te abstineas Nupta Vidua Virgine. 6. Juuentute et Libertis Suevis amandũ libet.

Blanditijs pudorem extorsit.

Hereticos cogi posse ad faciendam corporis sui copiam, sicut caupones cogunt recipere uiatores.

Oratq; sum ueniret hunc non solum audenda scelera ultrò sed et si inuitem aspernanda.

Volens pudorem suum alienæ libidini supposuit. Violentia corpus tantum persuasio et animã corrumpit, cum ferus corrupit Dominũ corruptor flammis imponit, corruptæ caput amputat.

Effectu sceleris potiri non potuit.

Viduæ amittunt beneficia et Privilegia Viduarum, nam si ea amittunt transeuntes ad secundas nuptias, quanto magis quæ pudicitiam abjiciunt. Captq; firmã et stabile.

Incestare latinis é impurare, polluere, incestq; scelq; grauissimũ et inexpiabile. Fœda et nefanda mariti et fœminæ commixtio contra reuerentiam sanguini debitam.

Nefandam

74r

Nefarian pro scelerata dicimq, nefand enim à farre deriuat, quo scelerati indigni sunt id est indigni, qui uiuant. Illicito Matrimonio coniuncti. Nubit gre soror, nullis auspicijs, nullis authoñby funestis omnibq omniu. O Mulieris scelq incredibile et prater hanc unam in omniu uita inauditu non timuisse crimin. Vir deond hñumq famam et illam ipsam noctem faceq; ipsas nuptiales non limen cubili non cubile filiã non parietes denique ipsos supeñond testes Nuptiarum perfregit ac prostrauit oia cupiditate ac furore, uicit pudorem libidq timorem audacia radné amentia.

Turpiu omniu esse turpissima nefando é thoro istos et flebilem facem.

Non tam quid Gentibq nonnullis placuerit, nam quid rad naturalis dictet considerare debemq, nec quisq exemplum imitari sustiñuit. Ratio nãlis damnat tales Nuptias.

Monstrosa Veneq cum Brutis nãd metas transgredi pollueruntq nãe pitudines, et quantum ipse est spem hñum intpiciunt. Veneq itaq monstrosa quadrupedes uiriu uq fœminarum mentiq, caiq rei sunt prodiciones patici tribades stupratores fellatores irrumatores, et qui nefandam libidinem cum Brutis exercent. Nec foeda libido.

Quod si rerum nãa pateretq etiam saepiq moriq quid foret.

Nemo blandiatq sibi de Legibq hñd, Nec uiro licet, quod Mulieri non licet. Eadem à Viro quod ab uxore debetq castimonia, cum debeas Vxorem in caritate præcedere sub uno impetu, libidinis cadis.

Non meecha aberis id est non ibis ad aliquam aliam præter Vxorem tuam. Occultior sed non melior.

Vt seruatricem ducat in Vxorem neq; damnare neq; probare.

Vis nihil aliud è, quam necessitas imposita uoluntati uel maioris rei impetq, qui repellit. pt Iusta quod Iure fit, iniusta quod contra Ius fasq.

Diuina autem ut fatid tempestas fulmen terrid motq sterilitas uredoq

urdo et similia humana uero uis ꝺꝺꝺ. Publica & Priuata.
Publica olim dicebatur, quam contra Ius fasq; inferebat, Persona Publica quod cum imperio et potestate é, Priuata quam Priuatq; hanc Legem aduersq; immoderatam Vim Magistratuũ comparatam éé, si contra Prouocationem necauerint ꝓ Hodie uerò Vis publica definit quod fit armis, Priuata quod sine armis et Publica quod meditata, atq; parata prig é qm fieret.
Priuata quod nulla præcedat, præmeditatio, atq; consilium, qui cum armis hnibq; armatis fecit, quoming Iudicia rectè exercet, aut quoming Magistratq; decernat, Imperet, faciat.
CARMA SALIOS. Conatum crimen non consumatum. Regulis animum uilem Muliebri in corpore gerentes Mucier ferox manu prompta rapta ex gremio matris. Virginitas & Castitas corrupta, quia restitui nó pt, ideo aui atq; Iniuria defendendam esse, Legis ꝓdnarumq; seueritate ubi periculũ pudicitiæ impudicæ seu Meretrici. Igit hæc ꝓdna constitutionis meretrice rapta locũ ht. Scopꝰ constitutionis é tueri pudicas aui atq; Iniuria. Ad impudicas igit non extendenda.
Virginitatis ed éé Nam, ut rapi gaudeant. Vi compressa raperis uoluit inde tumultq; indeuoces repugnantis, inde fortasse etiam nimia quella quærela quod audaciam proiniuria tuli, ꝙ se raptam quoniam ille rapere uoluisset proclamarit.
Consanguinei à sanguinis nexu luctantis mulieris uiolenter abductæ, quarum prauis suasionibq; sæpe parentum custodiæ deluduntur. Pe, suasu, consilioꝰ. non uelle intelligit, quod circumuenitur, et seducitq; ꝓsuasionibq; prauis, prauas ꝓsuasiones et solicitationes pro ui baberi.
Abductio è gremio consanguineoꝝ reis publica hoc enim est hostili more Matrimonia sibi quærere, tollere; ꝙ primordijs Romæ in ciuitate pacata, hostili more matrimonia quæsisti, licet uolenti non fieri Iniuriam, fecisti parentibq;, fecisti consanguineis imò tibi Reipublicæ.

Sua cuiq;.

Via cuiqs Domus tuti simus refugiu atqs receptaculu &c.
Vno facie consputata plura delicta non unu uidentur.
Lugnis et fustibq ita desolatq. &c.
Indigna faciem ad similitudinem Celestis pulchritudinis
figuratqs punctis commaculare.
Similitudo celestis pulchritudinis non in corpore sed in animo
residet, sedes animæ Diuina ipsiq particulæ præcipua caput inter
pres eiusdem oculi multq, os hñi sublime dedit et erecta
ad cælum lumina. Bestiæ terram pronæ spectant.
Sicarij à sica dicti ensem falcato aprorū dentiq comparati harū
pen. Qui cum telo ambulant hnis occidendi causa, qui mercede
operas suas locant, quiqs ad hnem occidendum, alioꝝ operas
conducunt, quos aspasinos uocant ab aspasinis Thracia Gente
hi et perfidè profecti et Machometis persuasione imbuti nihil
antiquq habebant, quàm hostes Religionis suæ quomodo
do interimere idqs per fallaciam faciebant simulantes se
quoqs ex Christianis eé adeò ut difficulter caueri possent
Ines ad cædes auctoritatiq ingq é locare operas ad hnd cædē
eidemqs mercede conducere, qn aut mandare aut mandatis
amici ird ꝺ sequi.
Vt improbissimū é ex hnd cæde quæstū facere ita & multò
leuiq improbissimorum hnd operam conducere, sinon pecuniæ rendu-
ctq est tamen alicuiq præmiq inductq ad eadem perpetrandam In-
fami scelere.
Licet mutilq, homo, tamen ei, quippe qui animam ht, per quam est
forma, ut præ alteriq gnis animalis é uideat, eos partq
impunè occidi posse monstrosos partq sine fraude cædunto.
Portentosos fœtq extinguiq, liberos monstrosos merginq, si non
tantum figura sit monstrosa, sed et impetu belluino ferantq
atqs aliqua in monstroso corpore rationis appareant Iudicia &c.
SERVIO Sibi autem in seruos tantum actam immane
factum.

quasi n ex ysdē tibi et cōstent et alantz elementis, eunz
demqz spiritum ab eodem principe careant, uis cogitare ta
eos, quos eigtuud uocas ysdem seminibg ortg eodem frui dlo dqué
uiuere atqz non. Serui sunt imò hnes serui sunt immo cōserui, si
cogitaueris tantundem in utroqz licere fortunā tu illum uide-
re potes. Liberum qm ille te seruū nescis qua te ętate Adau-
ba seruire cōpit, qua Crassq, qua Maij Mater, qua Diogenes,
qua Plato ipse.
In Iure diuino nulla distinctio sed Generalis sanctio, qui sanqui-
nem fudent eig sanquis fundetz.
Nullg é tam uilis hnis sanquis, ut non mang iniquinet.

Statim exarimatq.

SERVITVS ab omni cōercitionis genere abesse
debet aliogui ad sacram statuam serui confugient cogetqz
Domini eos bonis conditionibg vendere.
Qui sibi mang intulit animo pereundi utrum conscia criminis an im-
patientia dolōris aut morbi, aut alterig rei grā mitig priuatq, Existima-
bant Stoici sine scelere sapientem pretqs uiuendi mortis rationis
anteponere, cum nimirū summa ratiō, qd sapientibg pro necessi-
tate est, ad tam triste consiliū impellit, quangm plurimas
causas uiuendi haberet, optimam conscian, optimam famam
maximam authoritatē, sororem filiam, Neptem, Nepotem, sorores,
inter qd tot pignora uerosq amicos, attamen, tam longa, tamqz ini-
qua ualetudine afflictabatq, ut haec tanta pretia uiuendi mor-
tis rationibg uincerentz impetu quodam et instinctu ad mortem commu-
ne cum multis deliberare, uerō, ut causas expendere, utqz sua se-
rit ratio uitā mortisq consiliū sustinere v ponere ingentis est
animi, Plato Parmenidis uidit, qui tristi et inenitabili casu
fortunā coacti, aut pudore aliquo extremo compulsi mortem sibi
consciuissent, atqui Ignauia aut formidolosi imbecillitatis non Iu-
dicio Ciuitatis coacti id fecissent eos sepeliri uidit ubi supremo
alicuiq

alicuius conditz at nec statua nec insigno Nomine sepulchrū hondari.

Vir qui in summo Virtutis atq; grauitatis gradu uixerat non potuerit sine summo dedecore atq; extremo pudore, superesse Reipub. Cicero de Catone.

Nulla tanta necessitas hni Christiano accidere nec pudor tantus abomini pt, ut tui ipsius homicidij fias. Anne in statione quadam et custodia ec collocatus ex qua minime se oporteat excedere nec aufugere, curam hi Deo gerere, et eos Deond dispositionem esse.

Sit Plato.

Cui militi indulgeat si pudore compulsus Stationem de seruos esse dicat, aut seruo si necessitate addictus manu sibi intulisse pretendat malo seruo creditz é, qui quid facit quo magis reo hnis se eximat.

In corpo aliquid in animam nil posse Dni Virgas, Communem hanc esse sibi cum hoc calamitatem, quatenq in utrisq tantundem licet fortuna. Est quidem graue Domino, alieno contra Naam subijci. Sed ueru libertas animi ni fortuna est, quem si in aduersis pariter et secundis Quodq; nil tam graue accidere potent, quod non leuiq animadio uideatur, licet seruis in suum Corpo seuire.

Quod ui stupratus, mente Virgo é, mens enim peccat ni corpo, et unde consilium abest, inde crimen est, quid grauiq pati pt quod alieno filidini substernere pudorem suum constanter recusat qui mortem.

Non expectanda potiq quod occupanda, nam mori uelle ne moriare furor é cum Natura. Homini amorem sui ipsius sat larga ac liberali manu infuderit cum uitam posuerit, in bonis mortem in malis eandemq terrorem circumdederit, nonne eo ipso ab authosphonia deterrere uoluit.

Meditata impietate et proposito sibi malo intulit.

Appendard

Approbant et illi qui celestiũ gaudiorũ anticipandorũ gratia, manũ sibi inferunt, Ita quos gaudia expectanda eé non ragienda.

Est quidam dolor ita acerbus atq; ue hemens ut uix à constantissimis coërceri possit.

Quod si perierint antequ animaduerti in eos possit, Vnũ tra hendi sunt, aut qua alia ignominia cadauer afficiendũ, ut q exequiarum pudore à tanto maleficio absterreant.

Efficacem eé in monituris ignominiã sensũ pudore uictq timor.

Nihil tam salutare desperantibus, quàm festinationem, contra nihil tam salutare quam moram.

Ita puniendumeé Reum, ut nè festinãs ad supplicij pœnitentiã ansam prædidat, non omninò etiam dimittendumeé, nè sipna huius scelenis nulla aut leuior sit, ad id inuitari hnes uideant. Impune occidi possunt, Iti qui aut Reipub. aut uitæ et bonis singulorũ aut pu diciti imminẽt, in primo ordine sunt, quia ad salutẽ defendam hostili animo ueniunt, transfugæ qui ad hostes deficiunt, desertores militiæ inscia Maiestatis et publicos hostes. Omnis homo miles est. Atonum scelus festinatũ supplicium flagitat oppressari nisi opprimatur.

Periculosum est inter tot humanos errores stare innocentem.

Bannitus amittit quidem Ciuitatem, retinet tñ ea quæ sunt Iuris naturæ et Gentium, eadem fortunâ utitur quâ exul, quos occidi potuisse nefas uidebatur, quamuis malos tamen hnes, sapientis supplicio afficere sacer homo dicebatur, cuius anima Diis destinata erat, et quia ad Deos peruenire non poterat nisi soluto corpore, ideo hnem sacrum occidere fas fuit.

Bannito nemo tecto, nemo ope, consilio iuuare pot, etiam suis et libidini omnium exponuntur, quæ sententia cum tristissima sit in eos sed seditiosos tantum rebelles et refractarios Imperatoris feratur nec earundem Virium é.

Inferiorũ Principũ ab his enim Bannitis eius dunt acta Iouinciũ

Iura

Jura amittunt, quæ eis interdictum é, ac nec fortunis
suis subleuari nè dum impunè occidi à quocunq; possunt.
Bannitum hrem sacrum esse atq; impunè occidi posse. Est enim
graue hoc, ut ex iniquo aliquid hr permittere singulis ulcio-
nem publicam, licet utilitate rependat, imò Jg hoc singula-
re est, et ideo ad consequentiam non producendum.
Si Mulier bannita é, quang'm occidi possit, pudore tamen eig
impunè illudi non posse. Nonenim utruis et cadere ita sæpe quoq;
v adulterio pœnâ uice fungi possunt. Quanto Matrimo-
nium non dissoluit? Serum est auxilium Legis exspe-
ctare.

Res é sacra miser nolimea tangere fata.
Sacrilegi bustis abstinuere manq.

Le qui bonis non uitæ insidiat, idcirco non aliter occi-
di pt q'm si telo se defendat, pariq; ei sine periculo non
possit. Nocturnum quia terrore tenebræ augent, incerto et
anxio Paterfamilias ad auferendum an ad occidendu
fur ueneat.
Nam si non ara tantu, sed et foc q'm iusta belli causa est, ciuic-
tati cur non singulis quoq; ciuibq; proficiat ad excusationem
cædis.

Adulter in ipsa turpitudine deprehensq.

Diffidare nihil aliud est quàm bellu indicere, hostem
declarare.

Qui apparitoribq; resistunt occidi pose si telo se defendant
et emptio eorum Reipub. periculosa futura sit, sicut Judex
indicta causa condemnare nequit ita nec lictor exequi.
Sola certè fuga n'é sufficiens cædis causa, fugiunt enim
Judicium etiam innocentes, dum cogitant n' sibiu q'd debeat
sed et quid possit facere Judex:

Judicia tutanda causa.

Natiua

Natura rerum inter omnes hnes cogitationem instituit
cuig nit ad opitulandu id oppressis accurrimg et ira scimur op-
primenti. Quod si cum quo humanitas communis ę etiam ciuitas no
iunxerit, iam publici uinculo ad opem ferendam astringimur.
Nefas ę nocere alii, ergo cui quoq; quoniam pars alii ę quodsi
nocere nefas, ergo opitulari fas est. nam ut omnia inter se
membra consentiunt quia singula seruari totig interę, ita singula
iuuare debemg, quia ad coetu geniti sumg, salua am ec societas
nisi amore et custodia partiu non pt, denigs si non prohibens cri-
men cum possis id ipsum admittere uidet, utiq; a pena immunis
esse dt qui prohibuit.
Urbasti Rempub ciue orbet et te carnifex Reipubl. lucet.
Nullum Reu pertimescere culpam, qm pecunia redimere se posse
sperat, cuig culpa uacuq fato et fortuna non nocet imputatq. Nul-
lus fortuna imperare pt.
Ira ubi se in possessione possuit, potentior Rectore ę, nec recidi
se minime patit.
Caput patriq Princeps ę, cui etsi gratia Imperet, non uim faci-
endam, sed persuadendum potiq Plato dicit.
O Tartarorum Domine cum inauguratq reclamare solet, quando quidem
me Imperare, ualtis omnia mea Iussa Vos diligentes esse quine-
cesse est, ut si quem occidi iussero hunc confestim necari. Mea
Vox pro securi pro gladio erit. Rex ę si nocentem punit, debet Iusti-
tiq, si innocentem debet fortunę. Seneca qde Ira 30.
O Fuga ignominiosa et periculosa. Militi ex acie fugere turpe ę.
Vim aggressionis ad tempg uitare non improbo sed in laude est.
Altum sternentibg. In rebg humanis ita comparatum ę ut da-
mna et reliqua maleficia ijs potissimu impetemg à quibg initio
iniuriq profectum ę, in iratis et excandescentibg non tam ira-
spectamus quam causam. Vtrum dolor iusto sit, et in ira, quis
prouocatq necne? obnubilat ira mentem. Totum quod peccat
in ipso ę. Vis uim mentem sede sua cogellit.

Ebrio 4g.

Ebrios q̃ ex turpib⁹ consuetudinib⁹.
Solicitatores alienæ pudicitiæ non puniunt. Capite imperfecto flagitio. Non puniri conatum eventu non secuto.
Qui patrem percussit, imprudens occidit colluctatorem. Fortior sui ipsius q̃ quàm amor alienæ, clementissimo, dementissimo.
Mihi præcesserunt insidiæ factæ, apparatq̃ armorum instructi comites.
Sciunt, quàm periculosum gladium stringere, quàm non sit in nrã potestate certo loco certæ et definitæ magnitudinis, vulnus infligere. Per hos probros de honestati. Suscipere tam inimicitias seu patris seu propinqui quàm amicitias necesse é nec implacabiles durant.

Vulnus lethale Hipocrates Aph. XVIII Sect VII.

Cui uesica perfecta fuerit, aut cerebrum, aut cor, aut septum transuersum, aut tenuis quoddam intestinum aut ventriculus, aut iecur lethale é. De iisdem Cornelius Celsus Libro V Cap. XXVI. Seruari non potest, cui basis cerebri, cui cor, cui stomachus, cuius, aut pulmo medius, aut ieiunum, aut tenuius intestinum, aut Ventriculus, aut renes uulnerati sunt, cuius circa fauces grandes uenæ & arteriæ præcisæ sunt, uix autem ad sanitatem perueniunt quibus ulla parte pulmo aut iecinoris crassus, aut membrana, quæ continet cerebrum, aut lien aut uulua, aut Vesica aut allum intestinum, aut septum transuersum uulneratum est. Item quoq̃ in præcipiti sunt, in quibus usq̃ ad grandes intestinorum conditas uenas, in alis & popliteis nuncio desedit. Periculosa etiam sunt uulnera, ubicunq̃ uenæ maiores sunt, quoniam exhaurire sine profusione sanguinis possunt idq̃ euenit non in alis tantum atq̃ in popliteis sed etiam in his uenis, quæ ad anum festiculosq̃ perueniunt. Præter hæc malum uulnus é quodcunq̃ in alis & seminibus & manibus locis & in articulis & interdigitos é. Item quodcunq̃ musculus aut nerus aut arteriam, aut membranam aut os, aut cartilaginem

lasit. Vulnera lethalia duond Genera ee. Nam aut letha-
lia sunt simpliciter, aut ex necessitate, aut lethalia ut plurimu.
Simpliciter letthale é, quod paucarū horarū & dierum spatio ne-
cessariò mortē infert, nec ulla arte sanari pt, dicm enim septimū
ita uulnerati non attingunt. Tale é quo v subitò color nativs
dispatz v subito abeatz et suffocatz in profundis uulneribz
Cordis, cerebri, hepatis, omniumq; Vasorum maiorū suffocatur
in uulneribz, quib paulo post apoplexia seguitz, et in quibz sanguis
capiosiorib ptes principes fertz, earumq; calorem suffocat
item per quē aditz aēri ad pulmones intercluditz.

CONTRA. Vulnera non simpliciter lethalia sunt, ex quibz
homo, neq; citò neq; ex necessitate moritz, cum interdum curatiōnē
admittant, nec rarò qui moritz, non ex uulnere, sed v sua v Chirur-
gi culpa, aut superueniente graui simptomate, et Convulsione o Pe-
bri Epilepsia moriatz Qui tamen ipsa simptomata, neq; necessario
neq; semper consequuntz, Medicorum Iudicio in hac disputatio-
ne standum é, mores tamen et Iudiciorū gratia ne ea disputatio
perpetua eet dierum -X. Prescriptione eam excludi voluerunt
ut qui diem Quadragesimam attigisset non uulnere sed fato
moritur endatz quanq; in hoc quoq; casu nonnulli exigant prster
prescriptionem, ut uulneratz prodierit in publicū si quis hominē
lethaliter uulneraverit, post alij eundem occiderit, si uterq; animo
occidendi uulneraverint, uterq; gladio feriendo. Dolo profacto
accipitz. Aliter uulng aliter eadem puniri. Prior de uulne-
ratz posteriorem de occiso teneri. Et posteriori uulnere confe-
stim moriatz, uulneratz prior de uulnerato posterior occiso tenetz,
Si supersterit per aliquot dies fuerit dein moriatz Uterq; de
occiso tenentz quia incertū é, utrū uulnere periere. et absurdū
autem neutrū teneri quand utrumq;, quia alioqui maleficiū
eet impunitū.
Alij distinguunt utrū prius uulng simpliciter lethale fuerit
nec ne

nec nè ꝓriore casu uterq; de occiso tenendꝰ posteriore primus de uulnerato, secundꝰ de occiso, quia ꝓriore casu certum erat mori turi uulneratu posteriore incertu, quod si nec ꝓrius nec posterius uulnus simpliciter lethale fuerit, obiit autem cuiꝰ, ex utroq; nimoriturꝰ, forte ex alterutro, hoc casu de occiso utrum ꝙ teneri absurdum enim foret neutrum teneri dum incertu in medio sit.

Seruus alienum mortifere uulnerasti is postea ruina ꝟ naufragio periit de uulnerato non de occiso tenemur, quoniam ruina non ex casu apparere, utrum ex uulnere mortuus fuerit. Sin ruina per casum homo perierit ictus unig cuiusq; in hac collectione contemplari.

Paulꝰ iurisconsultus si ea contemplatio percussorem prodat, bene et ꝙd si non prodat, utrum omnes gladio ferieng, ut eo metu coacti ceden authorem ipsi designent, durum foret omnes cum possint in eo numero innocentes ee, qui nè attigerint, quidem cæsum, satius est nocentem absoluere, quàm innocentem condemnare. Ad hæc incertum est habeantne omnes occidendi animum, ut in uulnerasse casu pauca consilia gerant. Postremò periculosum et designatum ab alijs gladio ferire cum possint, ipsi quos designatores in innocentis familiam sentire. Tutꝰ extra ordinem puniri.

SEDITIO MVLTORVM RIXA PAVCORVM.

Vi armatꝰ et hominibus coactus ad expugnandum alterius possessionem profiscitur, qui ꝓpositum deliquit nimpetu.

Qui rixam concitat temeritate magis quàm ꝓpositum id facit.

Si non temere sed consulto rixa excitata eo fine, ut in rixa homo periret.

Profiscisci armatus ad expugnandam possessionem etsi cædes non sit secuta. Vehementer enim non solum qui uerum occidit, sed

et qui

et qui hominis necandi causa uenenum malum fecit uendidit habuit malum dicimus, quoniam uox ambiguitatis significationis & tam bonum quam malum denotans illud sanandi hoc occidendi causa paratum, nec solum qui de malo uenditorum, sed et pigmentarij, si qui temere cicutam salamandram aconitum et similia dederint, huius criminis Rei fiunt, qui mala sacrificia fecerint, qui sacra impia nocturnaue incantandi, interficiendi causa peregerint, et augures, Vates, Sortilegi, diuinatores, culpa similis est, tam prohibita discere quam docere.

Magi sunt malefici, qui carminibus diris, deuotionibus detestandis aliis, qui fingunt, ceras, Imagines, hostes necandi causa.

Mathematici sunt impostores, qui liberali arte abutentes profitentur se facta cuiusque nosse et natalitia ex eorum obseruationes.

Sortilegi qui sortibus ductis non tam futura predicebant, quam ad quaestum suum mentiebantur.

Vana hominum spe entibus Insidias sperantibus fallax quorundam responsa leues animi facile ad spes nouas impellunt.

Vulgant irreuerenter secretum Diuinae prouidentiae Renat.

Non malo animo malo tamen exemplo.

Vbi est hominem occidere uenenum quam gladio.

Graviores insidiae sunt quae difficilius caueri possunt.

Facilius Mucrones quam uenena effugere.

Ideirco uenena quam gladio necari grauius est censendum.

Pernitiosa uoluntas est.

Incendiarius est cuius dolo malo incendium factum fuerit, siue ipse sua manu stupam theddere intulerit, siue per alium id fieri curauerit, sicue a deo mandatum alteri executi fuerit.

Quod si casu, conuersus, turba, seditione incendium fecerint Legi de re publica subijciuntur. Si qui intra oppidum incendium fecerint prodo aut inimicitiarum causa plerumque uiui exuruntur.

Qui uero

Qui uerò casam aut uillam incenderint. Crimen hoc grauissimum igni & latij euagando, tota sæpè ciuida depascitij stragem pecorum simul et hinc trahens, arserunt de incensa, culpa omittendo committendo flammis ultricibus uindicatij & gladio respecta cruice. Et insidijs oppressa atrox crimen facere, quod diligens non faceret hoc facere, quod diligens faceret Legem iuxta æstimare uidenti.

Insidiæ nemo nescit improbiores ec ui aperta uim ui propellere possid.

Insidiæ nisi prædmonitij uitare nõ possunt at maximè prædmonitij simg semper inimicg insidiari st, non semper cauere. Ille miles quidem tam continenter tegere latg scuta potest, quin id aliquando hauriendum prebeat hosti ex improuiso irrumpenti.

Insidiæ difficulter cauenj possunt, idcircò etiam conatg in eo puniti præcipit. Aut ille insidias, tuà tergo adortg incautus uulnerasti reliquisti semiuecem, ille præter spem ac opinionem conualuit. Sunt enim quædam ita improbæ ita exemplo pernicio-sæ Insidiæ ut uelut si aras & focos petity homo.

Circumstantiæ crimen, aut aggrauant aut leuant ultionis et inimicitiæ testandæ cãa.

PARRICIDIVM Atrocig e Pãe quam Suum Patrem occidere. Pfani interfectores omnes hoc præsertim de honestati, qui fata Parentum Liberorum, Fratrum, sororum. Patruelis Matruelis Patrui, et auunculi, amitæ, consobrini, corum-ue qui gropcion gradu sunt, Viri, Vxoris, socerj, Generi, Vitrici, nouercæ, Priuigni, Patroni, Sponsi, Sponsæ Dicæ. Nec non Parentum eorum fata properant. Naturalem magis quam ciuilem spectant ratio-nem nulla autem naturalis necessitudo inter adoptiuos est.

Mores fero immanem naam et uitæ uitijs flagitijsq; oibq

deditam ora dorsq

Deditam, aã denigꝫ ad perniciem profligato atꝫ perdito,
tandem sanè reuerentiam, pietatem, obsequiũ. Parentibꝫ adoptiui debent. Summus amor et arctissima necessitudo dñi suspitionẽ aut minuit, aut excludit. Incredibile eé mortem oblatam Patri à filio sine plurimis ac maximis causis, et contra dñs fuisse Parenti filium sine causis multis, et magnis, et necessarijs.
Nisi multa et manifesta sceleris uestigia sint, res tamen scelesta et atrox tam nefaria credi non pt, magna enim uis humanitatis, multum ualet communio sanguinis, reclamitat issꝫ modi suspitionibꝫ ipsa naã, portentum atꝫ monstrũ certissima est esse aliquem humana specie et figura, qui tantum immanitate Bestias uicerit, ut propter quos hanc suauissimam lucem aspexit, eos indignissime luce priuãrit.
Nullaé adultera, quæ nonẽdem sit uenefica effectu inanis sceleris potitꝫ.
Rerum naturam non pati, ut occiso patre super cruorem et ulnera eigꝫ quietem capere possint liberi.
Olim Clodij Fratres ità absoluti sceleris huius magnitudo facit ut ꝑ.
Scelestum ac nefariũ faciꝫ, atꝫ eigmodi, quo uno maleficio scelera omnia complexa eé uideantꝫ, conscijs qui cognitas insidias reticuerunt, et consilijs scelerati participes fuerunt. Conscig est non qui solum scit appeti Vitam Patris sed cuig conscia Consilionum societate annexa atꝫ illigata est.
Amor Fratris excusat, qui quangm peruersꝫ é nec enim dt salutem Fratris anteponere salutꝫ fratris, seruiũ teneri si inssꝫ diarum censuras eas Dñs non detexerit.
Mores uim Legis obtinent.
Nonne uidentꝫ hunc hominem ex rerum natura sustulisse et eripuisse, cui repente cælum, solem aquam terram amꝫ

ademerunt

ademerunt, ut qui cum nesciret unde ipse natus esset ma-
reret iis rebus ortus, ex quibus ea nata ee dicuntur.

Cicero Oratio pro Sexto Roscio.

Si quis fata properaverit culeo insutus in vicinum mare va-
nam proiciatur. Si quis eius affectionis personam necaverit
quod nuncupatione parricidii continetur, culeo imponitur, culei poena ad
Parentes et Liberos restricta, religuis poena de simiis.
Vipera nascendo Matrem, coëundo marem necat, simia quo-
tum arctiore complexu strangulet.
Canes quoque et Galli eiusmodi sunt, animalia, quod propinquos fre-
quentant.
Gravius videtur coniugem occidere, quam Parentem, scripturus enim: Ho-
no deserinquet Patrem et Matrem et adhaerebit Uxori suae, quae
ad thorum et focum, ne coniunx vitam nobis ut Parens existimet
nec tanta reverentia coniungi debeat, quanta Parenti. Honora
Patrem, non dictum honora Uxorem. Patris potestatis subiectus fu-
gis, regnum non coniungis.
Feralis poena stimulo, iustis doloris concitatus, iustis doloris imu-
tus occidit filium.
Iustissimum dolorem ee debere, qui ne clementissimus quidem mode-
ri potest iustissimus dolor facit.
Tamen quia Patronis magis quam Patris iuvo occiderat, de-
portatio irrogata est in Venerationem occiderat.
Parricidium ultio est parricidio quorum alterum ultione dignum al-
terum absolutione indignum iudicatum est, neutram in priorem lata
sententia, quia constabat eandem Venenum necatorum liberum
commotam quos Avia pro filio insensa sustulerat.
Parricidium ultro est parricidio, iusto dolore impulsa in spectacu-
et accusatorem et reum post centum Annos adorti sunt
licet Parricidio se contaminaverant, neque absolutos neque condem-
natos

mnatꝰ sunt.

Qui Latris ulciscendi cãa matrem necauisset, uariatis hũm
sententijs, non solum Diuina sed etiam DEO sapientissima sen-
tentia liberatus insano iracundiæ furore.

Acutissimũ telumẽ fames, nec admittit pietatis et sapiẽ grã-
cepta uenter carens auribꝰ.

Diuisꝰ è à Publica lætitia priuatꝰ dolor, nihilꝫ refert, quomi-
nꝰ eodem animo et Lãꝰ gratulemur, et Nostram et Nostrorumꝫ
uicem doleamꝰ.

Patrem carcere inclusum uenero extinxit, nẽ Imperio Ma-
gistratꝰ manu carnificis plecteretꝰ. Hic enim duplex facinꝰ
admisit, nam et eũdem Latris nanꝰ sollicit, et carceris ui sla-
tionem Parricidio adiunxit, non enim ille solum uiolat carcerem,
qui ui manuꝫ effringit, sed et qui Reum quoquomodo exi-
mit.

Pietatem obsequium reuerentiam cãa deinꝰ maiora Parentibꝰ
deberi à Liberis, Liberis amor debetꝰ. Non reuerentiam Paren-
tibꝰ et amor et reuerentia illis post DEUM Vitam debent
Parentibꝰ non Parentes Liberis

Multis Legibꝰ Reg ultimis supplicijs cãdit impietatis
Sacrilegij subiectus erit, quia Sacrilegio genitoris animam
abstulit. Hunc hui insidiari nefas, natura interposita cognatione
instituit, omnia à seipso incipit, multa pietas addit, quanto
magis ui atꝫ manu.

Si possibile è aliquem mori iustissimum esset Parricidã
interfici.

Aspero et abscisso castigationis grẽ, militarem disciplinã
indigere maximoꝫ periculo in Campo et castris peccari, quoniã
quod peccatũ ꝙ uix emendari possumꝰ, itaꝫ et admissa
quãdam capite plectuntꝰ militiã, quã si domi admissa forent, uix
accusatione digna Iudicarentꝰ.

Patriam oibꝰ necessitudinibꝰ anteferendam. Plato in Critone.

Si qui ueram Germanamꝫ prãse ferat Virtutis curam, ita ne
fueris

fuerit Sapiens, ut ignores Patriam et Matrem et Patre et maioribus omnibus pretiosiorem, augustiorem, Sanctiorem, et maioris cuiusdam sortis pretio atq; reuerentia, et apud DEOS et apud prudentes hines ed colendam atq; uenerandã. Iniuriã adeò et execrandã scienti Pãd potiq; cedendum, et quasi assentiendum, qm ipsi Patri etipsi persuadendũ, aut quidquid Imperauit faciendum, quidquid nos Patri uoluerit patiendum patienterq; acquiescendũ. Licet grauia ingruant seu subeunda Verbera seu uincula, seu ad bellũ id est uulnera, præsentemq; mortẽ asciscendũ. Adeò ná faciendã et aliquã et iustũ ità postulare minimè detrectandum aut declinandum, neq; deserendũ statio-nem, sed et in bello et in foro et ubiq; id faciendum qd Respub. Patriaq; mandauit, aut quidem illi ed persuadendum, uim am in-ferre neq; Patri neq; Matri fas ei, multominq; Pãd.

Cicero 1 de Officijs, Omnium societatũ, nulla é gratior, nulla charior, quàm ea quã cum Respub. é unicuiq; nrũ, charis-si Parentes, chari Liberi, propinqui Familiares, sed omnes eiũ charitates Patria una complexa é.

Valerius Maximus lib. V cap. VI. Pãd

Maiestati etiã illa quã Deorum nominibus quoq; authoritas, Parentum uires suas subiecit, fraterna quoq; charitas quo animo ac libenter cedit, summa quidem cum ratione, qui cuersa do-mo interdum Reipub. statq; manenpt, Vrbis ruina Senatus ne se-cum trahat necesse est.

Ex quibus consequit, si aut Patri aut Pãd pereundum sit, cum ad hanc delendam hostili animo, ille uenerit, Patri potiq; quam Pãd parendum esse, quantum enim Reipub. quisq; studet, tantũ nobis amicq, aut inimicq ee vt, et quidquid publicè salutare aut è priuatim alienũ habendum. Pueri Ciuitatis magis qm Paren-tum liberi sunt. Cur Ego cunctent Pãd salutem anteferre saluti Parentis, inprimis cum ipsi Parentes hostili furore correpti uenerandã Parentũ Nomine atq; Iure exuerint.

Cicero

Cicero quod si tyrannidem occupare, si Patriam proderet conabitur Pater, silebit ne filius, imò obsecrabit Patrem, nè id faciat, si nihil proficiat, accusabit, minitabitur etiam, ad extremum si ad perniciem Pad spectabit. Patriâ anteponat salutem salutis patrius. Et sanè si Deorum simulacra Parentes: Dijs autem nemo uecors et impius resistit, qui Parentibus salua pietate resistere poterunt. Hostes sunt Parentes tamen, uim faciant honestiùs uincendum, quàm uincemus nullo enim Ciuitatis instituto reuerentia Parentibus, Iura nata debita, deleri atq; extinqui pt, nec Lex Diuina, quæ Parentes uenerari dicit exceptionem addidit, extra quam si hostes fiant, et quid non ne proscripti quoq; hostes dicant. Quis autem dixerit Patrem proscriptum, impunè a Filio occidi posse, imprimis cum bellorum Ciuilium, unde Proscriptiones celeberrimæ nascuntur, ea sit ratio, ut saepè peior Ciuium pars uincat.

Apud Venetos quidem aliquando id contigit, cum filius Patrem proscriptum occidisset, ut præmia eorum Legibus proposita, paterentur dari, sed præstaret fortasse, inquit Bodinus. - - -

Vrbem Venetorum aquarum uoragine prius absorberi, quàm tanti scelenis immanitati præmia dedisse.

Apud ueteres, qui bello Ciuili respublicas maximèq; utiles Reipublicæ gesserat, tamen nec Imperator eo more salutabatur, nec ullæ Supplicationes decernebantur, nec aut ouans aut curru triumphans Vrbem ingredi potuit. Idcirco quod licet necessarias lugubres tamen existimarentur Victoriæ domesticæ, non externo Ciuore partæ. Quod si ergò Rectori pro nauata egregiè Reipub. opera, præmium decerni fas non fuit, ubi quod Ciuicum non hostium cruorem fuderat, quâ fronte ei præmium dabitur, qui non Ciuis duntaxat, sed et Parentis cruorem hauserit.

Filium non quidem offendendo, sed se defendendo Patrem aduersus Patriam uenientem occidisse ille qui uerè

Rationis

hostis ē, exitio dād, ui armata imminens. At proscripto
nullū militum manꝰ, nullæ uires, ac ferrē ne animꝰ quidē
dem Latiam dēlendi, si eum occidēnt, qui a Latriam op-
primendam hostili animo ueniebat, pōnd quidem gratiam fac-
iendam, non etiam prāmio honorandum. Tametsi enim Reip
utilitati consuluit, qui hostem sustulit, tamen cum idem La-
ter fecit, qui hostis, non potuit id sine aliqua impietatione
fieri.

Facinꝰ atrox communiū liberorū Parentum Vxor interemit
per insidias optimū de se mentum scelus atrocitas ui cit gratiam,
meriti impietatis Reo. Quo latior aliorū ḡm Parentum coniugū
necessitudo.

Ad ense feriꝑe dilacerat.

Nullicīpōna tacitis moribꝰ abrogat.

Eo leuiori crimine Vim facientes puniunt, proinde impunē fratri
qui fratrē Latronis more insē irruentem occidit, Pote-
stas Patria in pietate non in atrocitate consistere debet, ut
fides edicti sui extaret.

Assumē fraudulenta Veritatis imitatiō, ut suppressio in Iudi-
iū alterius facta, si quis Testamentū uerum, amouerit, celauer-
it, expunxerit, deleuerit, interleuerit, subiecerit, resignauerit,
siue id aperuerit Viuo Testatore, aut si quis falsum scripserit,
signauerit, recitauerit, dolo malo cuiusue id factū fuerit Le-
gis Reus ē. Signare ē signū adulterinum facere, sculpere,
exprimere signatores. Qui Lege tenetur etiam pōna eis affici
debet. Quorum quidam alieno crimine, Leges publice etiam
eum qui sciens falso utitur, tanqm Reū adstringunt fraudu-
ris. Si quis Instrumenta alterius quod suppositā prodide-
rit, uel ut uerū ostenderet celauerit.

Priuatorū Instrumentorū subreptorū amotorū furti
actio

actio, uidendum utnùm cunctationis uitio aliena epistola 760
lecta fuerit, an ut scripta scribentis proderent & aduersarios.

De Epistola prodita, duplex Crimen. Corruptio et Perfidia.

Peccat saepè qui tacet, tantumdem enim Veritatem tacere, quantum et falsum dicere, & falleri non minus uidetur, qui gesta prodenti, sciens, quàm ille qui nunquàm facta fuisse ait. Iurati testes produci solent, non solum, nè falsa dicant, uerumetiam nè quid uera sunt taceant.

Celandi Genus non apertum, non simplicis est, ingenui, non iusti, non uiri boni, uersuti potius, obscuri, astuti fallacis, malitiosi, callidi, ueteratoris, uafri, non certi, qui fidem rei turpis non seruat. Si Creditor colludens cum Debitore, rem pignoratam alij uendiderit &. si quis duobus rem eandem diuersis contractibus in solidum uendat, si Partes supponit, falso diplomate uias commeare literas tractatorias, & duplicis si mensuras falsauerint. Diplomata quasi complicata consignatis literis.

Monetam adulterinam, qui flant, ferunt, qui Nummos aureos radunt, secant, fingunt non solùm quia adulterinos cudunt, sed et qui probos adulterant, radunt, excidunt, qui Nummos probos, lauant, conflant, aut multa Principis signato reprobant, in Officinis publicis tantum cudi debent non priuatim fieri rare.

Fingunt nummi etiam, dum inducunt, stanei dum in argentanteum lauare nummos, inquinare, possunt, ut aqua ex istuleos deteriores efficiere detracta inde portiuncula, non solùm coerceri qui adulterinos nummos fecerint, sed et qui factos ab alijs expenderint. Radentes monetam probant.

Ciuitates

ciuitates Principatoꝰ loco habentꝰ, nec Ius monetæ cudendæ usurpare possunt. Si quis hostili animo, aut studio nocendi statꝰ Publici Ius cudendæ sibi monetæ arrogauerit. Si clanculum cuderit, aut cuneos ꝙ Imagine Principis signatos adulterauerit. Quantitas pœnam intendit, aut remittit, nè uiele tegos ꝙhibeat. Poniechal fraudꝰ Principis, ut didicit nè ualere abstinuit. Et hominis falsi pericula commercia turbari Reipub. detrimento afficit. Conatus sola Criminis non punit Capite, sed perfectum Crimen, aut fructu sceleris Reꝙpotiatꝰ. Alterius itaque auferat hæreꝺ ꝙprimat solutis adulterini nummis, improbum luerum faciat, etiam si deiecta fraude lucri sed decideret.

Necessitas officij excusat à calumnia, quo maior é eiꝰ potestas quoꝰ facilius innocentem circumuenire ꝓt, eò etiam grauiꝰ eiꝰ admissum iudicandum é Crimen, pro modo admissi uindicandum. Nisi deferentibꝰ alijs ipsi accusauerint, quod si Delatore subordinato accusauerint, quam uos facillimè agitis, quam essè maximè potentes, dites fortunati, nobiles, tam maximè Vadquo animo ꝺqua noscere oportet. Reatus omne Priuilegium excludit.

Sta misericordes ee debeng, ut nè contra mentem Legis ꝓdnꝺ sensum minuamꝰ. Repetundarum Crimen qui in eMagistratu potestate, quo alio officio munere ministerio ue ꝓ publico quid acceperit, quò magis ante quò minꝰ officium faceret, qui ꝺ dicendam sententiam pecuniam acceperunt.

Reputandæ nam si licet accipere quò magis officio faciat, si turpiter datꝰ quod Iudici in bona caꝰ datꝰ, uhꝰ, nè in bona quidem causa accipere licet. Cato Magistratꝰ non magis orari debet quæ ꝺqua sunt quàm orari quæ iniqua sunt. Lato qui patriæ in aliqua re ministrant nullo modo

munera

munera recipiunt, nec ulla occasione, aut ratione nobis per-
suaserimus in rebg quidem bonis suscipienda ee munera, in
alijs minime. Nam non cognescere facile est, negj cum cogno-
uerio contineri, idcirco tutig e Legibg obtemperare dicen-
tibg. Nulla pro Pad ministerio munera esse suscipienda Si gs
uerò minui obtemperasse damnatg fuerit moriatg. Donum
nec capiunto neue danto, neue petenda, neue gerenda, neue
gesta potestate.

De Sprawic.

Remuneratio non é absoluta liberalitas, si remunerari
Judices liceret, inescati lucri spe darent lites secundum locu-
pletiores potig, quam secundum pauperiores, quoniã hom tenuitas
spem lucri prodidit, nemo ferè donat nisi aliquo donatarij Meri-
tg aut officio provocatg.

Xenia excipiuntg, Observandum th, ut nec ôia accipiant
negj passim, negj ab ôibg nam valdè inhumanè, à nemine accipe-
re, sed passim utilissimum, ab omnibg avarissimè sunt autem
Xenia edulia, quæ intra proximos dies prodigi possunt, et hospiti-
bg hospitalitatis gratia dantg. Si edulium modum excedant Man-
datis impbantg. Homo simplex et incautg quidam à provin-
cialibg, ut antecg acceperat, ab exceptis Personis sobrinis, scili-
cet et ijs qui propiore gradu sunt cæpi posse abusore in
infinitum ac reliquis nonnisi doni muneris in anno accipere
liceret, quam quod sit aureorum centum, esculentiũ potulentiũ
ne immanitate et sumptu excessisse crimina priscilli eiui
magis voluntatem peccandi intuebantg, quam modum et
quid non quantum admissum foret æstimabant.

Emptiones Præsidij imprbantg ne metu Imperij utilig addi-
cere res suas Provinciales cogantg.

Emptionem esse non emptionem, cum Venditori suo arbi-
tratu vendere ñ liceret.

Incautig.

Incauti efferbuerunt Reciperatores pecuniarum si
in Iudicijs cum Scitis sordidè se gerunt Rdsides.
Pœna arbitraria et pro mensura delicti infligenda, si tamen ob
hominem necandum pecuniam acceperunt capite puniantᵒ
Lis æstimatᵒ Reo in quadruplū.
Sordidè gerit qui officium quod gratis impertiendum erat, tur
pi pactione uendit.
Ne Lucri dulcedine inescati, ciuitatis commoda suis atq; alie-
nis postponeret cupiditati, huiusmodi donis captis Regum
commoda ciuitatis saluti anteferrent, aut si aliter
facerent, ingratitudinis nota et opprobrium subirent.
Pœnæ ordine motio et cœrcio arbitraria, munere et officio
suo priuatᵒ. Lis æstimabatᵒ Reo in quadruplum earū pecu-
niarum quas accepit.
Familiæ comites eorum Culpam præstare dt cuiᵒ eligere
fidos et obseruare suspectos, coercere corruptos Cic. Ve-
rina Cohors tota illa tua, quod plᵍ mali Siciliæ dedit, gn
si centum cohortes fugitiuorum essent, tua manu sine Con-
troversia fuit, quidquid ab hoste quopiam captum ē, id
non modo tibi datum, sed tua manu numeratum Iudican
necesse ē, et mea si enim innocentes existimari uolumus, nō
solum nos abstinentes, sed etiam nostros comites præstare de-
bemus. Primum omnium operandum ē, ut eos nobis cum duca-
mus, qui Nostræ famæ, Capitiq; consulant. deniq; si in
his eligendis hospes amicitiæ fefellerit, ut uindicem
missos faciamus. Paulò post tu cum et tuos amicos in Pro-
uinciam quasi in prædam inuitabas, ac Camillis et
per eos prædabare non statuebas tibi, non solum dete
sed etiam deillorum factis rapta reddenda.
Qui fructᵒ prodigum suorum quis pretijs uendere
nolunt

nolunt, dum ming ubera proventg expectant, stultis-
tas et penuria ingruit.

Necesse differre crimina a se inuicem quod pdnd di-
uersitate in uindicando se iungunt.

Peculatg a pecore dictg, quia a pecore in quo aetend opes
consistebant, initio fraudis esse cepit, qui furanti
si non prohibet. Qui in aurum, argentum, ds publicum,
quid in die immiscet, quo id deterg fiat, Metalli fodine
pecuniam subtractam pecuniam fidei sue commissam.
si interuenint. Grauig animaduertenda delicta, quo ma-
ior peccantibg delinquendi facultas, atq copia patet.

Si quid interceperint.

Si quid amouerint non dissimile crimen rapere, et
rapta fideliter seruare.

Tanquam priuatis debitores debent Reipublice non
tanquam Rei criminis

Defendit igor utilitate publica, quod tanta e, ut nisi
peculatores seuerissimis pdnis coerceantg, nunquam defutu-
ra sunt hirudines, quod corpg Reipub. sanguine et neruis de-
stitutum relicturg sunt.

Repente ditatg qui pecunias publicas administrabat, nec
cautio quidq aliud reddere pt.

Salustig contra Ciceronem redde Rationem quantum pati-
monij acceperis, quid tibi Litibg acreuerit, qua pecunia do-
mum paraueris, Tusculanu et Pompeianum infinito
sumptu edificaueris, aut si rebices cui dubiu potest e quin
opulentiam istam ex sanguine et uiscerib Ciuium
paraueris.

Sacrilegium e furtum rei sacre e loco sacro v religiosa
loco religioso etiam sacrilegium e, qui res priuatas

in de

in Ade sacra depositas abstulerit, loco facit, utrideꝫ furtum ꝫ sacrilegium sit. Et Cicero de Legibꝫ. Sacrum sacroue commendatum qui, eleꝫserit, ragginitue, famicida esto. Sacrilegii committit, auferendo sacrum de sacro ꝫ sacrum de non sacro, et sani qui deest id fieri - - ut sacrilegium non faciat, qui rem depositam in Ade sacra auferat cum sit in fide et Tutela numinis, cui Ades e consecrata. grauiꝫ é auferre res Priuatorũ è loco sacro, quam res sacras; etenim qui rem sacram è loco sacro auferat, et DEI VM uiolat, et homines hoꝫ quià res eorum auferat illud quia fidem eiꝫ apud deos mentes suspectam reddit.

Sacram rem id est Publica Religione dedicatam. Qui Priuata sacra ꝫ dediculas incustoditas tentauerunt, ampliꝫ quam furesꝫ minꝫ quam sacrilegi merentꝫ. Effractus fanis aliquem ex administratione resedit in publicum non relata, incidit ergò in hoc Crimen, qui publicam pecuniam delegata in usum aliquem expenderit seu consumpserit.

Ambire et circumire, suffragiorum emptio corruptis suffragiis conducta turba honores ambiscent pretio suffragia coempta, utrumꝫ similiter noxiũ? Nundinad.

O Vbem uenalem, et citò perituram si emptorem inuenerit.

Non Lahar Mercatores potestatum quos si patiar punire non possim, enibesto enim punire hnem, qui emit et uendit in Repub. bene constituta honores et Imperia ita distribuenda sunt, ut prima et maxima quoꝫ tribuatꝫ uirtuti secunda corporis bonis tertia pecuniꝫ, hi conuerso ordine prima pecuniꝫ, postrema uirtuti tribuunt, quare fit ut non uirtuti sed illis quibꝫ studeant ciues, nec tam boni et fortes, quam opulenti haberi uelint captant Testa-

menta

menta, grassant ferro, miscent uenena, nec ullum tantum flagitiū cogitari pt, quod non cum proho uideat honestum. Plagium é fraudulenta suppressio liberi hominis, ut serui alieni. Plagiarij qui dolose liberos alienos opprimunt, supprimit liber homo, cum sine ui dolo malo abducit, pro seruo uenditur seruus, cum fuge ui dolo malo abducit, cum ei fuga persuadet, dum fugitiuus celat.

Plagium

Qui societatem sceleris contraxit, et in ipsa suspitione, socij fuerit, persuasio consilium é. Qui suspitiam Dni fugit, ad pdnam innocentem tradi. Victoria Iudicio ciuili parta amouet à Reo crimini infamia.

Accusamg nocentes, accusatio crimen desiderat hominem ut notet Argumento probet, teste confirmat nulla fere causa é in qua fœmina Litem moueat, culpandg ille, qui priuatis uindictis studio ardens honestè propositum habet, ut aduersarium cuncta bonis fortunisqs omnibus euertat, non culpandg qui nocentem Reipub. studio aut ipsius emendandi gratia tribunal traxit, ferendas quidem Iniurias é si cedat ad gloriam Dei et proximorum salutem, crimine aut si nimia patientia noxa sit ei, qui facit iniuriam uindicandé, remittendum priuatis odijs et uindicta non Iurisdictio et Magistratu.

Alumnus accusat me meus ciuiliter quidni non crimen intendere ago Iure stare nonpt.

Cui pro pig unum quemqs Iniuria et dolor contingit, eò et iam religui in accusando potior sit remoti mingdarant.

Numerg criminum nontam numero facto nd, quàm ratione et qualitate æstimatg.

Publici utile é absentes à quibuscungs defendi.

Personaliter comparens pisqs ni frustretur Iudicium, absens pro convicto habetur. In ciuilibus admittit Syndicus crimine læsæ Maiestatis exprobrato horum Constitutio Enormitas criminis beneficia amputat oia. Qui admittit

admittit defensionem, videtq; permittere offensiones.
Reos ibi puniri, ubi deliquerunt. Ex multa persona multa colliguntq.
Priuilegium fori in ciuilibq duntaxat causis inductum.
Crimen inchoatæ communis criminis communem prosecutionē
ed in pœnam reciproci stylo trepidante re non perfectæ
cauit se perseuerantiu in crimine usq; ad sententiam.
Iudex accusatur competens Ius accusandi non habet. Nec
moze sadzic causas meræ criminales, tylko quatuor: Aulici
et arbitrarias, iuxta qualitatem facti, Reg accusare non potest,
qui confitetq; pro victo habetq. Qui tacet pro confesso,
qui uerò inficiatq, aut Iure factum contendit. Litis contestatio nihil aliud é, quàm Narrad Actoris, et contradictio
Rei, nemo in audita causa quenquam damnari æquitatis ratio patitq.
Licet nocentissimq tamen, ut uitam redimat, certo pœnæ ratus sit, qui de Periurio suspectq é, non é Iuramentum deferendum.
in ciuilibq Reconuentio, In criminalibq Reaccusad uetatq.
Peragere accusatorem non pt, nisi ante se purgauerit, non relatione criminis sed innocentia Reum purgari debere protelandi
Iudicij causa, et accusatoris odio non Reipub. studiò reaccusat. Idem crimen obijcit in eam retorquet.
Grauiq et crimen obijcitq, et ante de grauiore cognoscendum quentq causa æstimandus é. Leuiorem criminis Reum peragere.
Ius accusandi certum non hꝫ, qui ipse in Reatu é accusatori
tamen grauiq crimen obijcere pt, non parant leuiq, ut naturalis
accusatio præcedat defensionem, ità quoq; accusatio reaccusationem, sed si Reg et crimen sibi obiectum retorquet, et
innocentiam defendit, utiliq longè é defensionem præcedere, sequi retorsionem.

Infelicionis dui scriptores.

Semper

Semper prior debet esse defensio. Primum, quia natura potior est salg nostra, quàm aduersarij pernicies. Deinde qd plg habebimg in accusatione authoritatis, si plg de innocentia vra constituent.

Postremo quod ita demum duplex causa est. Nam qui dicit ego non occidi, habet reliquam partem, ut dicat tu occidisti, at qui dicit tu occidisti, superuacuu postea habeat dicere ego non occidi. Denigs in accusatione mutua, ut uacuu se uterq; defendat, prigquam aduersarioꝝ arguat omnium necesse est verum ordinem ee diuersum. Quint. VII Institutionu 8.

Quemadmodum in ciuilibg causis mutuas petitiones eundem Iudicem sortiuntur, ita id idem fieri in criminalibg, quo in casu reaccusatio seu anticathegoria licitant.

Reaccusationem non procedere si Iudex accusati non sit Iudex competens accusatoris 8.

Miseris et à potentiore oppressis prodesse Asyla debent, non facinorosis. Declinanda ee ea, quæ nocitura uident.

Principes quidem instar Deorum ee, sed negs à diis nisi iustas supplicum preces audiri, negs quenquam in Capitolium aliue Vrbis templa perfugere, ut eo subsidio ad flagitia utat.

Interest mea potissimu Prouincia exemplis statui, in qua crimen admissum é, ignoscendum ee ei, qui sanguinem suum gessit redemptum, sit ratemito in id suum nemo Iudicem posset.

Res é meticulosa ire ad Iudicem non minus sæpe in mente ueniet potestatis, quam & quietis, propterea quod omnes, quorum in alterius manu uita posita é, sæpe illud cogitat, quid possit, in cuius ditione, ac potestate sunt, quàm quid debeat facere. Si emptio rei periculosa é futura Reipub. Nemo Domini membrorum suorum

hinc

hinc ad Capitis pdnam ℣ corporis Cruciatu, nemo se obligare pt.

Obsepsio DRS Sung amici Obsides pro Patria deuocare, si Rect, cur non liceat idem pro amico. Obsides pro Patria ultimo supplicio se subijciunt, nemo tamen eam obligationem, uti impiam damnat, Damon, et Pythia apud Dionisiu Tyrannum uadem se pro altero dare nō dubitauit Patriæ omnia summa debemus pro eaq; et mortem subire debemus, non idem Obsequiu amico debet, Proquo in acie mori gloriosu quidem est, at scelere impiatu fide ℣ispione tua, pdnæ subducere uelle, turpissimum, none exemplis, sed Legibq iudicandum. Obsides uictor Imperat Ciuitas tradit, etiam inuitas hanc propria uoluntas uitæ periculo supponit fide Iusior ut enim detineat.

Cuiq uirtq et perspecta integritas omnis criminis suspitionem amouet, pœnæ finis partim emendatio peccantis é partim exemplum, quo alij à maleficijs deterrentq, partim solatium, quo læsq eiusq cognati fruantq. At nec Reg emendabitq nec exemplum commodè statui potest nec cognatis perempti satisfieri, si pro auctore sceleris plectatq fide Iusior.

Ridiculabilia dicuntq eé ea, quæ uetq consuetudo comprobat, scenam nonne cogendam ad usum dextræ tenet. Si enim decentiq sit dextra potiq, quam sinistra uti, tamen turpe é sinistra si quond existimat laborat apud bonos Viros.

In Publicis Iudicijs opq é, quærtissimis probationibq honestam Paupertatem Diuitijs inhoneste partis præferri de honore

Quò magis eminent, eò minus sibi licere putant, dignumq; Maiestate Regnantis legibus subijcere principatum.

L. Scæuola iti sibi credi oportere, si et alij idem asseuerassent, quoniam uni testimonio credere rei pessimi exempli, uerecundo silentio plurimũ in Vltionem sua ualuit, nemo ex suspicione damnandũ.

Non Ius deficit sed probatio, non enim licet uolenti perire. Testis unus suspicionem non fidem facit, si tamen alia concurrant argumenta audiri.

Plures è occultatis testibus, quam ante decem, qui audiunt audita dicunt, qui uident planè sciunt.

Alias numerus testium, alias dignitas, alias uelut consentiens forma confirmat rei de qua quæritur fidem.

Cum solum numerum testium, quem necessarium ẽ putauerint.

Euocatio plurimorum testium Vexationi, quam Iudicio propior conuicit, et elinguem reddidit. Nemo deserere se tenetur. Quæ petulanter iactantur, conuitia sunt quæ faceti uanitate non capiantur.

Vita mores constantia testium, fidem faciunt Iudici.

Pusillus testis processerat, licet inquit rogare Philippum tum Quæ sit iter properanti modo breuiter. Sic ille non accusabiliter per Pusillum rogabo. Testibus in Instrumentis omnia probanda. Omnia testibus apertissimis documentis. Indicijs luce clarioribus Crimina probanda ẽ, et scripturæ testibus, testibus se non testimonijs fidem habere.

Nonnè aut in Instrumentis, aut in Testibus omnis expectatio Iudicium ẽ, publica monumenta testibus potiora sunt

sunt. Miserat Epistolas Romam ad amicos, quam quandam iactantes et gloriosas his quidem uerbis Io. Io. Liber ad te Venio &.

Argumentum è ratio, quod rei dubiæ facit fidem quamquam singula fidem non faciunt, plura tamen coniuncta crimen manifestare possunt.

Necessarium cuiuis consequentia necessaria uelut coiuisse eam quod pepererit, suspicari ne eo quod e Laterno lacte nutrita est.

Contingens cuius consequentia probabilis è, uelut eadem fuisse, qui enumeratq; è. Quod non prosunt singula multa iuuant. Experimentis innumeris cognitum è, quamuis periculosum sit ultima de morte arbitrari, ex argumentis fieri notum, ut quod disputando placuerint, ea in experiendo repudiemq; non solum flagitium sed et suspicionem flagitij abesse debere.

Iuramentum suppletorium quoniam in quia probationum implet iudiciale iusiurandum.

Noctem illunem fuisse.

Negantis nulla prob ad, incerta fortuna, alicui non dicit commissi, quod ratione tractandum è, etiam arcanum Diuinæ prouidentiæ magna impietate pulsat. Tentat Deum qui eius potentiæ, sapientiæ eius et uoluntatis periculum facit, cum non sit necesse. Tortura sua esse ad liberandum, quam ad condemnandum. Tortura a naturali æquitate prorsus abhorret. Cruciari quemquam constet è nocentem. Omnis enim cruciatus corporis pœna est, pœna autem esse non dicit, ubi peccatum non è. Cum peccati sit animaduersio, falsa plerumq; dicendi causam præbent tormenta.

Rubur mendacium facile facit Infirmitas

necessarium

necessariũ, multi dolorem fugientes in Tormentis ementiti
ti persæpe sunt, Morijs malluerunt falsa fatendaquam
uerè inficiando dolore. Alij à nãa corporis, aut consuetudine
uim tormentorum eluserunt, cum quidã ictum sit nocens cruciatur innocens luit pro incerto scelere certissimas pœnas ñ
quia illud commisse nescit, et quod intolerabilij magnitudine
plangendũ, ingandumq; si fieri posset omnibus lachrymarũ,
cum propterea torqueat Iudex accusatum, ne occidat, ne:
sciens innocentem sit per Ignorantiã miseram, ut et so:
lum et innocentem ceciderit torserit. Experimenta incerta
periculosa fallacia absoluere ab Instantiã ñ à crimine.

Crimen atrox.

Rigore Iuris licet ex iniquo aliquid trahat utilitate pu:
blica rependit. Vt in ciuilibus causis Iudicis potestas ñ
potest excedere id, quod in Iudicio deductũ é, Ità nec
Criminalibus promior ad absoluendũ, quàm ad condemnan:
dum ee debet. Satiùs nocentem absolui, quàm innocen:
tem condemnari. Innocenti uita erepta restitui non potest.
Nocens si absoluatur iterum in delinquat, in infligenda
pœna Iudex etiam prioris Criminis rationẽ habere ñt.
Sedentes aliquo magis sapimus quam stantes, quippe causa pri:
entia amet quietem. Stantes autem minus quiescere ui:
deantur.

Calumniator é qui sciens dolo malo crimen falsum intendit
Maiores spes, quam metus habet falsi o cõmento nulla
Iusta causa inductus accusat, cum dolo malo, à quo
non solum causa sed et suspitio crimnis abest, temeritas
facilitatis uenian contineat. Ignoscipossee ei qui suspi:
cione laborantem accusat dolus é accusare eum qui
plurimis

plurimis Argumentis defendit, paucissimis aut leuissimis oneratq.

LATORES, ET CASTIGATORES.

Qui malam litem temere prosecutq é, Victq Victori in expensis litis damnatq, dum uia ttica sumptuq; Lis iubet prastare ei, cuiq accusator desistit magno cum dispendio rerum suarum.

Non licet cuiquam arbitratu suo perire, et perire festinanti non appellanti, humanitatis causa placuit, quemuis pro eo appellantem audiri. Interest hmi hnem beneficio affici, piu et humanu é faminam pro eo pudiri, qui perire festinat.

Mulier prgnans ne ultimo supplicio afficiatq, quam diu uterum gerit, salamitas enim Matris, non debet nocere ei, qui in utero é. Ne puerpera quidem sit definit natura.

Processit in Tribunal furens et in festq iratq.

Carnifices adeo uile nomen ut eum non modo foro, sed et Urbi Domicilio Leges excluserint, a Sacro ministerio arcentq. Hæretica prauitate cum uenia Numinis id fieri, per quod multorum salq et Incolumitas procreatq.

VINCTO.

Vinq in Carcere perpetuo Viuali qualibet careat et tenebris carceris quotidie necatq. Quid enim salutis Infamia Nummis proinde et bona publicentq, gdira na Infamiaq alii nicdbaiq.

Infamia a pna alicubi separatq. Est Ignominia seu dstimationis lsio, qua quis honestorum Virorum numero eximitur. Existimatio autem dignitatis illsa Statutu Legibq ac moribq

comprobatq

compensatg.

Altera infamia Iuris, altera Infamia facti, quod n
Iure irrogatg, sed opinione hominum, seu quod existim atio-
nem nostram apud bonos et honestos Viros oneratt, hoc
non proprie Infamia e. Neq enim opinio hnum, sed Lex et
sententia Infamem faciunt. Veri infamibq portd dig-
nitatum claudunt, causa Infamem facit.

Per Iniuriam damnatg, nemo unquam innocens male interem-
ptg Infamis e qui non suo merito pdnas graues, sed Iniqua,
tionis perpetitg, dubitatem, pdnd suos debent tenere author-
res, pdnd nolicendd potiq quam exasperandd. Iudex pro no-
do admissi, interim duriq, interim remissius, statuere debet.
Cum pdna peccati sit ultio, ibi pdna ee dt, ubi peccatum est,
Nihil iniquiq, quam aliquem hdredem Paterni odij fieri, ne-
mo tam communi ac leni, qui se uidente amicam patiatq
stuprum.

Casq culpa uacuos fato non noxa imputatq.

Eidem pdna uoluntas sceleris, quia effectq punitq, in atrocio-
ribq, mihi iam nihil noui offerri pt quin sumpenitq.

Attentatum non consumatum.

Inceptum non perfectum Crimen.

Complices raptq mandatoriq non explet meam libidinem
sicut explet iram, uim dictam eidem. Explet tamen animum
~~meum~~ ardentem, nemo libidine ardens Vicariam expetit
operam, difficile serui emendantq, duriq cum illis agendum,
Inualidum oe nda quidquid e!

Audacius contemnent Leges, qui palam delinquunt, et exem-
plo in multos pernitiosiores e. Sceleribq scelera contexens.
Malo nunquam defuturos sunt saa.

Etunc

Hunc prauis moribꝰ leuiꝰ adulteriũ puniꝰ.

Periculosũ iuuenib⁹ publico uitio.

Reatꝰ per pñitentiam non minuiꝰ.

Iustitia iusti non ẽ eaptura ipsum. Tempore defectionis quod benefacta benefactis alijs pertegito ne peruluant.

Innocens ille creditꝰ qui perire non potuit Vualtfiꝰ nicedicijꝰ. Et in bello quibꝰ fortuna pepercit, hostis quos parcit.

Visum parci homini cui tam rarũ beneficio fortuna pepercisset.

Miraculum non ẽ omnis casꝰ et exemplo pernicioſum ꝓtextu Reũ legibꝰ eripi. In bello laudanda victoris clementia, sed in foro parcere damnatis n' ẽ clementis, non primo ictu resecta ceruix, nonenim satis sit legibꝰ, nisi pñam damnatꝰ sustulerat, nec sustuliſſe induci potest, quoties carnificũ manꝰ tremulã ꝓfellerint.

Non unico ictu procubuit.

Sanguam grauiꝰ sit uidorem alicui dare, quam furca gladioꝰ puniri.

Sicut iniquũ ẽ idem debitum bis exigi, ita Reum obidem admiſſum bis accuſari. Pœna delicta mutua compensatione tolli.

Non in criminibꝰ sed in modicis duntaxat admiſſis id ꝓcedit.

Num immortalis ẽ infamia etiam tum uiuit, dum credas eſſe mortuũ. Fato functꝰ ẽ, et uinculis corporis natali dissolutione diꝰ pꝰ ẽ. Pœnã in emendationem hominum emendari nequit, quem mors subduxit.

Scelere quæſita.

Proscriptione temporis extinguuntꝰ etiam crimina. Non ut in ciuilibꝰ

Ciuilibꝫ Cauſ̃ Prſcriptio inducta, ut ect Litium
finis nè ſemper incertis ſuor dominio rerum ſuarũ, ità in
Criminalibꝫ, neceſſariò ut accuſationũ, aliquis finis eet, quicunq;
alicuiꝫ criminis in ſimulantꝫ. Eſt autem longiſſimi temporis
Prſcriptio XX Annorũ.

Si immortalis accuſad etiàm mortuo inſtitui poſſet.

Oſtawa we trzydzieſci lat á zrzmen zarobiona upadac.

Bono publico, inducta ut ſit accuſationũ finis.

Indulgentiã Principis perimit Crimen, dum pdnã gratiam reo
facit ob uitã anteactã merita.

Principem de plenitudine poteſtatis ſuæ, gratiam cuiuis pdnã
reo facere poſſe, nondum notam eiꝫ pro Legitima Cauſa
eſſe largiri, Indulgentiam pt eorum Criminum, quæ ſtuilima-
giſ quàm Diuino Iure, uindicantꝫ, quæ autem Diuina Lex
aut recta Rõ Gentium ꝙꝫ Conſenſꝰ Capitis ſupplicio
puniri dt, eorum indulgentiam tribui non poſſe, quia Princeps
Legibꝫ duntaxat Ciuilibꝫ ſolutꝰ é, non Diuinis et Na-
turalibꝫ, quibꝫ obligatꝰ tanquam homo.

Non Gentiũ Legibꝫ quibꝫ tanquam membrũ et pars hu-
manæ ſocietatis Anexi ié, ei oculꝫ trigne miſeratꝫ fue-
rit.

Nepars erit.

Maleficũ abſpicies, eum ab alterius eo.

Regnabit ſanguine multo.

Iuſtitiam pręſentis pręteritorum ꝙꝫ conſciam ſuo tempo-
re uenire, ut pœnas exigat, ſuam quemꝙ diem manere
ut ſublatis malis cæteri ſecuriores uiuant. Peccatis puni-
endis tres rationes.

Emendat peccantis, uindicat læſi, exemplũ in uulgꝫ.

Nonc

Non est subiectus Legibꝫ qui habet in potestate Legꝫ ferre.

Salionem iustam ee, si quis ꝫ fecerit, patiatꝫ.

Iniquũ eé uitaꝫ gratiam eẽ fieri, qui uitam alij eripuisset.

Lenitate audaciores maleꝛ reddunt.

Obstat indulgentiaꝫ accusator, cuiꝫ Iniuria é. Deinde Reꝛ publicaꝫ perturbaꝫ, si non satis fiat ꝓ de Iniuria accepta.

Obstat Legeꝫ Diuinaꝫ et naꝫ, licet ciuilibꝫ spluty sit bonꝫ tamen Principatum Legibꝫ submittit. Beneficiũ hoc restitutionis publicaꝫ utilitati aduersatꝫ.

Vbi Crimen non é, ibi et Reꝫ eé nꝑt.

Ignoscendum ei, qui sanguinẽ suũ, qualiter uoluit redemꝑtum. Beneficia Principum non debent eé coniuncta, cum iniuria cuiꝫquam salua Iure Tertij.

Non ꝑsumꝫ Rem facere, quem nullꝫ accusat, et publicam coercionem Priuatoꝝ Pactionibꝫ tolli nꝑsse et expediꝛe Reipub. Delicta nocentiũ noneé iꝫ untꝛ.

De Criminalibꝫ Commentarijꝫ Antonij Mathæi Vtraꝛ ctina Traiecti ad Rhenũ 1644.

Concurrentia Successionis Bonorum fortunæ.

Lui Cm Sanguine proximior, is in Successione potior.

A iż nad nas bliższych nie maꝛ. Tedy ni iako Remotiꝛ res ꝛ nami bliskowac się niemaiꝫ. Ꝓspolicie successyą

regulatꝫ

regulatę Secundum profectionem Bonorum. Atqui te dobra
nie wyszły, ani z tego ani z owego Domu, iyż profectyția nie mo-
gą być nazwane. Aga tym iż są bona fortuna bliższy
ie brać powinien, a iàż gdyby nie garentę Bona éć Fortuna, po-
nieważ ani z tego, ani z owego domu nie wyszły, musiałby się
żadyn do nich niebliskować, yż tak dobra zostawaiący pro Va-
canti co absurdu. Zkąd albo oni albo my przyszłemy ze
xxx za. że nie są profectyția, ale Aduentyția zaczym ieśli ich
bliższy brać nie będzie tedy iako in Bonis Fortuna wypad-
nie brać wszyscy będziemy. Była Niebaszka Dotem brała, tak
de Paternis, iako y Maternis Bonis, iednęsz deżywatyią ma-
my wszyscy tak my od białegłowy po Białogłowie iako y oni
descenduimy. Maią przeto in Aduentytijs Equalem sanguis
nis rationem mamy mieć, y Equalem Successionem, gdyż San-
nei, iako zkąd nazwani że maią sanguinis Communitatem. Al-
bowiem successiones omnes merito sanguinis parant. Accedit że
na Nieboszczę Adormiuit Dominium Pamiliá eig cessauit gla-
dyi successio, fusi autem successio do płci Męskiey płci bowiem
nie stało, tyłko Białogłowska, z kąd tubobyismy tanym
proximiores wszytko brać mieli, iedrak zachowuiąc Equi-
tatem ponieważ miecz po mieczu in singulana gentilia suc-
cedit Bona, a kądziel zaś po kądzieli Equaliter in
omnia równo że wszytkiemi succedure. Tedy my też equalnie
succedować mamy. Mutata enim conditione Personą mutant
Priuilegia Successionis, successio secundum statuta loci Regula-
ri debet. Nad to ubi sanguinis ibi et successionis cesat rad.
Takes q dalecy że sobie nowac by się by li mogli, iakoż do suc-
cessyi należeć mogą. Statut koronny de Dote wprzod kądzie
integros Fratres potym medio to iest uterinos de hinc

Samuel

Latmeles, na ſtatek deiſdem armis et ſignis con-
ſanguinitate ſalt im prædmiores S.N. Zaſu prædſenti Abre-
nunciowały Matki ich wſzędzie domy przeſzły wdaleſkie
y odległe takſie rozkrzewiety Propagnie. Ze eNra con-
ſanguinitatis w nich reperiri nie mogą, tedy oni iako inno mi-
nati i Legz iż nie maią præſcriptam Regulam ſucceſſendi, mu-
Us communem ſegui zawſzno brac. Zobg lubo de Propagine
ſognationis, w las nie y tym nihil debetur wprawdzie Conſtitu-
tia 1588. — —

Skadałka usy ad Octauum Gradu pokrewności extenduie
ale to uczyniło Prawa in odiu Fiſcy, żeby Fiſcy zawſze zoſta-
wał ſucceſſor Vltimy, nie mogą tak daleſkie bydź per rerum na-
turam conſanguinitatis Grady, nec nia inueniri, nec uita ſucceden-
tibg tak daleſka prorogari pt.

W bliſzych ſtopniach omnia propinquitatis Nomina conti-
nent. Vltraquo nec affinitas inueniri, nec ſucceſsio pt amplig
prorogari, Parentelags poſtea cognoſci non poteſt, et omnimoda
ſanguinis relatio Propinquitatis pt deletz. A coſie tknie ultraco-
ry Ludſtwy, ktorzy in capita a ktorzy in ſtirpes ſucceder
maią, snadnie ich decidnie Regula Iuris, ktorą ma tak moſbie.
In capita ſuccedunt, qui pares ſunt gradu in ſtirpes autem
ſuccedunt, qui gradu ſunt diſpares.

Reſponſum Aduerſus Oſtendens Actorem et Oſtendy.

Super Partem adhærentem.

itat proed. Quia cum publicè intereſſit nè ueritas occul-
tetz, ac exinde ut rerum ſit ſalua probatio ſemper

eidem

eidem ueritati dt eé loc. Asta autem Publica Castrensia 780
Capitanealia N. et re et realitate carentem immutata
quippe ueritate ad nocumentu N. eé conparcinatam proin-
de ne ueritati prdfatu Vs inferat Lege permittente non
deducta deducere, non probata probare. Stat te ad uidendu
et audiendum, cum expediat Bono publico, ne licent ia noce-
di fit lucrosa, et Astorum publicorum depraua ad uindictam
reposcat. Sinun quidem inhibitionem ueritatis patefaci-
end ad remoueri et post reclusa Asta exeiden Inscriptio-
nem prdfatam inuicibilibg indicijs ireale, quinimo artificia-
tam ostendi, remq; ipsam Attentui subiectam, proditure q;
iustum non sit statui non posse deceni. Asta Officij adpro-
bationem prmissorum statui in eum qui causam depraua-
tionis Astorum dedit inquinid dicanjs. Et causa ipsig publi-
cé potig quam instantid prdnis priuatd finem imponi In-
scriptionem ipsam uti manifestd depranationis euidéa Conui-
ctam artificiatamq; Cassari. Statum et Bona adonere
Puis exonerari aliaq; ne Religio Judicu et Ius ac Justi-
tia prdcipitet, cum in oi Judicionu subsellio ea pro reine-
ritate instituì iuste peragi et realiter perficd debeam sta-
tui et sententiari.

Super Officium.

Citat pro eo. Quia cum Asta Officij Publica ad pro-
bationem gestorum sint constituta. Et ita sint communia, ut
nemini sint deneganda, quin potig cuilibet interéé ad ea prdc-
tendenti exhibenda, ipse uero et Astor ex eidem irealitate
Inscriptionis eius pereuidentiam facti, quomodo artificiata
studiosé fuerit formata fit, ad nocumentum eig uult docere
Ad quo et causam specialem parti adhérenti mouet et alij

Instituit

 Instituit, intentauitq. Proinde no 888.

Na Brzeszlego Pisarza.

Inhærendo Statuto ex cuiꝰ prædscripto Officialesnosse
sua officia debent, et ad eadem attendere Stat te ut ra-
tionem reddat muneris tui, scilt cuiꝰ officij tempore Insen-
phò N. artificiàta et formata ad nocumentum Actoris
rei eritq, dum priuatione Actorum Publicand & simulq ad fa-
ciendum id totum quod interé ex causa Citatis præsen-
tibus 88.

Pro Commodata Vnione.

Quia Tu Vnionem seu Margaritam prætiosissi-
mam et per grandem candore conspicuã magnitudine
Orbe leuore et pondere præstantem ad duodecim millia Flo-
renorum Polonicaliũ et plꝰ ualentem Actoris propriam sibi
ad usum certũ necessitatis tuæ per ipsam Actricem accom-
modatam existens eo Nomine multotiès requisitꝰ, prout
te eandem gemmam Actrici redditurũ & præfatũ ipsiꝰ
solituruꝫ uerbo tuo heroico promiseras in huncꝰ restitu-
ere non uis nec pretiũ ipsiꝰ soluere minimè curas, quinimò
eandem circa se detines restitutionem eiꝰ promissionibꝰ di-
latoriis procrastinationibꝰq moratoriis, elongando. Proinde ut
Margaretam prædictam, seu Vnionem reddas, & pretium
eiꝰ uerbo ac promissionibꝰ satis facias citatis præsentibꝰ, in
quantum uerò prædicta præstare recusaueris, Pœnæ sibi, contra
Te et alèa Duodecim Millia Florenorũ polonicaliũ
& plurium sic ad prædicta Judicialiter attentatuꝝ respon-
sueruꝫ.

Pro abiudicando

PRO

Abiudicatione Officij.

Qui Tal Citat ex Officio N. Tibi illud illegitime usurpanti pro eo. Quòd cum bono publico expediat Judicem fieri, qui alijs ius dicat Virum, quam maximè, non tam idoneum, sed etiam iustum atq; integrum iuxta prascriptum Legum in fama laudabiliter conseruatum. Tu uero omnina: bilis et culpabilis existens, qui Legibq tenens eadem Leges Religiose custodire, et tanquam seruq pdnd Officium publi: cum exercere nec ulla dignitate decorari potest, proinde ex quo interest cuilibet et ôibq incumbat ex Officio damnu Reipub. impedire idem Actor auertendo perniciem Judicio pdnd publicond nè tibi occad uiolandi omnia Iura inde suboriatq, qui ea in ma: xima pte prout tibi in termino deducet uiolasti. Pequoq Ci: tat ad uidendum et audiendu Officio Judicatq N. Quod tibi usurpas per sententiam Judicij alia dicari et ab eodem remoueri reici et repelli eigdem q̃s Officij Publici et Officionum quorumuis cui iam sunt per Crimen famosu et pu: blicu clausd dignitatum portd incapacem et inhabilem de: cerni ab eis arceri et pdna Priuationis eigdem irrogari, cum q̃s di: gnitatem et gradum malis moribq amisisset uti imparem huic muneri Officio prdfato Publico exui ac dignitate eiq priuari aliaq; in talibq publicis demeritis quod transigi ne: queant fieri solita statui et sententiari. Sicq pradmissa Judicialiter attentatum responsuq

Mater cum Filijs in Ca

falsi

Falsi.

783

Etiam in bona causa humilis dic contra Matrem Quod prinde Officijs petit Pater et Mater Nomina sunt Pietatis Vocabula Officiond uincula nad si meuis habere Filiid monstra te ec Matrem à re separata é pietas in uerbo hdr? Humanitas uerbosa non operosa. Nã impellit ut ãeris quos generauim g pietate retinendo ec Liberos suadendo magis, quam duriter tractando uisce: ra Parentum SSS Pietas fuit alurse Impietatis de: cepisse. Noli ec Jut Leo in domo tua euertens domesti: co tuo si accusatz non creditz, si conuicitz non punitz. Lu: bbij stuznego ealu mogł nicc wdług mowz k przecin Mat: ce bespieczneij nicc nie moze.

Aliud é Beneficiond recordari sed malond Officio: ru non recordari quomodo dquã. Iniuñ a maior maior ef, quod à maiori iniustitia uenit et maig damnid affert. Felices filios quos pspunt ó Vita sua Parentibg dicere quid feci. Multa ignorantes patimur mihi ória, quod in Matrem dicebantz incre: dibilia sunt, uisa.

Non peccant hi eAnni, qui conturbant domid suam pdg: sidebit Vento.

Non é beneficiid sed Officiid facere, quid debeas.

Beneficia non censeri, quãcunq; necessitas exijit & pstat obsequid.

Matrem, re, nã pietate, indulgentia dici, non sola appella: tione.

Naturam uincere amorem ejicere Matrem esse e obliuisci.

Nihil

Nihil cõ delig quam Parentes à liberis separari, hoc
contra Jura Nat.
Publica instituta Privata pietate potiora. Juris Publici
Ca semper è potior. Reipub. prig nascimur.

Constitutia 1570 Ktòry by. Oyciec poiął wtorą Żonę
a bostez zona pośmierci pierwszego Syna za mąża wtorego
a dzieci chciały być mieć od nich to, co im wedle Prawa służy
Tedy dbyć chcąc Synowim maią dochodzić swego y sądzić
ni maią bydz iako insze obcy.

CAUSA EXTRA.

LIS.

Libertas Bonorum non malond. Realty ac Privile:
gium tollit omnem honorem excludit, Libertate donari ne:
quit qui Legibg tenetr.

Non e pena, sed Custodia à Lege imposita, ad Justi:
tiã ministeriũ.

Crimen sum non dt Dignitas comitari sed pena.

Constit 1586 Excepto recenti crimine
Aud Carcere publico detineatr.

Statut illo tamen hinc excepto qui in publico maleficio de:
prehensg fuerit.

Legis beneficio uti non dt qui contra Legem facit.

FORUM.

Qui

Qui ubiq; ubiq; fortiq. Forum nihil interest in quo quis fori conueniat, dummodo ibidem reperiat. Accelerandi et protelandi Processus.

Impossessionatus rei Terram rei distrahit, ubiq; sueniens Officij cuiusq;, tam ex officio quam ab officiorati dicere discernere iubet.

Causa ubi cepta ibi determinanda.

Continentia causa diuidi non debent separari enim sine commotione nequeunt, cum alterum ab altero consumationem patiet.

Connexarum idem dicendum.

Innominata delicta, quae designatam Legi Poenam non habent in arbitrio Iudicis, iuxta qualitatem facti ueniunt secundum delictis ordinarijs Poenam exprimam habentibus.

Qui in aliquo cognoscere potest, Iudex competens dicitur qui non potest inuocato iudice iurato. Iudex debet Iurisdictionem habere, talem qualem causa postulat.

Extraordinarium delictum, quod nec Forum nec Poenam nec Legem ordinariam habet, Innominatum delictum Forum competens est, quod est propinquum ex Lege assignatum.

Constitutia 1638. Fol: 10 O Decretach Trybunalskich

Niema Trybunat przyiąszczać przed się Spraw takowych Ktore w Prawie pisane nieszą: Gdy indistincte zwykli confundere ij subselii mieszać abytam pozywaią gdzie ex Natura sua Origine et Descripto Legis sprawa należy. Ingracis oniby ipse Ordo non multi sui ordinem seruare. Crescente malitia crescit rigor Connexi nectanty Lege eadem et Poena.

Suspensa.

Ex origine.

Ex Origine dependentia ad suam scaturiginē reflemi dt.
Nominatio in delictis é dispar à Relatione officij ad
Principalem officialem suū.
Subsequens statut liberat patratorem, cum Principalis as-
sēnt ipsum Mandato suo fecisse. Nisi interessent, tunc
respondere tenebitr.
Stags suspensa fien dt. Recedere de ista causa non subse-
quig quia extitit hō Informandi dt. Et qui mandauit, et qui
mandatum executy é, quilibet pro delicto suo tenetr.
Negs ex mandato illicito nascitr obligatō.

DILATIO.

Dilationibg Iudicum é, Superfugere é Culpandum.

Constitutio 1284. tantum in personalibg legibg nō simi libg.
Iudicandum. Dilatio é Reo elabendi occad. In manifestis
Iudiciarijs ordo non seruatr peremptorē Executat.
Iunctissimo ordo non seruat ordinem.

Eo fine Dilatio petitr, ut Executio differatr in tanta qua-
litate criminis accelerandi. Processg non protelandi Iudex
in Dilatione debet ee parcg in concessa benignq qui quid
Reo accedit, id securitati indecoris decedit.

CONFESSUS.

Confessg pro convicto habetr sententia sua sed amat.
Ex ore tuo Te Iudico. Confessio é testis scelenis non é Con-
fessi causa tuendarei. Confessio Veritati in omnibg consen-
tanea convenit cum cibg Iudicijs de Personis causa loco
tempore

tempore modo.

Probatio dicit, probata, quod patet expresè non ēe probare necesse. Manifesta nonegent probatione. Vir impius ipse canit sui tibicem ē, et sui Delator proprius confiteri uoluntatis ē confiteri necessitatis Vendicq homo.

VARIAS.

Varianꝰ in Iure non stat audiendus, stat ultum Regni imò te regnans, imò te affirmans.

Malo dolo à ueritate recedit, nè puniat, qui sibi contrarię ē nemo contra apertionē suam restituit, ut secum dispicat ueritati nunquam ent conformis.

Leges malo enti iubent non abscondi.

TORTVRA.

In Defectum probationē inuenta, ut ore suo perpetrata eumlgent flagitia, nè multa negentꝰ.

Dudet inse malum agnoscere seguit dolorem admissi conscia. Quod uore indic non promitꝰ dolore corpori expromitꝰ. Firmiores qui innoxij.

um pendibꝰ perdite agendū. Leges malo enti iubent non abscondi. uastigandi ma bydꝰ iakb seruꝰ podiꝰ.

PLEBEIVS ROLAMO.

Luis Bonond requiret Testimonium ubi nulli boni interee

interee ꝑſunt Veritas contenta é ijs ꝓbationibꝫ quibꝫſt manifestare ꝑt credendum ueritatem loquentibꝫ alioquin eſſent crimina impunita. Confeſsio in óibꝫ ueritati conſentanea, quaſi ipſa ueritas reijceretꝫ.

Occultatꝫ teſtis tam dentibꝫ ꝓbꝫ in faciem conuict.

Probatio nunquam ſatisfacit aduerſario etiam quis ſoli luminaribꝫ illuſtret ueritatem cauſabit et in his eclipſim aduersanꝫ.

Statutum de falſa monetanon admittit Teſtes ignobiles ſed hoc facit ad temperamentum durꝫ Legis, quod purgationem iniungit per decemocto et quinquaginta quatuor eligendꝫ. Adnam quę uitę ac confiſcationis Bonond impoſuit. De cojꝰ dicit qui conuinci poſſet per teſtes. Verum inculpatꝫ iam é Argumentis ſuperatꝫ, euidentia facti conuictꝫ Vole enim enormeſꝫ executioni mandandꝫ.

Statut rationabiliter conuictꝰ et confeſsꝰ.

Statut de Nino bonod fame.

CAPVT.

Quod qui uocatꝫ celeriꝫ ueniredꝫ citato non teſtu-dineo grauitatꝫ Legis ꝑemptoria.

Principale ſalſi.

Refert Exactori Iudicio ponderare qualitates Perſonarum animorum damni dati ꝓtiſſimum uerò ipſius ſalſi examinare et ꝑ probationes inuestigare, quantum exinde damni.

Notanꝫ Perſona cuiꝫ manꝫ Inſcriptiones bona fide exarare et conſcribere cuiꝫ ſolicitudine et fide ſuas earum

custodiri

custodiñ dt et eig Officium debet ec̃ securitas cuncto nd.
Rem elicit am perfecit, seripsit quod non debuerat, et que debebat nõ scripsit. Pupillos quorum ætas captionibꝰ subiecta.
Falsum committit, consensu uerbis scriptis abusu silentio.
In persona uerbis scripto abusu abusꝰ in mensura et pondere.
In persona quando de alio finitz homo ec̃ talis, qualis non ec̃ alienum partim supponendo sed in scriptione personam quoꝫ supponendo.
In scripto mutando demendo falsꝫ ascribendo aliond scripta efficitꝫ imitanda. Dolꝰ adhibitꝰ Veritas immutata nocumentum curatum, Falsi crimen et spēs furti sub dolo et occultum furandi genꝰ ē.
Rem alicuius falso malitioso et excogitato animo corrumpere et falsitatis fuco decipere statim deprimere.
Simulas rationes pro cupiua habere uim ad persuadendum tinxerunt.
Brzegczký taleñ gdyż ſie fałsze rodziły.
Virtꝰ officij culpat malum Respexerunt officio officere.
Publica Iniuria uiolata fides Astond Publicond ibi deposita honond fortunarum.

ACTOR ACTIO.

Non modo accusandi sed laude afficiendi publicæ salutis custodes. Sszie o Publiczne Assa, idzie o honorꝰ, o substancie, Maiętnosci, dostatkiem y fortuney Szlacheckie.
Necessitatem officij excusabilem reddit, quia Capitaneus quia

quia Tutor iniza é abusq Accusationis insza necessi-
sarij vtq Rezpub. utiles non uelisse redi tuendi can,
Inuitq ad accusandum accedit.

In Publica Iniunà.

Iuramentu super Officiu eiq.

Esuere dt Personam amici.

cum urq et ratione officij. Accusare é ad causas dicendas
Vtere accusationis nomine etiam ciuilis uenit et stio
Actor pro accusatione puniq.

Iudicatq non accusat Delicta manerent impunita cum in iuria
cedit eidem et querela competit.

Et malitia ect lucrosa.

Docenda probationibq.

Monstranda documentis.

ARTE CAPTIOSA De-

CEPTUS.

Captio é non Pactio, cum alter habet prædam, quam capta-
batq alter autem plorat. Falsis promissis uana Spe. Pactq
non uidetq fuisse qui deceptq é si a Coactis resiliq licebit
abeis atqs deq inducit. Deq nulli patrocinari dt.

Deq é persuaderi qm compellere.

Maiora sperant lucra quam padras. Persuasio deq
amicq.

Iura occurrunt Personi fragilitati status qsq facilitate
sua captatoria uoluntate ductq scripstiq seductq.

Contra

Contra bonas Inscriptiones non é dicendi locus
et contra malas amplissimas & blanditas Inscriptio.
Errantis nullg é consensg cum actg voluntatis sine actu
intellectg éé non possit.
Error aufert actui intellectg debitu componat per uarsu
Iudicium.
Reuerentiá nectg quá nobis ab his metuimg in quorum pote-
state sumg et quos cultu honore dignamur.
Iniuria é Iuris alieni uiolatio suum uigz tribuendum ne-
mini nocendu.
Agentes et consentientes pari pena puniuntz.
Iniuria maior é, quá á maiori Iniustitia uenit et maig damnu
aufert.
Consulto cogitato non uenit in mentem Iusnadu non sta-
tuis.
An feres? Gd tibi dictus impune éé. Numerus Pisles.
Illigue ad artificium. Acer acerbiorem Fide Captg.
éé falsam Actionem, gm apertam rapinam. Fides in fida
Nicui ex mieniu gualtem Prawem zniesli uda stmie Ma-
chinatione speciosa praedo.
Non consentit sed decipitz, qui calliditate utitz, aliud
agendo, aliud simulando.
Non ex scripto, sed ex bona fide dstimantz Obligationes.
Datz occa Captiosis tendentibg retia insidiantu Captionu occa-
pandi, emungendi, substantias alienas.
Lapis ostus lubrica subuenit, Amaroz innocentia si laxaretz
audacia.
Nulla acerbior iniuria, quam profecta ab eo, á quo nefas
putaseme.

putaremus, quicquam mali expectare, sequentia declarant præcedentia.

Instrumenta faciunt probationem plenam et manifestam.

Exhibita faciunt contra exhibentem.

Quanto plus cautela in Astu, tanto plus fraudis Rationabilis, quod subtile, inutile.

Ex facto tenent Notarij utile negotium gessit Dominus, licet peruersum ratum id habet. Ratihabitio æquiparatur Mandato.

Errantis nulla voluntas, nec consensus.

In quid quod ignoramus consentire non possumus conditio ingrata vitiat contractu

PRÆSCRIPTIO.

Ignorantibus et agere non valentibus non currit præscriptio.

Non tantum sed reuerentia lis mota quimentem tenuit.

Publica non præscribunt crimina, item enormia in leuioribus non in grauioribus et iteratis.

Longus quis manet vigor iniuriæ, eousque durat vigor Iustitiæ.

Quanto sunt peccata grauiora, quanto diuturniora ex indeuindicabiliora præsertim iterata.

Euadet.

Quod arte captiosa seductus, errore ignarus rei contraxerit.

Onus incumbit probare positionem suam.

Opponebat Patre.

Constit

constit 1585 et 1588.

Kto będzie miał słuszniejszę dowody.

Omnes Reales Iniurię sunt ciuiles offensioꝝ Realis leuior è, quam Personalis unde ex ciuili Actione Criminalis statui neq̃t. Deceptio in crimen non uocat, contrahentem deceptam. Sibi ipsi nocere potuit conditionem scire supersedit non inquisiuit pactis interuentibꝫ sublata uindicad falsi per redintegrationem lapsi agendum erat, non per Criminationem.

Filij contra Matrem Incontrarium deducebat.

Actorum publicorum et fidei publicæ depravatione uindicari.

Ad duos Reꝫ obligatꝫ et ad pœnam et ad Restitutionē. unum alteri connexum constitud 1588. Publica crimina cum læsione Iuris publici transigi non possunt.

Constit Quod ē ciuile decidet ciuiliter. Quod Criminale, criminaliter. Contrahens si sileret apparet nec aliꝫ agere possent remotiores proximiores silentes.

Omne uitiū habet suum Exordiū. Sceleri nunqm defuit Rō.

Veritas odit Exordia. Quæ scelere quæsita sunt Cū amittī debent. Vita recta optimus Syllogismus. Vita docet si culpatꝫ nocet. Vita convincit sine probationes ñ tenent,

Verre latone

Non relatione crimen sed innocentia purgari 74

Vt Crimen. Ian ocens qui non nocuit.

Vir bonus qui profuit. cui potuit et nemini nocuit.

Causa speciosa non probabiles. Multa uerba nulla Rad.

Vbi uerba audiam, cum facta uideam. Argūta rerum lo:

guunt

Nullum crimen sit ratione. Crimen abeet si rad adeet.

Delictum consilio perfectum illig factum ad quem spectat

gestum.

Opera testimonia uoluntatis, non uoluntarijs pdnis. &c.

Nunc crimen é crimina accusare. Verba mea arguunt, ad eo

factorum innocens sum. Qui transgredit Legem insciens

non ming incidet, in pdnam quam ille qui transgredit in publi:

co. Proba dilla plena é, quod tantam Iudici fidem facit, quan:

ta ad finiendam controuersiam sufficit.

Satig é peccare in uerba quam in Legem Iustitiæ

Fides non fides é, quam iustitia adimplet, recnouad est,

irrationabilem fidem corrigere facto. Inordinata fidei non

inter hostilia sed in ipsis funerat officijs uox unigus nul:

lig. Ex dictis hnc facta pensamg. Depraua dicitatis

non nimis facta, quam uerba loquunt. Fo Infamia sua

dicam suis moribg præstat. Quibs quisqm é tali scio des

lectat ex gestis uitæ prodenit & metimur prouentia.

Damnum quod quis sua culpa sentit desisti imputare

ignotis, factis credi nó dt.

Fraus dicit fieri v contra Legem v ipsi Legi

supponendo

Supponendo quid pro quo quasi Legi non repugnã
et tamen agendo.

Non fallit ipse sed fallit.

Qui publice peccat uidetꝛ cedere Iure suo Iudicia postu-
lat, ut restituatꝛ quod ablatum é.

Iura sunt Introducta ut prosint non noceant.

Expressã probationes debent fieri in re onerosa

Seruari benignitatis est odiũ crudelitatis.

Pœnitentia non desinit, quis é nocens, quia factum non
pt é infectum.

Statut unde lucrum habere cupiunt inde damnis efficiã-
antꝛ, et puniantꝛ in eo in quo peccauerunt.

Talibꝫ Nuptijs n debeꝫ aduitalitas, sed pdra recipotuit ap-
probare quod Lex improbat.

Duo falsitatis fuco et ingenioso commento.

Rem rei conuentaneam dixit. Confessio falsa per mani-
festam ueritatem reuocatꝛ

Debetꝛ in contrariũ falsã confessionis ueritas manifes-
ta.

Cui aduersum se confitetꝛ uendicꝫ non de torquiri. Rad
irrationabilis quod nonc uerisimile é falsitatis Imago.

Ex figura literarum et stili diserepantia patet fabricata
subscriptio. Quod fit pdicter solitum morem, non tenet realis-
tatis decorem, et naultas probabile facit. Argumentum
falsitatis, negꝫ enim quis facilè à recepto stylo deflectere spe-
let.

Officiũ notarij nihil scribere, nisi quod officiose uidentꝛ, aut
quod officiose audiuentꝛ. Statut Titulo Inscriptio Fol.

210. Officium ad nullum accedit sed actis presentibus in presentia Insentientis aut recognoscentis Inscriptionem suscipiat. Ego mowi Officium nie samego Bi: sarza rozumi a le ÿ Podstarościego.

Spes et pretio suadere et notis suis annuat corrumpentis é inuitare premissa. Communis opinio fama publica.

Ex anteactis presentia metimur.

Fides ut anima unde exit nunquam redit.

Quem semel horrendis maculis Infamia nigrat.

Ad benè tergendu multa laborat aqua.

Rationabile uestigium, latentis ueritatis, timida omnis malitia dat testimoniu iusto condemnationis.

Testes sunt attendendi, non econd Dispositiones.

Testimonia secum stare non possunt, contra rei et facti euidentiam.

Rationabilis conuictio é solida conuictio. Testimoniu eruempi potest, sed non pt. Statut rationabiliter conuictum et confessu.

Protocolon é succincta adnotatio nulgo abreuiatura.

Originale seu transumptu é scriptura iusta fidem Protocolli in mandum reducta. In foris suspectis inducta. Altero non probato neutrum sufficit. Inter linearia facta. Cui in uno deficit, in utroq3 deficit. Ad marginem apposita.

Ad actg substantiam requirit3 scriptura ex Dispositione Legis.

Negs de Iure negs Consuetudine charta rasa, quidquam probat ut fidem faciat fidem facientia contineat nisi sigillu

Subscriptio

subscriptio quodie Actum qud loco. Arbbata fi-
dem faciunt.

Res artificiata Inscriptiones formatd, et quia Le-
ges ideò sancitd, ut exipsarum iustitia, unicuiq; Ius suu
tribuatq. Vbinde &c.

Seueriq in eo animaduerti portet, qui lecentò suis delin-
quunt officijs, petit non criminationibq exigit. Mater
si accusatq non creditq si dominicq non punitq.

Maiora sperat lucra quam pdnas. Simonius habet fi-
lium, monstra tec matrem. Scelere quæsita sunt omit-
ti debent. Causa ubi cepta é ibi finiri debet et de-
terminari.

Interest Reipub. ut frimina pacem turbantia, et fidem
publicam soluentia, repentino seueriore, et quasi in malitia
castrensi Iudicio cohibeantq. Crescente malitia, cre-
scit rigor.

Accelerandi processq non protelandi.

Innominata delicta, quæ designata Legę pdnam non
habent, in arbitrium Iudicis iuxta facti qualitatem iudi-
canda, ueniunt secq in delictis ordinarijs pdnam expressam
habentibq.

Sententia cæd diuidi non possunt. Separari enim sine cor-
ruptione negueunt, cum alterum ad alterq, consumatione per-
net Connexorum idem Iudicium. Connectunq eædé
Legę et pdna.

Publica é Iniuria in grauioribq ipse ordo non mult, sui ordi-
nem seruarę, qui officij fuerunt in uicijs socierunt in
pdnis

in pdnis una pdna id est implicat, quos implicat
quos ung amor in crimine ligat.

Officiales citati non pro facto, sed ad exhibendas pro-
bationes, sine quibꝫ ueritas discerni nequit, officiales no-
scant officia et eadem attendant. Statut Astorum Libri
non priuatam capitanear̃d, sed communem continent societatẽ
Astorum Delicti sortiuntꝫ, quicunꝫ ex Delicto participant.
Statut de Bonis Regalibꝫ tra Kruige fol. 24 L. Casi-
mirꝫ Dei Gratia taK pisze, omnes colores, artes, causas,
caliditates ingenij, quacunꝫ subtilitate excogitatas scriptas
v interpositas, nulli hominum debere in aliquo suffragato aut
in excusationem v purgationem sui sceleris pdnd et reatꝫ
trahi. Zaczym iż publica priuatis, norman prescribunt
et priuata, ad publicorum rationẽ, se componere debent, Iusnice
za takim opisem stroný exceptye statutowéy descriptiéy po-
dobno odrzucone bedz. Ydiz Gad tyłko specioſa non pro-
babiles. Ktorych multa uerba nulla rad
Audacia peccandi gudnit occasiones euadendi.
Vbi Ventas perquiritꝫ, ibi probationes adhibendas.
Ad quos commodum, ad eosdem discommodum expectat,
quos delictum faciauit eosdem pdna depauperet.
Illicitè gudsita Iure admitti debent.
Nocumentum restauret, detrimentum reintegret, Iusti-
tia enim postulat, ut restituat, quod ablatum é.
Non affectes negotium in quo scia operam tuam fore

damnosa

 Damnosam impium obsequium quod scelere adimplet.

Rationabile debet ee, et qui mandauit, et qui mandatum executq; é, uterq; ex delicto suo sorti suæ subijcit.

In capite debet ee prudentia in facie uerecundia, in lingua silentiu.

Linguax, edax honesti, infrenis lingua, prodiùs.

Lingua data é, ad purgandos dentes. At non seruire nimium cuiuse cadze.

Conturbet te DEVS qui conturbasti nos.

Actio non facit ualidu, quod sua natura é inualidu.

Falsarij, qui decipiendi gratia publica scripta falsificant.

Loci temporis circumstantia adaugent crimen ex §. quadrat.

At. neguam angulum uerisimilia probabilia, possibilia, necessaria faciunt probatione.

Crimen ubi clamat, ibi cognoscendu, ubi culpa præcedit, casus semper de casu tenetq;.

Statut. Sit. Literæ si falsitas literis abjciatq; probabit cum sex et decem octoq;. sed non ee falsas, sed legitimè emanatas. Qui uerò temere falsitatem obiecit, pœna quatuordecim marcarum.

Rationes priuatæ non probant, quæ constant ex connotatione priuata, nec actis publicis formata. Ambulatoriæ uoluntates.

Statut. Sit. minuta. Item simplici minuta, nihil probant.

Intentio

Intentio effectu comprobata facilis é rei probo 800
quæ oculis conspici pt.
Statut. Tit. Bona Regalia L. Casimiri Dñi grá
Inscriptiones, quæ in damnu lesionem et offensam
tollunt, quiq; eas obtinuerit, pro fraudatore declarat.
Iudicari debet pro illo pro quo plures faciunt rationes.
Seuerig in eo animaduerti debet, et oportet qui licentio-
sig delinquunt.
Damnum quod quis sua culpa sentit, sibi imputet.
Dispesio é Juris probatio, statutum Titulo censg. Quo
perpetuo é sola uetusti et diuturna dispesione proba-
ri. Offensg negligendo, quod quis facere debet.
Consulendo malum, quod non dt cooperando, et authorisan-
do, qui approbat et fieri facere dicit.

Super Vicecapitaneum.

Cum ex Legis prescripto, et ex ratione officij tui pro-
uidere tenearis. Quo inscriptiones iuste ac diligenter per
notariam in Libros Actorum inscribant, et non mutent,
non prouidisti prouidenda nec curam adhibuisti. Statut.
Inscriptio in ipso fine Lege. Judex cum subiudice obser-
uare debent, ut inscriptiones diligenter inscribant.

Super Notarium.

Cum ex Legis prescripto, et ex ratione muneris tui

Inscriptiones

801 Inscriptiones ac recognitiones coram Officio et Acto recognitas bona fide excipere et conscribere tenearis. Non modo in ratione officij tui excessisti, verum etiam rem uetitam et illicitam perfecisti; nam ff. quod cum eo debueras scripsisti.

Super Partem Adherentem.

Citat pro eo. Quia cum iustitia sit licitum, abilliato discernere et aliud ab iniquo separare. Inscriptio autem N. contra omnem aequitatem è immutata et in Acta N. illicitè introducta.

VIRGO.

212 ## HAEREDITATEM.

FRATRAM, PER FRATREM PROXIMA: LIBERTATIS ORR recuperare potest, per causam Restitutionis Vel non.

DOLO.

Prawa nasze pilny dozor uczyniły skoło tego

ne quis

ne quis suis rebg male utatz, albowiem przy in-
szym Rzeczypospolitey sprawnym porządku, in conser-
vatione Bonorum zawsse tatez conservuad statg ciurtatis
guibg enim nihil satis e eisdem nihil turpe e cum propria
defuerint aliena seguentz, necesse ge e ab alio sumant, qui
à se non possunt mutuu sumere. A iż Dobr swych stra-
zem ochronnym y rozumu albo lat doskonałych człowiek nie
zawsze bydz umie, à niedoskonałych nigdy nie umie. Przeto
prawo pospolite chcąc consulere indemnitati utriusq. Opisała
sposob nabywania y odbywania Maiętnosci wedle ktorego
tak rozumnym iako y bezmoznym, tak dorosłym, iako zupeł-
nych lat ieszcze, nie maiącym każdy sie mark owac powin-
nien, à naprzod Statut Zygmuntow sub Titulo. Bona
Regalia L. ad tollenda dubia, et controuersias superfluas
amouendas, gud oriri possint ex diuersitate inscriptionu. Scias
to nicc po wszytkich, aby przystoynie sprawiedliwie à Stra-
wnie Dobr dostawali, te trzy okoliczności rawnemi wyrazy.
ige słowy. Requidi Cinguit debent litere Inscriptionu, et
gud licite iuste, et legitime inscripta sunt, aut contra cogno-
scatz, aut decernatz ktore prawo postanowieniem swoim dwie
rzeczy osobliwie sprawiało y onym co za pogodą cudze do-
bre mienie z uszczerbkiem dmiego zaymowac zwykli ustręt
uczyniło, y tych ktorzy sg ublizeni, ochroniło. Rym sa-
mym Publicam et priuatam utilitatem w sobie zawarło
albowiem gdy inaczey wazne nie bydą iedno, licite, iuste, ac
Legitime maiętnosci zbyte y nabyte iuż zatym Rzecz-

pospolitą

Dospołtą z złych przemysłow ludzkich zbydzie á
dobrych dospołow nabydzie ij warowniey sza á dłuż-
niejsza zostanie. W statucie tedy pomienionym naypier-
wsze to iest requisitum położone licitè zby omnis dol
abesit ydyż dospołicie uxè, ubi in causa prioris sit, qui
contrahit cum minoribq, dum lapsum eorum prouidet, labi
eos permittit, ut sibi ipsi consulat. Rozumieią tu minores
nietylko lat ale ij rozsądku doskonałego niemaiących.
Bo tym samym że w rozumie niedorosłi od dorosłych w nim
są minorennes. W którym poczcie liczą każdego notarium prze-
dium marnotrawcą utratnika, ij tenże minor iest, iż
w tym bezmogi iest, że non perdere sed acquirere debet, ij
uelle unguisci presumit, á on się nędzni ij ubodzy do-
browolnie bez przyczyny wszelakiey załadaco zbywaiąc
ij naurzędo iakoby usituiąc co prędzy ogłosić, tedy zapis
od niego zeznany statuitas postea, quam domino ma bydz ro-
zumiany ij ieśli ieszcze od kogo w kupnie ij tuszey ich
dobra cyny zapłacic ublizyły, albo w czym podobney cory pro
licitè gadsitto Zapis takowy nie może bydz trzymany. Gdyż
ubi è lesio ibi aduersary adè circumuentio, ibi datur resti
in integrum restitutio y dlatego do pierwszego requi-
situm licitè zaraz drugi statut przydał, iuste ábij
ieśli kupuiącz dobra płac dobro dobrym maiętność prze-
nigdzemi nie tuszkim szabelską koniczkim zackim
ktorym się wzgc takomiąc młodzi ij na przyszłą utratnie wy-
stroiewaiąc się nędzę. W czym czytay sobie statut de

Inscriptione

Inscriptione Commutationis Bonorum gdzie piszą dantes sibi inuicem. Bona pro Bonis. A statut de Inscriptione Venditionis Bonorum. Quia cinguit bona sua hereditaria pro centum marcis pecunie uendidit. Nie zgadzamy: zne ale za pinądze kupowac nie wyłudzając wi: kaze. Pecunia enim est mensura contractuum. A nietylko w tym zawisło to mu gie requisitum iuste, ale tez zeby się dał tantu iako bierzesz quanti. Bo alias kładąc ming przeciwko maią nierowna waga będzie zatym miasto iuste bierze iniuste z cudzą panoszyć się szkodą przeciw wszytkiemu prawu ktore mowi, neguis indebite damnu patiatur, nemo aliena iactura locupletari debet. I przeciw naszemu Statutowi ktorego sub Tit. Fora, te wszystkie w tey mierze przeczytasz sobie słowa. Item quoniam in Emptionibus et uenditionibus rerum equalitas est seruanda. Venditio sa: ma ztąd iest tym przezwiskiem nazwana, że w przedaży uenit datio rei pro re. Nasi zowią przedarzą ile ieden daie tylko takze drugi przeciw niemu daie, gdzie miasto datku iest pełno wzigtku, iuz ten nie kupiet, ale zkupiet zkąd ui lossit restitutioni in integrū abnaxią zostawa. Bo iesli ze Dobra przedane Iure propinquitatis retrahere, wolno ią wrocic nazad chot zapłacono pretium Iustū a iakoż rewo: kowac tey przedaży wolne niebędzie, gdzie pretiu dane in: iustum. Na ostatek trzecie requisitū Iuris przyidat Statut Legitime to iest secundū Legem niepokątnie maią bydz zapisy ale in proprio Districtu zeznane gdzie z osobie

postępków

805 postępkow y spraw recognoscentem znaią bo schrzaniać
iącyś się grodu bez podeyrzenia nie bywa. Pozym inszych
spraw przytaczać ci nie chcę, pewniem będąc że na samey
1565 uważności Zapisow constitutey przestaniesz Kto-
rey tym contexty. Zabiegaiąc fraudi et dolo waruięmy, że
by wszelakie Zapisy w Księgach iakich odległych, zeznane
były ad proprium forum Recognoscentis dla wiadomości Kaz-
dego wpisowane. Do tego secundum Legem, y to ieszcze uważ
z prawa pospolite, tak w rządku, iako y w leciech niedo-
skonałym pewnych przystawow ich superintendentow przyda-
ło nie zinszego respectu, ale iako statut sub Tit. mino-
rennes pisze quod plerumq; ea ætas consueuit offendi, a druga
ręguis rebq suis male utatq bo po przydaniu przyiaciół, iako
w Statucie sub Tit. Fratres abacyic mozesz zaraz tamże pod-
czyło pewne przyczyny, prawo dla których kto zbywać ma-
iętności moze mowiąc, nisi fortè debitor onq per parentes
contractum illud exigeret, et exposceret daiąc na wyroz-
mienie, iż lubo by ktoś z pozwoleniem przyiaciół od niedo-
skonałego rządku albo Leciech na byt Honorum resignatyey
á iednak icy causam necessariam, to iest ong Urgens debiti
paterni nie mogł, ma bydź wedle tego statutu nieważna gdyż
præsentia amicorum, non plq operatq, quam authoritas Legum
y takowy Consens non suffragatq ex quo damnum sequitq á
zwłaszcza ieśli przytomność nie była pokrewnych czego thoicy
Statut, tak ten co sub Tit. Anni Discretionis, iako co sub
Tit: fratres wtasnie

sub Tit. Fratres ustasnie potrzebuie. Snadnie
bowiem obcy z nieswego iest szczodry multo magis iesli
choc swoy consens dali, alego podobno przedali. sau sas
speciosas non probabiles nakładszy takowych authoritas
nicby nie wsparła boze inpascere porucznio non pasci de-
fendere non offendere. Prawda iest iz contraktowy vrzecami
burzyc trzeba, ale tez to prawda, iz iako bona fide spra-
wione kazdego związkowy przeciw dobrym zapisom nore
dicendi lorg, przeciw złym zaś zawsze iest dicendi lorg.
Gdyby zapisow grodzi wolno bydz miało kogo ubowic, uto-
wiwszy impune dskusić powod by to był do wywrotu captio:
si y nie nabywałyby ale poly kali cudze maiestnosci. A
tak Kto iest uszkodzony, ten y ukrzywdzony. Zapisem
od dowcia swego odepchnion bydz nie moze bo iz iest in
defectu statis i zatym Sudicy zeznany ab imprudentia
processisse videtz. Autas Justa censetz in qua virtg
virtd perficitz wedle Statutu naszego zupełne lat dwa-
dziescia etemy accedit, Zo ci utratnikowie znacni in fumi
consilio bedac communiter machinationibg captiosonst
suppositi y dlatego in Liberam rerum administratio-
nem broniąc Curatora wiec daią y Statut Fratribg
gdy mowi plures filij licenter et sine aliquo respectu
substantiam paterna sumptu prodigis effundunt. Syn
samym zapisy od takowych utratnikow nabyte razi.
Lag tedy facilitatem sua albo circumuentione tym
Stuszniey

ſtuſnicy ma bydz redintegratus a zwłaſzcza iż
on nie ſtraci nic ſwego bo ieſli ſług zechce nazad dobr
ſwych wszytkich iż przedaży ich nie było przyczym ſtu-
ſznych y ani ſie godziło ich zbierac iako Gentilia
domu ſwego to mu wprzod wrocic wzięte pieniądze muſi.
Jeſli w części uſzczerpku, tylko wetowac zechce, toten
iedno uczyni tyło nagrody ile było ſzkody tyło dał tyło
nie dał, quantum enim laeſio abſtulit, tantum reſtitutio re-
ſtituit reſtituiq; debet ea quia parte pro qua laeſus é. Tydz
reſtitutio ieſt iakoby reſtauracya. Nadrzecy bydz ſie zdadzic
iż gdyby recognoſcens ſług z opieki wyſzedſzy lat zu-
pełnych doſzedſzy Zapis ſwoy podczas opieki, et ſtatis
Imperfecta uczynionych approbował, ad cauſam Reſtitutio-
nis in integrum propter ipſig Aſtg geminationem przy-
puſzczony bydz nie mogł. Albowiem approbans in ſtate
maiori conſentit ijs quae geſſit in minori z Kaduceuſi et
ſcienti dolg infemi non uidetur, lecz gdy non approba-
uit ſequitur iż non conſentit. Ottey approbatyey omnino
trzeba, bo lubo ſług w zapiſie recognoſcen ieſt wpi-
ſany, lecz iż diſpoſitio tego rerum dla opieki in ſuſpen
ſo pod ten czas zoſtawała tedy opiekonowi magiſtra-
putatz. Iż on exuſu Tutelae będąc Domina rerum
adminiſtratorya bonorum raczey per authoritatem ſua
reſygnował niż w taſnym Rzeczy per recognitionem
ſuam ex alieno conſenſu deſumptam alienował zaczym

alieni

alieni suo nunc iest ratificatia potrzebna bydz musi. 808
Jesli ze iuż tym co facta sua in minori approbant, in maiori
statecz czasem, dla iniemanego tylko ukrzywodzenia con-
ceditz in integrũ restitutio, ato z tey przyczyny, ze quo
pluries minor suo beneficio renuntiat, tanto magis ladi
widetz, bo utrąc wia laditz, quò magis ratificat, quod
male gessit, eò magis laditz daleko wiecey ma bydz temu
pozwolona, ktoremu omninò nic approbowac, y zadnym ucze-
pkiem prawnym nic ratyfikowac, y ieszcze dat restitutio
minori ex eo quod a se ipso decipitz, a iako temu ma bydz de-
negowana ktoremu ab alio circumuenitz wszak prodigi quod
sit procul regimine nazwany. Kto przez te nieprawe uczy-
ca prawego iako in minorennem dla niedoskonałości przy-
wraca, iako appellatia podana iest, od prawa in venedium
appresond, tak restitutio redintegrationem lasond ex cui-
ui ve a contractu recedit, ve damnum emandat Ktorey
tauzy moze bydz zawsze competens Actor y Successor
lasi albowiem hæres reprezentat Personam Defuncti
et Restitutia ponieważ refert ad res et Personas
tedy in uindicatione Bonorum iako in Actione reali
Successor należytym prawem wyborniebydz moze wczym
na Przyiacielu albo Pieknym ze by zniemi laskawszy nie
dowolnywac sie nie mapozwany, gdyz Przyiaciel do tey nie
iest co Tutor powinnosci przyiazany y do tego Natum
Causa restitutionis, ta iest, ren integram poni non uerò
per recursum ad Tutores wsemi wyiazne masz otym y
słuszne

809 Słusznie w Statucie de Tutore Prawo. Tutor ipsorum non pt hereditatem vendere, si secꝰ fecerit hereditatem suam a possessore lucrari possunt. Maią ij Constytutꝯ o Siostrach 1585. Victorum Jure iż possessorowie z Dobr ktore Brat potracił powinni iè posadzyć na niego ſię nie odzywaiąc. Maią Drugą 1585 o Zaszłey, kto uskodził, ten niech nagradza. Dzyiaciele iż krzywdzili nie beda tez nie ùsłuchali: Nie nowy to w Prawie na ſzym caſu wſzak Statut pomieniony ſub Titulo Fratres, nie o kim inſzym ieden de prodigo trakтuie, bo tak mowi: Plures filij Parentibꝰ defuncti Licenter et ſine aliquo reſpectu ſubſtantiam Paternam ſumptu prodigo effundunt, et quod in ſplendorem et augmentꝰ domus illorum Parentum Virtutibꝰ obſequijs et meritis collecta fuere in continentia diminuunt §. Drugi deluꝺ taxillorum mateſtowa aletez przez albo iey podobną ma w ſobie zaczym gdy co Lex iubet atq; uetat, tedy in contrarium facta reuocat reuocata maletat. W ktorey ſprawie Reſtitutionis in integrum zygiel ſie Dzwany duszą zaklada ac do przyſięgi ſie bierze ze bona fide egit, ze non circumuenit, iſtud pretium perſoluit, pokł iaż ze zboże ludzka nie wzięła byſta gdy, pokij ſprawa. Delicti Statutu de Viro bonæ famæ Viramentem decidowano Lex creſcente malitia nie chciało dać Prawo y za bożonemu ſamnieniu wiary ale in criminalibus ſcrutinia. In ciuilibꝰ Inquiſitiõ iakoż y w tym razie una cum taxatione et Laiętnoſci dla ſprawiedliwego wymacania Prawdy y uwagi wszelu by miał być z 18 gr dodatkiem rediñtegrowany wyjrzyć na Kazuie z ich wyrokiem

dopiero

Dopiero gatka rośnie kto przyśięgi bliższy kto odle- 810
gleyszy czyli on przy swym zapiśie iako Professor Inscriptio-
nis et Bonorum czyli ktẏn circa lꝛsionẽ sui, alec ꝓspolicie
ong probandi lꝛsionem incumbit ipsi lꝛse.

Ad quem casum Bozew takowym wiec bijwa stosuiąc:
śie do Kniwa ij Aron Kisanij spsobem. Quia Tu con-
tra Dispositionem Iuris Publici Bona N. ab olim fra-
tre et stricis Nobili N. inhabiliming licitè nec iustè, nunc
Legitimè, prout tibi in Termino deducetz gudsiuisti. Cum
Pono ipsum notabiliter, per id lꝛsisti ideò te Astrix tan-
quam successor eig pro redintegratione Bonorũ prædfatorũ
ac restitutione Iuris modo prædmisso gudsiti in integrum ad
attendendũ scilicet et stricem in Persona fratris sui læsi
in pristinũ statum hæreditatis Bonorũ distractorũ restitu-
tui tibi Veró Leuationem summarum, quas iuste Liquida-
uerit, et condescensionem de Bonis decernit. Taxa.

CONTRA.

Gdyby zapiśi za Pretextem lꝛsioni miały bydz pod
niesione maiątky by Kontrakty miedzy ludzmi nie bydz.
Bo Kazdy wamieśie takowych lꝛsionis zaruch kow
bałby śie z drugim y Kontrakt owac baczac iz w Zapiśie
nie mak nic pewnego. A zatym zginęły by nietyl ko com-
mertia, aley dogoda potrzeby wzaymna z Kąd miasto po-
życzania by łeby gorszy wyd zierania, nawet y ci sami lꝛ-
sioni pod textem z Kąd chcąc miec wzyte K nie liby

przy K

f. 11 Prodki nieużyteк. Albowiem kto mu w gwałtownym iego razie dogodzi, Kiedy za dogodzeniem Prawo Pospolite lituiąc fragilitatem status minoriby Ibsis nie maioriby per restitutionem in integrum chciało suuenire, y to tym tylko ktoryby sami, przez się bez opiekonow, bez Przyiaciol z kim contraktuiący notabiliter ukrzywdzoni zostali. Beneficium tedy Iuris minorennizby pozwolone lata doskonałsze iako dwadzieścia lat y trzy maiącemu służyć nie może, gdyż takowy mogł dobrze negotijs supereré suis statem non progressum annorum, sed uirtutem metiendam eé. Celeriorem eé cursu Virtutis, quam status, iuż latatakowe znaią bardzo dobrze rerum Discrimina. Ante annos animum gerunt curamq3 uirilem ante Duo impudentia minoris alij nocumento esse non debet. Ani ten zakrzyt, że kto był prodigq miałby zapisy retraktować wskak on inse tantum deliquit sobie krzywd nie komu. Quilibet rei sud moderator et arbiter statut allegowany de fratriby nic swego ale cudzego tam tylko utracac broni. Alias Rzędnie kiedy by to było dla zgnoici swoiey niebarzym gdyby mu nie wolno czynić co chciec. Już to żeby był kto takdalece bez mozgi żeby dla iego nie rozumu, była mu dobr Administratia adiecta y Curatorowie takiemu wzawiadywanie podana in eo casu Zapis znim y contrakt zawarty mogł by wiadkim podeyrzeniu zostawac, Lecz kiedy mu Bonis non est interdictum Curatory perdlatd żeby iść ludzie byli ostrzegli podaney nie maią. Ponieważ mu zapisowi

zona bydz

Zema bydz prohibitu status de Fratrib. y Brata 842
swego Dobra. Bratu zawodzic pozwala gdy seniorum domy
acceperit consensgtym concludwiąc, si non in contrariu factu
fuerit totum irritu decernit. Gdzie kiedy przyiaciel
stanął iakoby pozwolił ma bydz firmum et ratid po:
niewaz ani omnẽ recognoscentis defectu suppleuerunt y
iuz by okrzywode przedarzy nie z tym co kupił az przyia:
cioły co consensu dali na to prawem potrzeba czynic gdy:
by ich niestało dopieroby do possessora mogł bydz recurs
iaki. Absentia amicorum tollit omnem passionis praesum:
ptionem, ktorych on raz u Xiąg za przyiacioły swe przy:
znawszy w nic przyiaciołym mienic nie moze ut confessio con-
uicit propria se assertio. Nemo autem contra assertionẽ
restituit suam. Drozno to ale wszytkich citoludzi igs
commune desiderium, utli emere, magno uendere, iako tym co
kupuie, gdyby Maigtnosc drozy kupiec niz stoi niemogł
by redintegrari, tak y ten co tanieiy przedaie nie moze
restitui gdyz sibi imputare debet. Iako mala Emptio
semper ingrata e, eo magis quod exprobrare stultitiam
Dno uidetur. Tak y Venditio. Dzieto propter priuatã
utilitatẽ Suo publicu contractum destrui non debet.
Contracty sunt primo uoluntatis deinde necessitatis. Nemo
restituitur contra Legem a qua Ligatus fuit, non ducit
circumscripty, qui Iure communi usy e.

Nemo Iure laditur equitatis e facta tueri. At iz
ie Restitutio rescindit, tedy tym samym equitatem
tollet, co wszystka beneficia Personalia ad hæredes non

transeunt

transeunt. Jnnemu Bratu pòki zyw był competebat
Dac causam restitutionis in integrum bo on był minor on
był illeg. Po śmierci Bratniey y siostra iako minoren.
nitatem iego subintrare niemoże tak ỹ redintegratiey
nie może reasumere alias ex restitutione Vir non min oꝛ
Sed maiꝛ succurreret. Et co sig tknie approbatyey nostro
nomine gesta à nobis approbari debent, sed per nos tracta
ta iam sunt a nas approbata. Et to iuż przez przyiacioły con
sensu et authoritate ze ich approbowana iest Diss od reco
gnoscentis. Mimo pokrewnych dowolenie, niepotrzebuie
Prawo zaczym iawnemu Prawu Discurs ustąpić musi.
Ktorey kazdey zebyś miał gruntowniey ſz redintegra
tionis wiadomoc krotko ia podaię.

W 213

DE RESTITVTIONE IN INTEGRVM.

Naprzod to wiec iż Restitutio in integrum abso
redintegrad iest to subsidiarum Iuris Remedium, kto
rych lag succurrit. Dowiesie ta integrud Restitutio ia
kobij Restauratio, dlatego iż tu iest effekt, ze libe
rat minores et maiores a vinculis Iuris ciuilis, et re
ponit eos in pristinum terminis Iuris natalis. Et iż redinte
grad ex Equitate introducta in eum finem ne damnu ali
quis indebitè patiatr, et nè quis locupletetr cum alie
na iactura. Coteż sam o iest Equitatis. Fundiesie
in secundo et tertio Precepto Iuris ktore iest takowe

neminẽ

neminẽ ladere. To wiedzialo sżÿ wiedzę secundarie o 8ma
tÿm ze per Restitutionem in integrum subuenią omnibꝫ
lapsis byle tylko byli lapsi non culpa sua sed statu⁹ sexꝰ
fragilitate siue infirmitate consilÿ infortunio vel dolo
tertÿ status fragilitas naÿsżczÿsżą ma rediątegra-
tionis przyczynę. Oppolicie bowiem iako statut nasz
mowi ma status consueuit offendi, quibuslibet hominu⁹ ca-
ptionibꝫ suppositu⁹ et consilio minorennium damnu⁹
eÿ procedit ab imprudentia wiec ie ui inculpa non sunt ma-
iores dum cum minorennibꝫ contrahunt oppe dum la-
psum illoru⁹ prouident, labi eos permittunt, ut sibi
consulant, zkąd miseratio statu⁹ przÿpuszcza ich do
takowego Restitutionis in integrum beneficiu⁹. Umÿka
ią gotez ieśli maią recursum ad Tutorẽ, quo auctorante
sunt lapsi, y ieśli gud geserunt, in minori state postea id
maiores facti approbarunt. A iż in contrariu⁹ Legi stowie
twierdzą, iż quopluries renunciat suo beneficio tan-
tomagis laditꝫ, quomagis ratificat, quod male gessit
eo magis laditꝫ. Wÿią wszÿ zeby approbował et tum sibi
proficiuo. Drudzÿ tez possitu⁹ trzymaią imputet sibi, quod
maior facty non cognouerit errorem proprium illumq; po-
tig confirmauerit, quam emendare curauerit. Bronią tey
ze rediątegratieÿ gdyby przeciwo tym restitui uelint, qui-
bꝫ reuerentiam tenentꝫ. Jako przeciw Rodzicom in
patre nozprąsumitꝫ dolg wrzÿwdę by tÿm samÿm Oyca
uczÿnił gdyby rediątegrari filiꝫ cuperet quod pater eu⁹
do dolare ageret. Quo maior e filiꝫ maior ot

reuerentią

reuerentiam Patri. Ale przypuszczaiąc do Reintegratiey minorem y z tey przyczyny, ydyby casu fortuito tasg zostawał, iako ydyby dostawszy ostatecznosci pozytecznej zniszczał albymu za przypadkiem iakim iż to iest taki casg ktory prdcaueri non potest, y ktory nietylko na samego, ale y na każdego by nayostrzey: szego przypasc może, auxilio Statis vpitulari eius pt cum Statem non Laduntg. Otni na ten czas minorredintegrat, gdyby dowiedziono, że in illo contractu eligu quem redintegrare intendit prudenter se gesłit, prospexit futura dissipauit prsentia et prteritorum consideratione. Skitg verum prudentia metitg. Takowy k iestug consilio maioris infirmitatem minoris lapsioni prdtendere nieguit. A nietylko minoriby ale y maioriby służy takowe redintegrationis beneficium. Y prawdzie to nie zda sie słuszna rzecz bydz bodaiali facere potig quam pati fraudes possunt, inde inig nihil non ueró gnid eet exinde timuari. Y za k zeiatu o tych mowitg tylko ktorzy minoriby gquiparantg, ze takie chorobosli iednak infirmi consilio et machinationibg malorum suppositi, iakowi sa naprzod Marnotrawcy y utraceńcowie, ktorych łacina prodigos nazwała, quod sint procul à regimine. Albowiem dissipare bona é uitiu prodigalitatis opponitg uirtuti liberalitatis, per excessum liberalis ille gui dat, et quibg et quando et quanto oportet. Prodigg gui dat sine mediocritate et quibg et quando non oportet, et sic fortunas suas dissipat.

Lecz

Lecz nie każdemu rozrutnicz komu succurrit ope
restitutionis in integrum bo iż tak rad drugi potracony
swoie sprobowałby się w nieswoie zas, ale tylko temu, ktory
iest prodigo notanq ktorema interdictum est bonis et cura-
tor dat(us) ey ktory per curatorem regit. Oblata qs curatorią
eią in officio facta, ze by się ludzie nie zawodzili dla wia-
domości. Takowy iz per alium regit tedy rebq suis super-
esse nie mogą. Zaczym gdy Pod(ex) in demnitati eig debet
succurri. Owego zaś drugiego co iest extra curatoriam re-
diątegrowac będzie sera parsimonia in fundo gdy obaczy
ze źle nic nie miec. Stus sapit stultq de facto suo quam
sapiens de alieno. Stąnowi też Białogłowskiemu uzycia
ią prawa takowego Redintegrationi dobrodzieystwa.
Imprudentia ich naturalis modica Fori consuetudo merent
eam restitutionem. Wszakże solq sexq non e iusta ea
Restitutionis, ale natenczas tylko, gdy by per imbecillita-
tem et Infirmitatem consilq ex inperitia Iuris et sim-
plicitate muliebri bez przyiacioł nieradzac się nikogo
inducta pochybem w rzeczach swych uczyniły y przez
oszukanie ublizone były, natenczas ope restitutionis na-
turae te prawo.

Gdyż lubo to domina prig pubescat, et prig et apta
ad tuendam seipsam iednak in rebq prudenter agen-
dis fragilis et consilq consiliu[m] dominari semper laborat
contra propria commoda non perfecit statem nec cresat
earum prudentia y dla tego ze ich też zostra-

prze-

prędceps fragile uariatur inualidum ktąd ypodrzkę
ig wodzą żeby się nie usliznęły. Wszakże in concernenti-
by rigorem Judicium non excusant rè confundat pub-
ca utilitas propter priuatam utilitatem Prawa nasze
Lituią ze ich nieudolności iako się z nimi Łaskawie ob-
chodzą nie wspominaiąc Statutow Starych patet to za-
mey. 1588 Constitutiey Lo znoszeniu Pozwow. gdzie
ich indemnitatem strzeże mowiąc saluo tamen Jure ter-
mini sexq et Lupi illorum de Prascriptionibus sancito. Tu przy-
łąc beneficium restitutionis miserabile głuchym niemym
Głupim, należące takowi co to ani mowy cudzey ani pisec
ani wsli swoiey wyimowic mogą ieśliby w czym defectu ich
impedimenti Laborent, iako y minores in integrum restitui
maią, toż y zgrzybiałych starcow, co owo ich repueraścunt
Dodkae ma. Senes nazwani a sensus diminutione senex
iako sensuad nex, ieśli że in tak wlasnie iako minoribus
parcit, quoad pard remissionem seu diminutionem in de-
lictis. daleko więcey im indulget, ubi non possunt in de-
lictis. Bis pueri senes, nec sentiunt nec sapiunt. Mimo
tych co submiserabilis restitutionis beneficio continen-
tur, potąż maiores innych wszytkich ktorzy iedno Infor-
tunio Dolo tertij laborant. Sitakże lasi reintegrant in-
fortunij Casu sq Legalia nasze iako choroba.

Infirmitas perturbat mentem et memoriam, ità ut quis
non facilè recordet ea quæ facere de cuiusq rei gerendæ
impedimento

impedimento ẽ Morowe Powietrze ſ. Więc y owe caſo fortuito, ktore ſa iedno à facto naturæ gdyby kogo uis fluminu zagadła ſ. Drugie à facto fluminis gdyby kogo ordyńcy poimali ſ. O infortunio laſi choćby co podtęczas na nich atrzymano reſtituunt in integrũ wſzakże allegantes fortuitum caſum probare debent. Arendarze co owo contraktem warcia ſobie powodzi pozogi locu ſtarid pernicie. Iako w Podolu za mych czaſow bywało tęcri per locationẽ et mico ad redintegrantẽ, gdy à damno ſententia ipſorum prædcauentẽ.

Kuz impedimenta ab animo procedentia inter caſus fortuitos numerantẽ. Iakowe ſa Ignorantia et error.

Kaz unas w przewodach Prawnych ſkoro ſie kto zatozy ignorantyą proceſsu Iuramento excadere ſkazuią mu, quia de proceſſu ſuper ſe Atento neſciuit. Lo przyſię: dze wracaią go zaraz in integrum ſuper originalem citationem Sprawowac ſie mu nakazuiąc. Nie każda iednak ignorantia, y nie we wſzytkim redintegrat, ale tylko Ignorantia facti ſi quid ſibi agendum eſſet uel non eſſet. Lecz ignorantia Iuris tak naturalis iako y Gentium lubo tez y Iuris Ciuilis non reſtituit. nie podobna to Prawa niewiedzieć przyrodzonego, ponieważ w ſercach naſzych ieſt wyryte y napiſane Ius Gentium y to wſzytkie narody maią. Tegoż tez Prawa pod Ktorym mes ſie urodził nie znać y nie wiedzieć ſtultitia ẽ. Ius ignorare ſupina in negligentia gt

qui non

619 qui non curat id scire qd ad se spectat, et commodè
sciri pt. Ignorare Ius ē culpa. Nie wiedzieć prawa
a liczeig Priuati to excusabile, ale Ius publicū nie wie-
dzieć inexcusabile nie ma iakom wyżey napisał confundi
publica utilitas, propter priuatam utilitatem. Przeto
Ignorantia est circa Ius Priuatum, non circa rigorem
Iudiciorū.

Z Ignorantią pspctu error chodzi. Vtè enim esse pt
ut in errore aliqua ignorantia non adsit, et in ignorantia
aliquis error Ktoryż w tym uważony bywa, gdy Kto rozu-
mie. Rem se habere uno modo, et alio modo, se habet. Co
ſię więc nayrzychli przytrafia in rebg litigiosis et Iuribg
implicitis et obscuris, gdzie etiam peritissimg errare może.
Nie maiey ỳ w sądach zkąd więc pozwani sędziowie na
przysięgi ſię zabieraią, gdy w ubiedzie ich Rzwgm gia-
uaminis wyty Kaią, że tak w cdle sumnienia rozumieli. Red-
integrat przeto Iusty error Laso nie tylko w Sądach ale
ỳ w Contraktach, ù zwłaszcza, ubi a liter factum, quam
dictum reperit, alioquin consensui nihil magis contrarid
quam error est, enim priuatio ueritatis in intellectu, lecz er-
ror supping nie daie redintegrationem non negligentibg enim
sed necessitate rerum impeditis datur Restitutio.

Impossibilitatem item pro casu fortuito liczą iako ow
w Quictiach gdzie bybyła impossibilis wedle constitucyey
1502 Lo zastępcy redintegrat euictor summę Kto-
rą wziął w raca à Debra przedane nazad bierze gdyż
impossibilium nulla obligatio. Nullum impossibile potest
esse

esse possibile.
A te impossibilitatem uważaią w tym gdy Sure i facto expedire non pt albo gdy pendet à uoluntate Principis iako wyiednanie Consensu.

Necessitas iż non habet Legem ita rediit e gruie necessitatem, ale te sam tylko necessitatem Prawo przed się bierze, ktora euitari non potest. Ktora iest taka dozna, że tego necesse było iakoby inneesse. Nus à nieuola wydawiła to na nim, iako gdyby poimany y więziony Zapisy gwoli oswobodzeniu swemu pozeznawał albo boiazn odpowiedzianego zaboiu na kim ie wymuszła, w ktorym boiu razie mieysc te przestroge, à naprzod stroniy poimania y więzienia ze owa carceratia ktora iest ex culpa et Delicto proprio restitutione non est digna. Nemo enim ex culpa sua commodum inferre dt, et ex uno facto lucrd et pdna ee neguit omnigs Priuilegio priuatg uinculatg Propter delicti sui turpitudinem nawet ktoregy propter Iustitiam detinentg dobry swemi y Maigtnosciami swoig Dispono wac nie mogą azaby ktokolwiek pro tali crimine detinentg. Ex quo confiscad seguitur gdzie crimen iey non comitat confiscatio ad disponendum arte conuictionem sunt Liberi post conuictionem criminalem, serui pdnd za czym ci tylko ktorzy by sure priuato poimani Zapisy ku oswobodzeniu swemu zeznali w nich redintegrari debent. Ale iednak gdyby y na taki, pod ten czas od Kogo inszego przewod iaki stanął Prawny Restitui in integrum w nim zaden nie mogą ale powinni Iuris remedyis znosic. Gdyz onym wzgledem Poimania swego stuzy wedle prawa

Jdem

821 ſdbna wedle ſonſtitutiyey 1588 Auſtia przeciwko
temu ktoryż ich wiezil pro reſtauratione totiż damni guod
interim ſunt paſi z tey okazyi o więzieniu mowiąc
bylby ż placdiſcurſu ieſli to ieſt prawda, paria ē ſubꝑ:
dei iuſſoibꝰ et ſub uinculis detineri ij ieſlize owa powolnoc
wazna eo poimawſzy czeſtuie zas Imanca. Nie więc
cie puſczam idz przez. Bo ieden mowią non placet gra
tia illaudi. Dudzi zaś twierdzą że to fraudi poſtig, quan
neceſſitati adſcribendum gui carcerem cum quis exire poſ-
ſit nduit. nie miał bowiem iuż neceſſitatem ale czynił
to abyż zas ſuperdetentore ugonił więcey lecz ie bym trako-
wał caſum extra caſum dlatego na inſzym mieyſcu to o-
piſze.

Stroniż zas zapiſow z boiaźni zeznanych bądź także
w uwadze ich oſtrożem to wiedząc, że tylko iuſty me-
ty, et iuſta cauſa Reſtitutionis, gdyż necorden homine
timentem non timenda mety non redintegrat trzy rzeczy
uważaiy w tey nieze, illud guod timetꝰ perſonam guod
metum infert perſonam guod timet, Timentꝰ mala mors
cruciatꝰ uincula fortunarum amiſſio. ſ. Honoris ſtatꝰ
Libertatis ſ. w tych zawiſł iuſty metꝰ guia cadit eti-
am in inſtantem, etiam in continentem uinꝺ zkod confeſ-
ſio in tormentis dicitꝰ nulla. Timentꝰ et minꝺ à zwłaſzcza
tego ktoryż ie zwykł iſcie iy więcey czynic niż mowic. Wſzak
że ex Perſonis hominum dicta penſamy ieſli zaś ten
co grozi ieſt tylko głoſny in minutis to by był uang
mety, boc minarum ſtrepitꝰ et ſtrondꝰ czpitꝰ. Powtórzą
ſię odpowiedzi

te odpowiedzi groźby znáczą dopiero futuram periculi
metu vero iuste significat periculum instans z kąd gotez
zowią metu iakoby mentem tenens persona quá timet an sit
meticulosa. Vidzijc trzeba an timori potig quam timere debu-
it. Jeśli Białogłowa minor metu in ea sufficit, quam in
viro ieśli ze securu effectu periculi, quod quis timuit Bo
Lubby nie iednak fecit, ut periculum euitaret redinte-
gratu. Owo zgoła iż timor et metu excludunt consensu
albowiem mentem liberam tenet metu ij boiacij się ktoś
quod ore exprimit mente gerit. Dlatego takowi wszy-
scy necessitate coactiná dezapisow przyiwrócżioni in in-
tegrum restituuntu. Reuerentiam metui dicu niektorzy
miec eiusdem operationis, iako metui cadentem in vi-
rum constantem powiadaiąc ze preces importune eond
quibu reuerentia debetu dicuntu esse violentia. Albowiem
non sunt preces ubi negandi non e libertas. Ni pereat
habiturum infertunu nobis ab his metuimu in quorum
Legitima potestate sumu, et quos cultu honoreq digna-
mur. Lecz iako reuerentialis metu, daleko ma odpier-
wszego roznosć, tak też ij waga iego ma bydz insza
wyiawszy zeby była iaka enormis laesio temporowac
by ią przyszło in Vim redintegrationis.

Ch ca też drudzy ij, ewych Restitucicij in integrum
co pod sżyceni podpiwszy sobie zapiszą, daruią, alienu-
ią nazaiutrz wytrzyźwiwszy się wadzi by nazad

to

co freli Kiedyby iako y maią swey Rzpltiey te
ratyią ze Ebrietas est mentis alienatio zaczym ze Kaz.
dy impedity reby suis super esse redintegrat, tedy y Stiani
wyktrzyzwiany na tez takze redintegrani. Lecz ex
culpa sua nemo commodum referre potest, to tez yte:
mu nietrzyzwemu przyydzie podobno na suszy sie dziec
chciałby zas tey zaczłony etiam in Delictis à ono dwo:
ie takowa wigcg popadl ze sie y upiely złoc wyrzadził
Ebrietas iest to farrr uoluntarig. Ktoz mu sie upiiac ka
że à iz mowią Vinosi. Ze Ebrietas sensim illa obrez
pit non sponte ani sie zlewiek obaczy, Kiedy sig do:
brym wingm uraczy. Domestica Iniuria tow Ka se pod:
raczyc. Skie y ausszwem necessarium to iest temperamen:
tum Laboris, quo y Bacchy zowie sie Liber ze liberat
animu, Seruitio curarum. A nawet Dktorowie powiada:
ią animam nostram habitare in sanguine et propterea
trzeba sig rzyzKo napiiac, ni contingat animus habi:
tare in sicco. Lecz to poniewaz y prawo in ebrietate
winy nie ustanowiło zadney czemusz z przygody pria:
ny ma bydz zawiniona takowa aby od padł od redinte:
gratiey g dyz zapisuige nie miał na ten czas ratyi
ale ia dali Praktatu tego prowadzic niechcg dosyc pry:
tym napomniec imigando sunt uendi, non submergendi.
Dige Karzą ebrietatem pana Cerporali Prawa
nasze boturpia facti Ignominia compescant Le:
gibg non puniri quod turpe inhonestum, sed gd transit
in maleficiu

in maleficiis. Mowiwszy de fragilitate status et de infortuniis przychodzi do dolo mowic wszakze honorati infortunij tractat wiedz tym ze to dwoie negligentia et culpa niedadzą sie odwoływac na Infortunia zadne dlatego ze negligens uidetz appetere casum fortuitum, dum omittit id facere, quod fieri potest et debet zawsze bytą ij iest nouerca Enditionis negligentia. Takze ij culpa przy tejze cie wadze zestawi quia non est per te prouisum quod diligenti prouidere potuit.

Ten sgrzyszko iest casg fortuitz ani nullo hnum consilio prouideri pt, et quia prouideri non pt dlatego tez nemo ex casu fortuito obligatz. Rzetelnieij iestze chazij wyrazumieij, tgn iest casg fortuitus qui per custodiam curam et diligentiam inertis humanę non potest euitari. Jako gdyby zbóyce nasli napadli, pobrali, custodia aduersum nim nihil proficit 886.

A tu iuz do tractatu de do lo przyszłego.

214.

Dolg mowią Legistowie est machinatio quando alterig decipiendi causa cum aliud agitz, cum simulatz factig qualitate non pretij quantitate iudicatz Ktoremu definiuią. Legista osądził ze tgn dlore fecit

quis etra

825 qui contra bonam fidem facit. Bona fides wtym za:
wiſza, ut ſit proprietas in uerbis in rebg uenitas, ut nęſpes
commodorum augeatz, nec incommodorum cognitio obſcuret.
Przeto gdy ktho uprzedzi cudzi co ſzkodliwego, uda
rzecz cudzą za swoią zaſ pokaze, a nie ieſt umnieyſzy
lub rzecz ukazana odmieni. y ialkim kolwiek cher kie:
lem podeydzie y podchwyci iuż ten ipſo facto dolose a:
git albowiem contra bonam fidem agit, inter bonos benè
agere oportet. ztąd mowią. Accipe dąs fidem ſiue frau:
de ferenda locupletąd et fraus accedlg nemini patrocinari
debet. In captionibg et venditionibg rerum equalitas eſt
ſeruanda, ktora na tym ieſt, ut tantum tanto reſpondeat.
Quantitas rei mensuratz ſecundum pretium datud, ſi excidat
res uel pretium tollitz iuſtitia equalitas, a zatym laſſi
redintegrad debetz quod uerò indebitè, quis cępit cum
pudore amittere debet. Ad quem caſum temi zaſy
Rzecz był dany takki.

Lui VS Iuri communi inhærendo, quod contractg omnes
potiſſimum ueri uenditiones et Emptiones, tanquam pro
communi utilitate utriusq; contrahentis introductas bo
na fide et equalitate rei ſtatuendas eſſe et tunc de:
mum tenendas iubet. ſtat pro eo. Quia olim N. ba:
rens ueſter contra eiusdem Iuris communis præſcripted
circa et poſt Emptionem Bonorum L: indebite cum ct:
ſtore proceſſit nam etenim uenditionem ct ſtoni præfa:
tam non modò iuſto deſtituit pretio ſed etiam Bona
litigioſa

L. Litigiosa pro mundis, onerata pro Libenis alienijs Iu-
nis non sui eidem Astori in partem pretij apposuit cum ip-
dem olim Parentis uestri pro uenditione prædicta omnis pre-
tij satisfactio in dando et faciendo consistebat ipse uero Pa-
ternus olim uester in filionem cum Astore loco pretij contraxit
nec cuipiam dedit, nec fecit. Astoremq; non exonerauit, qui-
nimo maximis difficultatibo implicauit ac ipsum enormiter
læsit damnificauitq; et ne cursq ad eum co nñe fieret bonis
omnibq ante hac se exuit, sicq cum Astore licitè agit. Dè
Iuri eidem publico ut promissum è insistendo quo uctante nemo
aliena iactura loupletari debet, et progressq omnis contra bonæ
fidem facty nemini lucrosq esse pt. Citamini tanquam Succes-
sores Bonorum et onerum Patris sui ad quos emolumentid facti
Paterni deuenit reuocanda eadem bonorum suprà memora-
tond uenditione rescindendisq omnibq desuper habitis contra-
ctibq ad uidendum scilicet et Astorem et Vos ipsos in pristinum
statum Iuris et Bonorum cuiusq prout antehac, ab utriusq quis-
q fuit reponi et in integrum restitui. Contracty omnes, ac ipsos
Bonorum N. uenditionem in toto rescindi, retrahi, reuocariq
refusionem damnorum ex tali progressu Patrum Astori præ-
standam seorsiue iniungi, ac decerni prout eadem sibi
Astor contra uos pensat ad D. C. rescissionis seu redinte-
grationis ipsam causam in id non obstinando sibi iudicia-
liter responsuri. Datum 888. Rijt y drugi Lozeu wy daniyale
z inakszey Kazyi à tym iest.

Citat pro eo. Quia cum Astor circa contractum Gedani

die N.

827 Dicè Nobiscum initum ratione Bonorum N. per Vos
resignandorum pretium summæ N. ignarj rei emptæ, et in-
rexj bonæ fidei constituisset, ex tunc Vos ex Bonis prædic-
tis Villam D. alienj Juris, ut potè Generosi N. totaliter
hæreditarie existentes subsidem pretium et licitationem
inclusistis ac onera eadem bona aggrauantia tam ex Per-
sona Generosi N. quam Nobilis B. aliàs pro Termino de-
claranda celastis, restituistis, et non demonstrastis. Bona alio-
quin prædicta, Astin tanti nunquam fuisset emptura, quia
porrò Commercia rerum Bona fide procedere et pretium ualori
rei accommodum ee debet. Deò citamini ad audiendum et audien-
dum Contractum suprascriptum ea in pte pretij in ipso nominati
summæ Videlicet Sex Millium retinhi quidquid uerò
tam respectu illius N. ex Jure uestro decedentis quam
respectu orem. Debitorum celatorum accedentis ultra uobis con-
petierit per iudicium nostrum assignari ac in reliquo contra-
ctum tendendum iniungi Bonorum pro resignatorum ex Juris
Publici prascripto et Citationis exigentia prastandum decer-
ni citamini prasentibus et nihilominus ut habeat in quorum
condemnat pensatis sibi 888.

Ad Constitutiach naszych iest tez casus reintegrationis lu-
bsto statut mowi Tit. Processus ze res Judicata duby mo-
dis obtinetur aut per sententiam definitiuam, aut dum citatus
in termino peremptorio in Lucro condemnatur. A ie dnaK
Constitutio 888 Tit: de Bonis nullo Jure receptis ia-
wnie mowi: że wolno dochodzić Debitu swoich non obstante
Processu Juris in Contumaciam cuiuis quouis modo obtento,

Czym

Czym uznało Prawo że Przeiod Prawny sąd przez się nie 828
uczynił sufficiens Jus capessendorum Bonorum, gdy własne-
go do nich tytułu nie masz zkąd y Constitutia 1603. o Ty-
tule o Sadzeniu Starych Listow redintegrat Szlachcic
takim razie temi słowy: Gdy to legitimè okazano będzie
przez list iego y munimenta, że to iego własność et null.
Jure wzięta tosz Constitutia 1603 o Tytule Przywileiesta-
re wrucić mu będzie powinni nawet dokładaią Constytutia
1589 1588 ieDbr nullo Jure wziętych upominaiąc się
wolno. Nulla præscriptione obstante seguit tedy że ab
aliquo Jure tylko currit præscriptio, ponieważ in nullo Ju-
re nulla præscriptio. A tu uważay gdy Constitutia non
obstante Processu in Bonis nullo Jure receptis redinte-
grat Szlachcica iak Politez Statut y, Praxim owym tra-
ktować ktory więc inferuia ponieważ zysk zapędza
nie znosi go ustawę Dobrzyńskiego nowych a le dawnych.
Executio nic insze go nie iest iedno Rzeczypospolitey Redin-
tegrad gdy wszystkie daniny po tym Statucie uczynio-
ne zapuie iakoże, ktore są przeciw Prawu Rzpolite-
temu przeciwne nalezione sądzone. Statutqu dlaci-
tè iustè, legitimè Inscripta sunt aut contra cogno-
scatz. Drugi sub Titulo anni Discretionis. Trzeci sub
Tit. Inscriptio de ætate, ualetudine, discretione, czego
innego strzegą iedne lassionem, á zatym redintegrationem
o ktorą więc albo w Ziemstwie, albo w Trybunale ex of-
ficio pro diuersitate materiæ y casu incidentis

czynią.

czyniąc.

Seymowi iednych osobą iedney Senatorskiey wydano było tak-
że o iego dziedzictwo dat on actia o podniesieniu czy-
ku tego y wedle tey constitucyey 1588. oswobodzo-
nego z przewodu prawnego dziedzictwa mu przy-
sądziwszy à mandat był od niego na Instigatora et Priu:
cipalem Partem wydany taki.

Qui Jus Legibus Publicis inhærendo stat pro eo. Quia
uo processu Juris seu condemnatione Lucri in contu-
maciam obtenti Bona eigdem Actoris Terrestria et
hæreditaria onerastis cum porro iuxta prascriptum Legis in
processu in contumaciam perducto, sed titulo Legitimo Di-
spositionibus Terrestribus Bona Nobilium in Jus Regium cuin-
ci adiudicarij debeant. Sed eo constitutionibus eodemmo
sanctis insistendo citat uos ad audiendum et audien dum
per Actorem Nomine prædictum titulum iustum ac di-
spositiones hæreditarias in Judicio nostro induci ex
eidemq; Bona sua propria terrestria et hæreditaria
esse comprobari et exinde ipsum ac bona eius prædicta
à rigore Lucri obtenti, tum ab ol. Juris nri Regij præten-
sione exonerari executione eigdem Lucri facta pœnisq;
eo nomine sanctis uos iuxta Constitutionem mulctari ac damni
exinde perpessi ad N. taxati refusionem decerni fieri Ju-
dicialiter responsuri.

Na ktory y Dekreta przez ktorey ktoby był ktory
idzie też reintegrad zkąd uras swe tak Inscriptis
subselijs

Subselijs prosecutie na nie Dekretow retracta-
tiey zkądy pro Superiorib constitutia 1607 ze De-
kretow wedle Praw y zwyczaiow na lezących uczyń-
nionego dubium nikt przyść dzic niemoże ieżeliby też
rzekł in contrario ferowanego może, iakoż seymami-
znemi y confederatyą interregni teraznieyszą y constitu-
tyą 1627 niektore poznoszone.

Nuż constitutia 1633 Coronationis Titulo Assa
Interregni approbant, á zanie redintegrat Iudicato ld.
g dyj abusg znosi causas in integrum restituit et aggra-
uator pro cassacione Decretow czyjnic każe constitutio
1589 de manu Attento co iszego czyni iedno in debitè
processuatum rediategruie. et bowiem ponieważ Lgessą y
maią bydź iustitiá administrá stużna áby res iudicata gud
pro Lege habetz, si ueritate et Iustitia uacat in inte-
grum restituitz, et nullo fundamento innixą non con-
stunt, ně improbitas hnum nocentium dolis et fallaciis
in Iudicijs utentium iniquo lucro lżetz.

Concluduiąc o tey redintegratii wiecey napisać niemogę
tyśko to pro finali że contra fallacias et captiones pro-
pter consilij infirmitatem et statis fragilitatem, in fortu-
nio rum euenty, ut bono communi consulatz, iest to inductá
do Prawa Rzpolitego Restitutionis auxilium. Ktore ia Koma
publicam utilitatem w sobie, g dy lapsum redintegratis na-
dnie każdy uznać może. Bliż na nie Identes iakoś sie
to szpeńoi u Kazalo Traktatu y wiele bardzo possiada-
ige że to iest odiosum nie subsidiarum remedium

gdyż

gdyż maxime et przecipue Equitatis é Pacta seruari. Et ponieważ per restitutionem in integrum wszytkie pacta, transactiones, nawet y Iudicia same rescindu-tur, tedy szkodliwe remedium, tak nie iest iuris subsidium, ale Priuati et Publici exterminium. Restitutia takowa fit, cum damno alterius, nemo ità restitui debet. Gdzie y Equitas non patitur, ut imprudentia minores alij nocumento esse libeat, zwłaszcza ze non ubicunq; minor obligatur, Idem, pdtest esse factum cum utilitate sua. Nadstatek gdyby miała isc ta restitutio, ktoby z kim na pdtym contractował damnosum hoc cét eisdem, quod in eorum utilitatem inductum. Et ieśli to Reintegrationis beneficium służyćby miało tą nie we każdym tak iako iest pdtozono lesionis razie, gdyż contra fallacias tantum et captiones auxilium restitutionis in integrum seruit. Lecz owemu co iuż superat rebus suis, nec res ipsius per tutores administrabantur, iako służyć ma ponieważ on lesus iest, est laesus à seipso uolenti non fit Iniuria. Nemo restituitur contra Legem, à qua ligatus est, non dicitur circumscriptus, qui Iuri communi usus est, et nemo Iure Deditur. Bytli tez na ten czas ieszcze minor, tedy à Tutoribus suis lesus iest w tey mierze nie od Kogo inszego. Quo usus reuersus ad Tutores czy przyśćie na tym do tego co Kupiel pogotowiu ze prasentia przyszłym Amicum tollit omnem lesionis presumptionem Ktorych za swe pokrewne ra przyznawszy teraz contra assertionem suam restituowan bydz może gdyż iako in criminali bus Confessio

concurrerit

conuincit tak in ciuilibꝫ assertis.

Ktoꝛym zarzutu odpor daiąc przyznac musi że ſa-
cta ſeruari dguᵭe in genere, in ſpecie ueꝛó omnia ſeꝛ-
uari, etiàm guᵭ continent læſionem et damnu alteriꝫ ini:
guᵭe enim quempiam locupletari iactura aliena.
Beneficium to restitutionis funduie ſię in naturali dgui:
tate, à iako iura naturalia, non possunt tolli a ligua
Lege, tak àni redintegraᵭ ſi permittet paſsim im:
punè decipi daret occaſio malis et captiuis hominibꝫ
aliena ſubstantias, et innocentiu potyſsimè deprᵭani
læſis zaiſsć non læᵭentibꝫ deceptis non decipien:
tibꝫ Iura ſubueniunt.

Laczym dauſzy a ſterſzatiꝫ daſszym pokoiu ktore ſupe:
rioꝛi tractatu utrum ſoꝛoꝛ ſwoy reſpons maią toc nako:
niec ſtrony redintegratyᵭ do wiadomoſci podaie. Że natu:
ra restitutionis ieſt taka, ut quolibet Ius ſuu in in:
tegrum recipiat.

Jako ctſtor reſtituit, tak aby pozwany integrè inſta:
tum reſtitui debet. Bo alias nie by taby to Reſtitutio al:
bowiem ma bydz reposition per omnia in priſtinu ſtatu ad
quod non plꝫ reſtituere debet, quam læſio abſtulerit, gdyż
zaſzło tantundem reſtituit, quantum abſtulit læſio.
Ktora redintegratia propter paruam læſionem nie idzie
albowiem de minimis non curat prator. Dla maly wady
nie wzruſzaią poſpolicie zapiſow, taky cauſa expul:
ſionis de particula fundi non currit, o ſaky retractus

bo kredy by

833. Bo kiedyśy propter minima seruiret restitutio nulla essent ungua Inscriptiones. W prawdzie pauperi quilibet læsio grauis, et attenta pauperate minor læsio uidetz esse, maxima, à wzakze iakom powiedział z mały przyczyny wznoszac zapisy niezda sie rzeczy stu: szna. Osa iest magna læsio, quæ excedit dimidium iusti pre: tij modica, quæ non magna enormis dum quis læsus in uno de decem in decem de sentum in sentu de Mille ubi est enormis læsio, ubi dolus, aduersanj. et iednak actio de dolo non datz, ubi restitutionis remedium competit quia famosa é. Nad to ubi adest remedium ordinarium cessat restitu: tio, gdyz extraordinaria non recurrit dum ordinaria supersunt. Dotego non datz restitutio effectualiter non læso. Val: la enim dari potest restitutio ubi non é læsio, ubi nulla læsio, ibi nulla restitutio. Læsus esse debet, qui restitui vult et probet quę læsio tunc curret restitatio, quando autem quid potuit impedimentu remouere et non remouit sibi, imputare debet, nec ei seruit restitutio porò ong probandi læsionem incumbit ipsi læso wyiąwszy nieistotę. Immendatio enim nemini succurrendu, ne detz occaó delinquendi nemo ex culpa propria fauorem Legis expectari dt. A te Restitutia mienia bydz niektorzy beneficium personale datz enim beneficio statis. Personalia uerò ad hæredes non transeunt, et hæreditas non adita non transmittitz. Znudzy zas ukazuie euidenter ze to iest beneficium reale, propter læsionem enim patrimony datz ideò ubi non est læsio non datz Restitutio magis causa

Restitutionis

Restitutionis quam persona qualitas attendit. 832
Successorꝭ representat personam Defuncti: Insuma
ma quo tamen uario res ad bonũ et quid dirigat.

Ne uerò Leui de causa pacta rescindant, nè ipsi hoc incommodo afficiant, si non inuenerint, qui cum eis contrahere uelit Constitutio 1565. L. Domiar Kowanie
Processu redintegrationem stanowi.

DE SUCCESSIONE. 215

Successio regulat secundum Statuta Loci ubi Bona sita sunt mdzi miecz po mieczu Rzdziel po Rzdzieli bierze,
successio non transcendit, segta sui sing, quam quẽ hæredes superstint, qui in uno eodem gradu consistunt æquali Succes:
sione potiuntꝫ o fratres sorores ab utrogꝫ latere coniuncti
integri fratres præferuntꝫ uno duntaxat uinculo coniunctis medy illi.

Statut nasz nie ma wyraznego o Successyi prawa wpa:
dzie sub Titulo De Statut Kazimiri magni 1368 w 119
Wyslicy uchwalony zda sie co traktowac wtey mierze
ale iako baczyc Kazdy moze z niego bardzo rezu plo. Bo
nie ma wiecey w sobie tego Paragraff o Stratnych uero ut ei:
nis non existentibꝫ idem uolumꝫ de Patruelibꝫ ee intelli:
gendum et Patruelibꝫ non existentibꝫ, tunc quilibet de eiusd
armis et signis consanguinitate saltem proximior in Bonis
hæreditarijs seu Patrimonialibꝫ succedere poterit. Krot
kym Paragrafem Statut pomienionẏ podaie iakoby
Dwyznaynẏ tryb rozgadzenia y uznania upadkowych

Pu Kstyi

835 Lubstyi oczym ze thomasz Dnesnerg Juriszutnijs: Doctor á Zamoskiey Akademiey Professor on Sa: wnij w Xiążce swoiey Institutionum Regni Polonicæ Juris pisał dlatego in casu tylko certo za moich cza: sow w Trybunalach agitowane przytocz.

VXOR

Post Sororem cum Fratre Legua: liter succedat uel sola per se.

PRO.

Statut Statuto Dom. Lituano dotáta á Fratrib⁹ nihil ma⁹ petat ostendit tym generalym nihil ze Siostra po Siostrze gdy bracia zyią żadnych spadkow z iakich: kolwiek miar y skazyi przypadaiących brac nie moze. Nie z inszey przyczyny iedno z tey podobno iż sowr nazwana, iakoby gus seorsim nascit Separatus á Domo in gua é nata, et in aliam transit familiam z Xgd iż na Braci zawisła familiæ dignitas á siostra, ut caput et finis familiæ in illis spes in hac defectus, bo iak Xo nasi mowią Syn to Dom corka z domu, dlatego uszczu: pliło ich prawo Sprzągiem, tylko z czwartey części da: ley nic ong ukontentowanowszy z tey że przyczyny. Sta: nelo prawo, non hæreditent fœmina nisi masculis defi: cientibus to iest non succedant hæreditare enim znaczy suc: cedere. Et igsti niemaią succedere to ani brac po siostrze

gdyby

gdyby Maternalia Bona były bratabu Materni sanguinis successig ale tu sęg. Vitaliziu ktore iest we: dle wyktadow prawnych Vitaliziu bo przy wigzku zapisanego Pani oprawna do smierci swoiey zazyiwac zazyt: ka, wszak tez to iest Bonu fortund, a iednak go siostra nie woraca, tylko Brat ieśli ad restitutionem nonteneth a iakoż ad restitionem ma należeć summa długim przez męża zapisana nie iest de Bonis fortund, ale accrescentia dotis zaczym iako Dos unde exijt eò regredi debet, tak co kolwiek accreuit Dotj, cum Dote debeth. Accessorium enim sequitu naturam principalis sui ztąd seminata debent agro adificata solo. Przeto iż Astrix wzięła swoy Bo: sag iuż y woyrok dostateczny uczyniela. Bona uerò fortund te bydź prawni rozumieią ktore deuolucia iey spadek z ind przypadły, Komu przynosi a nie te ktore na zapis kto date tedy Astrix in casu presenti iauod diuersond z Bratem po siostrze swoiey do puszczny bliskowac sie niemoze.

CONTRA.

Gdyby in Bonis profectitijs to iest in dote upomina: ta sig siostra po siostrze successyi statut a Argona: ny mogt by ig afficere. Bo dotis successionem petendo uidetz semel ex dotata sud Dotis auctione contra Sta: tutum petere lecz iż sig ona ad Bona fortund et

aduentitia

837 Aduentitia Siostry swey przypowiada ktorych ona
in vitis będąc ex industria sua nie była aniż posiąg da-
ny ich przyszłosobiet, tedy w tey mierze z affektacyey
swey iako słusznieiey zrażona bydz niemoze gdyż statut
ten dotata nihil petit petat upominaią się u Braci po
wyposażeniu meliorationē Dotis za przyszłozenigm debr Oy-
czyśtych tylko broni ale aduentitiorum Bonorū Spatkow
ab aliis personis repetendi facultatem niezabrania gdyż
tu iuż apud fratres nihil petit, sed apud extraneos
ktorzy Zapisami swemi pozeznawali summy kto-
rego aduentitia bona bo aliundē aduenient niż
familij tym a zkąd żadna nie będzie Oyczyśte-
mu Dobru, bo tych summ nie było w Oyczyśtym ni-
gdy Brat wezmie posąg, ale in religuo uti bonorū fer:
tur ad participet. Czemu wyrok wstrzyma uczynic nie
moze gdyż się ten na to tylko ut iterum Deo non
petat ściąga anie na puscizny żadne quem non hono
rat Statutum grauare in aliis non censet dość uczy-
nia że Siostra zarowno się z Bracią zrodziwszy nie-
równo w Oyczyśtym Dziedzicu, a ieszcze by od spadkow
siostrzennych odstrychniona bydz miała iuż by tezby to
bez prawie wielkie statut excludującey siostry fra-
trib existentib, tylko ad Bona Paterna ściągnąć
nie ad successionem aliorum ktoby statut propter
conseruandam agnationem in qua consistit publica
utilitas

uti-Litas ieſt uczyńionej tedy uirtute iego in re-
Liquis à zwłaſzcza gdzie ten agnationis reſpectus
defieut excludowane bydz nie moga boy o takie dzia
tractg Iuris proprinquitatis nie ſłuzyl by.

Vtrum Patri pra Filijs Succeſsio Collateralis Amittalium debeatur.

217

Adam Kataygrodzki unica habuit filiam { Catherinam ſtupnicka.

Ex qua

{ Franciſcg Albertg Anna } { Steriliter Defuncti.

Anna Marznicka, à qua etiam ſunt Filij et filiæ.

Hedwigis Zawgecka, et ab hac extant item Filij et filiæ.

Helizabeth Wiewiorecka quæ

progenuit filios { Andreæ Wiewiorecki à quo } { Felix Joannes Helizabeth Dorothea.

Ludrebatz utrum Andreas Wiewiorecki Pater, an ueri
felix Joannes ac Liberi eig eſſt franciſcæ Albertum
Anna

839. Annam Stupnickie Aeniliter decessor succe-
dere debeant.

Profilys Linia à stopien Successią sądzi àiż An-
dreá Wiewiorecki dzieci stupnickiemi steriliter ze-
szłemi u Lenii poboczney descendentiu monie zosta-
wali. Przeto Ociec niemalże equalem lineá znim
excludi musi. Gdyż tylko cum matre stupnickich byłá
in Linea collaterali à descendentiu. Drugą zbliż-
szego naybliższy stopien ma ieye successia ale Andrzey
Wiewiorecki niema bliższego stopnia nad dzieci swo-
ich, to chcąc isć do successyi stupnickich musiałby przez
stopień dzieci swoich skakać zaczym iuż by to byłsałby
nie seansio gradued. Nad toże stupnickim possit Cathe-
rinam Matrem suam byli Bona Materna. A iż Anna
siostra ich na ostatku umarła tedy że Debra iako Bona
fusi po ciotecznych naciotezne zlewac sie muszą. A nasta-
tek gdyby Andreas Wiewiorecki Ociec miał ztąd suc-
cedowac ze wedle iakiey si praxim per caput et si-
num Patris ma isć successia tedy ex eodem respectu gdy-
by Andream Wiewioreckiego niebyło musiałaby sie gdy-
by zywa była successia dobaby Wiewioreckich Helzbie-
ty wrocic bo tez ta Principale y owszem Principaliq é succes-
sionis caput. A zatym po smierci iey nie do Wiewioreckich
Wnukow, ale na siostry iey wstecz obracaly by sie z tako-
wego rozumienia Successia quod absurdu. Fauorabilia

zawsze

zawsze Iura pro crescentibg futuri seculi hominibus quam pro recentibg in illis spes propagationis in his defectg.

CONTRA.

Inne iest Prawo Iuris exotici, à inne Koronnym personam et caput Patris dat successio, Ktorego gdyby było nie było pewnie by ỳ oni nie succedowali. Ten caput tedy Successionis Pruscizna ma isc. Alias sequeret by to absurdum, iż gdyby ten Andreas Wiewiorecki miał dwu albo trzech braci z tejże Helzbiety Wiewiorecki'ej porodzonych iako to pokazuje tgm.

Z nich ieden by był sterilis à diway mieliby dzieci wez za ta Korog Successyą Dzieci podziach musiałby Stanisław nie succedowac ià iest sterilis co byłoby iniquum barzo Ponieważ

à Andreas Wiewiorecki
- à quo Felix
- Joannes
- Helisabeth
- 2 Stanislag Sterilis
- 3 Jacobg à quo Gidius
- Paulg.

Z Elżbiety Wiewioreckiey Matka była ciotka Stu: pnickich zdrowo z drugim iest Płodzony ỳ tak by ỳ oni: iowie ỳ Ojcowie excludowani od successyey byli. Nad to drugie sequeret by absurdum.

Tego ex Andrzeia Wiewioreckiego sg tetern dzieci.
- Felix
- Joannes
- Elisabeth
- Anna

Kiedy by

Kiedyby te Dzieci Successyą ad præsens bratu tobo
drugie dzieci Ktoreby sie ieszcze z niego urodzic mogły
musiałyby successyi nie brac. Et ponieważ to iest absur-
dum aby nascendi względem Oyca Ktory iest caput Succes-
sionis nie mieli ex ratione capitis succession gaudere Pod
Andrzey Wiewiorecki Oycu Successia pomieniona defe-
rowana bydz ma à nie dzieciom iego bogacilibysię. tak
abo Familiá à własnecby niszczały.

Adiudicatum pro Patre.

218 VERVM NEPOTES.

In stirpem, uel in capita post
Auum Suum in bonis Auialibꝰ
succedere debeant

Andrzey Duraygrodzki miał Dwuch synow { Jana od Ktorego { Stefan Alexander
Jakuba Ktory ieszcze dzieci. { Andrzey Mathias Albertus Michaele Stanisław.

Syn Andrzeiy Durayrodzki Dziad przezel synow swo-
ich Jana y Jakuba y ieszcze umarł zostawiwszy wnuki swo-
ie Synowcy y Jakubowe Dzieci zostawiwszy do tego spe-
cialia Dobra swoie.
Zadrebatu iesli ze oni Nepotes in stirpem an uero
in capita

in capita po Dziadu succedowac mieli. Co instirpem ro-
zumieli tę ratią tego po sobie mieli, iż iako Jan y Jakub
Rycowie ich per medium po Andrzeiu Ojcu swym a Dzia-
du Nepotum succedowaliby tak ij nepotes Jure repræsen-
tatiuo succedowac maią contra za rozumieli że wszyscy
æqualiter in capita succedere maią, nie instirpem ppone-
bant rationes æquitatis et Juris, iż gdyby per medium Ja-
nowe Dzieci y z Jakubowemi brac miały tedy Synowych
Dwáy więcey by brali niż Jakubowych pięc. Coż nie by-
łoby æquale, tedy iniquid byc musi. Gdyż successiones de-
bent esse æquales. Druga iż etc Andrzey Duráy grodzki etc
poniewasz przez syny swe Jana y Jakuba Ojca Ne-
potid. Tedy Nepotiby utrzymywał loco et uice Patris
atqui post patrem zawze Successia in capita æstimowana
bywa igitur post auum similiter pro æstiman debet, gdyż nepo-
tes sunt apud auum loco filiorum sunt.

Iudicatum ze in capita Successia iest ma.

VTRVM 219

Bannito Fratri Sorores in Suc-
cessione præferantur Vel non.

PRO.

Insuccessibiles Banniti są z tey miany ze każda
Successia albo iest Actu Legitimus, albowiem secundum Leges
defertur Spadek wszelaki. A iż Banniti extra Leges

sunt positi

848 sunt positi Tedy a Lege niemogą mieć delatam Succesionem. Quę extra Legem ó in Lege non est. Bo Libanniti sie iakoż są proscribowani de Regno et Dominijs eidem subiectis. Czym samym ciues Regni niezostawaią. A iako ut ciues deuolutoia capessere mogą à zwłaszcza iż Bannitia tracą oraz ciuitatem et Familiam z kąd że Bracia Banniti zatym Succesionis incapaces bliskowacsie do niey Siostry wyborznie mogą. Podziwą bydź niema wzaik społecie Succesiones Iure publico et sanguinis contemplatione deferuntą iako usszędzie, tak y unas Praw Przyrodzone opisane rozdawa spadki ewo acz po smierći toy za żywota widomy iego iest wizerunk w Banniciu onym ktory approbatiami banitiyi przyciśnioną dowigna sie nie moze temu uiuenti ducity sung, interueniente enim ciuili eig morte zaraz po nim succeduią creditorowie iego Dzielą sie expectantate ponim puscizną pozostałą, a iako w przyrodzonej Successyey kto bliższy ten bierze, tak in casu ciuilis mortis kto pierwszy bliskuią sie ci Prawym Krwią mi. Dzielą miedzy sie Dobra ieden drugiemu z taxatiey płaca y upłaca y dlatego tez Prawni dwoie opisuią bydz successya uiuorum et mortuorum żywych ciuili eorum morte, umarłych naturali superueniente. Takowey Successyi usurpatia fundnie sie na Prawie Polskim mianowicie Constitutiey 1588 o ważności zapisow y na Statucie dawnym de muniabilibus Statut nie dopuscił

II 1220
I 478

Ianno

Z annam Zakonnym (choc to tyl Ko mundo sunt
mortuo) w dewolucias hereditowac. A ze by to Ban-
nit miał bydz lepszey conditiyey in quo Adormiunt
Dominium zaraz omne Koro iedno Bannitym nanimaj:
probowana ieśli ze za Bannitym mężowa Zona efficitz
sui Iuris y Sonowie non emancipati zostaią Liberi à
Detestate Oyca swego, à iako Siostry suo itidem Iu-
re mimo Brata Guilister Abumar tego in Succes sio-
nem ferri nie maią. Jeśli conuicty criminaliter choc su-
perstes zyie dispononac ktore Astu trzymały miał nie
moze daleko wiecey, w takim razie conuicty Guilister
to iest Bannitis niby approbatu dobr ktorych, niemiał ale
Pod Bannitami dopiero przypadłych apprehendowac nie.
bedzie mogł. Maią to w sobie delicta ze Bona delin quen-
tium uti indignis auferunt, et dignis conferunt. owo
y w Constitutiach nienowina to widac niedbalstwo y
gruszność, iako prosciypta lat trzydziestu Maiętność
bierze zastawę w Dziedzictwo pomieniaiąc y Prawo
Przyrodzone gubi à Bannitio approbata et vire mediabilis
Successyi w ziąchby nie miała. Coż nie chiesz wiekszego?
naiedzie Kto Bannita zabie po smierci iego caput ipsius
inuindicabile zostawa za zyusta zas chocsig o naiazd
o Domu ukrowawienie swoie porzabanie skarzy, ex quo
Loum standi niema repellitz, a zatym impune laditz.
Jesli w zdrowiu impune laditz czemu w substantyi nie-
ma. Prawo to miec chciało indetestationem contempty

Iuris

Ius publici aby Bannit et in persona et in Bonis
ktore podpadł tak y criminaliter Convicty tylko
tych traci ale y Dobra iego in refusionem damni przezen
illati obracaią. Bannit zegarta nietraci, niech przyn aj-
mniey Dobra gubi ktorych ponieważ Bannitem będąc
ab eam sui inhabilitatem niemogł resignować, żeguiż
że ani possydować ciąg enim rei non dat dispositionem
nec hereditaria possessio. Aliogui niebyłoby roznice za-
dnej między Bannitem a nie Bannitem, gdyby iednakowe
beneficia Legu tak swobodnemu iako y Bannitowi służyć
miały.

Contra.

Nec Ius recipietatis est Brata, ktory loco Patris
zostawa, aby siostry za żywota iego miały go Banniti
zarzutkami wyrzucać z przyrodzonego Prawa y Spadku.
Nieprzystoyna rzecz bardzo solicitudo de hereditate
viuentis takowym powiedziano. Si multum es cadauer
expecta wprawdzie bannity perdit beneficia statuti
Sed non Ius communis y Bannitia żadna niemoże ze-
stoi Ius ciuitatis, quod de iure gentium est, et nad
quod naturalia Iura sunt tolli per ciuile Ius minimè
possunt. Bannitio tako nic insze go nieiest, iedno Bonorum
ultio, takżtez tylko te zgubę przymuszi że przewodpra-
wuią y Dobr proscriptowanych Bannita wyrzucaią one
Creditorowi podawa wzakoż conditionaliter albo
raczey temporaliter tylko ad satisfactionē z kądziesiąt
Dobr

Dobr przeciwdegm Prawnym Banitiami uczynyk 876
docreditora nietraci wiecznie. Czemu do Roster bez Prze:
wodnyj Banitiji maie gubic wiecznie zatym nowcijsu bitel:
nośći nieiednym musiałyby sie wszytkie pomieszac Pra:
wa przynich yj stanij nygdziby tak syna od Oyca nieie:
den macałby Brat brata dalszy blizszego daleka ktoiest
wznica mortis Naturalis cum ciuili. Naturalis mors
dia solucit nemo se abea excusare ępt, nec quisquam e
qui ępt eam sperare aliquid, aut expectare debeat zwła:
szcza tu nazigmi, at mors ciuilis spem ępt se relinquit
poiednasie banit zaplaci albosie malo Attento wijmowi
alisci in czystij pachotek iako yj drugi. Niech kto no:
rzy sobie wijmyslij, iak chce ale prostym Sermonem ideąc na:
czyi sie powiedzieć niemoże qui uiuit non é mortuus, niech
ze bedzie Banit Banitem niewiedzieć iakim przecig
on w Banitiji mey swoiey exercet acty naturalis iey
ie yj ąuęs. Jakoż tedy ądki separatio animæ, et
corporis nienastą pi ktorą tylko sama mors naturalis
Sprawuie y czyni. Wnowię to wżywego zestij niezyie
yj co tij maż niec ia mam miec. Matrimonium ciuilis
ter mortuo non dirimitz Męża z Żoną dla Banni:
tyi nierozwodzą à czemuż go z Łuscizny wywodzic ma:
ią. Jako przyidzie smierć przyrodzona alisci mors Ciui:
lis soluitz naali yj Successora do nowey Banitiey przy po:
żywac muszą, à chorby ciuiles mortes yj sto przypadło ie:
dnemu przyrodzonym nikt niemi nieulezę, znacze ciuilis cum
Naturali nieszą iednobo eundem non operatz affectu.

Zaczym

847 Zaczym od Spadku ktory tylko po Zmarłych
bywa odrzucić niemoze, medialis cito pdna Bannitia
y Bannitowie chcąc to tym diminuti, ze ich imac Iuro
uincenti wolno, ale iednak in parte Iuris sunt reser:
uati ze y na oswobodzenie swoie moga wedle Constitucyey
1220 1588 Dobra przedawacy Spadki przyrodzone ujmo:
wac chcąc Bannit przeciw postarzmu iest Bratu w Ban:
nitia przestymarczyć tego niemoze inaczto gdyby był ad
mortem Bannity iako in crimine Laesae Maiestatis gdzie
iest uctita Successio, albo ex Delicto ciężdna takowa
Patrimonio imponenda cześć, ut non succederet, iaka na one
licentiosor uchwalono było więc zeby albo był kastus pu:
blicy ktory pospolicie Ig agnationis amittit, to by wzgle:
dowi niebyło żadnej, ze talis Bannity in successibile
sie stawa ale in dispari casu dispar ratio bydz musi, za:
pisał by kto Bannitowi dobra swoie, moze ie ex Iure
Gudsito capessere a niemoze ex Iure naturali. Absur:
dum wielkie zostawcza ze mortuy inuenit uiuentē. Po:
dobny temu Casy w tymze Trybunale przypadł w Woie:
woctwie Ruskim gdzie strona stronie intentowała cau:
sam Diuisionis z tego respektu ponieważ ten ktore:
go curatorem iestes, nie iest capax animi y na dziele nie:
maz reconualescentyi iego dziel ze sie zemną dobry iego
ktore tak mnie iako y ciebie Equaliter po nim concernant.
Vkazuiuano ze ieszcze żyw uiuentum non dat Successio
wywodzono in Contrariu iż inhabiles perinde habendi
sunt, acsi in rerum natura non extarent propterin
capacitate

capacitatẽ onego facty ẽ log actori subintrandi ui:
cem eig per mutationem Personæ mutant Priuilegia et
Conditio rei. Pakze tez to iest mowi ciuilis abumrzec
na rozumie iako insza nadto defensio Reipub. ex Perso-
na et Bonis Nobilium grostaig dż, ale obligowanij nieiest
w tey mierze profectug rowzem inutilis enim bo ad ea gro-
stranda ẽ inhabilis. Igitż powinnym ut inhabilibg. do-
bra dlatego nie seru maig czego curatoria hamowac niemo-
ze, ta tylko in bona uacantia stuzy, gdzie Sowstnych
nie masz ne pereant facultates. tu secy maltoma giu
ze dotrzono wnieyszalbo Iure proximo nd, nawet cura-
toria in eum finem tendit, zeprzez nie tnterdicitż obligo-
mu dispod à Curatori datż ich administrad. Alezeby mia-
ła pertinentiam competentiu zrzac tego, ig natura nie
zniesie insza iest Pupillorum rad insza mente captow
gui crescunt ad rationẽ ci iuz dorosli à ratione deer-
scunt. &c.

Ex nouo emergenti tak ze Remissa stranela na sey-
dctąd indecisa.

Verum post Sororem defunctam, Fratres diuersa Matre progeniti succedant æqualiter.

Marznicki miał dwiezonie { Pierwszą z ktorą zplodził tych Synow { Syna Jakuba

Drugą

849

Dugg Zawecky cu qua progen
nuit { Andream
Michaelem
Annam.

Vmarłata Anna ex secundo nuptu Sołodzona chcieli
Bracia Superiores cum secundis braćmi dzonemi
dwiąc ze Braci po Siostrze Equalis Successio debet.
Deduktowano in contrarium ze pierwszy pomienionate za
wnią Patris et Diversa Matris dlatego że Dimidij
Fratres, à ci dwaj ią z jednej Matki i z jednego
go Ojca idą, sunt integri fratres, i Suscizne powinien
Siostrze braćmią sami, et quod pro illis iudicatum. Duo
enim uincula in materia Successionis uincunt unum. Ten
by Braci Anna niemiała tylko Siostry utcunq; usc.
by mogło iż Virgo à fratre dotata nihil plus petat
i Siostrom non competit medij Fratres, nie zowsze my
ich medios sorores Siostra z Bracią po Siostrze braćnie
może ale Brat sam może separata à Domo, non habet
Vitant Feminas, eadem non succedunt masculis existentibus.
Przywrocona Siostra niewraca ad quem ony ad eu Succes
so Putela.

221 Vtrum Pater post filios in
Bonis Maternis, seu gudi-
tis uocet ad successionem.
PRO.

wprawdzie

Prawdzię unas Prawa oţym niemasz abţ Ociec 850
posyłnu Bona przezenguadsita lubo zinszego respektu
na niego przypadłe Jure deuolutorio bracmial. Izsak
ze iż rad Legem perficit ţ inszego Prawa tomiec chą
nie zdaiesie rzecz zdrozna ieţ nasze Prawo za inszemi
tak Prawţ w tey mierze puydzie ţ Oyca przy tak za-
łosny posyłnu pusciznie zostawt. et zwłaszcza ze ţ
dquitas sama rzecz bydz tosłuszną ukazuie albo:
wiem ieśli Parentes mortui filio inuestiunt uiuentes
et Lucrond natiuitas è Citatio Parentum ad morte
czemu tez morientes filiţ niemaią Parentibg repende-
re beneficia à quibg uiuentes acceperunt pogotowiu
ze Rodzicţ synow gdţ przeżili eo ipso onţch super illa
citatione natiuitate illorũ ad mortem Parentiũ edita
iakobţ in euasione zdali Condemnata przy nanniey taka
niech co operuie ieśli Synowie u Oyca sunt condomini
Bonorũ uiui Bona nia patimur czemu takze nie Ociec
u nich ponieważ pro una persona censent wzdţ c. tasţn
à Ociec nna sunt pietatis, uocabula Officiorũ uincu-
la nas sama rad miserationis ad Bona Liberorũ Pa-
rentes uocat pomutowanie to czyni słuszność czynia ţ
insze prawa nad Rodzicami, gdţ im tym samym, a bţto
Oynach succedowali incommoda orbitatis eam nagradza-
ią. Misera enim res Pater filio hæres nullumq; ad
acerbum fung quod Parens sequitz co mial Oyn grzes

Oyca

851 Syca az on od Syca grzebien zostawa et qui sequidebuit antecessit. Codiż pierwey wrodził umrze tez pierwey miał aliści turbaty ordo. Turbato igitz ordine turbatz et Successio. Zaczym gdy Lege deficiente similibz iudicamur stuszna tez iest aby w inszych Prawach to widzac usurpatio y u nas otrzymane y zachowane było &&&.

CONTRA.

Successia każda regulatz secundum Statuta Loci ubi Bona sita sunt zaczym ze u nas ani Prawa ani zwyczaiu takiego niemasz wedle Ktorego po Synowskiey smierci Ociec wiego wstępować dobra tedy trudno namagac sie dotego perrationẽ czego niemasz Legis concessionẽ wszak succedere ẽ Prędcedentem segui y successio à succedente non ab antecedente nazwana. A iż Ociec iest Prima causa Filiond tedy onych bedzie Antecessorem, niemoze bydz tychze Successorem gdyż upadek ztąd rzeczony ze zgory na dół spada niezdoży na gorz wstecz idzie. Insze iest Prawo Koronne á insze Juris exotici Ktorego allegatia Constitutia ff & à luboto fauorabilia Bona pro crescentibz futuri Seculi hominibz quam procedentibz, in illis spes Propagationis in his defectz. Da successio malẽ succes Sit Oycu chor Prawo Pruskie wskazuie wat podbie.

Vtrd

852

222

Vtrum Patruus à Succes-sione Nepotis, per alios Nepo-tes excludatur.

Pro.

Kiemoze Bona Stryi po Synowcu puscizny rowno 2dugiemi bracia zmarłego Synowca z Stryiecznemi takze Synowcami. Iawnie o tym mowi Statut Sub Pit. Das Wtryi gdy Bratrihy Patnelihy daie facultaten eddtandi sorores hereditas reseruata pro se earun hereditate etego ani Stryiom ani Cycom tychze Bra-tnd Patnelium niepozwala, bo etym zadney zmianki Statut pomienioney nieczyni. Tym samym Prawo tochce miec, ut si filij excludunt Patres in hoc casu à Succes-sione multomagis Patrui excludunt à nepotihy coiest Słuszna bardzo y Prawna. Albowiem ieśli Successus directè descendentihy, tam in linea recta, quam in trans-uersa debet, toć idzie za tym ze Stryiowi iako ascendenti non debet. Zawsze descendens gest descendentd, nie as-cendens bierze pogotowiu z etego ze Stryi iest Steriliś, Steriliś Conditio gest publicè deteriorj w Bibliey nieznay-duie, ze to bysta pars maledictionis sterilita. Inutile Ciues etgo reputanty nawet zastarego Prawa nie ewd-

na

na była takowym Dobr Swych Dispositia, acz dotąd
wo teraz postatucie ukazuią iakie nie statutho
go in volumine Legum niemaią ktorym dowodzą że
by stenlibo wolna pozwolona bydz miała Dobrsowich
Dispositia, a ieslistenlibo niewolna Dispositia na coż
się im przyda spadkowy pusein z dewolucia Constitutia
Anni 1588 L. o kaduKach Lineam sanguinis na:
dot niewozy wiedzie yprowadzi mowiąc wyraznie że
niemoże, ani ma bydz przerwana quarto et quinto ac
per consequens ulteriori gradu propinquitatis z Kąd wy:
baczyc każdy moze, że zatym succesia ad grady superio:
res niemoże bydz abrogata unde dum inferior excludit
Superiorem necessario ut Nepotes excludunt Patru
um, gdyby był miał brac Stryi po Synowcu bratby y Ociec
po Synu gdyż parum par e ratio, ale to iest absurdu, gdyż
bona per filiu gudsitan non cedunt Patri ergo et illud
kiedybyy w tym razie miał Stryi succedowac napierałby
się y w inszym chciałby także bliskowac się po Synowcu
y do Dobr iego macierzystych przeciw wszytkiey słuszno:
sci albowiem bona Materna matemi sanguinis Succes:
sores pospolicie biorą a ieszcze co in passu odmiot odnosi
czemu tu przypuszczon bydz ma.

CONCLA.

Suadaią Prawni iż Successores debeant ec Equales nie
tylko w tym że rowny podział Substancyy bydz ma ale y
w tym aby

wtym abÿ w Podobnym prawie iedno drugiego niezrazał
vmpanter ÿ bezprawnie zkąd ieszcze Stryi Synowcow swoich
quia repræsentant Fratrem non remouet à Successione Nepo:
tis à zwłaszcza ze Barium par rad bydz ma więc dawna
to iest à prawdziwa u Legistow Regula iż cui competit ong
Tutella eidem competit commodum Successionis. Opieka
zmarłego Synowca rowno należała Stryiowi z drugimi Sy:
nowcami iego, to też iż spadek iemu zarowno z nimi tak
że należec ma. Sterilitas go z tego zrazac niemoze nie bez
dzie miał Stryi Dzieci to po śmierci iego zas tona Synowce
spadnie. Będzie miał w czesci tylko przypadłey spadko
wac będą. Patruus non succedit Nepoti tanquam ascendens
Sed tanquam descendens à primo acquirente, qui ab initio
acquisiuit pro omnibus suis descentibus.

Vtrum post Clericum detur Successio. 223.

Regante Successione ten za mych czasow in quæstio:
ne Successionis po Sprawie inferowali Argument. Mutato
Statu mutatz Ius et Prærogatiua Successionis. Zaczym
iż Brat per Religionem fuit mundo mortuus tedy po nim
nullych prawnich hæres remanisse uidetz Klasztor, et Ec:
clesia quod ipsum Dominio sociauit.

In contrarium pokazano Statut Titulo Anno grad re:
stringuiący te Quæstią, ktorzy iż iest przez się iasny dlate:
go inszemi ratiami bardziey illustrowac go nietrzeba ázwła:
szcza ze drugi Statut Potulo Clerici ÿ Constitutio

1607 L. Duchowni Debra dziedziczne trzymaiący snad
drie Kaz dego Infirmowac może, à ia Kiego Kto 15tej ma-
tejsi rozumienia bydz ma.
Praxis in Bonis Matrimonialibg seu intuitu Personæ
acquisitis habet Liberum Dominiu et Liberam Dispositi-
one, exinde libera post eor succession de rebg propriis testari
possunt reliqua ec Lazperum, quia Bona Ecclesiæ Bona pau-
perum dicuntz.
Post intestatu et sanguinis carente nullg proximior hæres
remansisse uidetz, quam Ecclea quod ipsum Dominio sociauit.
Ecclea est loco Vxoris atqz coniunctis deficientibg Vir et Uxor
invicem succedunt sibi et testo transferuntz, sicet Ecclesia
Deming post Clericum Subditu, non succedit amisit Ingre-
cedendi consentiendo super promotionem eig ad ordines facti
iam sunt Liberi dum manu mixta ad susciprendu gradumeta-
gendum Diuinu Officiu.
Nihil ab eis præter Diuinu auxiliu exigere pt intuitu
Diuinond tales Rdsbiteri consecuti sunt Libertatem
opponitz in contrarium, quod in Officio charitatis primo
loco illis tenemur obnoxij à quibg beneficiu noscognoscimg
recepisse. Proinde ut recompensetz Libertas quam ratio-
ne pietatis, et Dominorum isti Rdsbiteri sunt consecuti
quarta pars Bonond post eo Domino suo assignan debet re-
liqud tres partes in pia opera.

Vtrum Dos unde exiit eo
regredi debeat.

Pro.

Ex Statucie

W Statucie Naszym niech go zwartuie oddeski
do deski nie naydzie tey Reguły. Do unde exiyt eo regredi
debet z inszego prawa iest wzięta, y to ig niektorzy Abę-
dluie adeptuig, gdyż ona z tey Nazwy postpimum originem
prowadzi, nowię ze officiu Paternu é dotare filiæ z kąd
gdy Mąż Corki wydaney umawia iż się utraciło ong dotandi
Filiam itenum do Oyca wydawaiąc ią za Męża wtorego. Tedy
musiał sie tez y powag wracac od pierwszego Męża Successo-
row, aby był gotowy dla drugiego lecz gdy umrze corka za-
męzna steriliter ponieważ przy Oycu non subsistit ong iterum
dandæ filiæ, uti iam defunctæ. tedy powag do Oyca wracac
sig niemiał ale na drugą corkę Oycowską a Siostrę defun-
ctæ superstitem miałby spadac.

Albowiem iż Do Patrimonii é mulieris bo z czwartey czę-
ści corki wszytkie dotanty, tedy tey czwarty części siostra
po siostrze ma bydz Successor, nie Brat ani Ociec, gdyż ia-
ko Brat po Bracie in portionibus Fraternis succedunt tak
też Siostra po siostrze ma succedowac ponieważ in quarte le-
gitima nasza powag iest, naznaczona, y, dlatego locatione ad ami-
cond taxationem Bonorum in assignatione Dotis non in alio
fine skazuią iedno ut Legitima Portio im decernat, ktorą chor
chor Brat przeda one icdnak iako własność swoią odyskuią
ią od Possessora dawaią drudzy drugą ratią Reguły pomie-
nioney, a tę mianowicie. Mężowie ustawczyli sobie przedtym
powagi y wnieśnia Consuetudo tak dalece, iż pomierai Po-
winey nie wracał Mąż powagu ale swoią sobie propter onera
Matrimonij podięte ize do debet Matrimonio. Do pierata-
tutem 858 de dote sportata uzięta vze soluto Matri-
monio per mortem Vxoris onera Matrimonij podięte tez

ustaią.

ustaią. Dosaią zatym wracać kazano żeby Dosagizon
steriliter zeszłych niewmężow obracały się dziedzichod
alie tam zkąd wyszły nazad się wracały: Gdzie tak iest do-
chodzę tego z tych siedzkich Praw mianowicie Pruskich Sta-
tut pisze nec maritę in Bonis Roris nec uxor in Bo-
nis Maritj post mortem alterij, quidquam Juris amplius si-
bi uindicare poterunt, quam quod ad Acta Publica Le-
gitime sibi inscriptu docerent. Dochodzę tego iż z statutu
naszego Koronnego Alexandri w którym nieuczynio nobij
było tego sanctus gdyby in contrariu usq nie był przed-
tym trzymany bo Possplicie Leges emisslid. wiecy
z Statutu Zygmunta starego 1538 w którym zapisy doży-
wocia Sdrego między małżonkami dopiero nastały a przed-
tym ich nie było, ale Maz panował w Zarskim wniesz-
miu az na to mieysce dożywocia nastąpiły Zaczym poniez
waz Regula Juris pomieniona dos unde exijt eo regre-
di debet dissaduia zwysz opisanych respektow abyczaiąc
rożnym iest usporowana, sequitz ze od Oyca przeciw corcesso-
iey á siestrze, zmarłey siostry drugiey niemoze być z na
zrazenie iey succesyi oparowana. Alias byłoby contra
naam Juris reguła memorata.

CONTRA.

Natura sama y Seins Reguły pomienioney wsdo-
cznie wskazuie kto ma po zmarłey zamężney corce dzie-
rzec dany Ociecki czy drugacorka á siostra zmarłey
pozostała. Bo ieśli Dos unde exijt eo regredi debet sequitz

iż

iż ponieważ od siostry nieuyść nie ma ſię też do niey wracać bo by to było contra Regulam naturæ trans: gredi nonegredi. Statuta same zresztą w tey mierze iawnie wsparcia raty żadnych nie potrzebuią. Staty Mu liebnisbez dac w tym diminutą żeby Białogłowy wolnieysze urodzoney niewolnemi iednak sobie zostaią, ale zawsze aliend potę: state subsunt. Już też y w tey mierze pomnieyszoney że y w oddziedziczeniu oyczystym w spadkach powodu Oyczystego iakokolwiek pochodzących iest uszczuplony. Albowiem nomen gentilitium na nim nie zawisły y iakoż tego maż exultatą. Białogłowa niemoże być tak platna iako Kur non eiuratą. Przeto do Sądu po siostrze raz wyproszoney, Siostra ſię Braci nie może, a naco by ſię to przydało niemoże Sądu iedno z Pozwoleniem przy: iaciół albo Braci alienować gdyby ſię tey Braci po Siostrze albo Oycu po corce niegodziło. Sądu dziecię wydanym succedować. Ad prawdzie abrenunciatio non com: prehendit successionem posteriorem nec extenditur ad incognita. Jeśli iest uczyniona de Patermis non sorori: nis Bonis y dlatego nie exdotata exdotari petat Prawda ny to że siostra ſmć respectu Patris, ale respectu fratri sowr dicta é, że secundi stopnia Separatysta a Domo ingra nata é, y to ſię przyznawa, że notum Parentib y notis naturæ in Liberis concurrit dla nich oni nie dla swey Pusty: zny po nich zbieraią. Wszakże przecię in Legi ſię uprzedzę gem culpam quis audet szkody alias za tym że posiostrze takowey przypowiadały by ſię zaś in casu mortis ipsius do

Successyi

successij etiam remotiores. Aniby na to patrzęli co to
excipit teraz bo takowe beneficia Sioster possobie succes-
onis e personale y przywileyu samym tylko siostrom po
stostrach a Dzieciom ich daleyj nie służy iako do patri-
monia ich było personale, tak y succesio dotr iako ius
detracty Personas non egredit propinquitatis tak y w tey
mierze succesia pomieniona. Do nobij ratią na ratią przy-
tknio nobij chor nie na loznie Ius repdsentationis byle doć
beneficia Succesionis.

225 # Vtrum auctis bonis auctio Dotis peti possit.

Ka Strong affirmantes ia dne rationes ex ipsa
accidentia Bonond desumenda ze ex gua forte poazone
bydz maią, gdyż pierwsza dla woyny, druga dla ciężarow prze-
cia propter conseruandam familiā.

Negantes zas Do debitū necessariū à ie spłutione eigd
debet tollij omnis obligatio tedy tez raz wypoazona nihil ig
petat. Incertum to było augen bona nie wrocia by ssagu
wdzyt kiego, tak gdyż ssa augmentata niech sie nie upomina.
Dosć ze uplacony posag debitum necessariū ad necessitatē
tantū elocationis ut possit elocari in alienamq; detrudi
domū.

226 # Vtrum transformato sanguine

trans

Transformet Succesio Bonorum.

Dvo.

Moze kto iako o Każdey Rzeczy tak tez y o transformatiey, ze ma isc w Succesoiach sila y wyborne mowic lecz non habet authoritatem Sermo sine non uiuat z exemplo. Nieuiem iako ta transformatia zarzecz prawng wzumiec przedy samo Prawo nasze nic o niey wyraznie nie wzumie. W prawdzie ratio Legem perficit y o Iudicata w tey mierze nie trudno, wszakze Legi by non exemplis Iudicandu. Stogo towaru ze Legistowie o Succesyach piszac to w swoych Praktatach podali. Naprzod ze sanguinis à náá institutus curSus intervenerit non ſt zkąd niech bedz Komu Dobra Actu Laterna albo Actu fraterna ze owego albo tego owego przezet tym ſie iednak biek przy rodzony mienic nie moze, bo lubo to mutat persona przecz on mutatz rad niemo: ze bydz potionis conditionis Successor anizeli iego Antecessor miał dwoie Dobra, y takie transmittit. Dwoia tez ma bydz Succesia alia ply eſset in persona deriuati: ua quam in primitiua, dawno to qualiter quis succedit in duplicia bona y defuncty takie tez uigl Dobra takz tez duplicium Bonorum posobie transmittit Succesionem druGi raz ciz Legistowie potzyli, iz Succesio ad duos fontes refertz quorum alter respicit proximitatem gradz alter Bona redire uult, unde uenerunt quod dici

Act

Solet Laterna Laternis et Laterna Maternis. A poz
niewaz podług tego poszłego Regestru Dania succes-
sio regulat secundum perfectionem Bonorum w ktorey
consideranty tylko Bona à quo proveneruint a daley
nicto sequit ze transformatio Successionis u Szpon sa-
na bydz niema a zustaszza ze Constitucia 1638
o Sit: o Kaduk'ach iawnieyszey tey transformacyi nie dopu-
szcza gdy mowi Linia z Dobr ojczystych y Macierzyn-
skich niema bydz przerwana, q.d. et per consequens
ulterior propinquitatis gradu. Jesli sie tedy niema prze-
zywac igitz ani transformowac, gdyz transformatia nic
inszego nieiest, iedno naturalis cursy interruptio. et ita
skazywac nato trzeba, ze gdyby secundum perfectionem
bonorum, miała usc Successia segueret ze by turbaret Jus
Tutorij do bo musiel by bydz zatym opiekonowie iedni Dobr
Ojczystych, drudzy macierzystych gdyz eis competit Tuto-
ria quibus et Successio, Ry namniey sie nato ogladac nietre-
ba, gdyz in Tutoria considerat Jus successionis Laterna
et honor Familiae. Zaczym Lex agnatis quidem Tutelam
defert, at le hereditatem non nisi proxime, y insza to rzecz
iest dari Tutorem Rebg, a inszа dari Tutorem Personae
in summa sanguinis meritò ad successionem vocamur
iesli ze de eisdem armis ac signis chor remotionibus
wolno Dobr Jure propinquitatis dochodzic czemu nie
Successyi, y tak o zdanie Dobr z tyd przez rzce do rzk
nie mieni retractum tak z y transformatio successyi

ia k3

iako też Sanguinis duplex Coniunctio duplicia exinde Bona tak też duplex Successio. Agnatorũ et Cognatorũ A o transformatyjach subtilitas prawie Legis authoritas.

Contra.

Rozum to każdego ij natura sama ogłasza iż po: nieważ Sanguinis merito ad successionẽ uocamur tedy seguitz że transformato eodem sanguine transformatz Succ: cessio Bonorum, gdyż mutata Persona mutatz zawsze priuilegiũ Successionis iako na przykład porzekłbyż kto Dziedzicz bz swoię, także Dziedzictwo maiąc spłodził by z niąm Syna byłby ń syn przeżywszy Rodzice swe hæreditates Bonorũ Paternorũ et maternorũ, ale także gdyby sterilater zmarł, iż transformad in primo gradu Sanguinis nonciuerit tedyby po śmierci iego Paterni Paterna, Materni materna. Bo iż w nim duplex była Coniunctio Sanguinis Paterni et Materni ij Duplicia zatym Bona Paterna et Materna duplexby też zostawała po nim successia agnatorũ et cognatorũ. Lecz gdyby ten Syn Rodzicow pomierio: nych ożeniwszy się spłodził także Syn hæredem unicum Bonorũ Suorum ktoryż przeżywszy Ojca swego zedł: by ij sam potym sterilitter iuż po takowym Ali agnatii succederent gdyż mu do tych one były ex tu paterna, hæreditaria za czym ex transformato sanguine, bo iuż on z ich Matki spłodzony ij wszedł w Ojczyste dziedzictwo nie z ich ied no od Ojca pochodzące musiałby

transformari

transformari succesio. dawano niekiedy podymarąc,
transformationis nie owszeki podług mowiąc rzeszo
Bona Laterna deficientibg filijs uertuntg Rostrom in
Laterna, czemusz by tez Debra macierzyste in Titu
lum hereditario Iuris Laterni obracac sie synowi nie
miały, a zwłaszcza gdy sorek niemasz alias więcy by
my dali sexui feminco niżli Masculino. et ieszlita
Ratia czyniela niezgodnią transformationis pro
filio importantiam daleko więcey pro secundo sanguinis
gradu wiekszą powagę przynieść y uczynic ma. Jesli
ze Debra transformanty ex uno Iure in aliud iako Obli
gatio in hereditatem fundgs alicuig hereditarig prze cho
dzi ex prescriptione in alterig proprietatem et mutuum
ex meo fit tuum a iako Successor Bonorum transformato
sanguine transformari niema. Nie bez przyczyny Le
gistowie Successorow distinctum Kłada. Successor in anima
et Successor in corpg sanguinis et bonorum contemplacione
rożną w tey mierze czyniąc. Nie zinszego podobno respe
ctu, iedno iż może kto bydz Successor sanguinis, a iednak
dla transformatyi albo iakiey inszey przyczyny Suc
cessyg Bonorum bydz niemoże. przeto iż nasa Iudicia regula:
t Successio omnis niemoże bydz nienaturaliy iako
to, ut transformaty sanguis transformet gu ogo Bono
rum successionem. Jest to takze constitutia xxxx pisze
iż sie Successia wgo ad octauum gradum przerywac niema ale
to in odiud sesci pisze zeby. Sescy ponieważ iest wisey 20:
stawał zawsze po wszytkich Successor prim g. Gowszem
gdy

gdyż mowi Constitutia ze sie Constitutia nie ma przenijwac
guarto et guinto et per consequens ulteriori propinquitatis
gradu tym samym daie znac ze alias extra fiscum idzie ta
przerwa to iest transformatija, ktora iż nie iest inter pares
ale tylko Fisco co y sam Constitutiey o tytuł o kadukach
wyraza, zagrodzona seguitz iż ma bydz inter alias zacho-
wana albowiem co nie iest, lege uetitur, censetz eé per-
missum, ita transformatia wiadkimby stopniu bydz mia:
ła otey ze Constitutiyey latwie wzięc miarę ktora guar-
tum et guintum mianuię gradu, gdzie sie iuż y poym o:
wac wolno, zkąd mogła bydz transformatio powiada:
iąc ze Nepos apud Auu e loco filij, boy takim slo-
wem dlatego nazwani; ze Nepos iakżby post me et
filiu natg. A iakżby potym sam supra scripto znar:
tym daretz duplex successio et gnatonum et cognatond
tak y po wnuku gdyż dotąd extenditz repraesentatio
dotąd non uidetz dari transformad, albowiem niemoże bydz
oraz eigdem Iuris et Repraesentad et transformad
iedno drugiemu ustępować musi. Drudzy tesanguinis trans:
formationem ex ciuili transformatione położyiuszy
naturalem a drugą zas ciuilem, tak więc rokować zuy:
kli, ze za resignatią Dobr transformatz Successio. Bo
iż alienare iest iakoby fua alienodare tedy illa fuitatis
in alienum connexio efficitz transformad. Naprzykład gdy:
by matka zapisała obcemu Dobra swoie a syn iey potym
Dobr owych od tegoż obcego dostał tedy chocby sterilitet
umarł iednoby sami agnati po nim a nie cognati suc-

cedowali

cedowali. A ieśli za iedną resygnatyą stawa śię zarąz
transformatio, ciuilis daleko więcey za drugą sanguinis
alternatią, ma śię stać transformacio naturalis ale ia śpo:
trowersyą pilnąc, y śpinionas, y dubia mouere, nie będę bobym
było to extra propositum agere sąsum pogotowiu, że iedna
takowy ex persona swoy przychodziłby dobr pomie:
nionych Iure guadsito a nie ex persona Patris Iure
succesiuo wszakże to ieszcze przytoczę dla wyższey
rzeczy doskonalszego zeyszrzeżenia iedno drugiego
consideratą transformatio. zhq d in transformatione ma:
xime perpendit quis cui superuixerit. Jako gdyby
matka przeżyła, a przyd syna pozdym y wnuka swego
lubo Wnukowi pomienionemu poki był żyw dobra
iaky względem ojca iego hereditatis Patrimonialia
iednak, że hereditas adita effectu Patrimonii adeun:
tis. etże ociec iego obstante vita Matris swey takowey
hereditatem non adyt seguit, że iey też do syna
swego transmittere non potuit, nemo enim dat quod non
habet, et eig quid non cedi non potest. Srod posterum y
est, prig transmittere, quam habere. A zatym że
y Wnuk synem, także iest przeżyły a po nim soli agnati
chocby y Baby po Wnuku zaraz niestało, błyskowac
śię niemogą. Q tym raziezas mogą. Gdyby Matka
dobra swe Synowi zapisała swemu ktory subsequenter by
umarł, eo in passu po nim materni przypowiadac śię nie be:
dą. Gdyż transformatio in Iure naturali bywa gratuita,
ale in Iure ciuili conset esse contractiua, ex contractu po:

chodzą

chodzaca reuocari zatym niemoze. Aquitatis enim est
Pacta tueri ne uanescant Obligationes hominu. Przypada
temi czasy sprawa, w ktorey wywodzono duplicem transforma-
tionem. Pierwszą ze Synowie dwaj po Oycu ktory byl hd-
res Bonorum Paternorum et Maternorum succedowali w dobra
ut directe et stu Paterna hereditaria, potym gdy iedyn z
tych Synow sterilker umarł, ow gazas zaszła trans-
formatia, bo Brat pozostały succedował po Bracie w
Dobra uti actu fraterna, y tak iednych dobr dwoie
ukazowano transformatione, a zatym bronion o suc-
cessionem. Namagati się in contrariu ex rationi bg su-
praescriptis remissy na Seym pro interpretatione consti-
tutionis memorata. Co wszytko in eu finem się wywodzi
aby się ukazało ze tylko non mutato Jure Bonorum
non mutata successio, ale gdzie iedno co takowego znay-
dzie zaraz to bierze legitima transformatio.

Vtrum Posthumis com-
petat aqualis Successio. 227

Kwanter tg ratią daią posthumi, ztąd nazwa-
ni, że post humu, seu humationem nati iakoby
po smierci iuż albo li po pogrzebie Oycowskim a iż
postea nati non teret locum Patris albowiem nul-
lo cognationis Jure ad eu pertinent, gdyż mor-
tuum

867 tuond, gud affinitas bydz może tedy po Oycu bliz-
skowac sie niemoga, ale po Jamey tylko Matce den
bowiem syn ad hæreditatem uocat, qui moriente pa-
tre in rerum natura fuit, ale posthumg non fuit Sabi
conuicty, Leguitz że non natis Jus, non acquiñtz nec
sunt agnati nec cognati. Jus qui nundum natg é de fa-
milia éé non censetz á posspolicie mortug inuenit tylko
uiuentem conceptiq; post mortē non sunt proprie filij
Jed abusiuè. Affirmantes zas w Kiotce to wszytko
Anuig powiadaiąc że Jus successionis nascendi or-
dinem despicit non tempg. Si enim sanguinis meriti prero-
gatiua successionis acquirit eigdem sanguinis sunt, qui
ante et qui post nati sunt, dqualiter retinent lineā et
gradum dqualem tez maią retinere succession ij stu-
szenie extraneond bylatez ex remissione tribunali na seymie
gudstia Successionis ieśli że stzrak nie maiąc indigena:
tu miał brac puscizny po swoim rodaku ipowinnym
tam w Polszcze zmarłym. Et zustaszcza że ukazywa-
no iż Jus Successionis éé Jus regni. Finis post cruc
tylko stuzyc, ztąd mowią successio é Acty Legi-
timg iż secundum Legem defertz. Et iż aliegiena by-
ło, lubo á natura ad successionem uocatz, iednak że
indigena, et sub Lege nie iest tedy ipso facto od niey
stuznie arcetur. Fiscus ma succedowac contra-
rias in contrarium dawano rationes. Rzecz nie przy-
szła do Decizyey poiednana.

Vtrūd

Vtrum illegitimi succedant et concubinatu Matrimoniatione, legitimatione ac honestate.

Pro.

Constitutia 1498 Titulo de Illegitima Sibi ia: usnie osądziła illegitimos wszytkich bydz insuccessibi: les. Zaczym przeciw Prawu mowię iak by tez kto prze: ciw rozumowi mowiel. Ed bardzo słusnie, bo lubo to u nas Prawo wyraznemi concubitiatu nie karze winami. A zatym zdasię bydz co nieslusznego czynic synowznie: go płodzonych, a zwłaszcza subsequendi dignitate Matrimonij condecorator, po oycu swym contra Ius na: turale insuccessibiles, wszakze kto uważy rationę Legis niemoze inaczey sądzic, iedno ze iuste sanctum albowiem przez takową Constitutią publicae honestati et Rei: pignitati, è optime consultum. Caly uerò Populi supre: ma Lex roznie sie ludzie maią od bezrozumnych zwierzost temi trzema rzeczami, Iure, Ratione pudore, aliasgdy: by sig tak pro Libitu, iak beste, sine Iure Ratione, et pudore tegcyc mieli niebylobyto, nic inszego, iedno na: turalem uiolare, pudore, a zatym y publicam honestatem. Nay pierwsze to iest praeceptum Iuris honeste uiuere

niechay

niechaÿ Constitutÿi ÿ Senÿ Deconcubinatu nie będzie
żadnéy Sąm iednak wstyd broni iako z tego czynic czego przy-
rodzony rozum zakazuie, Libertas ÿ ta przÿpowiada hmi
libero non debere esse Liberum quicquam agere, quod sit con-
tra bonos mores. Bo a nawet dlatego matrimonÿs nie
dały dignitatem, nè quid fieret contra publicam ciuilemq;
honestatem, dosi kaÿ ÿ karni. gdÿ turpia facit ignomi-
nia compensant. Juz tÿm samym concubinatu, ad pana
odgadzano, gdÿ z niego susceptam Prolem Insuccessibilem
et imparem ingenijs nalezionо, gdÿby mielibÿdz succes-
biles, bÿłby to powod ludziom, do niepodzciwego zÿcia
ÿ grzechu wielki to chamstwo niepoczciwosci urodzic Sy-
nowi Sÿna pod sobie niedziedzica dla swoiéj tylko niep rzÿ-
stoÿnosci, Sprzeciwiało to prawu inodiu turpitudinis zkąd
legitimg nazwany, że ma secundum Legem nasci. Sparius
zas że iest Sparsim concepty et ex collecto Sanguine
y semine edity Silla sie ich nym wkładało. Po cźta
o takowym pisze, cui Pater é Populg Pater é sibi nul-
g et omnis.

Cui Pater é Populg non ht ille Patrem.

Jedenu Oyca nayduch odpowiada pytanÿ.

Exillo natus e Mater me dicit at ipse.

Nescio nam certus quis possit esse Parente.

Naso Tomitang zagadÿwa drugiego wierszami
swoimi. Nam quod Te iactes Clemena Matre creatu
Jupiter.

Iupiter aut falsus Pater, aut Crimine uerus.

Matris adulterio Patrem petis? eligo fictum.

Esse Iouem malis, ante perdedecq ortum.

Przeto ad res probandas y condemnandas, sufficit, naturalis rad, boy Lex nic inszego nie iest, iedno recta, et à Numine Diuino tracta Ratio. Ciała ludzkiego te częsci y członki, ktore ad propagandam humanam speciem, są potrzebne za taską rzeczy pudenda zowią: my, nie zinszey przyczyny iedno iż ctstu naikowego, gdzie pudor oneręs odprawic niemozemy. Dlatego y w Matrymonium chocto w wiąskiu przystoyniym, a iednak turpitudo sprawy takowey personam, pudore ac honestate comitari debet, znaczy honestatis ratio per oia et in obseruari debet. Bog sam postanowiet Legitimo Matrimonio, adhaerebit Vir Vxori, czym samym zaskazuie concubinatum nieposzczy nic poczciwy to był gdzie ktory wyrzekła Julia nouerca, Basiani, si libet, licet. Ziawistky się zaś za tym niepochamowaniem, one porubstwa pogańskie o ktorych Poeta pisze.

Gentes tamen ee ferunt.

In quibus et nato genitrix, et nata Parenti.

Iungit, ut pietas geminato crescat amore.

Ziawił by y Ssi niewstyd iaki był niekiedy in Diogene Cynico nomen Cynici dlatego iest dane ze sie niewstydził in publico na Vlicy vczynić samego dnia. Quod

more

more hominꝫ iako on powiada Plantare concludu-
iąc ꝛ nclu dowac się inaczey iedno ꝛ quod per se facinoro-
sum et indignum ẽ nihil decens honestum ięs patere pt.
A zatym takowi, iako indigni ad Dignitatem succes-si-
onis przypuszczeni bydz niemogą. Stęt ze Matzeństwo
Rożnicowe zakło, cz w tey mierze pomoże in matrimonijs
naturale ius et pudor inspiciendus ẽ. A to iest contra
pudorem, aby na Łożnice za prawdziwe Żony miane były.
Honestꝫ Nuptiarum finis ẽ dt non autem possunt
honestꝫ ẽ nuptiæ, quæ sunt contra bonos mores in sum-
ma nie było by nic Rzeczypospolitey pernicioszey, iako
gdyby familiarũ confusio et perturbacꝫ inducerętꝫ. Bisz
Polityey ze Reip: dignitas ex familiarũ dignitate osz-
matę ktora iakoby z takiego złączenia y Plemienia
bydz mogła ssądzic snadno, ieśli nie z kąd inąd tedy przy-
namniey z onego mieysca gdzie napisano. Talem prole
nec honorabilem hominibꝫ nec DEO amabilem esse non
aget radicem profundã, nec fundamentũ firmũ ponet.
Surtgꝫ Pestes malitiã aduersꝫ Parentes eiꝰ fuerint
interrogati à confessarijs Legitimatiũ iest taka Alchi-
mia iaka quæ facit illud apparere quod non ięst à iednak
Speciem in Speciem transmutare nie może. Per monachi:
smũ et ingressum Religionis rozumiem ze ceremoni może
iusta Legitimatio, bo w przyięciu Zakonu Panskie-
go Człowiek denouo nasci z ktorego odrodzenia
cuiuis peccati purgatꝫ anima. Trudno przedtym bywa:
ło dopiąc Legitimatiey czyli dno pierwey Inqui-
sitkie

Teraz po Chrzescianstwie plus studet wtey mierze potentiâ, quam decentiâ uszakze wedle Prawa, iako Nobilitatio, takiy Legitimatio niemoze bydz in prodiu: dicium alionum po Matce, iako kolwiek succedere moga, ale po Pycu nigdy. Po ktoym ad effectu succedendi Legitimatia otrzymana nullateng wazna bydz moze atoli iednak naturalis pieta kaze Illegitimis dawac alimenta non propter eond dignitatem sed propter uiuendi necessitatem. Quorgota praeclarè cumys agi, quiby nec ptè dubitandum nec de Matre erubescendum. Elie darmo deduk Quigze toiest nobile, quod ex bono prodit germine, ztąd co ex malo uile et ignobile bydz musi, niech kto bedzie iako chce Legitimaty to Legitimowany iest tylko ad sui clarificationd non uerò ad aliond comparationd alioquin non eet locą di: gnitati in dignitate. Jako factid Ciuile non dquiparatq naturali, tak ani Legitimatą ingenuo. A tak honoris gradu careant, quem non dignitate nadt, sed temporis necessitate meruerunt sit salutaris eond seruitą quond fieret pernicio: sa libertas.

CONTRA.

Wiadomi Rzeczy przyznali bydz, ze ta constitutia de Illegitima Prole z priuatu stanela. Ztamtey pewnoey kto ma strzegąc tego aby z porodku ich kogen na toznice swey nierzucał za Zonę zkądby Dzieci przedtym znią spłodzone brachy

Sie byly mogły do Dobr oyczyźstych dáć znamienitych tą u-
chwałą wszytkiemu zabiezeli. Et toż niewiem ieśli takowa
Lex ma Ligare omnes, gdyż pomieniona Constitutia była by
alias Juris et Equitatis naturalis destitutio Statut sub
oTitulo Lex pisze nec omnis Lex, omnibꝰ bona et commo:
Da eé pt toż atym musi bydz takiey y tey Constitutiey po-
miarkowanie. Piszą y Legistowie, ze ratio Legem commo-
dat, á to co za Legis ratio excludowac tego od succesyi
ktorego do niey Sama Sanguinis ratio, et Lex náduo:
cat. Wszak Statut de Lege pisze, ze ma bydz Lex aduti-
litate, et necessitatem, á gdy tą Constitutią, Dzieciom
naturalis Prouisio obmyślona, uzdyc oni są necessarij hadre-
des u Oyca swego, ze się Illegitimè porodzili, zabiiac się ich też
niegodzi, á takby się ich też zabiło, gdyby się im z Succesyi
ad sustentandam uitam, nic nie zostawiła Pospolicie winnego
tylko Prawo każe ieśli ze Illegitimy ze tak iest płodzo-
ny, niewtym niewinią, ani iego w tey mierze culpa żadna
á czemuż ma bydz iako winny Karany Succesyi Priuati-
one y Ignominią takową zeby Par ingenuo non ośtimarey za
taką Constitutią y Plegorodztwie gturzy, niemi, ze się tak
ułomnymi porodzili winnemi, tak zeby zostawali prester
culpá nihil cuiquam est prestandum, ubi nulla subé cul-
pa, ibi et pœna nulla pté ée velicty loco, nullum delictum ni-
si uoluntarid, niewiego to woli animoy y stadzy było tak
się urodzic. A Oyczowska chanba niemoże syna Dobrego szka-
dzic, ani występek Oyczowski w karę y kazn synowi niewin-
nemu obrocic się niemoże. Tydyż Statut sub Pit. Later iawnie
mowi

mowi ze Filig non portabit iniquitate Patris. A ponie-
waz, non e culpa eij qui nasciţ, sed qui generat to Oyca
pokarac zato nie Syna. Sure nad omnes alios legitimi na-
scebanţ, ani to mogło censeri Illegitimus, co Legis Natura-
lis authoritate nitebat. Dopiero gdy nastały woyny kto-
remi iż to possiadac Państwa, stanowic prouincie, Miasta
podbiiac ludzi pod moc, nastała tez roznosć stanow ze ie-
dne wolnemi, drugie niewolnikami poddanemi nazwano. Oto-
Sły zatym zwyczaie Prawa za ktoremi pozdy bydz w ro-
znych rzecz, iuste Nuptiæ iuste Matrimonia, azatym Legi-
timi Illegitimi, iako dzie ktorey Prowincyi, mos demonibus
wziţ ty pmosit, ale tym nic nie przybyło ij, Monarcha Kazdy
gdy Illegitimus, legitimuie, iemu nihil denouo dat, tylko remo-
to impedimento Iuris Ciuilis onego restituit, ad Ius prime-
ualis ktore ij restituto naturalem zowiemy. Stedy za
przyczyna abysmy sie tak surowo cum illegitimis obchodzic
nieli filij tamen sunt choc illegitimi Sedzen do swego pisze
tuc Jum et anima et Nasa Pater. Gdy do Sowsciagnie-
nia rozpustnych Rodzicow Karane Dzieci bydz maia co
to za słuszność aduertere in non delinquentes. Wszak non st
facienda mala ut eueniant Bona. Wtasnie iak kby tez kto
kazał brac Lekarstwo Synowi zdrowemu za Oyca chorego ie-
sli de Dignitate idzie mało li ludzi odwaznych wielkich swia-
tu potrzebnych uczonych nawet, ij na wysokich dostoyn stwach
przełozonych z takowego stanu poszło wielki Regestr mogł-
bym ich tu pisac, byle iedno kto ku Parentis vitia non seguat

a był

à byſt Debitym ij Cnotliwym tym ſamym generatus Alegi
timy zoſtawa. Quisquis bona fuerit non corrupto culpabili nńe
natura eond dgualis é choć maią Rzeſtwie culpabile nomen
o tych co to ex damnato, et punibili cogitu idzie iako incaſtu
Adulterio. Ruszna ſię zdarzece rigor trzymać taki, ale tu gdzie
nie ieſt punibilis czemu na bydz extendowany pogotowiuz
Legitimaty é in omnibg etdguaty, tak dalece ut Legitimo ead
ſuccedere poſſit, à zwłaszcza ze conſentiat Patris nato za:
ſzedł, ktoremu wolno derelg ſuis pro arbitrio diſponować, à
daleko więcey te Małzeńſtwem potym purgata ois macula
iako o tym ktore nic inszego nie iest, iedno ſocietas uitæ
et dignitatis, ktorym pozgnione, nietylko osoby y ſferą
ale tez dostoyństwa Małzonkow dbogą. Otez powiadaią
że nulla dignitatum ratio in matrimonijs habetg, bo u nas
y wszędzie y chłopowng poigc wolno, a iednak potomſtwo
z tąd ſplodzone, ne ſzwankuie na urodzeniu ſwoim. Su:
blicatd pudicitia tylko nulla uenia, ale gdzie de hone:
ſtate derelicta, ſubſequenter honeſtati ſe dederunt, czyią Ro:
dzice ipſi reſpekt bydz muſi. Mutata Perſona mutatg con:
ditio rei. A tak ponieważ prawo nie karze tego coioſt
turpe et inhoneſtum, ale to tylko, quod tranſit in male:
cium tedy maleficio Parentu, et illegitima non extante nie
może tez bydz rigor Conſtitutiey przeciw niemu obroconey.
Dyż nie prawem ieſt, takie prawo, ktore rationi et dgui:
tati repugnat. Sędziemu każdemu dguitatem non Juris
ſcrupuloſitatem attendendam ze po Polſpolicie ſummd
Ius ſumma iniuria, y dosyć dezdnoto że qui nimis Legitime
iudicat

iudicat illegitimè occidit, ipso de Legis Equitate voluntregi
ydźiż sub authoritate Iuris plerumq; perniciosè erraty. et Equi:
tas verò Iuris Regula zawsze iest niepochybna.

Wedle Constitutiey 1578 Illegitimi tylko insucceſsibi:
les zostawali ali szlachectwa nietracili teraz per Inno:
stitutionem 1633 ij Szlachectwa zbawieni co stuszna bo
syn nabywa u Oyca Ius familiani et Nobilitate Constitu:
tio 1633 Legitimè Kto zada illegitimitate, iako u Szlachectwie
concurrit Legibq Regulas futuris imponere, non praeteritis za:
Lucmian excitare etnastazy Libro 6 Cap: de Deuotione.

Do Kłada tu Constitutia gdźiby Kto Legitimè zadał ze
by iako Constitutia o rzeczach pospolitych 1615 gdźiby nie do:
wodził ànieuinnie lu dzi do takowego Terminu przyno:
dził.

Ob incertitudinem Patris Patri non succedunt, ale Mater
certa, albo gdźiż Oiciec certy czemu succedere niemaią.

In secunda classe Nobilitatis prarogatiua niechby zostawali
Impanitaſi, gdźi chtopowne gdźi nieslubna gdźi flagitioſa vi
ta Nobilis, ale impar bocznfamis.

Statut 6 Sit. Filig ob incertu Patre, non datz succes:
sio. 1578 z nałoznice Syn niedziedziczy, 1633 to tylko
iest insucceſsibilis, ale zeby ponim miał isc Kaduk niemaz
tego. Gdźiz Kaduk wedle Constitutiey 1578 gdźi sie Sze:
miz zwiedzie, à dla nieskuszenia woźny, albo ze sie szlachci:
cem mieni, ale Illegitimą, alieno uitio laborat, non deliquit
ma bydz Karany. gdz nieiest sam przez sie insucceſsibilis
to nie fiscą ale proximior, ma po nim succedowac. Fiscą

succeſsor

877 Successor ultimus gdy nikogo nie staie Successia, tyl:
ko merito Sanguinis paratz. Wiec ieśli ssą idzie Które
dobra ma odkywac czyli Perfectytia czyli Aduentitia con
Feudo suo nabyte czemu matracic ieśli nie ma succedere
to vn Profectitia, tylko ale in propria enon succedit, sed
Iure requint requirere moze yj Patre Saculari niec inson
ptione summa, alicuig utigg sunt filij debetz eis naturalis
Prouisio alimentond.
Legitimg dicitz ante constitutionem Lex gdy moneat
Postea feriat diuendere powinni euadent. tak zastali po
Kycu.
Prescripto Latsiedmdziesiąt, iuz oni sa Legitimi ale ze
Dziad byt Legitimg, co to ponukoui ma wadzic Który
Legitime Splodzony.
Legum diuersitas prodrogatiua tracy deductione ritè facta.
Praximidre. agant, non ssą non tenuiętg, Dziad pur-
gare, senon Valenti.

Feudo 229 Verum Iuramentum iudiciali
ter Prastitum in Crimen per:
iurij uocari Vel vetractari pos-
sit.

Pro.

Nie temerè ani fałszywie ten przysięga co z
Dekretu Sędziego przysięga. Bo wprzod stron obudwu do-
wody przed sobą inducktodne bywaią a potym znim
Kto ieśt

Enim Kto iest bliższy Succedere Juramento probatio-
nes inductas uznawaią zaczym Sędziego w tym raczey wi-
nowac. Ktory przy dowodach Przyszłym blizszemu iey
okazał, à niz tymu co ią Dekretym Sędziego necessita-
tis casu wymowic musi, albowiem recusans Jurare succum-
bit in causa. et mimo to u Kazdego Sądu Juramentu
é finis litis, Surę Diuino ad Sopiendas Lites intro-
ductu Exodi Cap: 22 Si quis commodauerit amico pe-
cuniam, aut ung in custodiam et ab eo qui susceperat
furto oblata fuerit Domini domu applicabit ad eos et
Jurabit, quod non extenderit manum in rem proximi
sui, Kiedyby w Ciuilibg Juramenta Litis decisoria re-
tractowane, bydz miały Seguentz ze etiam in Crimi-
nalibg conuictiones, albo euasiones, nazad osmione
bydz mogły. Kto winnym maior Securitas niewinnym
zaś maią Padałoby się Periculum. Niesłychana aby
post rem Judicatam altera cognitio przypuszczona
bydz miała. Statut Libro sub Tit: Fratres, tak
mowi iz negotia mortua et finita, tanguam natura
Suscitare difficile é, et retractare Constitutiey 1564
1648 1638 roanie aby Dekreta Trybunalskie nul-
lateng od ni Kogowiolowane, ani in dubiu wołowane,
nie były gdzie idzie o garło, à peieroraret Kto odwo-
dzac się znac takowy impunibilis u Prawa zostawa
niezinszey podobno przyczyny, iedno tak Kto moze
ratowac gtowey swoiey tak się mu in extremis godzi.
A czemuż gdzieidzie ostratę wszytkie Maiętności

ponieważ

Ponieważ dobre mienie iest secundus sanguis człowieczy przysięga lubo taka niedoskonała ma bydź w poczet periuży rachowana, a zustaszcza iż mu z wyroku Boskiego nakazana, y pozwany przez przysięgę swoię nullus Actor damnum intulit Actor też nic swego nie zgubił tylko zysk który miał mieć uwięgrancy Kauzy ten stracił, co większa takowy Crimine Periuży Conuenty bydź może boten tylko Periury zostawa Który contra prędstitid prierat Iuramentum, z Statutu Tit. Ministerialis wybaczyć snadno, gdzie in forma Literarum Urzędu iego nie który więc przysięga dołożona etsiż fideliter fecerit sud officium podna. &c. Calumnia: toniby wedle prawa naszego do trzech razow purgatio iest pozwolona, aniż nich żadnęy retraktuie Statut a iż człowieka dobrego Przysięga ma bydź in crimen wokowana. et chocby y Periury był reg Ktdy samego tylko Boga, w tey mierze Vltorem habet. Vtro concepid religion DEO delinquity, dlatego że Periur ed solum DEVM offendit, et in Preceptis primd tabuld continetz, zkąd on sobie specialiter eig uindicandam podnd zostawił mowiąc. Iuramentid ponam super caput eius. Y Poganstwa przysięgaiący pospolicie caput suum aut domum suam, si scienter fefellipet. Deondird conseruabat. Przeklenstwo wtestawa zakładaiąc, si sciens fallotum me Dicopiter salua Vrbe etrceg bonid deyciat, et ego hunc lapidem deyicio, uras zastkne.

Scią

sciąn wedle opisu Prawnego, tak zachowaią Przy-
sięgę Katolicy swoiy Sic me DEVS adiuuet et sancta
Crux Christi. Która Iuramenti solennitas, znadz genie
Rzymskiego Papiey Pawła Seriusa naznaczeła.
Czego przykład ex Historika Rzymskiego potwier-
dza mendax Iuramentu prestitit, et rigente lingua
muty effecty Iusiurandes. Iz iuramentum Wstąpiy
iest Sumi Deorum honos Poeta:

Absenti tibi maturo largimur honores.
Iurando cz tuo pernomen ponimus iras.

Kto tedy honor ten Bogu contamináre śamemu-
Ko Bogu niepráwdą zostaie. Seriusz sacrilega in DEVM
iniuria. A iz Iuramentu é obligatio animæ sequit
zatym ze res existit Spiritualis Iurantem qui fecit
de foro Eccleś, bo pro Iuramento quis obligatz ma-
giś DEO quam hni. Przeto iz res Iudicata illa ex
gud finem controuersiarum accepit iz ex Iuramento ig
possitu tolli non pot dlatego y dla znowupnia Kauzy po-
mienioney, żaden wedle Prawa regres bydz niemoze. A
po gotowiu zey Statut Causas Iuramento finitas
nalaz byt irretractabiles Tit: Succamerarij Ld:
Si in Termino tali, non comparuerit nihilominus Officiu
tenebitz Actorem segui et circa ultimu scopulu Ostor
iurabit, quas gravities Iuramento comprobatas Offi-
cium decernet perpetuo duraturas. Jesli tedy grani-
ce wieczne twac maią zaprzysiężone zostaią toc Przysię-
ga Prawnie wykonana niemoze bydz nigdy wzruszona.

Contra

Contra.

Notta à uiam Diuinig, Numinis Reuerentią rządzita
przedtym ysądziela ludzie zaich sądu y rządu ad diñmen-
das controuersias inducowanych Iusiurandi Religio Iu-
ramentu prostuie, ut ueritas eliciatur et ut eig diñore
contentiosa litigantiu Instantia compescatur y pu-
ki Seriuna pretas nesciebat, puty bywało Iuramen-
tum finis litis. Leco Roo inssze rządy u ludziach na-
stąpiely y Iuramentum uspozyto bydź emplaustrum
dnis alieni, nastąpiły też prawa ktore przysądzeli
dekrey za towarzysz tych trzech comites przydały ue-
ritatem, Iudicium, et iustitia, tak dalece iż altero eo-
rum deficiente przysięga wzelaka zadney nie otrzy-
mywała wagi. Sądzy defecty od słowigs ku przysięgi uży-
wała Sustitia Iuger re turpi et contra bonos mores przy-
sięgi uczynione y nie cierpi. Veritas mało dało przysięgo po-
petniona, albo też uyciśniona zruca. Przeto nie iuż tey
wygrał, co z Dekretu nie prawdziwie przysiągł. Ro ponie-
waż Każda probatia ma bydź, proba dictio tedy Iurato-
ria talis probatio improbè contra Veritatem et Iusti-
tiam, nà uszkodzenie drugiego zazyta słusznego nie czy-
ni dowodu, à zatym przysięga takowa retractari zawsze
może, gdyż Iuramentu non dè ce uinculo iniquitatis
Iurabit in Veritate, ut sicut gent in corde ità expri-
mat in ore iuxta conscientiam iurabunt in Iudicio
ut fiat cum discretione animi, et deliberatione Iu-

rabunt

rabunt in Justitia, ut id quod iurat, in honestum licitum, alias temerarium reputabitz Juramentum. Kte-
dy by to Strona powodzowa ciąg dowiedzionemu puscita na
ten czas delatam probationem et Actor rewokowac by nie
mogł. Bo gdi defert Juramentu sibi prdiudicat censet
enim sesponte illig subijcere sententiâ, et ittá Personam
eig approbare, ut postea eam reprobare non possit. Ale
kto gdy wszędzie, gdzie dowody prawdziwe istotne y stuszne
maią bydz wnoszone skazaną brzyscięgz ale prdsupponendo
Juramentis ueritatem à onią wykonaią, substernendo,
iniquitatem, zaiego brzyscięga Sędzia ty powod oszukany
gdy ztąd nieistotniey brzyscięgi Reus zostaie liberto-
wany.

Non Juramentum nec rem Judicatam sed ueritatem spectan-
dam ee, Veritas enim et Mater ó Justitiá sprawiedliwości ta
iest powinność unicuiq quod suum tribuere. Ale res Ju-
dicata z Juramentu takowego pochodzaca nie oddaie ale
bierze, co iest własnego Actoris niemoze tedy zarzec
spodziąg bydz rozumiana. A zatym co Sententia expro-
bationibz iniquitate wzięta to Justitiá et ueritate przy-
wrocic powinna. Inaza iest caa Juramenti, in sa Ser-
iury, gdzie i dzie de dispensatione Juramenti dolo uel
metu per aliquem ab aliquo exacti albo gdzie kto peie-
rat, quod alteri non intendit et solui DEUM habet
ultorem. Bydz moze ze natym czas Cognitio illig Casus
spectat ad Judicem Ecclesiasticu, ale gdzie respicitz lo-
sio tertij et probationis Juratoriá falso usurpatá in-
tercenit Ludzkio Iuzam Cesarzá Sudicí rozsądek
w tey mierze czynic niemoze. Jesli bowiem Cesarz Sędzia

Sędzia

Iudex punit periurid Seguitz ze de illo cognoscere noze, albowiem gdy moze punire, quod é consequens bedzie mogł cognoscere quod é antecedens. A nad to woz zne są Periuży pond iedna iest anima druga corporis. Ow pierwsza Bog sam infligit, tz zas drugą sędzia świecki, O tę tedy ostatnią in Particulari sprawie potrzeba, à nietylko to iest Periurid contra Iuratid peierare, ale tez mendacid Iuramento firmatum, takowe periurium gdy nie iest nikomu nociwd, gdy Dlum niema in ro tylko animą punibile zostawa. Leoz kiedy nie przez istotną Przysięgę iest kto z własnasci omkniony nie bywa ten bez Kary świecktiey puszczony, gdy Przysięga każda in fidei in se continet fidem autem non seruans illamq; fallens graui zawsze multatur Iudicio. Jeśli dowody tak swiadeczne iako Listowne fałsz czuią induko wane, lubo by otrzymał kto na nie skąs iaki za odkrycim potym fałszu znanego y karane bywaią. Et iako ta Iuratoria probatio contra ueritatem inducta ważna y od Kary uwolniona zostaie, zadna tu Pisma Dekretow Trybunalskich powagi nie będzie bęy o zniesienie ich nie pozywaią Dekret Dekretem zostanie, bo kto z niego zyskał niech trzyma, ale w czym też Krzyż przysiągł, niech zato in pœnis falsatis probationis zostawa y owszem eigdem Iudicy authoritas bardziey chronna będzie, gdy iednego pokaranie stanie multis exemplo aby przed sądem takowym nie insze in posterum iedno prawdziwe były uczynione probatie Prawo

naſze

nasze Koronne mianowicie constitutia 1605 Tit. O nowey Szlachcie decydowały cum casu et periurij seu falsa probatione Iuramenti vtentiby Fond seymowe naznaczyło winę y Karę także na nich postanowiła wtestowa.

A iż w Trybunale rozmaitemi fortelami z Dekretow przychodzą do szlachectwa przeto postanowiąmy aby ten ktoremuby nie szlachectwo zadano powinien był on swoy Szrew na Seymiku wnosić deputackim swego Woiewodztwa y przed Obywatelmi woyin do szy szlachectwo otrzymał do swey Kamery na Trybunał Szlachectwo w czym Panowie Sędziowie Trybunalscy ostrzni' bydz maią iakby za takowym świadectwem tym uważiey przysięgę własnym Krewnym Awinionego skazowali iednak gdzieby sie to tedy znalazło, ze. by kto iakim fortelem przyszedł do świadectw y przysiężenia ktoby Krewnym niebył, a był, o to pozwany a przekonany. Postanowiąmy aby takowy każdy swoie szlachectwo tracił a Dobra iego przysądzone Ostrowi z ktorey constitucyi iawnie constat, iż sie tu Prawo nie tak na Dekreta, iako na same prawodę y sprawiedliwość oględa. Veritas quippe et æquitas semper attendi debet, qui ad hoc inuenta sunt Iura, vt verum à falso æquum ab iniquo discernat. Denominatæ inæquitas gdy by w takim razie niemiała subsidium æquitas, na cię ta y Statut Tit. Colloquia natez Peruna, gdy mowi: Peruersa consuetudo ex titit, unde diuersa

Iuramenta

882 Iuramenta et periuria oriebant ac Infirmitates
fictitiè allegabant, undè talibus suiare vsitate
et iniquitati viam præcludere. vt prædictis periurijs
obuictus. Prawdaiest iż Statut niewzruszą Granic
pogranicznych przysięgonych, lecz contumaces takoż
wa chciał pokarać winą. Jednak Statut drugi sub
sist. Minorennes ostrzegł Iuramenta w Granicach
ex circumuentione damnificatis wolnego u Prawa szkodz
dy swey wetowania iasnie mowiąc Licebit Iure agere
cum illis à quibus putarent, sibi eé præiudicatu pro
sortej, et interee ipsos concernente agent z każd colli-
gere licet in Iuramenta alterig continentia zawsze
retractari mogą co bardzo słusznie, gdyż każda senten-
tia ma mieć iustitiam w sobie, á nie iniustitiam ne-
mini in neminem peierare licet. Z każd periuri cas
pisze plecteburnt, iakoż ktorzy duplici teenerent
scelere et pietatis in Deos violatą, et fidei interpres
temeratą. Cicero de Legibus traktuiąc napisał iż Per-
iuri pœna Diuina exitiu humana dedecą, pro eo igitur
dedecore ponieważ Periury efficit Infamis, y w Kau-
zach do odtrodow nie przypuszczaią go żadnych Per
iury enim in una causa, nec in altera probat. Nie in-
szże wedle constitutiey wzyższ mianowaney iednoże-
mowe musi być Forum á zultaszcza, iż Ecclesiasti-
cą Iudex tylko gwoad pœnam peccati proniąquo-
ad vero pœnam Legis Ciuilis Secularis Iu-
dex skarg zawsze.

P Pakosz

Jakowe Seriuio Mandat bywatakj: 886

Quia Tu in Causa et Actione Judiciaria Tibi per Actorem occasione Rei institutæ ausg es loco probationis verè faciendæ falsum et mendax Juramentum præstare, quod uidelicet Bona fide, cum olim fratre et Actoris egens ipsumq non circumueneris sed porro Juramenta in locum probationum inducta sciani ueritate et Justitia debeant, tu uerò quoming Bona suprascripta restitueres et Actrici autem ut noceres maldolo usg mendacium Juramento firmatum, contra ueritatem et Justitiam præstitisti. Ideò Jus communi inhærendo, quo Juramentum non debere eé uinculum iniquitatis perhibet, Citatis probationes contrate præmissorum conuincibiles induci, ac ex eisdem te in Reatu Seriuij, seu falsæ probationis adhibitæ conuinci. Quinetiq ad uidendum et audiendum pœnas Legum eo nunc demeritas Super Te decerni Citatis Dissentibus seu Judicialiter responsurq.

Vtrum 230

Spiritualis in Foro Secularj, pro Crimine respondere teneatur?

Pro Secularj Foro.

Panowie w Religii diuersi ỹ znasz̄ych tez nieko-
rzỹ stanow Duchownemu aduersi niżeỹ opisane Secula-
ris Iurisdictionis in Spirituales exercendæ Argumenta
allegowac zwykli. Argutą mowię iakoby argutè inuen-
ta, ale non uerè. Non ueritatem igit̄ non seguaris boỹ
ia sam w tym razie aliter credo, aliter scribo. Jednak kiż
facilig arma aduersa uincunt̄ non intelligunt̄ one do
uważania podaięc w krotce. Naprzod ztąd więc poznỹ-
naią, iż rozumny żaden rozumiectego niechce, aby Priuile-
gia fori Ecclesiastici na ochronę ỹ obronę wyżstępnych
miały bỹć ustanowione a zwłaszcza iż Statut Ca-
simirzow ma w sobie Priuilegia, inquit, capantur per
gud si aliquis exuipit, a Judicio w wielkiey iest po-
wadze Immunitas Kościołow Swiętych a tuendo⁹ Tem-
pla rzeczone, że ucieczką maią bỹć niepochỹbną u-
ta periclitantibꝰ, a iednak Prawo nasze mowiąc
Templum non permittit defendi seu Templu uiand
obsessores, grassones siccarỹ. Jeśli że tedy tempora Cano-
na nocentibꝰ nie służą sequit̄ iż ani Sacerdotỹ charakter
Cenkow występnych a Pro seculari uiolnic może. Regi
Celesti nunquam placuêre, sceleste Libertas Bonorum est
non malorum, ỹ ostatemgdỹ w Pismie rzeczono Swiętym, że
Homicida, ktoż per Insidias zabiia ma ab altari euel-
li, ita ut moriat̄ o nich to właśnie rzeczono bożym
właśnie euellit̄ ab altari qui seruit altari. Priua-
tio Prasupponit habitudỹ gdỹ przydano ita ut moriat̄
Rzeziego Swieckiego wto włożono, albo Ecclesiam
nouit Sanguinis pollu[illegible] aligando Lex iest nazwana
że tak

że tak Pana iako ubogiego tak Swiec̄kiego iako
y Duchownego iedna kowo winnego wigze z iakis te-
dy miary w Prawie y pod Prawem wprzod sy Kto sla-
chcicem niz Xiędzem urodziwszy z tego ten Xiądz po-
tym ma sie wytamowac Prawa, na coby sie przydał or
Kościelny Abrąd Ktory wiec na Koronacyi Krolow od-
prawowac zwykli, accipe gladiu nrd benedictionis &c:
ficio in defensionem Eccleę non in dictam malond
laudem, bonorum ordinatam Kiedyby nazbrodnie dla cha-
rakteru tego sacerdotij niemiał bydz tym gladig dobyty
powiadam ze Krol iest Dei in terris minister y iego
Judicium dicitz prodere de vultu Dei, iakz tedy przed
nim iako coram Vicario eNamine ma bydz delicti excu-
powane Pond. Prawda iest y gdzie idzie de rebg spiri-
tualibg albo de crimine Ecclesiastico, iako hereticq pra-
uitatis Symoniq, Blasphamiq &c. Tam spirituali fori ratio
ma bydz zachowana, Inato ow Statut. De spiritualibg Pa-
nąt uchwalony, ale in causa Seculari de Seculari crimine
Ktorego Examinatio ad Secularem pertinet Judicem,
iuz tam, insza ratio musi, Bo co sie tknie Wlady-
Stawowego Statutu Sub Rt. Schola w Ktorym napi-
sano ze Clerici criminaliter deprehensy ad Judicium
Episcopale remittat. Dwie rzecze winim z Słownego uwa-
zac trzeba. eNaprzod deprehensy mowi, z kąd Observan-
dum zetu Clerik excepting in crimine recenti władzy
iest podany. Urzędow Swiętych sądy deprehendi permittat
boy słowo remittat bez Gwardyą Urzędową kto porina-
go znaczy bez Ktorey pewnie żadna zuchwalec Swoiey

dobrey

Dobrey woli na Karz przed Sąd by niepozwol. Aliz
z poimania in recenti crimine gotowe po policie bym
zawsze Każdego Pond to y, występnego Krol dzia. dru
ga ad Episcopale Cinguit Judicia remittat. Nie
wybauiago przez to à foro seculari, bo przez poima-
nie iuz wnie wprawiło Prawo, ale iako in recenti
capta, à zatym criminis convictu na degradatią odsyła
wyraznie mowiąc: Ad Episcopale Judicia remittat Kto-
re eo in passu w tym zawisło rew criminis ex authoro-
wac y, characterem sacerdotij sacri z niego zetrzec alias
kiedyby in toto remissa miała bydz segueret, zeby ma-
sima z tych crimina transirent impunita boy z bro-
dzien interim zezłego zemknął razu y duchowien-
stwo z nim, à tak wielkich w Prawie swym kazni
ktoreby porwnały zbudwu ale tylko Situationem
beneficij carcerem depositionis in monasterium na lo-
kutę detrusionę degradationę do ktorey à zustawca
in Degradatione Prezbiteri znac ze szesci dignita-
row Duchownych potrzeba niemiem zecoby to była
za sufficiens in flagitioso scelere podna y iakoby te-
go kto łacno mogł dopiąc, ktoryj na degradatią
Remissy iuz sig teraz gdzie indziey strzega, ale
wsze Duchownego sędziego do Swieckiego wzywaią ex
badwa de crimine, y to ieśli iest mixti Fori cogno-
scunt seculani iednak sam de Pana pronunciat to
ieśli Heniq absoluit, nietak łatwie bywa fauoris
suspicio ieśli też damnat to iuz Ecclesiasticus Iu-
dex

Iudex tym samym iż Iudicio prædfuit niemoże
recusowac, żeby damnatum nie miał degradowac, degrado-
wawszy puniendum postawic ieśli że in tumultu ciuilisa-
wo Rzpolite z chłachcicem ad Forum iego competen
remissy nie czyni żadney, ale zaraz compositu Iudicium
Castrense et ciuile o sądzy na nim y onego sądzi, à cze-
mu pan Pasu Kulan Iudex ad spirituali de cri-
minato clerico procedowac niema. A zwłaszcza iż
na Seymie oraz y Biskupi nietylko radzy, ale y sta-
dow mieysca zasadzaią Vważyły y nac Prawa na-
sze potym Statucie de Schola Władisławowy po-
sledniey sze. Iak zatrudnią w tey mierze spra-
wiedliwosci wy prawę y dlatego drugi Statut sub
Tit. Vis ustanowiły nakazuiąc, ut ões et singu-
li cuiuscunq; conditionis dignitatis uniuersaliter
uniuersi eodem Iure mortis q. patiantq. Nie dodu-
chownego absolutè Panarum rigorem expresse mo-
wiąc, quod si aliquis contra dispositionem Statuto nd
aliquid Iure Cortheśanico obtineret proscriptus
seu Bannitq sit ipso facto, et Bona ipsiq iuxta
Statutu confiscentq. A niżeli et ubi euocati per nos
infra prædfinitum tempq nè redierint proscripti et
Infames censeantq negq illis deinceps ydeitq pateat ad
Patriam nie dayc natym, ale tez Starostom fructus
ich Sacerdotom ukrzyżdzonym w nagrodzie tosz Su-
wo odbierac kazało Capitanei Nasz fructus eius
modi sacerdotiond apprehendant illos percipiant de
illis

illis qui damna passi satisfaciant Ktore Prawo iest
sie niezdia komu ad constituendu Clerico in criminalibus
seculare Fond bydz dostatecznie, a iż mam w Statucie
o Kt. Jus Patronatus, o tym iawnieysze, si quis pia bene fi-
cia Juris Patronatus impetrauerit statuimy di Bona
sicond seculariu Fisco applicandam Priuatione Ecclesiasticorũ uerò confiscatione et extra Regnu nostrũ Ban-
nitione puniendos. Tamże Statut Alexandrow uży-
razniey puniantz in Persona et Bonis takowych użyt-
kich co złą robotę zrobiwszy y, tu niechcą respondere
y odrzeć przyrownyiwa Isidory hyppocentaury ktorzyrec
Et hres nec Egui ale sua Libertate et defendendo fe-
runtz. A czemu Apostol on wielki Doctor Gentium
gdy wszędzie grauabatz à Festo niezdzieratsie z
Jurisdictyi Swieckiey, ale do Cesarza appellowat
nie ukaze żaden, ani Euangelia Legis a nouae:
go testamentu Leges ktorebỹ Clerica excessinos à
Jurisdictione Seculari wymowac miała, nolite tangere
Christos meos nic wymnią winnego à Foro secular ale tyl-
ko à ui et Iniuria niewinnego bronią. Wszak tow
Pismie iest. Omnis anima Sublimioribus potestatibus sub-
dita sit, y iesli dwa Regimenty za ktorych sprawą sunt
wszystek Swoi to iest Sacra Pontificia authonitas
et Regalis potestas zkąd Antistes mundi Słońca
a Monarcha czas y Krol Miesiącowi iż każdy
znich iest, iako iakie Luminare Orbis przyrowny

wan

waz bywa tedy iako miesiąc bez Słońca nie-
pochodzi, ale na rożnym od niego niebie zostaie, tak
y tych Saculares Iustitiæ ni Criminalibus Secularibus
wyrokow nietrzeba, od Duchownych, iako rożnej iuris-
dictiy Stanow czekać à Sustanzaiz luminare
to ming przełożone nocti abi in Crimina seculania
iako noctis opera, et quod nocent bonis samo Secu-
lare Iudicium adcortowało. In spiritualibus iako la-
na iest obediens Imperio Suo, tak y Chrześcij zeby
posłuszni duchownym w tey mierze byli. Ligg Leg:
Stowie, że Crimen iakoby crimen nazwane iz iest wtym
co ma bydz doskonalszey, iadomsze omne animi ui-
tium tanto conspectius in se Crimen habet, quanto
qui peccat maior habetz Stan takowego zadne
Leniting Chrn niezakładaiq ale raczey ad omnem ri-
gorem iuiazq nulla veneratione podna Lewari debet Bra-
to iz Ecclesiastica Iurisdictionis Ius w tym ustanie
zawisło Causas fidei Iudicare non crimen. Niemo-
że zatym bydz insze in Criminalibus Clerico nad
Saculanis Iudicy postanowione gdyż. Et pogotowiu
gdyby go na seym przed Krola samego pozwano
którego iest officium liberare aui oppressos y iego
potestas à DEO musiała tymi alias subsellia Iudi-
cium sine authoritate prawa same, sine executio-
ne zostawac, a zatym coby za refugium było wkrzy-
dzonego co zaukontentowanie bolesnego co za
Kara niespraw edliwosci in Praxi Episcopali na-

pisano

pisząc Pleńcy agens contra Laicum apud Judicem
Seculárem, ſi in cauſa ſuccumbet, ab eodem Judice con-
demnari ſol, in expenſis Executionę, tam in Bonis gm
in perſona Pleńci Judex Laicus facere non ſol ſedę
facienda per Judicem Eccleſiaſticum ſuccubitiye rozna
bywaią bywaią taka że ex crimine temerè intentato
et non probato ſequitur ſuccubitio pęna talionis kto-
reiż takie finis Relegatio Damnum ſolutio pęnarum
888. Jeżli tedy Duchowny w takim razie ex delicto
ſuo, że temerè obiecił, et non probauit crimen coięt
ſpecies calumniæ wedle tey praxim ſortitur ſuccubitæ
talionis pęnę, et conſequenter, et ex aliis delictis
commiſsis, tam gdzie deliquit, ſortiri ię zawsze musi
bo perinde e in ſimilibus iako iedyn exces iako y od mu-
gi reſpondere, a zatym na Forum Secularis Judicis
zgoda gdyż y ſam Zbawiciel poteſtatem terrenę
tu niechciał exercere patet z onych Słow iego. Qui
me conſtituit diuiſorem inter nos w tym tyl Komie-
zgoda na executią do Duchownego odyſłać albowiem co
ſię tknie Dobr, ſtatuta wyżey pomienione Starostom
odprawować ią kazały gdyby była Executia in ipſis
beneficiis, iż tam ageret de Fructibus Juris conceſ-
ſibile by było aby ią Eccleſiaſtica Judex odprawował
ale gdzie tylko Executia ma bydź ſuper fructu
et Proventy iuż by to Seculari Judici bez conſen-
ſu Biſkupiego gdyż nulla z tąd alienatio ſequi od-
prawować należało b ſtakie proventy Clerik aren-
dować może. W prawdzie przeszłych czasow przewie-
dziony

dzionÿ do Zapisow na Xÿdza Proces/ super
reditibꝫ Beneficÿ eÿ una cum Bannitione zniesiono
ÿ poKassowano à Kazano ⁊ Xÿdzÿm czÿnic ulicad
Impossessionato stosuiącsie poniekąd do Constitu-
tiey xvßßß o Starostach niedziadzÿch Remissa ad lo-
ci ordinarij uczÿniwszÿ ale to z iakich okoliczno-
sci Prawnych stanęło dowodnie suo loco wÿbaczÿ⁊. Cosie
zas tknie Executÿi in Persona ieśli ex crimine secu-
lari podnam sanguinis non demeruit à podna Eccle-
siastica Foro delicto sufficeret, to bÿ słuszna ale
ieśli zasłużÿł eÿ nie podna par nieleri cet to nieslu-
szna Legum id circo omnes Serui sumus, ut liberi
ee possimꝫ

COPIA.

Nietylko u Chrześcian ale ÿ u Pogan stwa w
wielkiey zawsze powadze bÿła Sacerdotis digni-
tas ÿ ieśli ze rzekł Imperator chciał to miec abÿ
Senatora iego, nie kto inszÿ iednoznm Senat szydził da-
lekо więcey w osobach Duchownych, ma to bÿć zacho-
wano, abÿ Duchowny także w Duchownenstwie tylko zo-
winięnia czÿnił Prawie swego. Albowiem to sama Xię-
ga miano sacerdos iż każdÿ z nich iest iakoby Sacer dux
alboli sacra dans doctorÿs ÿ po ludziach powinne wÿ-
cigga pozanowanie ÿ od Swieckiey Iurisdictÿi ne sa-
cer profanetz czÿni dwarowanie ⁊c. Władisław

Jagello

895 Jagello Krol Polski Statutem swym Sub Dt.
Cholá Xięży wszytkę in criminalibꝰ á Foro Liberto-
wał Seculari pisząc o tym wyraźnie Criminaliter de-
prehensy i Clerici fuerit ad Episcopale Judicium
remittatꝫ. Si uerò Laici nostro iudicio subiacebit, nie
z innego podobno respektu, iedno iż character tyn sa-
cerdotꝫ podał ich w possessyą á zatym Jurisdictią Bo-
ską iakoż Clerici alboli cappłnac w Grodzie nie
sprawnaczy, et Clerici quasi in sorte Dñi uocati, Skrz
to na nie podległe władzy swey Ludzie niewazyły się
zwierzchności wciągać swoiey, á zwłaszcza iż przykā-
zano nolite tangere Christo meo. Znaliśy trzymali
tę powagę Stanu Duchownego y przedtym Monarchowie
Świata tego Constantiny in consilio Chalcedonensi odprał
persone Skargi, y gudnimonie na pismie Duchownym
od rożnych podane nieczytaiąc zapieczętował ie zaraz
zapieczętowane wrzucił w ogień Spalił mowiąc w tym Sa-
cerdotes seu Numina hnid regendum constituta eé et pro-
pterea intactꝫ se DEO illorum Judicia reseruare
uelle. Tenże in Synodo niceno presidując gdyż się
także Skarżono na Prałaty poniechał z niemi sądow
swoich. Vos in quit á nemine diiudicari potestis, quia ad
DEI solig Judicia reseruamini y unas iuż się
w tym rachował z sobą Ago dobi, tak Duchowny ia-
ko y Swiecki uznali władze swoie. Vznawszy
uczynili ii rozdzielne Statutem de spiritualibus
tak dalece ze tez y sprawy opisali w ktorych

Koiądz

Xiądz u Swieckiego à nie Xiądz u Ducho-
wnego powinien stanowić się Sądu. Differentias in-
quit Judicium inter Spirituales et Sæculares Perso-
nas, sic in præsentibꝰ comitijs, cum consilianꝭ Nobi-
utriqꝫ Status et Terrarum Nuntijs constituimus, né
amplig alteri alteros ad Jus incompetens evocent atqꝫ
sic definitio quæ cáð ad Judicia Spirituale et sæ-
cularе pertinent per hanc illarum Descriptionē si-
gnificamus. Ktoż statut niech kto chce we wszy-
tkim pilnie uważy wżyteк tego iednaк w nim
niezoczy, aby ią personalibꝰ et criminalibꝰ miał
bydź przeciw Duchownym pociągnąony ale tylko in
realibꝰ y to specificatis iest stanowiony. Alecz Cromer
de rebꝰ Polonor pisząc o tych duchowienstwa spo-
łobach, et Privilegio ktori dac dostatecznieyszą wiado-
mość, gdy będziesz czytał Xięgi iego mianowicie Libro
Septimo folio 194 et Libro 10 fol: 252 co pisał expli-
cuie, to zaraz Libro 20 fol: 730 Statu placuit igitur
Jakiego przykładu nie wspomnię wygadzaiąc honorowi
o familiey pewney, y uchodząc niepotrzebney nienawiści
złąd swoiey. Pisze Sacra Scriptura. I rzekł Bogi in firmamen-
to Cæli et Luminaria wielkie, na ktore patrzemy in eũ
finem wystawił, żeby luminare maiąc, przed dzień mi-
ną, ut docti, tak y te dwie Dignitates Spirituales
authoritatem, et Sæculare potestatē, iako Lumi-
narza iakie w tym universalis Ecclesiæ firmamencie
postanowił owę Duchownemu te Swieckiemu

Stanowi

Stanowi przełożywszy. Dla zachowania tedy
porządku tego od tak dawnego wieku ordynowanego
nie indzieÿ prawem patrzyć przydzie winnego iedno
u należnego sędziego y przełożonego iego w mnieyszych
rzeczach gdzie tylko szło o strattę woienną nie
chciało prawo ciężaru seruitij Ballici choć w postrze
bie Rzeczypospolitey proprio motu na xiąże lubo ieszcze
niedokonałe odkładać, ale pisze de spiritualibus, qui
sacerdotes actus sunt, erit sacrae Maiestatis curae ut a-
pud Pontificem Rom impetret, quod possit personaliter pro-
ficisci. Et iako na tych ktorzy nie są actu sacerdo-
tes w takim razie criminalibus, gdzie idzie o garło y ho-
nor większą ma w sobie assumpsit potestatem, y nie
słuszna, y niesprzyiemna, aby to genus electus, ta sacra
Dos, Sacerdos ex quorum manibus renascimur. Ecclesiastica
Sacramenta suscipimus nieli będzie y swobodzie swo ey przywo-
wany y powrocia prawa Swieckiego uciśnieni a zwłaszcza
ze qualitas personae facit augere y minuere poenam
wynosząc to traktatem swoim Doktorowie wielcy iż Rx:
za. są tutores hominis intentionis nostri ut Rex exterio
nis e Defensor; ita sacerdos intentionis tutor. Et iakoż
tedy a saecularibus pupillis suis ci tutores crimina-
li iudicio sądzeni będą. Co za porządek, iż przed samym kro-
lem godzi nikt z iurisdictyi swoiey extendowac nad tym
niemoże ktoby nie iest poddanym iemu, a oni Judicio-
nem Domini uocati et quantus DEUS przystat sacer-
dotali tantus sacerdos przystat Regi by przed naygo-
szym Xiąszkiym krolewskie by nay wiesszy

Lubo

Lubo to Leges maią pospolicie cereas nares, że kto
ku potrzebie woli swoiey nachylac może niech iednak
żadnym złym nieszpeci przykładem na zrazenie stu:
bod duchownych, by zaś in Reatu, iako corruptor ma:
nifestę Legis nie zostawał non dubia interpretari
non indigent. Dość wyraznie w statucie napisano
Penes criminaliter deprehensy ad Episcopale Judi:
cium remittatur. Text ten wykładem przeciwnym ten
guere nic innego nie iest iedno veritatę oppugnare,
więc y Statut Władysławow nie mowi de Statibus, sed de
diuersitate Legum ze Wielkopolacyi inszych Małopo:
lacyi inszych nażywali w iedno zgromadzyć. De Cortesanis
także drugi de Juris Patronatus a zasz nie umie de
Crimine Ecclesiastico, tum et de publico traktuie, gdy
mowi, non pauca sacerdotia curam animarum habentia possidet
alijsq; Diuinis obsequijs dedita vexant. et nrzeczy publi
cę wspomina. Jura Regni nostri Priuilegia sedis Apo:
stolicae Regno consensa violant. Ten Statut wzdecor:
tesanis ani de Sacerdotiby wstawie iest uczynionyy chce:
by o samych Xiędzy iednak contra Priuilegia Fori
Ecclesiastici non agitur ale Juriutriq; facit iudicium.
Niemogło Duchowieństwo swoią Jurisdictią takich obro:
cic na Xięgi Biegonow ktorych Statut Cursores
Romanos zowie dlatego iako in crimine mixti. Foripo:
rzewadz nie tylko Ecclesiae, ale y Reipublicae concer:
lebatur. Status wespot taką iako z Statutu bacznie
decernowali pana y zazyli zwierzchności y pomocy

Krolewskiey

899 Krolewskiey, aby ią iscił wedle Podiętego sobie od
nich podania. Accipe gladiũ in defensionem Ecclesiæ ze:
by per insolentiã Bieżnow pomienionych Stany Ecclesiæ
debitus non subuertetur. Ta k bowiem Bog utrigi potes:
statis officia discreuit ze Krolowie pro æterna uita duc
chownych potrzebuią Duchowni zaś pro temporalibus tyl:
ko curuc spraw y pomocy Krolewskiey zażywaią cztera
Priuilegia huiq Statusu sunt perpetuo diuinitq radi:
cata, atq; plantata zkąd y mieysce ex praxi Episcopali
wyięte nic przeciwnego nie ma de causis ciuilibus et Re:
alibus in reconuentionẽ, a nie de personalibus, ale de cri
minibus tu Krucie, ani Statut de templo allegowa:
ny otwiera Seculari Iurisdictioni przeciw Duchownym
wrota gdyż iako Kościoł in casibus nominatis
takiey character Sacerdotij wydaie winnego, ale
Iurisdictiey należącey to iest Xiędza Xiędzu
Swieckiego Swieckiemu Duchowna Regula Pra:
wna ze subtilitas uulnerat ueritatẽ et qui super:
stitiose uerba Legis obseruat mentem eius uiolat
to czyniąc własnie Panowie diuersi ią nadto boiąc
się unt Iura quo uult eorum uersura. Ktore przy:
Panowie nie tylko zkąd ze Statut sprzeczny Pismu
poniesc maią, ale y zkąd ze Pisma Swiętego sens
mimo iego własnosc przeciw Duchowieństwu obra:
caią bo co tknie authoritatem allegowaney cuellas
ab altari ita, ut moniatq; izaliasz to pierwsze słow
nie diugatq własnie ad prælatũ, Koz ma euellere ab
altari

altari iedno gui prdé altari nisz zarus moriatur
czyńic administrum suiá Swiecku należy ktoremu
degradaty aby w tym czasie dopiero remittit punien dus
gdyż niedegradowany retinet characterá Sacerdotij
y Sacramenta mogł by confiicere w czyń samym Du-
chowny w Prdeminentiyi zostawa więc rzeczy bo ad
quem fit remissio ad eundem non spectat Judicium
Sed executio fundamentem iest Executiyey Jurisdictio-
nis Swiecku degradatio, Clerici bowiem iż są Electi à
Christo administerio mansuetudinis et salutis ad
Sacramenta Dni tractanda, executioni sanguinis
Sunt tanquam statui suo inconuenienti non incumbunt.
c Viech że tak będzie rzecz Kto pod Prawem pierwey
urodził urodził Szlacheicem niż Xiędzem nie iuż za
tym ideie, aby z tegoż Prawa w iakim się urodził Xię-
dzem być nie mogł. Gdyż BOG
Kroly distinxit Jurisdictiones tych że Duchownych wyżey
czył z Jurisdictyeiy Swieckiey Każdy znich bowiem
tym samym że ordinatz in Clericu efficitz res sacra à
zatym transfertz in sortem Dni. Nie swoię w tey
mierze mowę prawię, ale Pisma Swiętego Ktore mowi
Leuiter capite ultimo w te słowa. Omne quod Dno
consecratz, siue homo fuerit siue ager non ueniet ney re-
demi potest, quicquid fuerit semel consecratu Sanctum
Sanctum Dno erit. Jeśli że Szlacheic Poddanego swego
z Poddaństwa może oswobodzic, a iako BOG Kro-
lom Krol y Pan nad Pany, osobę duchowną sobie wy-
branq

god brana od czudzey zwładzy niemoze wyzwolic.
iest podobnieyszego Krolestwa Ziemskiego moze exIllegitimo
Legitimo stanowic. a KROLESTWO Niebieskie niemialby
z wolnego wolnieyszym uczynic, niech ij to bedzie ze
niemasz zadney Euangelica Lege. Ktoraby tego
priuilegiu uczynila mentionę. a zas ad questandum
Ius Diuinum non sufficit totig Scripturę consensg. Wszak
Apostoł swiąty in secundo ad Thessalonicenses capite rozka-
zuie, traditiones quas didicistis, siue per sermonem siue
per Epistolam nostrą, nie zrazaią w tey mierze
swobody Duchowney Słowa Doctoris Gentium na-
pisane. Omnis anima sublimioribus subdita sit. &c
nie iuz za tym na Duchownych subiectionis iugo
wkładaią, albowiem ponieważ Clerici sub Limitibus
sunt seculanibus, tedyć nie czym siebie podlegli
bydź niemogą, ale to chciał miec Apostoł reducem
do ich ad bonos mores radzik nie peccent, nad principes
non sunt timor boni operis Sed mali theos non
timere potestatem czyn dobrze, pisał tedy do Chrze-
ścian nie simpliciter mandando, obediendo ec Princi-
pibus Ethnicis, ale suadendo zeby secundum consci-
entiam bonum faciant, y słuchay słowa one. Nolite
tangere Christos meos ad uim et iniuria non inferendą
tylko nie sciągaiy. Et zasz by to ui et Iniuria nie była
opprimere non subditos et in alia cogere Sunt dicendo
y owszem to tanto tangere znaczy wszystko chyiedno
do Krzyża

do Kogo iakim Kolwiek sposobem należało, wszakco by
iedno zwierzchnia iest, w Łacinie mowa hoc res nihil me
tangit, iakoby nie należy do mnie, a iż to co się de Sriui-
legio o toż mowi z tego praeceptum należność zamyka w
sobie to seguitu, że zły wykład iest przykazania pomie-
nionego nolite tangere aby tylko do gwałtu y wsilstwa
sciągać się miało. Gdyż z tego słowa nolite iawnie ba-
czyć uoluntatem DEI imperantis praeceptum takowe
permittentis nullo modo eo uiolari uel ipsa uoluntate, bo
nolite nietylko ad factum ależ y ad uoluntatem referth. Ja-
wna iest że Dius Paulg appellował, wszym razie do Cesarza
ale appellował do tego Ktory był Superior Festo à quo
grauabat, appellował zaś y dlatego, że Festg y Cesarz
Poganie byli nie przyimowali Prawa Bożego, na ktore gdy
by się był Paweł S. odezwał, nasmiewiska by był od
nich nie uszedł, y animusze ich bardzi na się zaiątrzył.
Tey appellatiey iedna K nie arguitz rodzna saeculari
potestatis usurpad nad Duchownymi. Potestas to była
facti non Iuris, y takowa Ktora miec bestye furentes
mieszaią czasem nad Ludzmi. Prawniec to znac z słow
tego Apostoła, że nie mogł by bydz nikt od Kogo iedno dob-
ga samego sądzony, albo Ktory na ziemi miejsce iego trzy-
ma. Pisze ad Corinthios Capite 4to. Sic nos existimet ho-
mo, ut ministros Christi et dispensatores mysteriorum
DEI mihi autem proximo é, ut à uobis Iudicer, aut ab hu-
mano die, Sed neq; me ipsum iudico, nihil enim mihi con-
scig sum, Sed in hoc iustificatg sum qui aute Iudicat
me Dominq é, itaq; nolite, ante tempus iudicare qdy
Pysze

pisze ab humano die wykłada Ambrozy Swięty, że
nec à Legibus mundo credibilis Judicandus erat, prawdzi-
we yż do mieysce Luce Cap 12 położone, Quis me consti-
tuit divisorem inter vos ieszcze przed położeniem
żywota swego, za nas damowa Panska była, ale po
Zmartwychwstaniu data é, mihi omnis potestas in cælo
et in terra, przeto in potestate Dni. metimur potesta-
tem vicaną. Wszak y Piotr S. sam condemnował Petri-
am et Sophiã, nie wiele by zgoła Duchowni wygrali, gdy
by się świeckim wszędy podali. Zatka to iest żeby
Świeccy nie byli infesti Duchownym à nieprzyia-
znemu dobrowolnie się dać zdzic, nic innego nieiest
tedno z przyrodzonym rozumem się niezgodzic. Sacer-
ma Swiętego nie wiele swiadome Sacerd ignorantiã
Profesor wtey mierze iestem. Prawa poniekąd
świadom y to w nim inter Pana o mniemg się by z przy-
z prawa w wzakże czytaiąc rozne o rożnych mate-
ach authorow swych obseruatiey tot vigiliis elu-
cubrowanych authoritate Pisma Swiętego y doktorow
Kościelnych będąc monity decisiue o tym napisac wy-
bornie iż niewywiedzie im nikt z Pisma Swiętego, aby
Kiedy Krolowie in Sacerdotes animaduertowac mieli
aby y sądzą ich in Personalibz à criminalibz pod-
dani byli. W prawdzie y Ozyasz Król Kapła-
now pozabiał wiele iako otym quarto Regũ cap
23 Pismo nowi, ale ci nie byli Kapłani prawdziwi

Dalio

Bolis sacrificij Kowali Salomon tez zrucił Abi-
am kapłana. Tho Regum primo et secundo ale tym
cum Adonia conspirował, ale w tym mu Bóg Krá-
ła, iako z Pisma patet. Fecit igitz Salamon Abia-
tam, ut non esset Sacerdos Domini, et impleta sermo
Dni, quem locutg super domũ Heli in Silo. Ioiarin
Sacerdotes Dei mieszał, ale Krolа tego miedzy
Tyrannami y Bałwochwalcami Pismo Kładzie
Jadow tez y władzy, zeby Krolowie Krolestwa
Kapłanami miał zarządzać Swoiey. Tego Pisma
wybaczyc y doczytac sie trudno, bo z razu asz do-
rego rządził sam BG Swiatem postępie Abiey
władzę Duchownej y Swieckiey eius sprawował
powinności subsequenter Moyses Jacty é Domus
Legationis Dei Exodi Cap: 29 et 29 tym pisze:
ał Aarona y Syn iego y obtulit sacrificia Dno, zaczym
prafuit etiã in temporalibg dehinc post Patriarchas
rządził BG Swiatt Per Iudices y ci mieli ustram ys
pstestatem y ich Principaty nie był hereditarij, quo-
niam Dns uocabat qui populũ Iudicem regeret. Lot
Iudices rządził Bog Lud swoy per sacerdotes na
ten czas był Heli dla Synow Swawoli rozpuszczo-
nych do Boga pokarany. Był tez Samuel Sacerdos
et Princeps oraz in temporalibg, iako o tym Regũ Cap: 1mo
usq; ad 28, Samuel zas pomazał na Krolestwo Saula
y Panowali Krolowie do Sedechiam ostatniego Kro
la, ale nigdy nie sądzili Kapłanow y owszem przykazał
BOG

gor BOg Mojżeszowi tolle Iosue Filium nonui
rum in quo est Spirit DEI et pone manum tuam su-
per eum, qui stabit Coram Eleazaro Sacerdote N.Kap.
22 Znowu tempore Machabæorum, iterum redactis
è Regnum ad Sacerdotes, qui erant Pontifices
et Reges y mieli oboie władzą temporalią y Spi-
ritualium, Krom tych wywodow Immunitatem Cle-
siasticam y z tego opysta Panskiego obacz y z
Znadnie, quid Tibi uidetz Simon, Reges Terra
à quibus accipiunt tributum v censu à filijs suis v
alienis odpowiedział non ab alienis Pan na to za-
raz. Ergò Liberi sunt Filij Regis sub quo sint ota
Regna Ktorym wyrokiem ze on był Krolem oni
też byli filij adoptiui przysądził im iako widzisz
swobodę y wolności Z tedy praeceptis Dei Samo ta-
kowe iest Ius suum unicuiq; tribuere, przeto nie lza
iednę Duchownych, przy ich wolnościach swobodach
prærogatiuach we wszystkim zachowac w cale, nec uten-
dum temporali contra excessiuos eorum gladio nisi præ-
misso Spirituali, gdyż ubi remedium potest intentari or-
dinarium cessat zaraz extra-ordinarium, Tytułuiąc
ich Reuerendi Reuerendissimi, z gasła by zaraz tu
wszystkich Duchownych Reuerentia Kroby nadniemi
Iuridictyi Swieckiey Stanęła Excellentia J. niemo-
ia rzecz w prawdzie była z Theologicznym prawne
mieszać Piero, ale iż aduersis et diuersis oraz ustaią
agentibus odpowiadac przyszło, oboie im też wedle

ad Nosti

udolności moiey narabiałem dzielem siebie y Pismo to mo: 906
ze Iudicio Ecclesiæ we wszystkim dale poddawaiąc. &&&&.

Vtrum Personæ Religiosæ in Successionibus deuolutis hæreditare debeant et eisdem disponere possint. 231 nie ccdw

LVI.

Postatkow wzięcia wszelakich y Dispozycyi ich wolny nie może nikt żadney osoby zakonney zrazaiąc Statutem de Monialibꝫ uchwalonym albowiem dla gwałtownej na on czas na Rzecz pospolitą, nastąpiłą potrzeby gdzie szło y o Kościoły same dwa testamenty Statuty były ie dnego z Roku 1571 y iednego razu pierwszy wewyż pomieniony a drugi Statutio fundoni eo fine żeby za przypuszczeniem dostatkow przyczyniało się Obronie periclitantis protunc Reipub: o Statutowe słowa iawnie wyrażaią gdy mowią Fatali quadam aduersitate hac-tenꝫ contingere non potuit, ut Stabilis defensio aduersꝫ continuos Regni hostes Statueretꝫ, ita ut nouos semper tractatꝫ de ipsa defensione facere oporteat. Vchwalono tedy dobrowolnych Ziemskich taxatyą, aby wedle uwagi maiestatu poczętem więc Rzym albo mnieyszym Szlachcic woyną

służył

służył którego szacunku ij w dobrach kościelnych nie
zbraniali się duchowni wygadzaiąc pstrzebie niektyl-
ko rzeczypospolitey, ale ij kościoły boże natenczas
zachodzący, iako statut tenże otym mowi. Bona Sacer-
dotia, quod licet nunquod alias subiecta erant one-
bellicis seruitutis, ut quod ad usum duntaxat Sacerd
collata in presenti necessitate et summo discrimine
permiserunt taxari z tych. ze skazyi et co finie stanął
statut drugi Titulo moniales, aby wedle niego zwy-
konne osoby połowicą intraty dobr puszczą przyzna-
dzych kontentowaty się, a druga intraty połowicę, zeby
powinni brali z dokładem, et ex illis onera bellicae ser-
uitutis sustinebunt. Ktore te prawa by ty dowcipne
ad causam tylko uchwalone. Sublato potym Reipubli:
ob discrimine, ij ten takze nowig. Ci iako go statut za-
wie defensionis Tractatg ustac ipso facto musiał. Za-
czym iako statut de Taxatione fundorum de execuc:
ey nigdy niepostrzedł, ij nakazuje iey żaden. Jak ij tende Mo-
nialibg ij co było pro una uice stanowiono tże może być
pro semper usurpowane dlatey że. Rzeczypospolitey dra
nyby ij trzeci sposob po tym że czas iako Kronikarze
piszą namowiony. Iż Krol tanquam Parens Publicus
et supremus Tutor miał być sam Iure Tutelae trzymac
wszytkich Minorennow et Pupillow dobra przez rodzi-
ce ich, obumarte, ij trzy części z nich dochodow na obrong
Rzeczypospolitey a czwarta na wychowanie Pupillow o-
bracać. Ale lubby ten statut in vigore zostawał tedy
iednak

Iednak on niezabrania Dispozytyi Dobr puscizn
2na Spadłych osobie Zakonney, ale tylko gdy mowi Ali
enare tamen illa à propinquis nullo modo ualeant ze:
by mimo Swich obcemu alienowane nie były strzeże Krom
tego chocby alienowane były Iure propinquitatis per
causam. Retract à zwłaszcza bona gentilitia
od Abiego sudzim reuperowac iest wolno. Ani Dziedzi:
ctwa ten Statut suo tenore Pokrewnym przysądza, bo mo:
wi reliquam uerò medietatem prouentuũ, nie mowi hæredi
tatem alias Kiedyby tym Statutem miano od Spadkowego
Dziedzictwa y Dispozitiy Zakonnych odstąpchnąc było by to
contra Libertatem Publicam, wedle Ktorey libera cuiq; re:
rum suarũ Dispositio było by to, et contra Libertatem Ec:
clesiasticã, co zyuoby tak retraheret à Religione gdyby
Zakonnych przyuowano succedendi beneficio onym de Iu:
re communi seruienti w lepszeyby Kondytiey zostawał Pan:
nik Ktory choc iest wyiezdnaniec nie iednak z Szlacheckich
Banniția przypadłey stawasię wygnaniec, lubo to Religio ex
mundo mortuq. Wszakze quod ad ea ciuiles libero
non quoad uictũ et uestitum każdy z nich exercet ea iq
naturales iadłby także y piet każdy co, dzialby się. Ale
dybyż uro. Incapax bydz moze respectu sui, sed capax respectu
ordinis, niemoze mieć in particulari proprietatem, ale ni com:
munimoze. Nawet było by to contra Ius naturale bo Suc:
cessia Sanguinis meritò acquirit non Iure ciuili. Et iż pod
rogatiua Successionis takò się powiedziało acquirit San:
guinis meritò, gdy Brata Xięza po Bracie nie Brat
Szlachcic do Szlachcizny uprzedzac niemoze, nec Legi ciuili
Iure

Iure nad Inuenti possunt, przez przyięcia Zakonu nie
traci nikt Iura sanguinis postaremu retinet Ius cognati-
onis wszytkie swiatłis, et cognationis Iura przy nim zosta-
waią. W Statucie sub Titulo Cenicq ze Iure suo nullus
debet defraudari tym samym zey Dziedzictwo y Dziedzic
ctwa wolny zagorek ma bydz przy zakonnym uznany, to
iest bowiem nim defraudari Iure suo, gdy wolno in hære-
ditate delata, hærere, de ea libere disponere. Dogodziu
ze in contrariu podzym ze de Monialibq Statutem
Dnigi zaraz zostawa nie znieniony Statut Prædecessorum Mo-
nialibq adBona hæreditaria repetenda uigirti annorum.
Naco byssię przydała repetita hæreditas, gdyby iey zupełne-
go używania y szacunku nie stuzyła facultas. Zawsze
Bona seguntur Personam zawsze Każdemu swoią wzyscenie
podług wolna Dobrowolnych Dispositia y naylepiey ten nie
mi disponuie, Ktory ie w tym sposob Domine quod accepi de
manibq tuis reddo tibi. Cła Klasztor Kościoł albo spitalowi
pisuie, taki. A mimo to ale tez y ztąd Statut pomienionym
Ludzi zakonnych afficere nie moze. Albowiem sine con-
sensu Antistitis mundi stanowiony. Inualiditas Legis
dependere possolicie zwykła ex defectu Iurisdictionis
et potestatis. Ztąd ponieważ Zakonnicy y Zakonni-
ce, Ktorym to Prawo bez Prawie czyni nie byli sub pote-
state Statuentium a nam niepodległych władzy Iurisdictyey
Swiey Prawa nikt Stanowic nie moze, Kedy tez Nowogrodzkiem
iego nie podlegli. W prawdzie w Statucie ~~w~~ tym pisze
ze Stanąt de consensu consiliorum Regni Statgutnigs
ale y nad tym iest ieszcze dalsza Superioritas, ubi autem
adest superioritas ibi requiritq authoritas, Ktorey gdy nie będzie
uigor

uigor tez Legis Stacnie będzie, zaczym ani publica uti-
litas, ani żadna iey necessitas, nie mogła dać takowey usta-
wy y Dispositiey Legem statuentibus statuta facere Juris
dictionis e. wzakt tez sub illo simili errore stanęły były
niektore constitutie Stanowi duchownemu uciążliwe, iednak
iż bez władze zwierzchnowey stracity drugiego Cieymu ui-
gorem suum, gdy Titulo zgstawienie constitutiey przeszłego
Cieymu zgodnie tylko mianowane w mocy swey zostawiono
a o ktorych namowa znowu była tacitè ieodrzucono, y ten
Statut tacitè odrzucony, gdyż nie iest Consensu Summi Pon-
tificis et Executione utwierdzony napisał ieden speig ee in
Legibus constituendis errare, quam hominem interficere quia
spe error multos per multa secula interficit animos simul
et corpora Latwie osądzic iakoby sie tym kazdym Statutem
wiele ludzi zawiedto y zakonnych przezen z Przyrodzonego
Prawa zdzieraiąc y Swieckich w ludzą Krzywdę y stratę
dzierwaiąc. Więc kto chce statuto ad sui beneficium uteh-
am contra se illud pati debet. Jesli Swiecanin podkomo
bierze iako podBiskupie, Opacie, Kanonikuf czem wszak
Zakonnik y zakonnica podBracie, Siostrę, brac maią gdzie
iest inequalitas, tam iest iniquitas illa statera è evi-
tanda, qua grauis prodę, Leuis proalio ponderamus, je-
sli Sługa dlatego do Klasztora wnoszą ze im zakon
powinien prouidere czemu y Dobrowiek ma, gdy sie czas
służby nie umnieyszy Wojennej bo y z Ziemskiey
takze iako y insza Szlachta na wojnę wyprawowac
maią. W czym podzieie Statut Wladysława Jagella
Stti filiad quod hereditant, ktory mowi ze Białogłowy

carentes

carentes Fratribꝫ Germanis maią zostawac in hereditatiis portionibꝫ nie czynitam distinctyi żadney czyią to Mnieyszą czy nie Mnieyszą, ale ogołem includowałᵇ wszeytkie ani lepsze czyni między Dobrami Cyczystymi a Braterskiemi ale simpliciter carentes Fratribꝫ wiąkich Kolwiek Dziedziczyć maią subuno exemplo continentᵗ similia. Statut ten pod Abigenstwo wielkie uczyniony iest, propter Familiarum conseruationē, et dignitatem earundem terendam, ale kiedy się zwiedzie Rod Męski, ze nie zostaną iedno same białogłowy, iuż mimo wyżey pomienione ratie, ale yż teyże na Białogłowie Familia ynomen, gentilitiū nie zawisło w cudzy bo Dom przechodzi uigorem suid Statutᵗ pomienionꝫ rospościerachꝫ nie mogł dale Kowiecey w tym razie gdy tylko same Summy pieniężne zostaną. Albowiem res mobiles non continentᵗ sub prohibitione Legis adstabilia, tylko iedeń Statut miałby należeć ne diminuatᵗ servitium bo lubo constitutie iż Summ Woiennych służba woienna nakazały służyć gdy Statut stanął w ustawie tego nie było ꝺ non expressa uigor Legis extendi neguit. Bytam kiedyby się plemię czyie tak zwiedło, ze by zoboiey płci Domu onego nie zostawało iedno ona sama zakonna osoba na ktora by ultimanie puścizna dobra przypadły, ktoreby Dobra przypadłe miał trzymać wedle Statutu porządni trzymacby mieli, ale ich nie masz wedle Constitutiey wyżey przypowedat by się Fiscꝫ pogotowiu ze osoba żyiąca iakaś zakonna osoba wnieśćby iż sobą do Klasztora. A ieśli to idzie

in uno

in uno casu czemu nie ma isc in altero. Rokuprze: g12
szłego 1632 Quarta post Beatissimã Mariã Virginẽ
in Nieś w Radanskim Trybunał Lubelski inter
Lampanowskie, ex Regestro mixti Poni, lubo to u Kaz̃:
waro ze Statut de Laternis Bonis et ellaternis
tylko mowi z ktorych Kosaq debetz̃ y dokłada. Quia
non sunt satis prouisa, ale ci ktorzy wzięła Kosaq abrenun:
ciowała in Bonis fraternis petere Diuisionem nie
moze z ktorych Bonorum debetz̃ iednak uznał Sąd
Trybunalski ze competent agit. Kazano Bonom
fraternom Datią przydarzy̆ Vrzędy Duchownego
tandem y Prowizią. Natrzył Trybunał na Prawo przy̆:
rodzone Roku za 1632 Feria post Rogationẽ w Dro
chickim inter Kiszczanka et Albatissam conuentus
Drochicensis et Kondzienski ac Iwanowski pod tak:
ze ratione Bonorum Fraternom taki Dekret, ktorym
uznano donationem przez nie Bonom Deuolutom con:
uentui factam ee inualidã. A iz za prowizią wzięta
Satisfactią incompetentem Actricem motã pro Diuisio-
ne cũ nalezionо Bo wzięwszy Quotam Dobr nie Kon:
tentowała sie̊ y znowu pro Diuisione czynila. Dekretu
pomienionego taka Series. Quandoquidem Actrix ex
ui Contractus per se et Illustrissimũ pro tunc loci or:
dinariũ cum Generosa Iwanowska facti Bona Grocho:
wo respectu prowizionis ad uitã sua tempora ex for:
te hereditania Bonorum dicti post Patrem illig, et alia
Quasuis personas ipsam spectantiũ uigore Statuti Re-
gni

gni de Monialibꝫ sancti subire signata realiter
recepit, et eadem Bona contentando se prouisione
temporanea Conuentui suo in perpetuũ inscripsit quod
resignatio nullateng restringi pt. Ideo ratione Di-
uisionis incompetenter agere 888 adinuenit.

CONTRA CONTRA

RET.

Rzecz swoią tak Stawie zwykli przodkowie na-
si, gdy Prawa stanowili, nic inszego w nich iedno cum
Salutem et Reipub. utilitate nayBardzi vpatrowali za-
czym y tęsk Statut nie dla zadnego prywatnego azy-
tku albo Familiey zachowania, nie stawre agnatio-
nis, ale dla Dobra wszytkiey Rzeczypospolitey stanął ut
Bona conseruentꝫ interciues, zeby się szlachta nie
ubozyła, ale panszyła, zeby Maiętnymi y dostatnimi
w Ziemszyznie będący mogli sprawnie porządnieiy y
vdolnieiy woyny służyć, y vdolnieiy y wyiadnieiy nawa-
lone ciężary Rzeczypospolitey znosić co by bydz niemo-
gło, gdyby siadłosa Ziemskie w klasztory wchodziły,
tymby samym woienne expedycie zaginęły. et zatym Rzecz-
pospolita obnażona byłaby, przydko opad przyprawo-
na, bo Lub y klasztory z tych spadkowych włosciana
woyny wyprawowac by chcieli iednak by intentiy Ke-
gis w tym dosyc nie uczynieły, y bez Substantiey bo

więc

więm ale Samey in Persona sua Szlachcie do Boiu
Stawic się Statut Kaze, est Kaze sub pena Consi-
scationis Vitæ et Bonorum, coby Obat oto Boie woy-
skany Namiestnik Zgubę Maiętnosci iako nieswey
nie bat by się bynamniey Kary na garle, iako sub-
stitut, nie strachat by się pewnie, Jamo irregularitatis
periculo, ktoreby Zakonni belligerantes incurrerent
wszyd y tey ich woiennej wyprawie uczynił coby niepo-
chybnie gdyz oni et administratio manuetudinis, ad sa-
cramentaje Dni tractanda electi a nie do Boiu y
Woyny powołani. Bella nundinæ mortis na takim
Jarmarku naywięcey rzezi bywa, ktore rzemieslo poz
niewa. Idem est perse iako y per substitutu exer-
cere gotowy by irregularitatem takowym przyniosło.
Non convenit enim militibus Christi militare sæculo, et
facty quis miles DEI desinit esse miles sæculi. Spe:
kuiek tedy ad publicam utilitatem referty, to pil:
nie ma bydz trzymano y strzezono. Totum, Reipub. Corpo
curandum est, nè cum pars aliqua tantum tuety reliqua
deseraty, nec debent alionum periciæ cæteri saluifie:
ri, sed ut omnes ex æquo in publicum teneantur. Przeto
iz Bona Terrestria są ad Tutelam Reipub. do Kla:
sztoru w niesione, ani trzymane bydz nie mogą, maią swe
Prærogatiwy Zakonni prawda iest, ale tollity omnis im mu:
nitas, ubi adest publica necessitas y utilitas. Nie ma za na:
ten Statut Consens u Sapieskiego, y to iest prawda lecz
Statut ten rem terrestrem afficit non Personas, et in re

iest

iest Postanowioný nie na osoby. Przeto consensu iego
nietrzeba á zwłaszcza ze legibꝰ cnuenit authoritas
in hominẽ, non hominibꝰ in Legem uult in eo ipso quod
promulgata est Lex semper obseruari pogotowiu ze tym
Statut de consensu Consiliarioꝝ Regni Statꝰ utriqꝫ stac
ngł. Włości Ziemianskie, maią pewną cum Repub. ſoci
iunctionẽ albowiem są ieý Poddane, et obnoxia ad onera.
Gwoli czemu za Starego Prawa nie godziło ſię Dobr
przedawac Stanowych iedno tertiam partẽ cum consensu
Regio. Temuż gwoli Testamenta de Immobilibus za:
Kazane, ztegoż skazyły Woiſki Szlacheckie na Prawach
postawione. Nie inszym wszystkꝫ respektem iedno nè
diminuatꝫ Reipub: seruitus, iakoż ie tedy maią pod
bierac Klasztoꝝ contra Vtilitatem publicã, á osobli:
wie ze tegoż Dobra pospolitego sam comparticeps in
Repub. gwiete quiescunt iyfouentꝫ in Pace. Krolewskiedu:
chowne, nawet ani Mieyſkie Dobra niemogą bydz prze:
dane iedno cum consensu eoꝝ quoꝝ interest same szla:
chectkie, takꝫ tu obligowidz wsie co żywo by groch prze
dadze. Szlachty przybywa á Woiſek ubywa choc co
ad ſcad Ziemianskiego przypadnie Krol powinien
dac, y rozdawa Szlachcie Klasztorowi gdy mu co za:
sobý za Konnej przydzie, ieſli nie nieda przynamniey tey
ze niech nie bierze Szlachcie. Niech im alienatia Bono:
rum uczyniona wazna wtey mierze nie bedzie, gdyż to nie
słusznie alienare, swoich oddalaiąc alienis dare zusta:
szcza Bona Gentilitia o ktore zkad dawnego wielkie wszy:
stkie Prawa zarliwsze zawsze wymowały. Nie słuszna
zaiſte

zaiste Lacet facere hæredes et primum constituere ex hæredem. Ale takie bywaią charitatiua opera, ſecun-
dum igitz usz Lad Statuta intelligi debent. Ieſt eſtatu-
tu wszytkie się Subſelia znowu trzymaią, ij Legibusqz Iu-
dicari debent, non similibus. Gdzie nie byłż debito modo iako
Statut mowi Prouisa dawno Losaq, à dawno mnieyſzeij
iż tez są onera eſtatrimonij ſpiritualis mnieyſze àniże-
li ſæculaꝛis, ij ztąd ieſzcze mnieyſze, że Losa gotowa naa
ta ieſt, ut unde exijt, eò regrediatz, à ponieważ się żad
kohu nie powraca, tedy tez ten reſpect go ſzczupli ij przy-
wraca. Do bracie za ſucceſſią nie rozumieli bydz naſio-
ſtrze nalezaca gdyż Statut tylko mowi ſuccedere ſi-
sint in Bona Laterna et eſtaterna, à nie mowi in
fraterna. Ktorych Do nulla et Prouiſio debet ſio-
ſtrze wprawodzić in contrariũ Statut Sit: Dilid, quod hæ-
reditant, ale tym Swieckim Pannom to beneficiũ daie,
gdyż Lub Dobra z ſobą w inszy dom Szlachecki wnoszą, ie-
dnak tym Rzeczypospolitey nic nietracą. Pozwala drugi
Statut de Cleric, ij po nim ſonſtitucie Duchownym Dobra
trzymac, ale także Swieckim nie Duchownym wedle Statu-
tu de Proſcriptione, że Zakonne osoby hæreditatem a-
dire mogą, to non negatz aleiż declarowano Laternam
hæreditatem et eſtaternam non fraternam ufzak że
ich od Swoich oddalac ij ori przeciż trzymac niemogą, mu-
szą ci agere chcą Li partem proventuũ capere, Statut de
Taxacione fundow że do Executiey nie przywiedzionż
nieidzie zatym aby dec Moniali by Statut y woli temu
nie miał bydz trzymany et wzak tez ufzg Pogłowne
były

było uchwalone to iuż zatym że w Executią nie przyszło
miało być drugie Constitutie dlatego zniesione, absurdu
wielkie pogotowiu że ten statut y drugi de præscriptio-
ne uiginti annorũ ne iest ad casũ ale in semper uezyn:
my. Gdyż casy spatium et interualla, tak długiego cza-
su aduitan Succedentis nie mogł być zamykac w sobie.
Niektore kto chce na iakie zdobycz ratie, a lec to contra
Legem prozno quod Lex uetat nemo concedere pt. Capen
non possunt qui per Legem prohibentz, non possunt possi:
dere nè alienent, alienare nequeunt, nè Reipub. debitum
extinguatz. Więc kiedy długi płacic chce proportionaliter
to iuż Zakonna osba do nich nie powinna powiadaiąc, V:
kazuiąc że dotc contentantz że Lotowicy tylko pro:
uentow biorą, a iako na possagach postanowione, że
mnieyszą część part biorą to iest à trzy przy dzieciach
zostaią dlatego długom nie podlegaią, tak y Zakonna
osoba, gdyż przy powinnych y dziedzictwo zostaie y po
Lowica prowentow drugą, ani iako dożywotnia Lanie
usu. Prowentow w obowiązku ma zostawac alleguią, gdyż po
owey śmierci z dobr successor iey nie ustępuie, aż ma w
Lewki zapłacą. Poty zaś Klasztor trzymac by nie mogł
dla Statutu de Monialiby ustanowionego à gdy zaś
długow nie masz a liści się totaliter, do wszyst kiego
biorą Dziedzictwa Porkwała Zakonow bywała, naj:
większa z Włostwa dobrowolnie przyiętego, z kąd y Re:
ligiosi iakoby religiosi nazwani, teraz zaś ubgło
ria egestatis diuitias possidere nie byłoby nic inszego
ieno habitu magis religuere sed huc quam seculo nested
exuere

exuere mundanam non mentem Profeßionẽ, non bg im- 118
pugnare fuisdum non probant, quod fatent. Concludu:
ią cad diuisionis finis ẽ Possessio, a iż zakonne oso:
by posidere nie mogą igitz, ani prodiuisione agere, ale
ejsko dziedzictwa pro sua Quota Conventuũ. Multò
magis ze zakonnij człowiek maiąc Jus suum naturale reſtri:
ctũ per Legem et Statutum memoratũ nie może nież pariſſu:
cedendi ani zatym prodiuisione Legitima agendi. W Trybu:
nale Piotrowskim Anno 1634 Sexta post Dominicam Septu:
agesimã inter Parnowskie, et Broniewskie ac Religiosos Pa:
tres ordinis Praedicatorũ Conuentu Poznanskiego pad. takie:
kret. Quoniam Judicio deductum ẽ, quod Religiosus
Augustinus Parnowski Successione post Armillam sua
existens in claustro potuit non potuit sequi de ante ſuc:
cessionem istig Summi Ordinis S. Dominici Profeſsg esset
mundo abrenunciauit, nec eandem successionẽ conventui con:
ferre seu transfudere potuit. Ideo eundem conventũ
incompetentem Actorem ee adinuenit. ad istw low

Verum criminosus per ingressum Religionis exemptus sit à Foro Saculari.

Sic.

132

Zauze to iest w Prawie pospolita iż alternato

Statu

Lessond mutatz Statu Pond albowiem ordo Sygerae-
niens tollit omne Jus Seculare, ktoreby Kolwiek Ka-
Konnego, à przedtym Kolec Kiego wiązało nexu suo,
Ktorey nierze Praktat wyżey agitowany, ustnd spiritualis
in foro Seculari pro crimine respondere teneatz oddac wedle
potrzeby ratyi imitati mazandis.

Contra.

Nie moze zbrodzien per Monachismd znikac Pond, an
vindictam Legis Seculanis. Crimino nd bowiem Kaz:
dego non debet segui e Monasteiy dignitas, Jed pokna Se:
Sli ze templa non tuenty noxios, sed innocentes pogoto:
wiu Klasztoiy niemaiz bydz Sertugiu malond. Impio
pietatem non seruan dam zatdze to iest w Prawie Pospo:
lita iz in Delictis puniendis attendity tempg Delicti non
Sententia vadby sig tak Kazdy wymiskowal. A czemu
przed tym do zakonu nie wstąpil Zakonnikom zostac
nie iest to pdna aleglectio statg uitd za wstąpieniem
do zakonu Strzymiwa albo licionq Delicti, ale tylko
gdod animd non gdoad Legem. Pdna przecig ma bydz noxq
vindicta, Ktorey iz na nim nie wskaze ani iey exequowac
bedzie bo on tylko Kaze in concernentibg eond Regulas tedy
iz Seculare iudicia skazac powinno. Alias by tak pa:
cing zostawalo impunitd Pdna ma bydz necessan o exi:
gowana gdyz iest ad Reip: salute emendationd malond
in Statiu Pdond vstanowiona, ieog gdyby sig dziac mia:
lo non erat tuta innocentia, si dabitz delinquendi licen:
tia napisal iedyn. Impedini bonam rem e melig. quam
concedi malam Lepiey takowemu fantazyq przerwac

za Konng

za Konng nic z brodni iego podac ręke Abronng. Słu- 920
ga moy y z bieg moy, gdy mie skorzyści bez głowy iego mo-
iey w Zakonie nie może bydz przyięty, a iako seruus sodnde
facto demeritd & takowego obowiązku będzie wyięty.

Vtrum Clericus criminaliter agere possit?

233.

Pro.

Datwnato y prawdziwa iz cui damnum
cui iniuria cedit, eidem et querela za czym Xiądz lu-
bo to w corpore, lubo w Bonis Ksus ieśli ignominiosè
vel dioscè inuaseno aleo praedonico petity et aggressus
modo czymu nie ma criminaliter agere, a zustaszcza gdy
się oswiadczy ze on non ad propriam vindictam exequendam ani-
odium causa crimen defert nec ob priuatum crimen urget
sanguinis podnam, ale propter Vtilitatem Publicą vt Que
quietè viuant czyni Delatią criminis patratiad Magi-
stratu, ktory Magistratg powinien przez się wedle Con-
stitutiey ob chocby kogo do poparcia Criminalu odra-
zały iakie respecty za dalszą Instantią Instigatora
swego ktorego też w Pozwie Xiądz przy delatiey swo-
iey w takim razie primi paliter kładzie animadwer-
towac in facing, gdyż Reipub. interest, nè delicta ma-
neant impunita. Jako Sędzia nie grzeszy condemnan
Reus albowiem publicè salutis ministerium w patrzy Offi-
cio

cio

cium ꝑ publici Boni agit taK yż Kiedż Delator Ktoż
gdyż by in probatione deficeret taK żeby musiał szkody
nagrodzic, iaKo yż Swiecki in Dna Palionis, bo Lub Du-
chowni Legiby Swieckim nontenent, ale iednaK Lege
naturali obligant, ut damnu illatu simili damno pensetur
Actione ꝑdna Corporalis niedzenia w Wiezy ad tem
Spirituale ꝛ tez u nich carceres, Ktore cohercent temera-
riond audaciam, alias gdyby sie criminaliter agere niegodzi:
Lo, to by sie cnimina impune patrare Swieckim godziło wię-
Ksza rzecz excommunikowac, niż criminaliter accusowac, bo
owa ꝑdnam animą infligit, ta corpori v honori, a iesli mozg
excommunikowac, czemu nie Kryminowac.

CONTRA.

Rzekło by to przeciw Wdkacieyż Duchowneyż gdyby
causas criminales za Ktorymi idzie Priuatio urtituel
honoris przecinu swieckim Legiebac mieli, albowiem Du-
chowni stuio iest wybrane in ministerii id mansuetudinis
et salutis cuzego nie myśli dici salutem, Ktoż naciera de
Priuatione statutem ꝑdnę sanguinis tanquam statui suo
inconuenienti incubere nie maią sed facientes stawaią sie
Irregulares, a mimo to Prawa nasze chciały to miec, ut de-
ficientes improbatione Criminali ꝑdna Talionis multa-
rentur. A ponieważ Duchowne Legiby, et ꝑdnis secu-
laribus non tenent, ij na nich eo casu talio extendowa-
na być bydz nie mogła, igitur qui effectui causę ꝑdi-
stare non possunt, criminari quoq; non ualeant. A co

się

sie tknie Principaliter agentes Instigatora iedno to tak przez sig iako y przez innego czynic ten takowe, iako Publica Persona muletari nequit, a prawo eo fine Delatori: bg in criminali causa adee personaliter na Knzadło, ze by nie inszy iedno deferens wtym sym zostawał oto chciał przy: prawic drugiego zkądy talionem repasyg zowig, ani pu: blica utilitas, tam prastendi moze, gdzie zsłuszny accusatia stawa a pospolitemu Dobru nie sie zład nie okła: ma.

Vtrum Clericus ad te- 234
stimonium ferendum in criminalibus teneatur.

PVO.

Nie powinien do zadnego wydania Swiadectwa albowiem by incurreret irregularitatem, a zustawcza gdyby ziego Swiadectwa effect criminosi subsequatur.

CONTRA.

Powinien bo to iest munus publicum pro ueritate patefa: cienda testari, Każdy do zeznania prawdy iest obo: wiązany, alias si non testatur DEW, est, Respub. of: fenditur nocens, a absoluitur ueritas, occultatur, Kosciół

wydaie

 wydaie in diuersos homicidas à Duchownych ratiae po
ma.

235 # Vtrum Bona Clericorum patrimonialia, gaudeant Priuilegio Fori Eccleſ.

PRO.

Ponieważ Dziedzictwa Duchownych seguunt personam tanquam accessoria, tedy dalego samego, gaudent Priuilegio Fori Eccleſ zawsze Principaliter consideratę zaczym Bona translata, in Personam Priuilegiatam à Priuilegio augętę Ius translatę, a to iuż auctię non habętę à transferente ale à proprio Priuilegio.

CONTRA.

Bona non mutant naturę chcąc Duchownemu resignata przecię one postaremu Ziemscizną zostawuią. zatym wedle Statutu de Clerico wszystka wsi gizna, Szoły Podymne, y insze podatki imponuntę Personę pro rebusę.

In Actione Realy Persona non conuenitę sine iurgatę.

Vend

Vtrum Clericus per Inscri-
ptionem Suam prædicet
Foro suo ordinario.

Pro.

Duszyt Kiemu Stanowi Duchownemu służy
Przywileygrad Pon zaczym Xiądz przez Zapis swoy nie
może się Świeckiey podawać Iurisdictiey, gdyż pierwey
tenetr Foro suo ordinario, y Spiritualy będąc Publico Fo-
ri Przywileiu swym zapisem derogować nie mogł. etgdy
de Prædicto dicit Status y byłby to contra Libertatem
Ecclesiasticam. Bo tedy Przywileygrad Pon nie iest Per-
sonale, ale toti ordini Ecclesiastico indultum renuncianc
ti sine consensu superioris facta wiązac go niemoże.

Contra.

Każdemu wolno renunciare Juri swo wszakże uslen-
ti non fit Iniuria, iż się tantum peccat Ktoryż się ad
Forum seculare obowiązuie, pogotowiu że in Spiritualia
Causa Libertas Każdego in libere agere et in liberę
pati zawiszta.

Vtrum Maltensis Foro Secu- 237
Lari

lari in Criminalibus subiaceat.

Dro.

Iako vrdo aurei Velleris tákiéj Kawalerowie Maltańscéj, nie są Viri Regulares, gdyż nullis Religionis Regulis ligantur, ani nulla uota ueræ et Regularis Religionis profitentur. Nad Duchownemi pokiby degradati nie byli, nie zwyká saecularis potestas extendować Iurisdictiéj swoiéj, gdyż ich impressy character animæ et ofiary przedswiecką władzą euelli nie może. Ale iż Kawalerze Maltańscy, nie maią takowego impressum Characterem z którego mieliby być pierwéj, takiá Crimina cięszkie ktéjby z nich Duchowni degradowáni, tedy gdy nie iest potrzeba z niemi Iurisdictionem przemittere Spiritualem bezpiecznie zaraz z azyc może Saecularem. et zustawicza ze oni tudno sie zmacz maią Regulares. gdyż wotuiąc, ani krew przelewaiąc ipso facto stawaią sie Irregulares. et zatym Regularis beneficio protecti et tutati być niemogą.

OBSERWACYA.

Nie dopiero teraz, ale z dawna ordines militares są ab Ecclesia approbati et Religiosi nuncupantur bo certe

bis certis Religionis Religis ligantur. Iakże 926
substantialia Religionis uota przysięgą y stawaią
się uere Religiosi et Ecclesiastica Personas ktore się
Fratres mianuią y w Listach Frater Iacobus albo Andre-
as podpisuią. Nie tylko na Character Sacerdotij degra-
datią ale y na autherament Religionis exautheratia
potrzebna zawsze. takowi wszyscy Potnierze gaudent
Priuilegio Ecclesiastico nie tylko od Kościoła, ale y od
Cesarzow, Krolow, onym largissime collato była incorpo-
sa, Rhodus à Gofredo Rege ztamtąd pulsi przez Solimana
Tureckiego Cesarza 1523 otrzymali podym Insulę Me-
litę nazwaną à Carolo V Imperatore 1530 ztąd się
Melitenses Equites zowią. &c &c.

238

Vtrum ex Vi Conten-
tovum Iusiurandi Regij
pacem et tranquillitatem
inter dissidentes de Reli-
gione fuerit sum ex Vi
Articuli Confœderationis
in Volumen Constitutionu

inserti

927

inserti, prætendi Violatio Securitatis publicæ possit cum dogmatisationes diuersorum inhibentur, et synagogæ eorũ demoliuntur.

Na Trybunale Lubelskim Panowie diuersi in causa zburzonego zboru y zabronionej im dogmatisatiey, temiż inszemi Skargi swey wspieraliśmy, ami nasi też refutowali.

Ros Dnia Wszytkich sprawtego iest cely koniec, Salus et Pax Ciuium a iż przestrzegaiąc Rzpltej tumultow niezgody Religijj warowano to Prawem Rospolitym y Przysięgą nawet Krolewską, że dissidentes in causa Religionis w Polszcze maią bydź zachowani Rzpltej, ktorych inquietuie zboru burzy Praedicatiey broni ten Prawo łamie y Polskiey Rzpltej wzrusza a zatym iako przestępca Karą bydź ma czego wielom ustawodawcom kwalifikowac nie trzeba, gdyż zawsze iustum é, quod ex Lege é contra Legem uiolentum. Szczęśliwy się wszystkim Libertate ktora in Libera uiuendi credendiq; ut uelis potestate zawisła. Nie była by to Libertas a Seruitą

et

etoppresio q dÿ bÿ per tumultu ÿ zbony, ÿ zborowi mie: 428
li bÿdz uprzątani taki progres niebÿł bÿ pacis, ale bel:
Ligerantis discordiâ. Fides ꝛ ſua dendo non imperanda. Re:
ligionem imperari non poſſe, nemo enim cogit, ut credat in:
uitꝯ, alter alterꝯ Religio non obeſt lubo to wdzięcze
diuersi diſpentiunt opinionibꝯ ale conueniunt officijs
ysdem includunt ſ Muris idem tenent Forum unanimibꝯ
Reipub. Legibꝯ obediunt. W ozłowieku ſamÿm, chociaż
dośyć ieſt zpora ÿ roznosci bo frigida ſic ꝛpugnant cal
dis humentia ſiccis, mollia cum duris ſine pondere habentia
pondus, a iednak ci dyſſidentes, ꝛper concordem diſcordian
ſtabiliunt ꝛ adurant, a czemu ad ſimilitudinem corpo:
ris humani taſz concord diſcordia eo in paſsu zacho:
wana bÿć nie ma a zuſtaszcza ze concordia bÿła zawſze
ieſt ÿ bedzie cuſtodia Maieſtatis z początku ſwiata zaraz
ſe kolo wiaÿ rożnice bÿwały ÿ, a przecz iedad meſsem
trzymac nie extirpowac kazono Lidzi czemu ſwoÿ ꝑdkÿ
w tej mierze maią, czemu inſze Państwa iako Tureckie, Mo:
meckie Czeskie ſ. tym ſie nie maią ani łączą uſtaw Reli:
gio aut eligendo lubo relegendo nazwana. Czym ze te:
dÿ in Republica libera re elegi ꝛ Relegi niema.

Vide Rationale Iuris Canonici lit: de Hæreticis.

Licet facies habeant diuersas, cauſas tamen habent
ad inuicem obligatas nam de uanitate conueniunt in id:
ipsum.

CONTRA VOSTVI.

Obowiązek uczynionej Przysięgi Królewskiej ani
Prawo allegowane, nie może być tak iako panowie
diuersi ciągną rozumiane co zuwagi Contentond Iusiurandi
tak że ią z Prawa samego y z definitiey Pacis ogłoszenia
dno. Pax bowiem nic innego nie iest iedno animond
Consiliatio Iniuriad Remissio et discordiad finis. Dla
tego Krzywdą Rzeczpospolita nasza miała y Leges, że in
damnid animarum et uirtutu przeciw prawdziwey sta-
rożytności Katolickiey wszystkich Polakow wierze
Hæresis, to iest electio noua wprowadzitur w Posrodek
ich wniesiona była za ktorym wniesieniem nocumenta
Sustinent uirtutes quando eis Contraria uitia indurent
Dla windykowania tedy takowey Krzywdy uchwalony
był Statut 1428 Sit Hæreticis aby wedle niego Kaz-
dy hæresi infecty był zaraz imany Karany, na Dobrach
confiscowany, y Potomkach aby była insuccepibilis nawet
z Ojcem swym nietylko ignobilis ale też infamis
Postawa aby Następił potym posledni Statut 1538
Ktory generalem zawarł swobody Polskie nullum capri-
emus, nec uindictam in ipso faciemus, nisi rationabiliter
Convicty nulli Bona recipiemus nisi Judicialiter nobis
fuerit condemnaty. Zatym Lex Exceptiy hæreseos gene-
ley wzumieiąc Panowie Diuersi że nie od strogosci pier-
wszego Statutu z wolnieyszi y z swobodnemi compan-
cati wznicili contentionem niezgodny y one aż do Con-
stitutiey otym posledniech, a zawsze pod zamęt iaki,
iaki y teraz pod to interregnid zarliwie prowadzili na-
mogamiem, aby leniente Lege decidat et rigor. Rzeczpos-
lita tedy w zawziętych między sobą dwoich dissidentium

animuszach

animuszach Polkę czyniąc eam Iniuriã że się dona-
wdarli że in, animalibꝫ et uirtutibus Polkę uczynili
nienagrodzona remisit per Legem et discordiã finem im:
Posuit, Ktory w tym zawisł że się iuż na ganiac niemogą
ani z Successyi Pychac że iuż nie inaczey z nikymi ie-
dnoiako z innẽ Szlachtą wedle Possledniego Statu-
tu Iudicialiter, et rationabiliter, ma bydz postąpią-
na, ale żeby za Przysięgą Krolewską dogmatyzatia yprze-
dicatią Zborow erectia wolna im bydz miała, ni Kto
tego ani z Przysięgi Krolewski, ani z Constitucyi nie ewy-
maca żadnych, Ktore tylko Pacem et tranquillitatẽ
w tym tuentą żeby imani confessowani dla Religi cyznie
byli, ani etylko Priuatim, ale też publicé, sub pręd-
textu officyi od Szarpaniny wolni byli z kąd na to tyl-
ko ten doktad w Przysiędze postanowiony nec ullo modo
in Iurisdictione nostra in Officionibꝰ nostrꝭ et Statu-
um quorumuis authoritate quanquam a officiis oppri-
mij Causa Religionis permittam, nec ipse a officiam,
nec opprimam. Co z samey Confederatiey 1573 sto-
wa Pani w ten sens, obiaśniaią. Dla wiary Krwie
przelewac ani się padrowac confessione Bonorum
poczciwosci niemogący. Przeto wzą bronieniu prędica-
tiey y z burzeniu Zborow nikt słusznie oppressionẽ
sui prętendowac nie może, gdyż też na ich wystawę usil-
nosci od Prawa powołanẽy nie ma żadney Karda Rzecz-
pospolita à zwłaszcza bene ordinata. broniła zawsze;
y broni w Państwie swoim nowi Dogmatis rozsiewania necessaniũ enim ẽ ad pacem conser-

uandã

uandam coercen ingeniorũ Petulantiam Ktora postępo-
licie w Ministrach y Ludźy Kantach wżynikacz wżyka.
Curiositatis Ktore Pisma S. nie insequonie ieśtiedno
scientiã ostentatrix. A to non e curiosttate opus
post Christã non Inquisitione post Euangeliũ cui cor
credimy nihil amplig desideramy ex ingeniy. hãredes
animam suorum illi inuenẽ. Chcą lubi ee Magistri gdy
Discipuli ueritatis omnia mouent nihil tenent pleni
Questionũ nouarũ inanes sidet. Zkąd postępliciè seni-
es contentionũ wżpada. Zkąd ośtg nouitatis ludzi noie
y mieśza. Ich prædicatiè flagra sunt, et incitamenta
furbarũ. Dlaczego ani prætextu Libertatis wolnej
prædicatiey y zborow wżstawy usurpowac Kto sobie
może. Usurpowa tśi to sobie, Kto przedtym y usur-
puie do tąd czyni licentia dwie non libertate sua sore.
Insza iest Libertas inssa licentia, owa ex Legiby uiuit,
ta Leges excutit. Nie iest Libertas, ut pro arbitrio uni-
uas tuąś sis in potestate, ale, ut magistratui obedi-
as uitamad rationes Legumś normam componas. Zac
czymszego Prawo nie pozwolisto tego nad Prawo nie
czyn, a gdy zbor mimo pozwolenie prawne postanowio-
ny Zburzą czyniąc tenim podkopu Rzpltego tego nie
nie Krzyscicy y rumpit Pax per actũ provocatiad
iram Kroc go Kazat przeciwo Prawu budowac, a
ieśli ieszcze na Krolewskiznie wżpe Plancans insolo
alieno credit Mlo. Wiec iako scelere quæsita per
uim auferri debent, tak tez auxu temerario structa
per uim demoliri possunt. Chdresis przeciw Prawu

stawi

stawi słusznie do Catholicismus rozwali resti &c Ag-
gressor á siebie oppressi widet et nulla pœna in aggres-
sione oppresso á Iako Panowie Zborowi Rosiodow
naszych et Religionis aggressores bedą mogli bydz
Legum uiolatá Pacis in nostrod dla zburzenia zbo-
row słuszni promotores zawzec iusta bytby Armata
Publico bono Pace et Salutá Reipub. Ktora nigdy
pewnieysza nie bedzie iednogdy Religionem á cultu
ná, zabronionym Praedicatiey wyiqubione bedą. Bo ia
Ko z tym Kto moze zyc w Pokoiu Ktorego zycia
y obyczaiu strzec sie powinien. Iako y ten in unione
z tobą zostanie, Ktory wiarą iuserce od ciebie nie roz-
callidant interse receßae á quorum náa contrania. Di-
scordes animi inter se compati non possunt. Choremu
gdy pozwala Medyk uzywac czego, iuz znacze ugą-
pić ozdrowiu iego takiy taka iakochcą micc Panowie Di-
uersi pozwolona libertas straci tabi wzyć kę Rzeczy Pospo-
litey calo sci nadzieię. Non erit una Religio non erit societas.
Dawnac to á prawdziua, ze fidei unitas animorum unitas
czego sie tam spodziewac gdzie non idem in Religione
consensus non idem in DEUM affectus kędy pro bene-
uolentia mutua execratio á pro auxilio detestatio
pace communi Seditio. O Tam sie zdazy.

Videre Parentes.

O Fratribus aduersis fraternas eomingamus.

Cognatasq; acies.

A nawet ipsa Religio in Religionis multitudine

perbit.

penbit. A tak oportet habere manus aduntas ad reti-
nendum abyśmy to śeris Nepotiby zostawili co nam Kościoł
Boży co ty czasowięci, comaiores nostri do wiary prawdzi-
wey podali. Niech to tak będzie wszakże per non conces-
sionem żeby te contentа Iusiurandi Regij et Constitutiа
nie miały eum sensu Którym zwykł pokoy detuenda
pace et tranquillitate interdispidentes Szlàs trzeguel.
La idc ma za tym że uiguit malum aliquando igitur
fouen debet. Wszakże tylko Legistrowie ale y Poli-
tycy pisza wszyscy, że quando salua pace mala punirи
non possunt tollerанda sіnt potig quam uiolata pace
punienda. Gdyż ubi é periculd permittuntzgiad alіs non
permitterent zaczym zesmy na czas in tollerandatoż
Lerauimg nostra patientià non dt nobis in Legem Statui.
Lutaszcza że Lex ma Religioni conuenire Discipli ndeon.
gruere Salutі profficere o czegoby wtakowym bez prawnym
Prawie nigdy nie było. Do tego Axioma Iuris toiest nie
pochlebne iż Legibgillis standum non é, quarum reflitun-
tur authores Ktoż był wielkim prowodzeniu takowej
uchwały ieśli nie samiż Panowie Diuesi przeciw temu
wiele protestagi zaszło Biskupow y Prałatow Spo
bożnych gdyż tam był omnium ordinum consensus, pis
mo wprawdzie iest druk iest ale reby mogły guam Ver
bis Leges imponunty. Commendurandum igitz rzim Le-
gis à potestate condentis. Nie może any Monarcha zadey
takiego takie oni chcą miec Panowie Prawa. Principes
enim datisunt ad tuendas Ecclesias non ad regendas,
Spiritualia zostawaią in Dño Salues Christi zaczym non
est Lex quà non manet à Lege Paterna. Postanowienia

Ktora

Ktora nie ieſt ordinu et Statuu unanimi conſenſu ſanc-
cita promulgata, wſprawdzie tez Eccleſiæ libertas in Prawie
Legiſy zawiſła, a Le Prawi Legią ſwą iednemu od ſamego Boga
iako to gu odcungs Ligan eus ſuper terra & Drugie od ſecu-
rzow Krolow a Le tylko quoad temporalia, iako immu-
nitates exemptiones. Lecz na Religią ſama Religija praw-
dziwa od Boga podana Sobie ſwoią Swiętą Piſmo Ktora
ſie à religando, zawie, albowiem ligat uincit et ſtringit
hominum animo cultu Pietatis, metugs eNuminis czego
owa Religio ktorą à religendo Superiori Tractatu decla-
rowano ze w niey wſtno gmeracią przebiera, iak wſzy-
ſtkich nie ma bo tez authorem ſwi DNM nie ma. Ieſy-
ſkie hæreſes ex uitiis originem ducunt. eNemo hæreſin
introduxit, qui non celere ſuo in prauitatę gubſcrit.
Qui ſla gitys prędmuntę facile in errorem pellunty et
qui Religionis antigua excuſſit uitys ſuis patrocinia
deſideraueritę. Cum gua famam amiſiſſet ex Infamia
gloriam habuit. eNulla dtas hæreſiarchan uidit, niſi
culpabilem et Crimi nosa, Superbum, Libidinoſum, Infa-
mem. Sanctiora itagś ce gua moribs aſſerunty quam gua
Legiby imperanty. Leges poſpolicie dantur iniuriſi ale co
obyczaiy y zwyczaiy Swiety po wſzyſtkich Panſtwach
Chrzeſcianſkich poſzechnie nieſie Ciako to ze
żadna Rzecz poſpolita Chrzeſciańska bene ordina-
ta Adulterinam Religionem nie cierpi & to iakoby ſa-
ma natura rowno z Cz Swiekiem zaraz wydała na
Swiat nie tylko Krola ale niktogo Iuramenta
Ktoreby wſobie uincula iniquitatis miały niggy nie
uazg. eNa bydz iuſtu pro rebs dguis guia uiuit DNS

in

935 in ueritate, in Iustitia, in Iudicio, iako vbiorca Regia, ma in Legibus conuiftere takyż Iuramentiego efect ne Legis pierwsza confederatia in extirpatione erronum uczyniona annihilowac. Ten zas w tym in propagatione Sectarum sprawiono qualifikowac. Aco sie tknie Panstwa Tureckiego przykładu, w ktorym smakuią Religionem promiscuam, ze takich y owsakich czerpi pod sobą, a iednak dlatego non tumultuantur, Albo y Czeskiey ziemi, ktora ex Martini Lutheri placitis uformowana ma tam iuz iakąs niechuć la wia: ze stuszna li to Pogańskie od Chrześciańskich stosowac postępkow. niech wzna każdy prozę pilnie. Grecy, Żydzi, Lutrzy, Arianie, Nowokrzczency ieśli tam sq iakoż sie nay: dą albo inssze sekty, nawet y prawdziwi Katholicy iakąli tez tam z Ruski parkem Rzep: maią żadney rozyłkich oni kiedykolwiek iedno oddali ani do rady boiu ni do Sokoru nie przypuszczaią, ale ich niewolnią, biczuią, ciemierzą, nie znoszą wszynach ich ustawnych Dziesięcin nie dziesiątą wyżykaią ieśli ta Conditia Sal una interuidentes miała bydz trzymana y owszem ipsi uio derint. Czeska zaś Ziemia ledwie temi czasy zna Ka: tolika Luter gość wyssadził unich Katolika Gospodarzą nuż Anglicy ich zwano dla podobnosci Angelicznie teraz nieznaią pobuskali miano swoie Kraiu sam Nie: miecki do czego z Herezy przyszedł w oczach to tkwi naszych a ieszcze nie Koniec. Ausny polscy unas Ży- dzi maią, boci Priuati tylko sibi nocent non alijs Reipub tranquillitatem non turbant non dogmatizant, nic nie czynią, ni sprzeciw Legis Nostrae by nie było wiekszey

przyczyny

przẽczyńy iednota ze Dianą naszey prawda in li-
bris ipsorũ velata in ritibꝰ figuratꝰ nostris oculis lucidè
demonstratꝰ, et sic fidei nrã testimonium roboratꝰ. Pa-
mo Pokoy mi czyni zawsze y warować musi. Hæresis
zas pacis filia matrem detestatꝰ. Martem adseiscit
choć sie w pokoiu wyłągła, nie pokoiem sè przeciw Kar-
mi, mąmy contra licentiosos Prawa, à co złemi ze czemy
co z ich prædicowania Zborow budowania Licencią
co działać nie wiemy. Katolik bez consensu Biskupiego Kościoła zbudować nie może, à Ign diuersus
nie pytaiąc sie nikogo wystawic swoy Zbor może. Izkꝰ
dy in omnia iniuria infertꝰ, quod in Diuinam Religionꝰ
committitꝰ. Słusznie przeto naich Się Zboży burzemy, ra-
czey do rest defensionis non offensionis ze zborom Ko-
ściola swoich postrzegac bronimy. Et dum scandala remo-
uemꝰ, in eond quiete quiescimꝰ. Dogma ich periculoꝰ
tollit Reipub. unitatẽ, cruciꝰ diuidit animos. Lekza
iest tet dogma ad dogmatizantkoy pereant, quam Reipub.
unitas sit ung Dng una fides, unꝰ baptisma, unus DEUS.
Przyznawam ze iest finis Legis, quies Reipub. lecz umie-
ią hæreses, quiescere cum turbare non possunt. Quam
diu impares sunt, supplicant ubi uires adsunt inuadunt
Libertatem prædferunt ut Regnũ euertant, si præter
uerterint ipsum aggrediuntꝰ. Takich spokoynie z kosch
iaki pokoy, Krolym multitudinis numeros addit animos
zaśꝰ ie ich nieszczęść, à eo humiliter, irrepunt
blandè, capiunt moliter ligant, latenter occidunt, di-
uersita certa ruina Regni eode cæło tegimur etiã
eundẽ

eundem dñi Dominũ agnoscimus. Aut si agnoscim̃
non eandem illi fidem animo, non eadem ore laudes effer
nimus templis scholis diuidimur, et dum non eadem sa-
crificia, Leges q̃ tenemus ad arma pro legibꝰ conuolamus
socij ꝑ peccati, Vbi cheu talkowa inter dissidentes pa-
cem stabilire. Non eẽ faciẽda mala, ut eueniant bo-
no cooperatꝰ malo, qui ea agit, quod suapte natum ad pec-
catũ ordinantꝰ, aut sunt illorum stabilire, augere, defen-
dere cooperatꝰ, qui malũ, quod ꝑt et dꝰ impedire, non im̃pe-
dit, uana et irrita sunt, quod cum̃q̃ Principes et Potestates
Seculares de rebꝰ Spiritualibꝰ et ad suam Ecclesiasticam spec
tantibꝰ statuunt et si summa ratione nitatꝰ id q̃ propter
defectũ potestatis et Iurisdictionis. ad ſtrũ bum ſi
mini

259 Vtrum cum Inferioris seu
altioris Subselij Iudice Cri-
minaliter agi possit, dum
praecipitanter quempiam con-
demnat, seu factionibus, vel
inam causæ alicuius procurat.

Pro.

Nie nalazł by ỹ iednego ebỹ sie sędziwa ỹ
Vrzędu

Vrzędu podiąć gdyby Sędziowie sądząc swoich gar-
dzili albo honorem przyjętacz mieli, zaczym in tam pe-
riculosa Iustitia grassaretz impune daleko. Spraw-
dliwości każdey iest Bog powodem ten z Sędziami mie-
sce zarząda serca ich kieruie nie kiedy y winnego pu-
szcza à kazni iego na inszy czas odkłada. Multis for-
fortuna impędnam parcere solet. Kto zaś dawny nie czy nie
dawney za ktorey zbrodni za wyrokiem iego Karę terazniey-
szą, condemnatus odniosł, zkąd Sędzia w tym nie winien
gdy Bog przymanie Sprawiedliwości iey author á Sędzia
tylko Diuina uindicta Executorem na owego sie karzi
nie przystoyna tego za samego winowac author dimis-
sa nieskuszona. Trefną rzecz bai Mieszną Lauzanias
pisze, iż apud etram Iouis Iulici Koro dziany iego Do
zorca Bo-Vsonon z grzechu nazwany wtło dziarowanego
sie kierz wtłoc uderzył, y zabił zaraz sie y sam z mie-
sca dziany spieszył y uchodził. sie kierz ono porzuciwszy,
ktorą iako kwic, y zabicia winną potym za sędzano y po-
tępiono, tak y ten z sie kierz nieuinny chce mieć sprawę,
co puściwszy. Pan sonem na sędziego Bożkich wyrokow
sie kierz czyni skargę. Nie sędziego decret á lekkość
z tego karze zaboystwo mężoboyca traci sam szyia
sam z popełnioney sciną sędzia nic swego nie ma ale
władze tego cogo na sądzenie wdadził wzięsa. Bo y
Starozin Lozew wigore Regio y sędziego Ziemskiego
Lubo y wyższego także sub Tit: Regio iey dany bywa
tych authoritatem criminowac nic inszego nieiest

iedno

redno Superioritatē Regią accusowac. Nie nay-
dzie we wszytkim Prawie takiey surowości Ktoraby
się Krolowi na Sędziego zaiwszyć miała. Iest wprawdzie
Constitucia 1578 o Imaniu Szlachcica w Ktorey pisze
się też ma sciągac nadstarosty, gdyby kogo sub
pretextu officij poimał, ale to dotąd nie ma, gdyż
insza iest sub pretextu officij przywratnie kogo po-
imac, a insza publicè accusatus sądzić Statut sub Tit.
Iuramentum Formā. Tym przysięgę Sędziego zawarł in
his, quos omnibus Conscius mea Iudicia seguar. Przeto Kto
tey Przysięgi pochybi na sumnieniu tym ko za tym same-
mu Bogu Conscian Iudicij Ukrzyżu zostawa latentem
facti ucinitatē Sąm tylko Bog wymacać może. Lecz
ktę dziā dayąc czyni, gdy zwyczaiu prawnego nie pochybi ią
za sumnieniem Swym idąc winnego osądzi. Jeśliże wed le
Constitutiey 1578 Officij necessitas wymawia Lictores
przy poimaniu armis resistentem zabiiaią cych. A ia ko
Sędziego taż munere ratio excusować nie będzie, á zustawia
iż officiū unicuiq; debet eā Paratus, ani to mu cedere się-
dzącemu in Pānam że appellatrey nie dopuściał in manife-
sto rozumiał to za iedno Sprawie dliwości zustoki gdyż
Condemnatis Confessio zaszła, napisał ktoś, quem alter
iudicat potest utcunq; ee excusabilis Reus autem sine
excusatione é, qui conscius sua Iudicio condemnatur. At
drugi quem alter iudicat, potest quandoq; á suo sperare
Iudice Indulgentiam, qui se ipse iudicat, á se ipso in-
dulgentiā postulabit. Qualis iste Reus é, cuiq; hoc
unum Patrocinium é indignū, se uita fecisse omnium

Super

Superpredity Sententias qui à sua Conscia sua Sen-
tentia damnaty. Confessio é uox conscientiæ Sędzia Kaz-
dy iako non dt esse Lege Seuenior taky Clementia, pra-
wo godzy Prawo de Iure victi na Kazuie czynic Executią
iakoz miał dopuscic Appellationd. W Prawie naszym
Deskretow Sądow inszych Trybunat czasem approbu-
ie czasem retraktuie. Retraktuie li nie zato Sędzia do
Stronny nie przepada, ieśli approbuie Strona Sędziemu tego
przypłaca, ktoż abaczyc snadno ze Prawo Rzpltte K-
dziom nie chciało za ich wyroki żadną somnascią Karac.
Karze ich za Grauamen admisso y non admisso Appella-
tionis, co iest Rzecz od Sądow y Deskretu rozna, a laza
Deskreta nie Karzeiouszego male Iudicati, A Skone
przeciwko nim podniesione Prsuiegdyz conscientiæ sue
Iudicio excusanty multomagis ta Immanitas przy Sędziach
ultimd Instantiæ mazostawac, ieśli nie dla inszey
przynamniey dla tey Ktorą statut postawyt przeczytay.
Quia Barones Terrarum eNostrarum in Judicijs col-
loquiond Generalibd Personam nostram repsentant.
Judex Judicans non pt de malo Judicio redarguiad
non ipse Solg sed plures, et cdteri Judicant supra scripta
Cy Constitutia Nro 788 planig zawarta mowiąc: aby
takowy Dekret albo Dekreta takiey waznosci bydz
maią iako Seymowe alias gdyby przeciw ultimd In-
stantiæ Decretd daret contradictio seguer etz y Sey-
mowych improbatio. Coby iniquid było barzo nie było by ni-
gdy finis Litid tolleret Legum authoritas induce-
ret autem prauitas. A tak przydzie na onym

przestac

przestac. Judex si te bene Judicauit cadde Justitiæ
male cadde fortunæ, Dlatego Statut chciał tomiec ut
in causis Criminalibꝫ in absentia Actoris iudex non co-
gnoscat, abỹ nie sędzia ale Actor niewinnie pozwanego
in discrimen przywodzący, talione excessu swego prze-
ptaçat.

In Religuis Vide Titulu de executione.

CORRECTA.

Sententiæ prawdziwey sprawiedliwości iż od
Boga pochodzą, naganiỹ miec niemogą. Lecz Decre-
ta ktore nieumieiętnie, albo przywłaszczą sędziego skwapli-
wość, lubo też iego serce na zemstę uparte skazuie malto-
magisterii, gdỹ Jure Duce comite pecunia Donanꝫ Judex
one seruie, takowe nie tylko tractowane, aleỹ Kara-
ne bydź maią u Rzymian bywali prawni sędziowie Imie-
nięm discussores nazwani, ktorzy Judicia tarde veram ex-
men instituebant, ieśli gdzie pilnie, una byỹ ich treba. Na-
pisał iedyn gdy Iuñ dicendo prosunt duas tales habere
debent scientiã unã, conscientiã alteram. Bardzo dobrze
brze napisał, gdyż ignorantia Judicis calamitas inno-
centis, z ktorą ỹ Pismo Swięte upomina. Nil gudrere
Judex scieni nisi ualens uirtute Viribꝫ tuis ne imper-
murig aggrediaris. A Statut Koronny przecie to miec
chce Judices Regni Nostri Constitutionibꝫ innixi
et ex ipsis enuditione sumpta Judicanti conseruent
Statera Equitatis. Jakoż kto ma sędzic wedle prawa

Kiedy

Kiedy nie umie Prawa Constitutia 1585 Sz:
obieranie sędziow obierac sędziego, ktore osobę godną
Rogdoyńg cnotliwą Prawą y zwyczaiow sądowych one-
go Kraiu wiadomą umieiętną, osiadłą. Z tey Constitu-
tiey pytąm pilnie - Jeśli zas ow co tylko, secundum wi-
dzimisię sędzi Prawli zostaie albo nieprawi: a ieśli
krzyw, czemu nie ma tym dać nagrodą, ktoremi był szko-
dą - Pogotowiu, gdy upadł maią przyśpieszyć, komu
y na zgubę uychlebić czy nie vpada takie zsłowin
tego przypłacic, miałby postępek Prawny z tąd nazwa-
ny iest Processus Iuris, że ma procedere ex Iure et Equi-
tate, Lecz kiedy do Executiey przydko skoczono a wpra-
wie mało postąpiono, za tam excessą nie processą, uyść epnik,
nieposłepnikiem Imperatorowi Theodosio, za wielką mu
to rzecz poczytano iż damnatoni supplicic in Prysini
ta anno diffemi iussit ieśli ze po condemnatiey animad-
uersionis cunctad, takie iest zalecona rako dalekowie
ciey przed condemnatią sędziego potestas ma bydź nie dar-
wana - Nie bez przyczyny y Statut nasz in arduis me-
ciw Sędziemu deliberowac pozwolił, albowiem Iudicis
portet cuncta rimanqui enim male examinant male Iu-
dicant, et precipitatio e iustitiq nouerca comitem sq habet
celerem penitentiq, sed eandem seram ads in utile, cum
precipitata raptunt consilia, neqs reuocari neqs in integrum
restitui possit. Po iest ustawnie Sudex cqui citò intelli-
git tardè Iudicat.

Non nisi Librato diximat sententia Litem

Parte

Sarte quod ex utrąq; conueniant examine caam.

Sausam non ante Iudicaueris, quam utrigq; causa audiueris. Przysłowie dał Bog nato dwoie uszy possiąć, ut hdi laysis illa patere reis. Strata Maiestności wetowana bydź może garło zaś wzięte przywrocone bydź nie może. Wymowka onyś liśm się Scięty nie zaqpi szyie errare bis non datz in bello et in morte nulla unqua de homine longa deliberatio fuit Homo Possessio DLS dilata pdna pt exigi exacta non pt reuocari prę é, ut libenter damnet quicito.

Prawo Koronne chciało mieć Sędziow osądzych, abyż ieśli nieumieiętnością albo pozywczością w Urzędzie swoim wykroczą z Dobr ich to było wetowano, co może bydź Dobrze nagrodzono. Adeò Bona Magistratuũ apud Cęcos ut Putonũ apud Lupillos in pignore sunt, quateng se omnibg quos aliqua affecerint iniuria, non iustificant, ale z nie przyiazni, albo przedarowanym, gdy na ich Kogo Sędzia nastąpi, lubo też dla Przyiazni y upomin: ku Prawa yż summienia odstąpi, a drugiego na honorze albo zdrowiu potępi iuż ten uczciwe cudze uczciwym swoim gardłem nagradzać musi, albowiem Prawo Pospolite granicżyło władzę Sędziego Perminami w Przysiędze opisanemi. Quia iuste secundum DVM Ius sine strepitum, quietate et partium controuersias iudicabo, amici et inimici dissimmine sublato, et negs faueo regs premio cumbo. Kto gdyż Sędzia przeciwnym sprzedany Sądzi nie quod ratio dictat, sed quod occasio affectat, non ex Zex seruiat

sequi

Sed quod mens cupiat animus non ad Instantiã
Sed ad iniustitiã ad animus declinando. Iuz takowa
est potestatis, sed tempestatis plenitudo. A zatym iz
to czyni, quod ẽ degenere prohibẽdi ipso facto zostaie in
culpa et dolo. Takowych sedzion Statut sub Titulo Senten:
tiã Iudicis Criminaliter, cum sex Conwinkowac kaze. To
wprzod onich prædambulum uczyniwszy apud Iud inquit
nihil debet Iudex iudicare v facor usurpare, aut prãmiã
Iustitiam euertere, sed gestent stateram in manibꝫ dquoli:
bramine Lances appendentes. Includitur drugim paragra:
fem quod si Ligator dixerit iudicantem in causa sua iniquè
et perperam processisse v Iudicasse Iudex per suos collegas
qui secũ præsiderunt, statim probare debebit quia iuste iu:
dicauit, si autem arguens de falso sententiam suam, probare
nolluerit ipsum Iudicem iniquè sententiã protulisse, ut pro:
bare teneatur, per sex testes similis Dignitatis cuius scilicet
Iudex. Gdy go tedy Statut de falso criminaliter conwinko:
wac kaze seguitz ut falsarium pœna falsi kaze niezwi:
szey podobno przyczyny iedno iz sędzia wyrzki ma swoie confir:
mowac cũ ueritate, albowiem na miesni kiem iest tego ktory iest
ipsa ueritas. A ta nazwana dlatego ueritas, quod res ita sit.
Zaczym immutans ueritatẽ sprawiedliwosc falszuie corpus
rzecz wielka. maig enim ẽ flagitiũ corrumpere Leges gn
argentũ. Multas ciuitates saluas, quam Ius puro argento
non uterent. Ad nullam Rempub. quã Leges bonas adultera:
ri pateretur, z ktorych wyiudow, wyrozumiec dnadnie iz sędzia
utrogz casu ciuili et criminali conueniri moze owdzie ad dam:
nũa et priuationẽ officij cũ pudore dimittat. quod irrene:
renter assumpsit. Bo ad pœnas honoris et uitã iest ze

Starosta

Starosta wedle Constitutiey 1565 ostawa in pdc. nis ibidem descriptis gdyby kogo sub prætextu officiy pri: mat, a iako tu nie zostanie in pdnis crimini condigni: ktoy sub prætextu sędzetwa swego winnie kogo na upad dosta tecznie uiele ich cositiunt sanguinei, non propter Justitiæ sed propter priuatæ respectu. Niemaloy tych co nundinarz Justitiam uenalem habent sententiam z kąd nie kto: rzy magis quid colloratio seu guttatio, quam quid dispun gatio znaią. Dixerat hic quid, sed tulit alter equid collo: ratio aurea lex sequitur, mox sine Lege pudor. Et zustaszcza u tego, ktoy fixit Leges pretio, aut refixit, a lienum mgz iur: gium suam petat prædæ, acceptatio munerum é uentalis prædatricis, Judexqz cupidg cito uendit et munera sunt omittat u non facienda cõmittat.

Venalesqz mang ibi fas ubi maxima merces.

Excutiunt à manere mang postquã recæperint. Skaltun: care in manu, nisi si hæc insons, et numero truncandarũ æ: uertos. Non enim ille accipit, qui accipit, sed Vxor Liberi Agnati familia, et proximi uicem obeunt totung manibz pogon: Latz. Niechybnato iz, qui mercede erit maiz pretio, prauaui: citz pretio fides placidg candidz, ubi auriã suscipitz. Et druzy computationibz litigantiũ patrimonia denorant, et non meri: tacausarum sed personarũ respiciunt przeciw oney powinnosci menta decernant causam. Przeto nacobyssiz takowych Przysiąg Statutym y Constitutiami spisanych słowią ski prey: dały, kiedyby Kaznie przewrotnika ich nie Karali, co: by było za prasidiũ Innocentiã, gdyby iniqui Judicibz darentz ueniã. Przedtym abstinens à colloquiond Judicis

wedle

wedle Statutu nagradzał damna passis, quod Administratio iustitiæ per eum dilata sit, ázteraz prosens quod administratio Iustitiæ per eum comperendinata sit, wdług no będzie. Przed tym wolno było appellować ex Terminis Generalibus do Krola iednak iako Statut pisze Stanie te appellationes czyniono executią approbował li to Król Dekret tey executią retractował lito, y onę kassował y damna ukrzywdzonemu adiudykował. Ktorey Appellatiey ratią Statut na dwach mieyscach tę daię. Dlatego za multiplicitate Iudiciu in causis, super eodem facto uanis et diuersimodis per Terrum Sententiis proferuntur. A drugą potem appellare ad Regiam maiestatem, tanquam Iudicium omnium Regni Dominum Supremum pro Iustitia conseguenda, iakby niepodobniey iednemu z błędnie niż wielu, albo to nie Iustitia być miała, co przez inszych nie przez Krola administrowana albo to w tym było zatego miałko nie zgadnę, ale pismo iedno ad Tempus przy boku Stanisł pisał iedzen, melig á Segui Bonum Regis, quam scriptam Legem, y daie author pisma tego przyczyny, quia protestatig á Maiestate Boskiey, quia cor ipsig in manu Dei, quia Angelos bino habet. Persona unius dignitatis alterum, itá ut errare ipsi Iudicio sit difficillimum Suiezy przy Kla dskiemu etmni 1628 miała iedna strona ktemu Dekretu pewnego Sądu podobie przeciwna strona tokidem in Centrum tegoż Sądu miała także podobie. Schronił powagi ich Wyrokow poniechawszy cognitiy Dekretowo samę rzecz Towną Iure originali rozpierać się kazał. Wszym ieśli nie mądrze postąpił, odpuszczam nadnie, ieśli tedy appellatio przed tym nic nie ujmowała powagi Sądowych a co

za diminutia

za diminutia authoritatis Sądow teraznieyszych by dz
moze, gdy zprzepus oppressorem sui pozwie dobrego, sie to
nie tknie, za tym Dekreta in Dubium wdkowane będą
ale tym Koszkoda w nagrodzie winowayca w Kazni za-
stanie uczyni sędzia gratiamen Prawo po kazne nie uczyn:
ni Executiey raz drugi wprzod winy pieniężne po tym
y Vrząd od niego wedle statute bierze, a kiedy nieprzy:
znaią kogo zgubi nie nawszcią straci przed orowaniy potępi ma
muto isc in pune sambivs Sędziego swego odart z ko-
nyi y stołek Knią ten przyodział na Knym wiec Sprawiedli:
wosc funkta złota mierzył Synowiego iysmni tez nieysce
Succedowac Kazano zy, y te Iacinę straszną przepowiednię
Estima uestigia Patris sui, et fac Iustitiam. Wprawdzie
nie tak srogo, ato li przecię srogo Karano to yu nas WSll:
szcze pisze Cromerus in libro xo de rebus gestis Sa-
Lomonis fol: 307 Iz Wladyslaw Jagiello sułtasne Cromer-
we słowa Iannem Venetiis gente Slomienuiu Iudicem
Terrestrem Lomaniensis Conuenty, qui propter Iniu:
sta Iudicia et scelera perpetrata cruenti demonis cogno-
mentum meruit Confiscatione Bonorum et carcere puniuit.
Arie tylko ci ale ymowi Quod Ius in armis, quod timor
opprimit Leges mieli by byd z rigorose Sądzeni. Prawo mowi
Iudex Sedendo iudicet. Dalego ze Sędzia ma byd
Sedatus, nie in uiolentiam paraty. Alteraz plus pt
qui plg ualet. Rad nie rad drugi na iego Sententią
Sezwolic musi y powiedziec zgadzam sie z JMCią. Sa
niewadz tedy Lex agendorum e Regula, tedy sędzia ma
wprzod Sądzic secundum Acta et probata a potym
secundum

recundũ Conscián. Na prawo przysiągł się idzie
wedle niego Prawo iest do Bogadane Prawu sumnie-
nie tudzież, ma bydz poddane Ktoby Ludzi zawiedzionych
było, gdyby sumnienie sędziego ani Prawo ich sędziło Kaz:
dy by z nich rzykł by naygorzey. Aliqm sumnienie ta-
kie, iudicare pro illo dt pro quo plures faciunt rationes
et certa Lex ob incertam dgutatem, non e omittenda, Vraty
Iudex tid Iudicat Iudicid in furorem mutaty, et ante
profert sententiam quam cognoscat w taKiey posa-
dze miano u Rzymion causa dto uita est hinc iudicandã
ze w niey subdio, et in foro publico mieysce zasiady-
wali Sądu daiąc znac ze accusatid ztaK iawnych bł:
Ko iaKo on dzien był dowodow na garlo sądzic będą fo:
rum publicid protestimonio Conscientiey bierąc ze zadney
suey prywaty na nim dopominac niechcą. Zaczym gdy in-
szych skuteczności dowodnych nie masz nie ma ta iawna
ad condemnandũ probatio Kędy zasta dwinionego
confessio. Gdyż y Statut subdit: Actor, y in dzieg
niezsaney tylKo confessyi, ale tez z inszych dowodow con-
uictiey dopiero condemnowac Kaze nec aliquem sinquis ho-
minem condemnare nisi conuictid Iudicio et confessum.
Pysze Quintilianus ea ratum e dio confessionis, ut
possit Videri clemens gdi desse confitetr, furore impul-
e alig ebrietate, alig dlore gdam Ludsciene, nemo
contra se dicit nisi a ligno cogente, confessio udluntana
suspecta e. Maximum mung e seruare uolentem, niezs-
wzesie na swa dKi spuszczay zustaszcza oczyste iey dowo-
dnie niewinnosci nim sequens turbam aut DEVS in

Exodo

Exodo ad Faciendum malum, nec in Judicio plu-
rimorum acquiescas sententiam, ut à vero devies insons
et justum non occides, quia auersor impium, anizą oppo-
ſy Judaiem widoczſk pospolitym wulgo à vuluendo nomen ac-
cipit ſuid, ex veritate parua ex opinione multa æſtimat.
Wprawdzie Vox Populi vox Dei, y rakb Cicero mowi Maxi-
mus Magiſter Populg, ono y za Chryſtuſem Populi turba
chodzita y wen wierzyła, nie Primates, a Leze Fama a fan-
doieſt nazwana plurimum mendax, gdyż co zgadek Pospo-
litych pochodzi nie wiele w to prawdy wchodzi.

Non qui accuſatg, ſed qui convictg Reus ó Confeſſo nuda
nullis ſubnixa probationibg pro ſufficienti convictione
reputari nie moze vkąd Conſtantius Imperator apud Mar-
cellinum deſinite inquit vigere hominem ut exiſtimo ſont
tem, ſed nundum apertè convictum. Et co Carolg magnus
w ambiquis Dei Judicio reſervuet ſententia, quonid
non ſt humano condemnan examine, quem DEUS ſuo indi-
cio reſervauit, Stracił tak Xięże iedno accuſatum et con-
feſſum Ciwem niewinnie. Piſze onim Hiſtoryk poſt con-
mnationem ipſa abſoluit, cum ei innocentiam, nihil ultra ſepul-
chri, honorem dare potuit innocentiam Luget, ſed ſunt cui da-
mnato vita, non amplig reſtitui poteſt. Nie ſtało za ie-
go Ca iz iako Divus Cipianus piſze in civa Licet ſint
Leges tabulæ, et ſua præſcripta, tamen inter Leges
ipſas delinquitur inter Jura peccatg. Innocentia nec illic
ubi defenditg reſervatg. Salomon Krol gdy mu wm:
Jędzeniu dwoch Białychgłow o Dziecinę ſpierających ſię
Prawnych dowodow nie ſtało do Przyrodzonych ſzczutek.

Quonia

Quoniam fine testibus hæc gesta erant, ad nãos 950
cucurrit, ac per ipsam, quæ incognita erant inuenit. Ma
gdzyś na czasy Prawieł Liwiusz przeciwne Plinius se-
cundus y temi na nie uciąża słowy.

Numerantur et ponderantur sententiæ, ne aliter in pu
blico consilio potest fieri, in quo nihil é, tam inæquale, q̃
æqualitas ipsa, nam cum sit impar prudentia, par omni un-
ius est. Igitur

Non tempus loquendi, non tacendi modestia non deniq; se-
dendi dignitas magni undiq; disponiq; clamores, procu
rebant omnes, cum suis candidatis multa agmina in me-
dio, multiq; circuli et in decora confusio. Adeo desci-
ueramus, à consuetudine parentum, apud quos omnia dispo
sita moderata, tranquilla maiestatem loci pudoremq; re-
tinebant. Audiebat senatus gravitate censoria, ita
sæpe digni, quam indigni prævalebant. Præcipitamus cau
sas, quas dieb⁹ explicari solebant. Divina res, quam spectio
sa sit causa tam dicta tempusq; negotio finire, cuius modus
ignores, præsertim cum primum Religioni suæ Judex pa
tientiam debeat, quæ pars magna Justitiæ é, at quæ de
superuacua dicunt. etiam sed potius hæc é dici quæ non
dici necesse sit. Præterea cum sint superuacua, nisi cum
audiens scire non possis.

Imperatores Leo et Alexander złych Sędziow
tak groźną condemnowali Sententią existimamus
equidem neminem qui Judiciario fungitur
munere, eo rem quæ stupori aut insolitæ promptæ sunt,
ut aliter quam ex præscripto Legum Judicium

Senten

Sententiam ferre audeat. Quod si quis in tanta euaserit dementia reus per actus eas dependet pœnas, quas legibus sunt irrogatæ sin fate nos effugerint per uigilem tamen alijs insomnum oculum cuilibet, in quantumlibet occultu sit patere potuerit, tametsi id ipsum imprecationibus quoq; diris q; execrationibus stabilire ac firmare in abrealiend censuim q inueniat.

Stagis iste et DEVS et cœlestes omnes atq; incorporeas potestates sibi nunquã, non aduersantes immature ex hac uita incidat potiq, quam excedat in commodis insuperefficiatq perpetuis ipsius addiu fundamenta, iqnis tandem deuoret et potentias eo redigatq inopia, ut panem ostiatim quoritet atq hæc pure sanè optimo propterea quod Leges, quam liberrimas ee oportuit seruas quodammodo atq captiuas efficit fictorum fraudum q Iudicionũ.

Niech będzie Każdy Sędzia in dagando uiuax in praueniendo fixus, in decernendo non anxig in percutiendo parcus in parcendo assiduus in innocente uindex, in noxio temperatg in aduena solicitus, in indigena manuetus, Personam nesciat tanto accipere, quanto et contemnat eligere na ten czas sprawiedliwości we wszystkich prawo ostanie, gdy się tak sprawować będzie. Aby snadniey wykonał trzeba żeby to w sobie nayprzod miał.

Authoritatem uindicandi Legum prudentiã negotiorum experientiã, et rectitudinem uoluntatis, nihil ex arbitrio suo faciat, sed iusta Leges et Iura pronunciet Statutis cuiũ intemperet, nihil indulgeat præ uoluntati

uslurtati nihil paratiũ et meditatiũ domũ deferat,
Sed sicut audit ità Iudicet, et sic ut se habet negõ:
ty natura decernat Obseguatz Legibus non adiuuet, exa:
minet merita causæ, non mutet, et sic Iudicet ut ser:
uet, quos seruare possit przy Prawdem Bożkim, kto:
rym pytanym gdyby de Muliere in adulterio deprehensa
prædiceret, respondit gdy sine peccato ẽ Vestrum pri:
us in eam lapidem inicciat Legem non inprobauit illos
ad misericordiã reuocauit et ad animã, ad uoluntatem
parcendi, ab ulciscendi cupiditate reflexit, in potesta:
te Iudicis ẽe mollere sententiã, et mitỹ uindicare gdy
uindicant Leges. Alia zopaczego respektỹ à zatym zgu:
bię. Amor Iudicium nouit, illud enim quod amaturus em-
per melius, quam sit eẽ iudicatz. Nie potrzeba ỹpo:
stawie wierzyc, ani z Cerỹ sądzic, choc papier iest biały
iedna Kczarnỹ popiołem czyni. Prawo dobre odobnỹ à szpe:
tnieỹ Knuka spiewa byłby ỹ Aniołek sliczny patrzec ià Ko
ſię niepodobaią ẽ z Karadzik. Wracaiąc ſię a dPro:
poſitum za moich czasow in simili casu zdziedzaniem
potym wiſtoł iuz byłby na pewną orzbę Mandant wtẽ
sens gotowanỹ.

Quia Tu Pacta prius et post merces a securata Chri:
ma M. quæ tibi à Nobili M.O.P. Insinuatione castren
quasi modo Debiti, é recognita, conquisitis undiq; suffra
giis, et ad eandem Intentionem ordinatis. Iudicem
te destinari procurasti cumq; non ambitione nec pretio,
Sed probitatis uirtutis testimonio eidem muneri te applicare
debueras, Iuramentum quoq; eo nomine deuoti præstum
a sumere

assumere ausus et ueritatem causæ et testium produ-
ricatus es; quod tibi pro termino latis declarabuntur
et deducent, super eo te convincere volunt, quo pro-
gressu tuo testes, non modo in damnum causæ induxi-
sti, quod ligaidare sunt parati verumetiam pœnas
legis eo nomine demeritas succubuisti ad quas exten-
denda ad ferendum id, quod interest ex ea causa et pro-
gressu citatis præsentibus.

Nastrong zas po wypisaniu meritu causæ Mandat tymo
zawierszono. Cum igitur non modo dispendio testium veri-
tati nigre Jus ex eo puniat, qui diffidentia causæ
in pecuniæ corruptela spem negotij ponunt, ideò tam pro
amissione Juris tui ex causa supra scripta licité quæsiti
quam ad pœnas legis ex corruptione Judiciorum et de-
pravatione Justitiæ legum demeritas citatis præsen-
tibus.

Constitutio 633 prawie subtilizatibus Judices
nie ktorzy Kapturowi znioslá ich iudicata.

In ore duorum aut trium testium peribit qui interfi-
ciet, et Judex Judicat sicut audit. Nowe Lism-o.
Quod fieri Regulariter possit, quando Judicij non constat
contrariè, a legdy nie innocentem nie ma sie za tym wszak
Daniel contra testimonia Senio Zuzanki uwolnił niek
Sposobow szuka iakoby z niewinnego uwodzil y skarz
dze przekaze czyniąc swiadectwa, nieraz przewodzywaiąc
dla wazyatiey sądu zustawczaiąc więzienia pofolguiąc
albo ad Supendrem odsyłaiąc podług officium di-

mottalt

mittat quam innoxiũ condemnet.

Na Sędzim takowych słusznie limitowy być extendowane Cagellowe plagi o których się wyżey namieniło confiscatio et Incarceratio ieśli bowiem falsator monety ad confiscat. pogotowiu falsator Legu ieśli ten subit podnam publicam, et mancipaty Furi. co zabiia, a iako ow do niey nie nayżey co niewinnego zdiera gdyż ten człowieka drapieżny zabiia, grauio lacerant. pauperes a Fraui Iudicibus, quam a Cruentis hostibus, nullus enim prędo, tam Crudelis in alienis, quam malus Iudex in swim taki ten winien co się Oyczyznie nie stawił, iako ktoco się iey preuaricatoñe stawił. Strona zas non habeat lucrum unde podnam meretur, miałby causę wygraną tracić yi iako Complex. Lubo podobno mitigy gdyż on sądownie administrował, iednak przecię pro casu suco powinien był uciepieć nieco.

Na Seym także 1620 był mandat na iednego wydany.

Quia Tu contra Actorem ex certis quibusdam intervenientibus Priuatis in rebus dudum concepto exestuans odio nactus occasionem dum causa per Nobilem N. intentata agitaretur, uirg tuus diu meditatus in eundem effudisti nam etenim in eadem causa non modo inique ad perperam Iudex existens Iuris processisti, sed etiam oblitus sacramenti tui animo ultionis tanquam prodigus honoris alieni studiose animo maleuolo ipsum Actorem in forma, et honore hostiliter prosecutus es ipsius non seruatis gradibus Iuris non appellationibus admissis non obseruantia Legu, aut Iuritatis habita

bita, ut in discrimen honoris praecipitans Bannitum perpetuò pronunciasti, publicasti seu potius Diffamasti &c. &c. &c.

Nie przyszło wprawdzie do sądu iednak niezawisłego czyłó, ale rewera z strachu był wielkiego. Gdy rozumieli że ieśliby Pułky bardziey nie były Sędziemu onemu winne stawienie szlachcica obwinionemu.

240

DE ADVLTERIO.

Do Pro.

Małżeństwo z dwoyga tylko stanowione bywa Vir et Vxor duo. Tota domus duorum idem parentes iuvenes. Bo ieśli maią być duo, tedyć nie tres, anie tylko tym z kodzi, ale też, tak Domowemu, iako y Pospolitemu dobru nie prawo zostaie wielce. Albowiem Małżeństwy stanowią się państwa narody miasta Małżeństwo podaie Sukcessorki zbiorom y rodom oyczystych Dziedzice właśne Małżeństwem spadków bliskości rozmierzaią nie powinowactwo stronie policzone. Co wszytko oraz ten wzrusza, który przystoyność Małżeńską nuca honorem Matrimonij, famam liberorum, qua consistit decus gentis turbat, et exturbat gentis, et adulterii. Nie masz nawet tak z karanego uczynku, na który by się odważyć łatwo łatwo

violatæ Judiciali Matrimonialis audacia. Przykładem
że one rozprawniczki; o których napisano.
Impiè quid potuere mariti impiè spreto potuere diu per-
dere ferro, z czego też zbrodni takowey bywał zawsze
ultor gladius, cum amissione Dotis z kąd Abeyga e Nat:
zgnków, postrzebiona wiarę, ty Doma zatrzymował związek
Małzeński, ty krom Domu mieczowy warował postrach.
Jeśli ze złodziey dla Kradzieży strangulat. Jeśli ze
Mincarz dla fałszowaney e Monety, na gardle mulctat.
A iako adulter bez Kary zostanie. Który uno tri mine
tria complexus, oraz Iniuriam, corrupta Liberorum confu
sione. Czyli większa animadwersia ma bydź na tego co
uczciwe e Małzeńskie, albo co e Monetę fałszuie, aniż
co wiarę y przysięgę e Małzeńską łamie y kto że
większy względ y respekt pieniędzy niż przednych sły:
czajow będzie. Że Dziwna Kamienowała takich Swe
zas gentilem wczyt kie nacye srodze takowey mszczący się
zawsze hanby nie wspomnie insych, ten tylko przykład przy:
kład, gdzie iednemu, a był bene uisaty ukazano cau:
dam ę demetere ferro, ty Łacinę ieszcze mu przepowie:
dziawszy J. nunc et nocte discе manet vedemi zabrano in
Actu impune drugich. Difficile iustum, temperare dolo:
rem, albowiem placidum, quoę ingenium, tam atrox iniu:
ria incidisset, a zwłaszcza iż to crimen uiris bonis satis
infestum. Kąd inter ciues commotio dwia zkąd wsna
parant homicidia, hanba takowa, nie iedno oneza:
Samego, ale wszytkę iego szkaradzi, Familią, prze tym
do prawa większey sromoty nabędzie, smiechem
to

to pospolicie Pedzidwie z bydlą cdbią surowością
wskromniac mieli a tez za tą idzie, iż gdy Justicia ná
punit, punit Vltor scelerum DEVS iako na oko często
baczemy, aut pauper erit, aut incarcerabit, v mundana
uexabit fama, seu mala morte perimit. Prawda iest
że unas w Prawie Koronnym de Adulterio nie nasz
Statuta wyraznego wszakże iako scribit Lib. 2 de Le-
gibus pisze, nec si Regnante Tarquinio, nulla erat Ro-
mæ lata Lex de stupris. Dcirco non contra Legem, si-
lam sempiternæ Sextus Tarquinius vim Lucretiæ ad-
tulit, enim Ratio à natura perfecta, et ad recte faci-
endum impellens, et à delicto auocans, quæ nunc, tunc
incipit Lex ée cum scripta é, sed tunc cum orta é, orta
é autem simul cum mente Diuina. A to ięy Statut
Koronny dość w tey mierze napisał, gdy quod subditi de-
beant, forepudicii modesti, iusti ac pacifici, napisał
więc, y drugi de raptore Statut w Rapcie oraz y
Adulteriu ogłosił gdy coniugationis in Crimen za-
walaiąca Dobr uczyńkich straty pod Karą. Jeśli
że Constitutia [illegible] Wdowę po pierwszym Mężu
pozostałą, gdy za wtorego eMęża idzie, tym Karze że się
ieży w Dobrach pierwszego eMęża rozporządzenie da
ale one odbiera od niey y na Skarb chce ią mieć Koro-
nie dlatego tylko samego, że memoriam defuncti et
charitatem Liberum uidetz offendere, iako daleko
więcey, tam by dzsiey Karana ktora uiuo marito,
Libidinem exercet luxuriosę życiąc nie mowiąc to
w Possze adulteriy uindicta. Wzak y przedtym

ieśli

Ieśli Kronikom wierzą przeniewierczym Żonom Świer-
ſi uſzynane były. Nawet y Krola iednego Żony chcąc
iawney potwarzy swey, iak nayprzedzey iednak odprzy-
ſięgały ſię crimina lu. Vxor quippe coniugis quo ſanctiora
ſunt eo de teſtabilius crimen, quod ea poluit. Ieśli raptor
gardłem karany był, czemu nie adulter? Bo lubo tam
dla violentiey, alecy perſuaſio é violenta coactio,
trudno tedy mieć zazle że kto chanbę swoię iuchą ſtart
zbrodniową. Omnis enim animi affectionis exactor eſt
difficile é, iuſtum temperare dolorem animi to enim
nomum maczynić, że tak wielą razy zwnordował zabitego uix
pt uir iuſtus habere ſtatera in manibus ſuis, et dare ich
cum mensura Rychley ſię tak powściągnie, Ludzki niewſtyd
rychley ſobą rozbaczać będzie że quemgs ſua, ſua ſunt, non aliena,
inſpicere debere, et quod DEUS coniunxit, ipſe non ſeparet. Sło-
me creatuny lubo ſą bezrozumne, a iednak ſibi duos coniugale
pilno ſtrzegą między ſobą. et między ludźmi, iako zachowane
bydź niema exemplo iuncta tibi ſint in amore columbæ Cu-
culy et totus domina coniugium. Vſługę oyczyzny pra-
ce woienne, dzielność rycerſką, odwagi krwawe wſtrzymał o-
ſpolite Prawo, na. mſzczyznę, iako tego ktory a uirtute
meritis, Vir ieſt nazwany, Białogłowy zaś, iako ſłabe
zce a mollitie enim Mulieres a fletu fœminæ rzeczone.
Przy tey ſamey tyſko powinności Natura zoſtawiła, aby
w rodzie ich cnota Hetmaniła za ktorey ſprawą nie
wſtydy rozpuſty zhańbowaniſty y nakomitemi łaſkami ich,
zwyciężony nieudolności swoię zbocić by mogły. Obacz to
Natura y prawo do iednegoż celu zmierzali Męczy-
ną robotą iego przystoyną Białogłowę wſtydu y cno-
ty ſtrażą pilną zabawiaiąc.

Caſta

...asta domi perdederat Vxor.

Mulieribg rad zdrádzitatem perſuadet ſodna Legio
impunitatem Mantalio extorquet.

O ktorym cudzołostwa dowiedzieniu tym iest doſkonalſza Conuictia, ze iey to nie z ſpowiedzi albo domyſłu lecz z dowodow y świadectw oczywiſtych dowodzi ze widzia: ni complexu Venereo coniuncti, ze bazon. oculum luxurioſo Separatio nocturnam per noctationem a domo diſceſſum a Viro ze te dowody wſpieraią inſze podobieńſtwa iako mlodość, uroda, Fadera perſuaſerat, ſi non formoſa fuiſſet. Co nie bodze zawadziło, bo kazdemu pięknemu milo cazoze. lis é cum forma magna iudicitia, nuz niedoſtatek y tor Ochmiſtrz niepewny, zaw nie wezmie. A by y ſpe: tulińſka niekraſa iey miała wymawiac lubna takie zrzatka kto wazy, ale one ſame waza pretia libidinis ſwoim iezdzcom placą trahit quemq; ſua uoluptas i ieden to drugi owo woli A bog idem eſſe ſtoi machus deniq; non omnes eadem mirantur amantq;, Jeden powiedział o ſobie. Omnibus hiſtoriis ſe meus aptat amor. Smakował ten ſobie ią Babę na rozpuſtę takową ſprosna dza ludu niſg alloquia tactus poſtoscula factum, z kąd te zto wszytko colloquia niſg tactus oscula Vir et mulier ſoli in Locis ſecretis nimia familiaritatis Verba blanda, Facia, laſciuia, y inſze Veneris Illudia, nieſchybnym mozebyć dowodem argumentem, ſtąd z tzeyſzemi podobieńſtwy ſta: rego onego cudzołożnika wyſtchnął Poeta Rzymſki.

Alter in alterius iactabat lumina uultu.
Multa ſupercilio multa loquere notis.

Concludit

Conclu duiąc że to Każdy Rozumie, Kto rozumie że Crimen adulterij é Crimen priuatū, to iest Crimen publicū, Którego Kara ij pdna ad utilitatem publicam spectat cięższa to zbrodnia, niż fałsz wszelaki, bo w cudzołostwie oraz duda animad pdlinan: t, á fałszu tylko iedna, a iedna K patrz, iż nullum a dul: terio frequentius Crimen nie dziuj, quia nullig delicti impendentior uenta é, nullig rarior pdna Krzyżdzie tez za tym na to, iż quam diu Leges silent, negligunt Peccata ulcere.

CONCLUSIA.

Że iest tam adulterium gdzie nie iest prawdziwe Matrimonium á Małżeństwo nie zrąd, tylko iż ślubem wiązane, prawdziwie rozumieć trzeba, ale też zrąd gdy Mąż sam też Małżeństwa tego trzyma wiarę, Którey po Żonie requiruie. Bo rzeczi słaby zrzego iuż żony co nie, nie będzie mogł Crimi nosa będąc, sam taKże eo in passu Crimin osus, per iniquidem ut pudicitiam ab Vxore Vir exigat, quam ipse non exhi: bet fallenti fidem non seruat, fidem. A za tym pana delicta compensatione tolli mutua muszą, y toc niema: sy z Męża do złego słowo nie dać zgrzie, adultam ne: cessania, albo Krotofilom iey pożytki y priuaty uganiać (wdzie iaKoż bowiem potym ią świni ponieważ są mowo: ny żadney nie czyni. Ale bądź też żona Mężowi w tym przewinila przecię Mulierum infirmitas, iż rationem potig, quam acerbitatem tantam meretz. Fœminea in pana nullum memorabile nomen. Prozno to ale wszyscy amante są amentes, y dlatego mowią amor Judicij expers, na znak czego Kupidyna małego przy Venerze Malarze malować

zwy Kli

zwyklu daiąc znać iż tylko w miłości ale w Dzieciz
nie rozsądku ktora nie wrzystrzegnosci musi w takim razie
miec iakie kolwiek przebaczenie. Co wiekza magni affe-
cty cura non spectant, bo a czego się affekt, czło
wieczy nie waży a nie może być, większy iako miłości.
Spisuią iednego się ille in flammas a być się pectore
toto uertit & et sterilem spirando rutnit amorem & drugi
zas o sobie, et fodet et amore ardeo, et prudens scienszą
uirtą uidenszą, pared nec guidquam scio, by necz uidomały:
Za miłosz, mogł by się kto licha tego iako kolwiek uwa-
rzowac, ale Cupus amoris initium, oczy same do człowieka
posessyus odprawuią uisu primo lineo amoris dicuntur
et per oculos Virg et amor immo anima in animam trans-
fundit, capit, uires paulatim uiuitą uiuendo. Femina
et fali crimina Lumen ht nawet sama Venus odpowa-
by Veni Lanie Młody smyk sąm podobno nazwana
gwalt iest, gdy furor gniewliwy tnie y rani kogo, y
toc gwalt co miełosc na dnigim wyduśi, dusnie. Gwał-
tem tedy przymuszony. Kto co czyni niech iuz tego wewszy-
tkim przewini. Pisze historia iz Cyrana iednego Athen-
skiego Lisystraty szla cora urody pią kniey Dziewka in
publicum przez rynek w nawiedziny bliskiey powinney
swey Młodzion iedzo ktory wokra się iey Dziwnie ko
chał z oczyuszy ią nie strzymał, ale za stąpiwszy wyśmie-
lił się na to ze in Lublico twarz iey y usta pocałował.
Stała na to usilnie Matka Dziewki pomienioney, aby
był ob ten smiałek stracony, niezgubił go Tyran tak
okrutny y owszem ochronił mowiąc Si eos qui nos amant
interficiemus, quid eis faciemus, qui by odiosum amo-
re liceat si postii non licet. Zacząym iz amor summa uis
est

est poniekąd też człowieka od uczynku wyimawia. et
za tym y Adulterium, gdyż nic innego nie ieść iedno że się
nie boga przyimuie ad alterum uczym samego tylko Mę-
za Iudit rozumiałbym samego też męża animaduersio iako
in crimine priuato dość być zonę pokarany. Radzono M.
Antonio, aby Faustinę Żonę swoię porzucił, ieśliby nie pogod-
liwa była odprawił Consiliarzow, si vxorem dimittimus
reddamus, et Dotem, a w Posagu wzięłby Państwo bę-
dąc à socero adoptaty uoluntate Adriana zkąd znacze
Adulterium nie było tak dalece Karane znać to y po Rzym-
skich onych zwyczaiach dawnych, bo przez ieżdżone Żony
tylko z Domow swoich, cum exprobatione wypychali wyrzuca-
iąc im na oczy ich narowy. Ostremi tylko słowy a niebi-
ciem za dnym w ten sposob.

Quia fidem communem amicitiæ scelere violastis
tuas sedes tolle et alium locum quem pollucas quære. Pa-
trono na ulomność natury Ludzkiey y na to samo zezwo-
uicinum habent permissa fastidium, nec uictoria placet pa-
rata. Co się godzi mniey człowieka awodzi, sama chęć
ustaie, do czego się snadna okazyia podaie. Dlatego
też przebaczono raczey niż Karano takowe przypa-
dki. Multomagis gdyby od Męża debitum Coniugale
iszczone było, a to y prawie naszym Koronnym wszey
Statutu każy, pro Adulterio nie dbaczęm tylko
Diuortium cum amissione, Dobr rozprzągaiąc ich tylko
Prawo każe zkąd Diuortium à diuersitate mentis, nie
zwane à ratione inhonestatis w nagrodzie zamoży Mężowey
Posag mu Żenin też Prawo przysądza tako z Statu-
tu de Raptore Rzecz dosłuczenia snadna gdzie coniugata gdyby
na taką

natalką z sromotę zezwoliła więcey nad Dzia-
ły Bobrz[illegible] tragi Jakoż kedy odwodzą łoże oprz-
ło ma bydź przyprawiona, za bite unas Szlachcic Szlachcia
garła iednak nie zbywa, ale winą tylko siedzenia w
Wieży Karanÿ zostawa. A tu co za Cudowne Prawo iest
Kto za ma bydź nikt niezginął, à ona ma zginąć coby za slu-
sznosc co za sprawiedliwosc była. Dispe Lianus golę bie
maią to między sobą, iż samca Ktoby się do inszey samice
przekradał kluią, y na smierc zakluią, Samicę zaś
od wszytkich golę by tą czą, y z paszycie więcey niedopuszczą,
dożywotnie ią udowią z Ktorego między niemi obrzędu cowiec
sturować snadno, że natura miłą zawsze ow sdmineo sexu
postępowac chciała. Wszakÿ Statut Koronnÿ na Raptora
założył winę poczciwości à na Raptam consentientem Dotis tylko
et Bonorum amissionę, y to na Raptora tylko Zakonego
Ktoby reluctanti uim inferet à iedna Ky natalkiego hono-
ris spoliationę, to iest z Plebeiuszami wedle Statutum
Legis ionum ma bydź porownany, à iednak nie na garle Kara-
ny. Dzieto ponieważ z więk szey w Prawie naszym na adul-
terium Kary nie ma, iedno diuortium nie może nikt zastym
iustis ddoños prętensią zabicia, co in passu zapelnionego
uchodzi, ieśli Raptor et Rapta confessa uoluntate garła
nie traci à iako adulter w zaymnym adulterantis
pozwoleniem y chętony będąc maią tracić wzdyć ona ieśli za-
nią z przyiaźnyości swoiey uolentieo za Krzywdę, sama zaś
ieśli in raptum consentiens nie traci iedno Dotis iako in
Adulteriō gubić ma garło ieśli ich o to prawo nie zabija
czemu prywatny ma zabijac ieśli Zona przeciw Mężowi
Adulteranten niemoże swoiey Prawem czynić tylko pro

separationę

Separationē Thori sequit. żeby Mąż nie cudzoim tak że przeciw Żonie, gdyż ich maią być eiusdem conditionis y ieśli Mąż za adulterantem nie może licitè Żona zabiiać, to ani Mąż Żony damnum damna compensare nonè licitum sed sure vindicandum. Mąż Adulterans przywięzek tylko cum restitutione dotis, et separatione Thori przepada Żona też takowa. niewięcey ma przepadać iedno swoy zapis Sany Pang więc ieśli to przedtym do Żony wiedział, à milczał tym samym Patrong iey był turpitudinis. Sabonus est turpitudinis, qui celat crimen Vxoris. Nadto ieśli rozumiał być adulteram czemusz potym Żonie nie ciągnął, zegnąc siebie tako Małżonek racżył tym samym by y przestępstwo iakie Żonine było, condebito coniugali, ie pogładził. Prawda iest republicata sudicitio nulla ucenda, ale Mąż swoią tu lenocinio tacitè accusat gdy Żonę iako publicè adulterę accusat. Onus incipit ex actore ieśli iaka była dotąd dopuściż nigdy by się, tak we Ale stow iego nie spolitowała, gdyby Męzowę destroznosci więta była, ale accusans iako ma być nieskuchany ktory commodum dotis in dicta proprià domo prosponere non erubuit. Nie idzie mu chodzi o krzywdę, ale o Zysk aby zyskał y pozyskał Sprag Żony swoiey. Tomaza dawdy skargi swoiey co za probatie ea quae secreto aguntur indomo difficiles sunt probationes, sine duobg adulterio nie bywa zastał ze tam adulterium Coniunkował zego tu iest ze przypozwany aby człowiek do Męża y Vrzędu iż alicz ię może deserere pro Adulterio. A coż by to było inszego, iednoturbare quiescens Matrimonium & suspitiey zpostarKowa brał argumenta Adulteriy. Comi za Argument

albo

albo dokument pewny niemowa to ze się pokłosty non seguitz ze to iuż dla gacha iakiego wzakonviedzio: na.

Semper habet Lites alternas Iurgia lectz
In quo Nupta iacet minimo dormitz in illo.
Qui capit Vxorem Litem capit atq; dolorē
Qui caret Vxore Lite caret atq; dolore.

Contra Arithmeticam peccatuq; ze addualem Ternarig przymie sdla się numerus. Prawa Duchowne Iawnieysze y Cywilnyi potrzebuią za łaską rzeczyy, vt habeat mem: bra in membris, a ony ona z ciałem za Cudzołostwo maią być odsądzeni. Pogotowiu ell kodzieią, take Młody zawsze impuberes non accusantz, quia inhabiles przysmiuntz kto: rego y niewiadomość sama, ze niewiedział, aby zamężna była u kogo wymowiłaby go Prawa. Nawet ponieważ to ell ąz za date, ze iuż Żona iego w Cudzołostwie społecz: dniała, ta sama nihilitas with adulterg lubby Żony iego nie: ochronita, accusatum iedna k adulterą, owinę Adulte: ry z przyprawic by mogła. Ale modus agendi distinguit Iurisdictionem oraz pozywa o wszytko. Jeśli pro Separa tione Thori chce czynic, niechidzie ad Ecclesiastica Judici: um, iesli Crimina literyy pro amissione Dotis to na swym iako proprium honoris et confiscationis Forum boc Privilegium ma li toż co y confiscat w dobrach swego ustawnego iest boiu.

24. DE RAPT.

Lro

XVI.

O Rzy ſpolitie warowane rzeczy Prawem Koronnym
Stanowi Szlacheckiemu Libertas in libertate ſecuri-
tas in ſecuritate, oraz to uſzyſko dwoie gwałci Ktoſy lu-
bo to Panną lub Wdowę ſpolnie ruſztem przez gwał
bierze uſtawicznym poſtępuie y unosi. Bo iż iuſt Nuptiæ moni-
bus et Lęſibg conſtare debent a woli ey ſtrony tożnieiąc.
by Małżeństwa dobrowolne były, aby przy ſwobo-
dzie y wolności iako Ślubnych tak y Dziatek ſzych
ſpołu funkcu wolni Rodzicy zoſtawali, aby przyſtoyny
staraniem nie mieszczem y bezprawnym Małżeństwo
ſie Krzywiło, Słuſzney że Kto inaczey poſtępuie ten prze-
ciw Prawu ſwobodzie y przyſtoyności wchodzi. ztąd też
iy taſkowey ſroga Kara zbrodni ſuper raptore guidemho-
nonis priuatio ſuperrapta uero conſentiente bonorũ
omniũ et dotis amiſſio. Albowiem eo ipſo że conſentit
partiipem ſe fecit ſceleris à zatym dum ſocia criminis
publici conſtituitur ſłuszne tę Karę nadobna
ponosi że bonis omnibus exuitur. Aieſli Prawo
poſpolite, taſk ſurową caſtigat laſciuiam à Białey głowie
iż aliſz ſię ſurowy nie dziwuy na Mężczyzny. y iezeli ſcor-
tationes puniunt uiolentiam, iakż daleko więcey Ka-
rane bydz maią Violentiæ, qui inducunt ut ad delin-
quendum.

Imo to nulli cui rapina feliciter ceſſit gaudio rapti
dura bit in poſterum w którym razie nie ſamo tylko
gwałtowne porwanie raptowni, ale też ſeductia iey zwie-
dzenie rapt Stanowi albowiem Perſuaſio ieſt po wielkiey

czeſci

części uiolenta coactio gdyż Brà łoglowe ustawiczngmi
sollicitowac namawiami, nie in szego nie iest iedno iż Persua.
sią inquietowac, ktore Persadzie swoie dolo nie bywaią ni-
gdy bo iż poczciwey nie naydzie ktory by uellet sego rode-
rem Latego seductor callida machinatione wprzod corrum-
pit sługi pretio, sam potym aggredit blandityis tentat
munerib generat prouincionibg uincit, Persuasionibus ostę-
kiwa na ostatek credentem metum nauxt incutit, wszy-
tkie machinatie swoie do tego stosuiąc. ut ea quia non li-
cite saltim illicite potiri possit. Vxorem est deluda-
micg, nis en't ab initio dolui difficilig euitaty. Nad
iż iest tak inductionibg artificiosis uiolentata, niemoze
inaczey iedno iż iest rapta osądzona. Pozmowionego
zeladnika sensit Vmdły Kuciąc a iako corkę od Oyca
odwabioną milczec tedy azaż y ta honestatis ratio
nie iest Ossa exiosis Laribg ac focis, qui unicuigs sunt
tuti simi ac fidelissimi sunt. Gdzie ugwabiac uiolatą Pac
tela ac Regio proprio Domus? enim propria Domus cuiq
tutissimum perfugiu et receptaculum, hic ara, hic foci, hic
Dij penates, hoc perfugium e, ita Sanctum omnibg, ut in-
Deabnpi nemine fas sit nusquam libertas, tam necessaria
a, quam in Matrimonio in uita, ac Machinatione circu-
cumuenta, qui ducit Raptor e non Maritg, et captiuitas
in coniugio. Ella ktory rapt takowy lub by zezwoliła
uidetz Papa iniunia etiam udolens y takze iey uelle
nie iako consens stasciwy ale racz ey iako udlunsta
decepthia, ma bydz rozumiana credimy Lachmus & Raj-
gui tuo erat plurimus ore DNI. credimus blan-
dis, quonam libi copia uerbis sud decepta tuis et

amans et

amans et fœmina Verbis Ktora raptus Krzywdanie
tylko iest własna osoby porwaney, a letez Rodzicow y Po-
winnych iey rawet et Juri publici e Iniuria. Bo co się tknie
Rodzicow interee Parentum e animos liberond non corumpit:
Nad to absurdum e, nolis Inuitis Bonond nostrond Succes-
sores aliquos orirna bydz ich consensus, ob potestatem, ob
honore, ob prouidentid. Krzywdg zkąd cierpi y Prawo po-
spolite, albowiem ono ad Salutem Ciuid, uitamq; hominud
quietam iest postanowione. Niebyła by to certa salgetat:
ta quieta, gdyby corey Szlacheckie rapt z Domu mial wyry:
wac a nie raczey przytoynosć ony spokiewniac y Powinno-
wacic Jus Naale, et pudor inspiciendus e, zkąd Lubo by ra-
pta sit contenta rapi iednak, iz in raptu iey inuiuant
Parentes et affines tedy uolantas raptd, nie moze
prdiudicare Juri Parentid naali et Juri Publico, inna bydz
gdy byla Junis sui nor in potestate aliena, a zatym by con-
sentiret, uczynilby poniekąd zezwolenie iey raptorem ex:
cusabilem, bo iz nie miała superiorem, qui possit consen:
tire, aut dispentire dicit uelle per se ipsd, et uolenti
non fit Iniuria, ale poki powinnych Rodzicow Stanie, ro
hostatis niedopusci, y uirginalis nie moze to bydz Pudo
ris Maritum sibi eligere, ale Judicid Parentid maią Powin-
na w tym expectare, a Consensus ma bydz nie tylko simplex
ale munity Consilio Patrus y Statut de Raptore consen:
su raptd liberato nie rozumieią o tych consensie Ktorzy
w opiece powinnych, albo władzy y zwierzchności Rodzi:
cow zostawały Leczonych Ktorez Junq sui i urzadu:
td takowych consensy Raptora od Kary swobodzą, a nie
onych Ktore nie są Junis sui, gdy z te iako własnego swe:
go niemaią nolle y uelle, tak tezy consenow Statut

de

De Virgine Orphana dat Białeyglowie Iuri sui
mot prowidere sibi de manito Cerce zadoręy Rodzicach
będący nie pozwolił tego, iako tedy iey consensem raptor ma
bydź zatwanij. Jeśli ze owey potestas libertatem delicti
non constituit, bo non quod licet, sed quod honestum est
to ma bydź uczyniono, a iako z owey conseno u libertas
ma subsegui, ktora sui nie miała potestatem przeto
iż przez rapt dwojga się krzywda dzieie Barti lesd et
Justitiid ldsd, tedy lubbij raptor rapty wolnij zostawał,
iednak de ui publica, iż ieść publica honestatis ratio
lasa powinien bysię sprawic w czym, ani Matcyn con-
sens Raptora ochraniac albo go iako Matka Interc
dowac może, iako bowiem sama caput yfinis familiid
będąc w Mezowa przechodzi familiid, nie do Matki to
bowiem ale do Ojca rzeczono da ssliam suam uiro pruden:
ti, nie Matka ale Ociec rozkazował synowi swemu Ja-
ac Jakubowi, noli accipere Vxorem de genere Chanad
Jed uade ad Bathuel accipe tibi uxorem de filiis Lubd.
Że niepowiedziono sub Viri potestate ori etipse Dmi:
nabitz tui Patriam zonziemij potestate non maternam
Ociec naznacza Tutory nie Matka na niego prowi-
dentią Dzieci zrodzonych włożyło Prawo. Matce nic
nie zlecilo, bo labiles są Białogłowy, y dlatego też do
tych podrzuca prowadzą zawsze ze by nieupadły Pra-
wo Pospolite za interessow Białeyglowij nie przyimu-
ie, atez tyntylko potest intercedere, qui se Jurefe:
cipe Legis y mowi authoritate pt defendere,
y dlatego Prawo uictorem etperconseguens int:
cessorem chciało mieć zawsze in gre similem. Aco
się

sie tknie Małżeństwa przy Kapcie Slubem zawieźte-
go, to Crimina[l] nie znosi. Non accusat Matrimoni-
um sed modus, za Ktorym do Małżeństwa przyszed
Kto illicitè, quis his sacris initijsq. ut Maritq ee Sacri-
Legus est, non maritq Nuptijs honos nonextinguit Cri-
men Invasia to niegdij libertate bona gratia Consensu
opus est, in Matrimonio non armis. non rapina non ui
Słowa dotkliwy wyraza to Crimen auffy ę hospitij
temeratis. aduena Sacris legitimam nuptas solicita-
re[n]dem, espet ut hospitij Merces Iniunia tanti gui
sit intrabas hostes, an hostis eras, a Orator za mey
Contentuś potim Vxore aliena, et hospitis mundum ebi-
am omnem, augmentuśq atq supellectilem abstulisse ho-
stem pro hospite aduenisse, ka dugim powstore mieyscuni-
hil fuisse temerare uxorem, nisi et Bona reparentq ho-
spitem depredari uiolato Iure hospitis, non tam Labo-
cinio, quam parricidio uideri. Indetestationem autem tan-
ti Criminis publicą e utolitatis, a by nietylko sam raptor
ale y complices iego zarowno zrim Karani zostawali.
Sunt Partes corporis iego ieslicrono punitq toq y pła
uczare nie mogą Comites manus erant tuch azaz by
był sam iedyn bedąc taki rapt czynił, ieśli im to cul-
pabile, quomodo ignoscibile, a zustaszeza Constitutia
1585 8 in Criminalibq complices iednej ze winie y
Karze z Principalem podała. Na Ktorego Crimi-
nala dowod zadnego nietzeba scrutinium, gdy z Cau
sa raptus ex confessione raptą liquidatur, oczym sta-
tutu rzadze sa słowa, tunc Iure convictus intelligat
eo

cum Virgo aut Mulier constituta confessa fuerit se contra eius voluntatem quippe raptam in facto. Które czego wiek widzieć albo słyszeć może inquiri potest. Lecz na wolą umyślł Który na iaw nie idzie y widzieć się nie da żadne badania y oppty nie idą samo wyznanie à wyznania przysłyszone świadectwo w tey mierze circa nie przekonane czyni rapt morte rapti non extinguit daret occasio cumulandi crimine criminis przekterso: fessata Raptores tuliby raptar bo est confessio więc scrutina bolgn statut dotądtrwał polski Constitutie de scrutiniy nastąpiły.

CONTRA.

Rapt to iest gdy Białogłowa vi abducitur vi ui corrumpitur, zkąd y prawo nasze Sub Ditu Łotfiraga citationis dobie teo Kolicznosci w swym con texcie wyrazało. Rapuisti inquit et uiolasti co y statut de Raptore także declarował tym conuicty intelligat cum confessa fuerit sibi per Raptorem uim fuisse illata esse contra uoluntatem eig raptam zaczym ponieważ raptus nie posse committi sine uiolentia seguitz iż dobrowolne y zezwolone takki do Ślyca nie nazadną nie przystoy nosca gwoli Małżeństwo się postanowieniu odiechanie nie rapty criminari nie może. Gdyż ubi non est uis ibi nie est rapty. Bo co się tknie niezezwolenia Ślycowskiego albo Przyiacielskiego ich consensus iest w prawdzie y prawie

Prawie namięniony, Lecz non de necessitate, ale
tylko de honestate postrzeżony na samey Białey głowie
wolne arbitrium puszczone iest y towarzeszenie dożywo-
tnie, gdy Matrimonia Libera ee debent, alias nie byłaby
by uoluntas Matrimonij spontanea, gdyby miała de pen-
dere ab altero, a zatym by ani sam et ten consisteret Matri-
monij, y owszem Statut de Virgine Orphana gdyby trzy-
ciele differentes, adultera desponsare pozwolił im tego,
ut possint, ut ualeant Statutowe słowa Dec Mari-
tis ipsis prouidere pogotowiu w trzy godzie ktora pod Sta-
tym nie sia da bo necessitas, non accipit Legis Sed dat
powinnych dokład, y consensu tylko eo fine potrzebny
ut prospiciant utilitati, wszak y Pismo Samo Boze
takowego nie chwali postępku ale raczey mowi, zere lin-
quet Patrem et Matrem et adhærebit Viro znacy
zowych Poety wierszow. Acte Consensus Ceremonia
w takowym Actie mniey maią być Observowane,

Fœdera sola tamen uana ijs carentia Nomen.

Iura placent Sacris Deos admittere testes.

Nihil indecorum accidere censet animo spontaneo.

A iż we wszystkich criminalach, ale osobliwie in acca-
satione rapty causam et animum non factum intuen de-
bemus. By miało być inculpati studium na to Abs-
conc, ut ea quia non licite saltim illicite potiri pos-
sit. By na takowy tworzitudinem Sama pozwoliła pe-
wna rzecz Iż pona raptus ma causanij na tym Sa-
mym

mym własnie Kto sie mu dobrze przypatrzy Za-
padzit sie Statut de Raptore, ut castiget Latinam
non ut accuset Vne rapty matrimonia wspaK to iest
uotum Iuris naturalis, ut filiab maritent, insza było
dyby ig nowimiaro Manto copularet zKąd by przyszła
na Familią denigratio słusznie by iusta querela mouere-
tur, ale iż nupsit pari nie ewiem aby iaKi do accusatiey prze-
text miał więcey zostawać Boiż chudy pachołeK to
non uitiat napisano. Dite inferiores nuptias, non recusent
et locupletiu consortiu in opes conueuant. Silne-
czy Prawo zakazuie, a iednaK gdy sie stanę znosie
y cierpi wyprzaiąc, zeby albo utilitas albo honestatio
publica ratio maią non łodereć Kiedyby wtey nie-
rze ze consensu Paterny był opuszczony raptmiał
by być uznany musiałoby y to coniuguio dissolui y dzie-
ci spłodzone illegitimi zostawać. Honestatis zeby to
było zeby owa ani Panna ani Wdowa, ani eNepatKę
zostawała. Ktoreby iż Prawo Panny odwodziło, ktory
tey Statut wrocic może wtym raz utraconey contempla-
tio publica utilitatis zawsze Priuatom commodis
postpereć. etiż w Rapce hoc solu gudnie, utruno
inuito uir illata, a teraz gudstia tylko zachodzize
bez consensu Oyca sobie obierac niemogła tedy
gudstia takowa ad rapta et Raptor. nie należy ini
że o tym forum pisze Iudicium, y nie inculpatur, a le Zo
ng iego pro priuatione Dotis pozwachy przysłało. Bo
y Statut de Virgine Orphana to iey samo requisi-
tum przydawa, a czy tey Statut y Constitutia

Quadet tylko

Sudet tÿ Ko consensum amicond, iakò sie uÿ:
zeÿ non necepitat bogdy mowi poterint sibi prouidere
de manżis cum consensutamen amicond niemowi zasani
concluduie tego, iż gdyby sme consensu amicond prouide:
ret sibi de manżo miała dziedzictwa ÿ dosaga swego za-
tym odstradac dosc tedy accusato wÿuieść, non rapuit, non
uioładuit, iesli ona za niego bez consensu Przyiaciol to uz
ona tym rationd reddere powinna Ktora ze iuz umarła, ant
eo nomine conuenta była. Dzieci ieÿ pozostałe non conau:
cta Matre in Matrimonÿ Personalibg nie mogą szwan-
kowac, in Realibg, tak ÿ Raptor numero raptu, uslnÿ
zdstawa, gdy rapte wÿznania z ktorego Raptor miał bysz
konuiktowany dla smierci ieÿ zaszłey nie dostawa iakò
ÿ consensus z affectu miłosci przyiazni chęci pochopu, sta-
łości, uzwanÿ byłsa, tak ieÿ accusatia Iusta, ex contra-
ÿis eisdem do Prawa Przymowana zdstawa. Bo iesli te
Judicia uoluntatis non concurrunt, cum ipsa confessio ne
Genere prawdziwym rozumianÿ bydz nie może, co zbortcie:
dno ex Persona uiuentis ÿż baczyć inaczey tudno z Pers.
Swaiey tez o crimen Rapty nikt nie przychodzi nigdy
bo lubo to in sermone uis est maxima, ÿ zkąd hunc sum:
mum Imperatorem zowigmy iedna k in casu praesenti in:
szaÿ iuż rozumiec nie może tylko Naturalis, à qua Vir
et Vires appellanty mogą bydz zchronione ÿ za kaza-
ne rozmowÿ, a uis armata nie może na ostrożności dos
mowey należy Si filias habes uigila super eas ne
antequam uitia nouerint uitia discant, magna fama di:
crimen est, mulier et custodia magna fama magna
labor ieslis zaniedbał, tedy pilności ÿ straży sobie ine
puta nie potrzeba wiele persuadere Biatey g tes

wie

wie vngens mulier malum est, quod Pater ese prog
genitam, ut in alienam propellat Domum preter dato
cogit detrudere, bywało to że ij ony raptem porywały cu-
dzey Sukcessyi, abo Hypoteki, nuz Substancyi, conatu tak że
rapere Księdzu Kościoła Kogo Raptu poparcie nie każdemu
służy boiąc się iniuria rapty remotos non afficit, tak też
ij Ktoś bliskiemu windykować go należy, ij to płci Męskiej
gdyż rapty est Familiæ iniuria owym zgoła wedle Con-
stytucyey 1638 z których mocy, y opieki nie mieli gdy
wana iako Rodzicom Opiekunom, Do owi co do niey żadney
mocy y opieki nie mieli, iako żadney z tąd krzywdy nie:
ponieśli ani z tąd Iustum dolorem Kto rapt podwoi iuż
ten non iniuriam vindicat, ale ex lite Lucrum bonorum quærit.
O których non criminatione sed Iure przychodzić potrzeba
a takowego rapty dowiedzenia dowod nie może ex confessio:
ne raptu liquidari. Ktym bowiem ten Statut miał wagę
polski Prawo de Scrutinijs in Criminalibus expediendis nie
nastąpiło z Kodlive to było niewinności Prawo. Kto z tu:
dzieł, aby Kto miał bydź Accusator et Testis idem że
dwuna stu Sziatkow depossityi conuictionem Reatus
Prawo mieć chciało, a tu ma bydź tylko ieden socius cri:
minis possolicie non probat, a tu ma conuinkowac nad to
Rapty ad honestatem tylko referty, ale owe które mer:
tricant, et sunt inhoneste uitæ mogą wybornie ad faci:
endam sui copiam, tak compelli, iako więc Lacquey, co
powinni gorcia stawic albo cudzi artifices wyiąwszy żeby
był potym atrox iaka Iniuria ut potę contra naturam
nastąpiła albo że chciała ieden ad uitam honestæ, a ona
przecię in turpitudinem porwana w inszych zbrodniach

complices

complices zarowno z principalem Karani bywaią bo commodum delicti poniekąd deriuatur do nich iako w Zaboiu iuxta dicta w rozboiu tęż. ale w rapcie una gudi: tur, bo też uni rapitur non pluribus y dlatego też Stabat na iednego tylko conuictia ex ore confitentis położył coby contra complices ktorzy uim non intulerunt nieszło zaczym ieśli maią bydz Karani niemogą ordinaria tylko arbitria pona bydz. pKarani przy zaboiu strzeli princi cipal rani complex po roku, tak zabitego y ex coadictis: ne słusznie eadem pona plectitur ale in Raptu Princ: cipal uim intulit complici tedy sobie nie dostało nie słusznie, aby z nim participaret, in pona ktory non partici: paccit in Virginitatis rapta defloratione.

De Poligamia Nostris Wielożenia dicit.

CAP. VI.

Niemasz unas prawa o tey zbrodni wy: raznego, zaczym qualitate facti et personarum habi: ta in arbitrio sędziego to zostanie leyża, albo li sroż: sza Kazn y winę w tey mierze stanowic nie moze bydz iednak nie criminalym ten excess. Poligamia, gdyż wiele zen wiele praw oraz sobie gwałci. Boze przy: rodzone, y samo Jus Gentium, bo co ma tak nie prawa Bozego

Bozego iawny iest contextus Pisma Swiętego Kto:
rym dosłega iuż primat Genesis, quamobrem relinquit
homo Patrem suum et Matrem suam et adhærebit Uxo:
ri suæ, et erunt duo in carne una, nie trzy albo cztery in singulari vtrzono adhærebit Uxo:
ri non Uxoribus. Iakoż y z początku Swiata, zaraz iednę tyl:
ko Zonę dla Męża, y Męża tylko iednego dla Zony stwo:
rzono, nie wątpię w prawdzie y Patryarchowie mi podwuch Zo:
nach mieli, lecz onych czasow gdy niewiele było Cultores
DEI z tych Mężow Swiele powstać miało, co wiarę y
cultum DEI rozszerzyć mieli, urgebat ipsa necessitas, a by
ym to BOG dispensował, iako y teraz Summo Pontifi:
ci é permissum, contra à Lege sancita dispensować, gdy
concurrunt causæ necessitatis, utilitatis, congruitatis, et
honestatis. Dispensatią te tedy odnieśli, per inspiratio:
nem et Reuelationem diuinã, gdyż przedtym Prawo Boże
nie słowy ani Pismem podane, ale na sercach Ludzkich
od Boga wyżyte było, Ktoby przykład in segnelam licen:
tiæ usurpowąn był niemoże Legis Publicæ prædecessio
iam stante, ieśli że uir et Uxor są społy diuinã et huma:
nã Domą in societate autem omnis ma być rownalitas
coż by to była za rownalitas, a zatym, co za societas Mąż
dowu Zonach, zona o iednym Mężu Legem naturæ
esse, alteri nè feceris, quod tibi non uis fieri. Mąż niechcie:
ciałby tego Żenie, gdyby drugiego oraz z nim przy brał
Męża, a Żona iako ma drugiego do iednego Męża dopu:
ścić Żony. Papinę Młodzieniec on Rzymski po:
wieścią swą gdy od Matki pytany co by się w
Senacie działo powiedział, tudzą Matkę swoią
iż Rzym

iż o tym rada była co iest lepszego czyli żeby mąż
miał dwie żenie, czyli żeby żona z dwiema żonami mieszka-
ła, ieśli powieść iedna tantum uczyniła motus y Rozruch
takowy w Paniach owych Rzymskich zas rzecz sama bur-
dzi pokoiu pospolitego nie rozmyśla.

Przeto ab tanti sceleris reiteratione, iż tot stupra com:
misit, tot Virginum et Matronarum pudicitia violauit
quod connubio duxit, gdyż tym takowego zbiodnia Trybunał
Lubelski pokarał.

Contra.

Franci przeciw takiey skardze tak się opponować
więc zwykli Małżeństwa na to stanowione bywaią aby
z nich Potomstwa rozmnożenie Necessarium in vita do-
pomożenie subsequatur, bo y BOG Sam powiedział, faciamy
Adiutorium, et simile Kto tedy dla Potomstwa, stenili
Vxori Vxorem superduxerit fœcundam, czemu ma zostawać
in pœnis, gdyż non lasciuiendo sed gignendi causa ią przybrał
facilig ex multis, quam ex una filios suscipi pœnoe. Mał
Sarę y Agar drugie żonie, oraz Patriarcha on Wielki Ab:
bracham miał Iacob Syram y Rachel, Miał ich Sało-
mon Siedmset, ia ieśli im to dispensatum proveniebat
Sobolis gratia czemuż nie teraz tuż ma bydź gdzie
ta necessitas, tasz utilitas, tasz congruitas, tasz honestas,
uznana bydź może. Czytamy Pisma S. Deutero non
że Słowa. Si habuerit homo Vxores duas unam dele-
ctam, et alteram odiosam genuerintq; ex ea Liberos

Którego

Z Ktorego Pisma było doznać, iż wolno było iakko
iedno, takktemu dwie mieć Żenie a pogotowiu, gdy Żona
będzie tak Niedzuiedzica iaka, ktora miała być duro in
Adiutorio a ta ona in Ruinam, iakko mimo nię nie starać
się o insza Lepsza wszak z takiemi y Prawa Duchow-
ne Diuortiari Kazą. Pisze Stissona de Reby Gallicis.
Iż iednego condemnatum zemiał ktemu Żony gratis pro-
wadzono ad Supplicium. Interim Krol na przeiazd Kę
iadącemu dbaczy go y zawołac Kaze przywiedzionemu mowi
Ego Rex sum, unam tamen Vxorem habeo, tu vero quatuor:
vt et ego unica statui tamen bona, cumq primam duxis-
sem malam Suam experty propterea Secundam accepi, gdy
cum primam similem inuenissem, accepi Tertiam, et eadem ra-
tione quartam duxi ostenti Longe peiorem. Quare omnino
decreueram ducendis Vxoribus non cessare donec unam
inuenissem, quae bona eet. Kazał go Krol uwolnic będącego
te necessitatem mali z Ktorego respectu takowy Kazdy
nie insza ning iedno Zona Adulteny miał bydz poka-
ny gdyż takowe crimen iest ponieważ Adulterium, boa
prima transit ad alteram y do Żony pierwszey niewinnosci ia-
dno zapisany przywileyk miał by tracic. Reformatu-
iey wrocic a za tym zas drugim Zonom tanquam Stu-
pratis violatam pudicitiam nagrodzic.

243. DECIMA IV.

DVO.

Ko

Kto wezrzy in naturam eig sceleris upatrzy y, zbacży
ze crimen to iest contra naturą humanę societatis, z kąd
odgenia y potępienia iego choćby Prawa pisanego nie było
to sama iednak naturalis sufficeret ratio albowiem
przeciwko wszytkim przyrodzonemu, y przystoyności, to iest stwo-
dzonej, eas personas, quæ à nobis sanguinis femina hausé-
runt, inter se copulari, ktore crimen iako iest ciężkie
inter ascendentes et descendentes niż inter trans-
uersales inter coniugales, a niż inter liberos także re-
spectu eig qualitatis icdne ma zrozrzedrugie wolni eyssze
wyny dwa razy tęż winien co z zamężną Pana iego incestuosé
libidinaty, albowiem incestum committit, gdy powinną krew
swoią contra fas ignocit, et in coństu adulterium urongt.
Nie wyswobodza incestuosa, à pęt matrimonij ius
affinitas bowiem iako res honestissima é recepta, ktora
nie inszego nie iest iedno connictio personarum ktore
przedtym były diuersarum cognationum per Nuptias copula-
ta, lecz pokrewnych y powinnych między sobą complexus
ponieważ takowey affinitate z siebie wydac niemo-
gą. Seguitz iż ipso facto sa illiciti à zatym iako facino-
rosi bo nihil decens parare possunt Pędzone y condemno-
wane bydz muszą, nad to in Matrimonij naturale
ius et pudor imprimis inspicitz nie moze tego publica
honestatis iustitia dopuscić, aby takowego, ktory to do-
ie ustyd y Prawo przyrodzone dopięć we krwi swoiey
brodzi, miała też bez karnego cierpieć et lioguin in
tam graui crimine grassandi hominibus impunitas permit-
teretz Kościoła ma bydz między złowiekiem y Bestyą y

la

gest Dlatego Prawa Boże Diuinũ est humanũ we
wszytkim wszeka Kiey Krzeze przystoynosci, takiy
w tym maby ludzie ad Matrimony Sacra bellua bel-
luarum more non irruerent, gdyz matrzystwy maią
necessitudines augeni y innych Damilyi Societati con-
iungi coby ustac musiało, gdyby Plemię iedno Swoy
rod tylko sobym dwało, zniesiona by zatym była y gos-
trznoc pospolita, Ktora Prawo im bezwstydnati Bialog ło-
wskiey warowało, iz gdyby od Swego męza w Krzyż wdzo-
na była, gotowy ratunek od powinnych, y Krewnych swych
miała a powinnego y Do Krewnego swego w Zona zostawiy
w Krzyżudzie siedzey na Ktorego się odezwie Przyiaciela
gdy męza z niego mianowy bliz zego więcey niemaiuz
Przyiaciela Naturalis nescio, qui duerecundia rubis
innatum est ad sanguinis commixtionem, in coniunctis ab
honore czego iawnym przykładem Stanął Philoso-
phus secundus, tym Pisma historiey cum matri nescienti
cum esse filius se commiscuisset sceleris hororemor-
tem sibi Conscivit. A nie tylko ascendentes y descenden-
tes seminis in cdstg arguuntz, gdyby syn z Matką albo
z Babką Lubo Ociec z Corką albo z wnuczką Libidinantzin-
cestuose, a le gdyby tez Spuigng cum Nouerca, Socer cum nuo
frater cũ sorore v filia fratris seu sororis tum et qui cũ
Amitta aut Matertera hoc é Matris soror concu-
beret, nec non qui cum Vxore fratris quiz cũ duabz soro-
ribz et cum Matre et filia simul cumz ea etiam
quã à sacro fonte Baptismatis leuauit se iungeret
takowz cognationẽ quã ex Iustricis facni pocha
dzi spiritualem uocant, a to dlatego iz tym co in illis

Sacra

sacris puero fuit auspex Deo fide iubere videth
se in illam, quod ab optimo Parente solent officia pro-
ficisci collaturam. Sądzą ỹ to pro in casu maximo gdy by
Kto Pannę Zakonną mniszkę Virgine Deo dicatą
corrumperet zbrodnia ta incestu iż iest sroga, sroga tez
Kara za sobą ponosi. Bo pona delicto zawsze commen-
surari debet. Nie tylko sami incestuosi plectanth
ale tez ich ỹ incestuosi sond incapaces bonorum Patris ef-
ficiunth co gdzie sie non ab ipsorum filiorum peccatu Bo
a co ci winni ale zeby Oycowie in persona filiorum terreanth
iako więc in crimine Laesae Maiestatis bywa confiskata ex
in casu nati Legitimati non possunt solum dispensari. Z prawdzie
naszego nie maz oyczystego de incestu prawa alee ỹ o inszych
zbrodniach iako zlodzieystwie Mezobuystwie ỹ razu nie
było pisanego prawa a iednak naturali iure w całym swie-
cie turpia fuisse iudicata ieśli ze Constitutia ubi
de Legitima prole Kazą potomstwo nie winne sprzy wa-
tig Successyi, a iako Samym winnym przepisi.

CONTRA.

Nie wszytkim na Swiecie eadem sunt honesta et
turpia ale Każdy za przystoyność to rozumiey sądzi co zły-
czayna ỹ iego niesie ỹ co iego Sąd moiby conuenit to tylko
rectum putat. Kąd narody insze tych samych iedno
Legitimos bydz nazwali Ktorzyby secundum mores su-
os, ab eis approbatos byli zrodzeni. Iako u Rzymian
przedtym Iustum Matrimonium illud habebath gdy:
by Romany ciuł Romanam taktu in Vxorem poiął

leż

-ecz gdyby Rzymianin postronną inszą białogłowę
nie Rzymiankę wziął sobie zaślubę nullum Ius Nup
ptiarum między niemi ducebatur acz potym Ius connu
bii dane, ut quicunq; in Orbe Rnō ē ciuis haberet
dopiero Ius connubij które było zrazu tak barzo więte
ze to było omnibus Nationibus z Rzymiany commune to
też tym wszytkim narodom który to Rzymianie rozkazywa
li Roma communis Patria była nie effecta przeto nie
mając kto Oyczystego w Krzy mierze prawa y za kazu wa
żył by się w Louinowactwa zenic, rozumiejąc ze ma sieto
z tey swobody którą ma w Oyczyznie godzi Lzey podobno
sędzący by był miał, a pogotowiu ze Lege uetera snac
też to było Praeceptum, aby Fratris sine Prole decedentis
semen Suscitaret. Nawet o Ludu onym Izraelskim
Ludu Bożym y wybranym piszą iż pilnie tego strzegli
nè prospiciuitas nouis Propaginis ordinibus se sensim
diminueret, y dlatego cognationem antea ad stir
pium Matrimonij uinculo colligabant, et quodammodo
fugientem reuocabant, ut in una familia et tribu gens
in perpetuum maneret. Był to Wodza ich onego Swięte
go wyrok, y postanowienie które dotąd in Sacris czyty
my Omnes inquit uiri ducent Patres de tribu et cogna
tione sua a cunctis Familiis de eadem tribu mariitos
accipiant, et hereditas maneat in Familijs, a iż nie
zwano nigdziey id illegitimū quoad huc Legibus non erat
prohibitū. Iakoż tedy takowy będzie rozumiany
ia występnego przeciw prawu który o tym nie ma swey

Oyczyzny

Tyczyny: Prawa à inszym też nie powinien się sądzić prawem multò magis ze Constitutia 1578 in prolem illegitimam, à samych illegitimè nubentes żadną sowość nie wiąże, y Krzyżowey winy na nię nie zakłada, tylko dziedzictwo ich gdzie indziey dnaca Sòèta pisze:

Gentes eé ferentur.

In quibg et nato Genitrix et nata Parentis
Iungit ut pietas geminato crescat amore.

Takowa inter ascendentes et descendentes coniunctio słusznie pro crimine habetg, gdyż to iest wstrętnie contra naturam eos nobis copulani gui sanguinis semina à nobis hauserunt, lecz inter transuersales to non cadit nie miało by też im być tak dalece crimin obsun. Accedit ze Ignorantia à zwłaszcza probabilis etiam. Ktà ignorantes sanguinis coniunctionem excusowac muszą. Nie szli w tym temerè nie pokątnie ludzie się pytali à ludzi dobrych wiadomych iednostayny głos był uszyt Kich iż żadnym powinowactwa związku niemieszą się pokrewieni. Vinsbonius non credit, Publicam gq qui seguitg famam ipsis credo errore excusat facti. Nie iest to affectata ignorantia, ale uera, et Legitima Iuris Gentium ignorantia, tabą ustrogą nie wymowiła tak Mężczyzny iako y Białegłowy, Lecz ignorantia Iuris ciuilis ze wtym albo wowym powinowactwa stopniu Ożenić się im nie godziło ieśli nie mężczyznę

Przynamniey

przynamniey Białogłowę wymowic mieli. Azutat
szcza iż rożne Prawa rożne Pokrewności y Powinowactwa
Stopnie naznaczyły iedno w trzecim drugie w czwartym
Łączyć się chciały, wczym y Samo Ius Canonicum dimi ua:
riatum. Był quarty affinitatis Gradus interdictq Iuli
y et Gregorij ci za ad Septimum Gradum rem produxerunt,
potym iż by był za tak dalekim Stopniow Likiem nie
Łatwie Kto wiedzym chcieście Ponym sobie dostat wziąć
ich Innocentiy tertiy, y w tym Powinowactwa Stopniu
Małżeństwa dopuścić. Ci co aż w siodmym Stopniu Ko
niec Powinowactwa naydowali tym się uwodzili, iż iako
sex Stanby kres Stanu finiły, y natura propter animi
ad diffusam Propagationé nie ulteriorem gradum Latk
consistere tak oni ad Sextum gradum cognationę exten
dowali, a w siodmym consanguinitatis comparationem
zawierali dnudzy wanie uany, y dotąd ieszcze nie iednym
gradu Sure fruili, et Canonico dinumeran znaydziesz.
Ius ciuile gerod tutelas hereditates, successiones
prolixim eos recenset. Ius uero Pontificod, ratione
Matrimonij, et Coniunctionis strictius de eyz agit, tak
y nasza Constitutia [illegible] o Kadukach Linea
Consanguinitatis dla Successyi aż do ostatnim inclusiue
ue gradum.

244 # De Veneno

Pro.

Ten Kton zalem uniesiony albo gniewem za sa
Loni-

Lony lubo iakim inszym porwany affektem popę-
dzenie napadnie, na drugiego zrani zabie może mniec iaki-
kolwiek przerchlwszei swey respekt albo wiem to uczyni
nie rozmyslnie uczynił, et facto cuig nulla accesit
deliberatio, ale takowy co trucizną kogo zno si, iz na usty-
pie pierwszym sam z sobą zasiada, yo sposobach przemysla
geng ueneni chcera z lekka y powoli na stępuie za okaz
zyą y czasem idzie nie porzywcą, ale rozmyslnym czyni tym
samym sceleratissimg mentem et manibg pollutus zo-
stawa. Ydyz ueneno occidens occidit prodytorie, bo temu
co mie nidomie napadnie albo zlozyc sie, albo zdronic moge
owego zascichey y potaiemniey zdradzy y domyslne nie po-
strzegą oczy. Zdy takowy każdy pdna maiore dignus bo
tez wiąkza rzecz iest, trucizną niz mieczem kogo zabic,
y co struł dwoie simen popełnił. Homicidio et Vene-
ficium. Im tedy prozszą smierc zadaie, tym prozszey smier-
ci sam godzien otrutego in tadio uitą Lenta mors con-
sumit tabe, a drugi zaiednym hausti kym, albo tez illi-
tas corpore zaraz cum toto sanguine ginie niechby
y on tak umierał, ut se mori sentiat. Galeng o Theriace
traktuiąc pisze nihil difficilig euitari, quam ueneno et
satis esse deberet homini inter tot periculo nato mor-
tem singulis horis trepidare abrzy, eo quod in ypso cibo
et potu, sine quibg uiuere impossibile e, Mortis timor
misceatg, et quod ad uitam paratum e ad mortem ab
homine traducetur, quid miserg ee pt, uno eodemg
tempore cum spe uiuendi, et timore moriendi cibum sume-
re. Przeto na powsciągnieniu takiey zbrodni, nie tylko

Samego

samego ueneficiu, ale też y tego co Scienter occidat
tur przedat Venenum, Iustitia Karze y tract iako Co
minus participem ueneña occultanda et tacenda, non do
cenda, aut scribenda multomagis uendenda. o Takim ze
obowiązkiem Prawo tego wiąże co truciznę kupuie, y co
na klęsno ieiy pinięzy uzyczy nawet, lubby mors non
fuerit secuta uenenati iednak iz seuery in eos animadver
ti oportet, qui pernicioßig delinquunt, nie może tak komu y
zfolgowana Kara bydz, gdy z crimento, quantum in se est,
iuz iest perfectu, bo a co iescze ad criminis perfectio
nem agendum supererat. o Truciznę zadano ow ia połknął.
Mow é przeparata Ablata degustata. A zaz exitus rerum
ànie raczey hnum consilia iudicanty. Zawze in atroci
by punity conaty, licet non seguaty effecty, gdy z seromet
dicina pararety, si effecty expectaret, ten tam ty ko rona
ty non punity, qui neminé Lædit. niech to tak będzie ze ię
uenenaty medicauit, ale przecię ow homicidium quartu in se
é perpetrauit, Tey zbrodni łudne bywaią probatie uzaka
ze iz à mente bona proficiscanty Actiones latuie ex Con
trayy Actionih yy skrytą złość wyśladowac, animum cuiuß
ex facto deprehendi wiec ktoryż bardziey tymsie karaią
Zmieszkow iż ßi nieci cosą ßolicitu de hæreditate uiuen
tis Simultur es, cadauer expecta. Medy kowie signa Ve
neni te pospolicie Kładą palpitationem cordis uomitu
prauu, singultum, tremorem, stuporem, macu las circa cor
pus uaniat, Venena zas same też peruß Kuig. Cicuta Sa
Lamandra, etconitu, Lithiocampy, Cupressim, Mandra
gora, Cantandes, ulcerandi causa danc opiu Arsenicu
nadaią

Naturale, albo factitiũ od ktorego wielu ulce-
ranty, Labia onè y Intestina, także y ſtomachy eſtapel-
lum ſſ. oczym wszytkim oſtatnieyſze u medyków
y Doktorow ſprawę każdy wziąć może, z tych uży-
czonych o Truciznach, bẏ ſie dobrze Karmiony tymi czasy czło-
wiek zacny oco y do Prawa takowy ſprzezon bẏł
widany Dozew.

Quia tu ſolicita exiſtens de hæreditate Aſtonis ui-
uentis, ut quantocẏs idem ctſtos perimeretẏ data opera
ipſum per ctſ uenena ſti, uenenum malum in cibo, qui ad
uitam hnis paratẏ e, tu admortem ipſius idem ctſ uliſti,
cum porrò usu et genere necis illicito, ac inſidioſo in uitam
eius egeris, et ualetudinem eius proditionè, in pabulũ mor-
tis, et lentam tabem traduxeris. Proinde inhærendo Legi
et Jurisſ communi, quod eos atrocẏs punit, qui etiam pernicio-
sius delinquunt ſtatutę ad uidendum ſibi ex commu-
nitate, tanti criminis dementia ſuper te extendi ſſſſ

OSTRA.

Co my Venenum to Greckowie zowią y ſłusznie
bo Leckarſtwa y eſtedykamenta ſą też te uenena mięnią
naturą tego komu ſą dane, zaczẏm iż nie uszytkie ſą ue-
nena mala debet probari qualitas boni y mali uenẽni.
Albowiem pharmaca multa bona mixta ſunt, multa et
amara mixtione poſſunt ſalubra fieri, et in dosto ee.
inſza kto ie dobrze przypiłuie inſza kto bono ſñe non
malo animo iedno temperowac nie umieiąc dosim et uſu
nie

nieznaiąc imprudens zgoda iako ad excitandas pos
testates tu pasim przedaią ij przedaży takiey nie
bronią multòmagis gdy kto w chorobie chorego doradzi
że to albo ono pomoc zdrowiu iego miało interim zaszko
dziło, nie wiem aby takowy secuty pœnæ alicnam et con
silium błędu swego criminalnemi miał przyplacać wi
nami. A pogotowiu że uczeniony przyszedł dozdrowiaiące
go zkąd delictum imperfectũ, pieniewasz effectus
mortis non secuty, ordinariè pœna Karane być nie może
ale si quid aduersi extraordinariè aduertit debet. Prze ba-
tiones criminis postrzone, nie omninò są prawdziwe, morbi st
Supplicia Luzuniè y zbytkowe gwałtowne choroby, czyniąc
takie znaki wiecy ostrzegaiąc omylne Iudicia, omylne
felices eorum successy foli intuety, sed errores ipsorum tey
tegoż atq; optimi Sokr.

245 DE MAGIA et MA-LEFICIO & VENEFI-CIO.

Do.

Statut Nasz Koronny Titulo Spirituales
Sprawy takowe Duchownemu oddaie Pawoni Verbu
Dei. Item ad Iudicium Spirituale pertinet in Cau
tationes et Magias iudicare. Czego podobno dlatego
iż

iż in eo nomine concurrunt insze nomina iako Chrzt
to Krzctwo, bluznierstwo, mokry używania Swiętych
ceremonie kadzidła Sacramenta wody Swięconey y gdyż
Diabeł we wszytkim redargł emulatz. Zaczym tez we
wszytkim iako cżymia podobienstwo Boga naśladuie
Bog instituował, per Verba Sacramentow formulae
on swych zabobonow, takze BOG iest sine principio et
fine, on tez in circulo ktory iest symbolu Divinitatis
bo iest principy et finis experzpnyszgsie homagiu. á sui
seguacib odbiera, ktory cyrkut na ziemi wzięcyą iż Per
ra scabellu DGł. nad to co unas Krzyżem na Krzeie zegna
ią, to on pazurem cialo ich piętnuie co wszytko ni komu
wtaśniey z tych Kolieznasi, uważac nie na lezy iedno
Krzyż. Takowa nauke non socia conscia, sed inimica
scientia nouit, takowi wszyscy są cum Dæmone fœde
rati et Dæmonis Vasalli, takowym zostawiaią Diabli
Charakterzyszwie, y znaki ad Pacta conuenta. Cho
wiem res inanimata Niebo ma dotych skutkow, kto
rych oni za Characterami dokazuią, takowe ich obrazki
charaktery, azaz iawney dolatrzey niemaią gdyż ic
kadzidłem wprzody insza, wonnoscią nicz co niemi pacz
okurzaią, co ma liczba do ich ktore robią cudow azaz
numery albo arithmetica, ma uim w sobie iako słowa
te ktore oni mowią, maiąc iaką moc w sobie przyrodzo
ną bynamniey. Liszą to w modlitwach Kościelnych Exor
cizmach, et formis sacramentorum, tam supernaturali
bus, ex DGł institutione, ale w Magiey in peruersa
nec uirtute illorum sed opera Diaboli ad signum concurren-

tis

tis omnia perficiei niech sie Kto tym wymawia
iako chce, ze ad bonam fidem characterow zazywa, ze
laminas prosloni ze amatorum poculu, non occidendi sed
amandi causa zadal, bez discretyi pismo Swiete rzekło
maleficos non patiens uiuere wKtoby tez iuz y zabilskie
dy animą im serce przemienił, a kiedyz serce ludzkie
nietylko przewrocone, albo obrocone ale y tknione
bez zgubi zaraz Samego zywota bijdz może, Ktoz przy-
iaznego serce niechętne z niechętnego przyiazne essister-
stwem czarownym czyni ten gwałtem czlowieka zabija, gdy
sercu gwałt czyni. Pietate, obsequio, affiuid, et amicitia,
amicitiam parari in religuis, ubi impudicitia é, Veniam non
mereri, gud ut crimen effugiat turpitudinem interponit
więc y wolisz tolerowac, a niz szukac takiego auxilium
Satig é bona obligatta perdi, quam diabolica cura sanari.
Po czarownicey tedy robocie wymacz ac Czarownicę snadno
y po znaku ich znaydziesz przy nich osoby z Włosku ula-
ne niektore iglami, ktore drugie przebite, albo szczepecka-
mi zwigzane, iako ktora z nich na iaką się złości wyrządzic,
zawzięła znaydziesz w ich skrzynkach nieco pyrzezdy,
gadzinę rozmaitą, nawet y winiliа stigma na czole ich, in
ustum Sbaczysz puz inszecircumstantie wydac cię mogą, ze
Ieli Komu co złego groziła kiedy, a to się ięmu stało,
ieśli dzieci maścią mazała iaką ieśli bydło czym na-
cierała a potym zdychało, publica o niey zła fama gdzie-
rela partis offensa probabilis, y inne ex quibg in-
dicijs przyszłoby ktorą wzięc na oppy y probę zazyć
z nią trzeba wielkiey ostrożności umieiętności w tey

mierze

mierze y świadomi nie od Wyrzynia Czarownice
wprowadzą wprzod iaze wszytkiey ieyi dziecży odbiera y
inszą dziecz dadzą, aby w ręy chabicie utaionych yskry:
tych iakich czarow, nie było potym ciepłą wodą wszytko
dobrze omyi, y wymyi kazą, aby unctiyą ieśli się namaz
czała, iaką społkac mogli usłoszy dlatego ręy wszytkie
etiam ingenitalibg ogolic wszędzy roskazuią, y namęki
y probg pod inszy czas niekazą wydawac, tylko infra
mi parum Silentia, et sacrationibg diebg, to iest w dzien
ciątkowy przy ktorey prosbie wodę święconą w ustach iey
leią Sol święconą albo inszemi iakie święcone Rzeczy cu
septem uerbis ktore Pan Christg na krzyżu wymekt
na kartecce spisanemi pospołu złożywszy y Agnus Dei
na szyi iey zawieszaią, tez dopiero śpiewa y prawi placen
tulae iakie forma fermenti, simul Lcd Lacte Matris
et filiae dowiadczona rzecz potki ich tylko stawsa in
corpore Formenta niecznie. A drudzy iedzą bulletin
y na ktorych spisane są słowa in Passione Christi Dni
y gdy ich krzpuią to ie ori cicha mowią sobie czemu za
biegaią c Psalm ow ex. Quid gloriaris ps. mowią go in faci-
em z ktorey excessu wyzey mianowanego uwagi pana
guidem impuni a Magistratu Seculari, cognitio auter
criminis, a spiritualibus Iudicijs fieri debet.

Vide Religua in Tractatu de Formentis.

CONCLVSIO.

Signans quod miraculosa, eadem et prodigiosa

audent

993 widenty, nie iuż tęż Diabelstwem narabia, co dziwem
dokazuię. Natura skryte swe skutki w rożnych cha-
warstwach rzeczach zaczyna wedle obrotow y Influxyi Niebie-
skich swego czasu mieysca, gdy Simphatia y Antipatia
tychże ich porządnie obserwowana będzie wszakż dziwa
cowską ślepotą zdaią wzdrowość zybią gmoty bydlęce
wilczą skorą skrytego izalice sprawą Diabelską, drugi bę-
ben Barana przypostarty kazi y psuie, albo y wapno kto
to w nim czyni ze sie niektore odwody zaiega cosię tedy dzieie
ex Magia naturali albo artificiosa mathematica to pro Magia
Damonica criminari nie może pozwala tego Ius cywile zwłaszcza
in finem bono absoluendas ligaturas bondres nominem scan-
dalisant, nisi malam mentem, y ieśli ze Numerus arithmeti
cy nie ma w nim ullam ieśli ze wszelcy inferiores Cało non sunt
subiecti Vulkibg Calestabg. Remusz byiwa Timactericus le-
talis czemu octimestris partis minime vitalis, czemu
w Exorcismach, y in złych obrzędach certa nota, certa for-
ma, certa Verba Iusta to iest Magia Damnata Diabolica
ca przez ktora czarownicy z rozkazu Diabelskiego
Cud zi psuią. Do calamitas mortalium connubia sunt
malorum damonum, a dziwna rzecz, ze tych naybardziey sobie
dzą, quibus sunt coniunctissimi. Takowe crimen nie
może bydz iedno Magia dum et publicum Crimen, kto-
re w nocy po publicie dum nihil operatur, nec cauerip-
tam per Industriam insidiosam animo deliberato
wbiią, y zdy ich maleficor od roboty ich złey zowią male-
ficą qui utiq, maleficatą qui Dicitur takowych maleficor
boy owych Sortilegor co sub Nomine falsa Religionis
przez iaki kies diuinatie, wok na Imię y sobg czy-
ią

ią Leią maleficijs pozatym wiąze ijo upadiaki albo
swank zdrowia przyprawuią. Samo sdculare Sudrcin są-
dzi ebij miało albowiem Statut gdij nekt ad Judict.
ad Saculare Spirituale pertinent incantationes et Ma-
gias Judicare nie nekt zeby ebij same maleficond miał
sądzić, ale incantationes tylko inclusiue ij magias owe
podobno co to maią difficultatem rozeznania Religionis
usurpatd uera neanfalsa zaprawdziwą Lekt pobozno-
scią czyli Diabelską cudarobi. Religio ueri cultą est Syer.
stiho tassi. Aboli tez Statut owe magias et incantatio-
nes tu includowal Ij to iest ueriuimilig, gdij Sam Statut
Statutu tez podaie Spirituales w ktorych agitą de Sa-
cramentalibą pdnis iako Clericą sortilegą Vasa sacra
et Vestes in sortilegio zazywal mipas Defunctorid prou:
uis dla przyspieszenia smierci ich celebrowal. Mod Ij.
iakie nieprzystoyne przy celebratyi dziawsal abusum immo-
do et ordine sacrificandi czynił, et super rebą profanis sor-
tilegiąs aptis insze odprawował, Lecz Male fici eo mortis
Infirmitatis damni sortilegia procurant, a wedle dawneg
onego Juris ciuilis Prawa. Ruj malum crimen incantant,
fndgesij excantant & omninò Saculari Judicio na lezec maią
quo in Lapsu niewiem by stusnie miał ten Veneficij seu ma-
lefici accusan kthoy amatorio poculo niechcąc kogo zdro-
wia zbawić consilium Spectandid, non euentid dla Kowy
tnuc k animandi non occidendi causa podał, iż interim osa
od niego umarła fato non dolo contigisse iako Prawo Sa
spilite tego aby na zabicie drugiego broni dodał Kaz
ze tak owego eby mortis, anie amoris sortilegiid umij-
slnie sprawił w tym czasby dopiero pozwac miało ex con-

mixtione

mixtione et compositione tatwo poznac. Jesli to amor
czyli mortis ingredyentie byly zaczym gdy nie consulto de-
linquunt, ab inuitis et coactis uidentz proficisci, ani za-
tym idzie, ze iuz ten schnie na sercu y szaleie kto kogo
za takim postępkiem miłuie sine sortilegio takowa za-
lenstwa affectyja, etiam in constantem uirum gdy go-
towy furor gotowa insania gdy kto amando non amatur
taky ten nie boraz perdite miłuiąc ustugi swe nie
przyiemne baczą, skorac niemogąc utilia et inutilia
intentarit z kąd co się stało raczy furorz et Insania, ani z
zeli umyślnie iakiey złosci imputandu, a pogotowiu ze
te amatoria, iako w sobie nie maią zadnego effectu, ani mo-
cy ani władzy takiez szkodliwey alteratiey w nikim
sprawic nie mogą, amor non Imperat, ut cæteri affecty.
Przeto takowe amatoria incantationes omnino arcendas, et
ludicras esse.

246 # De Iniuriosis erga Pa-
rentes. deq; Patricidio, Ma-
tricidio, Fratricidio, Ma-
riticidio, Vxoricidio.

Dvo.

Rodzice swe kto z zywota zsladzil nie ie:
dnemu

dnemu tẽn Prawu niepraw zostat. Reus é iddẽ
reus impietatis, reg Sacrilegij, quia Sacrilegio Genitoz
ẽby wiłam abstulit, wielka to niecnota, ỹ taka Wtoa
rowniey Sbè nie ma ei mortem per vim inferre, á quoui
tam acceptam wielka ỹ niepobożność gdỹż zwięzła
bezrozumne miłuią tego ỹ lubią, co ich opatruie, Sąz
Partiada nie wdzięcznikiem sẽ takim stawa zeỹ Bestyą
wtey mierze przodkowac dopuszcza, wielkie nawet Sa
crilegium albowiem natura nato Syna wydała aby ỹ
domu Oycowskim iak wszystkỹni iakiey iawną czescỹ
usługę Rodzicom swym za dobrodzieystwa ich oddawałỹ
iak na Luminaria iakie Niebieskie ustawnie na nich Sa
trzali z kąd nie tylko zỹwych ale ỹ zmarłych Syna ch
odbiliżym sądem zwykł się Bog mscic zawze mordu nad
Rodzicami popełnionego. Et vivos et mortuos odiere par
est, lubby też iakiey przyzgody deficerent morbi, aut
animi iątio Consulari eos oportet, odysse nunquam nie
mogą mieć dzieci od Rodziców swych, tak znaczney krzy
wdy, ktoraby mitad utero educationi mogła bydź porowna
na naypierwsze to prawo od Natury biorą Rodzice mi
łować siwdzie pismo S. na nie szanownicz ka Syrwiny wyz
dał wyrok, honora Patrem tuũ et Matrem tuã, ut sis
Longeug super terrã, iakby rzekł nie będziesz li ich szano
wał zginiesz ieśli ze dla swey znicwagi śmiercią grozi
iż każdy do nieuszanowania gwałtỹ uslesstwo iakie
przystępi, ieśli ze przeklina tego, qui Matrem exasperat
czy niezagubi owego, co ią tuż in multu Sapẽ Laodi pier
tater, a co z kiedy się kto z gką targnie co za wymowką
tłumiec może, albo iak wyiedzie ze mu się to godziło co

ánadá

natura sua contra naturam nigdy się nie godzi Ktoś nie
Matrem offendat dum uis Patrid esse bonus, ona bycz
ta ante partum onerosa, in partu dolorosa, poscst partum la
borioza. Dla Prawa przyrodzenia uprzywileiowanego, kto
re maią Rodzice niegodzisię im Dzieciom, nawet aniże
go arguere, quod a Parentibus etiam é, multoming Życ ich
charbić, despektować, gdbiiać, pierwsi oni Legis latores
Patrz iakto ostro warowali

Si Patri iniquora dixeris damnaberis

Si in Aquid vbi stud damnari dignus es.

Putare quisq; debet omnia quod possidet eod esse
qui genuerunt. Przeto zrodzicn takt nacisk godzicn
aby Natura Legiby Statut nasz Koronny de fratri-
cidio, gdzie y de Parricidio, tractuie oraz parricidam ipso
facto infamem czyni y Spadkow wszytkich go zdzieia,
Constitutia zas 1578 de Iniuriis ergo Parentes
takowego, nie maczey Kazze winowaycie iedno iakoby
gley Krolewski miat zgwałcic Lecz gdyby rzecz podo-
bna byta, zeby Parricida, nie raz iedyn, ale wiele razow
smierc mogt miec Stuszneby zaiste bylo, zeby Lotrza-
ki na wielo oraz smierci Kazany iedna podnogiey, co
raz srosza tracony zostawat smierzig y w takim razie
Rodzicmu non deposita, sed de gre possid dispiciendo
esset. Antiquitas takowielmi, to crimen detestabile
miata ex supplicio ciq estima nie sciiang Parricida
mieczem nie palono ogniem, ale w worzkach Kazany z

Peszami

Pestÿami ÿ Gadziną zaszÿtego rzucono w morze Sul: Liusz otÿm. Quid tam commune, quam Spiritÿ ciuis Dera mortuis male fluctuantibÿ Littÿ erectis ità ciuant Lamiæ Dū dum possunt, ut ducere animam de cælo nequeunt. ità monent.

CONSTATO
W Sprawie JMci Pana Spr. Domirskiego.

Z Termin teraznieyszy wedle Dekretu Trybunalskiego tylko tÿ Ludstÿa w sobie zawiera, ieśli się rzeczÿ dzięcÿ dosyć stało, albo nie à wnoszące nowe wÿwodÿ ÿ dowody przeciw Dekretowi idzie do tego, abÿśmÿ ich podług Concluzidnis Decreti niezostawali zwłaszcza ze stat ut Ka: ze, res subsidiarias ante sententiam inbodukowac post sententiam autem Executig czÿnic demanduie daiąc ratÿ zebÿ była magna Justitiæ compexendinatio, gdÿbÿ co raz wolno było Cause melierowac. Przeto przÿidzie Ad̄ czazÿnie w Terminach zostawaiąc zaszczÿcaÿ się Abronami seruatie ex uiscerÿbÿ causæ accommodowawszÿ, ÿ one na fundamencie Dekretow zbudowuiąc tegÿ ab utringÿ intentowanÿch założÿwszÿ naprzod.

A In interuentione Causa Liberationis Manti per actorem facta.

2 In Negotio Principali ex ea intercessione Sopito.

In

In receptione Satisfactionis pro interuentione facta.

4 In Iudificatione uentatis et Iudicij atq; ipsig partis ex irrito facto et stu interuentionis.

5 In Iudicionb exinde non uniformitate sed potig uariatione.

6 In Redintegratione Lesionis extra causam et Permixtum unig tantum satisfacta, uidelicet parti Actoreq, prodiftera uerò parte, nimirum citata redintegratio, Praefata nundum determinata.

7 In documento Legis, qualiū debeat eē redintegrad patet ex Constitutione 1509 6 Titulo. Vniar Kowarie procesow Ktorey amb bd ptes restituuntur in integrum y iedna klesio Scrutinio seu Iuramento prbanda iniungit.

8 In Demonstratione Lesionis eNostrd summ pere damnisa cuig recuperatio spem nullam habere potest.

Ktore puncta rationb propositonb declarowac wten sens albo ipmu podobnÿ.

Kie maz contrawentiey zadney przez pozwanego uczynioney albowiem Summa 20000 o Ktorych o Ktorą rzecz idzie dlatego niezapłacona, ze Actrix wzięła iuz recompensę za nię z Dekretu Trybunalskiego 1744 na Kazanÿ przez męża uiszczona pierwszego Ktorą Recompensę etstrix dobrowolnie niebÿwszÿ. Pozwaną nie maiąc Iuris necessitatem compulsiua, ale tylko subueniendo Marito ultimo Discrimine Laboranti intercedując negotium eiusdem ab executione criminali eliberując przyięła y na niey przestała co zaguit Pozwanemu stor.

Ktorey

Ktorey Interwentiey takowey y Interceßyey takowey 1000
wey zwłaszcza Cudzim nie broni prawo czynić Żonie za
Męża swego, gdyż z Mężem Żona Coniuges są individuus
societatis in mutuum Adiutorium coniuncti. Zkąd poßsedli-
cie Żona interuenire negotiu Mańskie ergo obligationem
in se transferre pogotowiu na Dobrach tych, Ktore nie są
Dotalitia. Dotes bowiem speciale habent Priuilegium, sine
amicis proximionibg alienari nequeunt, ale in alijs bonis, quae
sunt extra Dotem, etiam cum Remotionibg wyborniè u czy-
nić to może albowiem o takowych Dobrach, ktore są extra
Dotem nie może ona praedicare regula. Do unde exyt, eo re-
gredi debet, co od nich nie wyßło w SSłagu tego też ßtroża-
mi będz nie mogą, dlatego ta Regula iest in Obseruatione
aby do pierwßego Męża ßtraciwßy SSłag, a przez ty aby
go, nie była onerowa patrimonio, gdyby za wtorego chciał
iść męża, nie było iey czego znowu SSłaczyć. Nadewszyt-
tko gdzie zato o liberatią Mężowa z Executiey ßro-
motney, iakowa pietas y Obseruata iest indemnitas wazna
iedna Kchorby abespet Iuris ligua ßolennitas.

Ponieważ tedy zatą Interwentią, y Liberatią uczynio
na a zatym recompensa pozwig ta ßtanęło totum negotiu
Sopitum tamże zaraz w Trybunale, et extincta negotia non
reuiuiscunt, ampliąs ßuscitari non possunt. A iako Statut
naß Korunny mowi tit: Fratres e Negotia mortua et fini-
ta quaßi contra naturam ßuscitare difficile ę et retra-
ctare. Dlatego do zapłacenia tey ßummy nie może, iuż ßtro-
ni pozwany ani Contrauentionis nomine redargui że iey nie za-
płacił. Albowiem tenże Dekret anni 1744 z Ktorego recom-
pensa przez Trybunał naznaczona y przez ßtrony Pow:

Dług.

1002 Dową ieſt przyięta ſtatnim dekretem tak rozumiąc
anno 1627 ferowanym wcale ieſt zoſtawiony y zachowany.
Ieſli Dekret wcale zachowany ty y ſententa iego wcale mu-
ſzą być zachowane, ty y recompenſa naznaczona, y przyięta,
aliasgdyby potakowey ſalwie Dekretu uczynioney miała
być z nihilominą ſumma płacona musiałby być o tym ſamym
Dekret pomieniony in parte retractowany y tak by idem de-
kret in parte ualeret et in parte non ualeret co być nie
może gdyż ſententia e individua et una ac idem non potest
contrariis affectą operari takowa ſalua Dekretu była by inſa-
lutaris, bo by tylko in uerbis conſiſteret, non in re. Faceat
ze tey recompenſy od męża zapiſaney brała ſatisfactyą, co do-cu-
mentu ueniſicat, probabiliby, a zatym ex gua quis persona
Lucrum capit eig factum approbare debet, trudno ſię nazad ca-
fac, y to co Aſtrea od dożywocia odſtąpiła. Color to ieſt ingenio-
ſo commento na wyſlizgnienie ſię, exonere ſaucia ſpłosbioney o
takowym recesie od dożywocia uczynionym przez prawni. Ali-
enid non detinere Iuris naturalis eſt, ſed ex Iure rem
recedere, earkamen detinere Iniuria eſt. Jakoż tedy
dozwany pro contrauentione ma być zgdzony y do płacenia
my pieniężney przywiedziony ponieważ Aſtrea y z dożywocia
y z Recompenſy naznaczoney tey że ſummy Satisfactią brała
y wzięła. Skoro dożywocia tak proceder zrobiwszy ſatis-
factyą y Recompenſy przez Trybunał naznaczoney wzięła
nowiſſime Aſtrea date Aſtig expanda Inſcriptionis Do-
nond Deſignatione. Litery wſzelakie ad licitum maią być re-
ferowane nie ad illicitum, Aſtrea dawszy fidem w Trybunale
za ſtąpienie Męża ze na recompenſie od Męża aſecurato-
wanej, a przez Trybunał naznaczoney przeſtanie, za ktorą
Declaratią y dobrey woli iey przez Trybunał po dwa kroć

uczynionym

uczyniony opyłem y Maz ab Executione Criminali u:
wolniony y Zakonnicy od nagrody szkod złego Recompen:
sy przyięcia Libertowani znacato wszytko Łsionem Po:
zwanemu niedawszy onie Pozwu odstępuiąc. Takowa
Iudificatio Iudicij et Partis est decepti. Maz ieyn
fuisset eliberatg, nisi illa interuenisset, ani Zakonnicy ab
Onere causa nieby lisby byli exonerowani, uczyniła to pone
ciw wszytkiemu Prawu y słuszności, gdyż w Każdym sądzie
ale osobliwie Trybunale, ultima Instantia, omnia proue:
ritate institui iusté peragi realiter perfici debent. Iu:
dicium hoc est, Iudicium ueritatis, gud tibi non faceres
alijs feciśe caueto. Pozwanemu zadne dobra dwa razy pła:
cic Actori duoie bracsatisfactią, y nadto zyskowac
z zguby y z zawodzenia Pozwanego co za słuszność, co za
sprawiedliwość y co za Contrauentio, że on summy raz
ią zapłaciwszy drugi raz nie płaci, owszem iż licentiano:
cendi, daleko więcey takowa Iudificatia nie ma być z nikoz
mu lucrosa, powinna Actrix to ponosić na sobie co iest
ex ea causa, to iest względem Mzża, iż pdna Criminali nie
może być Karana pdnam ciuilem to iest wieżą wieczną ma po:
nosić na sobie zo. dbna, na Iudificatią względem zaś Zakonni:
kow względem niey uwolnionych niech mi szkody na grodzi
et in Laqueo quo possit cadat.

Kiedy może z tąd pozwany Contrauentionis argui, dla rozno:
ści o która tey summy wyrokow Trybunalskich, Albowiem
o Trybunał Anni 1648 a przeniesł tą Summą na dobra stro:
ny powodowey, a za drugi Trybunał Anni 1678 tez sum:
mą wniosł na osobę Pozwanego y Dobra iego. Gdzie tedy Try:
bunał iest Moderator Lucrelarū humanarum et Inter:
pres Sententiarum Prædecessorum suorū pdle tey rozności

ad

1083 ad convenantiam Juris nie przyiedzie et d[e] quanimitatem według Statutu Judicatom, nie pstanowi postępstwu contravenienti obnoxig zostawáć niemoże, gdyż constans et debet Justitia et ità pstań debet, ut alteri non fiat Injuria.

Nouitateg; eiusmodi eueniud iako Statut mowi. Nouis remedijs moderari debent, bo to iest nouita wielka abyśtronie powodowey, wolno było wsądzie ueritatis Statud commutare, y zeby dekret na dekret miał bydź superinducowany. Niemnieysza y ta Ratia contravenientia refutuiąca, ze pozwany tylko iedno zaczą miał sobie institowac na Capanda Inscriptionis, pro redintegratione autem nie miał Actyi żadney intentowaney. ta Kauza Capandæ Inscriptionis finaliter est decisa y libertad de plano nastąpiła, post decisa caam post definitiua sententiam promulgatam post Libertatem facta, bez pozwu redintegra-

tionis przeciw pewnaney sententiyi wolnosci przeciwnisza nastąpił ktorym placic Kazano 2000 złotych, a tak sprawił by sie był pozwany na Abiectią by mieą było pro Termino zadano iż sententia debet ee conformis, ału oco inszego sprawa była, a oczym inszym Dekret cz[y] parat tond ucio parata debet esse ratio interest, a by Trybunał nie pierwey pozwanego uwazał contravenientem, az by tez to sprawę iego tyszał. Super obiecta Lustronem gdyż Trybunał iest Legum et Juris unius cuiusq; Iustorem.

Ratio ta Rationabilis deducitz z uwagi na tuysze mey redintegrationis ktora nic inszego nie iest iedno

integra

integra Partiũ Repositio in priorem Statũ in quo
quis fuit, ante Actionem zkąd iakoż iest Actrix redinte-
grata, takież trzeba aby był pozwany z tym iey redin-
tegrowany wociwszy nas do pierwszego prawa y Terminu Kto-
ry był zniebszczy Kim Mężem pierwszym Actricis
Zakonnikami y dotego Actyi Ktora miał ze Mężem
iey Pozwany, a ona iż intercypowała Interuentia swoią
zkąd wosobie Mężowey iako intercipiens neq Kuś Vdi
za to Respondować by musiała. W Ktorym razie iż res Iu-
dicata ta iest, Ktora pierwsze aliam Sententiã non expectat,
a Pozwanego redintegratia ieszcze expectat, Ktora inst-
mul cum Actrice ma bydz. To prawdzie Terminu Poz-
Ki redintegratio Statu nie stanie in Contrauentionem
eidem illato reputari nequit.

Sana uis Redintegrationis Ktora wzigł Trybunał
przed się excipuie. Pozwanego ab oi Contrauentione
albowiem redintegrad, tylko contra captiones et falla-
tias iest introducta, nie imbrobitas hominũ nocentiũ dolis et
fallatijs vtentiũ iniquo lucro Lotez. Ona Pozwanego
cadere niemoże, Ktoby szedł iwe wszytkim bona fide
y iest extra omnem culpam Lapsionis cokolwiek się sta-
ło, y teraz się dzieie, także przez Zakonniki, Ktorzy depost
wydali przeto nemo cum damno alterius vtetitur
debet.

A co wiąże non subuenit Lapsis culpa sua ale tylko
Lapsio dolo alieno Kto iey Kazał etc. Tu w takim razie za-
stępować, Kto ią niewolił, nie maiąc necessitatem Iu-
na securatyey Ostrożnia przestawać. Imprudentia
choroby się na nią dostyiwała Pozwanemu nocumento esse

non

non debet Læsa à seipsa uolenti non fit Iniuria.
Nemo restituit contra Legem, à qua ligatus est, non di-
citur Læsus, qui Iure communi é, nemo laedit Iure z kto-
rey uwagi iako ma pozwany zostawac in Contrauentione
Ktoy nie był in læsione. Do tego decepti non decipien-
tibus Iura subueniunt pozwanyc do Interuentione A-
ctoris decepty yon ma bydz redintegrowany nie ona, remo
ex culpa propria fauorem Legis exectare debet, et quod ma-
ximum in mendacio nemini succurrendu, nè dety occasio
delinquendi inaczey mowiła, gdy Mowca zastępowała, te-
raz zas inaczey potym było by zas znowu inaczey y tak
by Iudificatyey nigdy by nie było Konca.

Ad to redintegrad non datur effectualiter non lo-
quendo to zeastnix z tey recompensy Mowcowey brała
Satisfactią ale też z summy z Depozytu przez prze-
nie podniesioney raczyła się z Mowcą, podpodu iuda pita, sto-
iela się ex delicto znim participowała iako tedy noceni-
tib culpa ma być z innocentiby oszerosa, yco oni de gulato
Patrocinio odtracili co za słuszność, aby Pozwany
mieszkiem swym tego przypłacał, iztedy z Redintegra-
tiey ma każdy Ius suu integrari reciperet. Vbi aliad
było by to uni dare alteri accipere, a gdzie on doy dzierza-
by spoiey na Ostrowięcinie a tam iest długu pierwszego z
0000 Złotych u Zakonnikow à ciliberowani. Nieda
będzie restituty do pierwszego Prawa Swego niech y po-
na iako interueniens y Intercessor in persona Mowcą
Swego sprawuiesię y z osobna iako Iudificans. Veritate
Iudicij et Partis zatina niech zostawa. Do Zakonnikow
zawarta droga niech stworzona będzie, tu z dopiero redin-
tegratio redintegratią zostanie.

Dekret

Dekret Anni 1648 mᵃ Nowa. Nihilomi: 1000
ng, quia summa 1000 florenorum extradita cuius summæ securi-
tatem Status attendere incumbebat, ad manus Exercitus non est
applicata et non decenit Inscriptio ejus Summæ in Obli-
gacia assecurata usui Exercitus, non est applicata Debi-
tori redintegrando, saluat eandem Status Exercitui. Su-
kowego Dekretu rozności wykładu trzeba Summa ta
przed Dekretem etnni 1648 przez Niebożczyka Mgra
Exercitus z depositu wyniknionа subsequenter przez Dekret
Trybunalski etnno 1648 na Dobra nieboszczyk Kowskie
mediante authoritate Tribunalitia uniesione nouissimè
Dekretem Trybunalskim etnno 1678 tamże utwier-
dzona gdy sententia pierwsza wcale zachowana ia każ dej
Contrauentionis ma bydź Ignuinkowany Pozwany ktory
ex contrauy Dekretu, inter dissidentibus, y ma wolność
y nie ma y iako mogło bydź reassumptio in tanto inter-
stitio temporis spiżum negotio y co powinien pozwany ze
Niebożczyk w Zakonnikow artificiale wyrwał Depo-
sit y Zakonnicy go wydali Custodia contra uim arti-
ficiosam improuisa strzegła go Sacri Loci Kościoła Bo-
zego Religio, a nie ustrzegła oto Mgra iey y Za-
konnikow pozywano a iako ex alieno delicto, ktore
Delictum ona zastąpiła, pozwany ma obligari, pisze dalej
Dekret Inscriptio Summæ usui Exercitus non est appli-
cata, coż winien pozwany ze Astrix taka elegit con-
ditionem przestawaiąc na assecuracyey Mgrowey sobie
putet teraz zawiodszy się zruca to wszystko y miasto
redintegracyey pozwanego Mgrow na Zapis za cesia
chce nie według Dekretu uczyniona wraca nie taka

ma

1007 ma bydz Redintegratia nie papierowa ale rzetelna zgiebić ia uczyni y z substancieyswey, gdyz ze mie by mez interressyg zawiodła y uszkodziła. Decyzya tu iest nie Redintegratio, ale o pozwaniu za tym pułarkuszem papieru wezmie, Nic. Nemo potest mutare consilium in alterig prędiudicid. damnum, et Iniurid.

Quod semel placuit amplig displicere non potest y tak to papierem, tak wielkg zgubyg y stratg pozwanego nagrodzic co za Słuszność.

Na ostatek non probata nec liquidata Actione redintegratio stanowiona bydz nie może, do ktoreg iuz y przyz chodzic nie może, gdyz pod Decrecie klamka zapadła, ale pozwanemu iako Actor przez nig. Słuszyłoby probare Actionem suam, gdyz z nim ieszcze o redintegracieg iego Ktora ma bydz iasnie cum Actrice zadna nie zaszła sententia y causa z nim nie determinata. W mnieyszych kauzach Juramentem prawo kaze probationes inducta stwierdzaiq y supplement dowodow przysięgg czyni a czegoż o tak wielkg summg idzie ktorego Juramentu nie mogła by zlecito Iure czynic ze od pozwanego Actor będąc per Actor będąc Iudificans et decipiens per Iudificationem zostawcza in tam manifestis, et euidentibus documentis progressu iey takowego.

Constitutia Anni 1590 Artic. umiarkowanie postępkow wyraziła, chce in dissimili casu naturam redintegrationis z ktorey colligit ze powod y pozwany simul redintegrant, ze w Redintegracieg y Scrutinia y Juramenta idc maig, ze do casu fortuitor, a wedle Statutu do Actem Minorennem redintegratio służy. Nie miałac

miałac na się Aktrix ullum casum fortuitum lat
ter iuż dwuch Mężnych dosżła, a iednak do Redintegratij:
ey przyszła lege in contrarium prohibente.
Na te permowentia à za się da Pan Bog Trybunał
ch bey zrzy albo salue Iudificationis uczyni, albo Dekreta com:
planowac będzie, albo defalkate iakq nakaze albo
Executionem suspendowac będzie Dekreti ad Redinte:
grationem Lassionis stati: Albo też nihilominy iakie przy:
szyć albo Pemusze in Nowitate euentus Mężowey znez
one Decreto podac drogę do tego co się będzie dało nay:
spodbnieyszego. Gdzie by iak infelici morte concertaret
zeby tego broniy nieszty przyszło by dac intromissyą in bo:
na summa aequiualentia z tak kadym metu taxa że by
napismo et salua Vindicatione pona Iudificationi et
damnona exinde perspona Lassionis jus ad redintegra:
tione reseruata. Tegoż dlo zyc to rest tey Redinte:
gratiey przeciw Zakonnikom dguitentia bonona. Wy:
działek sparthy się znowu o Trybunał y wpadł by w
conserwaty czwarte Kowe. ex transmutata causa podobno
by y do Taxatiey dobr przyszło Ktore teraz za naprawą
są qualificata, à insza ich qualitas była ogdy ie przeda:
wano oby czasu sita wzięło interim sanat mora, quod
ratio nequit.
A co sie z Knie conuulsionis Causy ta non succe
det zkąd conuulsia petij prioris gdyż nuz sententia
definitiua zaszła y Dekret anni 1048 in saluo zostawio:
ny, uidendum iednak, co iest Satisy zdaci się na nie czy:
li recedowac odniey. zeby smy obiewszym niederogowali wpra:
wdzie ex lassione redintegratio nakazana Decreti ne:

quit

quit wzaKże in Vtinq; acid baczyć niemiec trzecia. Sollusionis także causa bydz niemoże ieżyż to iest Sollusio ieżeli KR fraudulenter maloddo probationes Clientes dissimularet, falsas autem partis allegationes admitteret, y tak scienter Sąd colluderet cum reo Sądzą, probuaricaret. albo ze by Kto maiętność iednemu przedawszy tęż maiętność drugiemu przedał, y dbudwu zarwał. Takowa sub nomine Juris speciosa prożda commissa dicitz et crimen inducit ale in Ciuili Actione czynic criminaliter nie dasię propter periculu podnal Dalidnis.

Lubo byśmy też chcieli podnieść causą redintegrationis ex Instrumentis nouiter repertis ex probationeby ginq non deductis, ta w Prawie naszym nie idzie. Statut ante sententiam res subsidiarie inferendo daley nic ad Maydeburz skiey prawo, y w Prawie Duchownym, to uchodzi, ale u nasto nie płuży.

W Dekrecie Zapis w cale zachowany w Ktorym Sentia warowana nieuiym moglibyć desiderio ad damnificationis nostrę pod Sentią by dz zaciągnione.

Gdybyśmy Sędzim mieli podobie niezdroznabyć nan Actią przysposobic się mogła, ale iż nam podobno nie byłby powodnik lepiey supersedowac od niego.

Przydzie tedy gdzieby nas teraz nie uspokoiono post datam intromissionem in Bona coegui ualentia dac na Trybunał Actią iaką ex supradictis deductionibus wroszona na Trybunał nie gdzie indziey gdyż delicta ubi clauerunt ibi cognosci debent pro Damnis Ciuilibus pro damnis, y iako się będzie zdało.

Alec ia to piszę saluo melioni Judici o wszytko

poddaiąc

podaiąc ij Każdego Judicij miec Judicia czyj: 1010
niąc.

Inconfidentia pisząc mij nareKamij na Dekret
tak roczni 1647 ale ij strona nie ma za co bydz powin:
na Dekretowi Anno 1644. Co to za dquitas rego na
Dobrach zawiedzionych Lgzowi zawiedzionemu Ka-
zat uczynic a pecuratia. Recompensy Ferie służ
cey, a za tak strzegą Leges, et Indemnitatem Ju-
ris między Zona a Mezem zachodzącey. Więc nieu-
wazono, ij tego co Zona przez Mża Statuta bez
dąc in potestate Viri, nulla necessitate Juris adacta,
bo iey ij w Pozwie nie bylo, na taką recompensę na Do
brach zawiedzionych zezwolała non uelle autem cre-
dtz cui obsequi necesse est, nad to w tym Dekrecie
Krolewczyznij in recompensam naznaczone Las Kąc
to Krolewska nie Mżowa Dobroczynność, ani recom-
pensa cudzym Dobrem, ale raczey Zonim własnością
recompensowac iey Szkody, co za Słuszność ij co za Spra
wiedliwość do tego Zona in Loreedowne ma Mża to
inauditu, ij w Dekrecie o tym zmianki nie masz Sły-
sko supponitz, ze choc iey w Kauzie nie było Consen
sus ij iednak Super recompensa przyszły tym Samym zu
czyj sie ze Intercessione, et Statuitione iey per Ma
rżeństwo to stanelo co bardziey causat nullitatem Consen
sus. Insuper Trybunał przyposcił, amico remotiores
a Statut Kaze proximiores mozesz to bydz postano
wione przeciw Prawu, gdyż Jurisdictio wszelaka non
est in dominio Magistratus, Sed est in Do
minio

Że Sudex debet esse Lege prudentior.

Na ostatek Marszałek stanął ad sensum, amico toon był et Sudex et Pesko et Amicg. Jakoż to Simul stare może à chorby to aliquatenus stanąć mogło iednak, iż amicond Presentia non plq operatz, quam authoritas Legis. A prawa dlatego przyiaciel przydały, aby indemnitatem strzegli. Ktorey że oni nie przestrzegali ważna ich assistentia bydz nie może.

Nie dziwtedy że ta uaniatia stanęła Trybunalski Proceder odnowiony, à na Dzwanego zwalone onus czasd teraz w takiey mięszaninie watpliwy rogor do extendowania super extricem. Fœminea in pœna nullum memorabile nomen mieta bile geng Fœmina co uczyniła, żda się od Mężą inducta uczynic. Vbi é solicitatio, ibi est coactatio, et ubi Coactio, ibi necessitatis impod. Jakoż gwałt Mężow nie czyni, si uolat ueniendo, si iubet parendo, si minatz timendo, si pulsat tollerando, si eiicit abeundum. Vczyniła litez to Vir amore, y w tey mierze zdaią excusabilis pssolicie magni affectus Iura nesciunt. Et toli napisałiedyn, nemo ita amandus est, ute amore eig uenitad deseratz. O niewigmaby się to na Białogłowe sługi gae miało Ktora Labonat aduerendo commoda sua y dlatego ie prowadzą pod rękę, zeby nie upadły.

Tutela nonab eo die incipit, captd et administrationis sed a gesto suscepti officy die siquidem Tutor nomi-

nus

nus tenetꝫ de neglectis, quam de malè gestis.

In bonis Pupilli tantùm habet hypotheca quæ Bona Tutoris sunt pigni Pupilli.

Mortis tempore dies Legati cedit, nec uires ac robur habet.

Testamentũ nisi à morte Testatoris.

Volenti et consentienti damnũ et iniuria non infertꝫ.

Protestatio conseruat Ius Protestantis ico Luxta sontrahentiũ colligitꝫ, ex eo quod secutũ é.

In diuisione eadem debet esse Ratio Lucri et Damni.

Ius retractꝫ concessũ, nè Bona illa è genere exeant, sed in familia conseruentꝫ.

Si quis intra certũ tempꝰ debeat aliquid facere sufficit illud.

Vltima dies et hora determinati temporis et stũ fatale.

Bona tanti uendi debere, quanti publicè distrahi possunt.

Dum placere omnibꝰ studet, quidq; singulorum.

Dos marito seruit propter onera Matrimonij sustinenda.

Dos ideò repetitꝫ, quod è Marito illata eiꝰ tantũ Uxori concepta fuerit incrementũ Debitis é restituendũ.

Justũ pretiũ é, quod pinguiori pretio non superatꝫ.

Ius non plus uigoris habet, quam, ut de usu, et consuetudine obseruari solet.

Verba Generalia Generaliter intelligi debent, nec distinguendum é, ubi textꝫ ipse non distinguit.

Enormis læsio Causam dat rescissioni, si dimidiũ iusti hoc est tanti pretij excedat.

Fortior est diu pensatio Legis quam dispensatio hominis.

Iuramentū Relaxatū et causa iniusta puta quod per dolū, metū, uim, minas, mendacia ad Iurandū, fuerit Inductus quod minor ætas Lesio enormissima aliàs causa esse desit. Compromissū morte alterutri⁹ expirat, nec transit ad successores.

Probationes debent esse clare, liquidæ, et manifestæ. Tutor pro Pupillo Iurare non tenetur, qui Iusiurandum est quod personalissimū.

Quod ab initio fuit voluntatis si acceptet, semel post ea fit necessitatis.

Ciuile est quod ad priuatū commodū spectant criminale quando ad publicū tendit uindictā.

Maior est conditio possidentis, quam petentis, quia Defensor plus habet, in retinendo, quā et ipse in agendo.

Non tam multitudo considerandæ est, quam fides et auctoritas testiū.

Quod prohibitum non est permissum censetur.

Appellatio Iudicem exruit, et iniquitatis et impunitatis.

Nelig eū rebus humanis ageret, si ponderarent Sententias non numerarent.

Potioritas inter creditores iusta Saxonū, pro omnibus primo loco seruant merces familiæ debita quemq; in funere Defuncti, eiusq; Sepultione impensa sunt. Item publicq magistratui debitū.

Deinde Vectorem Debitoris in Bonis, quod ad Mantuam se intulisse probare potest omnibus eius creditoribus præfer-

can

ad. antenorem hÿpothecã non habentib⁹ prãfer:
ri debere. Hos quoq; modo dixim⁹ creditores, qui uel
expressam ⁊ tacitam in bonis haberent hÿpothecã se=
cundum ordinẽ temporis, quo quisq; contracta e segnãt.
Duabꝰ uerò hÿpothecis una die constitutis, si alteru:
tra imprudenter probari liquido non possit ambo cre=
ditores pro rata cuiusq; debiti simul admittunt.
Pari Iure prioritatis, cum hÿpothecarijs et illi ad=
debunt, qui procul ordinario Processu et sententia
in Bona Debiti realiter immissi sunt. Quos si uerò cui:
quam ex creditoribꝰ termin⁹ tantũ faciendæ execu:
tionis prãfinitꝰ sit uel per inscriptũ absq; processu
ex sententia executione, quis impetrauerit, in eo
quantũ ad Ius prioritatis attinet nihil amplius consequa=
tur, quam quod ante facta executione habuit.
Hoc depositũ subsequi debemus, quod alienauit ⁊ con:
sumpsit debitor, quod q; ad pias causas, et alimenta per:
tinent. Cumq; arrestantes, qui nullam Iudicialem
immissionem consecuti sunt, in ordine sequuntur quibꝰ
Eclypsis, quantũ ad prioritatẽ Iure tolli a bijs sa illa ho:
ra, quã arrestũ impetrarunt, illudq; legitime prosecuti sunt
tribuim⁹.
Post dictis creditoribꝰ omnibꝰ dimissis satisfieri uolum⁹
illis, qui personaliter ex Iuris communis Dispositione prius
Legiati sunt.
Vltimo uerò loco chyrographarijs, qui nimirũ nudis tantũ
cautionibꝰ debitoru, aut aliter debita sua probantes
pignora, aut Iura Realia, ulla non habent, et siquidem
nullã temporis Rationẽ habitã pro rata cuiusq; Debiti

Secundũ

1625 Secundu Jura communia admittent.
Juris Rad non patitq, ut ab executione incipiatq, antequam cognitio causæ, et probatio præcesserit unde, in concursu creditoru, prig cognitio et probat creditu præcedere debet, antequam solutio imponatq.
In causis Prioritatis naturandi sunt Processq, Lysdiescunq, periculu in moraé à Regulis Juris recedit.
Nullum Astu per quem fama, et honor parentq effugiunt Liberi exercere ualent Jura tamen sic uti non prohibentq.
Damnu quod quis sua culpa sentit alteri imputari nondt.
Actq mouentiu maiorem merentq fauore, quàm contractq et actq inter uiuos.
Pretiosa mobilia immobilibq comparantq.
Non figura literaru, sed mente et sensu nos obligamur.
Quemlibet Jura sua Jure præsumi, nec eade ignorare debere.
Statutu maioris é potentiæ et effectq, quàm pactu hominis, qui Legi subest. Beneficia Legis non debent esse cuiquam captiosa.
Incarceratio ultimu Juris remediu in subsidiu scilicet defficientiu Bonoru.
Vxor sibi imputare debet, quod cautiq in rebq Mariti uersatan' fuisset.
Jus publicu, nemo priuatim immutare potest.
Ex qua quis persona lucru capit eiq factu appropriare tenetq.
Expressu facit cesare tacitu.
Consiliu in tarditate Executio in celeritate consistit.
Consilia bona ualescere morã.
Fratres natura ligat amicos uirtq.

Melina

Meliora ee uulnera amici, quã oscula inimici.
Diuitiæ non felicitatẽ esse.
Melior e fidelis ignorantia, quã demens scientia.
Iniustè lædg cum euadit ferè uehementior hostis.
Qui per dolũ inferunt iniuriã peiores sunt apertis hostibg.
Mulier uerbis benigna maximè timenda.
Sapientes errorem non nisi grauissimũ committunt.
Habent hoc scelerati, ut ijs se uita ædisse gloientẽ, quibg non ademerent.
Nulli iniuriã suã pœnã uidentẽ.
Qui uitã ipsam contempsit tuæ Domingẽ.
Qui laqueũ alijs ponit peribit in illo.
Ætatem non ab annis, sed à gloria metiri ideò senem cum Iuuene sed cũ puero uersari.
Nescit Iustitia, quis nã filig sit imò non nouit.
Patrem Matrẽ Veritatem nouit persona non excipit.
Dei imitat, quã semel exuit rectia uitat eig
ad Matrimoniũ nullum usg habet, laudẽ nimenabus
sus habet.
Venando uenanti sunt me sicut aueri inimici.
Crescentibg titulis, et ambitionis nominibg decrescit
uirtg.
Vir quemadmodũ uoluit, quare mortuus sũ nescio.
Sicut nimia celeritas boni consilij, ita quog rectis Judi:
cijs é inimica.
Vin sanguinũ et dolosi non dimidiabunt dies pecc.
Vulgg non regitg consilio, sed ferè impetu et in præ:
ceps ruit.
Intrauit ut Vulpes, Regnauit ut Lupg, exiuit ut
canis.

canis.

Peccatū hospitio ꝓfenda et inculpanda esse.

Cathig é ꝓ collato beneficio nullam importare grā quam ꝓ maleficio ꝑpetrati non dare ꝑ dnā.

Nihil perniciosig é impunitate, qui aad deteriora semper inuocat.

Ignorantiā Iudicis calamitas é Innocentis.

Legi facit Iniuriā, qui vult esse Lege prudentior.

Castigare nō oportet ꝙ ꝑ tentū malū. cū id cōmigrare queat, sed ne iterū peccet. tū nē ipsig exemplo cæteri quoq; peccent.

In rebg Iudicis certa notione perspectis, nullg Legum dō seruandus est.

Iudex debet sequi Regulā Iuris et non conscientiā Legibg aduersantē.

Omne quod non determinatū à Iure relinquit arbitrio Iudicis.

Iudicem non dq̄ é esse nitidorē Lege.

Cuig é condere etig é soluere.

Facilitas veniam incertū tribuit delinquendi.

Puniēda sunt maleficia, ut unig ꝑ dnā metq̄ sit multorū.

Qui nō vetat peccare cū ꝓ possit iubet.

Frustra Legis auxiliū implorat, qui committit in Legem.

Innocentiā dignoscendo nocentibg innocentiā salutē custodiri n̄ ꝓsit.

Absoluere ꝓtig indubijs, quā condemnare debemus.

In maleficijs ꝓtig eventg, quā animg spectandus.

Iudex pœnæ supplicij est. Ab inimicitiis bg

xclg

A et Æ

Æquitas non curanda Iuris sempulsa obseruatio.

Rñdñ obseruandum Iudex æquitatis, quæ Iuris sit amantior &c per tē
te Lege de pactis
tate concessibilis plura et fol: 444.

puto taxationem
Ionond.

Quia Si habere quid cuiq; non licet tollit æquitas cōis. ff.
a Iniquū é, ut plg referatr, quod inferatr. et fol: 444.
In emptionibg et uenditionibg rend æqualitas seruanda.

Verb fol: 478 Sit: Fra.

Quod et ad contractg referri debet, quia in
his quid pro quo continetr.

Constituda
Æquitr Quia hæc sunt anima obligationū.
De Mq 20 boycah
Executio mandr
ea bonis æquiualens Idem Iteruurtg fol 109 ff de iusor.

Si est parum debitū debr et pigng Nō non bona
Immobilia etd istrahatr si magnū esse spes debi-
tis pro ualore debiti. ff Debitor pignoris pro-
cessg.

Ægqitas é mitigad legis scriptæ in a liquacir-
cūstantia ut pote rerū et personarū et temporū et
plura f. 446

Finis coronat opus.

1020

1821

1822

Consilium.

In causa repetendæ Dotis.

Obijcit strona, że viuente Patre est e Matre niemo:
gła miec nic corka, tedy per consequens niemogła tez
nic Mężowi zapisac, y dlatego aduitalitas mutua inualid:
Da.

Replika na to Pater viuit in deliquio mentis, qua:
si non viueret, ale choc by tak y sang mente, tedy viuente
Patre et Matre mogła miec corka Dosag y Maiętność
w Dosagu, ale kiedy ią iey curatrix et Tutrix puscita
bo ten contrakt, iako z samym Oycem miała niebo:
szka kiedy go miała sama curatorka, y ow szem brac
viuente Patre nic nie ma, ale corka mieszka dotem za
zywsza Rodzicow, bo to iest iey alimentu Dosag, y nie
posiadby iey nikt gdyby nie miała czego, a iezeli viuente
Patre niemogła nic Corka to spopotowiu Brat, nie zdbr
Oyczystych niepowinnaby miec pocki Ociec zyie. Quo Jure
tedy chce annihilowac aduitalitatem mutuą.

Obycit 2do że non fuit exdotata niemiała assigna:
tam dotem, nec Inscripta, a Statut mowi: Dotes non
Inscriptæ nullæ sunt.

Replica na to. Niebyła exdotata submissio in
tantum ualet in quantu res ipsa nie upominaiąca
przigody, ieszcze Lubdbyśmy mogli, ale nas tez niena
ieżdzaiące w Dobrath w Ktorych nas Curatrix

zostawiła

1623 zostawiła, bo gdyby była miała resygnowany Dług, to
by go trzeba liczyć, ale kiedy go non assignauit. Bratas
signauit Mężowey assignet, ergo takowey ia Ko ymie-
rzey nie należy, a zatym prouisio od niego in Bonis
w których premortua uxor zostawiła Męża. Statut
mowi o Długu kiedy go Mąż zapisze Żonie albo non
ex Iure naturali prouenient.

Obycz 3tio. Że impanitas była Bonorum Męża
Długowi Żony, ex quo bona mariti były onerata, dług
mi.

Replika. Zastaciwszy Swag to ma zpatrować
Securitatem iego że ieżeli nie dufa zsubstancyey Sta
rowey, zeby ie stawił nobilem Dispositarium, zeby sie za
pisał za niego, ale kiedy mu dał Siestry ex solenni con
senu Domu swego to iuz, y panitatem iego uznał zosob
stą y Conditią iey. Alec in contractu bg Matrimonialy
bona fides ma miec miejsce, nay pierwsze, iako ona zda
by była do Dobr mężowych iuxta aduitalitat przezy
wszy Męża, tak też małżonek czemu by nie miał gau
dere aduitalitate przezywszy ong.

Demptis omnibus rationibus, tylko wziąc przez sie ra
tionem Iuitatis, że nie masz tak Licheg na świecie cor
ki Wtoraby iakiego takiego Długu nie miała bez
dna Kmiotowna bierze Krowy od Rodzicow kiedy
od nich idzie a wdowa pierzeiowszym miała by bydzo
Corona z tego, tak Optimo Substantia.

Insze rationes futiles triuialibg też mogą ruinari
rationibus Snadna nanieść Replika.

Bo

Bo Matka zgwałciła się w Roboratiey Contra: 1022
ctu zastawie, niechcy na ad Acta postquid annos expleue:
rit. ad exponendu Contractu.

Super Abrenunciationem bonorum Paternorum taka Replika.

Jest to cáa facti á in causa facti nieidzie abrenun:
ciatia bo on ex proprio facto conuenit, non ex facto
Matki, á ponieważ dispossuit Bonis sine distinctio:
ne Paternorum et Maternorum Bonorum paternis Bonis
disponere nie może, bo mu nie należy, ex quo uiuit Pater
to znać że dispossuit tylko maternis Bonis ratione re:
formationis, á kiedy dispossuit bonis iuż nie maiętno:
ściach Dobra rada, że abrenunciauit im, kiedy ich iuż do:
brze zażyć, y na swoie pożytki obrocił że ich iuż nie
maią, nic mu po nich.

Non agitur ac de Iuribus ale de Violentia
Expulsis antecord restituig.

Ad Causam G. Brzeskiego.

Lapsa Infames y Dobra traca Lubo ho:
nestas non Edicti, czemu nie per ea licentia de hone
stent familia Statut Tit: Profugi etiam
prodigalitas inter Crimina computata, bo omnis
abusy, contra honestatem et bonos mores committi
impares, á nietylko sami, ale y hospitia prębentes.

Nobilitatis

1028 Nobilitatis Priuilegiu Lubo per naturę
porectu per abusu suffert Constitutia excepta
Mazowieckie wsln o szlachcicaw Karomie ubiy, gdyż
to mieysce iest contra honestatem stanu iego.
Bo honestas iest to primum fundamentu, iż Krol Legis
taKy hominis honeste uiuere, iest to prima Regula Iu:
ris y Legis. Dlatego Lex non modo in ministeriu Iu:
stitiu et Equitatis, Sed in suffragiu Bonorum mo:
rum adinuenta.
Bo sine honestate negs Lex negs Resp: respectaret
Na tego Kto sią contaminat Crimini et uita
infami uindicabile caput. Dlatego simplices Panni:
tom, Lubo sami non rearguti Crimini, iż tyl Kobeze:
nemu conuersationem probrent swoy honor traca, Bo
Vin boni non modo crimine, Sed suspitione carere maią.
Co mowic o tych Ktorych Prawo nomen scelbi fada uita
fadum corpą, ieśli ze Priuna mey moze bydz competens
Ktora sią stuit pudore honore, a zatym stuit Patroci:
nio Legu Infamia musi bydz infamy Practatis.
Ignominia in ueri non potest quoniu excepit turpitudo.
Gdyż by przez to nie byla ulla honoris ab Infami distin:
ctio.
Gdyby infamis uita miała Patrociniu bylo by to
peccandi Priuilegiu Ale Decret Slonowskiego
Domą nobilitatis iest to ars politica, niema admitte:
re in honestate.
Jest to Laus iedna Nobilitatis zaszczyą gac sią swo:
im Sługa ze tak Dogrego chowam iako sam

Nemo

Nemo debet detineri iam ex carcere 1620

1 Luiąnen ę tenuit ty nemo autem debet captiuari
niśi iure tenuit y Statut Tit: Possessionaty Anno
1538 et Tit: Nobilis anno 1564.

2 Drugi podobno Stona, że to lex ad exceptione pra-
wda, że iest, ale tam, a by non ea occasione occurreret y nie:
winnych ludzi á grauationiby Sudzięc crimina, a by nie by:
ły imputata, y a by iako w każdey okazyi y mat enyi tak
tez y wtey nie zdało się być zad dispositum. Constitutio
certum tempy uindicandi recentia crimina, to iest Anno
et sex septimanas Tit: Cap: Anno 1605 przydaiąc
rationem, że obuciando ag gauacationi hominu.

3 Drugi Statut wtey mateńi Crimen Laesa Maiesta-
tis 1539 tu notanda constitutia Legis etiam in perso:
na Principis, że iako publicum crimen, y iako contra caput
commissum Incolas Regni iako membra Reipub: affi:
ciens mia lobyby de omni tempore punibile, á przecie ex
praeludendo uiá Litiby á bardziey Incolas Regni ad
studium Sacis ciągnąc praescripsit terminu.

4 Gdy tedy inuniaty intra praescriptu tempy non egit Lu-
dzie iest moze nie tylko incarceratos przywodzic ad
Judicium ultimá instantiá, ktore Procedentiy swoią mo-
wia, ex Jurisdictionibg, ale tez iesli moze criminalem
Actionem intentare ad competens gnm do gradu esse
omissu tempus.

In prompta Lex est. á Praescriptio Anno iezuz
1588

1027 XBSS ut si quis de crimine homicidij vult
accusare hic inz crimin. aliter, ale proposna capitis
anteguam tres anni elabant ma poswac, a tiac gdij:
bij tego ij daleij si leret et hanc pdnam capitis amit-
tat. Wziauszij tedijsus in Matenà prasenti hanc
et ultimam legem wacam sc. teraz do propoijthji moicij
ij zaraz per hancce legem concluduiz ze nie mogą bydz
captiuati, et ex carcere dicere causd bo non conuicti
obiecti criminis prascriphà agere in recenti crimine.
Insuper nietij lbo fond Tribunalitid, ale nec castren:
se peti mogą, bo inz causa criminalis transijt in pdnd
ciuilem to iest in tatd capitis Ktorej ferum zis mszo.

NB non é causa uiolatd secuntatis AB de hoc
medio. SSS.

Ignorationis modus ibidem numerg Personard ad exe-
cutionem ut fiat Justitiana potestd non uiolenta.

5 Nulli Bona seu pdspepid recipi debet nisi fuerit
Judicialiter per Judices competentes. Officiid au-
tem in Executione non é Judicid nec competit Cognitio
Juris condeminatg Ali pdspesionatus et Priuilegi-
um Sigismundi fol: 348 &.

6 Later pro scelere filij non tenetg, et è contra nec fra-
ter pro fratre punitg, seguitg nec Vxoren ex Delicto
Mariti puriendam Statut Tit: Later. NB Here-
burtid. sub Tit: Priuilegia Cassantg fol: 334

7 NB distinguitg in ordinarijs Processibg uigore, quond tota-
lia Bona per executionem dantg, quia seguunt pertur-
ba, damna ex Processu et remora seg in fiscali Proces.

sic perlucra non sunt, nec damna prædendere Lex perm:
fit, bo tez ÿ Dan Eborca nieplaci desuo ale na delatach
podaie, ÿ ratio legis est statut fol. 207 sub finem
in bona prdfata, sicut prdicitur est prdlucrata et filio
206 Sit: instructio uidelicet, ad seruand'd rectd et con:
formem ordinem.

Lattione Legis in quibg bonis debet extendi execution
in quibg procesg Judiciarig 2. uidelicet' pignoris, sine
Intromissionis continebat 3. debent Bona pro portiona:
ta, Lucris et summd assignari non in ualore summd et
perlucrond, sed in ualore Prouisionis ut sunt uerba Le-
gis Herburti f. 205 Sit: pro tertia uice sub fnd
fol: 3.4 de his qui pro hæreditate citant sub finem
et f. 1218 Sit: de sale neminem sinat uulnerare aut
aut uerberari capitaneus Herb fol: 3 7 8.

Sit Sit: Reformatio Bona Dotalitia Vxoris à pro
Lucris libera sint.

Quia illa Bona non sunt hæreditaria, sed Succesoond et
prdiudicid é, tertij ex hac executione, ÿ subona ex:
cendentid ad Medietatem uigore reformationis, ad
alteram medietatem ÿ cesan: 2 Ktorym resolutia
et executio, bo in alieno Jure et Bonis subsistere
nie moze, 2aczym, quod authoritas Judicatond Tribu:
nalitionè sam czas skasuie.

Delictu personale wKtorym mogło non obstan:
te Olaritj potestate excedère elicid Dnis personis
libg Dbr Inacid nie moze ex Delicto, bo obstat ratio
Legis iż libertatè ad Dispositionem Bonond et ali
enationem miec nie moze sinè requisitis de Su

re

1029 reb stante Nauti potestate sub quo nec uelle
nec nolle retinet, nec fragilitas sexg de Iure recepta
permittit rebg suis consulere Sterburti Titulg aliud quod
hereditant Frater minorennes Vxor inscriptio Tutrix &c
y nie potrzebuie inaczey circumuenire egem tyl Ro per
personalia delicta frater onera de prouentibg sustinere
tenet Rex nulli bona recipiet.

Ziemska Lwowska Sądowa Exekucyia.

Sine Literis authoramenti 1609 Tit: oswa-
wskich Iacis publicis Curiatores Prad Legis et
Libertatis uiolatores.

Wiedział ut agnouit non recepsit Sądu Tit: Obroźc:
nie krawa. Fabricarunt literas Statut Tit: fałsator
Pana inuasionis dom.

Juz trzeci raz w tym trakcie grasabaty geminatis
Inimicitiis pieniężne brali na Karmach nocle:
gach 1683.

Chleby Zboże pieniężne przybrawszy tysiących:
eadem pana pociałaty. Podwody brali: ea de Percal
pitaneos.

Panty Woźystatki ut ex attestationibg patet.

Woły Konie przabierali iterato wroczyły
Literas Pasow.

A

1050

Ad Causam G:
Chwaligobowey.

Ieżeli obiciet adulterii ma być Suspensa-
tiua obiectio non euicet ex hac obiectione sequit
confessio Bonorū gratia sequitz illegitimitas filiæ a-
zatym ateulsio ab ea Bonorū Paternorū.
Co kiedy Consors chce expurgare obiectū, Kiedyzchce
deducere filiā legitimitatē ex deducta Legitimitate
ma Legitimowac successionem Bonorū Paternorū cam-
petentia et storatz. Co wszystko consistit in scorsiui-
rationibg in scorsiuis controuersyie ma być Suspens
et stonatz D. N. LL Chwaliborow ad deductionem in-
nocentiā per probationē Legitimitatis. et Manitz
non prosecutz ab anno 1664 upadła obiectio prō:
scriptione 1 anni et sex septimanarū, Actio amissa
fatalis fundamentu LL Chwaliborow, ex hac occa-
sione cessauit, ale ponieważ reassumunt Obiectionem
et Manitā onatez sie bierze ad deductionē Łuzyło rzyto
beneficiū contra et Manitā, czemuż nie ma Łuzyc prze-
ciw Successorom exotio per Manitā stetit, on porzexit
expurgationē innocentiā nieczynił prō diuortio ale
iż pasz nominan consortem sz attestationes.

Ad Causam Mscdow.

Osobliwe wdzz affectiones Climatis nad temi Ludzmi
czyli ipsorū perfidia Causata czyli aliena ma-

Litia

Litia alec in quantū Guernli ratione et stionem prā-
sentem pertractare moga ex consummato effectu nieui-
dzą nocentią perfidią, ale iuż dzą zeią kiv inimicy super-
seminauit cyzaniā zachciało się Komus sitio suo af-
flictione Zydow ugasic a daymy to, zeby ex perfidia sca
uyskroczyć uczym zyd ięzeliż mu to tak ma bydz
criminale. Delicta non sunt grauia, nisi ex suis author-
bgią dyby to uczyniż ktoż portat na sobie nomen Chri-
sti malo mu bydz pły quam capitale czemuż boten
Preuaricator ę malignę, et maliciosę nietylko sze-
cat bla.phemią, ale auget et adinuenit, bo tennie
tylko sam sobie nocet, ale inficiat alios, et est publi-
ca noxa palam et priuatim euertit orthodoxą doctrinę
et in nomine Christi, kto zastawa Antichristiany.
Zyd zaś ktoryż ex sua professione est infidelis per
sona, nietylko uilis ale exosa iako niemoże delicto
suo addere grauitatę tak sua Infidelitate niemoże ni-
Komu szkodzic, y chocby, y nayzepsze y nayporsze rzecz
czy mowił, nondaty fides Kazdy zbiż moze zeby
y ieszliby co było byłby to error ięgo perfidia zemu tak
mus ięgo tak dictuie, wolno mu to seguri, bo przeciż
maią fundamentu professionis, ex ueteri lege ma-
ią przeciż Zakon dalego zowie sie stary Zakon.
Peregrinationes et conuersationes in Regnis
Christianis, y w samym Krymie maią pozwolone zepne-
cią sunt ad lege inficere zas neminem niemogą.
W naszey samey Oyczyznie Prouincias prawie przesia:
dali libertatem publicą professionis concesid exercitii con-
cesid Synagogid czy to iest iuszego, tylko uiuą et uirulenta
Blasphemią

blasphemed Które iedna Kzasoba nie maią pocia gac Karania, bo oportet scien scandala. Kazono ich pati usq; ad mespem. Dzieczond dimitte illis, quia nesciunt quid faci unt Lubo przy tak straszny m essie.

I trzeba by tu nie od Zydow Executiq poczynac, aby sie tako: we nie znaydowały rzeczy, ale a Statiby Reipub: Które patiunt hoc malo suffer occasionem, et peribit ma: lo ale Kiedy Respub: patit, kiedy impozwolita exer: citio Kiedy insuper niedawnemi czasy publica pozwo lo: na Disputatia na Ktorey, a iak wielu trzebaby argumen: ta, y calumnia, per propria ich capita resoluere. A nihi: Loming iz Ecclesia ztąd dicitq militans impune posz ty tecontrowersie.

Latym y tu resti by co względem Religionis było docze. po sie on nie zna nie ma to mu bydz criminale, bo Sacra: menta nie maią bydz uiolenta, bocby adimeretq dispiden: tiq cu fidentia nie smiał by zaden explicare suos scru pulos metu pond. musiał by silere nie errore, a tenq Zyd gotow euadere.

Instigator przedstawił nie Krzyz.

Actiones omnes constituunt Actore et Reo.

Sine certo et Actore nie quis procuret ztąd inordina: ta citationes, ztąd zły termin niebyło by to sos sdzia: nis, ale Spiritualis statut musi ad suu forū reduce Delatio ztąd tego non Secular, sed Spiritualis na tezy sory.

Dlatego ze mutą Persona stawała muti, et terms: ny nastąpiły.

Inquisitiji niepozwolono abutnings iy ouszem Zyd y niewprowadzał, y niewiedział świadkow ad pana skaz zanij sine conuictione.

Jako

1033 Jako to tedy Stanęło extra Forum nemine Instigante Nie ostore, et non seruatis gradibus Juris tak ma być
ob absentiam Delatoris, et à foro incompetenti Liberale
ma causa remitti ad Judicia Loci ordinarij.

Inquisitiones maią być zapatrą, bo nie poprzysiężenie
wiedzieć kto wprowadził y kogo świadkowie nie przysię-
gli.

Jeżas extra notitia y, nie maią aurita testimonia admitti
ale occulta Kto widział con 1384 de Crimine Lesæ Ma-
iestatis. Przez kogo się stanął otę karty trzeba perso-
nalem recognitionem trzeba poprzysiądz Żyd ma defen-
sas ex circumstantijs.

Aggressor à seipso occidatur.

Inter aggressores są tedy ci którzy aggrediuntur ho-
norem prawo reputauit pro homicidis takich.
Sanguam ipsum occidisset mowi: Prawo est podług homici-
dij apposuit, bo ma dit: Findubitat Nihili improbaue-
rit czemusz bo honor dguiparatur uitæ, ale in Regno
zas przodfertur, Sowżem Infamis uita est, to tylko speci-
es uitæ przed cania senca podług in arbitrio aggressoris
siue Judicis. Dlatego Infamia inuindicabile capret
expriuati honore spełecni, Dlatego uiuo negatur uita inha-
bet Patricia terra Commune Regno cassis Sard et spo-
ciond. Kiedy tedy kto kogoś aggredi, że go chce
exuere honore uitæ infamare Ego państwo deprimere
stany on co czyni na ten czas tylko committit homicidi-
um non modo uoluntarium premeditatum, bo per honorem
impetit uitæ, ale insuper supra homicidium tyrannidem

committit

committit. Bo gdyby ſię nie odiął gdyby pateret vi: iuriā, et iniuſtam Infamiā, aſz nie tyl kō ſam damnatus honoruſi iego, ale inſuper guiſz plebiſcitand Licitē mo- ze ſie targinąc induare impunè przyſiągſzy zem ty śmie- chą od ſzlachcica zadaną ſtyſzał, rozumiąm, ze więkſza nie moze biydz Carnificina, iako uincere omnes by Infamē.

Cudnie tedy czyli ſię niegodzi reſiſtere ſzakowemu aggreſſori ile kiedy ieſzcze Patientiā pro ratiha bitō: ne ſumit, ktedy prodąpit, iż ieſli nie taki ſtawi ſię. Impatiens dolor e diſplicind, alec lubobiy ſię Kto chciał et quamodeſtiy ſprawie, Lubobiy chciał contempt ſtra- wic tnedno, kiedy y dozywego zadadzą y w Sole wpro- wadzą, à ieſzcze co raz maiori Ignominia.

Cyſtat Nieboszczyk ſam z takową odpowiedzią ktora etiam omnis honeſta excludit. Licitā tedy omni ratione muſi biydz defenſio bo za iako Prawo mowi naturaliy ktora ulla ciuili Diſpoſitione inuertinon poteſt dla kto- reiy innocenter peccamus.

Wolno aggreſſorem zabic uitā et homicidā

Wolno intercęſtorem vitā ibidem.

Wolno uim ui repellere.

Wolno aggreſſorem Bonum occidere.

Wolno in defenſione ſubditum zabic.

Honor czy tamtey ieſt nadto czyli non maior debetur honori defenſio ſine quo uita none uita.

Fidelis in ſe eſt, qui ſuam negligit famā, iako nie ſię- ſcienſzego, nad honor tak nulla maior Dlatio honore typ- diſtinguimur à Brutis. Quia illa uitā homines defen- dunt honorem, zaczym ze prouocatą waſſed. non pecca: uit

puit. gdyby był zabił.

Statu wdzęczo dzidit, quia etiã homicidũ subtraxerunt à Vindicta.

Dziwũ bo ieżeli Pan może odpuścić legł daleko więcey Naturalis impety, et defensio honoris, aliàs na Sejm remissa, ieżeli wyżwaną na pięć dni Ku macenseń pro homicid. da, y ma subesse pœnis Criminalibg, y ieżeli ma być uindicabile caput.

Wprzod się porwał do Broni, wprzod dziadz z Konia zadał raz. Więc ieśli ma być famulo etiam Criminale, kiedy in periculo concurrunt ad defensã Pana Ktorego ta confessio iowszem condicio bronicá Pana kiego z dowodu.

Consentiens super raptũ Infamis.

Statut uagi, infames, Statut profugi, prodigi, quia pereunt infamis, bo excepiui isti contra honestatẽ et honorem. Sunt Leges Leges condunt cozeby było in executione Leges Marszałkąm ipo fuit.

Sunt Marschalcy. ut scandala, et excessy aut moderent aut dũminent. Do in priuatis delictis contra honestatẽ.

In publicũ contra Rempublicã.

Ktoby się na woyny niestawił pœna Infamiã et colli Ktoby z placu woiennego ustąpił pœna uitæ honoris et bonorũ.

Panu uianỹ Ktoby nie dotrzymał pœnã Perduellionis crimen Læsæ Maiestatis.

Do in ciuilibg Casibg.

In Spiritualibg Cas.

Raptorem decimæ Ecclesiæ non protegit.

Et aggressores Spirituales woyssey statuere tenent.

Sacramentis priuant propter maią delictũ.

Dlatego boto delictũ in Deum qui aggredit Sacerdotẽ.

Seruy

Deniury Pdna Capitis et Confiscationis.
Statut Hadreti cg.

Ci non errore sed fauore peccauerint, crimen Lesæ
Maiestatis im̃ptuit.

Et Kiedy̆ sam Kto iest etggressor indemnitatis Suæ
Religiosæ Kiedy̆ Kto temerat Votu.

Kiedy̆ Juratam fidem uiolat.

Kto contemnit Jurisdictionem Suæ professionis, daią
się excommunikowac, ma bydz Vindicabilis.

Prawo ta Kmowi Kto by śkoly uiolaret, ma bydz Pdna
Criminali Karanie.

K. 103 b.

1037

Summarijusz Intitulatyj Wszijstkich Spisanij A.o 1708.mo

	Folia.
Vtrum filij per Virtutem an nati Nobiles lem sit praestantius. Pro.	6
Nobilitas	19
Contra	22
Vtrum creatus Nobilis gentili Nobili sit in Omnibus adequiparatus. Pro.	25
Contra	28
Vtrum artificio tractato Abusq Nobilitatis inducatur. Pro.	33
Contra	41
Vtrum Abusus Patris praeiudicat Filio et quomodo redintegratur abusa Nobilitas Pro	48
Contra	50
Vtrum Bona Medici confiscadi debeant qd se pro Nbli gesserit. Et utrum Medicina profectio inducat abstractum Nobilitatis. Pro.	52
Contra	54
Vtrum ante Nobilitationem Patris pgeniti Filij pro Nbbus censendi Pro.	58
Contra	60
Vtrum aliena Nbls Seu de terris existens Regno coniunctus Seu a Polono Nobili in vindicatione adquiparetur. Pro	62
Contra	64
Vtrum Nobilitas per Regem in coronatione Sua Privilegio et in Continuatione collata Sit legalis vel non. Pro.	69
Contra	70

Vtrum Nobilitatis Improbatus per filiastrū		
Suos eam probare possit. Pro	f	72
Contra	f	73
Nobilitatis Authenica deductio et ad obiectiones deductionis responsio	f	75
Cautio	f	80
Quibus Obiectionibus respondendū	f	81
Nobilitatis collatā priuilegium.	f	84
Aliud	f	86
Vtrum Indigenatus tempore et prescriptione quaeri possit Pro	f	87
Contra	f	89
Vtrum Ordinata Consuetudine ratificatus Senatori debeat uel non. Pro.	f	91
Contra	f	94
Vtrum Bona Ordinata indebitari possunt Pro	f	100
Contra	f	102
Vtrum ex Contractu monetā Solutio Debiti in Specie fieri debeat an non? Pro	f	106
Contra	f	108
Nec Moneta	f	111
Vtrum Bannitus uel criminalibus uel flagitiosi Vbi occisum caput Sit Vindicabile uel non. Pro.	f	121
Contra	f	128
Vtrum Sub conditione ad Secunda Vota non transeundi Viduitas Inscripta per recitationem Matrimonij deseratur. Pro.	f	137
Contra	f	141
Vtrum Iniuria alicuius post Causam Lucratam in moderationem leuiorem Iudex inducipossit. Pro.	f	146
Contra.	f	152
Vtrum in duello occisus Iure uindicari possit Pro.	f	156
Contra	f	159
Obseruandum	f	162

Vtrum Bona Ord

Vtrum Bona fides in Contractu data tanden per unum contrahentium ejusq in crimen vocali possit. Pro. f. 163

Contra f. 168

Vtrum Protestanti contra Senatum Protestat ejusq in crimen Status debeat. Pro f. 171

Contra f. 176

Vtrum quis criminari possit rationibus Civilis Incendij in Conflictu mutuo patrati. Pro. f. 186

Contra f. 187

Incendiarius de populatrix fami f. 191

Vtrum resignans Literas alienas criminari possit. Pro. f. 192

Contra. f. 194

Vtrum Scriptum Sigillo Solo et quidem obsoleto obsignatum sine subscriptione manus idem habere possit. Pro. f. 196

Contra f. 199

Vtrum Stemma usurpans sibi alienum sit puniendus. Pro. f. 201

Contra f. 208

Citatio ad eundem effectum. f. 214

Vtrum Vulnerans in Cemeterio reus sit violatæ Immunitatis Ecclesiasticæ. Pro. f. 215

Contra. f. 230

Vtrum per Tribunal adjudicatus Nobilitate eandem aliquo modo Juris recuperare possit. Pro. f. 233

Contra. f. 237

Quo in passu ellandat hypothecarij tabellionis. f. 244

Vtrum impura & deperdita mulier criminari possit. Pro. f. 246

Contra. f. 246

Vtrum Medico in crimen venire debeat incurato eam mortem. Pro. f. 248

Contra. f. 253

Vtrum Inscriptio remuneratoria per Filium

quod in lucem editus, educatus fuerit Illatiss.		
per grandem Summam recognita Valida sit		
uel non. Pro	f	255
Vtrum post Nobilem Bonorum fiuilium Successio		
ne Ciuili decernenda.	f	260
Vtrum Reuelatio Confessionis facta per Sacerdo:		
tem de delicto faciat ipsius delicti probationem		
Pro.	f	263
Contra	f	265
Vtrum obiectum crimen Veneni prosinati plene pro		
bari possit. Pro.	f	266
Contra	f	271
Pores eo in casu.	f	277
Consilium in casu Decr. Super Decreto lati.	f	278
Mandat eo in casu.	f	284
In causa Perduellionis. Pro.	f	294
Contra	f	304
Refutat Obiectum.	f	305
In Crimine Rebellionis ac Perduellionis depecu.		
latdq; Reip. Ciuitas accusata.	f	310
Resoluunt de Dzijtdie zaruthij responsen		
tackowijn	f	312
Miat bydz inssij Mandat Wydanij tali Serie	f	337
Consilium Super Donadnem ab Obiectis allatis reco		
gnitam.	f	340
Czego Dzijtdiego tackabij Serie bydz miath.	f	344
Donan dicitur quod nullo Iure cogente condidit		
palas gestum.	f	346
Vtrum Summa pro Bonis in Regno consistentib;		
receptd et in Bona Lithuanica importatd		
Contractibus Lithuanica Sine Amicis pensan,		
quinis proximioribus ac Successoribus legiti:		
mis alienari possint necne. Pro.	f	347
Contra	f	349
Vtrum Dignitas Terrestris homini Ariano con:		
ferri possit, et collata adimi. Pro.	f	353

Consta

Contra Mandat pro arbitrijs na Seym niemianych Cydz	354
dzijnijgrwanij.	354
Guerra	359
Consilium in casu indigitæ aggressionis in Regnum Sub tempus Conventus Particularis Electionis Deputati.	361
Reprotestati nategi	366
Ds Scrutinium Interrogatoria Superomnia contenta protestationis faciendas.	364
Contra Mandat vedle Protestacyi	370
Na pomocnika Mandat	370
Ratione Iudificationis fidei et unitatis Protestantium ex Instructione obtenta et Summa non Soluta præsentium.	373
Consilium Ddnis prowincyalnym dane Ku zniesieniu Kapitus poczynionych.	374
Cura Quibus Sunt concordia.	381
In casu tumultus contra Iudæos.	383
Forum Iudentowi.	393
Ratihabitio Mandati comparatur.	394
Forum Cydow.	395
Forum in cuius dictione deliquit.	396
Nobiles Ciues Villani c Cydach nic.	402
Pars arbitrialis Iniuriæ.	403
Protestatio contra Iudæos.	409
Poductio præmium fundatiæ Prælaturæ Dei gratia.	418
Iudicium Superarbitri ex compromisso factum.	419
Reformatio in habitis et habendis inscripta Bonorum in bonis post Reformationem acquisitis extendi Ne debeat.	422
Causa diffamationis in Conuentu Regni agitata Scripto commissa.	426
Fundatia nouitatem w Sobie maiąca remittowana p cognitione na Seym.	432

	Reprotestatio in Causquidam facta.	f 434
	Administratorum Reprotestat.	f 436
	Ordinationis Trutinæ.	f 437
	Pro Violenta et armata inquitadne expi,	
	tadnegi domus tum p diffamadne ac alijs Cri,	
	minibus.	f 445
	Super Complices mutatis mutandis.	f 448
	Inhibitio Causæ eiusdem.	f 449
	Famosi Libelli Seu Cassilli.	f 462
	Illegitimitas ex Incestuosis nuptijs obiecta	
	refutatur.	f 470
	Utrum hni Infami Jus aliquod impetratum	
	et illegitimitatem obijcienti creatur quis de,	
	cere de legitimitate et Nobilitate Sua.	f 475
M.	Executijs et Bannitus.	f 478
993	Capis fundatijs in Cam Redhibitionis	f 485
	Citatis prædonis illicite quæsitis.	f 488
	Nota.	f 489
	Citatis contra Intercessorem factæ.	f 491
	Coram Dobra Siemskei ad Stagnum Salicis,	
	ciego, ij familijj oderwane.	f 492.
	Ita Brzeg.	f 493
	Causa pro reducendo ad Justum moderamen	
	Judicij pretio Inscripti ob non Subsecutum Con,	
	tractus effectum ex morte unius contrahentis	
	intercedente Simulq; p dissolvendo Contu	
	Citatis.	f 494
	Inscriptis Religiatis facta an revocati pos,	
	sit. Pro.	f 498
	Contra	f 498
	Inscriptis Subsecutoris	f 499
	Argumenta Verum loquuntur.	f 501
	Contractus.	f 501
	Curatoris Inscriptis.	f 502
	Abrenunciatis.	f 503.

Sequens.

Consensus ff 504
Bannitio ff 504
Maritata sine Marito recognoscentes Instr. ff 505
ptionem.
Inuenti Thesauri. ff 506
Actor Actio. ff 507
Iuramentum. ff 509
Crimen de Tabula. ff 509
Iuramenti dilat non admittit mendacium ta-
dem rem post Dominam Aduitalitialem recepta-
rum. ff 510
Seruus. ff 512
Domestici Leges. ff 514
Violatio Secuntatis Iudicium. ff 518
Suspensa. ff 520
Suadeli re Suadelia. ff 523
Papiniani Constitutiones. ff 523
Dnio Violatur. ff 525
Collusio. ff 526
Preuaricatio. ff 524
Vis Impulsiua, Ablatiua, expulsiua, turbatiua,
Vexatiua. ff 528
Restauratio Facta approbatum. ff 530
Confrontatio. ff 532
Dilatio. ff 533
Nobilitas Validissimi debet probari Rationib. ff 533
Commensurat. ff 534
Iuramentum. ff 535
Taxatio. ff 536
Testamentum. ff 536
Executor ff 538
Distractus. ff 538
Arestum. ff 538
Cingani. ff 538
Injusta condemnatio Seu probatio. ff 539
Reconuentio. ff 539
Iunius. ff 540
Dispositio. ff 540

Officium et Acta.	541
Iudex.	541
Crimen et eius artificium.	541
Deus.	543
Magneati. honoris.	543
Prascriptio.	545
Notorium Iuris et facti.	547
In casu certo.	548
Vindicta.	552
Citatio pro rei artificium.	553
Pro Abusu Iurisdictionis.	559
Pro homicidio Sub armilustrio patrato.	559
Dispensatio.	560
Tutoria ac curatoria ac negotia gesta.	562
Inculpatorum naturalis expeditas Vitas.	570.
Recessus ab Aduitalitate.	578
Expulsio.	579
Intercedele.	580.
Gravaminis.	580.
Abrenunciatio.	581.
Contra calumniatrices Reprotestat.	582
Successionis gradus.	590
Homicidium.	590
In Criminali causa.	591
Coratus.	593
Defensio.	593
Defensionis requisita.	594
Amicorum defensio.	594
Politici.	595
Lex	598
Dilationes Verum Sint Iuris privati vel publici.	599
Penici.	599
Restitutio in integrum.	601
Salvus Conductus.	601.

Pactus

Pactum de exercitio Libero Religionis.	f 602
Contrahens Sub conditione tenetur expectare eventum conditionis.	f 602
Actio è executa Iustitia.	f 604
Opmissum.	f 606
Iuramentum.	f 606
Expensarum tres Sunt Species.	f 618
Nullum Simile est idem.	f 619
Senatus consultum Macedonianum.	f 622
Syndicus.	f 626
Ingratitudo.	f 629
Exhereditatio.	f 629
Damnum.	f 634
Mors à Coniuncto firmatur.	f 641
Hermaphroditus.	f 650
Complanatio.	f 653
Compulsio.	f 653
Ius Patronatus.	f 654
Electio illegitimitatis et alius.	f 654
Denigratio.	f 660
Apparitores Magistratuum.	f 660
Testamentum	f 664
Exhereditatio.	f 664
Sponsalia.	f 670
Matrimonium.	f 670
De Iure Societatis.	f 676
Ius decimandi Seu decimæ.	f 683
Aquitabona.	f 684
Ius retractus vel revocandi.	f 685
Obligatio ad faciendum.	f 686
Mundum Dei Canticum esse.	f 694
Usura	f 695
Perjurium.	f 697
Præscriptio.	f 697
Donatio.	f 698
Statut titulus Bona Regalia.	f 707
Index abinhabili recognitus.	f 707.

Locus Standi.	405
Contra.	406
Furiosus.	410
Ebrietas.	411
Furtum.	414
Partus abactus.	417
Scopelismus	418
Aduersus malum impendens.	419
Pro modo admissi.	419
Stellionatus.	424
Mendicitas.	425
Carceris effractio	426
De illicitis pignoradnibꝰ et emptionibus.	426
De fœnerandne aliena et ebrietate.	428
Æquum & hoc Reip. malis Vindicare.	428
Aminthas ad Alexandrum.	433
Adulterium maiubrum.	437
Arma Salatis.	442
Seruui	443
Seruitia.	444
Vulnus lethale.	449
Pedibꝰ multorum nixa pauconum.	451
Parricidium.	453
De epistola petita duplex crimen corruptio et per fidia	460
Qui delatores, ñ castigat irrigat.	463
Concurrentia Successionis bonorum fortuna	464
Pandne Inferdnis Actolan et officij Sub pan tema dhærentem.	479
Super Officium.	480
Ea prestigo Diuana.	481
Pro commodata Vrione.	481.
Pro adiudicadne Officij	482.

Mater.

Mater cum filijs in causa falsi.	782
Causa ex Vinculis.	784
Forum.	784
Suspensa.	785
Dilatio	786
Confessus.	786
Varians.	787
Fortuna.	787
Plebeius clamat.	787
Citatio.	788
Actor Actio.	789
Carta capitulosa delituus.	790
Prescriptio.	794
Euadet.	794
Super Vicecapitaneum.	800
Super Notarium.	800
Super ptem adhaerentem.	801
Vtrum hereditatem fraternam per fratrem fodiga-liter distractam Soror recuperare potest per causam redintegrationis. Vel non. Pro.	801
Contra.	810
De Restitutione in integrum.	818
Tractat de dolo.	824
De Successione.	834
Vtrum Soror post Sororem cum fratre equaliter succedat, vel Sola p se. Pro.	835
Contra.	836
Vtrum Patri pre filijs Successio collateralis amitatium debeatur.	838
Contra.	840
Vtrum Nepotes in stirpem vel in capita post auum Suum in Bonis Auitalibus Succedere debeant.	841
Vtrum Gamitis fratri Sorori in Successione praeferantur vel non. Pro.	842
Contra.	845
Vtrum post Sororem defunctam fratres diuersa matre progeniti Succedant equaliter.	848

Vtrum Pater post Filios in bonis Maternis seu quod sit in Voce ad Successionem. Pro — f. 849
Contra — f. 851
Vtrum Patruus à Successione Nepotis per alios Nepotes excludatur. Pro. — f. 852
Contra — f. 853
Vtrum post clericum detur Successio. — f. 854
Vtrum Dos unde exijt eò regredi debeat. Pro. — f. 855
Contra. — f. 857
Vtrum auctis bonis auctio dotis pereat. — f. 859
Vtrum Transformato Sanguine transformetur Successio Bonorum. Pro. — f. 860
Contra. — f. 862
Vtrum posthumis competat Equalis Successio. — f. 866
Vtrum Illegitimi Succedant et concubinatu, Matrimoniatu, legitimari ne ac honestate Pro. — f. 868
Contra — f. 872
Vtrum Iuramentum Judicialiter positum in Crimen periurij vocati, vel retractari possit. Pro. — f. 877
Contra. — f. 881
Vtrum Spiritualis in foro Seculari Crimine respondere teneatur. — f. 886
Contra. — f. 894
Vtrum personæ Religiosæ in Successionibus devolutis hereditarij debeant, et eisdem disponere possint. Pro. — f. 906
Contra Contrarij. — f. 913
Vtrum Crimirosus per ingressum Religionis exemptus sit à foro Seculari pro. — f. 918
Contra — f. 919
Vtrum Clericus criminaliter agere possit. Pro. — f. 920
Contra. — f. 921
Vtrum Clericus ad testimonium ferendum in Criminalibus teneatur. Pro. — f. 922
Contra. — f. 922
Vtrum Bona Clericorum patrimonialia gaudeant

privilegio,

privilegio Jori Eccles. Pro.	f. 923
Contra.	f. 923
Utrum Clericus p Incolnem Suam Judicet foro Ordinario. Pro.	f. 924
Contra.	f. 924
Utrum Maltensis Juro Seculari in Criminalib⁹ Subiaceat. Pro.	f. 925
Contra.	f. 925
Utrum ex Vi contentus Juramenti Regij pacem et tranquillitatem inter dissidentes de Religione fieri. Cum ex Vi articuli confectadnis in Volumen Constitutionum inserti Ptendi Violato Securitatis publicæ possit cum dogmatizadnes diuersorum inhibentur, et Synagogæ eorūdem demoliuntur.	f. 926
Contra Nostri.	f. 928
Utrum cum inferioris Sedis Judicis Subsidij Judex Criminaliter agi possit, dum scipitanter quem⁹ pian- condemnat, seu factionibus, minam Causæ alicuius procurat. Pro.	f. 934
Contra.	f. 941
De Adultelio. Pro.	f. 955
Contra.	f. 960
De Raptu. Pro.	f. 963
Contra.	f. 971
De Poligamia nostris Oriundis dicitur. Pro.	f. 976
Contra.	f. 978.
De Incestu. Pro.	f. 979
Contra.	f. 982
De Veneno. Pro.	f. 988
Contra.	f. 988
De magia et Maleficio et Veneficio. Pro.	f. 989
Contra.	f. 992
De Injuriis ergaParentes dein Patricidio et Matricidio, Fratricidio, Maritricidio, Uxoricidio. Pro.	f. 995

1057

Consultatio ꝛr. Sprawie Dm Jana Sandomirskiego	f.	998
CA et R.	f.	1019
Consilium in causa repetend. Dotis.	f.	1022
Super Abrenunciatione Bonorum Paternorum facta replikꝛ.	f.	1024
CAd causam D. Brzeskiego.	f.	1024
Nemo debet dicere causam ex carcere.	f.	1026
Contra Milites Stationes exercentes.	f.	1029
CAd causam D. Chwalibogowej.	f.	1030
CAggressor à seipso occidatur.	f.	1033.

173.
478

Ad Malorem Dei Gloriam.

Si Patri iniquioda dixeris damnabilis.
Pro quorum, et obistud damnadi digneus es.

Seruire DEO Regnare est.

Służyć Bogu, iest to Królować.

Pyle. quomodo Senex factus. R. Ducia medicu x'é usus.
Glossa. ante partu Cruelosa in partu dolorosa, post partu Laboriosa.

Nimia Subtilitas adulterat Veritatem.
Celibes vel leges digna Calumnia ducunt.